

Digitized by the Internet Archive
in 2014

NEDERLANDSCHE
DICT- EN PROZAWERKEN.

NEDERLANDSCHE
DICHT- EN PROZAWERKEN.

BLOEMLEZING UIT DE NEDERLANDSCHE LETTEREN,

TEV GEBRUIKE BIJ

Dr. W. J. A. JONCKBLOETS „GESCHIEDENIS DER NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE”,

DOOR

D^R. GEORG PENON.

VIERDE DEEL.

Stoomdrukkerij van J. B. Wolters.

Aan den Lezer.

Over den tekst van enkele stukken in dit vierde deel der *Bloemlezing* zij hier het volgende opgemerkt.

Bij de uitgave van *Het Spaens Heydinnetje* werd de oudste uitgave, de druk van 1637 van 's *Werelts begin, midden, eynde, enz.*, gebruikt. Die druk is beschreven in De Jonge van Ellemeets *Museum Catsianum*, eerste uitgave, bl. 5 vgg., tweede uitgave, No. 171. In vs. 64 is *spelen* veranderd in *stelen*; in vs. 150 *een aerdigh* in *en aerdigh*; in vs. 358 *af te komen* in *afgekomen*; in vs. 785 *sure* in *gure*; in vs. 933 *Gohanna* in *Johanna*.

Van Vondels *Hymnus, ofte Lof-Gesang, Over de wijd-beroemde scheeps-vaert der Vereenighde Nederlanden* is geen oudere druk bekend dan die van 1622, waarnaar het gedicht dan ook hier is afgedrukt. Uit de vss. 132 en 299—304 blijkt dat het gedicht in 1613 of in 't begin van 1614 is geschreven. Uit de woorden „Aenden Goed-jonstigen Aenschouwer”, en uit de vss. 66—76 zou men afleiden dat het „Lof-Gesangh” eerst bij een of ander plaat- of kaartwerk van $\pm$ 1613 was gevoegd geweest. Ook Mr. J. van Lennep heeft reeds (*Vondel*, I, Nal. 27) op die regels gewezen. Evenmin als Van Lennep heb ik, ook na een zeer nauwkeurig onderzoek, eenen dusdanigen ouderen druk kunnen vinden. Men zal nu moeten aannemen òf dat een dusdanig kaartwerk bestaat of bestond, òf dat Vondels vers alleen in hand-

schrift vóór een of ander werk was geplaatst (misschien vóór een werk, dat aan Gerard Reynst ten geschenke werd gegeven?) — Ook de druk van 1622 biedt wat opmerkelijks aan. Immers op het titelblad leest men: „Hier is by ghevoeght het Tweede Deel: Waerin 't *Welvaren der vereenighde Nederlanden*, en [andere stukken] den Konst-bemidders worden voor oogen ghestelt.” Met dat *Welvaren* nu wordt, ook blijkens het Register op bl. 94, het „Lof-Gesangh” bedoeld. Waarom aan dit gedicht die andere titel is gegeven, die echter boven het vers zelf niet staat, en waarom de uitgever, Dirck Pietersz. (Pers), in 't algemeen van een „tweede deel” wilde spreken, is niet te verklaren. Alleen zoude men, lettende op de woorden op het titelblad, durven gissen, dat de uitgever ook dit tweede deel van platen had willen voorzien, wat echter niet is geschied. — Vondel zelf had in 1644 (*Versch. Ged.* 406) ook dit gedicht „den dagh onwaardigh” verklaard, en het „den nacht der vergetenisse toegedoemt.” Toch werd het in den *tweeden* druk (1647) van het *Tweede Deel* herdrukt. Die druk, welke, gelijk bekend, buiten weten van Vondel verscheen, stemt tot in kleinigheden overeen met de uitgave van 1622, en is hoogst waarschijnlijk daarnaar afgedrukt. Daar echter de mogelijkheid van het bestaan van een vroegeren druk dan 1622 moet aangenomen worden, is in verband met de varianten van 1650 de aanwijzing der afwijkingen gewenscht. Ze zijn: in vss. 57 en 256 *Toorts*; vs. 70 *Uyt laeg*; vs. 77 *Oorlog*; vs. 100 *wiens*; vs. 125 *Enckhuysen*; vs. 169 *Plauten*; vs. 262 *Uyt*; vs. 325 *Barentzoon*, *Spilberg*; vs. 326 *hare*. — Het is waarschijnlijk dat de omstandigheid, dat het oude gedicht nu toch weer bekend geworden was, Vondel noopte om het in 1650 ook in den druk zijner *Poëzy* op te nemen, onder de „Oude Rymen.” De veranderingen (niet altijd verbeteringen) in die uitgave zijn in de varianten medegedeeld.

Bij het in de noot op bl. 68 medegedeelde zij hier nog gevoegd dat het bij de onzekerheid (of liever nog: de onwaarschijnlijkheid) dat Vondel den tekst in de latere drukken van den *Zeespiegel* heeft nagezien, onnoodig werd geoordeeld de kleine afwijkingen mede te deelen, die men vindt in de drukken van 1627 en 1631.

Voor Vondels Salomon koos ik den op bl. 183 genoemden tekst *b*. Ik heb voor het verbeteren van enkele drukfouten de uitgave 268*a* van den *Catalogus der Vondel-tentoonstelling* gebruikt. In die uitgave A vindt men verder de volgende afwijkingen: vs. 296 voor *d'afgoôn*; vs. 349 *wijfeest* (doch *wyfeest* in vss. 546, 876, 1616); vs. 393 *u* (ook in vs. 1486); vs. 494 *haren*; vs. 848 *heerlijk*; vs. 1148 *ganschelijck*; vs. 1218 *Gevaerlijcker*; vs. 1345 *Englen*; vs. 1467 *lafhertigheid*; vs. 1501 *had*; vs. 1502 *overdwars*; en vs. 1714 *u Vorstinnen*.

Hoe soms varianten in de latere drukken ontstaan, leert ons eene plaats uit Brandts gedicht *Het klaghende Hollandt*. In vs. 208 staat *Uw waeterheyr*. Ook in de uitgave der *Gedichten* van 1649 vindt men op bl. 133 *Uw waaterheir*. Toen de uitgave der *Poëzy* van 1688 door Brandts zonen, Kaspar en Johannes, werd gedrukt, kwam in den tekst door eene drukfout te staan: *Uw waterheit*. Men zag de fout vóór 't afdrukken van 't laatste vel, en Kaspar en Johannes namen de plaats onder de „Drukfeilen” op, en... verbeterden (?) *waterheit* in *wakkerheit*! Toen dit gedicht in 1727 werd herdrukt (in het Derde Deel van G. Brandts *Poëzy*, Amsterdam, W. Barents) heeft men met prijzenswaardige nauwkeurigheid op die „Drukfeilen” in de uitgave van 1688 gelet, en daar staat nu in den tekst: *Uw wakkerheit*.

Bij hetgeen hier uit Brandts *Leven van den Heere Michiel de Ruiter* is opgenomen, zij vermeld dat op bl. 319 r. 2 v. bov. *geens* in *geen*, en op bl. 333 r. 20 v. bov. *beryf* in *bedryf* is veranderd.

Bij Vollenhoves gedicht *Aen den Heer Arnout Hooft* (bl. 367 vgg.)

dient geweest te worden op de daarvoor hoogst belangrijke brieven van Vollenhove, die gevonden worden in *Het Leven van Geeraert Brandt, beschreven door Joan de Haes*, bl. 146—153. Uit de lezing van den zeventienden brief in dat *Leven* wordt het duidelijk, waarom het hier opgenomen Sonnet *Op den Ystroom* niet geplaatst is in de eerste uitgave van dat gedicht in 1671 (Amsterdam, by Pieter Arentsz).

Van Antonides' loflied op den *Derden Zeetriomf* (bl. 396 vgg.) bestaat eene afzonderlijke uitgave (Muller-Tiele, 6819). Ik heb dien druk niet kunnen krijgen, en daarom de uitgave der *Gedichten* van 1685 gebruikt. — Ook van de *Nederlaeg der Turken* (bl. 388 vgg.) moet volgens *Het Leven van Antonides* (in de uitgave der *Gedichten* van 1685), bl. 2 een afzonderlijke druk bestaan hebben, waarvan ik echter nergens eenig spoor in de pamfletten-catalogi heb kunnen vinden.

Tot verbetering van enkele drukfouten in de eerste uitgave van Asselijns *Jan Klaazen* heb ik de teksten gebruikt van eene der uitgaven van 1683 (Leidsche verzameling, No. 3719) en van den druk van 1709 (Leidsche verzameling, No. 3720).

GRONINGEN, 27 November 1887.

PENON.

JAKOB CATS.

JONCKBLOET, *Geschiedenis der Nederlandsche
Letterkunde*, IV³, 7—53, 129.

SELSAEM TROU-GEVAL

TUSSCHEN

EEN SPAENS EDELMAN, ENDE EEN HEYDINNE;

*Soo als de selve edelman, ende alle de werelt
doen geloofde ¹⁾.*

Daer is een selsaem volck ²⁾ genegen om te dwalen,
Gedurigh om-gevoert in alle vreemde palen,
Dat (soo het schijnen magh) als in het wilde leeft,
Maer des al niet-te-min syn vaste wetten heeft.
5 Het laet sigh over-al den naem van heydens geven,
En leyt, al waer het kooft, een wonder selsaem leven;
Het roemt sigh dattet weet uyt yders hant te sien,
Wat yemant voor geluck of onheyl sal geschien.
Maiombe was het hoofd van dese rouwe gasten,
10 Die staegh op haer bevel en op haer diensten pasten,
Sy was loos, vals, doortrapt, en slim in haer bejagh,
Soo veel als eenigh wijf op aerden wesen magh;
Sy quam veel tot Madril of in de naeste steden.
Want mitse kluchtigh was, soo wertse daer geleden.
15 Sy had in haer gevolgh al menigh gau verstant,

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in 's *Werelts begin, midden, eynde, besloten in den Trou-ringh, met den Proef-steen van den selven, door I. Cats. Dordrecht, 1637, bl. 471 vgg.*

²⁾ Kantteekening van Cats: „De l'origine des Egiptiens, autrement Bohemiens, *vide Est. Pasquier des Recherches de France lib. 4. cap. 17. Et de horum Chiromantia lib. 7. cap. 39. Item Camerar. part. 1. Meditat. historic. cap. 17.*”

- Soo datse gunst en hulp by al de jonckheyt vant.
 Sy stal eens seker kint te midden opter straten,
 Dat uyt een edel huys daer eensaem was gelaten,
 Het was een aerdigh dier, maer jongh en wonder teer,
 20 En 't is maer twee jaer out, of slechts een weynigh meer.
 De meyt, wiens ampt het was hier op den dienst te passen,
 Die gaf de buert een praet, en liet het wicht verrassen:
 Maiombe was verblijt, niet om het geestigh kint,
 Maer datse rijck gewaet ontrent syn leden vint.
 25 Sy geeft haer metten buyt in onbekende vlekken,
 En waer het onguer heir genegen is te trecken.
 Doch wat de moeder socht, en waer de vader schreef,
 Men hoort niet hoe 't haer gingh, of waer het meysje bleef.
 Hoe nau daer wort gevraeght, hoe nau daer wort vernomen,
 30 Men weet niet wat geval het kint is over-komen:
 Waer dat men immer sont, of waer men vragen kan,
 'T is al om niet gepooght, geen mensch en weter van.
 Maiombe liet het kint verscheyde dingen leeren,
 Waer mede dat het mocht syn teere jeught vereeren,
 35 Eerst singen na de kunst, oock springen op de maet,
 En wat na 's lants gebruyck een vrijster geestigh staet.
 Het kint wast onderwijl, en leerde vreemde saken,
 En grepen na de kunst, en veelderhande spraken,
 En selsaem hant-gespel, en ick en weet niet wat,
 40 Waer van schier niet een mensch de rechte gronden vat.
 Het was van schoone verw, en vrolick in het wesen,
 Daer is een diep vernuf in syn gelaet te lesen:
 Het had een wacker oogh, en swart gelijk een git,
 Syn aensicht even-wel is uyter-maten wit.
 45 Het kon syn frissche jeught, syn wel-gemaecte leden
 Tot alderley gedans en alle spel besteden;
 In vougen dat het volck, en wie het maer en sagh,
 Sigh van het aerdigh dier als niet versaden magh.
 Noch kan de jonge maeght geen kleyne lust verwecken,
 50 Als sy met haer gesangh de sinnen weet te trecken:
 Men vint dat hare stem een yders herte steelt,
 Wanneerse maer een reys een aerdigh deuntjen queelt.

- Maer des al niet-te-min sy wil geen vuyle dingen,
 Sy wil geen dertel jock, geen slimme rancken singen;
 55 Haer mont is wonder heus, haer oir en sinnen teer,
 Al wat oneerlick luyt en singhtse nimmermeer.
 Des heeftse by haer volck soo veel ontsagh gekregen,
 Dat sy het menighmael geleyt in beter wegen:
 En schoon dat hun de mont tot vuylheynt is gewent,
 60 Men hoort geen dertel woort als syder is ontrent.
 En of oock al het rot tot stelen is genegen,
 Sy straft het vuyl bejagh en isser heftigh tegen:
 En mits sy wonder veel met sangh en spelen wint,
 Soo is Maiombe selfs tot stelen niet gesint.
- 65 Doch sooder eenigh dingh bywijlen is genomen,
 Sy doetet aen den dagh en voor de lieden komen;
 Maer al door sneegh beleyt en met een loosent vont,
 Soo datter niet een mensch en weet den rechten gront.
 Sy riep een van den hoop, en liet hem veerdigh draven,
 70 En liet, wat yemant stal, in eenigh velt begraven,
 En dat of by een boom, een hooght of kromme bocht,
 Ten eynde men het pant by teyckens vinden mocht.
 En wertse dan gevraeght op 't gunter is gestolen,
 En wie het heeft ontvremt, en waer het is verholent,
 75 Soo maectse voor het volck een wonder vreemt verhael,
 In woorden sonder slot in onbekende tael.
 Maer seyt dan op het lest, dat onder gene linden,
 Of aen den naesten bergh het goet is uyt te vinden:
 En als men dan het kraem daer uytter aerden track,
 80 Soo wast dat al het lant van hare wonders sprack.
 Doch sy wist boven al haer saken aen te leggen,
 Om aen de losse jeught geluck te konnen seggen;
 Het schijnt dat sy den gront van alle zielen kent,
 En schier wat yder mensch in syn gedachten prent.
- 85 Sy wist al watter loopt op in de hant te kijcken,
 En hoe dat yemants aert kan uyt het wesen blijcken,
 En wat een kleyn, een groot, een puntigh hoofd beduyt,
 En wat men uyt een oogh of ander lidt besluyt.
 Oock uyt den neus alleen soo kanse gronden trecken,

- 90 Waer heen dat yemants lust of gulle sinnen strecken;
 Want isse plomp, of scherp, of hoogh, of bijster plat,
 Sy heeft van stonden aen syn aert daer uyt gevat.
 Sy wist als op een draet, nae mate van de jaren,
 Wat yder over-koomt en plagh te wedervaren,
- 95 En wat een teere maeght in haer gewrichte voelt,
 En wat een jonge wulp ontrent den boesem woelt.
 Sy weet (gelijck het schijnt) de gangen van de sterren,
 Waer in het klouckste breyn by wijlen kan verwerren:
 Sy weet en wat de son en wat de mane dreyght,
- 100 En waer toe sigh het jaer en al den hemel neyght.
 Een wie haer openbaert wanneer hy is geboren,
 Dien weetse by gevolgh syn leven na te sporen:
 Nu spreeketse wonder breet van druck en ongeval,
 En offer yemant arm of machtigh werden sal.
- 105 Sy weet den leven-streep in yders hant te wijsen,
 Daer uyt een vremt gevolgh en groote dingen rijsen;
 Want is de linij recht en sonder krommen tack,
 Soo roemtse stage vreught en nimmer ongemack.
 Maer valtse dickmael scheef en in verscheyde bochten,
- 110 Soo wort hy dien het raeckt met droufheyt aen-gevochten.
 Indiense somtijts rijst, en dan eens neder koomt,
 Soo dienter voor gewis een swaren val geschroomt.
 Sy gaet hier bijster hoogh, sy kent een yders wesen,
 Sy kan oock rijcken selfs uyt hant of vingers lesen:
- 115 En somtijts groot verlies, en somtijts grooten schat,
 En somtijts wel een galgh, of oock een schendigh rat.
 Sy wijst een vrijer aen, wanneer hem staet te paren,
 Een vrijster ofse veel of luttel heeft te baren,
 En ofse by den man sal wesen liefgetal,
- 120 Dan of hy buyten haer syn lust gebruycken sal.
 Dit meynt schier al het volck alsoo te moeten wesen;
 Soo dat haer laegen naem gansch hooge was geresen,
 En al vermits sy breet in desen handel weyt,
 En van het naer geheym soo klare reden seyt.
- 125 Genaeckt men eenigh dorp daer weetse flux te vragen,
 Hoe sigh in haer bedrijf de meeste lieden dragen,

- En wie sigh daer ontgaet in lust of dertel bloet,
 Doch meest wat over-al de losse jonckheyt doet.
 En als sy gasten vint daer yet op valt te seggen,
 130 Soo weetse na de kunst haer saken aen te leggen;
 Sy maect aen yder mensch syn feylen openbaer,
 Als of uyt syn gesicht het quaet te vinden waer.
 Wat sy van yemant weet dat veynst sy als te lesen
 Of uyt het oogh alleen, of uyt het ander wesen:
 135 En dit noch altemael met soo een gauwen streeck,
 Dat oock de sneeghste man verwondert stont en keeck.
 Als haer een juffer vraeght, wat man haer staet te trouwen,
 Sy kan het nieusgier volck gansch aerdigh onderhouwen,
 Sy spreeckt als door een wolck en noyt met open mont,
 140 En al haer gansch beleyt dat heeft een loosen gront.
 Hoe oyt de sake valt sy kan het al verdrayen,
 Sy kan de gauste selfs met schijn van reden payen;
 En alsse dan een reys de rechte gronden treft,
 Dan isset dat men haer tot in de lucht verheft.
 145 Men hielt dat sy gestaegh een geest met haer geleyde,
 Die haer als in het oir verholen dingen seyde:
 En mits dit al geschiet door soo een jonge maeght,
 Soo isset dat het spel hun des te meer behaeght.
 'T geviel om desen tijt dat in dien eygen lande
 150 Een jongh en aerdigh dier door jeught en liefde brande,
 En hy die haer het breyn en oock den geest besat,
 Was even als de maeght met hare min gevat.
 Maer daer en was geen raet om oyt te mogen paren,
 Vermits sy niet gelijk in goet of staet en waren;
 155 De juffer is te rijck, als maer een eenigh kint,
 Soo dat haer drouve vrient voor hem geen troost en vint.
 Giralde lijckewel die bleef tot hem genegen,
 En is om synent wil als sieck te bed gelegen;
 Maer seyt het niet een mensch wat haer van binnen schort,
 160 Soo datse menighmael veel drouve tranen stort.
 Of schoon een ander lacht, sy kan geen vreughde rapen,
 Sy kan haer in den nacht niet geven om te slapen,
 Sy klaeght, en (soo het schijnt) sy voelt gestage pijn,

- En desen onverlet sy wil geen medecijn.
- 165 Haer vader niet-te-min die liet een doctor halen,
 Maer die gingh even-staegh als in het wilde dwalen;
 Hy weet niet watter schort, hy weet niet wat te doen,
 Hy weet voor hare quael geen sap of heylsaem groen.
 Hy staet als buyten spoor, en is geheel verlegen,
- 170 En al wat hy begint dat zijn bekaeyde wegen:
 Dies seyt hy, dat het quaet een langer tijt behouft,
 En, siet, hier is het huys ten hooghsten in bedrouft.
 Iuyt op dien eygen tijt soo quammer Preçiose,
 Op datse daer ontrent een goede plaets verkose
- 175 Voor haer, voor haer gevolgh, en voor het gansche rot:
 Dies wortse veel gesien ontrent het naeste slot.
 De vrouwe van het huys, bewust van hare saken,
 Wou door het aerdigh dier haer dochter wat vermaken;
 En daerom sentser om, en leytse voor het bedt,
- 180 En seyde: Niemandt weet wat dese vrijster let.
 Ghy siet eens wat haer schort, en soo ghy weet te seggen
 Hoe wy dit selsaem stuck behooren aen te leggen,
 Mijn gunste, soete maeght, die sal u zijn getoont,
 En ghy van mijner hant ten hooghsten zijn geloont.
- 185 Daer vingh het geestigh dier de vrijster aen te spreken
 Met wonder soet beleyt en ongewoone streken,
 Het queelt een geestigh dicht, het speelt een aerdigh liet;
 Maer wat het immer doet ten baet de siecke niet.
 Als dit Constance merckt sy gaet sigh naerder setten,
- 190 Sy gaet in meerder ernst op alle dingen letten,
 Sy bid dat al het volck wil uyt de kamer gaen,
 En sprack de siecke maeght in dese woorden aen:
 Ey lieve segh een reys (ick dien het toch te weten)
 Hebt ghy ontijdigh freuyt of harden kost gegeten,
- 195 Of is u swacke maegh met suycker overlast,
 Of hebje by geval te langen tijt gevast?
 Of is u 't lijf verdraeyt van op de jacht te rijden,
 Of door een harden val gebracht in bitter lijden?
 Of is u bloet verhit door al te langen dans,
- 200 Of hebje laet gewaect ontrent de maeghde-krans?

- Of isser yet verstopt in uwe teere leden,
 Daer van ghy die het lijt alleen verstaet de reden
 Of isser yet verstelt in uwen teeren schoot?
 Een maeght magh aen een maeght wel seggen haren noot.
- 205 Spreeckt ront gelijk het dient van u verholen wesen,
 Ghy sult door mijn behulp in korten zijn genesen;
 Ick weet wat aen de jeught by wijlen kan geschien,
 En schoon al ben ick jongh ick hebbe veel gesien.
 Giralde seyde neen op al haer snege vragen,
- 210 Dies gaet Constance voort en opent nieuwe lagen;
 Hoort (seytse) kenje niet een hups en aerdigh quant,
 De schoonste van de stadt, jae van het gansche lant.
 Hebt ghy hem menighmael niet geestigh hooren praten,
 Of door een gunstigh oogh tot in het hert gelaten?
- 215 Waerom doch soo geveynst, dat ghy soo langen tijt
 Hem in bedencken hout en niet te wil en zijt?
 Ey lieve, sooje meent den vrijer oyt te trouwen,
 En wilt hem niet te langh in angst en twijffel houwen.
 Een die syn tanden breeckt als hy een note kraeck,
- 220 Diens vreught is niet te groot schoon hy de keeren smaect.
 Giralde kreegh een blos, en wert geheel ontsteken,
 Als sy dit geestigh dier van vrijen hoorde spreken;
 En schoon sy veynsen wou, haer bloet is boven haer,
 Dat maect haer innigh hert ten vollen openbaer.
- 225 Haer geest is op den loop, haer pols begon te jagen,
 En al met vreemt gewoel van ongelijcke slagen.
 Constance wederom: Nu sie ick watter schort;
 Ghy (wat ick bidden magh) en doet u niet te kort.
 Spreeckt soo de reden eyscht, en laet u moeder weten,
- 230 Wat voor een edel geest u sinnen heeft beseten.
 Want hoe ghy langer swijght, en meer u sieckte dect,
 Hoe dattet uwe jeught tot grooter hinder streckt.
 De siecke vrijster sucht, en al haer leden beven,
 Haer sinnen even-selfs die worden om-gedreven,
- 235 Nu sie ick (sprack de maeght) wat kunst en wijsheyt doet;
 Ghy weet, gelijk het blijkt, den gront van mijn gemoet.
 Des wil ick nu voortaan in geen deel verswijgen,

Waer na te deser uyr mijn jonge sinnen hijgen.

Wat dienter meer geveynst? ick ben van liefde kranck,

240 En dat heeft nu geduert wel seven maenden lanck.

Wilt dit nu met beleyt mijn ouders openbaren,

En raet hun acht te slaen op mijn bedroufde jaren.

Want soo ick dien ick min niet haest genieten magh,

Soo is de gront geleyt van mijnen lesten dagh.

245 My sal geen spruyt, of kruyt, geen sap, of pap genesen;

Ick sal begraven zijn, ick wil begraven wesen,

Indien ick niet en krijggh hem die mijn hert bemint,

En sonder wien mijn ziel geen rust op aerden vint.

Terstont na dit gespreck soo stortse duysent tranen,

250 Die met een stage veur haer teere wangen banen.

Constance troost de maeght, en geeft haer goede moet,

En stremt, door soet gespreck, haer gullen tranen-vloet.

Hier op is, des versocht, de moeder in-gekomen,

Die had tot haer behulp een doctor met genomen;

255 Constance gaeter by, maer trat bezijden af,

Daer sy haer met bescheyt het stuck te kennen gaf.

Het speet de medeçijn, dat sy de rechte gronden

Van dese maeghde-quael had kunstigh ondervonden;

Te meer, vermits hy weet dat oock de klouckste man

260 Dit uyt geen herte-slagh of ader voelen kan.

Maer als hy in gespreck met haer began te treden,

Doen gingh Constance ront, en gaf hem dese reden:

Een maeght van achtien jaer, af-keerigh van genucht,

Die veeltijts sonder slaep geheele nachten sucht,

265 Die, als men slechts begint van vrijers yet te spreken,

Verandert in gebaer, en laet haer woorden steken,

Die staegh wil eensaem zijn, en nimmer uyt en gaet,

En, schoon al isse jongh, het soet geselschap haet,

Die geel en deerlick siet, en leeft als sonder eten,

270 Wat soo een vrijster schort dat heb ick wel te weten,

Ick segge, dat geen salf haer oyt genesen kan,

Maer dat haer stil gebreck vereyst een rustigh man.

Hier by koomt dat ick sie haer oogen in-gesoncken,

Maer vierigh even-wel, gelijk als helle voncken,

- 275 Haer pols geweldigh ras, haer water bijster root.
 Hoe? kan dit anders zijn als enckel minne-noot?
 Voor my ick stel het vast. ghy mooght het overleggen,
 U dochter even-selfs sal u de waerheyt seggen,
 Soo ghy haer recht bevraeght; want, na haer saken staen,
 280 De noot die roept om hulp, daer is geen veynsen aen.
 De doctor laet de spijt, na dese woorden, varen,
 En prijst het rijp verstant in soo onrijpe jaren;
 Soo dat hy naderhant haer niet als eer bewees,
 En met een vollen mont haer snege vonden prees.
 285 Of nu het listigh dier yet van den handel wiste,
 Dan of het na de kunst en schijn van reden giste,
 En stel ick niet te vast; doch hoe het immer was,
 De vrijster kreegh een man, en hare koorts genas.
 Soo haest de jonge maeght haer vont te zijn genesen,
 290 Soo wou sy metter daet beleeft en danckbaer wesen,
 Sy let hoe 't heydens volck gansch sober is gekleet,
 En 't is haer teere jeught een innigh herten-leet.
 Sy sprack haer moeder aen: Van yemant gunst ontfangen
 Doet stracx een billick hert met alle vlijt verlangen
 295 Om wder-gunst te doen. Vrou moeder, 't is bekent
 In wat een drouven stant mijn ziele was belent;
 Nu ben ick (Gode lof) gesont in al de leden,
 Ghy toont een danckbaer hert, dat leert de wijse reden;
 Dit heir is wonder naeck, ghy kleet het schamel rot,
 300 Dat sal haer dienstigh zijn, en lief aen onsen God.
 Voor al en dient by ons de vrijster niet vergeten
 Die u van mijn verdriet de gronden leerde weten.
 Indien ick yet vermagh, soo weest toch hier beleeft;
 Al wie den naeckten kleet ontfanght meer als hy geeft.
 305 De moeder wederom: Dit zijn gansch rouwe menschen,
 Die om geen prachtigh kleet, en min om rijckdom wenschen;
 Sy dwalen evenstaegh, dat is haer oude wet,
 Het gelt dient haer tot last, een kleet maer tot belet.
 Dus schoon ick haer een kleet wou om de leden hangen,
 310 Ick houdet voor gewis men soudet niet ontfangen.
 Ké moeder, seyt de maeght, ghy zijt my wat te taey,

- Ey lieve, schenckse wat al waret enckel baey.
 Laet haer doch uwe gunst om mijnen t'wil verwerven,
 En laet my des te min wanneer ghy kooft te sterven.
- 315 De moeder lougher om, en prees de goede ziel,
 Maer soo dat van de gift of niet of weynigh viel.
 Als yemant naer een quael bekoomt syn vorigh wesen
 En dat een jonge wulp van krevel is genesen,
 En dat een schippers gast sigh op het drooge siet,
- 320 Dan smelt een danckbaer hert wel licht tot enckel niet.
 Giralde lijckewel, nu onder echte wetten,
 Beschonck het geestigh dier met hondert pistoletten,
 Een bruyt-stuck voor den dienst. Daer lough het gierigh wijf,
 En vont in dit verhael een aerdigh tijt-verdrijf.
- 325 Dit maect de jonge maeght vermaert in alle steden,
 Mits sy de vrijsters kent tot in haer diepste leden,
 En 't bracht aen 't gansche rot geen kleyne baten in;
 Want daer Constance quam daer wasset al gewin.
 Maiombe die sigh liet haer beste-moeder noemen,
- 330 En laet geen vreemde mans ontrent haer nichte komen,
 Sy neemt haer evenstaegh met al de sinnen waer,
 En waer de bende reyst, sy slaept benevens haer.
 Daer was ontrent Madril een buyten-hof te vinden,
 Bevrijt met boom-gewas van alle sture winden,
- 335 Hier viel om desen tijt een openbare feest,
 En daer bewees de maeght haer uytgelesen geest.
 Daer is een prijs geset voor die met aerdigh singen,
 Daer is een prijs geset voor die met luchtigh springen
 Sou sweven boven al; en 't is de snege maeght
- 340 Die aen het nieusgier volck in beyde meest behaeght.
 De knopjens ¹⁾ van yvoir, die aen haer vingers waren,
 Gaen boven alle spel en boven alle snaren;
 Want alss' haer soete stem en rasse vingers roert,
 Soo wort al wie het hoort door lusten om-gevoert.
- 345 'T en is door geen gespreck de menschen uyt te leggen,

1) Kantteekening: „Dit is een seker hantghespel in Spaengjen ghebryckelick, daer onder met eene na de mate wert gesongen.”

- 'T en is (na mijn begrijp) met woorden niet te seggen,
 Wat schoonheyt al vermagh. De kunst is liefgetal,
 Maer koomter schoonheyt by soo gaetse boven al.
 Daer was om desen tijd een ridder in den velde,
 350 Die meest het kleyne wilt met snege bracken quelde:
 En t'wijl hy in de jacht sigh al te besigh hout,
 Soo raeckt hy buyten spoor te dolen in het wout.
 Hy weet geen jagers meer, hy weet geen snelle winden,
 Hy weet in al het bosch syn pagien niet te vinden:
 355 Maer t'wijl hy eensaem dwaelt, verneemt hy nevens hem
 Een wonder soeten galm, een onbekende stem.
 Hy staet een weynigh stil tot by hem is vernomen
 Van waer het soet geluyt tot hem was afgekomen,
 En daer op trat hy voort, en met een stillen gangh
 360 Soo quam hy in het dal van waer men hoort den sangh.
 En mits hy tot de plaets nu dichte quam genaken,
 Soo gaet hy door het loof een open ruymte maken,
 Ten eynd' hy mochte sien wie in het naeste gras
 Soo wonder aengenaem van sangh en stemme was.
 365 Twee vrijsters aen den bergh die pluckten versche rosen,
 Die sy tot haer vermaeck uyt al de velden kosen,
 En wat ter zijden af, ontrent een groenen bocht,
 Daer sat een jonger maeght die rose-kransen vlocht.
 Een wijf van vreemt gelaet, geseten aender heyden,
 370 Dat quam (gelijck het scheen) het jonge rot geleyden;
 En schoon sy mede pluckt, of rosen over-draeght,
 Soo heeftse staegh het oogh ontrent de jonge maeght.
 En t'wijl men besigh is ontrent de versche bloemen,
 Vernam Don Ian het volck, dat wy heydinnen noemen,
 375 En siet de jonge spruyt die in het groene sat
 Heeft op den staenden voet hem door het oir gevat,
 Hem door het oogh verruckt. hy siet haer geestigh wesen,
 En hoort haer soete stem, en heeftet bey gepresen.
 En t'wijl hy staet en dut en op de vrijster siet,
 380 Soo hief sy weder aen, en songh een ander liet.

Schoon bloem-gewas, en edel kruyt
 Van 's hemels dau gevoet,
 En al wat uyter aerden spruyt,
 Ghy wort van my gegroet.
 385 Ick koom hier aen der heyden gaen,
 Daer souck ick mijn vermaeck,
 Ick gae op u mijn oogen slaen,
 En 't schijnt dat ick ontwaeck.

Ick sie mijn beelt in uwe jeught,
 390 Dat my eerst heden blijktt.
 Ick schep mijn lust uyt uwe vreught,
 Vermits ghy my gelijket.
 U schoone verw en frissche glans
 Verçiert het gansche velt.
 395 En, naer het seggen van de mans,
 Ben ick oock soo gestelt.

Maer daer is noch een ander stuck,
 Dat med' ons beyde raeckt;
 Dat is dat ramp en ongeluck
 400 Gansch licht tot ons genaect.
 Besiet hoe ras een bloemtje sterft,
 En plat ter aerden sijght:
 Besiet hoe licht syn glans verderft,
 En dorre plecken krijght.

405 Besiet hoe dat een frissche roos,
 (Ick meyn een jonge maeght)
 Een die men onder duysent koos,
 En al de jeught behaeght,
 Besiet hoe licht een schoone blom
 410 Verliest haer eersten glans;
 Schoon sy was lief en wellekom
 By alle jonge mans.

Wel roosjens, çiersels van het velt,
 Kan dit alsoo geschien?

415 En ist met u alsoo gestelt,
 Soo dienter in versien.
 Maer segh wat kan u beter zijn,
 Als datje wort gepluckt?
 Niet door een bock of gortigh swijn,
 420 Om soo te zijn verdruckt.

Maer om te zijn een hupsche kroon,
 Ter eeren van de jeught.
 Uw plucker tot een soete loon,
 En tot een stage vreught.
 425 En of u tijt is wonder kort,
 Maeckt daerom geen getreur;
 Want schoon een frissche roos verdort,
 Sy hout een soeten geur.

Wel nu wy staen in eenen graet,
 430 O ciersel van het wout,
 Koom geef my doch van uwen raet
 Die ghy voor sekerst' hout.
 Moet oock mijn bloemtje t' syner tijt
 Van yemant zijn gepluckt?
 435 Iae, vryster, soojet weerdigh zijt,
 En soo het u geluckt.

Pan.

Daer zijnder niet dan al te veel
 Die staegh ten toone staen,
 Sy bieden ons een groene steel,
 440 Maer niemant wilder aen.
 Daer sweeft haer blat dan met den wint,
 Als stof gemeenlick doet.
 Ach 't bloemtje dat geen plucker vint,
 Dat treet men met den voet.

445 Wel hoe! wat koomt hier voor geluyt *Pretiose.*
 Geresen uyt het wout?
 My dunckt hier sit een slimme guyt
 Gedoken in het hout.

Het mocht wel zijn de bocx-voet Pan,
 450 Die woont hier in het groen.
 Dat is van outs de rechte man
 Om vrijsters leet te doen.

Wel lincker wie ghy wesen meught,
 Ick bid u weest gerust:
 455 Mijn bloem, mijn roem, mijn teere jeught
 Is niet voor uwen lust.
 Ick wachte voor mijn beste pant,
 Tot troost van mijn verdriet,
 Ick wachte vry een weerder hant;
 460 Maer u en wacht ick niet.

Terwijl hem dit gebeurt met wonder groot vernougen,
 Soo koomt de nachtegael sigh by de vrijster vougen,
 En queelt daer uyte borst met soo een bly geschal,
 Dat haer vermenghde stem verheught het gansche dal.
 465 De ridder onderdies gevoelt syn geest beroeren,
 'Terwijl hy op de maeght alleen heeft sitten loeren.
 Wel of dit heydens kint (seyt hy met vollen mont)
 Eens op syn hoofs gekleet voor ons ten toone stont,
 Waer sou haer schoonheyt gaen? van soo een aerdigh wesen
 470 En is (gelijck ick meyn) in geenen tijt gelesen.
 Hier op soo treet hy toe, en geeft hem by de maeght,
 Die hy na syn gevolgh en na de jagers vraeght.
 Sy, met een heus gelaet, seyt geensins yet te weten
 Waer syn geselschap is; maer daer te zijn geseten
 475 Ten eynde sy een krans van groene kruyden vlocht,
 Die haer dan op het feest tot çiersel dienen mocht.
 Maiombe die already den ridder had vernomen,
 Begon van stonden aen voor hare nicht te schromen,
 En maectt haer daer ontrent, op datse mocht verstaen
 480 Wat haer de ridder seyt, en hoe de saken gaen.
 Constance was begaeft met soo een aerdigh wesen
 Dat niemant haer gelaet enough en heeft gepresen,
 Daer vloeyt uyt haren mont soo aengenamen lagh,

Dat sy de gunste won van die haer maer en sagh.
 485 Haer zeden zijn beleeft, haer reden wel gebonden,
 Haer spraeck is enckel geest en niet als soete vonden;
 In 't korte, watse doet en watse neemt ter hant,
 Dat toont een goeden aert en ongemeen verstant.
 De ridder onderdies ontstelt door heete voncken,
 490 Heeft op dien eygen stont het soet vergif gedroncken;
 En daerom als hy wist wie dat Maiombe was,
 Soo is hy nevens haer gesegen in het gras:
 Soo is hy met het wijf in veelderhande reden,
 En met Constance selfs in langh gespreck getreden;
 495 Ten lesten berst hy uyt: U schoonheyt, geestigh dier,
 Verweckt in mijn gemoet een wonder selsaem vier.
 Ick wou, indien ick mocht, u trouwe dienaer wesen,
 En soo u dat beviel, soo waer ick haest genesen,
 Soo waer ick metter daet een gansch geluckigh mensch,
 500 En had door uwe gunst mijn vollen herten-wensch.
 Het woort is nau geseyt, de soete Pretiose
 Die kreegh hier op een blos gelijk een versche rose,
 Haer gramschap en met een haer schaemte zijn vermenght,
 Als haer beroert gemoet hem dus syn antwoord brenghet:
 505 Heer ridder (naer ick hoor) ghy zijt vol hoofsche treken,
 En hebt (naer ick vermoet) meer vrijsters uyt-gestrecken;
 Ick weet (als ghy een maeght om hare schoonheyt vleyt)
 Ick wetet, lieve vrient, al wattet is geseyt.
 Ick weet dat eens de vos bedroogh den slechten raven,
 510 Als hy na spijsse socht om hem te mogen laven;
 De raef had lekker aes en drough het in den beck,
 Dit sagh de loose vos, en speeld' hem desen treck:
 Hy seyt hem, Aerdigh dier dat geestigh weet te singen,
 En zijt van outs geleert in alle soete dingen,
 515 Ey schenckt ons nu een reys een deuntjen na de kunst,
 Dat sal ons heden zijn een teycken uwer gunst.
 De raef, eylaes verlockt met dese troutel-reden,
 Die vought sigh om te doen gelijk hy was gebeden;
 En mits dat hy den beck tot singen open stelt,
 520 Soo viel het lekker aes te midden op het velt.

- Dat greep de slimme vos, en sonder langh te beyden
 Begaf hy metten roof sigh midden opder heyden,
 Daer at en lough het dier, en al met vollen mont,
 Terwijl de malle raef bedrouft en eensaem stont.
- 525 Ick ken (al ben ick jongh) den aert van 't listigh prijsen,
 En weet wat ongemack hier uyt sou mogen rijsen,
 Ick weet het watje soeckt, als ghy my gunste biet;
 Maer schoon ghy zijt de vos, ick ben de rave niet.
 Ick ben een heydens kint veracht van alle menschen,
- 530 Hoe kan u hoogh gemoet om mijn geselschap wenschen,
 Als slechts op desen gront, ten eynd' u geyle lust
 Tot oneer mijner jeught eens mochte zijn geblust?
 Maer neen, geloof tet vry, geen man sal my belesen,
 Dat ick in geyle lust hem sal ten dienste wesen.
- 535 Acht my voor die ghy wilt, en dat ick wesen magh,
 Ick ben een vyandin van alle vuyl bejagh.
 Dat sal ick eeuwich zijn. wel gaet dan elders jagen,
 Voor u en is geen kans mijn eere wech te dragen;
 Weet datter onder 't volck dat ghy voor heydens groet
- 540 Noch is een reyne ziel en onbevleekt gemoet.
 Ghy dan, nadien ghy zijt genegen om te jocken,
 Gaet naer het dertel hof, en streelt de sijde rocken,
 Soeckt daer bequame stof voor u ongure vreught,
 En laet my 't edel pant van mijne reyne jeught.
- 545 Als 't wijf op desen toon de vrijster hoorde spreken,
 Heeft sy haer peck-swart hair een weynigh op-gestreken,
 Als bly van dit gespreck. Ey, sey tse, lieve vrient,
 Hier is geen lichte koy die hoofsche linckers dient.
 De joncker als verbaest van soo gestrenge woorden,
- 550 Die hem als door het oir tot in het herte boorden,
 Sagh op het fier gelaet van soo een jeughdigh dier,
 En voelt te meer de kracht van syn inwendigh vier.
 En naer hy sonder spraeck een weynigh heeft geseten,
 Soo laet hy syn beslyt de strenge vrijster weten,
- 555 En dat op desen voet; hy treckt van syner hant
 Een ringh, een rijck juweel, een hellen diamant,
 Enseyt haer: Schoone maeght, ick sweere by mijn leven,

- En by het ridderschap my van den prins gegeven ,
 Ick sweere by het pant dat ghy voor oogen siet ,
 560 Dat u mijn trouwe ziel oprechte liefde biet.
 'K en wil u, schoone blom, niet als een by-sit houwen ,
 Ick wil u na den aert van onse wetten trouwen ,
 En tot een vast gemerck, siet daer een eeuwigh pant ;
 Draeght dat tot mijnder eer aen uwe rechterhant .
 565 Te midden in het woort soo biet hy Pretiose
 Een schoonen diamant. Sy, na een lange pose
 Het stuck in haer gemoet te hebben overdacht ,
 Heeft dus, met heus gelaet, haer antwoord in-gebracht :
 Wel joncker, na my dunckt, ghy schijnt het stuck te meenen ,
 570 Maer ghy sult uwen staet in my te seer verkleenen ;
 Ghy daerom letter op, eer dat ghy vorder gaet ,
 Hier dient niet in geaen als met besetten raet.
 Maer noch al boven dat, soo magh ick niet vergeten
 Dat u in dit geval is dienstigh om te weten ,
 575 En dat ick noodigh acht voor al te zijn gedaen ,
 Eer dat wy tot besluyt in desen handel gaen.
 Ghy moest twee jaren langh in ons geselschap leven ,
 En u aen onse wet ten vollen over-geven :
 Ghy moest benevens ons gaen dolen achter lant ,
 580 By wijlen sonder gelt en sonder eenigh pant :
 Ghy moest u machtigh goet en uwe groote staten ,
 Ghy moest u prachtigh kleet geheelick achter laten ,
 Ghy moest in volle daet, en niet in loosen schijn ,
 Een spot, gelijk als wy, van al de werelt zijn ;
 585 En dit al, goede vriend, om wel te mogen letten ,
 Of nut en dienstigh is u sin op my te setten ,
 En med' aen d'ander zy, of my oock dienen sou
 Met u dit vry gemoet te binden aen de trou.
 Siet dit is ons gebruyck, ick spreke sonder veysen ,
 590 Ghy, soo het u belieft, gaet op de sake peysen ;
 Dit moet de preuve zijn van uwe liefde, vriend ,
 Of anders stelt het vast, dat ghy my niet en dient.
 Soo haest de ridder hoort het slot van dese reden ,
 Hem rilt een koude schrick door al de gansche leden.

- 595 Dies seyt hy: Dit ontwerp dat ghy hebt voort-gebracht,
 Gaet verde, soete maeght, en dient te zijn bedacht.
 Ick wil met rijp beraet het stuck gaen overleggen,
 En u in ronde tael mijn antwoord komen seggen,
 En dat te deser plaets, en in dit eygen dal,
- 600 Soo haest de gulde son hier weder schijnen sal.
 Daer mede breeckt hy af, vermits hy had vernomen,
 Dat boven van den bergh syn jagers neder komen;
 Die wenckt hy metter hant; soo dat het gansche rot
 Met hem kooft af-gedaelt tot aen syn vaders slot.
- 605 Hier treet de ridder in, en, schoon dat al de knechten
 Zijn besigh op een ry de schotels aen te rechten,
 Hy des al niet-te-min onthout hem van den dis,
 Vermits hy, soo het schijnt, geheel onlustigh is.
 Hy sluyt syn kamer toe, en gaet een wijle treden,
- 610 Hy spreeckt tot syn gemoet, en al in losse reden,
 En dus, en weder soo, al sonder vast besluyt,
 En berst noch op het lest in dese woorden uyt:
 Eylaes! wat gaet my aen aldus te liggen mallen,
 En op soo lagen plaets mijn oogh te laten vallen,
- 615 Mijn oogh, mijn dertel oogh, mijn ongetoomde lust,
 Die niet aen dese kant en dient te zijn geblust?
 Sal ick mijn edel huys, mijn staet, en eere laten,
 En met soo vuylen hoop gaen loopen achter straten,
 Gaen loopen door het rijck, en menigh ander lant,
- 620 Alleen maer uyt een tocht van geyle minne-brant?
 Sal ick, een Christen mensch, tot heydens my begeven,
 En leyden nevens haer een rou en beestigh leven?
 Sal ick een macker zijn van desen vuylen hoop,
 Een smaet van onsen God, en van den reynen doop?
- 625 Sal ick mijn naeste bloet tot mijnen haet verwecken,
 En door het gansche rijck mijn voorstel doen begecken?
 Sal ick de schande doen aen mijn vermaerde stam,
 Dat ick een heydens wijf in mijn geselschap nam?
 Dat ick, als tot een spijt van alle Christen-vrouwen,
- 630 Met soo een vuyt gebroet genegen ben te trouwen?
 Neen neen, ô hoogh gemoet, en doetet nimmermeer,

- Let op uws vaders huys en op u eygen eer.
 Ghy houft voor u geen wijf by dit gespuys te soecken,
 En maken dat het volck u trouwen sal vervloecken.
- 635 Hier in dees rijcke stadt en in dit machtigh hof,
 Daer is tot u gerief al vry bequamer stof.
 Indien ghy zijt gepast met wel-gemaecte leden,
 Koomt, als het u bevalt, maer uyt u huys getreden,
 Daer woont de schoonheyt selfs, en dat in groot getal,
- 640 Daer u naeu-keurigh hert vernougen vinden sal.
 Indien ghy zijt vermaeckt met wel en net te spreken,
 En dat oock evenselfs en sal u niet ontbreken.
 Indien ghy gelt begeert, of anders machtigh goet,
 Ghy vint het even daer, en dan oock edel bloet;
- 645 Ghy vintet altemael, en watter is te wenschen,
 Treckt maer u grilligh oogh van dees ongure menschen,
 Gaet kiest dat u betaemt, en trout met uws gelijk;
 Ghy vint tot u gerief het gansche koninghrijck.
 Maer wat magh ick, och arm! mijn jonge sinnen quellen,
- 650 En mijn ellendigh hert in dese prangen stellen?
 Ick sie het klaer enough wat dienstigh is gedaen,
 Maer wie kan in de jeught syn tochten wederstaen?
 Ick prijse reyne tucht en alle goede zeden,
 Maer ick en kan de lust niet buygen na de reden:
- 655 Al ben ick met de jeught gedurigh in geschil,
 Ick worde wech-geruckt oock daer ick niet en wil.
 Ick word', eylaes! vervoert, en schoon ick wil het weren,
 Ick rake buyten spoor oock tegen mijn begeren.
 Het vleesch is wonder sterck, en 't is een deftigh man,
- 660 Die hier het velt behout en meester blijven kan.
 Ick gae dan wederom, ô schoone Pretiose,
 Mijn hert vermagh het niet dat ick een ander kose;
 Ick ben in dat gepeys te verre wech geleyt,
 Ick hael het weder in al wat ick heb geseyt.
- 665 Soo haest u geestigh oogh, u soet en aerdigh wesen
 Koomt als een helle son in mijnen geest geresen,
 En dat ick sie den glans van u beleeft gelaet,
 Dan isset sonder kracht al wat u tegen gaet.

- Geen mensch kan immermeer in desen my beschamen,
 670 Als of soo slechten maecht my niet en sou betamen,
     En dat mijn grilligh hert hier sonder reden malt,
     Vermits mijn rouwe jeught hier in te lage valt.
 Ey draeyt doch eens het oogh, en siet na d' oude jaren,
 Het stuck dat sal gewis sigh anders openbaren;
 675 Wat isser doen ter tijt, wat isser al bedocht,
     Om by een geestigh dier te vinden dat men socht?
 Iupijn, wel eer geseyt de grootste van de goden,
 Is uyt syn hoogen troon tot in het wout gevloten,
     En heeft daer aen-gedaen het wesen van een stier,
 680 Of van een wilde swaen, of ander selsaem dier.
 Heeft niet Alcmenaes soon, die monsters had verwonnen,
 Den spin-rock aen-geveert, en als een wijf gesponnen,
     En vry al meer gedaen dat noyt een deftigh man,
     Bezijden dit geval, ter eeren duyden kan?
 685 Hoe menigh edel vorst, een kroon gewoon te dragen,
 Is inder haest verruckt door heete minne-vlagen,
     Niet door een hoofsche maecht, of groote koningin,
     Maer, ick en weet niet hoe, een sloir een harderin?
 Daer is, men weet niet wat, in onsen geest verholen,
 690 En doet al menighmael de wijste lieden dolen,
     Het brenghet hen in den geest een aengename pijn,
     En seyt: Dat Gode vought wien kan het schande zijn?
 Soo haest het groote licht de sterren heeft verdreven,
 Soo gaet de jongelingh sigh op den wegh begeven,
 695 Hy vint het oude wijf, hy vint de jonge meyt
     Ter plaetse daerse bleef en daer het was geseyt.
 Hy viel, terwijl hy gaet, in veelderley gedachten,
 Die hem syns vaders huys vry hooger deden achten,
     Die hem van nieuwen aen gaen brengen in den sin,
 700 Syn vremde dweepery en noyt bekende min.
 Dies valt hy in beraet, of hy sal weder keeren,
 Dan of hy syn gemoet sal laten overheeren;
     En, siet, de reden wan, de vremde liefde weeck,
     En, soo het schijnen mocht, syn eerste lust besweeck.
 705 Maer juyst in dit gepeys doen sagh hy Pretiose,

- En scheen in haer gelaet gelijk de versche rose,
 Oock schoonder alsse plagh. Dies als hy nader quam,
 Soo wert van desen roock terstont een helle vlam.
 Iuyst soo gelijk een keers te voren eens ontsteken,
 710 Waer van dien eygen stont het leven is geweken,
 Indiense maer een reys genaect een hellen brant,
 Is op den staenden voet in haren eersten stant:
 Soo vaert de jongelingh. Hy koomt tot haer getreden,
 Hy seyt haer: Weerde maeght, ick schenck u dese leden,
 715 Ick ben bereyt te doen wat ghy bevelen sult,
 En watter komen magh te dragen met gedult.
 Ick ben van nu bereyt u wijsen aen te vangen,
 Laet my terstont een kleet van u geselschap langem;
 Ick sal om uwen t'wil met blijdschap onderstaen
 720 Dat nimmer edelman of ridder heeft gedaen.
 Dit seyt hy, en terstont began hy uyt te trecken
 Al wat syn edel lijf voor desen plagh te decken;
 Soo dat hy eer een uyr daer op den velde staet
 In als soo toe-gerust gelijk een heyden gaet.
 725 Stracx koomt het gansche rot den man bewellekomen,
 En hy wort onder hen als broeder aen-genomen;
 Daer wort syn hoofd gewiet te midden in de schaer,
 Maer al met naer geheym en wonder vrent gebaer.
 De naem die hem wel eer was in den doop gegeven,
 730 Om als een Christen-mensch voortaan te mogen leven,
 Wort by hem voor het volck ten vollen af-geleyt,
 Soo dat hy nu voortaan Andreas wort geseyt.
 Een met een grijsen kop die quam tot hem getreden,
 En biet hem veel gelucx, en seyt hem dese reden:
 735 Ghy, die als nieuwelingh in ons geselschap treet,
 'T is nut dat ghy den gront van onse rechten weet.
 Ick dan, een opper-hoofd van onse med'gesellen,
 Wil voor u klouck verstant ons wetten open stellen.
 Voor eerst en heeft ons volck geen dingh voor hun alleen,
 740 Wat yder wint of vint dat is voor ons gemeen.
 De vrouwen neem ick uyt; die mogen na de wetten
 Haer bedde nimmermeer in eenigh deel besmetten.

- Want als haer eenigh wijf hier in te buyten gaet,
 Dat wort van stonden aen geleverd aen den Raet,
- 745 En die laet overluyt terstont het vonnis lesen,
 Dat sy onweerdigh is op aerden meer te wesen.
 Dies houft men beul, noch galgh, noch sweert, noch engen
 [strop,
 De jonghste van den hoop die breeckt haer flux den kop.
 Men tijght ons dieften op, en wonder slimme streken,
- 750 Maer 't is niet wel geseyt, men moeste sachter spreken;
 Wy stellen overal gemeenschap in het goet,
 En nemen ons behouf van rijcken overvloet.
 Wy zijn gelijk een spoor voor haveloose menschen,
 En krijgen even soo al wat wy kunnen wenschen.
- 755 Want die op syn bedrijf niet vlijtigh toe en siet,
 Wanneer hy weder koomt, soo vint hy dickmael niet.
 Ons tuygh wort noyt gerooft. 't is qualick yet te stelen,
 Wanneer den huys-weert selfs die rolle weet te spelen;
 Al knaeght de grage slangh al vry een lange wijf
- 760 Voor haer en is geen aes te krijgen van de vijl.
 Wy leeren alle daegh de gront om wel te leven,
 En wat men aen den buyck of rugh behoort te geven,
 Wy hebben inder daet nu menighmael beprouft,
 Hoe weynigh dat het lijf tot noodigh voedsel houft.
- 765 Het is een groot gemack, bekent aen weynigh menschen,
 Niet in dit aerdsche dal te vreesen of te wenschen:
 Wy vinden dat men eerst dan onbekommert leeft,
 Wanneer men niet en soeckt, oock als men niet en heeft.
 Dies zijn wy niet besorghd om goet by een te rapen,
- 770 Maer kunnen onverlet en sonder vreesen slapen.
 Wy spitten nimmermeer, wy kennen geen en plough,
 En des al niet-te-min wy vinden broots enough.
 Wy preesen noyt een mensch die na den rijckdom snelde,
 Wy leven van den dau, als bloemen op den velde.
- 775 Ons ziel is niet beducht om gelt of machtigh goet,
 Wy rapen onsen kost gelijk een vogel doet.
 Wy plucken sonder gelt de vruchten van de boomen,
 Wy trecken sonder kost de vissen uyt de stroomen,

- Wy krijgen wilts genough en vogels uyt het wout ,
 780 De keyen geven vier, en al de bossen hout.
 Ons huysraet meestendeel bestaet in snelle bogen.
 Wy koken daer het valt, wy slapen daer wy mogen ;
 En schoon het niet en gaet gelijk het yder lust,
 Wy des al niet-te-min wy stellen ons gerust.
- 785 Wy konnen noorden wint, en alle gure vlagen,
 Wy konnen harden vorst, oock sonder hinder dragen ;
 Soo dat ons gansche lijf geen koud' of hit en kent.
 Soo veel vermagh de tijt en daer men toe gewent.
 Schoon dat het gansche rijck wou krijgh en oorloogh voeren ,
- 790 'T en sal ons even-wel de sinnen niet beroeren.
 Want schoon of dese wint, en die verliest den slagh,
 Het gaet ons even-wel gelijk het eertijs plagh.
 Wy staen noyt vrouger op om eenigh heer te groeten,
 Of dat wy door de stadt een prins geleyden moeten ,
- 795 Wy streelen niet een mensch, oock niet den grootsten vorst,
 Dat is maer voor het volck dat na den eer-sucht dorst.
 Ons geest is nimmermeer gequelt met hooge saken,
 Om ons door al het lant een grooten naem te maken,
 Of ons de werelt prijst, of ons de werelt laeck,
- 800 Wy zijn als buyten schoots en werden niet geraeckt.
 Al is de gansche kust van-roovers in-genomen,
 Noch zijn wy niet beschroomt om daer ontrent te komen ;
 Wy singen menighmael oock in het dichste wout,
 Daer sigh een vinnigh heir van felle moorders hout.
- 805 Wy zijn niet eens beducht, schoon al de winden blasen,
 Wy leven onbeschroomt hoe seer de baren rasen :
 Wy vreesen geen en brant of hoogen water-vloet.
 Die niet verliesen kan wat schaet hem tegenspoet ?
 Schoon dat het gansche rijck moet tol of schattingh geven ,
- 810 Wy leyden even-wel een onbekommert leven,
 Geen hoeft-gelt op het volck, geen lasten op het lant
 En worden oyt geverght aen onsen vrijen stant.
 Wat dient er meer geseyt? wy zijn geduchte lieden,
 Die geen verheven vorst, geen prins en kan gebieden.
- 815 Al waer de gulde son de werelt open doet

Daer gaen wy sonder schroom, als op ons eygen goet.
 Wy leven over-al als prinçen van den lande;
 Niet hebben even-wel en is hier niemant schande.

- Wy trecken t' onsen dienst geheel het aertsche dal,
 820 Wy hebben niet een sier, en wy besitten 't al.
 Ick heb u, edel helt, ons wijse nu beschreven,
 Ghy let of ghy begeert met ons daer in te leven,
 Dan of ons strengh gebruyck is tegen uwen aert;
 Want siet het staetje vry te blijven datje waert.
- 825 De grijse kop die sweegh. Andreas gaet beginnen,
 Spits-broeders, seyt de man, met al de gansche sinnen
 Word' ick u bont-genoot, en tot een vaste peyl,
 Hier is een volle beurs die ick u mede deyl.
 Siet, als ick uytte stadt tot u ben afgekomen,
- 830 Soo heb ick desen bucht in voorraet met-genomen:
 Ontfanght dit kleyn geschenck, en weester vrolick van,
 En hout my voor u vriend en voor een rustigh man.
 Een dingh wil ick alleen hier in bedencken brengen,
 En bidden, wat ick magh, dat ghy het wilt gehengen;
- 835 Ick treed' in dit verbont, alleen om dese maeght,
 Laet die voor my alleen indien het u behaeght.
 Ick sal tot aller tijt, waer dat wy henen trecken,
 Haer voor een trouwen vriend, en voor een hoeder strecken,
 Ick sal haer leyder zijn en hier en over-al,
- 840 Soo dat haer teere jeught geen hinder lijden sal.
 Een van den swarten hoop begon hier op te wrocken,
 En seyde: Lieve vriend, soo ghy begeert te jocken
 In eere sonder hoin, het wert u toe-gestaen;
 Maer, wat ick bidden magh, en wilt niet hooger gaen.
- 845 Weest heus in u gebaer, en wilter in volherden;
 Of anders, houtet vast, het sal u beurte werden;
 Wy lijden onder ons by wijlen soet gelach,
 Maer ontucht nimmermeer, en geensins vuyl bejach.
 Dies soo de jonge maeght van u wert uyt-gestrecken,
- 850 Wy sullen u gewis den kop aen stucken breken;
 Maer sooje trouwe meent, en niet als eerbaer zijt,
 De maeght sal uwe zijn, en dat te rechter tijt.

- Dit nam Andreas aen ten vollen na te komen,
 En heeft op dit bespreck de vrijster aen-genomen;
- 855 Een yder riep geluck en maecte groot gebaer,
 En wederom geluck, geluck, geluckigh paer.
 Maer hy versoeckt terstont, dat haer de gansche bende
 Vertreckt uyt dat gewest en elders henen wende,
 Wt vreesse soo hy bleef of woonde daer ontrent,
- 860 Dat hy van eenigh mensch eens mochte zijn bekent.
 Daer gaet hy metten hoop in vreemde landen dwalen,
 En hy en mist niet eens syns vaders hooge zalen,
 Hy acht geen ongemack, geen schande, geen verdriet,
 Wanneer hy maer een reys syn Pretiose siet.
- 865 Hy voelt syn ingewant, hy voelt syn herte springen,
 Als sy maer uyt de borst een deuntjen plagh te singen,
 Het bitter even-selvs dat is hem suycker soet.
 Ey siet eens wat de jeught, en wat de liefde doet!
 Don Ian noch even-wel, oock in dit woeste leven,
- 870 En wil hem tot bedrogh of diefte niet begeven;
 Maer wat dit selsaem volck of hier of elders haelt,
 Dat wort al menighmael by hem alleen betaelt.
 Hy wil geen vuylen jock in haren praet gehengen,
 Maer pooghtse met beleyt op beter wegh te brengen;
- 875 Soo dat hy metter tijt haer rouwe sinnen wint,
 En sigh by al den hoop in grooten aensien vint.
 Maer t'wijl dit selsaem volck op hare wijze leefde,
 En sonder vaste plaets in alle landen sweefde,
 Een maeght van Murçia die sagh den edelman,
- 880 En hoe hy al de jeught in schoonheyt overwan.
 En hoe syn heus gelaet en syn beleefde zeden,
 Syn oogh, syn hoofsche tael, syn wel-gemaecte leden
 Zijn anders in gestel als oyt een heyden plagh,
 Of alse daer ontrent een heer of ridder sagh.
- 885 Haer geest die wort beroert, haer sinnen om-getogen,
 De loop van haer gepeys is buyten haer vermogen,
 Sy voelt 'k en weet niet wat ontrent haer grilligh hert,
 Sy voelt hoe dit gewoel allencxen grooter wert.
 Wat sal de juffer doen? Sy weet niet wat te maken,

- 890 Sy voelt een selsaem vier door al de leden blaken ;
 Dies als sy op een tijt den ridder eensaem vont,
 Soo opent sy aldus tot hem een heuschen mont:
 Bevallick jongelingh, wat magh u doch bewegen,
 Dat ghy tot desen hoop soo bijster zijt genegen?
- 895 Dat ghy by dit gespuys u soete jeught verslijt,
 Ey geeft eens beter vreught aen uwen jongen tijt.
 Gebruyckt u geestigh lijf en dese schoone leden,
 Daer ghy, tot uwer eer, die nutter sult besteden,
 En soo ghy zijt geneyght te gaen met goet beleyt,
- 900 Ick weet een beter staet voor u alleen bereyt.
 Hier zijn veel edel-lien die my tot trouwen vergen,
 Want ick heb over-al veel wijngaerts aen de bergen,
 En bossen in het wout, en boomgaerts in het dal,
 En ossen op het velt, en peerden in den stal,
- 905 En schapen op het schor, en geyten aender heyden,
 En hinden in het perck, en koeyen in de weyden,
 En knechten tot de jacht, en honden in het kot,
 En voor mijn eygen huys een schoon en lustigh slot.
 In 't korte machtigh goet. magh ick u maer genieten,
- 910 Ick sal in uwen schoot geheele schatten gieten,
 Dit wout, dit vruchtbaer lant, soo ver u oogen sien,
 Dat sal u eygen zijn, en ick noch boven dien.
 Ick die een dochter ben van edel bloet geboren,
 Heb u, door enckel gunst, voor alle mans verkoren.
- 915 Siet, dat de beste jeught voor desen heeft gesocht,
 Wort u alleen gejont, en in den schoot gebrocht.
 Ontfanght mijn rechter-hant, ontfanght mijn frissche leden,
 Die ick in u vermaeck na desen wil besteden,
 Ontfanght mijn herte selfs, en stelt my buyten pijn,
- 920 En spreeckt een eenigh woort, en ick sal uwe zijn.
 Andreas hoordet aen, maer kon het geensins prijsen,
 Dat uyt haer teeren mont soo vrije woorden rijsen.
 O vrijsters, watje doet, siet datjet niet en vraeght;
 Want als een vrijster vrijt dat is te veel gewaeght.
- 925 Me-juffrou, seyt de man, ick danck u duysent werven,
 Mijn liefd' is eens geset, en daer in wil ick sterven;

Weet oock dat onder ons geen mensch en wert gepaert,
 Als met ons eygen volck of een van onsen aert.

- U gunste, niet-te-min, die ghy my komt betoonen,
 930 Die wensch ick dat u God ten vollen wil beloonen;
 Doch, wat my raken magh, set elders uwen sin,
 Mijn hert is u ontseyt, daer woont een ander in.
 Johanna met den slagh van soo een drouve reden,
 Gevoelt een koude schrick haer rillen door de leden,
 935 Gevoelt een diep verdriet; sy gaet ter zijden af,
 Daer sy haer drouf gemoet in dese klachten gaf.
 Wat ben ick voor een sloir? wat heb ick gaen beginnen?
 Kan ick geen heyden selfs bewegen om te minnen?
 Och! God, wat hanght my uyt, dat ick geen schamel man
 940 Met al dat ick besit tot mywaerts trecken kan?
 Ben ick dan soo mismaeckt, soo leelick aen te schouwen,
 Dat my een slecht gesel ontseyt een wettigh trouwen?
 Ben ick soo vuyle slons, of wel een oude queen,
 Dat ick verstooten word' en loop een blauwe scheen?
 945 Neen seker; 'k heb terstont mijn lijf en gansche wesen,
 Mijn oogh, en rooden mont, mijn geestigh hair gepresen,
 Als ick ontrent den noen en midden op den dagh
 Mijn leden overslough, en in den spiegel sagh.
 Voorwaer een eerlick man die sou hem des vernougen,
 950 Indien ick maer en wou tot hem mijn leden vougen:
 Ick ben wel kussens weert, en soo ick maer en wou,
 Ick waer oock heden selfs versegelt in de trou.
 Daer zijnder vry enough die my des komen vragen,
 En die noch boven dat mijn vrienden wel behagen:
 955 Ick ben voor rijck, en schoon, en eerbaer hier bekend,
 En heb soo veel versoucx als yemant hier ontrent.
 Maer dat is niet enough. Men kan geen liefde setten,
 Ter plaetsen daer men wil; want die is buyten wetten,
 En gaet daer 't haer bevalt. De sin die isset al;
 960 En gansch de werelt dwaelt in dit ellendigh mal.
 Ick ben soo dwaes geweest dat ick heb uyt-verkoren
 Een die my niet en acht. ach! waer ick noyt geboren.
 O! 't is een hart gelagh, wanneer een jonge maeght

- Haer wil niet hebben magh, schoon sy 't haer minder vraeght.
- 965 Ach! dat 's een wrange spijt. ach mocht ick heden sterven!
 Want ick en sal geen troost mijn leven oyt verwerven.
 Hy is een selsaem hoofd, hy is een rouwe gast,
 Die op geen schoone verw en op geen rijckdom past.
 Maer waerom dus ontset om niet te willen leven?
- 970 En waerom doch den moet soo veerdigh op-gegeven?
 Het gaet noch als men vrijt gelijk het eertijts plagh,
 Daer wort noyt eycken boom gevelt met eenen slagh.
 Ick wil eens wederom, ick wil de saeck beprooven,
 Hy sal niet andermael mijn teere ziel bedrouven;
- 975 Ick sal hem mijn cieraet, mijn schatten boven dien,
 Ick sal hem diamant en peerels laten sien.
 Ick sal gelijk een kليس hem aen de leden hangen,
 En met een soet gevley hem streelen aen de wangen,
 Ick sal hem. Maer, eylaes! hoe meer een vrijster vleyt,
- 980 Hoe datse meer verveelt, en lichter wert ontseyt.
 Syn hert is niet aen haer; het wert, eylaes! beseten,
 Van eene die ick merck hy noyt en sal vergeten.
 'T is dan om niet gepooght, al woel ick bijster seer;
 Want voor mijn treurigh hert en is geen hope meer.
- 985 Het lieven is een dingh van wonder groot vermaken,
 'K en weet op aerden niet dat beter plagh te smaken;
 Maer liefde sonder hoop van oyt gelieft te zijn,
 Dat is een boose plaegh, en meer als helsche pijn.
 Dan ick ben niet gesint dit quaet in my te voeden,
- 990 Het geesselt mijn gemoet als met gestage roeden.
 Gewis dit moeder uyt; en om hier wel te gaen,
 Soo moeder in de plaets en haet, en wraeck-lust staen.
 Wel, haet, ontsteeckt mijn hert, en stelt u om te wreken,
 Dat zijn van overlangh, dat zijn de rechte streken
- 995 Van een die qualick mint, of ongeluckigh vrijt,
 Ontseyde gunst ontbrant in gal en enckel spijt.
 En dat knaeght aldermeest de sinnen van de vrouwen,
 Die zijn hier als verwoet, en konnen wonder brouwen.
 Een wijf is bijster ergh; en waer men lagen smeeft,
- 1000 Daer is geen nicker selfs die slimmer gangen weet.

- Dit moet ick heden selfs, dit moet ick gaen beprooven,
 Ick wil hem metter daet, ick sal hem gaen bedrouven
 Die my de vreught ontseyt. Stae by nu, vrouwen-list,
 En stort in mijnen geest dat noyt verrader wist,
 1005 Dat noyt een spoker dacht, of boose geesten vonden.
 Mijn breyn is op den loop, mijn sinnen ongebonden,
 Mijn kop die suysebolt, daer is geen houwen aen,
 Daer moet oock desen dagh wat selsaems omme-gaen.
 Ick, ick, moet wrake doen, en hy syn straffe dragen,
 1010 Al sou het gansche rijck van desen handel wagen,
 Al soud' ick heden selfs my brengen in den noot;
 Stil leven kan ick niet, ick ware liever doot.
 Hoort wat de juffer doet. Sy laet haer jongen letten,
 Waer dat Don Ian syn mael gewoon is in te setten,
 1015 Een mael die niet en sluyt, en slechts van ossen leir;
 Want koffers vint men noyt ontrent dit selsaem heir.
 Hier van wel onderricht, soo laetse moye dingen,
 Gout, peerels, hals-cieraet, daer in den huysse bringen,
 En binden in het kleet van onsen jongelingh,
 1020 Terwijl hy in het dorp of op den velde gingh.
 Andreas wel bewust hoe dat de vrouwen woeden,
 Wanneer men haer ontseyt haer lusten aen te voeden,
 Gebiet dat al het volck terstont in rassen spoet,
 Oock op dien eygen dagh, van daer vertrecken moet.
 1025 Dit nam de juffer waer, en als hy meynt te reysen,
 Begon sy met beleyt op haer bedrogh te peysen;
 Sy stroyt door al het dorp dat sy uyt hare kist,
 Gout, peerels, eenigh gelt, en veel juweelen mist.
 Stracx zijn op haer geklagh de boeren aen-gekomen,
 1030 Die eyschen wederom al watter is genomen:
 De rackers van de schout zijn mede daer ontrent,
 Die na den vreemden roep de strenge rechters sent.
 Daer gaet men 't heydens rot ten nausten ondersoecken,
 De vrouwen in haer keurs, de mannen in de broecken.
 1035 Maer, siet, de loose maeght die wees den ridder aen,
 En seyts het slim bejagh by hem te zijn begaen.
 Als dit Andreas hoort soo komt hy toe-getreden,

- Hy lough de juffer toe, en seyde haer dese reden :
 Komt souckt, vriendinne, souckt al wat gy soucken meught;
- 1040 By my is anders niet als trou en ware deught.
 Indien ick van bedrogh hier schuldigh wort bevonden,
 Soo ben ick wel getroost om vast te zijn gebonden,
 En soo te zijn gestraft gelijk men guyten doet,
 Die soecken haer bejagh op ander luyden goet.
- 1045 Ick sal noch boven dat u seven-mael betalen,
 Wat ghy van u çieraet hier uyt sult konnen halen:
 Doorsouckt vry dese mael, en watje vorder siet,
 Een peert dat niet en let en vreest den ros-kam niet.
 Hier op soo gaet de schout, en syne rappe gasten,
- 1050 De male van den vrient wel happigh ondertasten,
 En, siet, van stonden aen soo komt het aen den dagh,
 Al wat voor aerdigh tuygh daer in verholen lagh.
 Don Ian op dit gesicht is wonderlick verslagen,
 Noyt was hy soo verbaest van al syn leven-dagen;
- 1055 Hy staet gelijk een steen met droufheyt overstort,
 Eylaes! de jongelingh en weet niet waer het schort.
 Stracx riep de juffer uyt: Koomt vanght ons dese bouven,
 Die met haer vuyl bejagh het gansche lant bedrouven.
 Maer grijpt eerst desen gast, die eerst soo moedigh sprack,
- 1060 Hy is de rechte gront van al het ongemack.
 Hier vanght den rechter aen den ridder seer te schelden,
 Hy noemt het heydens volck een plage van de velden,
 Een peste van de stadt, een schroom van yder huys,
 Een schuym van bouve-jacht en alle vuyl gespuys.
- 1065 Daer stont een krijghs-man by die sigh des gingh bemoeyen,
 Wech (seyt hy) met den bouf, hy dient te leeren roeyen.
 En even met het woort soo geeft hy hem een slagh,
 Soo dapper als hy kan, soo vinnigh als hy magh.
 Andreas suysebolt, syn hersens zijn bewogen,
- 1070 Syn geesten al gelijk door gramschap op-getogen,
 Hy denckt niet waer hy is, hy weet niet wat hy doet,
 Syn geest die speelt alleen ontrent syn edel bloet.
 Hy stelt hem dan te weer, en gaet den krijghs-man tegen,
 Hy valt hem op het lijf, en vat syn eygen degen,

- 1075 Hy treft hem in het hert met soo een diepen steeck,
 Dat hem de leven-kracht van stonden aen besweeck.
 Daer schreeut men overhoop. Andreas wort gebonden,
 En al het heydens rot na Murçia gesonden;
 Daer is het hals-gerecht van dat geheele lant,
- 1080 Soo dat men daer ontrent geen hooger rechter vant.
 Terwijl en dit gebeurt, Constance, gansch verslagen,
 Is van den bleycken angst als buyten haer gedragen,
 Daer is een killigh sweet dat uyt haer aders schiet,
 Vermits sy haren vriend aldus gebonden siet.
- 1085 Maer desen onverlet soo wortse mé genomen,
 En is met al het rot tot in de stadt gekomen;
 Daer krielt men overhoop al waer de vrijster quam,
 Vermits een yder lust in haer gesichte nam.
 De fame van de maeght aen alle kant gevlogen,
- 1090 Heeft oock de lant-vooghdin tot in het hert bewogen,
 Sy maect haer veerdigh op, sy gaet tot haren man,
 Daer seytse voor de maeght al watse seggen kan;
 Al met soo grooten ernst dat haer wort toe-gelaten,
 Het jongh, het geestigh dier te nemen van der straten,
- 1095 Te brengen op het slot. Maiombe wasser by,
 En was om dit geval van ganscher herten bly.
 Sy meynt, soo maer de vrou hoort Pretiose spreken,
 Dat haer noch goet onthael noch gunste sal ombreken.
 En soo als sy het gist soo wasset dattet viel,
- 1100 Me-vrou ontfingh de maeght als met een open ziel.
 Sy blijft gelijk verdwelmt in hare soete wangen,
 Sy blijft aen haer gelaet met al de sinnen hangen,
 Sy neemtse byder hant, sy leytse door de zael,
 Sy valt haer om den hals en kustse menighmael.
- 1105 Sy spreeckt Maiombe toe, sy vraeght verscheyde saken,
 Maer verre boven al die Pretiose raken,
 Sy vraeght hoe out sy was. Het wijf dat antwoort haer,
 Dat nu haer nichte quam ontrent de vijftien jaer.
 Hier op is in de vrou een drouve luym geresen;
- 1110 Dus oudt soud' even nu mijn weerde dochter wesen,
 Indien de goede God dien uytgelesen schat

- (Dit sprack vrou Giomaer) aen ons gelaten had.
 Maer, laes! nu is het kint in syne jonge dagen
 Met listen wech-geruckt, en uytet lant gedragen.
- 1115 Constance waerje zyt, of immer komen meught,
 God zy door synen geest ontrent u teere jeught.
 De maeght gingh onderdies me-vrou de handen kussen,
 En bid haer evenstaegh haer druck te willen blussen;
 En t'wyl vrou Giomaer vast sit op haer en sagh,
- 1120 Ontsluyt het aerdigh dier aldus syn drouf geklagh.
 Indien ghy, weerde vrou, hebt eenigh welbehagen
 In mijne teere jeught, soo hoort mijn angstigh klagen,
 En mijn bedroufde stem. De goede jongelingh,
 Dien in het naeste dorp de lant-drost heden vingh,
- 1125 Dat is mijn weerde vrient, in trou aen my gebonden,
 Daer wort geen beter mensch in al het lant gevonden;
 Al is de krijghsman doot het is syn eygen schult,
 Hy bracht den vromen helt tot enckel onverdult.
 Hy slough hem met een vuyst dat hem de tanden bloeden,
- 1130 Soo dat syn edel hert hierom begon te woeden.
 Hy is geen rouwe gast die oyt syn leven stal,
 Gelijck men metter tijt wel ondervinden sal.
 Hy is een edelman. laet alles overwegen,
 En ondersoect het stuck gelijck het is gelegen,
- 1135 Ghy sult met oogen sien, en tasten metter hant,
 Dat niemant oyt bedrogh in al syn handel vant.
 Soo dese jongelingh gedwongen is te sterven,
 Soo moet ick van gelijck mijn jonge leven derven,
 Mijn hert is al te weeck, mijn wesen al te teer,
- 1140 Als hy syn leven laet, wil ick geen leven meer.
 Ick bid u, weerde vrou, met al de gansche leden,
 Om u verheven stam, om u beleefde zeden,
 Indien oyt soete min, indien oyt reyne vlam
 In uwen geest ontstack, in uwen boesem quam;
- 1145 Soo slaet een gunstigh oogh op twee soo jonge menschen,
 Die geensins hoogen staet of machtigh gelt en wenschen,
 Maer poogen een te zijn in vreught en ongeval,
 Tot dat de bleecke doot haer eenmael scheidt sal.

- Met dat de jonge maeght haer reden heeft gesproken,
 1150 Zijn haer met groot verdriet veel tranen uyt-gebroken,
 Soo dat het siltigh nat een stroom, een gansche beeck,
 En aen vrou Giomaer een stage vloet geleeck.
 Sy dan, mits dit geklagh, gevoelt haer gansch bewogen,
 Gevoelt haer innigh hert als uyt het lijf getogen;
 1155 Daer is, 'k en weet niet wat, dat haer de sinnen roert,
 En dat haer angstigh hert geweldigh omme-voert.
 Men siet in dit gepeys, men siet haer oogen vlieten,
 Soo dat haer in den schoot de druppels henen schieten.
 De lant-vooght onderdies kooft treden in de zael,
 1160 Verwondert dat hy sagh den druck van syn gemael.
 En hier op kooft de maeght hem vallen aen de voeten,
 En gaet hem insgelijcx met drouve woorden groeten;
 Sy weent, en bid, en smeect, met soo een heuschen mont,
 Dat hem de goede man al med' ontsteken vont.
 1165 Hy kan, met alle kracht, syn tranen niet bedwingen,
 Die hem, als tegen danck, op mont en wangen springen;
 Hy staet geheel verbaest, hy staet een wijle stil,
 Onseker wat hy doen, of wat hy laten wil.
 Maiomb' hout onderdies haer sinnen op-getogen,
 1170 En wough haer drouven stant met al haer gansch vermogen.
 Sy rijst ten lesten op, en seyt: Eerweerde vrou,
 My dunckt ick weet behulp voor desen swaren rou.
 Wilt ghy een kleynen tijt hier uyte zael vertrecken,
 Ick sal u metter daet een wonder stuck ontdecken,
 1175 Hoort my een woort alleen, hoort wat ick seggen sal,
 Ghy sult een eynde sien van dit bedrouft geval.
 Maiombe sonder meer begaf haer uyter zalen,
 En gingh van stonden aen een aerdigh doosjen halen;
 En alsse weder quam daer Giomara stont,
 1180 Soo knieltse veerdigh neer, en opent haren mont.
 Vergeeft my, seyt het wijf, dat ick eens heb bedreven,
 En dat ick nu ter tijt u wil te kennen geven,
 Of soo ick na de wet ben weerdigh harde straf,
 Soo geeft my aen den beul, en sent my naer het graf.
 1185 Ick sal (hoe dattet gaet) de rechte waerheyt spreken,

- Ghy mooght aen desen romp u leet en droufheyt wreken;
 Ick sal tot aller stont verdragen met gedult
 Wat ghy my voor verdriet hierom doen lijden sult.
 Het is nu derthien jaer, of luttel min geleden,
 1190 Dat ick mijn reyse nam door al de Spaensche steden,
 En door het platte lant, ick sochte mijn bejagh,
 Tot dat ick in Madril een aerdigh meysjen sagh,
 Een kint nau twee jaer out behangen met juweelen,
 Daer ick, na mijn verstant, behoorde van te deelen,
 1195 De voester, soo ick sagh, die stont daer op de straet,
 Met seker kamer-maeght verwerret in de praet.
 Ick greep het jonge schaep, en sonder lange dralen
 Soo reysd' ick inder haest in onbekende palen:
 En als ick was ter plaets daer ick my seker vont,
 1200 Doen leyd' ick in beraet, wat my te plegen stont.
 Ick had eens vast gestelt (ick wil de waerheyt seggen)
 Het kint, van als ontbloot, tot vondelingh te leggen,
 Om al syn rijck cieraet, en wattet vorder had,
 Te houden voor een roof, en als mijn eygen schat.
 1205 Maer als ick recht doorsagh syn geest en frissche leden,
 Doen vond' ick mijn gepeys te strijden met de reden;
 En daer op nam ick voor het meysjen op te voen,
 Op hope dattet ons eens voordeel mochte doen.
 Ick hebbet dan besorcht, ick hebbet laten leeren,
 1210 Al wat te rechter tijt haer jonckheyt mocht vereeren,
 Soo dat het geestigh dier veel schoone dingen kan,
 En is (mijns oordeels) weert den besten edelman.
 Maer wat is quaet te doen! wat heb ick drouve slagen
 Om dit ondeugend' werck in mijne ziel gedragen!
 1215 Hoe was ick evenstaegh gepijnicht in den geest!
 Wat heb ick niet gesorcht! wat heb ick niet gevreest!
 Wat heb ick menighmael mijn herte voelen beven,
 En drillen als een riet van harden wint gedreven!
 Ick schroomd' (oock in den slaep) van haest te zijn beklapt,
 1220 Of door een snegen schout alree te zijn betrapt.
 Wel, ick ben des geleert, en hebbe voor-genomen,
 Noyt in soo bangen praem mijn ziel te laten komen;

Ick wil aen al ons volck en wie my raken magh,
 Ontraden dit bedrijf en alle vuyl bejagh.

1225 Wel doen is rechte vreught; maer alle slimme gangen
 Zijn doodelick vergif die ons de ziele prangen.

Hier is dan nu de tijt dat ick mijn schult beken
 Vermits ick op den wegh van beter leven ben.

Mijn heer, siet dit juweel, en dese goude keten,

1230 Ghy sult van stonden aen den ganschen handel weten:

Of wijst dit niet enough den gront van dit geval,

Soo leest eens desen brief dien ick u geven sal.

Soo haest als sy het schrift den lant-vooght had gegeven,

Hy siet van stonden aen al datter is geschreven;

1235 Hy lasset overluyt en met een open mont,

En dit was inder daet dat hyder in bevont.

Het jongh dochterken dat by my is, en dat ick den naem van Pretiose gegeven hebbe, hiet eygentlick Constance, en is een eenigh kint van Don Ferdinando d' Assevedo Ridder van Calatrava, ende van vrouw Giomara di Menesez. Ick stal het selve kint in de stadt van Madril op Hemelwaerts-dagh, ten elf uren, in 't jaer duysent vijfhondert vijf en tnegentigh. Het kindt hadde doen ter tijt aen dese juweeltjens die in dit kofferken leggen. Ick hebbe korts daer nae dit alsoo vernomen, en goet gevonden, 'tselve by memorie te stellen, misschien of het schier of morgen te passe mochte komen.

Met dat vrou Giomaer haer man dit hoorde lesen,

Soo is in haer gemoet een nieu gewoel geresen.

Sy kent het kleyn cieraet, sy kustet menighmael,

1240 En sijght uyt enckel vreught in onmacht op de zael.

De lant-vooght recht haer op, verbaest van dese saken,

En staet een lange wijl, onseker wat te maken.

Me-vrou, nu wat verquickt, hoewel noch flau enough,

Vraeght stracx: Waer is het kint dat desen keten drough?

1245 Het wijf sey: Weerde vrou, die met u heeft gesproken,

Iuyst doen u metter daet syn tranen uyt-gebroken,

Dat is het aerdigh dier in desen brief vermelt,

- En dat tot heden toe u drouve sinnen quelt.
 Dat is u eygen kint, by my wel eer gestolen,
 1250 En door mijn slim beleyt tot heden toe verholten.
 Ick bidde twijffelt niet, maer neemt u dochter aen,
 En laet na desen tijd u drouve klachten staen.
 Terstont vrou Giomaer, met yver aen-gesteken,
 Is uyt het stil vertreck in aller ijl geweken,
 1255 Sy gaet met grooten ernst en uyttermaten ras,
 En geeft haer na de zael daer Pretiose was.
 Die sat daer vast omringht met al de kamer-maeghden,
 Die met een treurigh hert de jonge maeght beklaeghden,
 Soo om het drouf geval, als om haer soeten aert,
 1260 En dat haer teere jeught met heydens is gepaert.
 Me-vrou gaet sigh in ernst na Pretiose strecken,
 Gaet aen de jonge maeght den boesem open trecken,
 En siet haer witte-borst. men vont een kleyne vrat,
 Die sy ter slincker hant ontrent den tepel had.
 1265 En als men haer den voet ter aerden dede setten,
 En met een vlijtigh ooggh daer op bestont te letten,
 Soo bleeck het metter daet, dat twee van hare teen
 Zijn als een swane-poot gewassen tegen een.
 Me-vrou is buyten haer. De teyckens hier gevonden,
 1270 De vrat op hare borst, haer teenen dus gebonden,
 En 't gunt men uyt het schrift met klare woorden las,
 Versekert haer genough wie Pretiose was.
 Sy grijpt haer in den arm, sy kustse menigh-werven,
 Sy voelt een diepe vreught, en schijnter in te sterven,
 1275 Sy gaet tot haren man, die sy van herten mint,
 En seyt hem: Weerde vrient, siet hier u eenigh kint;
 Hier is u weerde vrucht, die ick u heb gedragen,
 Daerom ghy hebt getreurt soo veel bedroufde dagen;
 Hier is het eenigh pant van onse soete jeught,
 1280 Ontfanght het nu ter tijd, en dat in rechte vreught.
 De teyckens al gelijk, aen my terstont gebleken,
 En laten mijn gemoet niet meer in twijffel steken.
 Sy is het even-selvs die ick u heb gebaert,
 Haer lichaem wijstet uyt, en haer geheelen aert.

- 1285 Voor al soo komt my voor, hoe dat ick was bewogen,
 En ick en weet niet hoe, als buyten my getogen,
 Wanneer ick eerst het kint ontrent ons deure sagh,
 En hier noch onbewust in dese venster lagh.
 De man (die even soo een wonder hart bewogen
- 1290 Had door syn gansche lijf en in de ziel gekregen,
 Iuyst doen het aerdigh dier hem eerst voor oogen quam)
 Seyt dat hy dese maeght voor syne dochter nam,
 Seyt dat hy aen het wijf haer diefte wil vergeven,
 En haer oock bystant doen, om wel te mogen leven,
- 1295 Mits datse nu voortaan wil stillen haren loop,
 En haer geheel ondoen van desen vreemden hoop.
 O Heere, seyt hy voorts, wie kan u wonder wercken,
 Wie kan, gelijck het dient, u hooge daden mercken!
 Ghy hebt ons langen tijt gespijst met tranen-broot,
- 1300 Ghy hebt ons af-geleyt tot aen de bleecke doot.
 Ghy hebt ons eenigh kint nu soo veel drouve jaren
 Gedurigh om-gevoert in veelderley gevaren;
 Ghy hebtet niet-te-min, ghy hebtet noch gespaert,
 Ghy hebtet, lieve God, tot onse vreught bewaert.
- 1305 Het was ons sonden schult, dat wy u felle slagen
 Dus hebben uyt-gestaen, en lange moeten dragen.
 Wy hadden vry al meer tot onse straf verdient;
 Maer ghy zijt onse God, ons heyl, en ware vrient.
 'T is uwe gunst alleen, 't is u genadigh wesen,
- 1310 Dat wy uyt dese doot ten lesten zijn geresen,
 Dat ghy tot onsen troost dit wonder laet geschien,
 Dat wy ons weerde pant alhier in vreughde sien.
 Sy was, eylaes! gegaen, sy was gelijck verloren,
 Maer sy is wederom als op een nieu geboren.
- 1315 Ghy hebt ons eens gebracht tot aen het duyster graf,
 Nu wast ghy wederom ons drouve tranen af.
 Wilt ons van heden aen, wilt ons nu danckbaer maken,
 Op dat tot uwen dienst ons herte magh ontwaken,
 Op dat wy nu voortaan in daet en in de schijn,
- 1320 U dienaers, lieve God, u kinders mogen zijn.
 Constances hert ontloock terwijlen dit gebeurde,

- Haer dacht 't en was geen tijt dat sy nu langer treurde;
 Haer dacht sy vont behulp dat haren druck genas,
 Vermits haer vader selfs daer eerste lant-vooght was.
- 1325 Haer dacht in volle daet, het stuck was nu gewonnen,
 Vermits haer saken staen soo wel sy immer konnen.
 Maer t'wjl sy in den geest hier mede besigh sit,
 Soo treet haer vader toe, en seyt haer weder dit:
 God heeft ons grooten troost en blijdschap toe-gesonden
- 1330 Om dat ghy, weerde kint, ten lesten zijt gevonden,
 Om dat ghy noch gesont en in het leven zijt;
 Maer daer is echter wat dat my in 't herte snijt.
 Ick sie, eylaes! ick sie dat uwe domme sinnen
 Een heyden (wat een schand'!) een rouwen heyden minnen,
- 1335 Een heyden sonder doop, die niet en heeft geleert,
 Hoe dat men God den Soon met reyne sinnen eert.
 Met oorlof, seyt de maeght, hoort my een weynigh spreken;
 Ick weet van stonden aen u droufheyt af te breken.
 De vrient aen my vertrouut en is geen heydens man,
- 1340 Maer die in volle daet de Christen leere kan.
 Hy is noch boven dat van edel bloet geboren,
 En heeft my, soo ick was, uyt enckel min gekoren.
 En wat na dit geval noch vorder is geschiet,
 En seyd' ick na den eysch den ganschen avont niet.
- 1345 Maiombe nam het woort, en gaet de man vertellen,
 Hoe dat de jongelingh quam onder haer gesellen,
 Hoe dat hy synen staet en vaders huys verliet,
 Vermits hem syn gemoet tot Pretiose riet,
 Hoe dat hy nevens haer alreede lange dagen
- 1350 Had vorst, en heete son, en alle leet gedragen;
 En dat dit al gelijk maer was een kleyn begin,
 Een preuf, en ondersoeck van syn getrouwe min;
 Dat hy geen dertel spel de vrijster mochte vergen,
 Noch met ongure jock haer teere sinnen tergen,
- 1355 En dat hy door de lust noyt op en was gevat,
 Maer dat hy sigh in als met eer gequeten had.
 In 't korte dese vrou verhaelt in lange reden
 Al wat de jongh gesel voor desen heeft geleden;

- Soo datse voor het lest ten vollen openbaert,
 1360 Hoe dat syn ridders kleet by haer noch is bewaert.
 Dit vat de lant-vooght op, en, sonder langh te dralen
 Laet stracx het rijk gewaet daer in de kamer halen.
 Het wijf dat gaeter om soo veerdigh alsse magh.
 Siet dus koomt op het lest de waerheyt aen den dagh.
- 1365 De lant-vooght onderdies gaet Pretiose vragen
 Op al den omme-gangh van hare jonge dagen,
 Op al des werelts loop, en hoe haer dit beviel,
 En wat sy des gevoelt ontrent haer jonge ziel.
 Sy antwoordt over-al met soo besette reden,
- 1370 Met soo een goet bescheet en in soo volle leden,
 Dat (soo de jonge maeght syn dochter niet en waer)
 Hy streckte voor gewis de sinnen over haer.
 Hy vont sigh in den geest van hare min bevangen,
 En bleef aen haer verstant en hare schoonheyt hangen.
- 1375 Maer nu het geestigh dier als dochter hem bestont,
 Soo is hy gansch verheught tot in syns hertsen gront.
 En t'wijl de man aldus in blijdschap is geseten,
 Soo koomt het oude wijf en brengt een gouden keten,
 En brengt het hant-cieraet, en wat den jongelingh
- 1380 Te voren om den hals of aen de leden hingh.
 Als dit de lant-vooght siet, en hoort den ridder noemen,
 En weet van wat geslacht dat hy is afgekomen,
 Gevoelt hy ander-mael dat syn beswaerden druck
 Is, door des Heeren gunst, verandert in geluck.
- 1385 Hy danckt God ander-mael met al de gansche sinnen,
 Dat soo een edelman syn dochter gingh beminnen,
 En dat syn trouwe gunst noyt eens in hem verdween,
 Schoon dat de jonge maeght een heydens dochter scheen.
 Dit heeft terstont de Faem ten luytsten uyt-gekreten,
- 1390 Sy liet het vreemt geval aen alle menschen weten;
 Oock aen de vrijster selfs die aen den jongelingh
 Voor desen hare ziel en gansche sinnen hingh.
 Die gaet daer aen de wet ten vollen openbaren,
 Dat sy, eylaes! vervoert van hare groene jaren,
- 1395 Vermits de jongh gesel haer quale niet genas,

Hem hadde na geseyt dat hy een roover was.
 En schoon het selsaem` luyt dat by haer is bedreven,
 Het wort haer evenwel in volle daet vergeven;
 Andreas spracker voor, de lant-vooght nam het aen,
 1400 Dies mochtse sonder straf en vredsaeem henen gaen.
 'T was al te blijden dagh, geen mensch en mochte treuren,
 Daer magh niet als vermaeck en soete vreught gebeuren.
 De man-slagh wert versoent, de ridder vry gestelt,
 En alle die het raectt ontfangen machtigh gelt.
 1405 De banden, die den helt benaerden aen de leden,
 Die worden los gemaectt of veerdigh af-gesneden;
 En voor het duyster hol, dat hem gevangen hout,
 Soo komt hy voor den dagh geçiert met enckel gout.
 Syn vader wert terstont daer in de stadt beschreven,
 1410 En die heeft metter daet sigh op de reys begeven,
 Die koomt in haesten aen, verheught en wel gesint,
 Vermits hy synen soon soo wel verselschapt vint.
 Daer is geen edel geest die oyt heeft leeren dichten,
 Of hy valt aen het werck met alle syn gewrichten ¹⁾;
 1415 Al wat of spits vernuf, of kunste geven magh,
 Dat koomt om desen tijt ten vollen aen den dagh.
 Men hoort door al de stadt, door alle groene velden,
 En door het gansche rijck van desen handel melden,
 De snelle weder-klanck die roeptet in het wout,
 1420 En al de werelt juyght dat Pretiose trout.

---

¹⁾ Kantteekening van Cats: „Den vermaerden schrijver doctor *Pozzo* wort geseyt in 't Spaens dese historie beschreven te hebben.”

EERSTE NIEUWE-JAERS GESANG ¹⁾.

Op de wijze: *Sophie, Sophie, als ick u maer etc.*

O Iaren, ô Iaren!

Vry snelder dan de baren,

Ghy leert ons, en gantsch het aertsche dal,

Dat eens dit machtigh werck ter neder storten sal.

5

Ghy laet uwe krachten

Op ons gedachten

Soo nederslaen, oock heden op den dagh,

Dat eens het ydel vleesch uyt ons verhuysen magh.

De tyden, de tyden,

10

Die staegh als posten ryden,

Zijn ons nut tot aen het diepst der ziel,

Soo maer ons dom verstant haer raedt in weerden hiel.

Wat zijnder menschen,

Die voor haer wenschen

15

Oock hondert jaer, indiën het wesen kon,

En worden naeuw een dagh beschenen van de Son.

De rosen, de rosen,

Die wonder aerdigh blosen,

Als haer glans is in haer eerste jeught,

20

Die hebben evenwel maer slechts een korte vreught;

Siet hondert Maeghden,

Die eens behaeghden

Mijn ydel oogh ontrent haer eerste tijt,

Zijn al van nu af aen haer aerdigh waesjen quijt.

---

¹⁾ Dit „Nieuwe-Jaers Gesang” en de vier volgende zijn afgedrukt naar den tekst in Cats’ *Hof-gedachten*, Amsterdam, J. J. Schipper, 1655, bl. 47 vgg.

25   Getroude, getroude,
               Die op uw' jonckheyt boude,
               Siet nu eens recht, wat ghy te voren waert,
 En leert den rechten grondt van uwen broosen aert.
               Het zijn de dagen,
 30   Die u nu jagen,
               Soo tot de sorgh, als ander swaer verdriet,
 Dat hier ons domme jeught noyt recht te vooren siet.

              O Vader! ô Vader!
               En aller vreughden ader,
 35   Mijn Heer, mijn Godt, mijn troost, en vasten grondt,
 Die ons het nieuwe Iaer op heden hebt gejoint,
               Sendt uwen segen,
               Op onse wegen,
               Op dat het Iaer, vernieut te deser tijt,
 40   Ons en den ouden mensch ten vollen make quijt.

TWEEDE NIEU-IAER GESANG.

Op de wijze: *O nuict, jalouse nuict, etc.*

Godt danck, het nieuwe Iaer is wederom begonnen,
 De Son, die heden schijnt, die brengt den eersten dagh:
 Maer segh my nu, mijn ziel, wat feyl hebt ghy verwonnen?
 Wat deel van uw' gemoedt is beter als het plagh?

5   Wat deught heeft in uw' hert een beter plaets genomen?
       Waer in is uw' bedrijf de werelt afgegaen?
 Wat voorstel van den geest is tot de daedt gekomen,
       Terwijl het voorigh jaer sijn gangen heeft gedaen?

't Is waer, ghy hebt gepooght veel dingen uyt te wercken,
 10 Die ghy in uw' gemoedt als seker had geset;
 Maer des al niettemin, na ick het kan bemercken,
 Zijt ghy al menighmael in uwen gangh belet.

De werelt en het vleesch die hebben vreemde grepen,
 Die maken in den mensch al vry een hart gevecht,
 15 Sy hebben groote macht een ziele wech te slepen,
 Oock die om wel te doen haer wegen heeft gerecht.

T'sa, laet ons nu met ernst ons hert eens gaen betreden,
 Wy sien wat ons den geest by wijlen overstort.
 Ey lieve, doet een reys, oock door uw' diepste leden,
 20 En let aen alle kant, wat ons van binnen schort.

Ontmoet u eenigh deel, dat over is gebleven,
 En eertijts uyt het vleesch, of uyt de werelt rees,
 Het dient met kracht verjaeght, en uyt te zijn gedreven,
 Het is my nu een walgh wat ick te voren prees.

25 Als iemandt in een Stadt verraders heeft gevonden,
 Al vanght hy eenigh deel, noch is hy niet gerust.
 Hy wil het gantsche rot aen ketens sien gebonden,
 En soo wort eerst sijn anghst ten lesten uytgeblust.

Gaet, gaet uw' innigh deel, en al uw' geesten siften,
 30 En maect dat ghy de deur voor alle tochten sluyt.
 Ontledight u gemoedt van alle snoode driften,
 Geen deught en komt'er in, of 't quaet dat moet'er uyt.

Nu Godt, mijn hooghste goet, dit heb ick voorgenomen,
 En 't is dat mijn gemoedt met groot verlangen wacht.
 35 Het is van uwen Geest, en niet van my gekomen,
 Ghy brengt'et tot de daedt, wat ick nu heb bedacht.

DERDE NIEUW-IAERS LIEDT.

Op de voys: *O listigh hof, O winckel vol gebreken, etc.*

Het vorigh jaer dat is al weder henen,
 Het is gegaen, het is geheel verdwenen.

Hoe snel loopt oock de tijt!

5 Ons leven is gelijk een vluchtigh man,
 Die nimmermeer in ruste wesen kan,
 Maer staegh te poste rijt.

De mensch ontdeekt veel dingen op de wegen,
 Hier is een Slot, en daer een rots gelegen,
 En elders vruchtbaer landt.

10 Hier groent een wout, en daer is 't enckel hey,
 En ginder volght een wel-begraesde wey,
 En strax een dorre strandt.

Maer als de mensch met afgemende leden
 Komt tot een Dorp des avonts ingereden,

15 Of tot de naeste Stadt;

Al wat hy sagh, een beeck, een wout, een boom,
 Het schijnt hem al gelijk als enkel droom,
 Of ick en weet niet wat.

20 Maer heeft de man aen boomen, ofte steenen,
 Gequetst sijn arm, of hoofd, of swacke beenen,
 Soo doet hy sijn beklagh.

Dat blijft hem by, dat voelt hy alderbest;
 Dat is eylaes! dat hem alleenlijck rest
 Van al het groot beslagh.

25 In 't Iaer, dat nu van ons is wech genomen,
 Zijn mijnen geest veel saken voorgekomen,
 Van alderhande slaggh.

In eenigh deel bevont mijn ziel vermaeck,
 Maer ik verloor van stonden aen de smaek,
 30 Oock voor den naesten dagh.

Doch wat'er quam, het was terstont verloren,
 Het beelt verging, oock eer het was geboren,
 Soo idel is de mensch.
 Soo idel is al wat ons overkooft,
 35 Soo 't geen men soeckt, als datmen bijster schroomt,
 Wat is ons herten wensch?

Maer is mijn hert met onbedachte schreden
 Of uyt'et spoot, of uyt de wegh gereden,
 Soo dat ick my vergreep,
 40 Ach! waer mijn geest niet wel en heeft gegaen,
 Dat quelt mijn hert, en hangt my dapper aen,
 Siet daer een droeve neep.

Wel aen, mijn ziel, het Jaer dat gaet beginnen,
 T'sa maekt u op, als met vernieude sinnen,
 En met gestage vlijt.
 45 Al het gewoel, en poogen van de mensch,
 En baert geen vreught, of lust, of herten wensch,
 Als wel besteden tijt.

VIERDE NIEUW-JAERS LIEDT.

't Nieuw-Jaer is ons nu weder toegekomen,
 Door Godes milde gunst,
 Dies wort mijn ziel met blijchap ingenomen,
 En drijft my tot de kunst.
 5 Ick, ongewoon, om schier iet meer te schryven,
 Neem evenwel de pen,
 Die ick schier niet en ken,
 Wie kan ledigh blyven?

10 Ick dancke Godt, uyt alle mijn gedachten,
 Dat hy my heeft gespaert;
 Ick dancke Godt, uyt mijn geheele krachten,
 Dat hy my noch bewaert.
 Ick roep hem aen, en bid hem om genade,
 15 Dat hy van nu voortaan
 Mijn ziel wil houden staen,
 Vry van helsche schade.

De sond' is oudt, die wil ick laten sterven,
 Wat oudt is moet vergaen.
 Ick sal van Godt een nieuwen aert verwerven,
 20 Die staet my beter aen.
 Dees' nieuwe tijt, die eyscht oock nieuwe sinnen;
 Daer toe gae ick terstont,
 En legh een vasten gront,
 Om 't Jaer te beginnen.

25 Ghy die het al gewoon zijt nieuw te maken,
 O Godes reyne Geest!
 Wilt tot mijn ziel met innigh vuur genaken,
 Dat soeck ick aldermeest.
 Ghy zijt mijn wensch, ach kond' ick u bekomen!
 30 Geen tijdelijck gequel,
 Geen pijn van der hel,
 En sal ick oyt schromen.

VIJFDE NIEUW-JAERS AENSPPRAECK TOT DE ZIEL,

Die dese vernieuwing verwacht.

Het nieuwe Jaer is nu gekomen;
 Soo langh heeft Godt ons hier gespaert:
 Mijn ziel, wat hebt ghy nieus vernomen?

Of houje noch dien ouden aert?

5 Ach! wilt doch hier niet blyven woelen,
 In 't aertsche dal,
 Hier zijn doch niet als vuyle poelen,
 Vol ongeval.

Men siet dat nu schier alle menschen

10 Genegen zijn tot nieuwe dracht;
 Maer wat sy seggen, hopen, wenschen,
 Wat wort'er nieu in ons gewracht.
 Ey soeckt geen snuf van nieuwe kleeren,
 Als 't Hof nu draeght;
 15 Maer laet u 't innigh nieu vereeren,
 Dat Godt behaeght.

Wat baet ons 't nieuw uyt vreemde Landen?

Of 't nieuw cieraet van ons gemaekt?

Wat baet het nieuw dat is voorhanden,

20 Wanneer de soete tijdt genaecht?

Al 't nieu, dat iemandt nieu kan hieten,

Is enckel wint,

Ten zy wy 't rechte nieu genieten,

Dat Godt bemint.

25 Men hoort veel nieu aen alle zyden,

Veel seltsaem nieu uyt Engelant,

Hier wil men vrede, ginder stryden,

Het gaet'er vreemt aen alle kant.

Maer wat voor nieu komt ghy my seggen

30 Van uwen staet;

Laet ons dat nader overleggen,

In onsen raet.

Het nieuw, daer na ons staet te trachten,

Dat is het nieu Ierusalem.

35 Dat is het nieuw, dat wy verwachten.

Het beste nieu heeft Godt in hem.

O ghy, die 't al eens nieuw sal maken,
Treckt ons tot u.

40 Laet ons een nieuwen geest genaken,
En dat toch nu.

Tot u, ô Heer! is 't dat wy suchten,
Besit alleen ons gantsche ziel:

Dan sal ick niet ter werelt duchten,
Schoon aerd' en hemel nederviel.
45 Laet ons voortaan niet meer beminnen
Ons ydel mal:

Maer woont in mijn vernieude sinnen,
Soo heb ick 't al.

NIEUWE-IAERS-LIEDT,

Op het Jaer ons Heeren 1655 ¹⁾.

Op de stemme van Grideine.

Mijn ziel is opgetoogen,
Mijn geest is buyten my,
Mijn hert om hoogh gevloogen,
Als van de wereldt vry.

5 Ah! wat voel ik nu van binnen,
Wat een ongewoone lust,
O! reyne jeught,
En nieuwe vreught,

Gy doorstraelt mijn gantsche zinnen:
10 Want in God is 't dat ik rust.

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in *Cats' Ouderdom en Buytenleven*, Amsterdam, J. J. Schipper, 1656 [Zie de Jonge van Ellemeets *Museum Catsianum*, bl. 6].

Ik heb my langh bekommert
 Met al dees' vreemden tijdt,
 Daer lagh ik in beslommert,
 Al was 't my dikmael spijt.
 15 Ah! al die op aerden leven
 Zijn noyt vry van ongeval.
 't Is maer verdriet
 Dat men hier ziet.
 Wat kan doch de wereltd geven?
 20 't Is maer onlust over al.

O welkom nieuwen zegen,
 Die in dit Nieuwe-Jaer
 Van nieuws nu is verkregen,
 Dat ik nu word' gewaer:
 25 Dank moet ik u God bewijzen,
 Dat gy, in dit jammerdal,
 My sondig mensch
 Geeft herten-wensch;
 Maer recht kan ik u niet prijsen,
 30 Eer ik by u wezen zal.

Laet dan niet uyt te strekken
 Uw' kracht en rechterhandt,
 Om my van hier te trekken
 Na 't ware vaderlandt;
 35 Daer is 't nieuw aen alle zijden,
 Daer is 't nieuw' Jerusalem,
 En nieuwe lust,
 En ware rust,
 Ja gestaegh en nieuw verblijden;
 40 Heer aenhoort doch mijne ¹⁾ stem.

Ik wensch geen langer jaren,
 Ik wensch geen grooter eer,

1) In den tekst van 1656 staat: mijn.

Ik wensch van hier te varen,
En niet en wensch ik meer,
45 Als eens wech te zijn genomen,
En ik wensch geen langer dagh;
Geeft my de saek
Daer ik na haek,
En laat my ter plaetse komen
50 Daer ik u recht prijzen magh.

JOOST VAN DEN VONDEL.

JONCKBLOET, *Geschiedenis der Nederlandsche
Letterkunde*, IV³, 131—326.

HYMNUS, OFTE LOF-GESANGH, OVER DE WIJD-BEROEMDE
SCHEEPS-VAERT DER VEREENIGHDE NEDERLANDEN ¹⁾.

AENDEN GOED-JONSTIGEN AENSCHOUWER.

O Bondigh Nederland! die al des werelds percken
Beschaduw'd, en door-vlieght met u bepeckte vlercken,
En om den Aerden-kloot met u Meyr-minnen sweeft,
Tot daer Natuere dy haer rijkste schatten geeft,
5 Gedooght, dat ick al-om den middel mach verbreden,
Waer by den welstant groeyt van u Scheep-rijcke Steden,
En ghy, o Admirael! die op de winden zwiert,
En van 't lazurigh veld de zoute toomen stiert,
Mijn reyse gunstigh zijt: op dat ick met verblyden
10 Mach aen een goede kust het Ancker laten glyden,
Al-waer ick nau geland, zal mijn beloft voldoen,
En 't heyligh Altaer plat met heeten Wierock voen.

Doen 't menschelijck geslacht hadde onder zijn bestieren
De Vogelen gebracht, en d'ongetemde Dieren,
15 Wat rester (riepen zy) dan dat wy eyndlijck mee
Vermeesteren in 't net de Visschen vander Zee?

1 Vereenight Nederlant — 2 uw — 3 uw — 5 Gedoogh — 6 de | uw —
7 [Amirael — 8 van het blaeuwe veld — 9 Begunstigh mijne reis — 12
Outerplat — 13 Toen | had — 14 en ongetemde

---

¹⁾ Afdrukt naar den tekst in *De Vernieuwde Gulden Winckel*, Amst., 1622, bl. 75 vgg. In Vondels *Poëzy*, 1650, bl. 599 vgg. is de titel van dit gedicht alleen *Lofzang van de Zeevaart der Vereenigde Nederlanden*. Daar zijn de woorden „Aenden Goed-jonstigen Aenschouwer” weggelaten. De varianten van dien druk van 1650 zijn hier opgegeven. — Zie over dit gedicht Jonckbloets *Gesch. der Ned. Lett.* IV³, 189.

- 't Was niet soo haest geseyd, d'een ginch de zoete stroomen
 Beryden, half beangst, met uytgehoolde Boomen:
 Een ander met een Vlot van schorssen al bemorst,
 20 Zich nauwelijcx in 't diep van strande geven dorst,
 Die, met een lichte Barck van barstigh Bocken-leder
 Heel vreemd te gaer gepast, vast golfden op en neder,
 So lange tot sy 't Want op-trocken met de Visch
 En met een versche vangst becroonden haren disch.
- 25 Maer d'onverzaedlijckheyd des menschen niet te vreden
 Met nootdruft zynes lijfs, in zijn behoeffijckheden,
 Hier mede niet vernoeght, dus by sich selven spreeckt:
 Wat is 't doch dat ons let? wat is 't dat ons ontbreeckt?
 Dat in een vreemd gewest wy elders niet en soecken,
 30 't Gene ons Climaet ontbeert, in d'een of d'ander hoecken?
 Oft zal de schrick des doots, 't woeste op geblasen Meer,
 Het ruysschen vande wind, en 't bulderende weer,
 Van een so stouten daed ons yzen doen en beven?
 Neen! neen! na rijckdom streeft, oft wenscht niet meer te leven,
 35 Ontsiet de diepte niet, al is haer aensicht straf:
 Sy helpe ons tot meer heyls, of strecke ons tot een graf,
 Heel weynigh is 't verschil, oft na dit tijdyck slaven
 Wy worden inder Aerde, oft inde Zee begraven,
 En ons en is voorwaer het aerdrijck niet alleen,
 40 Maer oock de vloeden selfs ghegeven tot een Leen.
- Elck rept' van stonden aen sijn handen tot den wercke,
 d'Een timmert, klutst, en boud een tweede Noahs Arcke,
 Een ander stijght omhoogh ten wolcken met de Mast,
 Die, maect den Wouwe-steert het roer van achter vast.
- 45 Den eenen 't ancker smeed, die, draeyt de Kenpsche zeelen,
 En d'ander 't vlacke Zeyl de winden gaet bevelen,
 Doet een nieuw-wereld op, gaet bruyssen door het nat
 En keert flux wederom met alderhande schat.

Van een so nutten kunst, krijght haest de nieuwe maren

23 den — 24 hunnen disch — 25 der menschen — 26 nootdruft van
 hun lijf, in hun — 27 zelve — 30 'tGeen ons gewest — 31 opgeblasen —
 35 als in haer — 37 geschil, of — 41 rept — 45 Een ander 't ancker | de
 Hennepzeelen — 48 allerhande — 49 nutte

- 50 Sesostris, de Monarch der oude Egyptenaren:
 Die door 't Arabisch Meyr een vlote kielen sleept,
 En met zijn Oorlooghs-heyr naer Indus over-scheept,
 Keerd veyligh weder t'huys, als vele uytheemsche Rijcken
 Hy onderworpen had den Scepter van Afrijcken.
- 55 Dit's wel den eersten Prince oft Coningh die de Zeen
 Heeft met een houten Peerd betreden, en bereen,
 Die als een heldre Tourts geluchtet heeft voor-henen,
 Welck zijn op 't spoor gevolcht de machtige Turrhenen,
 Na deze de Tyriers, en so is voorts verbreyd
- 60 Dees vindingh meer en meer, om hare nuttigheyd.
 En wie erkent doch niet den grooten heyl en zegen,
 Die hier door werd bereyckt, en lichtelijck verkregen;
 Waar sy in zwange raeckt, oft uyt-steeckt hare borst,
 Werd yder Dorp een Stadt, elck Reeder eene Vorst,
- 65 Vruchtrijcke Marckten van onnutte en dorre stranden.
 Getuygen zuldy zijn vereende Nederlanden!
 Wiens voorste Zee-ste'en hier na 't leven afgemaelt,
 d'Aenschouwer al verbaest met sijn gesicht bestraelt,
 Verbaest, om dat hy so veel Toornen ziet gewassen
- 70 Wt laegh versopen Land, uyt Poelen, en Morassen,
 't Schat geld-rijck Amsteldam, Rotterodam 't beroemt,
 Enckhuysen 't Haringh-rijck, 't kloeck Middelborgh genoemt
 Der Zeeuwen beste pand, en Vlissingh 't wel gelegen
 Om raken af en aen, door d'ongebaende wegen.
- 75 In dezer Peerlen krejts voornamelijcken gants,
 Ofte aldermeest bestaet de Zee-vaert deses Lands.
 Van ouder tyden staegh in Oorloge en in vrede
 Elck deser Steden was een wijd-vermaerde Reede,
 Vermids den Oceaen goed-jonstigh tot haer vloeyd,
- 80 Waer door zy meer en meer allencx sijn aenghegroeyt,

52 oorloghsheir — 55 Dit is wel d'eerste Prins of — 56 paert — 57 torts — 59 voort — 61 wie bekend toch niet de welvaart en den zegen — 62 wort — 64 Word | reeder wort een vorst — 67 Wier | naer — 70 Uit laegh — 72 Enckhuizen Haringrijck, kloeck — 73 Vlissing, wel — 74 door ongebaende — 75 voornamelijck en gants — 76 Of allermeest — 77 oorlog

- En neffens veel tribuys, niet weynigh luysters gaven
 Den Vorstelijcken naem, van haer gehulde Graven,
 Der welcker eer, en roem, sich sprejde wijd en zijt,
 En hielden Ridderlijck den zegen inden strijd.
- 85 Waerom de Cæsars oock, en ander Potentaten
 Haer Bond-genoodschap lief en weerd was boven maten.
 Twee Diederijcken zijn (oft ymmers als men leest)
 Geswagers vande Kroon der Vrancken eer geweest.
 Arnolf de derde had twee Keyseren te gader
- 90 Tot eenen Swager d'een, den andren tot Schoon-vader,
 Wilhelm de tweede, Graef van Holland, werd alom
 Beroepen tot Monarch van 't Duytsche Keyserdom.
 En waer door anders zijn dees' Graeffelijcke Heeren
 Geklommen op den trap, en hoogsten Bergh van eeren,
- 95 Als door de zegeningh der Scheep-vaert, die den schoot
 Der Landen maecte rijck, en hare Vorsten groot.
 En Carolus (genaemt) de vijfde van den Rijcke
 Des Keyzerlijcken stoels, die niemand sijns gelijcke
 Tot synen tyden heeft in mogentheyd erkent,
- 100 Wien ¹⁾ zelfs sijn Heyligheyd, der Kercken hoofd Clement,
 De pratte Coningen van Vranckrijck, en Naveerne,
 Zo andere Vorsten meer sich onderwierpen gerne,
 Voor wien eerbiedigh heeft den Kleefschē Vorst geknielt,
 Die gantsch Europam niet alleen in vreesē hielt,
- 105 Maer selve oock alle vier de hoecken vander Eerde
 Sijn wapens voelen dede, en 't stael van zynen sweerde,
 Die als Monarche droegh van 't driemaal Heyligh graf
 De Coninghlijcke Kroon, den Tytel, en den Staf,
 Die (segge ick) heeft geproeft wat nut in zyne tochten
- 110 En Krygen, iaerlijcx dees Provincen hem aen-brochten,
 Waerom hy niet vergeefs verstandigh, en bequaem

86 waert — 96 en hunne — 97 En Karel zelf, genoemd de — 99 Te
 zijnen | mogentheit gekent — 100 Wien zelf zijn — 102 En andre — 103
 de Kleefschē — 104 gantsch Europa — 105 zelfs | aerde — 106 zwaerde

1) In de uitgave van 1622 vindt men: Wiens.

- Philippum synen Sone, en een'gen Erfghenaem
 Vermaende, geensins niet den Iber toe te laten
 Met zynen trotsen kop, 't beheerschen deser Staten,
 115 De welcke lange om 't lijf niet passen zou den rock
 Van zulck een forts gebied, als 't Spaensche ondraeghlijck Jock.
 Maer 's Vaders lesse heeft de Zoone haest vergeten,
 Die 't uytheemsch bloed beveeld 's Lands rechten, en geweten,
 Dies slachtet Neder-land 't gheterghde Spaensche Ros,
 120 'Twelck voelende sijn kracht, breeckt al sijn toomen los,
 Begeeft sich buyten spoors, den Meester mach niet gelden,
 En briesschende ghewind den sleutel vande velden,
 Den Ridder light vertreen, vermeestert t'sijnder spijt,
 De Meester is den Hengst, de Hengst den Meester quijt.
 125 Enchuysen is de Brugh, daer d'eere van Orangien
 Langhs over komt te lande, en schut de macht van Spangien,
 De Geld-kasse Amsteldam, in 't gheven rijck en mild,
 't Zeeus Vlissingen, van 't Land de grendel oft den schild,
 'T vermaerde Rotterdam, 't kloeck Middelburgh, en d'ander,
 130 Van d'alghemeene saeck voor-standers met malkander.
 Meet hun vermoghen af, en reeckent, ick verswijgh
 Wat al verslonden heeft de veertigh Jaer'ge Crijgh,
 Crijgh, tegens dien Monarch, die waeghde tot den lesten
 Wat sijn Thresoor verswolgh van Oosten, en van Westen;
 135 Tot dat hy uytgheput, verpandet, en verschuld,
 Ons eynd'lijck met den Hoed der Vryheyd heeft ghehuld.
 Gheduerende den storm der dulle krijghs-rumoeren,
 Sy veyligh als voor-heen de stroomen staegh bevoeren,
 Dewijle 't beste deel der Havens op haer zij,
 140 Hun-lieden niets ghebrack, als voor-wind, en ghetij,
 Beneffens dat sy Heer van d'onbetuynde hoven
 In kloeckheyd laghen meest haer vyanden te boven,

112 Filippes — 115 lang — 116 fors | Spaensch — 117 zoon wel haest —
 119 slacht het Nederlant — 121 spoor: de — 123 De | t'zijner — 125
 Enckhuizen | Oranje — 126 Spanje — 127 Amsterdam — 128 oft de —
 129 Rotterdam, kloeck — 132 de Nederlantsche krijgh — 133 tot het
 leste — 134 Weste — 139 op hun — 142 meest hen [*waarschijnlijk druk-*
fout voor hun]

Waerom sy af, en aen, nu uyt, nu weder in,
 Door-ploeghden 't vochte veld met voorspoet en ghewin.
 145 't Oneyndelijck ghetal van dees ghevlerckte Kielen,
 Die inden woesten plas ghelijck de visschen krielen,
 Den Deenschen Coningh gaf verwonderingh ghenoegh,
 Doen hy'r ses hondert sterck op sijnen stroom besloegh,
 Behalven d'ander die hun streken elders namen,
 150 En t'seffens uyt het Vlie hun Anckers lichten t'samen,
 Ick swijgh de reste noch, die mede al om profijt
 In 't Westen liepen uyt, op eenen selven tijdt.

Doen 't vlieghende gherucht ons met een luyd gheschreye
 Bracht tydingh vande Vloote, en groote Scheeps-armeye,
 155 Waer mede Quinti Soone alree sich had beloofd
 De Croon van Enghelandt te drucken om sijn hooft,
 De Staten met der haest tot weder-standt begrepen
 Te reeden thien mael thien ghewapende Oorlooghs-schepen,
 Om rustigh op den Teems den pratten Castilliaen
 160 Het aengesicht te bien, en sien alsoo te slaen,
 En tellende hun macht, bevonden al verwondert
 Van weerbaer Schepen meer als drymael neghen hondert,
 Daer 't minste van gheschat thienmael thien Vaten groot,
 Gaet bruyssen voor de wind, ghereed in tijdt van noot,
 165 Ick laet de Buyssen staen, de Krabbers, en de Booten,
 Die om den Visch-vangh noch op 't zoute water vlooten,
 Ick laet de Binnen-vaert van d'een tot d'ander Stadt,
 Van 't een in 't ander Meyr door 't schoon ghemarmort nat,
 Van Heuden, Playten, Boots, Smack-zeylen, ofte Stevens,
 170 En duysent and're meer tot onderhoudt des levens.

In 't Gulden Jubel-jaer, doe onsen Held met macht
 Sijn onverwonnen Heyr op 's vyands bodem bracht,
 Men langs de Vlaemsche kust laveren, en verdeylen
 Een Vlote sagh; by na van dertigh hondert Zeylen,
 175 Waer van het Boots-volck vranck en veyligh mocht aensien

148 hy'er — 149 Behalve — 150 t'effens — 152 Weste — 155 mede
 Karels zoon — 158 Orlooghsschepen — 159 Kastiliaen — 162 weerbre —
 167 Ick zwijg de binnevaert — 168 gemarmert — 171 toe — 175 veiligh
 aen mocht zien

- Twee Legers aende strand malkand'ren 't voor-hoof't bien,
 Daer MAURITS aen d'een zijde omringht is vande baren,
 Aen d'ander, vanden swerm der toegeruste scharen,
 Daer eenen donder roers ten wolcken weder-schalt,
 180 Daer een blau haghel-buy van looden koeghels valt,
 Daer 't polver van 't Geschut gaet eenen blixem geven,
 Dat Hemel, Aerde, en Zee staen t'zitteren, en beven.
 Help! wat een wonder wast, doen langhs de vlacke Zee
 Des Vyands ordeningh ghebroken werdt in twee,
 185 Sijn Hoogheyd al verbaest, het vlieden had verkoren,
 En sijnen Veld-heer liet met 't gantsche Heyr verloren:
 Den Arragon ghevaen, sijn Crijghs-volck in het zand
 Begraven, hier en daer, ons Helden d'overhand.
 Al sacht mijn Zangh-goddin, laet uwen yver dalen,
 190 Ghy loopt al veel te wijdt, blijft binnen dijne palen,
 Laet slapen desen Wolf, en niet den ghenen weckt
 Die 't Neder-lands Tonneel soo bloedigh heeft bevleckt.
 Den Visch-vangh voor-geroert van so veel Haring-buysen,
 (Die op den blaeuwen rugh des Oceaens, als huysen
 195 Ghedreven hier en daer, op hoop van vryen buyt
 Op Sint Jans nacht haer Want met vreughden worpen uyt)
 Ick niet verswijghen kan: O wat een gulden neeringh!
 En voedsel brengt ons toe de Coninghlijcke Heringh,
 Hoe menigh duysent ziel by desen handel leeft,
 200 En winnende sijn brood, God danck en eere gheeft.
 Oprechte Zebedeën! die stadigh opt verbolghen
 Zee-waters woesten plas bespoeld wordt vande golgen,
 Die Petrum volght op 't spoor, en schier den meesten tijdt
 V vliende leven op den diepen afgrond slijt.
 205 Den Hemel zegen u, vermids ghy soo goedt-aerdigh
 Ws Lichaems nootdruft wint onnoosel en rechtvaerdigh,
 En vanden lieven God met danckbaerheydt ontfanght
 'Tzy weynigh, ofte veel, wat ghy in 't garen vanght.

182 zee vast zidderen — 183 toen — 186 liet en 't gantsche — 189
 Zanggodin — 190 blijf — 192 tooneel — 196 vreughde — 197 gulde —
 201 die op de zee ervaren — 202 wort van de baren — 203 Sint Peter
 volght — 204 Uw — 205 De — 206 Uw lichaems

Doe Draeck en Candisch vast nieuw-werelden ontdekten,
 210 Om 's Werelts ommeloop haer vleugelen uyt-reckten,
 En keerden elck op 't lest van een so nutte reys
 Met Zyde-seylen aen West-munster, 't groot Palleys,
 De Bondgenooten oock begonden te verlangen,
 Om op een goede hoop van winninge aen te vangen
 215 't Geen hun nabuyrigh volck nu meermaels had bestaen,
 Te meer, dewijl zy vranck, en niemand onderdaen,
 Niet hadden om te sien na 's Roomschen Paus Statuyten,
 Dewelcke af-gunstigh haer van d'Indi-vaert uyt-slyuten.
 Den yver daeghlijcks groeyt, waerom den heelen rey
 220 Der Cosmographen flux (om China, en Cathay
 Langhs 't Noorden op te doen) zich onderlingh beraden,
 Daer om den doorgangh elck te vinden is beladen.
 d'Een achtet voorghebergh Tabin te noordwaert light,
 En d'ander schijnt dit vremd, vermids hy is bericht
 225 Dat voor vele Eeuwen lange is op de duytsche stranden
 De Indiaen ghesien by storm-wind komen landen.
 De hope van gewin so wijd de saecke brocht,
 Dat tot tweemalen toe dees streke werd besocht,
 Wijt onder 't Beyrsche licht: Maer laes! met weynigh bate,
 230 Niet wyders op gedaen als der NASSOUWEN strate.

Maer Willem Barentzoon als vooght, en principael,
 Den Noord-pool met noch een, gaet voor de derde mael
 Bestoken op vier min als vier-mael twintigh trappen,
 En daeld ter hellen-waert, daer nergens menschen stappen,
 235 Daer hem Corneliszoon in nood, en lijfs gevaer
 Om al des weerelds schat geensins wil volgen naer,
 Dan Barentzoon (die niet vind raedsaem, zich te wenden)
 Tot Nova-zembla toe, verzeylt aen 's Weerelds enden.

Natuere word beroert, sal ick dan gantsch verkracht

209 Als Draeck | ontdekken — 210 vleugels uit gaen reken — 211
 keeren — 212 Met zeilen van damast aen Groenwits 't groot paleis —
 213 beginnen — 215 naburigh | meermaels heeft — 217 hebben — 218
 afgunstig hen van Indus vaert — 219 Hun yver | de heele — 220 Der
 wereltmeters — 223 acht het — 224 vreemt — 225 Dat lang voor menige
 eeuw is — 226 Den Indiaen — 234 ter hellewaert — 239 gansch

- 240 (Seght sy) ten lesten zijn van 't menschelijck geslacht?
 Zal dan een sterflijck dier de palen over-springen,
 Die eenmael heeft ghestelt de Moeder aller dingen?
 Zal dan geen plaetse zijn op 's Werelds aengezicht
 Daer desen woesten hoop zijn zoolen niet en licht,
- 245 Natuere sal vele eer, vele eer als dit ghedoogen
 Geheel ontwapent zijn van alle haer vermogen.
 't Is nauwelijcks gezeyt, een wonderbaer geweld
 Van Hagel, storm, end wint de Zee ten wolcken welt,
 d'Een schotse op d'ander tast, tot eenen yzen toren,
- 250 Oft glinsterenden Bergh, daer 't Schip op blijft verloren.
 Geen deerlijck sien hier gelt, sy zijn in 't ys geraeckt,
 Dies van gepijnden nood men flux een deughde maeckt,
 Men klutst een houten hut, getroostet zich t'erneeren
 Met witte Vossen vleesch, te stryden met de Beeren,
- 255 In desen dooden hoeck, vol ys en sneeuw ghebergh,
 Daer 't licht dry maenden ruym sijn gulden tourts verbergh,
 En 't Somers wederom met uytgeworpen stralen
 Gaet hondert nachten langh sijn Winter-schuld betalen,
 Noch even wel en magh door geenen Zonne-schijn
- 260 Die hard bevrozen Kolck geensins ontdoijet sijn,
 Geswyge datmen hier soude ergens loof, oft Fruyten
 Wt onses Moeders schoot zien groeijen, ofte spruyten.
 Na dat nu Barentzoon de kille noordsche locht
 Driemael drye maenden langh met sneeuw-jacht heeft besocht,
- 265 Hy als in lijfs gevaer, zich selven gaet te buyten,
 't Schip tot een baecke laet, en keert met open Schuyten,
 Door so veel grauwe Zeen, daer hem uyt 's werelds kruys
 God in sijn ruste haelt, zijn Hulpers komen t'huys.
 De Batavieren, die terwijlen niet en rusten,
- 270 Met vier Kasteelen gaen besoecken Indi kusten,
 De Mid-lijn kruyssen zy, en nemen haren loop

240 leste — 243 Zal dan de weerelt door geen haven zijn noch strant, —
 244 Daer dit nieuwsgierigh volck den handel niet en plant? — 245 veel
 eer, veel — 248 en — 256 gulde torts — 257 Des zomers | uitgeworpe —
 259 Noch kan hier evenwel door — 260 bevroze — 261 Ick zwyge dat
 men hier zou — 262 Uit onze — 266 ope — 269 terwijle — 270 Indus

- Vast door-gaens langhs de Cape oft kust van Goede Hoop,
 Door Houtmans kloeck beleyd so nutten reys volstrecken,
 Die keerende, andermael gaet dese Vaert ontdecken,
 275 En blyvende op den wegh, laet 't lieve Vaderland
 't Geruchte synes naems, als een dierwaardigh pand.
 't Beginssel zijnde aldus kloeckmoedigh aen gegrepen,
 Men Schepen tweemaal vier, gaet door de baren slepen,
 Daer Neck ter goeder tijd den gulden dage-raed
 280 So spoedigh mede groet, en wederom verlaet,
 Dat in Jaer-maenden ses, en negen met verblijven
 Hy 't Land den Offer bied, en reuck der Specerijen,
 Die een gewaget heeft krijght vier daer voren weer,
 Dies yder is verheughd, en geeft den Hemel d'Eer.
 285 Mijn glas te zeer verloopt, wat wil ick veel vermanen,
 Hoe Olyvier van Noord, de Straet der Magellanen
 Langhs Chili, en Peru beseylt heeft, en den klood
 Der aerden omgewielt, met een vier-scheepsche Vloot.
 Ick swygh hoe dickmael 't weste ontblood is van Gesteente,
 290 Van Perlen, en van Goud, tot welstand der Gemeente.
 Castilien swelt van nijd, dat so een rijke Leen
 Als 't gulden Indus is, schier yeder word gemeen:
 Dat dese goude Thuyn in d'aldersoetste luchten
 Ons in den schoot verleent so veelderhande vruchten:
 295 Dies schat noch moeyt en spaert, om sluyten eens op 't lest
 Den draey-boom vande vaert van Oosten, en van West.
 De Bondgenooten hier niet weynigh op en letten,
 Maer d'Eylanden alsins met wapenen besetten,
 Tot welcken eynde oock nu (om zijn ervarentheyd)
 300 Den kloecken Geeraert Reyneys gegeven is 't beleyd
 Als opper-Admirael, om d'Indische Quartieren
 Ten besten van 't gemeen verstandigh te bestieren.

272 kaep of — 273 voltrecken — 276 dierwaardig — 283 vore — 286
 Straet van Magelanen — 288 omgezviert — 291 Castilie | nijt, om dat
 zoo rijk een leen — 293 allerzoetste — 294 veelderhande — 295 noch
 moeiten spaert — 299 ervarenheit — 300 Reinst — 301 Opperamirael,
 om 't Indische geweste — 302 Te stieren met verstant tot ons gemeene
 beste

De lieve Hemel hem doch sonder ongeval
 Ter plaetsen brenghen wil daer hy regeeren sal,
 305 Op dat 't Geselschap mach door hem des Heeren zegen
 Met danckbaerheydt ontfæen, als eenen soeten reghen,
 En wassen meer en meer, ghelijck men groenen siet
 Den schoon ghebloeyden Eyck aen eenen Water-vliet.

Oud Griecken-land treedt voort, treedt voort met u zeylagien,
 310 Maer kinder-spel by onse al dryvende Bosschagien,
 Die door 't ghekrolde blau gaen voeren haren last,
 Ghetimmert op een Ree, daer nerghens hout en wast,
 En jaerlijcks niet te min wel duysent werden stercker,
 Gelyck bereeck'nen mach de vlijtighen Aenmercker.

315 Ulysses, Hercules, oft Typhis, wie ghy zijt!
 Die u merck-teeckens eer hebt op-gherecht soo wijt,
 Oft ghy verrijzen mocht, hoe soudy u verwond'ren,
 Soo onse Sloten ghy soo verre hoorden dond'ren?
 So vande Noordtsche baeck, ghy saeght den grijsen tsop
 320 Van 't Oosten tot in 't Weste ons Krijghs-heyr trecken op?
 Soo vele schatten oock, de wanckele ghebouwen,
 Het avontuer der Zee, en 's Hemels gunst vertrouwen,
 Soo ghy de kusten saeght van 't eene en 't ander veldt,
 Wiens streken zijn ontdeckt, wiens namen zijn ghestelt
 325 By Houtman, Barentszoon, Spilberg¹⁾, van Noord, Linschoten,
 Van Neck, Heems-kercke, en meer van haer Vlies-ghenoten,
 Waer van d'Antipoden begroet zijn op de rij,
 Die and're Sterren sien, en Hemel-locht als wy.

Naest hem die 't al regeert, voert vander Staten stromen
 330 NASSAU als Admirael de Breydels en de Toomen,
 Wien weder, wind, en stroom, soo vriendelijck toe-lacht,
 'tZy als hy spelen vaert met sijn beschildert Jacht,

303 toch — 304 plaetse — 306 ontfæen, gelijk een zoeten — 307 men
 groejen — 313 worden — 316 uw — 317 Zoo ghy — 319 top — 323
 een — 325 Barentzoon, Spilberg — 326 Heemskerck | van hunne — 328
 hemellucht — 330 Amirael — 332 Het zy hy speelen

¹⁾ In de uitgave van 1622 vindt men: Spielberg; en in vs. 344: beschaduw't.
 P. IV.

- Het zy wanneer hy gaet sijns vyands Heyr verstroyen,
 Oft erghens winnen Sluys, terwijl men Crijght voor Troyen.
- 335 Elck wil de voorste zijn, elck loopt hem te ghemoet,
 Een nieus-gier soel gheblaes de Vlagghen swieren doet,
 De Zee al sachtlijck speelt, en schept een groot behaghen,
 Van soo een dapper Held op haren vloed te draghen,
 Light winden (roept sy) light; niet al te seer en ruyscht,
- 340 Ghy siet wat grooter Vorst mijn natte borst door-kruyst,
 Oft soo ghy vullen wilt sijn Zeylen en sijn Wimp'len,
 Wacht u mijn aengesicht met golven te berimp'len
 Op dat ghelijckerhand wy dienen sonder noot
 Den ghenen die mijn glas beschaduwet met sijn Vloot.
- 345 Ghelijck als aende Strangh, de Duynen ons ten goeden
 Beletten met gheweld den overloop der vloedden,
 Wanneer het woeste Meyr uyt sijnen afgrond braecket,
 Waer door al 't leege Land in rep en roere raeckt,
 Soo heeft Nassouwen oock (naest God) in onse allarmen,
- 350 't Vereenighd' Neder-landt haer vryheydt gaen beschermen,
 Haer palen uytghebrecht, en eynd'lijck door sijn drift
 Den vrede toe-ghebracht, ghelijck een rijcke gift.
 O onverwonnen Prince! O bloeme van Orangien!
 O grooten Capiteyn! O teghen-gift van Spaengien!
- 355 't Gheruchte dijnes lofs zy nimmer uytghewischet,
 Die t'onsen dienst tot noch u leven hebt verquist,
 En door u vroomheydt nu zijt in Sint Joris Orden
 Groot Ridder van de Kroon Britanniaë gheworden.
 Bestendigh moet de vrede, O Nederlanders! dueren,
- 360 O heymelijcke schrick van uwe Nae-ghebueren!
 Een yder u bemindt ¹⁾, een yder u begheert,
 V Bond-ghenoodtschap is een yder lief en weert,
 D'uytheemsche laten sich van alle kanten vinden,

336 Een liefelijcke lucht de — 339 Leght winden (roeptze) leght —
 345 strand — 348 lage — 349 alarmen — 350 Nederlant zijn — 351 Zijn
 palen — 353 O hoofttack van Oranje — 354 groote | Spanje — 356 uw —
 357 uw — 358 Kroon der Engelschen — 361 bemindt — 362 Uw — 363
 d'Uitheemschen

¹⁾ In de uitgave van 1622 vindt men: beminde.

- En onderlingh met u eendrachtigh haer verbinden.
- 365 De Tulpand-drager Turcq, het Othomansche zaed,
Die 't heele Christen-rijck dreyght met een wreed' ghelaet,
Sijn Havens open stelt, en langher niet versteenight,
Heeft sijnen Scepter korts met u Gebied vereenight,
Tot teecken van sijn gunst, maeckt alle Slaven vry,
370 En toont hoe lief en weerd hem uwe vrundschap zy.
Wel aen ghy Bataviers, die als op gouden straten,
Als Vorsten henen tredt, wat salt u moghen baten?
Wat batet, oft ghy smaectt soo veel weldaden Gods?
Wanneer ghy die misbruyckt, wellustigh, prat, en trotz?
375 Soo ghy te hooghe vlieght, te leeghe suldy dalen,
Soo ghy den blixem naectt, O wacht u voor sijn stralen!
De straffe in tijds ontvlucht, siet 's Heeren goedheydt aen,
Eer ghy zijn strengheydt voelt, wanneer ghy meynt te staen.
Van Tyriers, Zydoniers, en van Capernaiten
380 Door ware boete wordt bekeerde Niniviten.
Worpt alle u Kroonen wech, u purp'ren sluyers scheurt,
En met een droef ghemoedt om uwe zonden treurt.
Vwe ooren open sluyt voor 't luyd gheschrey der armen,
En treckt goetwilligh aen een hertelijck ontfarmen.
385 Volght dese Handelaers, van wiens Ophirisch Goudt
En Silver, Salomon heeft Zions kerck gheboudt.
Gods Tempelen voorwaer zijn d'arme Christen-leden,
Waer aen ghy alle u goud en zilver mooght besteden:
Den wijsen Koopman slacht, die 't beste deel verkiest
390 En om de schoonste Peerle, een weynigh goedts verliest.
Men loopt, men woelt, men draeft met gierighe ghemoed'ren:
Men hoopt sich bergen op van tijdelijcke goed'ren.
Veel Zeen men vast door-kruyst, veel Hulcken men uyt-reed,
Maer 't Scheepken des gemoeds men heel en al vergheet.
395 V selven dan ontword, u schatten tredt met voeten,
En met den blinden Mol blijft niet in d'Aerde wroeten:

364 eendrachtig zich — 365 tulbanddrager — 366 wreed — 371 goude —
373 baet het — 375 te lager — 377 straf — 381 uw kroonen | uw purpre —
387 Christe leden — 388 uw — 391 gemoederen — 392 goederen — 394
Maer 't schip der ziele men geheel en — 395 uw

Maer koopt een seker rente, een eeuwich blyvend pand
In 't nieu Jerusalem, der vromen Vaderland:

Al waer te vinden is, naer al dit pijnlyck slaven,

400 Naer al dit aerdsch gewoel, een soete en stille haven.

Gedurende o mijn God! dat ick in 's Weerelds krijt

Naer uwen heyl'gen wil mijn broosche leven slijt,

Vergunt my dat ick mach, O Vader alder dingen!

Den uytgebreyden lof van uwe daden singen,

405 Tot myner zielen heyl, mijn eenigh ooggen-merck,

Tot d'Eere dynes Naems, en bouwingh dyner Kerck.

397 zekre — 398 nieuw | vrome — 399 na — 400 Na — 403 Vergunne
dat | aller

HET LOF DER ZEE-VAERT.

GHEHEYLIGHT DEN EDELEN, ERENTFESTEN, GESTRENGEN
MANHAFTEN, WYSEN, ENDE VOORSIENIGEN
HEERE, LAURENS REAEL,

*Voor desen Oppervooghd, en eenigen Beheerscher vande
Oost-Indien ¹⁾.*

Al wat bepeckt beteert aengrypen kan, en vatten,
En danssen op de koorde, en klauteren als katten:
Zeespoocken, die geswind den steylen mast op vliegt,
En zijt in Thetis schoot van kindsbeen opgewiegt,

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in *Zeespiegel, inhoudende een korte Onderwysinghe inde Konst der Zeevaart, en Beschryvinghe der seen en kusten van de Oostersche, Noordsche en Westersche Schipvaart, wt ondervindinghen van veel ervaren zeevaarders vergadert en t'samen ghestelt door Willem Iansz. Blaeuw. Amsterdam, W. J. Blaeuw. 1623.* — Hier zijn de afwijkende lezingen opgegeven, die voorkomen in de uitgave van Vondels *Verscheide Gedichten*, 1644 (hier A genoemd), en in Vondels *Poëzy*, 1650 (hier B genoemd).

- 5 Bolkvanger-dragend gild, en blauwe toppershoeden,
 Die koortsen haelt op 't land, en lucht schept op de vloeden:
 Stuurluyden grijs van kop, die liever rijst, en sinckt
 In 't bedde vande Zee, als in de pluymen stinckt:
 Ghy Schippers die niet lang aen eenen oord kond rusten,
 10 En 't ancker licht, en worpt aen veerghelighen kusten:
 En al wat binnens boords, van schuym en pekelsoor,
 Nu ommeweghen soeckt, nu houd een rechter spoor,
 Verselschap myne reys, en voorghenomen bevaert,
 Die ick gheheyligt heb den lof der nutte Zeevaert.
- 15 SINT LAURENS [niet die eer gheroost was en ghebraen,
 Maer voormaels is als Voogd nae Indien ghegaen]
 Begunstige onsen tocht; want hy is omgedragen
 Op 't grondeloose vlack door stormen, en door vlagen:
 Hy wenckt ons toe alreede, en blyft versekeraer
 20 Te vryen onsen kiel van schipbreuck, en ghevaer.
- Van wie de Zeevaert eerst ghenoten heeft haer luyster
 Tot noch hangt in gheschil, en d'oudheyd maecket duyster.
 Wat volck de Zeekust vrijt, en handelt aen het strand,
 Treckt uyt dees vinding lof, bysonder Griekenland,
 25 Dat op sijn Argo trotst, en op sijn Argonouten,
 En Tiphys, die de Zee te kruysen sich verstouten
 Om winnen 't gulde vlies: doch Tyrus hierom lacht,
 Die eerst een holle balck te water heeft ghebracht.
 Egypten geeft niet toe, dat vroeg het land verliesen
 30 Dorst met een rieten schuyt, en met ghevlochten biesen.
 Brittanien moedigt sich, dat lange wind, en weer
 Versmade, met een boot van barstig bockenleer.
 Voorts 't anckersmeden sich aenmeten de Tyrrhenen.
 Phoenicien is eerst Vrania verschenen,
 35 Die leerde hen gade slaen in 't onghestuymig meyr

9 AB kunt — 10 A veergelege | B vergelege — 11 B binne — 13 AB
 voorgenome — 15 B Mijn Laurens — 16 B als Hooft naer — 20 B
 onze — 21 AB Van waar de | B haer' — 22 AB maakt het — 27 AB
 gulden — 28 A een' hollen | B een' hollen — 30 AB gevlochte — 31 AB
 Britanje — 32 B Dorst tarten met — 34 AB Uranie eerst is aan Phoe-
 nicien (B Fenicie) verschenen — 35 B En leert hen | AB meer

- Het sincken van den As, en 't klimmen vanden Beyr.
 En Rhodus neemt sijn naem, vermids voor vele jaren,
 Sijn Iachten vande wind ghesleept zijn door de baren.
 Cephisus voelde eerst slaen met riemen synen vliet.
- 40 Het seyl vond Icarus, en Dedalus den spriet.
 Men plockhaert om den slaghe van veelerhande schepen,
 Des eenes breyn heeft dit, des anders dat begrepen.
 Soo dingtmen om dien vond, een yeder roept vast mijn,
 En niemand wil de leste, en elck wil d'eerste sijn.
- 45 Wat mijn belangt, een geest my luystert in myne ooren
 Dat d'eerste Zeeman is van 't schuym der Zee geboren,
 Ontrent die streeck, daer nu Enckhuysen word bespoelt,
 Wanneer de zuyder plas uyt syne diepten woelt:
 Die, uyt het vocht geteelt, soodanig van naturen
- 50 Was, dat hy op het droogh te qualijck kost geduren,
 En boomde met een vlot langs d'oevers, tot dat hy
 By storm, en onweer eens geraeckte aen d'oversy:
 Van zedert, afgerecht in 't vaeren, hy de boeren
 Als veerman was gewoon nu hier, dan daer te voeren:
- 55 Sijn eygen naem was Vreeck, vermids hy vreck onmild
 Kost vorderen sijn vracht, en eerde 't schippers gild
 Als hy 't op 't sterfbed noch uyt sijn veroveret goetjen
 Sijn bolleckvanger schonck, en smoddig toppers hoetjen:
 Die van die tijd Maetroos sijn wettig aengeerft.
- 60 Een dracht die sterven sal wanneer de Schipvaart sterft.
 Doch 't zy hier mede hoe 't wil, wy laten d'oude kyven
 Ons lust de saecke self wat nader te beschryven.
 Verwondering' voor eerst verbaest des dichters siel
 Als op stads timmerwerf hy leggen siet den kiel:
- 65 Als hy scheeps timmerlie met bylen, en met diss'len

36 AB Des aspunts sincken, en het klimmen van den Beer — 37 AB
 En Rhodus is befaamt, vermids — 38 AB van den — 43 B naer dien —
 44 A en elleck d'eerst wil — 45 AB my belangt — 49 B Die borst, uit
 schuim geteelt — 50 A konde duuren | B kon geduren — 53 B En se-
 dert — 56 AB kon — 57 B goetje — 58 B en luchtigh toppers hoetje —
 61 B meê | B d'ouden — 63 AB Verwondering — 64 AB Wen op | B de —
 65 AB Wen hy | A disselen | B timmerliên met byl en zaegh en disselen

- De Bosschen hoogh van top in schepen siet verwiss'len:
 De balcken wedersijds een holligheyd bekleen,
 En wassen uyt een hout, als uyt het ruggebeen
 De ribben van een riff, die tusschen beyden laten
- 70 Een ruymen buyck bequaem om 't ingewand te vaten:
 Dan weder overdwers de plancken aengehecht,
 Verdubbelt, gestoffeert, gewoelt, gekromt, gerecht,
 Met bouten gelardeert, met houte, en ysre pennen,
 Gesmeert, en geharpuyst, gemoedight tegen 't schennen.
- 75 Maer siet, terwijl ick rijm, soo staet daer 't wonder werck
 Geresen als een burgh, of als een groote Kerck,
 En levert strijd den Goon: die dit geweld verwenschen,
 Wt vreesse, dat van 't zaed der langgebeende menschen
 Nieu reusen zijn geteelt, die Iupiter aen boord
- 80 Afeysschen rekening van 't bloed, dat light versmoort
 En onder 't wicht gestickt van d'omgestorte bergen,
 Tot straffe om dattet dorst Saturnus setel tergen.
 En als ick 't overleg soo lach ick om 't bestaen,
 En roep: hoe sal dit tuygh te water kunnen gaen:
- 85 Dien aerbeyd duncktme sou een Archimedes passen,
 Of een die wricken kost de weereld uyt hare Assen.
 Hier dient een Hercules, of Atlas opghespoort,
 Die met sijn schouderen den hemel onderschoort.
 Sacht mannen spaert uw moeyt, 't is buyten uw vermogen,
- 90 Het is vermetelheyd, de waen heeft u bedrogen.
 Men tyter evenwel aen 't eysselijck geveert,
 Als Priaems borgery aen het Troyaensche peerd.
 Het roert ghewisselijck, het wieght, het gaet, het gaeter:
 Daer valt de swaerte, en plompt, en rijt een gat in 't water.
- 95 De Stroomgod vanden slagh en 't sacken is onstelt,

66 AB verwisselen — 67 B balcken van weêrzijs — 69 B beide —
 70 B Een' — 74 AB tegens — 76 B als Neptunus kerck — 78 AB Uit —
 79 A Nieuw' | B De Reuzen zijn herteelt — 80 A dat leyt gesmoort |
 B bloet, wel eer gesmoort — 81 AB gestickt der — 82 A dat het | B
 dat dees aert Saturnus stoel durf tergen — 85 AB Die arbeyd | B een' —
 86 B Een' man die — 87 B een' — 89 A buyten u — 91 B tyt'er | AB
 ysselijck | B gevaert — 92 AB burgery | B paert — 94 B een kuil

- En beurt sijn rieten pruyck eens uyt het blauwe veld,
 En graeut: onaerdigh volck, ter quader tijd gheboren!
 Thans leer ick u mijn rust, en heyl'ge Godheyd storen:
 Gaet zend te Scheveling te water uwe vloot,
 100 Daer Doris met haer kroost speelt in een ruymmer schoot,
 Mijn spoeling valt benaut, en moet ick schielijck wijcken,
 Soo quetst mijn bracke vloed de Waterlandsche dijcken.
 Daer leyd de dicke romp, en waggelt, sijght, en stijght,
 Die dagelijcx al meer en meer volmaecktheyd krijght.
 105 Men rechter boomen op met taeckelen, en touwen,
 Men kroonter mars met mars. het schijnt schier ofse bouwen
 Kercktoeren in zee, van waer men magh bykans
 Een wereld oversien, als uyt een hooge trans,
 Neen, neen, geen masten zjyn't, noch marssen, het zjyn katten
 110 Om verder me te gaen, en den Olymp te matten.
 Ten lesten ick mijn Hulck op 't vlacke vanden stroom
 Voor 't ancker ryen sie, 't ghelijckt byna een droom:
 Wat vlaggen sietmen hier afswieren van haer stengen.
 Wat kleuren groen, en geel, hen mengsel hier vermengen.
 115 Orangie blangie bleu. wat purper, en rood goud,
 Wat levend vermillioen het oogh met lust aenschout.
 Wat wapens brommen hier, in wimpels, toppestanders,
 En sluyers fijn van draed. o welcke Salamanders!
 Wat Leeuwen silverblanck in paers, in rood, in groen.
 120 Hier sweeft een Adelaer. daer slingert een Griffioen.
 Hier pronckt een Pauwesteert besaeyt met gouden oogen
 De prael van Iunoos koets. en ginder komt gevlogen
 Een witte Noahs duyf met den olyven tack.
 Daer daeld Mercurius van 't lichtgesterrent dack.
 125 Gins drijft een Pegasus met Perseus op de baren,
 En dreyght het Zeegedrocht, en wil de maeghd bewaren.

98 AB heylge — 100 AB haer saed — 103 B en hobbelt — 105 B
 recht'er — 106 kroont'er — 107 AB Kercktoeren in de zee | B men kan —
 108 B een' hoogen — 111 B leste | B mijne — 112 B Voor ancker —
 114 AB hun — 115 A Oranje blanje | B Oranje wit en blaeuw — 116
 AB Wat schoon schakeersel hier het oogh — 122 AB Iunoos kar — 124
 AB Mercur om laegh van 't lichtgestarrent

- Ick sie Andromeda besturven, Orion,
 En al het hemels heyr, en sterren, maen, en son.
 De winden vryen vast de levendige verven,
 130 En lecken 't kaeckelbont, en willen 't noode derven.
 Het Schip met beeldewerck beset is een goet deel,
 Hoe bralt die gaeldery dat Vorstelijk kasteel.
 Hoe Christen reeders hoe! wat mannen, zydy droncken,
 Hetgeen de Nood bedocht misbruyckty om te proncken.
 135 Te rijke schatten heeft de Zee u toegebracht.
 Sy werpt u peerlen op, ghy besightse tot pracht.
 De weelde heeft Tyrus eer voor haren val doen dolen.
 Maer swijgt Poet, dit zy den predickstoel bevolen.
 O Goddelijk gesticht! ghy lockt mijn sinnen uyt.
 140 Ghy juchende Meermin! en waterlandsche bruyt!
 De schoonheyd van uw pruyck Neptunus houd gevangen,
 Als hy kleynoodgie, en goud siet aen uwe ooren hangen.
 Ghy schijnt een Cypria die in het parlemoer
 Nae 't Cypersch Eyland toe op 't levend marmor voer,
 145 En met 't aenminnich vier haers uytsichts eerse landen,
 Al watter plompt in 't nat van minne dede branden.
 Die voet set binnens boords, siet met verwondren aen
 De groote en fockemast, de seylen, de besaen,
 Den boegspriet, 't galioen, spil, beting, anckers, kluyzen,
 150 Om vieren 't anckertou wanneer de baren bruysen,
 't Ghespannen boevenet, de koebrug, de kombuys,
 Waerin men spyse koockt voor 't driftigh eyckenhuys:
 Verneemt de bottlery, de koyen, gotelingen,
 Kortouwen wijd van mond, die vesten zouden dwinghen,
 155 De koegels swaer van wicht, de kamer, die het kruyt
 Daer Cerberus voor beeft, in haren boesem sluyt:
 De stuurplecht, de kajuyt, die bueren met malkander,

128 B hemelsch | AB starren — 132 B galery — 133 AB sijtge — 134
 AB misbruyktge om meê te — 136 AB worpt — 137 B weelde Tyrus eer
 voor haren val deed dolen — 138 AB swijg — 142 AB kleenoodje —
 144 AB Cypersche | B Na'et | AB op levend | B marmer — 145 AB haars
 aanschijns eerse lande — 146 AB wat'er — 147 B Wie voet zet binnen
 boorts

- De wyde stuurmans hut: verbaest hy onder ander
 Stijgt neder in het ruym, en roept: o Bootsgesel!
- 160 Rampsaligh mensch, wats dit, 't is 't voorburgh vanden Hel.
 Nieuwgierigh loopt vry heen doorsnuffelen, o sotten!
 Te Napels, en te Room d'Italiaensche grotten:
 Seldsamer duycktmen hier in onderzeeschen kuyl.
 Hier is de Noorder As. hier gaet de sonne schuyl.
- 165 Een Koninglijcken oegst sou desen buyck verslinden.
 De Gierigheyd vertrouwt haer schatten hier den winden.
 De koopman knaeght sijn hert op 't bedde, of by het vier:
 Het lichaem dat is t'huys, sijn sorghen waecken hier.
 't Geselschap dat dees Bruyt en Ionffer leydt ter kercken,
- 170 Daer bancken zijn van steen, en graven sonder sercken,
 En 't koor staet onverdeckt; is Koopman of Kommijs,
 De Schipper, Stuurmans maet, en Stuurman, die om prijs,
 En winning 't roer bewaect: Hoogbootsman, Schimman, gieter,
 Seylmaecker, Bottelier, Barbier, en Busseschieter,
- 175 De Wachter van 't kajuyt, de Putger, de Provoost,
 En 't statigh aengesicht dat sieltjes salft, en troost,
 De Timmerman, de Kock die voedsel schaft om leven,
 En op ghesette tijd' elck een sijn spijs te geven.
 By dese komt Maetroos vaeck hondert in 't getal,
- 180 Twee vanen krijgsvolck oock als 't ergens gelden sal.
 Dees leven welvernoegt nae 't schaffen vanden Kock is,
 By grut, by pekervleysch, by slabberdaen, en stockvis,
 Erweten, suyvel, rog, 't seewater maectse graegh.
 Een Bootsman wel ghehart en voelt gheen quade maegh,
- 185 Ghelijck ons pronckers doen, die brassen, en vergasten,
 En voor een gastgaen vaeck drye dagen moeten vasten.
 Vermids ter wereld oock bestaen moet alle ding
 By wetten, by ghesagh, by tucht, en ordening,
 Soo heeftmen sulcx in acht: men eeter goede seden,

160 AB wat's | B van de — 162 B Rome Italiaensche — 168 B Al is
 het lichaem t'huys — 175 B Putier — 178 AB tijd | B spijs moet — 179
 B dick hondert in getal — 181 B na'et — 182 B pekervleesch, by abber-
 daen — 184 B gehart gevoelt — 185 B ons slempers — 186 B gastgaen
 dick — 189 B Zoo neemt men oogh hier op | B eert'er

- 190 Men predickter het woord, men oeffenter ghebeden,
 Men spanter heylgen raed, het vierschaer eyscht sijn recht,
 Men strafter dievery, twist, vloecken, en ghevecht,
 Met dag, met vangenis, kielhalen, boeyen, slagen,
 En temtse die op 't land geen weelde konnen dragen.
- 195 Men smetster viermael daeghs. ses ledighen een back.
 Elck nuttigt sijn ranssoen, sijn koye, en ongemack.
 Een yeder staet sijn wacht. men meet den tijd by glasen.
 Die schendigh word verquist van reuckeloose dwasen.

Dit alles aengemerckt, staet t'overwegen, of

- 200 Mijn Kraeck niet evenaert met eenigh Keyzers hof,
 Dat met veel kost, en moeyt ten golven uyt ghetimmert,
 Van lijst, en beeldewerck, van goud en marmer schimmert,
 Dat sijn vertrecken heeft daer menigh in verdoolt,
 Sijn salen hoogh, en leegh, sijn kelders uytgehooft,
- 205 Wiens balcken zijn vergult, wiens gevels, tinnen, daecken
 Het oogh des vremdelings verletten, en vermaecken:
 Daer knechten sonder tal hun plichten gade slaen,
 En knielen voor hun heer, en zijn hem onderdaen:
 Wiens vesten vol gheschuts, en kopre slangen leggen,
- 210 Om alle uytheemsch gheweld te stuyten, en t'ontseggen,
 En daer rechtveerdigheyd tot billijckheyd geneyght
 De deughd met prysen eert, met straf de boosheyd dreyght.

Ghelijck een voghel als de dagh begint te kriecken

- Ter vlucht sich rust, en reckt, en wackert syne wiecken,
- 215 Soo doet mijn seylbaer vlot, en watertreder me:
 Hy spant sijn vleugels uyt, en maect sijn seylen ree.
 De wind de doecken vult, en doet het hennep klemmen.
 Den Eyck de baren spout, en wint de diepte in 't swemmen.
 Recht als een swemmer doet, die moeder naeckt ontkleed,
- 220 Met handen water schept, en met de voeten treed,
 En stiert, en 't oever siet al meer te rugge deysen,
 Soo neemt oock 't Schip te baet al wattet kan in 't reysen.

190 B predickt'er — 191 B spant'er — 192 B straft'er — 193 B dagh,
 gevangenis — 195 B smetst'er | B een' — 196 B koi — 204 B laegh — 205 B
 wier (bis) — 208 B hun' — 209 B Wier — 211 B rechtvaardigheit — 217 B
 Den windt — 218 B En d' Eick de baren klooft — 222 B wat het

- En als een duyf, ter vaert sich gevend, drymael klept,
 Geeft vier Konstapel, is 't, wanneer de kiel sich rept;
 225 Trompetten slaen de locht, met trommels, en schalmeyen,
 Met een vermengt gheluyt van lachen, en van schreyen.
- Geen duyn, nocht witten blinck, nocht Pharos kan voorwaer
 d'Aenstaende swarigheyd, den nood, het leet, 't gevaer
 Van 't varen oversien, nocht ons volkomen uyten
 230 Wat golven op de borst eens grysen Zeemans stuyten,
 En breken reys aen reys. Die 't sich beroemt, en pocht,
 Dat hy op d'oever 't sand, de sterren aen de locht,
 In Zee de baren tel. Wat sterffelijcke lippen
 Oyt melden Stuurmans sorgh, de blinde, en siende klippen,
 235 De steerten hard van steen, de bancken onder zee,
 Daer menigh eycken swaert' sijn bodem stoot aen twee:
 Charybden, Scyllen, die dan braecken, dan weer slorpen,
 Afgonden, die nocht loot kan peylen, nocht beworpen,
 En platen stijf van rug, draeystroomen diep van kolck,
 240 En rotsen vaeck ontsien van 't zee bevaren volck:
 Der winden dwarreling, de blixems, donderslagen,
 Onmatigheyd van hitte, en koude, en wintervlagen.
 De naerheyd vande nacht, langdurigh sonder licht,
 Van sterren, en van maen: den nevel die 't ghesicht
 245 Der baeckens hem beneemt, het waecken, en het braecken,
 Des waters vochtigheyd, het kloeken, en het kraecken:
 Der golven tuymelingh, de broosheyd van het hout,
 Daer hy sijn leven op onseker heeft vertrouwt:
 De veerheyd vande reys, van magen afgescheyden,
 250 Van vrou, en kinders, die met wenschen hem gheleyden.
 Noodtdruftigheyd van kost, van takel, en van tou:
 Het spillen van sijn volck door ongemack, en kou:
 Weerbarstigheyd van weer, der roovers dreygementen,
 En wat anxstvalligh 't breyn kan schrick, en vrees inprenten.
 255 Een aengename koelt die over 't vlacke sweeft

224 B Geef — 227 B noch witten — 229 B noch — 233 B tell' — 235
 B staerten — 236 AB swaert | B zijn' — 237 B die nu — 238 B die
 geen | B peilen, noch — 240 B dick ontzien — 245 B baecken — 254 B
 angstvallig

- Lockt Palinurus uyt goedaerdig, en beleeft,
 Belooft hem weer na wensch, en heyl, en spoed in 't varen:
 Het is voor wind, voor stroom, met vollegsame baren.
 Men viert den schoot van 't seyl, men settet inden top,
 260 Het schuym bruyst soetelijck recht voor den steven op:
 Tot dat de schaduw' valt, en Titan in het duycken
 Wijckt voor d'Atlantides met goudgesnoerde pruycken.
 Den heldren Hemel dicht van sterren is besaeyt.
 De doecken hangen slap. men twijffelt of het waeyt.
 265 Als onverwacht de wind versucht langs 't sandige oever,
 De locht betreckt, en dooft de sterren langs hoe droever.
 En steeckt syne ooren op, en gaet den Oceaan
 Met dicken nevelen bevatten, en beslaen:
 Mengt Zee, en Hemel t'saem, plasregen, en buyen.
 270 Het Oost is tegen 't West, en 't Noorden tegen 't Zuyen.
 Den Opgang d'Ondergang al bulderende ontseyd.
 De Middagh huylt en raest. de Middernacht die schreyd.
 De bering woed aen 't strand, op Syrten, en op platen.
 De Winter is ontboeyt. de stormen uytgelaten,
 275 Vermeestren Æolus; die twijffelt of 't Geval
 Van Hemel, Aerde, en Zee een Chaos brouwen sal.
 De vloed weerstreeft den wind. de winden aen het hollen
 Omwentelen den vloed, en doen de golven rollen.
 Waer waendy blijft mijn schip ghedreven vanden Nood,
 280 Geworpen inden muyl, en kaecken vande dood?
 Men isser drock in 't werck met strijcken, pompen, hoosen,
 Met kerven, klutsen, slaen, met binden, klimmen, loosn.
 Nu lydet achter last, nu voren, nu ter sy.
 De Zee vergeet haer perck, en Nereus eb en ty.
 285 Nu hanget aen een berg. nu breeckt de mast de wolcken.

257 B naer — 259 A set'et | B zet het — 260 AB soetelick — 261
 AB schaduw — 263 B De heldre | B sterren hangt — 266 B starren —
 267 B komt den — 268 AB dicke — 269 B Mengt hemel lucht en zee —
 270 B tegens (*bis*) — 271 B En d'Op- den Ondergang — 273 A aan
 strand | B op strant — 276 B zee een' Baiert — 278 AB de vloed | B en
 golf op golven — 279 B waentghe — 280 B in de — 281 B is'er — 283
 B ligt het | B nu voor, en nu — 285 B hangt men aen een'

- Nu slickt den Hel het op door 't slorpen vande kolcken.
 Men vloect 't gewenschte land al schricktmen voor den plas.
 't Schip luystert nae geen roer, na Stuurman, nocht kompas.
 De kunst is overheert. gelijck wanneer door tooren
 290 't Ianitser schuym verhit, wil na geen Sultan hooren,
 En schuymbeckt, dreyght, en driescht en stamp, en huylt,
 [en woelt,
 Tot met der Bassen bloed sijn wraecklust word ghekoelt:
 Mijn Tiphys vaeck aldus, sijns ondancx, de ghemoedren
 Der Watergoon versoent, met d'ingeladen goedren,
 295 En licht ter nood scheeps last, en sijne masten kerft,
 Smackt willigh over boord het gene hy noode derft,
 En worstelt by den tast, en hoort de touwen gieren,
 Verneemt geen hemels licht, nocht siet geen baeckens vieren:
 Of soo hem licht gebeurt, 't sijn blixemen met kracht
 300 Geslingert van Iuppijn in 't droefste vanden nacht:
 Tot traegh de dagh aenbreeckt: die hem te moet gaet voeren
 't Geen met medoogen soude een steenen hert beroeren:
 d'Ontrampeneerde vloot, verbaest, en afgeslooft,
 Van seyl van treyl, van roer van snoer, van mast berooft,
 305 Gesloopt, versand, gestrand, op riffen, en op scheeren:
 Wanhopige die hulp in 't uysterste begeeren,
 En hangen van een roots, of swemmen op een planck,
 d'Een levend, d'ander dood, versopen, flaeu, en kranck,
 En andere die stijf van vreesen sijn gekrompen,
 310 En wachten op het jongste, en houden 't op met pompen,
 En smeecken noch van verre om bystand met een schoot,
 En and're die gepropt seltoogen in een boot.
 Help Proteus! wonder is 't dat sterffelijcke menschen
 Noch smalen op den ploegh, en om een Zeelucht wenschen.
 315 Niet minder is 't gevaer, wanneer dat mijn Pinas
 Nu inden afgrond stort, nu slaet den Noorder As,

286 AB de Hel — 288 B naer (*bis*) | B noch — 289 B wanneer van —
 290 B naer geen' — 292 B zijn' — 293 B Tifus dickwils dus | B gemoe-
 den — 294 B ingelade goeden — 295 B alle masten — 298 B hemelsch |
 B noch — 300 B Jupijn — 302 B hart — 306 B Wanhopigen — 307 B
 rots — 309 B anderen — 311 B een' — 312 B een' — 315 AB wanneer mijn
 zeepinas — 316 B slaet de

- En voor sijn anckers rijd, en hoort de golven klotsen,
 Ontrent een strand omheynt met eysselijcke rotsen.
 Als Corus 't water stuuwt, en opjaegt uyttet ruym,
 320 En mijn Maetroosen zijn begraven onder 't schuym
 Een etmael twee of drye, en door 't langdurig stoocken
 't Plechtancker naulijcx vat, en alle kabels roocken,
 En branden door 't geweld van schuren sonder maet,
 Ia breecken vaeck van een gelijk een dunne draed.
 325 't Armdicke touw men viert vaeck tweemaal honderd vadem,
 En jonnet ruymmer bot om halen synen adem.
 Men kleed, men onderleyd, men ziddert slagh op slagh,
 En elcke waterberg hun dreygt den jongsten dagh.
 De Zeevaert evenwel uyt soo veel swarigheden
 330 Sich pronckeryen weeft, en gaet op 't cierlijxst kleeden
 Haer uytgeblasen lof: gelijk de Koningin
 Penthesilea doet, onsterffelijcke Heldin!
 Die op d'Atriden bickt, en derfse 't voorhoofd toonen,
 En voert de benden aen der woedende Amazonen,
 335 En van geen aerslen weet met haer gemaende schild:
 Daer al het Dorisch heyr vergeefs 't geweer op spilt.
 En om haer dapperheyd de wereld te vertoogen
 Tert met gepluymden helm 't wit van Achilles oogen.
 Maer als den Oceaen bewogen door gebeen
 340 De baren kent, en rust sijn afgematte leen,
 Vergeet Maetroos sijn smert, met 't juyteren, en quelen,
 En oeffent synen geest met deuntjens, en met spelen,
 En koestert inde son sijn lichaem vry van pijn:
 Ghelijck Halcyone by heldre sonneschijn
 345 Sich baeckert op het meyr, en net, en pluyst haer pennen,
 Die afgesleten zijn met Ceyx na te rennen:
 Haer troost en eegemaal, wiens Koninglijcke siel

318 B ysselijcke — 319 B Korus water | A uyt'et | B uit het — 321 B door langdurigh — 323 B door geweld — 324 B breecken dick — 325 B Men viert het armdick touw zomwijl tweehondert — 326 B En geeft het — 331 B Haer' — 332 B doet, de dappere — 333 B durfze — 335 B haer' gemaenden — 336 B vergeefs geweer — 339 B als nu d' Oceaen — 341 B met vrolijkheit en — 342 B deunen — 344 B heldren — 347 B Haer'

Leed schipbreuck, als de storm veroverde den kiel.

De Zeevaert is beroemt in veelderley manieren.

- 350 Men siet een kleyne balck een groot geveert bestieren,
 En dwingen na sijn lust, nu voor, nu by den wind,
 Dan loef dan lywaert aen. schoon of de nachten blind,
 En woest de wegen zijn, 't kompas dat kanse brengen
 Door d'ongebaenden plas, en toonen 's weerelds hengen.
- 355 De lely doelt nae d'As, en dwaelt, en is ontrust
 Tot datse Arcturus vind, en hem van blyschap kust.
 Aentreckelijcken steen! en leydster van mijn vloten,
 Wat Godheyd, wat geheym, ghy stadig opgesloten
 In uwen boesem voert! mijn siel om weten joockt,
- 360 Waerom de borsten doch der gener die ghy stroockt
 Dus rasen om de min van grouwelijcke beeren,
 Soo datse tijd noch eeuw versetten kan nocht keeren.
 Oock lacht den Hemel toe met sonderlinge gunst
 Mijn Seylkunst, wien verstreckt de gulde Sterrekunst
- 365 Een uurwerck in het diep, en leert, hoe uyt de kimmen
 De tortsen op haer beurt ontsteken hooger klimmen:
 Hoe hoogh de gordel, die het midden vanden kloot
 Omgort, geresen is uyt Thetis blaeuwe schoot:
 En of de fiere Paeu in 't zuyder deel geweken
- 370 Sich rechtende sijn hoofd kan uyttet water steken,
 En waer de Wagenaer op ons gesicht moet staen
 Wanneer het hoofdpunt raect den vleugel vande Swaen.
 Dees teeckens, schoon de kiel van pekelschijnt bedolven,
 Ons leyden als een spoor en voetpad door de golven:
- 375 Des heb Hipparchus danck, Anaximander me,
 Leydsmannen van mijn Hulck, vierbaeckens inde Zee,
 En andre lichten meer, Athlassen, Hemelschragers,
 Die geerne doen bericht aen yverige vragers:

348 AB de kiel — 349 B veelderley — 350 B een' kleinen balck | B ge-
 vaert — 351 B naer zijn' — 352 B hoewel de — 354 B Door ongebaen-
 den — 355 B naer — 357 B leidstar — 360 B genen — 361 B gruwe-
 lijcke — 362 B kan noch — 363 B de — 364 B Zeilkunst, die zich van
 de — 365 B Als van een uurwerck dient, en — 368 B blaewen — 370
 AB uyt het — 375 B hebb'

- Oock Tycho braef van geest, die tot Saturnus spijt,
 380 Ons weder heeft hersteld den ouden wysen tijd,
 En op dien wetsteen soo sijn sinnen heeft geslepen,
 Dat hy niet ledigs laet, maer treckt, en schrabt vol strepen
 Het schoon gesternde veld: waer door mijn Castor weet
 Te dwalen vande lijn schier op een vinger breed.
- 385 Sijn leerling komt oock lof, die geen bancket van taerten
 Nocht maerssepeynen schaft, mijn Ridderen, maer kaerten,
 Graedbogen, Astrolaeb's, en klooten hol en bol,
 Met teyckenen vermaelt, en beelden wonder dol:
 Die boecken brengt in 't licht, waer voor sy hem bedancken,
 390 Als hy de gronden peylt, en waerschout voor de bancken,
 d'Inhammen ruym van schoot, en hoecken krom van bocht,
 Waer doorse seecker gaen braveren door het vocht.
 Mijn eycken Slot aldus door d'ongeruste paden
 Sleept grooter last, en vracht als duysend wagens laden,
 395 En wind te Paphus op het ancker uyt den grond,
 Vliegt in een etmael heen den Nilus inden mond:
 Of stoot van Parthnoop aen 't land daer de Sirenen
 Met vleyende gesangh Vlysses zijn verschenen.
 Stond weer en wind ten dienst, waer 't vlack een rechte baen,
 400 Men sou om 's weerelds riem in hondert sonnen gaen.
 Soo draeft mijn Pegasus, hy weet van geen vermoeyen,
 Drijft op sijn wiecken voort daer andre vogels roeyen.
 Maer och wat hoor ick hier een jammerlijck gheschreeuw!
 Soo haest de pijnboom swom versmolt de gulden eeuw,
 405 Een ys're tijd begost, de Gierigheyd op eerden
 Invoerde 't mijn, en dijn, en quam te veld met sweerden,
 Met trommel, en trompet, met harnas, en met spies,
 En in 't onnoosel bloed haer klauwen greetigh wiesch:
 Voor loch en voor bedroch Gerechtigheyd most duycken,
 410 Nocht mocht haer dorpels meer vreedsamelijck gebruycken:

381 B wetsteen zulcks — 384 B een' — 386 B Noch marssepeinen | B mijn' — 388 B tekenen | B beelden overvol — 389 B voorze — 390 B waerschuw't — 391 B Inhammen (d' *ontbreekt*) — 393 B Mijn grenen — 405 B ys're | B aerden — 406 B zwaerden — 408 B gratigh — 409 AB moest — 410 B Noch | B drempels | AB vreedsamelik.

Men boude muur en slot, men stichte burg, en stad,
Een yegelijck sijn haef met sorg en anxst besat.

- 't Is waerheyd, ick bekend, 't misbruyck is weerd gelastert.
Wech met dit hoerekind, en aterlinxen bastert,
415 Wech met dit Zeegedrocht, flux smackt hem buyten boord,
Die de geselligheyd der sterffelijcken stoort.
Besoeckt vrymoedelijck de veergelegen oorden,
Maer pleegt oprechtigheyd in handel, en in woorden,
Nocht brandmerckt door geweld niet 't Christelijck geloof,
420 Nocht mest u selven niet op 't vette vanden roof,
Maer doelt nae 't rechte wit. de Grootvorst vande winden,
Om 't menschelijck geslacht door liefde te verbinden,
Elck land te maeyen gaf een sonderlingen oest,
Op datter geenig rijk door oorloogh werd verwoest,
425 Als elck om sijn gebreck, en nootdruft af te weeren,
Verstond hoe qualijck hy sijn nabuur mocht ontbeeren,
En dat 't een landschap was tot 's anderen gerijf:
Gelijck een yeder lid, oock 't minste, 't gantse lijf
Met dienst te stade komt. Indienmen wil bereycken
430 Het eynde van dees kunst met swaergeladen Eycken,
Soo sal de segen Gods toevloeyen door de vaert,
Gelijck de balssem droop in 's Hoogenpriesters baert:
Soo zal de Zeevaart lof behalen door mijn dichten.
Men sal haer Mejesteyt een eer, en Pronckbeeld stichten,
435 Een achtste wonderwerck, voor Tessel op het ruym,
Daer stevens af en aen steeds bruysen door het schuym.
Haer pruyck met diamant geciert, en gulde snoeren,
En steenen schoon van glans, een Schip tot prael sal voeren,
Een keurs van fijn fluweel, die op het zeegroen treckt,
440 Met Indisch goud geboord de lendenen bedeckt:

412 A yegelijk | B zorge — 413 B waert — 414 B dit vondeling,
dien — 415 B Zeegedrocht: men smack' hem — 416 AB sterffelicken —
417 AB vrymoedelijk | B veergelegene — 419 B Noch | B geweld geen
Kristelick | A 't Christelik — 420 B Noch — 421 B naer — 422 AB
menschelick — 423 B een' zonderlingen oegst — 424 B Op dat geen rijk
noch kust door oorloogh wiert — 426 AB qualick | B zijn' — 427 B en hoe —
428 B 't gansche — 430 B zwaergeladene — 431 B zal Godts zegen ons
toevloeien — 434 B eer- — 436 B aen gaen — 440 B lenden overdeekt

- Waer op een mantel hangt, gewatert als de stroomen,
 Van licht en hemelsblaeu, bepeerelt om de soomen,
 De slincker sweyt een vlag, een staf de rechter hand:
 Soo maectse als Zeevoogdes een trotse, en brave stand.
- 445 De Watergoon bemoscht beschouwen haer verwondert,
 En wat na Godheyd aerd bedropen opgedondert,
 Den kop beurt uytet diep, de groote, en kleyne Steen
 Die leggen aenden stroom, of palen aende Zeen.
 Ick sieder die den Golf verlooft is, 't rijck Venedig,
- 450 Het pratte Lissebon, Marsillien steeds onledig,
 En Londen Konings stoel, haer suster, en gebuur
 't Welvarende Amsterdam, en Dantsick korenschuur.
 Ick sieder 't uytheemsch volck handklappen, en haer groeten,
 En Mooren swart van huyt neervallen voor haer voeten,
- 455 En wenschen mijn Godes geluck, en spoed, en heyl,
 En al die om haer eer een ooge slaet in 't seyl.
 Ick vind my onder land. wy sien de Loodsluy naren,
 Een volck dat kennis heeft aen gronden, wind, en baren.
 Sy leggen ons aen boord, die wel ervaren maets,
- 460 En Tritons van het meyr ons sturen binnen gaets.
 Wy krygen in 't gesicht den hoogen Burgh van Muyen,
 Daer Hoofd der Rymers hoofd met veersen streelt de buyen,
 De Nymphen vande Vecht op 't strijcken van sijn Veel
 Met Glaucus leyd ten dans. Wy sien het Zee-prieele,
- 465 De marckt van Christenrijck, daer Weelde in haren zetel,
 En trotsgewelfde Beurs ten sterren vaert vermetel.
 Wy naecken Schreyers hoeck, daer lieffelijck en bly
 Een Waterlandsche Rey, de Iuffertjens van 't Y,
 Met ongehuyfde pruyck, en kletten geestig singen,
- 470 En na den toon van sang, en spel hun treden dwingen.
 Twee Diertjens inden hoop aenminnig groeten ons:
- 442 A op de | B langs de — 443 B De slinke zwaeit | B rechtehant —
 445 B Bemoschte watergoôn — 446 B naer — 447 A uyt'et | B uit het
 diep; en — 448 B Gelegen aen den | B palende aen — 449 B zie'er | B
 is, rijck — 450 B Marsilje staegh — 453 B zie'er uitheemsch — 456 B
 slaen — 462 B der Dichtren | B vaerzen — 465 B merckt | B weelden —
 466 B De trotsgewelfde | B ten hemel — 468 B de Joffers van ons Y —
 470 B naer | B haer

d'Een volgt met soet musijck des anders violons,
 En hebben toegewijt haer kuysheid Phœbus suster.
 Laet vallen 't ancker, strijck. hier is de vloed geruster.
 475 Hier gaet noch eb noch ty. hier hoortmen geen geruys.
 Hier open ick mijn reys in 't saligh Roemers huys:
 Wiens vloer betreden wordt, wiens dorpel is gesleten
 Van Schilders, kunstenaers, van Sangers, en Poëten.
 473 B Zy hebben — 477 B drempel

GEBOORTKLOCK VAN WILLEM VAN NASSAU,

GEBOREN PRINCE VAN ORANJE. ¹⁾

Hofjonffer rijck van prael, die al van ouds vermetel,
 Op uwe graeven stofte, en graeffelijcken zetel;
 Met kunst gevlochten Haegh, besproeyt van Vyverstroom,
 Die kiesch, de wortels leckt van den Oranjeboom;
 5 Oranjeboom, die ciert de Tempe van ons' landen;
 Boom, naer wiens geur en sap 's volcx monden watertanden:
 Prieelnymph altijd frisch; vergunme dat ick dael
 Op eeuwigh groenen telgh; en lentsche nachtegael,

1 B Hofjoffer | AB van pracht — 5 AB ons — 6 AB En naar wiens
 geur en sap de monden watertanden — 8 AB en, als een nachtegaal

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in *I. V. Vondelens Geboortklock van Willem van Nassau, eerstgeboren sone der doorluchtichste Princen, Frederick Henrick ende Amelia, door Gods genade Princen van Oranje*, enz. Amsterdam, W. J. Blaeu, 1626. — Hier zijn de afwijkende lezingen opgegeven, die voorkomen in de uitgave van Vondels *Verscheide Gedichten*, 1644 (hier A genoemd), en in Vondels *Poëzy*, 1650 (hier B genoemd). In A is de titel *De Geboorte van Willem van Nassau, geboren Prince van Oranje*; in B *De Geboorte van Willem van Nassau, Prince van Oranje*. — Zie over dit gedicht Jonckbloets *Gesch. der Ned. Lett.* IV³, 181.

- In 't quicxste van den May, aenhef te quinckeleren,
 10 Om uw Prins Willems wiegh en boortendagh te eeren,
 Met lieflijk maetgesang; sang, boeyster van 't gehoor;
 Sang, die de ruwste siel lockt spelen buyten 't oor.
 Ick weet wel, preutsche Maeghd, dat in dees' soete dagen
 Vw' lindetacken puyck van schelle keeltjes dragen;
 15 En dat uw Constantin, met sijne yvoire luyt,
 En voet en vingerdans, de vorstelijcke bruyd
 Het Maylied schenckt; wanneer sijn' goude Phœnixveder
 Heeft 's Vorsten last vernoeght, en 't harte speelsieck weder
 Naer dicht en snaerspel joockt; daerghe uwen sin op set,
 20 En 't slechtste liedje kaut voor 't lekkerste bancket:
 Doch ick ken uwen aerd soo heusch, soo hoofs, soo edel,
 Dat ghy komt luysteren naer een' geringer' vedel:
 Ick weet ick heb verlot van uwen Vijverbergh;
 En 't sal onnoodigh sijn dat ick 't uw' swaenen vergh.
 25 Maer ghy, ô negental! ô Myterberghgodinnen!
 Die 'snachts niet min als daeghs gaet waeren door mijn' sinnen;
 Om wie ick 't leven lieve, en sonder welke ick niet
 De majesteyt der sonne aenschou als met verdriet;
 En droef en eensaem wensch in duysternis te stronckelen:
 30 Al sit sy hoogh in 't goud, betulband met karbonckelen,
 Bemantelt met een kleed van vlam en purpergloed;
 Waer voor al 't oosten knielt, en wierroockreucken voed:
 O dochters van Iupijn! indien ick uw' bevelen
 Oyt yvrigh heb verricht: 'tsy dat ick speeltoonneelen
 35 Opsteenen dede, en plengde een' biggeltraenvloed,
 Paleysen doofde in asch, en Princen smoorde in bloed;

9 AB May, begin te — 10 AB boortedagh — 11 AB liefelijk gesang;
 te boeyen 't wuft gehoor — 12 AB En d'allerruwste siel te locken buiten —
 13 AB wel, fiere | AB dees — 14 AB Uw | B zijn — 15 B zijn — 16
 AB En luchten vingredans — 17 AB sijn goude Fenixveder — 18 B hart
 zo speelsieck — 19 AB en snaren — 21 AB Nochtans ik ken uw (B uw')
 aard — 22 AB ghy noch luistren kooft (B komt) naar een geringer —
 24 AB uw — 26 AB mijn — 27 AB wie my 't leven lust, en sonder
 wie ik — 28 A son — 30 AB sitse — 33 AB uw — 34 B verricht; het
 zy ick — 35 AB Deê steenen, en vergoot een (B een') droeven tranen-
 vloed — 36 AB Palaisen

- Het sy mijn' cyter schepte in heldenlof haer' weelde;
 'Tsy ick op dunner ried een hardervaersken queelde:
 Vwe ooren herwaerts neygt; uw dichters stem verhoort;
 40 Bevloeyt met gulden inckt dees' salige geboort;
 Ontsluyt ghenadigh ons uw' bosschen en uw' bronnen;
 Ontsluyt ons heylighdom, en hemelen vol sonnen;
 Gheeft rijmen, die ghetoeft, der wijsen dichtkund schatt'
 Als pronck van diamant, met gouden klaeu gevat.
- 45 D'alstovende Godes die, door haer' boesemprickel,
 Meer levens aenqueeckt, als Saturnus met sijn' sickel
 Naijvrigh maeyt en velt; had zedert datse nam
 De sorg ter harten van den hoogen heldenstam,
 En het Nassausche bloed, op Iupiters begeeren,
 50 De saeck soo verr' ghebroght, dat Frederick sijn' speeren
 Helm, pantser, en pistool voor haere voeten ley;
 Verwonnen door de deugd, en schoonheyd, en 't gevley
 Van eene Amelia, met wie hy, soo 't betaemde,
 In kuysch en wettigh bed, met sin en siel, versaemde.
- 55 Elck riep: een held vergaept sich aen sijne eegemael;
 Een' borst die noyt en klopte (al stondter punt van stael
 En vyands degen op, en dreygde door te dringen)
 Die laet sich van een kind den schicht in 't harte wringen;
 Een hart, daer hagelbuy van koegelen op stuyt,
 60 Is nu Cupidoos roof, en Cypris rijcke buyt.
- Dit speet den oorlooghsgod soo dat hy knarssetande,
 En riep by trommelslagh den veldheer van den lande
 Al weer aen grensewaert, met ongerusten geest;

37 AB mijn | AB schepte uit | AB haar — 38 AB op dunnen halm —
 39 AB Neight herwaert uw gehoor — 40 AB dees — 41 AB uw (*bis*) —
 43 AB getoetst — 44 A met harden | B Als diamant, in 't goudt van
 eenen klaeuw gevat — 45 AB De Cypersche Godin | A haar — 46 B
 aenqueeckt dan | AB sijn — 47 AB Geduurigh maait — 48 AB sorgh
 van Nassau en den — 49 AB Ter harten, endelijk op — 50 AB veer | AB
 sijn — 51 AB En hellem en pistool — 53 AB Van Amely, met wie hy
 eerlijck — 54 AB In 't kuisch — 55 AB den (B de) held beswijckt voor
 Venus scharpen (B scherpen) straal — 56 AB Een | A stondt'er 't scharpe
 stael | B stondt'er 't blancke stael — 57 AB Van vyands — 60 A Dat's
 nu — 61 AB wapengod — 63 AB weder grensewaert

- Versteurende Hymens vreughd, in 't midden sijner feest,
 65 Doen 's vorsten bruyloftkoets verkeerde in legertente:
 Gelijk een' guure buy, in 't lachenste der lente,
 Der bloemen spickeling dick' treft, en droef beswalckt.
 Voor ditmael heeftme Mars, seyde Cypria, verschalckt,
 En de gewenschte vrucht belet na lust te pluycken;
 70 Doch 'k sal sijn' treken tot mijn voordeel bet gebruycken:
 'T bestand dat hyme brout, om elders krijgh te voen,
 Is slechts te rugge treen, om grootren sprong te doen.
 Soo sprackse, en ging terstond, in 's bruydegoms afwesen,
 Meer brands verwecken, en haer' krachten t'samenlesen
 75 Op 't hooge Idalien; en samelde te gaer
 De Charites, daer toe een' vlugge schutterschaer;
 En wijdese van nieus, om, als geswore pagien,
 Te maecken haeren stoet by groote personagien:
 En toegerust met al 't geen minneplicht vereyscht,
 80 Sy met haer' eersleep is naer Hollands hof verreyt:
 Daer Henrix bedgenoot eerbiedigh komt begroeten
 De moeder van de min; en neygende aen haer' voeten,
 Onthaeltse met soo veel aenbiddings alsse kon:
 Gelijk als d'oosterling d'eerwaerde morgenson:
 85 En staet verslegen, als dat goddelijck vermogen
 Van Venus aengesicht bestraelt haer' sterflijcke oogen,
 En werpt sijn schijnsel op dat voorhoofd sonder kreuck:
 Terwile d'heylge pruyck een' liefelijcken reuck
 Door 't hoflijck welsel spreyd; en wanden en pilaeren
 90 Van veel verwonderings geslagen nau bedaeren.
 Na datse nu allencx wat harts bekomen heeft,
 Feesteertse de godin aenminnigh en beleeft

64 A Verstœurend | B En steurde | AB midden van de — 65 B Toen | B
 bruyloftskoets — 66 AB Soo treft een — 67 AB spickeling, van vuilen
 mist beswalckt — 68 AB Mars, sprack — 69 AB En mijn | AB naar —
 70 AB sijn | voordeel gaan — 72 B grooter — 73 AB in Fredericks —
 74 AB haar — 75 A 't hoogh Idaaljen | B 't hoogh Idalie | AB en ver-
 samelde — 76 AB een — 77 B paedien — 78 B personaedien — 80 A
 Soo isse met haar sleep | B Is zy met haeren sleep — 81 A kooft — 82
 AB haar — 84 B Gelijk een — 85 AB wan dat — 86 AB haar — 88
 AB Terwijl de heilge | A een — 91 AB allengs — 92 AB Ontmoetse

Met dese woorden: ô ghy oorsprong aller weelden,
 En 't schoonste dat oyt goôn of menschen sich verbeelden;
 95 Weest driemael wellekom; wel komtge my te pas,
 Die aen het mymeren al heel geslagen was,
 Door 't derven van mijn lief, die legers gaet bespringen
 En my besprongen liet van veel' bekommeringen.
 De schepgodin hier op: ô eer van uw gheslacht!
 100 Op wie de saelge rey der hemelgoden lacht,
 Schep moed, en duld dat Mars uw' Bruygom spelen voere,
 En met hem onder 't heyr der vyanden rumoere;
 Iupijn belooft u hem te leveren in 't end
 Na weynigh' weken uyt sijn' rusting ongheschent:
 105 Dan sal hy, krijgens sat, in d'oude liefde blaecken.
 Wil ondertusschen met dees' kindren u vermaecken:
 Mèt wees sy haeren stoet. Æmilia die loegh
 Om 't lodderlijcke volck; terwijlse gade sloegh
 Het teere breyn, met blonde en kruyfde pruyck beslagen;
 110 De bruyne gitten, die door schalcke winbraeu sagen;
 De leden schoon van leest, van roering rap en gaeu;
 Het spierwit vel, 'twelck scheen door 't suyver hemelsblaeu
 Der kleedinge, waer op oranje sluyers hingen;
 De parledruyping van des oorlels goude ringen;
 115 De wiecken bont van pluym, van jufferoogen bly;
 Pijlkokers op den rug, kruytflessen op hunn' sy;
 Flitsbogen streng van pees, en silvere pistolen;
 En worrepschichten, die na'et micken nimmer dolen.

93 AB weelde — 94 AB God of mensch sich innebeelde — 95 A welle-
 koom, ghy koomtme wel te | B wellekoom, ghy komtme wel te — 96 AB
 alree — 97 B Om 't derven — 98 AB veel — 99 A Hier op sprak Cy-
 pris doen | B Maer Cypris antwoordt haer — 100 AB saelge schaar — 101
 AB Grijp moed, gedoog dat | A uw — 103 B belooft hem u | AB levren
 in het — 104 AB weinigh | AB sijn — 106 AB Terwile moogtge met
 dees — 107 AB Zy wijst op haren stoet, en Amelye loegh — 111 AB
 leest, in 't roeren — 113 A Van 't fijne kleed, waar | B Van 't prachtigh
 kleet, waer — 114 AB parleschatten aan der ooren goude — 115 AB
 wieken wit | A Iuffrenooghjes | B joffrenooghjes — 116 AB De kokers op
 de rugh, de kruitfles op de zij' — 117 AB De boogen taay van pees, de —
 118 AB En scharpe schichten

- Vrijpostigh treedse toe, en uyt genade jond
- 120 Dat 't een na'et ander vast, met eenen heuschen mond,
't Sneeu haerer handen kust; en word noch in het naderen
Der lippen niet gewaer de brand, die sich in d'aderen
Door adems gift verspreed, en voed een' soete pijn;
Die haeren oorsprong neemt van 't kinderlijck venijn:
- 125 Dies Cytherea groeyt, wanneerse 't saed siet saeyen,
Waer vanse wenschelijck de vruchten hoopt te maeyen.
De daeghlijcxе ommegang maeckt Cypris bende stout,
Na datse op sachten schoot nu dien, nu desen houd;
Of aen de roosen druckt, opluyckende op haer' wangen;'
- 130 Of laetse om haeren neck gelijk gestrengelt hangen;
Of staert op 't lodderoogh, dat haer gesicht belonckt,
En queeckt het vier, 't welck door het kussen is ontvonckt,
Of laet een kraeltjen bloeds uyt blancke borsten pricken
Door 't minne schichtje; dies sy bleeck word van verschricken:
- 135 Sy doodverwt doodser 't rood dat op haer' kaecken bloost,
Wen 't wicht een' kleene bus op naeckten boesem loost'
En met minqueeckend', maer geen' lichaem schaende vlamme,
Al heymelijck versengt melckwitte tweelingmamme.
Ach, steentse, ick flaeu. Aglay Sabeesche reucken brengt,
- 140 Terwijl haer Euphrosin met roosewater sprengt
In 't aenschijn, 't welck uyt vrees sijn purper heeft verschoten:
Thalie ontrijgtse, als waer 't om 't hart te nau gesloten,
En weckt een' koelte, en aemt haer aensicht leven in.
Dit jocken my mishaeht, graeut Paphos koningin;
- 145 Dits quetselijcke vreugd: versiert ons andre spelen.

119 AB Zy treed vrypostigh toe — 121 AB Haar suivre handen — 123 AB Door 's adems gift verspreit | AB een — 126 AB vanse tot haar (B haer') wensch — 128 AB op haren — 129 AB Of druktse aan roosen, versch ontlooken op haar — 130 AB haren hals wel vast gestrengelt — 131 AB starooght op het ooght — 132 AB dit vier, het welck door 't — 133 AB een bloedkraal uit de — 134 AB datse bleek | A werd — 135 AB haar — 136 AB Wan | AB een — 137 AB minquekende en geen — 138 AB Bedecktelijck versengt de melleckwitte mamme — 139 AB ik swijm — 141 AB van vrees — 142 AB waar het hart te vast — 143 AB een koeltje — 144 AB Dit spel behaaghtme niet — 145 AB versierd vry

- Bellone scheure uw heyr in twee gelijcke deelen :
't Een grijp het ander aen; doch niet als boertenswijs:
't Een heb de nederlaegh, en 't ander strijck den prijs:
Mèt hingse in 't midden op een' koker swaer van goude
150 En pijlen: yeder wenscht dat hy het veld behoude:
Elck vlamter op. Welaen mijn' kinders set u schrap;
Doet, seyde, oprechte proef van waere ridderschap.
Haer' sonen sijn terstond gehoorsaem haeren woorde.
Men recht standaerden op: men set sich in slaghoorde:
155 Men treckter af en aen: 't gedrommel vult de lucht.
De treurige Princes loost treurigh sucht op sucht,
Aenschouwende dit spel. Ach, spreeketse, kuysse minne.
Indientme paste als eer een' Amazoonsche heldinne,
Ick sou met forssen moede, op een schuymbeckend ros,
160 Navolgen mijnen man door vlack, door veld, door bosch:
Ick sou met desen arm handhaven sijn' banieren;
En geven Holland stof tot vreughd en vreughdevieren.
Soo klaeghtse, en onder des soo valt de schemerschim;
En Phœbus drenckt sijn vier beneden onse kim:
165 't Gedoofde starrelight begint al meer te flonckeren.
De peynsende vorstin, door naerheyd van het donckeren
Is naer, en toght na rust. Het drytal haer geleyd.
D'een' treckt de keurssen uyt, en d'andre 't bed bespreyd
Met bloemen mild van geur: een' darde vlijdt het kussen:
170 Maer 't vleyen van de pluym en kan geen' sorge sussen:
Geen' sachtigheyd den rou der minnaeres versacht;
Sy luyckt geen ooggh ten slaep, al swijght de middernacht;
Al is de maen geraeckt ten halven haerer ronde.

146 A scheur — 147 A Het een grijp 't | B Het een grijp' t — 148 AB
Het een de neerlaagh hebbe | B strijck' — 149 A een — 151 AB vlamt'er | AB
mijn — 152 AB En doet oprechte proef van uwe — 153 AB De soonen volgen
ras de woorden die hen porden — 154 AB recht 'er standers | AB slaghor-
den — 155 AB treckt'er | AB 't Geraas vervult — 157 AB S'aanschouwt dit
spel met ernst. Ach (B Och) — 158 AB een oude krijgsheldinne — 160 AB
Versellen mijnen heer door — 161 AB sijn — 163 AB Dus klaeghtse — 167
AB naar rust — 168 AB D'een | AB de kleeders | AB d'ander — 169 AB
een | B derde — 170 AB geen — 171 AB Geen — 172 AB Geen slaep haar
oogen luickt — 173 B halve | AB van haar ronde

- Een wichtje, seyde, geef sich herwaert op dees' sponde:
 175 Of 't ons' gedachten moght verleyen door sijn' praet:
 Ick keer my om end' om; ick hoor de dageraed.
 Een jongskén, wiens vernuft d'opvoeding had vergouden,
 't Welck brongodinnen verr' voor Hylas stelen soudén;
 (Soo ríck en soet van tael, dat op sijn' tong een' by
 180 Van Hyble of van Hymet, den honighdau, die zy
 Wt thym gesogen heeft, en rieckende violen,
 Te storten wenscht; en daer een God om sou gaen dolén,
 Indien het waer vermist) sich vlijt op 't spondegoud,
 En met sijn' kout en praet de waeckende onderhoud;
 185 Kout die meer brands verweckt, en geenssins dient tot lessen:
 Hoe Fredrick t'elckemael van stroom en zee-godessen
 Belaeght werd en belonckt, wen sijn' vermaelde kiel
 Door 't schuymend méyrgroen bruysde: het zy sijn' dappre siel
 Op vyands bodem dorst ons' ruyterbenden mennén
 190 In veldslagh; 'tsy hy stad of vesting ging berennen:
 Of aen den Teems verníeut 't verbond hem toebetrouwt,
 By dien, die vierwerf 't hoofd omdruckt met kroonengoud;
 Daer hy sich gaet in drang soo veeler sielen mengelen,
 En uytsteeckt als een god, geviert van juychende engelen:
 195 Hoe 't aemloos Bruynswijck door sijn' vroomheyd werd ontset:
 Hoe hy met moeden hengst ging in de Mayn te wedt:
 Of sijn' trompetten deed voor Brussels poorten spelen;
 En d'oorlooghsfackel stack in 's hartogen prieelen,
 In spijt van Spinola; die sagh als in een' droom
 200 Den held, die'm namaels help opbreken van den Zoom:
 Zoom, die gekarmosijnt in 't laeuwe bloed van d'Iber,

174 AB set sich neder op dees — 175 AB ons | B verleiden | A sijn —
 176 AB end | AB den — 177 B jongske — 178 B Brongoddinnen | AB ver —
 179 AB sijn tong een — 181 AB Uit — 184 A sijn | B zijn' lieven kout de —
 185 AB Met kout die brand — 187 AB sijn bemaalde — 188 AB zee-
 groen bruist: het sy sijn — 189 AB durf de ruiteryen — 190 AB gaat —
 192 AB viermaal 't hoofd bekroont | B kroonegout — 193 AB drang van
 soo veel — 195 AB Brunswijk door sijn — 197 AB sijn | AB deê — 198
 B d' oorlooghsfackel | AB in Isabels — 199 AB Tot spijt | A een — 200
 AB namaals deê vertrecken — 201 AB Den Zoom, die rood geverft in
 't blaauwe

- Door Bergens vesten bruyst, soo trots als oyt de Tiber,
 Doen Roome sincken sagh den hooghmoed van Tarquijn;
 Zoom, die van Nassaus roem sal eeuwich tuyge sijn.
- 205 Maer doen de kouter elcx op 't breedste sou verklaeren,
 Haere oogen allebey' van vaeck beschoten waeren:
 Dus morde hy sachtelijck tot datse vaster sliep:
 En met quam Morpheus daer; dien Cypris derwaert riep,
 Om haer' gerustigheyd, met fluysteren in d'ooren,
- 210 Met minnebeelden, en met droomen noch te stooren.
 Doen nu verdreven was 't saffraenlicht van Auroor;
 En dat de vyver van den hove, met den gloor
 Der son was overspreyd, die op het water beefde
 Met straelend spiegelgoud, 't welck in 't quicksilver leefde:
- 215 Doen schoot de bedgenoot van den Hollandschen held
 Beroert uyt haeren droom, omgrijpende als ontsteld;
 Gelijck ofse yemand wou met min en jonst omarmen;
 En trock een' sucht (waer van sich Venus most erbarmen)
 Wt 't binnenste haerer ziel: hier over met der hæst
- 220 Cupidoos moeder haer quam vinden al verbaest:
 Mijn' dochter, vraeghdese, wat is u overkomen?
 Och, antwoord de vorstin, 't sijn suyckersoete droomen
 Van mijnen bruydegom. De vaeck nam d'overhand
 Na'et waecken, alsme docht dat uyt mijn' ledekant
- 225 Een boom wies hemelhoogh, gelaën met goude oranjen.

202 AB Voor Bergens | A den — 203 B Toen — 204 AB En die —
 205 B toen | AB elck — 206 AB Haar oogen alle bey — 207 A Dies
 mompelt hy wat zacht | B Dies mompelde hy zacht — 208 AB Terstont
 was Morfeus | AB herwaert — 209 AB haar — 211 AB Soo ras verdre-
 ven — 212 A dat den — 214 AB Met hemelsch spiegelgoud, dat in het
 silver — 215 B Toen | AB de gemalin — 216 AB droom, en grijpend
 (B grijpende) — 217 AB wou uit groote liefde — 218 A En gaf een sucht |
 B Verzuchteze eens ¹⁾ — 219 AB Uit 't binnenst van haar ziel, waar-
 omme — 220 AB haar ontsetten quam — 221 AB En riep: mijn dochter
 hoe, wat magh u — 222 AB het sijn slechts (B slechts) soete — 224 A
 doenme | B toenme | AB mijn

1) In verband met die verandering is in B het eerste gedeelte van vs.
 219 ook tusschen haakjes geplaatst.

- Onweder reesser op van Oostenrijck en Spanjen,
 Met donder, hagel, wind, en blixemvier vermengt:
 Noch bleven schors en vrucht en bladen onversengt.
 De telgen saten vol van allerhande vogelen;
 230 Die cierden 't spruytelgroen met geschaeckeerde vlogelen,
 En sloegen englegalm met soet geswolle keel;
 Als d'aengelockte deên op Orpheus heylge veël:
 't Gehoornde melleckbeest ging onbeschroomt te weyde;
 En Holland in sijn' schaedwe een weeldigh leven leyde;
 235 Gelijck het gulde volck in gulde weerelds eeu:
 De Prins werd vriendlijck aengequispelt van den leeu;
 De Vloecken weken hem, en bleecke Raserijen:
 Men sagh de lucht geveegt van kromgeklaeude Harpyen:
 Geen raedselbreyend Sphynx leyde op verslinden toe:
 240 Chimeren waren voorts het vonckespouwen moe:
 Geen' Gorgons piepten meer: geene Hydraes nijdigh bliesen:
 Geen' Scylla bafte meer; de Pythons staeckten 't biesen:
 Elck ingeseten liefde en vrede had tot sijn wit:
 De kruydeleser vond geen doodlijck aconith:
 245 De boter geur en kleur kreegh als oranjevruchten:
 Maer dit was aengenaem, geen' oorsaeck van versuchten.
 Ick sluymerde daer na; weer dochtme dat ick was
 In onsen lusthof, daer ick keurigh bloemen las,
 En frissche kranssen vlocht, en soete roosenhoeden:
 250 Mèt quam mijn heer op slagh, doen wy het minst vermoeden:
 Ick grijpende om end' om, dat ick hem kranssen moght,
 Vond dat ick niets omhelsde als dunne en ydel' locht:

226 AB Een onweer rees 'er op — 227 B gemengt — 228 AB En noch bleef | B ongezencht — 230 AB 't levend groen met geschakeerde — 231 AB En weecten 's hemels galm met hun — 232 AB d'aangelockten — 233 AB 't Gehoorent — 234 AB sijn — 235 AB goude (*bis*) — 236 AB vriendelijck geliefkoost — 238 AB gevaaght van klaauwen en — 239 AB ley — 240 AB waren ras het vonckespouwen — 241 AB Geen (*bis*) — 242 AB Geen Scylle bafte, en al de Pytons staken — 243 AB vreê — 244 A doodlick | B dootlick — 246 AB geen oirsaaek om te — 247 A doen dochtme | B toen dochtme — 248 AB en daar keurigh — 249 AB En lauwerkranssen — 250 AB Mijn heer die quam op slagh | B toen — 251 AB end — 252 AB Omhelsde niet als (B dan) wind en dunne en ydle

- Dies schrickte ick en verschoot, als waer 't van doodse spoocken;
 En daer mede is mijn slaep en sluymerval gebroken.
- 255 Doen rechtse sich op, en schoot de kleedren aen;
 Haer hebben Charites, na plicht, gerack gedaen;
 D'een' rijgt en d'andre snoert; eene andre vlijd de ployen;
 Dees' streelt de pruyck; en die den spiegel houd in 't toyen,
 Of 't silveren lampet, 't welck swaer in 't houden word,
- 260 En 't suyver water op haer' suyvere handen stort;
 Een' andre reyckt de dwael. Gekleed soo brengtse weder
 Den dagh ten ende als voor, met peynsen op en neder.
 Nu mijmertse in den tuyn; daer schildpad, Cherubijn,
 Dolfijn, en kopre slang braeck't levend kristalijn;
- 265 Nu, om op 't heetste van den dagh de son te mijen,
 Wordse overschaeut in linde en ypegaelderijen;
 Of ondertusschen, als 't lang draelen d'uuren reckt,
 Sy in het kabinet 't begonnen werck voltreckt,
 En aen 't borduuren valt; om tegens 's liefsten keeren,
- 270 Hem met haere eyge kunst, en handwerck te vereeren;
 En bootst, terwijlse draên op sijde draden hecht,
 Met sang de klaghten na der slotswaen van de Vecht.
 Door 't schildren met de naelde is niemand Pallas nader
 In aerdigheyd als dees'. D'oudgrootvaer en de vader
- 275 Haers Bruygoms krijgen hier onsterffelijcken lof.
 Geboomte naer van schadwe omcingelt 't Nassausche Hof:
 Het welck ontsigh aenbrengt in der aenschouwren oogen.
 Geslepe jaspiszuijl stut marmorsteene bogen.
 Op vloer van Porphyrtreên handvlechtende in verbond

253 AB Waar van mijn hart verschoot — 254 AB meê was | AB slui-
 mering — 255 B Toen — 256 AB Charites beleeft — 257 ABD'een | AB
 een darde vlijt — 258 AB Dees — 260 B En zuiver | AB haar suivre —
 261 AB Een ander drooghtse, en nu gekleed — 262 AB ende met veel
 peinsens — 264 A kopren — 266 AB Haar lindeschaduw deekt en ype-
 galeryen — 267 AB wan 't — 269 AB om met de komst haars heeren —
 270 AB haar — 272 AB Met minneklachten na de — 273 AB In 't
 schildren met de naald — 274 AB dees — 275 AB Haars heeren — 276
 AB 't Nassausch — 277 AB ontsich verweckt in des aanschouwers — 278
 A De gladde jaspiszuil die stut 'er marmarboogen | B Hier stut de marmarzuil
 de gladde marmarboogen — 279 B Waer onder hant aan hant verzamten in

- 280 Twee maghtige, door eên geheylight met den mond:
 D'een, die een' weereld voert, is keyser in Germanjen,
 En d'ander Eduard, stafdrager van Britanjen.
 Een goudelaeckense rijcxmantel hoogh van roem
 Ciert elck gelijkelijck, doch ongelijck van bloem;
- 285 Eer, die de nasaet sal doen reknen overouderen.
 't Omhangsel, dat soo rijck afhangt van Adolfs schouderen,
 Belaên is met Iupijn, die goddelijck beschrijd
 Den Roomschen adelaer: van waer hy worpt en smijt
 Drijpunten blixemstrael, gevat met gramme vingeren,
- 290 Op wederspannigh volck en spits, welck' beeft door 't slingeren
 Van 't swavelige vier, beneden in den boord;
 Daer landschap, in 't verschiet, verschrickt den donder hoort;
 En blaeut en flaeut voor 't oogh, soo meesterlijck verdreven
 Met naelde, als oyt pinceel eens maelers wrocht na'et leven.
- 295 D'archengel Michaël, gaet met gevelde speer,
 In 's konings mantel fel den fellen draeck te keer:
 Die met gekeerden neck vergif braeckt voor sijn' voeten;
 Gewieckt, gekamt, geschubt, en kaeckelbont van sproeten,
 Som blaeu, som groen, som geel, langs glibberigen huyd.
- 300 De voncken vliegen 't dier ten brandende oogen wt:
 En 's hemels veldheer, die vol moeds dar rusting wraecken,
 Bralt met een' wapenrock van gloeyende schaelaecken.
 Gevlerckte cherubin op 's ridders boesem licht.
 Infijn en hagelwit veldteecken ciert dees' draght ¹⁾,
- 305 't Schijnt dartle windekens in 't paradijsweb dwarlen,

280 AB maghtigen, door eed — 281 AB een weerelt draaght | AB Germanje — 282 AB beheerscher van Britanje — 285 AB Een eer des nasaets, wan hy telt sijn overouderen — 286 AB De mantel die hier hangt soo rijck van | AB schouderen — 287 AB Verciert is — 288 AB hy vreeslijck — 289 AB Den strengen blixemstrael — 290 AB die beeft om 't — 294 A na 't — 295 A D'aartsengel Sint Michiel — 297 AB vergift | AB sijn — 299 AB glibberige — 300 AB springen 't dier ten barnende oogen uit — 301 AB moeds durf — 302 A Die draaght een | B Trock aen een' | AB gloeiend root | B scharlaken — 303 AB Een goude Cherubin — 304 AB Een fijn | AB dees draght — 305 AB De dartle

¹⁾ In de uitgave van 1626 staet: draeght.

- Van Engelen gesoomt met suyverlijcke parlen,
 Besprengt met sprengken bloeds, geparst met doornekroon
 Wt 's heylands hoofdslaep. Gods kampvechter dus ten toon,
 Aen sijn' ten ruggebeen frisch wtgewosse pennen,
 310 Met heylgen dau besproeyt, is lichtelijck te kennen.
 Maer in het naeste perck verneemtmen het geraes
 Eens legers, besich om te trecken over Maes,
 By uchtendschemering. Men sieter ruyters hebben
 Den voortoght: andre weer beletten 't weldigh ebben
 315 Des strooms; terwijle vast het voetvolck d'andre sy
 Voorttreckende gewint. Men siet Prins Willem bly
 Sijne hoplien groeten, die den waterkant opstygen;
 Vol hoops om Alba nu in 't vlacke veld te krijgen.
 Nu prangde Æmilia de broosen van den Vorst
 320 Met spooren fijn van goud; en uyt benaude borst
 Sy reys aen reys versuchte, en kende by de maenschijn
 Den soon, door ommetreck verbeeld van 's vaders aenschijn;
 En kuste haer naeldwerck dick' (de liefde is doch niet vrij
 Van sulcke teederheyd en soete afgoderij)
 325 En sporegespster noopte haer' vlugge min met sporen:
 Gelijck Pygmalion, eer noch sijn' witte yvoore
 Gelijckenis oyt geest gevoelde of aderslagh;
 Eer hy in 't doode beeld yet levens blicken sagh,
 Of voorhoofdkreucken, mondvertrecken, ooghverdraeyen:
 330 Soo pooght ons' minnaeres haer kranck gemoed te paeyen,
 En vast een' soete wonde in quynende adren voed;
 Vermids 't pijldragend volck stoockt stadigh gloed opgloed,
 Tot dat haers heeren komst ten lesten werd geboren,

307 B geperst — 308 AB Uit Iesus heiligh hoofd. Gods kamper dus —
 309 AB sijn ten ruggebeen taeie uitgewasse — 310 AB Met saalgen | AB
 is macklijck t'onderkennen — 313 AB siet 'er — 314 AB andren — 316
 A Door 't stadigh trecken wint | B Door stadigh trecken wint — 317 AB
 Sijn — 319 AB prangde ons Amely — 320 AB goud, wanse uit een
 bange borst — 321 AB Versuchte reis op reis | AB den — 322 AB soon,
 uit d'ommetrek van 's vromen vaders — 323 B Zy kuste | AB kuste 't
 naaldewerck (de | B toch — 325 AB noopt haar — 326 AB sijn — 327
 AB Gelijckenisse geest — 330 AB ons — 331 AB een — 332 AB Ver-
 mits de schutter stoockt gestadigh — 333 AB koomst ten leste | B wiert

- In 't rijpste van den oegst, tot Venus oegst beschoren.
- 335 Dat nu een' meeremin of sanggodinne dar
 Vermelden, met wat vreughd dees' Solmsche morgenstar,
 Die eenen tijd lang van haer' son en siel afdwaelde,
 Hem wellekom ontving, en vierighlijck onthaelde,
 En schepte glans en gloor en leven uyt sijn licht.
- 340 Van blijschap seeghse, doense 't vrolijk aengesicht
 Bekende in open helm, en dat paer gluurende oogen.
 Cupidons schoten toe, of quamen aengevlogen;
 Dees hem ontgord 't van oostersteentjens blinckend swaerd;
 Die 't hellemet afficht al ziddrende; en vervaert
- 345 Voor 't bleeck Medusaes hoofd, aengrijnende uyt 't vergulsel;
 Voor 't morssigh slangenhayr, wel eer blondverwigh hulsel;
 Voor 't stael met vederbos beswaeyt, geblutst van lood.
 Een ander die ontgespt het harnasch; daer de dood
 Tot meermael proef af nam, met koegelen en klingen:
- 350 't Welck veele, al swoegende, aen den wand te pronck ophingen;
 Verwondert om de kunst gedreven in metael:
 Daer Mulciber in wrocht sijn' deughd en oorlogsprael.
 Hier vind hy sich betrapt van d'Arragonsche laegen.
 Wat raed, o jonge Prins! ick schrick, noch dart ghij 't waegen;
- 355 Noch word ghy handgemeen, verselt met Briauté,
 En franschen adeldom, en past op steeck nocht sne;
 Daer 't yser barst en knarst, en schampt van helm en ringkraegh,
 Na'et braecken der pistool: en houd in die bespringvlaegh
 Der vyanden het roer; en loefwaert wel te ty,

335 A een ware min of sanggodinne dar | B een Zanggoddin op 't aller-
 levenst dar — 336 AB dees Haagsche — 337 AB haar | AB verdwaalde —
 338 AB wellekoomde en meer als — 339 AB schepte nieuwen glans en
 leven — 340 B toen zy — 341 A paar glimmende | B paer glinstrende —
 342 B Kupidoos — 343 AB Het een ontgord hem 't van gesteente — 344
 AB Het ander licht den helm, al bevend en — 345 AB 't welk grijnst
 uit het (B fijn) vergulsel — 346 AB Voor 't slordigh | AB eertijds gou-
 den — 347 AB Voor den gekorven hoed, geblutst van vinnigh — 348
 AB ander dat | AB harnas — 350 AB veelen swoegende — 352 AB
 sijn | B oorloghsprael — 353 AB Hy vind sich hier betrapt van Aragon-
 sche — 354 AB o jongeling | AB durft — 355 AB wordge — 356 B
 noch — 358 A Na 't

- 360 Dringt dapper in op hen, die leggen in de ly.
 Hier sagense hem, bestuwt van welgebore graeven,
 Op sijnen moor De Groot doorwaden Nieupoorts haeven :
 Ascanius gelijk, doen heet op roof en moord,
 Hy met Troiaenschen stoet opsteegh den Tiberboord.
- 365 Het ebbend schuym beroert, nau 't spieglen wil gedoogen
 Van rusting; daer de son in schittert uyt den hoogen.
 Het moedigh dier met mond en oogen vreeslijk driescht,
 En 't knabbelt sijn gebit, en 't schijnt hun dat het briescht.
 Gins draeght de klepper moed op sijn' gedragen meester,
- 370 Daer stof en roock en smoock de lucht beweeft. het vreester
 En zidderter, wat hier omheynd is of ontrent.
 d'Oranje pluym en kam die maecken hem bekend.
 Sijn vyands heyr begint het harte te beswijcken.
 Wie sagh een lichaem oyt getart van soo veel' pijcken?
- 375 Wie sagh oyt jongeling die min voor grijse suft?
 Maer in de lucht om hoogh, daer schilderde 't vernuft
 De glori, groots en prat; welcke in haere hand ten toone
 Voor beyde legers voert een' overwinners kroone,
 Aenprickelster ten strijd; en maeckt de ridders stout
- 380 Wt haeren wagen, die stal in de wolcken houd
 Met seven aeren; welcke in parrele gareelen
 Verstrecken tot gespan, wanneerse vaert uyt spelen.
 De faem recht voor haer sweeft, en blaest nu fijn, nu grof,
 Door silvere basuyn, wiens klanck is enckel lof.
- 385 Leef lang, ô Nassausch bloed! ick sie den slagh gewonnen,
 Den Admirant gevaên, en Albrecht scharp ontronnen.

360 AB Geweldigh dringt op — 361 AB Sy sien hem daar — 363 AB Askaan al heel | B toen — 364 AB stoet beklom — 365 AB De sonne schittert in het harrenas van boven — 366 AB Het ebbend zeeschuim wascht het ros van sand bestoven — 367 AB En 't moedigh dier met muil en — 368 AB En knabbelt | B gebit: het schijnt — 369 AB De klapper draaght hier moed | A sijn — 370 AB vreest 'er — 371 AB En beeft 'er alles wat hier by is — 373 A herte — 374 AB veel — 375 AB grijsen — 376 AB schildert het — 377 AB De Glori, die soo trots in — 378 AB een — 379 B strijde — 380 AB Uit hare wagenwolck, die stand daar boven — 381 AB garreelen — 383 A De Fame sweeft voor uit | B Hier zweeft de Faem voor uit — 384 AB Met silvere — 386 AB Amirant | B scharp

- Gins druckt een hopman op de lenden van den vorst
 Sijn' swangre karrabijn; de prins op 's hopmans borst;
 Die by 't veldteecken reede Oranjen houd gegrepen.
- 390 Bacx vind sich tot ontset van om end' om benepen.
 De god des Roervliets doods, geeft op een' naeren schreeu,
 Eer hy ontworstelen siet Hollands fieren leeu;
 Die ginder, soo sijn volck Bourgoensche vaenen sloopen,
 Is nyver besigh met Trivultius te stroopen.
- 395 Hier was, ô Milanees! uw' kracht een' ydle wijck.
 Vw graefschap, rood beschreyt, wacht uw gebalssemt lijck.
 Gins, eer noch Titons bruyd aenbreeckt met purpre wangen,
 Werd Henrick Berghsche graef prins Hendericx gevangen;
 Doen Erckelens te spa de deughd en kracht vernam
- 400 Van Fredericx petard. men sieter roock en vlam
 Ten daecken uytslaen, al 't Limborghsche land sich reppen,
 Men hoordter dorp en stad alarm en brandklock kleppen.
 Soo onsacht weckt de wraeck de boosheyd, alsse slaept.
 Terwile sich de jeughd aen stuck voor stuck vergaep
- 405 Nieuwgierigh, 't lieve paer versadighde 't verlangen.
 Sy blijft om sijnen hals, hy aen den haeren hangen,
 Tot dat hen d'avondstond ter tafel nood en set;
 Daer onderlinge kout was 't lekkerste bancket.
 Van weersijds wecktense door 't liefelijck beloncken
- 410 Een' goddelijcke walmte, en kuysche minnevoncken.
 Dischoortsen blaectender geciert met myrteblaën.
 Dus hief de minnercy op pijp en snaeren aen:
 O ghy die sorge draeght voor keyserlijcke rancken!

387 AB Een hopman druckt 'er op — 388 AB Sijn — 389 B Oranje —
 390 AB Dies Bax sich tot ontset vind om end om — 391 AB doods ver-
 heft | A een — 393 AB Die gins, terwijl sijn volck Borgoensche — 395
 AB uw kracht een — 396 AB beschreit verwacht 't — 397 AB Eer 's
 ouden Titons bruid hier rijst (B rees) met — 398 A Blijft Henrick | B
 Bleef Henrick — 399 B Toen — 400 AB siet 'er — 401 A al het Lim-
 burghsch | B al 't omliggend — 402 AB hoort 'er — 406 AB Versadight
 't lieve paar nieuwgierigh het verlangen — 408 AB Daar d' | AB kout is —
 409 AB Zy wecken van weersy door liefelijck — 410 AB Een (B Een')
 goddelijcken brand, en — 411 AB De toortsen blaken hier geciert — 412
 AB heft

- Wie met eerbiedigheyd Nassausche telgen dancken;
 415 Alstovende godin, van wesen overschoon,
 Die 't bruyloftbedde spreyt van menschen en van goôn,
 Wie hemel aerde en zee ontsichelijck staegh vieren,
 En wind en weder dient; wie allerhande dieren
 Toejuychen met geschrey, en tuygen datgher sijt;
 420 Wen lentische landou uw' godheyd bloemen wijd;
 Wanneer 't bedaude kruyd komt plotslijck uytgedrongen,
 En bronaêr openbarst met levendige sprongen:
 Begeerlijck alle siel, 't sy waerwaert datghe gaet,
 Vw spoor volght, en bekoort uw' gangen gade slaet.
 425 Beest, vogel, visch, versien met borstels, veeren, vinnen,
 Op bergh, op blad, in beeck, al woende leeren minnen;
 Getroffen in de borst van uwen prickelstrael:
 Wiens krachten elck vermelt, en groot maect op sijn' tael.
 Soo temtghe wallevisch, en groothartige leeuwen,
 430 En rijgt onendelijck der dingen beurtige eeuwen,
 En schaeckelt d'eeuwigheên: vermids ghy, saet en sout
 Der weereld, alles teelt, en alles onderhoud.
 Niets magh'er sonder u het sterflijk oogh behagen.
 Geslaghten vallen neer met zidderen en tsaegen,
 435 Met schoot vol offers, en met harten vol demoeds,
 Voor 't hoogh autae van u, ô oorsaeck alles goods!
 Die Mavors, onder 's heys aenhitsende trompetten,
 Salpeterblixemen en donders, neer kunt setten;
 Set nu een weynigh neer het woeden van den krijgh,
 440 En geef dat desen nacht kartou en trommel swijgh.
 Ghy hebt den wapengod, met overgroot verlangen,
 Gegoten in uw' schoot, aenminnigh dick' ontfangen;
 Wanneer, omvloeyt van u, hem d'oude vlam beving,

414 AB eerbiedigheid al Nassaus — 415 B Goddin | AB van aanschijn —
 417 B ontzaghlijck — 419 AB Begroeten met | AB datgh'er — 420 B
 Wanneer landouw en lente uw | A uw — 421 A kooft — 423 AB Be-
 geerlick | AB het sy waar — 424 AB uw — 427 AB op boom, in | AB
 woedend — 428 AB elck verheft | AB sijn — 429 AB walvisch en groot-
 hartigheid van — 433 AB Wat magh'er | B het keurigh — 435 AB vol
 ootmoeds — 437 AB aanschennende — 440 AB kortouw — 442 A uw

- En hy al staerende, in uw aenschijn weyen ging,
 445 En gierigh sijn gesicht versaden in uwe oogen;
 Daer tweelingschutterkens uyt quetsten met hunn' boogen:
 Of stuuren sijn gedacht in het verborgen deel.
 Vw' wangen bloosden dan als roosen op haer' steel;
 De lely bloeyde hier wist; de schoonheyd schoot haer' straelen
 450 Op 't krachtigste; en hy sagh'er perlen en koraelen,
 En tintelend gestarnt, en glans die schoonder brand
 In vrouwenoogen als in flonckerdiamant.
 De tonge d'ooren vleyde. Hy voelde 't slaen der aderen,
 Die blaeu in wit albast sich sprepen en vergaderen:
 455 Hy roocker amberlucht, en lepte nectardranck:
 En door de soetigheên, van soo veel wellusts, kranck,
 Omermt in 't weeldigh bad, besweeck sijn geest na'et woelen:
 En nuttighde endelijck 't soet prickelend gevoelen
 Van d'oppersaligheyd, welcke uwe mildheyd kan
 460 Medeelen, en geen lid was van uw' godheyd wan.
 Anchises ging niet min in zee van wellust waden,
 O dochter van de zee! wanneer met myrtebladen
 Hy overschaduwte, uwe omhelsingen genoot;
 En won den Troischen held, beleyder van de vloot:
 465 En doenghe kussens sat, u rechtende van d'aerde,
 Op 't kruydigh bedde van uw' leckre bruyloft staerde,
 Ghy dese woorden spelde uyt nieuwe bloemen: hier
 Sijn weeldigh twee tot een gesmolten door het vier.
 Geef, geef, godinne, dees' gelieven uwen segen,
 470 Dat elck sijn' weerga niet onlieffijcker bejegen,
 Tot bouwing van dit hoogh en overoud geslaght;

444 A in u | B weiden — 445 AB uw — 446 AB quetsen met hun —
 447 AB gedachte — 448 AB Uw | A haar — 449 AB bloeyde op 't | AB
 haar — 450 AB parlen — 451 AB schooner — 452 B vrouwenoogen dan |
 AB in hemelsch diamant — 453 AB tonge vleyde 't oor — 455 AB roock
 'er | AB en dronck 'er neckterdranck — 457 AB Omarmt — 459 AB Der
 oppersaligheid, die eenigh afvloeit van — 460 AB Uw mildheid, en geen | AB
 uw — 461 B Zoo ging Anchises in een zee — 463 AB uw — 464 A held
 en hartogh | B helt en hertogh — 465 B toeenge | A rechtend van der —
 466 AB uw — 469 AB Verleen, Godinne (B Goddinne), dees — 470 AB
 sijn weerga niet min lieffelijck

Waer uyt Batavien den nieuwen held verwacht.

Soo song de blijde rey, en loegh, wen onder 't singen
Verborge vlam bestond door been en merch te dringen:

475 Gelijck het moederlicht, met heymelijcken brand,
Na wintervorst doorkruypt en murrwt teere plant.

Daer stond een oude kop, en blonck van goud en steenen;
Daer Keyser Adolf, doen sijn balssemte hayr beschenen
Werd van 't heylheyligh cier, den keyserlijcken hoed,

480 Den eersten dranck uyt dronck; doen der keurvorsten stoet
Aenrechte sijnen disch, en weereldlijck en geestelijck
Met armelijnen praelde, en rood schaerlaecken feestelijck;
Een' wonderbaere pracht: vrou Cyprijs desen had

Gewijd ten slaepdranck, en vermengt met 't selfde nat
485 Daer 't breyn van Iupiter wel eer me' was beschoncken,
Doen hy Alcmenaes min soo diep had ingedroncken;
En aen haer winnen ging dat overgodlijck saed,
Gesielt met strijdbre deughd, en dwingelandenhaet:

Dien heeft de schoone bruyd, tot wellekomst en eere,
490 Haar' bruygom toegebroght, en lang verwachten heere;
En met der lippen boord den soom van 't goud genaect;
En reyckte het Frederick; die van haer' jonst geraect,
Dien toefdranck van liefs hand nam niet onaengenaemer.
De met tapijt rondom bespannen princekamer,

495 Daer marmorschorsteen blinckt, de balcken sijn vergult,
Had Venus onder des tot boven toe vervult
Met waere godheyd: want 's lands veldheer uyt d'oorlogen

472 AB uyt dit vrye land | B den jongen — 473 AB Dus song — 474
B Een stille vlam | AB begon — 476 AB en koockt de — 477 AB Hier
stond — 478 A doen 't gebalssemt | B toen 't gebalssemt — 479 A 't heil-
heilighdom | B van 's rijcks heilighdom — 480 AB eersten toogh | B toen —
481 AB Sijn (B Zijn) disch bediende, als geest- en weereldlijcken blaken —
482 AB Met armelijnen voer en heerlijk rood scharlaken — 483 AB Een —
484 AB gemengt met 't selve — 485 AB meê — 486 B Toen | AB Alk-
menes — 488 AB Besielt met oorloghsdeughd (B oorloghsdeught) — 489
A wellekoomst | B wellekomste — 490 A Haar — 492 AB reickt het haar
(B haer') gemaal | AB haar gunst — 494 AB bespanne — 495 AB marmer
schoorsteen — 496 AB Venus midlerwijl | AB gevult — 497 AB want de
held uit d'ooreloogen

- Weer hofwaert keerende, had sy daetlijck uytgetogen
 De sichtbaere gedaente, en over 't bedde een' lucht
 500 Gehangen, mild genoeg om een' gewenschte vrucht
 En doorluchtige ranck, tot glori van Nassouwe,
 Te wecken uyt den schoot der hooghgemelde vrouwe.
 Het lieve paer, nu lang verover't door veel gloeds,
 Treed met verlangen naer de seer gewenschte koets.
- 505 De kinderlijcke schaer 't geleyde geeft met toortsen,
 En voed met vlam en roock den brand der minnekoortsen.
 Sacht swaenendons, bespreed met geborduurde spreij,
 Onthaelt en wellekomt de vorsten allebey.
 'k Sou hier, ô Venus! in uwe heylighdommen treden,
- 510 Had ghy met vlercken niet van dicke duysterheden
 Vw' legers overschaeut; en d'ongemete vreughd
 Met nachten afgeschut voor d'oogen van de jeughd:
 Had eerbaerheyd dit niet behangen met gordijnen.
 Mèt dat de dagh begon ter venster in te schijnen,
- 515 Hy stokebrandjes vond van minnepijlen bluts,
 De polverflesschen leegh, na'et losen van veel schuts;
 En Cypris uytgedient borst door de tralie henen;
 En sommige, op haer' streeck navolgende, verdwenen
 Naer Paphos; daerse een' kerck en honderd auters heeft,
- 520 Die stadigh warm sijn; daer 't vol wierooockluchjes sweeft;
 Daer versche krans 't gesicht verheughd met blijde kleuren,
 En 't hart verquickt word door toeaessemende geuren.
 Maer onse Æmilia bleef van die salige uur
 Beswangert van een' vrucht; daer dagelijcx natuur

498 AB keerend — 499 AB Haar zichtbaarlijk gestalt | AB 't bed een —
 500 AB een — 501 A princelijcke | B princelijck — 504 A Verlangend
 heenen treed naar dees | B verlangen heen naer dees — 507 AB Het
 swanendons, bespreed — 505 A wellekoomt — 509 AB uw — 510 AB
 Indienge met de wieck van — 511 AB Uw legers niet bedeckte — 512
 AB Had afgeschut met nacht — 513 AB niet beschaduw't — 514 AB Soo
 ras de — 516 AB pulverflesschen leegh, door 't — 517 A Cypris scheid-
 end borst door 's kamers trali | B Cypris scheid, en borst door 's ka-
 mers trali — 518 B De zommige | AB haar streeck haar volgende — 519
 AB een | A autars | B outers — 522 AB door den adem veeler — 523
 AB Maar Amelye | AB die geluckige — 524 AB een

- 525 Merckteecken en van gaf; tot datmen, na het rollen
 Der maenden, soetelijck den boesem sagh geswollen:
 Gelijck een' koorenayr van westewind geleckt,
 Of frissche rooseknop, daer son een' siel in weckt.
 De hemel droegh haer gunst; als schepte hy sijn behagen
- 530 Te segenen de vrucht, in 't vrolijck kinderdragen.
 Het winterweder was gedwee en handelbaer,
 En Boreas getemt: en Zephyr vroeger 't jaer
 Met laeuwem adem weer quam troetelen en smeeken;
 En 't nieuwe koesterlicht de telgen uyt deed breecken.
- 535 Al 't aerdrijck sweld tot kruyd. men siet door veld en bosch
 Wtpuylen 't nieuwe groen, en knoppen, bot, en blos.
 De bloemgodin ging prat op haer' kleynoodjen treden.
 Violen loken op bestipt met lieflijckheden.
 De roosen trocken aen een' roodigheyd als bloed,
- 540 De tulpen blinckend goud, jenoffels eenen gloed
 Van purper onder 't sneeu: wech purper, 'twelck de borsten
 Der koningen bedeckt, en weereldlijcke vorsten;
 Vw' stacytabberds sijn met greynverwe opgesoôn;
 Mijn' bloemen sijn gedoopt in 't sap en bloed der goôn.
- 545 O Ajax, Hyacinth, Adonisen, Narcissen!
 'Kwil troon en kercktapijt om uwen luyster missen;
 Apelles rijck pinceel om dese schildery;
 Mosaische tempelpracht en kunst is doof hier by.
 Besiet eens dat vvoir, die vlamme robijnen,
- 550 Dat goud, en dien turkois. helaes! ick sla aen 't quijnen,
 Ick worder op verlief. ô wat veldjonffer sal
 My kroonen in een heel aenminnich bloemendal;
 Daer 't voorjaer eeuwich jong van rimpels weet nocht kreucken,
 En tot sielstercking steeds uytlevert maght van reucken;

525 AB Bewijs van deê, soo lang tot — 527 AB een — 528 A Of
 versche | B Of jonge | AB een — 529 AB als scheppende behagen — 530
 AB seegnen dese — 532 AB De Noorden wind getemt. het westen vroeger —
 534 AB deê — 536 AB Ontspringen 't nieuwe — 537 AB ging fier op haar
 kleenoodje — 539 AB een — 541 AB onder sneeuw — 543 AB Uw | A greinverw —
 544 AB Mijn | A en 't — 549 AB Besie — 551 AB word'er | B veltjoffer —
 552 AB My kranssen — 553 B noch — 554 AB tot verquicking staag my levert

- 555 Daer ick in laurenschaeu vlietwater ruyschen hoor;
 En wey met vry gesicht de mengsels door en door;
 Daer Iunoos pæuweprael, of Partsche konings gordel,
 By bloemverscheydenheyd, hebb' luttel kans en vordel,
 Wen 't op een praelen gaet. komt, Nymphen, breyd een' stool
- 560 Van bloemen hem, die 't licht eerst sagh in een' viool;
 En zedert, kiesche bie, versmaende alle andre tuynen,
 Op Pindus heuvelen en spickelige kruynen
 Soogh godenleckerny. och of na mijne dood
 Napææ violet, wit, purper, blaeu, en rood,
- 565 Levender, incarnaet, en paers, en geel schaeckierden,
 En weefden tot een' pel; en 's dichters uytvaert vierden
 Met Floraes dierste draght. maer seghme, lieve lent,
 En soete koele May; noyt was mijn oogh gewent
 Soo veele schats en pracht te sien geopent t'evens;
- 570 Hoe sijtghē soo vol siels, vol juychings, en vol levens?
 Sy antwoord: wondert u wat bloeylust my ontvonckt?
 Aenschouse die daer met haer swanger lichaem pronckt:
 (Mèt weesse de Princes in 't midden der princessen)
 Ick heb om haerent wil gaen all' mijn' maght oppressen
- 575 Van geur, van kleur, van lof, op Erycijns gebod;
 Die reede haer moeder spelt van eenen jongen god:
 Sy selve voelt hem oock bywijlen spartelbeenen;
 En wenscht het kortelijck, vol groeys, te hooren stenen,
 En is vol salige hope: en moedigh op dat pand,
- 580 Merckt somtijds, met het plat van rechte en slinckehand,
 Den zetel daer hy rust. kroondraeghster van Britanje!
 Daer, seyde, leyd de Prins en glori van Oranje.

555 AB de beexkens ruischen — 556 AB wei mijn — 558 A hebb —
 559 AB gaet. ghy | AB een — 560 AB bloemen dien | AB een — 562
 AB heuvels en sijn — 563 AB Gestadigh nekter soogh: en och | AB mijn —
 564 AB De Veldgodinnen wit en purper blaauw — 565 AB en groen en
 geel schakierden — 566 AB een — 568 AB May, mijn oogh was noit —
 569 AB Soo groot een (B een') schat en | B zien ontsloten — 570 AB
 vol lachens, en — 571 AB antwoord: vraaghtge noch wat — 574 AB Ick
 ging om harent wil al mijne maghten pressen — 575 AB loof — 576 AB
 ree — 579 AB vol hoops, en merckt, grootmoedigh op — 580 AB By
 poosen met — 581 AB rust. o eere van

- Aldus genaecte d'uur, waerinne vrou Lucyn,
 Die voor het kraembed waeckt, door prickelende pijn
 585 En weedom, teecken gaf der korts aenstaende baering:
 Waer over daetelijck, tot lichting van beswaering,
 Vergaderde 't verwante en hooghgeboren saed.
 De driemael negenste en beschore dageraad
 In May geopent had de Nabatheër poorte,
 590 Doen Phœbus en het kind sich spoeyden ter geboorte:
 (Geboort, die my verruckt. Parnas en Helicon
 Strijckt meyen voor mijne Haeghsche en vyverberghsche son)
 En soo hy 't glinstrigh hoofd, met druppeldau bepeerelt,
 Ten zeegroen uytsteeckt, siet hy 't licht der Christeweerd,
 595 Van keyserlijck van hoogh heylheyligh bloed geteelt:
 Op wiens glad voorhoofd glans van princelijckheyd speelt.
 De moeder, de verlostee heeft lang de smart vergeten
 Nu sy haer' soon aenschout; en daut, van vreughd bekreten,
 De vochte perlen uyt ten biggeltranend oogh;
 600 En heft haer hart, vol lofs, tot haeren god om hoogh:
 Wat sal ick best den heer voor sijn' weldaden geven;
 Die my na tegenspoed, heeft op den troon geheven?
 Die my tot Princebruyd en Princemoeder maeckt;
 En ter gewenschte tijd mijn' vrucht haer' banden slaect?
 605 Wat eyscht ghy? rijcke God! is 't ongelsmeer van rammen?
 Is 't bockenbloed, of veers, of wieroockreuck of vlammen?
 Vw' dienstmaeghd is bereyd: maer leyder! sy is schuw;
 Sy kent haer' onmaght heer. al 't vee, al 't vee is uw,
 't Welck langs d'omwenteling der berregen gaet dwaelen;
 610 Of klavergroen erkaeut in diep gesoncke daelen.

584 AB door 't prickelen van pijn — 586 AB over onverlet, tot min-
 dring van — 587 AB Vergaderde al 't — 588 AB beschooren — 590 B
 Toen — 592 AB U loof strijckt voor mijn — 593 AB met nuchtren dau —
 594 AB Te water — 595 B hoogh en heilig — 597 AB moeder eens ver-
 lost — 598 A haar — 599 AB parlen uit het lieflijk tranend (B tran-
 nende) — 600 B hert — 601 AB sijne weldaën — 602 AB na rampen
 heeft op desen troon verheven — 604 AB mijn vrucht haar — 605 AB
 eischtge | AB is 't smeer van vette — 606 AB vaars, of reuk van wier-
 rookvlammen (B wieroockvlammen) — 607 AB Uw — 608 AB haar —
 609 AB Dat langs den ommekring der

- Al 't ongediert is uw dat in sijne holen huylt.
 Vw is 't gevogelt, dat sich buytenbaens verschuylt;
 Of eyeren uytbroed, en nestelt in de telgen.
 Wijde ick u hier van yets, ghy moght u billijck belgen.
- 615 Ick sal my evenwel verstouten, en voor elck
 In 't openbaer uw' lof, met zidderenden kelck,
 Verkonden overluyd; en uwen roem herhaelen,
 En mijn' beloften, heer, met danckbaerheyd betaelen.
 Na dat Elisabeth, met hartoginnenring
- 620 En drang omschittert, in haer' purpren schoot ontfing
 't Met goud beswachtelt pand; en datse vol vermaecken,
 Te saemen lonckten op sijn' glinsterende kaecken:
 Gelijck de Najades op 't lieve wicht Adoon:
 (Doen 't lagh op Ægles knie, soo suyverlijcke schoon;
- 625 Dat Cypris namaels, van haer' duyven voortgetrocken,
 Den hemel liet, om hem tot minnen aen te locken)
 Soo hiefse, Keurvorstin en koninglijcke bruyd,
 Haer' stem en handen op; en sprack den segen uyt,
 In aller vrouwen naem: luyck op, ô vorst der vorsten!
- 630 Suygh enckle saligheyd en heyl uyt saelge borsten:
 Luyck op, ô Hollandsch hart! geteelt van Hollandsch bloed:
 Bewaer uw grootvaers naem, verstand, en oorlooghsmoed,
 En d'edelmoedigheyd uws vaders: jonge Welhem!
 Helm uwes vaderlands, aenstaende vrijheyds hellem:
- 635 Elck even toegedaene, elck even lieve son:
 Elck even milde springfonteyn, en nectarbron:

611 AB in speloncken — 612 AB En al 't gevogelt — 613 AB En schuw
 sijn eiers broed — 614 AB Wie hier van u yets wijdt, ghy sult u — 615 AB
 my niettemin — 616 A uw — 618 AB mijn — 619 AB Elisabeth, van
 een (B een') doorluchten ring — 620 AB omscheenen | A haar — 621
 AB datse'r al om blaken — 622 AB En vrolijk loncken op den glans
 der teere — 624 B Toen — 625 AB haar — 626 AB om 't kind — 627
 B hief de | AB koninglijcke — 628 AB Haar — 630 AB En suigh slechts
 (B slechts) enckel heil uit voesters saalge — 632 A En erf u grootvaers | B
 En erf uw grootvaers | AB naam vernuft | B oorlooghsmoedt — 634 AB
 Ghy helm uws vaderlands, onblutsbren (B onblutsbre) — 635 AB O el-
 leck toegedane en elleck lieve — 636 AB Gemeene springaêr, onuitputte-
 lijcke bron

- Oranjeboomspruyt, schiet uw' tacken naer de wolcken,
 Vw' wortels afgrondwaert: den vrijgevochten volcken
 Ion soete koele schaeu, den hemel bosch en loof:
- 640 Was tot een pronck, vermast met sege en wapenroof:
 Ruck ruck, oranje leeu, met segenrijcke tanden,
 Den grooten standaerd weer uyt 's vyands ysere handen;
 Dat het tot vre gedije, en hy verwonnen blijf,
 En elck beschaduw't sy met telgen van olijf.
- 645 Sy stemden altemael, met handgeklap en wenschen.
 De faem in 's Graevenhaeagh drong door tot alle menschen,
 En sloegh de ruyme lucht met brommend klockgeluyd;
 En lockte Melckerbuur, en schrander Elsken uyt:
 Die quaemen in het hof de moeder saligh roemen,
- 650 En offerden het kind goudgeele boterbloemen,
 En room, en schaepewey, en uchtendversche melck,
 En noch een' pijpkan; daer tot wondering van elck,
 Een' waterlandsche deerne in scheen, met luyd geschater,
 Te lachen, soose sagh een' swarten kop te water
- 655 Wtsteken, tusschen twee uytstekende armen, als
 Van uyt een' melleckschuyt, hy over hoofd en hals
 Gesneuvelt was in 't diep, heel ongereed tot weerstand.
 De boerman, met een' haeck, die dreygt hem van den meerkant;
 Wiens blaeuwe toppers hoed waeyt over 't groene veld.
- 660 De Spanjaerd singt genade, en looft vast maght van geld.
 Oranje loofwerck hangt met appelen geladen,
 En ciert den hals om hoogh, met krunckelende bladen.

637 A uw | B u — 638 AB Uw wortels afgrondwaert. bestel den vryen —
 639 AB Een koele schaduw, en den — 640 AB En groey tot eer, ver-
 mast — 641 AB o fiere leeuw — 642 AB standerd uit des vyands ysren —
 643 AB Op dat het streck (B streck') tot vreê, en — 644 AB van d'olijf —
 645 AB Soo stembense alle met haar handgeklap — 650 AB offerden aan
 't kind een (B een') krans van — 651 B en kaes en uchtend melck — 652
 AB een — 653 AB Een waterlandsche maaghd — 654 A doense sagh
 een | B toenze — 655 AB Uitsteeken — 656 AB een — 657 AB diep,
 niet afgerecht op — 658 B De huisman | A een — 659 B De blaeuwe | AB
 hoed vast waait langs 't — 660 AB gena, en looft hem — 661 A applen
 overladen — 662 AB den langen hals met | A kringeling van | B kring-
 kelende

- Na dat het boersche paer, eerst schaemsaem om de pracht,
't Nieuboren kind, 't welck hun uyt joffers schoot toelacht,
- 665 Met gaven heeft vereert; neemt Melleker een' hallem,
En seyd: dat is u voor: waer op met soeten gallem
Sijn' vrijster rustigh volght, en op dees' wijze stemt:
Al 't onweer is versacht, de buyen sijn getemt.
Ons dorp sijn' adem haelt; de landlie sich verblijen.
- 670 Prins Willem brengt ons weer te voorschijn d'oude tijen.
't Is bruyloft in de wey; 't is boter tot den boôm.
De koe is klaverkiesch: de hemel druppelt room.
Ons' fuycken sijn vol visch, dat mercktmen aen 't gespartel.
De leeuwerck quinckeleert: ons' kalvers springen dartel.
- 675 't Is vrede in onse buurt: geen mensch benijd een' aêr.
Men brandmerct niemand meer voor schelm, voor landverraêr.
Geen' schouten en beslaen de rijmers meer in boeten.
Dese edele Princes kan allen druck versoeten.
Het wichtje licht, en sy word nimmer lachens moe.
- 680 Soo kleene soete knaep, soo Willem, ga vry toe,
Versacht met lach op lach de sorgen uwer moeder;
Terwijl uw vader leyd te velde, als 's lands behoeder.
Ick sie den tijd te moet, dat Willem sal te peerd
Op Spanjaerds rennen aen, met lans, pistool, en sweerd;
- 685 En hen noch dier doen staen den moordschoot van sijn' grootvaêr:
Of waecken op de grens, beducht of ergens nood waer:
Of boven Lillo slaen sijn' schipbrug over 't Scheld,
En gaen sijn burghgraefschap verovren met geweld.
Soo kleene knaep, versacht de sorgen uwer moeder;
- 690 Terwijl uw vader leyd te velde, als 's lands behoeder.
Of wind hy 't Handwerpsch slot door list en buytekans,
Dan salmen sien in vier den Haeghschen toorentans:
- 663 AB schaamrood — 664 AB 't Onnoosel kind | A dat hun uit Ioffers
schoot belacht | B dat uit den schoot der Joffer lacht — 665 A had | A
nam | A een — 666 A sey — 667 AB Sijn | AB dees — 669 A sijn | AB
landlien — 673 AB ons | B gespertel — 674 AB ons | B dertel — 675 AB
't Is pais | AB een — 677 A Geen | A de dichters | B Geen vrecke schout
beslaet de dichters nu in — 678 AB Dees — 681 B zorgen van uw —
683 AB paard — 684 AB swaard — 685 B En hun | AB moortscheut | B
op sijn' | A sijn — 687 AB sijn — 689 B zorgen van uw

- Dan vloeyt oranjebier uyt Rotterdamsche tonnen:
 Dan roeptmen luyder keels: Prins Willem heeft gewonnen!
- 695 Dan schatert en dan lacht de pachter in sijn' vuyst;
 Die somtijdts al te vreck ons' drooge keeltjes kruyst.
 Soo kleene knaep, versacht de sorgen uwer moeder;
 Terwijl uw vader leyd te velde, als 's lands behoeder.
- Op 't vrolijck boerelied, uyt boesem sonder ergh,
- 700 Krioelt van pluymgediert de groene vijverbergh.
 De lusthofs marmorbron van vreughd schreyd soete traenen,
 En 't bosch vol harten juyght. het spuy dat bromt vol swaenen.
 De duyn van knijnen woelt. de klepper briescht op stal.
 Het speelsieck Hollandsch hof vol tiers is, vol geschal.
- 705 De dingtael viert sijn' tong, de schrijvers hand haer' veder.
 De tabbaerd houd gemack, en 't volleck speelt moy weder.
- Niet min en toonde sich de Vyvernymph terstond
 Genegen, en quam opgeborrelt uyt den grond;
 Daer 't hofwed wortels laeft van jofferlijcke linden;
- 710 Met sleep die sich gereed tot haeren dienst laet vinden,
 Van beyderleye sex, te weten: Pruyckjenat,
 Spuytverre, en Lobberigh, gehult met leliblad,
 Loerooghje, Roodelip, Muurweeckster, Baerekemster,
 Sandsifster, Duyvekuyf, Treckbeckje, en Oeverswemster,
- 715 Met ongegorden kleede, en boven navel naeckts:
 Duyckin, en Stommeldier, die Danslichts tepels laeckt:
 Alle afgerecht ten reye, op spel, op rijm, op vaersjes;
 Altsamen blanck van vel, gehoost met paersse laersjes
 Ten kuyt toe, om de scheen: wier lieve vrijers sijn
- 720 Keyraeper, Grondelief, Belblaeser, Traligrijn,
 Met hoên van kroost gevormt; Kuylgraever, Angeltaecker,
 En Fuyckelichter, korts getoenaemt Visscheschaecker;
 Rietplucker, Zegenself, en Raeckwat nimmer stil:
 Voorts Krijtluyd, Liesekop, Kijkkuyt, en Waterkil:

695 AB sijn — 696 AB ons — 697 B zorgen van uw — 701 AB mar-
 merbron — 702 AB Het bos (B bosch) | AB harten springt — 705 AB
 De pleiter viert sijn | AB haar — 706 AB tabbert — 710 AB Met al wat
 sich — 712 AB Spuitver — 717 AB Al | AB op minnevaarsjes — 718
 AB met purple — 719 AB Om 't scheenbeen tot de knie. haar lieve —
 724 AB En Krijtluit

- 725 Altsaemen groen van baerd, en 't onderlijf bevlochten
 Met mosch en kruyd, daer rijp nocht winters op vermoghten.
 Sy ¹⁾ selve, silvren nat uytgietende, uyt een' kruyck
 Van glinstrigh berghkristal; haer' parlesnoerde pruyck
 Beurde in de bladen, daer 't gevogelt tijlpt en shatert:
- 730 Van d'eene schouder hangt een mantel van gewatert
 Blancketblaeu kamelot, der Nereiden gift:
 En swenckende 't gelaet eens over heen de drift
 Der dienstbre godheên, die met parlemoere lijven,
 Alreede dartelheyd op glaesen stroom bedrijven;
- 735 't Is, seyde (al lachend, en niet luttel in haer schick)
 Nu tijd, dat elck ten dans sijn' wederga uypick,
 En Willems wiegh vereer met feestelijke spelen.
 Vier Tritons op dat woord, die elck van toon verschelen,
 Kinckhorens luyen doen, en blaesen schor geluyd.
- 740 Blaeuooghde juffers flux gepaert, sijn vrijers buyt;
 En na een' heuschen kus elck huppelt, wuft van trede:
 Sy danssen, en hun beeld danst in de baeren mede.
 De Tegenvoetse en wy malkandren soo betreên,
 Met hoofden naer om hoogh, met soolen naer beneên.
- 745 't Gulhartigh danssers hart door geyle wulpscheyd steygert,
 Wen 't kristalijn ontdeekt, 't geen kleeding d' oogen weygert.
 Nu springtmen hand aen hand; nu los, nu rechts, nu slincx,
 Nu voor, nu achterwaert: elck tred wat sonderlings.

725 AB Die alle groen van baard, het onderlijf bevlechten — 726 B
 noch | AB winters niet op hechten — 727 AB De Wednymf silvren nat
 vast gietend (B gietende) uit een — 728 AB haar — 729 A Verhief in
 't loof, daar 't wuft gevogelt | B Verhief in 't loof, daer wuft gevogelt —
 732 AB swenckend hare troonje (B tronje) eens over dese — 734 AB
 op 't glas des strooms — 736 AB sijn | B wedergade uit pick' — 737 B
 vereer' — 739 AB Trompetten ras een heesch kinckhoorenigh geluid —
 740 AB Iuffers voort gepaart sijn 's vryers — 741 A een | AB kus springt
 elck met wuften trede — 742 AB en haar beeld dat danst in 't water
 mede — 743 AB elkandren — 744 AB De hoofden | AB hoogh, de —
 745 B hart van — 746 AB kleet den — 748 A achter: elck die tred | B
 achter: elck treet hier wat

¹⁾ Kantteekening: Namelijk de Vyvernymph.

- Sy weten na'et geklanck de lichaemen te mengen,
 750 t'Ontwarren, warren weer, t'ontknoopen en te strengelen:
 Ten lesten afgemat, soo duyckense allegaer
 Gelijklijck grondewaert; tot met bedruppelt hayr,
 Elck op een' dollefijn geseten, opkijckt ylings.
 De Nymphen sitten dwars, de gollefridders schrylings.
- 755 Nu stekense den ring; nu rennen sy om strijd;
 Nu is het vechten ernst; nu is 't aftreckens tijd.
 De vijver ruyscht van schuym: de stomme kudden hygen.
 Geen bloed word hier gestort, schoon ofse vinnigh krijgen.
 De faem, die Holland nu had opgeweckt in 't rond,
- 760 Trompetster, gieren ging, en maecte het Brussel kond:
 En laetende achter sich de stroomen en de bosschen,
 Sy Vranckrijck juychen deed. men hoorde Oranje lossen
 Tot sevenmaelen toe al 't grof en kleen geschut.
 Berghoden keken uyt, vol twijffels en bedut.
- 765 Het gansche vorstendom doock in oranespruyten.
 De feest werd ingewijd met trommelen en fluyten.
 Al 't volleck riep: die dagh moet eeuwich heyligh sijn,
 Die Willem eerst bescheen. geen' wolck dien sonneschijn
 Bedroef. geen damp betreck den glans van sijn' geboorte;
- 770 En 't hof sijn' borgerije onthael met ope poorte.
 De hovling wijnen pleng. de juffer suycker stroy
 En geld; en 't feestgewaed vloey neerwaert, rijck van ploy
 En wat Oranje liefst dan aen den maeghdenrey koom,
 En, leef Prins Willem leef! singe om oranjemeyboom.
- 775 Daer rijst een groot gevaert en hemelhooge kerck,

749 A na 't — 753 AB een — 755 AB Sy steecken nu den ring, sy rennen nu om — 758 A gestort, hoe vinnigh datse | B gestort, hoewelze vinnigh — 759 AB nu heeft opgeweckt in 't end — 760 AB Naar Brussel vlieght, en maect het Brabant door bekend — 761 A latend — 762 AB Heel Vranckrijck juichen doet. men hoort (B hoorde) — 763 AB sevenmale — 764 AB De berghgoën kijken — 765 AB Het Prinsdom duickt in loof van versche — 766 AB word — 767 AB roept — 768 AB geen — 769 B betreck' | AB sijn — 770 AB 't hof de burgery | B onthael' — 771 B pleng' | AB joffer | B stroy' — 772 A en feestgewaed dat vloeye rijck | B en 't feestgewaed dat vloeye rijck — 773 AB Oranje mint — 774 A sing | AB om den breeden Mayboom

De weereld door geroemt het achtste wonderwerck,
 In 't vleck Escorial; gelegen weynige uren
 Van 't konincklijck Madrid. de pracht en prael der muuren
 Wtheemsche wandelaers als voor het voorhoofd slaet;
 780 't Sy 't oogh in 't meesterstuck van binnen weyen gaet,
 Of buyten: d'een verheft de stoffe na'et bedaeren;
 En d'ander looft de kunst en geest der kunstenaeren.
 Wat schatten 't oosten geeft van parlen en gesteent;
 Wat rijckdom jaer op jaer de westerkust verleent;
 785 Wat silver en rood goud, ten mijnen uytgegraeven,
 Philips sijn gouddorst swelght, met spilling veeler slaeven,
 Dat dijde hier voedsel toe; tot heughnis van den slagh,
 Waer in de lelivorst sijn' adel sneven sagh:
 Sint Laurens, om 't geloof geroost op heeten rooster,
 790 Hier sijne autaeren heeft, en rijck gesegent klooster;
 De Koning sijn paleys; 'twelck een ding slechts ontbeert,
 Dat namelijk de poort geen' sorge buyten keert:
 Dese hiel den avondvorst (soo met saffraende wiecken
 Het morgenrood verrees, en 't licht begon te kriecken)
 795 Onledigh, en verselt met sijnen myterdrigh,
 D'eertsbisschop van Toled, des priesterdoms ontsich,
 In 't eensaem kabinet. hier drijven op hunne assen
 Twee silvre kloten, die soo groot een' heerscher passen:
 Vijf mannen souden niet, al hieldense hand aen hand,
 800 Omvaemen yeder rond. d'een is met diamant
 Besaeyd en overciert. Twee groote lichten swieren,
 En trecken hunnen kreys door schoon bestarnde dieren.
 Dees' starre is flonckerlicht, die droef en luysterflaau.
 In 't noorden grimt de beer. in 't suyden pruylt de paeu.

778 AB praght der trotse muuren — 779 AB Uitheemsche — 780 B
 weiden — 781 A na 't — 786 A Filippus goudsucht | B Filippes gout-
 zucht — 787 AB dijt — 788 A sijn — 789 AB op gloenden — 790 AB
 sijn — 791 AB palais | A slechs — 792 AB geen | B zorgen — 793 AB
 Dees sorgh hiel d'avendvorst (B d'avondvorst), doen (B toen) met — 794
 B verrees, het licht — 796 AB Aartsbisschop [zonder d'] — 797 AB hun —
 798 A een — 799 AB niet, gesloten hand — 802 B kreits — 803 AB
 Dees starre flonckert licht en die is — 804 AB Zuiden pronkt de

- 805 Orion met sijn swaerd doet d'oppergoden tsaegen;
 En Hyades bedrukt voorseggen regenvlaegen.
 De midlijn wordter van den Zodiack gesneên.
 Maer op den andren klood, de groote en kleyne zeen
 Met golven bruysen, die de drift der wolcken trotsen;
- 810 En 't schijnt als of'er wier gekaetst word aen de rotsen.
 Te seldsaem is 't om sien, hoe d'Oceaan omvangt
 Den ganschen aerdboôm, die hier alsins boômlaas hangt.
 De zee haer' seylen draeght, het aardrijck volck en steden,
 Gesplis door heerschappije, en tempelsinlijckheden.
- 815 Philips ernsthaftigh hing en overgaapte al stil
 Den aerdklood, recht als een die 't al opslocken wil.
 d'Eertsbisschop aen sijn' sijde, in overleg niet trager,
 Sijn' rug had toegekeert den heldren starredrager.
 Het breyn met goud vermast, nu maelde en overdocht,
- 820 Door welcken treck het best de vleugels korten moght
 Van sinte Marck sijn leeu; die altijd even wacker
 Op Hollands wachter ooght, en moedight sijnen macker.
 Nu was hem in den wegh, in 't Zwitsersche geberght,
 Het vrijgevochten volck, dat Habsborghs heyren terght.
- 825 Nu sagh hy Parthenoop ontbloot van Castiljanen,
 Ligurien ten dienst, en 't Hartoghdom Milanen.
 Dan schoot hem in den sin, gedoodverwt in sijn' ziel,
 Dat onversiens de Turck in sijn' galeyen viel;
 En had yet wigtighs voor op eenigh Christen eyland.
- 830 De Toletaen bestorf, bekommert om 's rijcx heyland;

805 AB swaerd de Goden doet ertsagen — 806 AB De Hyades bedrukt die (B ons) spellen regenvlagen — 807 AB wordt 'er van den dierenriem | A doorsneên — 808 AB kleene — 810 AB word op — 811 AB seldsaam siet men, hoe dat d'Oceaan — 812 A gantsen | B gantschen | AB hier sonder steunsel — 813 AB haar — 814 AB heerschappy — 815 AB overgaapte stil — 816 AB opslocken — 817 AB D'aartsbisschop aen sijn — 818 A Sijn — 819 AB brein van — 820 AB de leeuwswiek — 821 AB Des hoeders van Sint Marc, die — 823 AB Dan was | AB 't Zwitsersch steil geberght — 824 AB Habsburghs — 825 AB Dan sagh — 826 B Ligurie | AB en 't overgroot Milanen — 827 AB sijn — 828 AB sijn — 829 B Kristensch — 830 AB besturf

- En ried hem, dat hy flux sou stijven, waer hy kon,
 Met logens of met geld den chan van Babylon:
 Of doen Ianitser 't hart, van vrees getroffen, popelen,
 Wen hy den Sophiaen siet voor Constantinopelen,
 835 Self over Bosphorus zijn' legerbrugge slaen;
 Den Persischen kameel met rijcken roof gelaên;
 En 't heyr van Machomet op Machomet ontsteken
 Aentrecken, onder schijn van Osmans moord te wreken.
 Flux siet de Koning weer naer Limaes stranden om:
 840 Hier dondert Hollandsch schut; daer dunckt hem slaet de trom;
 Hier rooct een' lange streeck; daer blickt hem vlam in d'oogen:
 Mèt komt de faem op slagh al snorrende aengevlogen,
 Die ongewijd, sich op gewijden kercktrans set;
 En dese tijding wringt door boghtige trompet:
 845 Prins Welhem, eer te Delf door moordenaers pistolen
 Geschoten, liet de wraeck de vierschaer gods bevolen;
 Die weer een' Willem weckt uyt Henrick zijnen soon:
 Swight Spaensche Koningstaf; swight Duytsche Keyserkroon.
 Dat was een donderslagh in des monarchen ooren.
 850 Hy draeyt zijn' lichten vast; en barst in 't lest met tooren
 Op dese woorden uyt: hoe wrockt dit heyloos bloed,
 Dat dus veel marrens brout, en op ons' kusten woed.
 Best gun ick Holland vrede, en soeck den vorst te paeyen;
 Eer d'oorlooghstormen hier op 't land bestaen te waeyen;
 855 Reael met Willougby, van Hollander en Brit
 Met vlooten afgestiert, in onse rijcken sit,
 En brande, en blaecke, en roof, en plonder, en verover.
 Wacht na geen' beternis; sy maecken 't langs hoe grover.
 Is d'oude graeflijckheyd mijn' hope en toeverlaet,

831 AB hy ras — 832 B Met logentael of gelt | A Cham van | B Cham of — 835 AB sijn | B legerbruggen — 839 AB Dan siet — 841 AB een — 842 AB De Fame kooft terwijl al snorrend (B snorrende) — 844 AB En wringt dees tijding door haar — 845 AB Willem binnen Delf met — 846 B wraeck Godts vierschaer zelf — 847 A een — 848 AB De Spaansche scepter swichte en Duitschlands Keisers kroon — 850 AB sijn oogen | B berst | AB in 't end | B in tooren — 852 AB ons — 856 B zit' — 857 A brand en blaack — 858 AB Wat wacht ick beternis: sy maken 't altijd grover — 859 AB mijn hoop en

- 860 Soo leef ick hopeloos. wy sien hoe dat hun staet
 Van bondgenooten steeds gestut word en gesteven.
 Door 't vorstenqueecken sal Oranjen eeuwich leven;
 Handhaevende Hollands saeck, en staet, en landbestier;
 En groeyen onder Mars, gelijk in vlam en vier
- 865 De Salamander leeft. ick ben tot pays genegen.
 De myter neegh hem toe, en gaf den vorst zijn' segen.
 Maer soo Prins Frederick, vermoeyt van hartejaght,
 Diep in den avondstond, lagh van den slaep verkracht,
 Op ouden Rijnkant, nau bewaect van rieckende honden;
- 870 En dat zijn pagie had 's paerds teugel vast gebonden
 Aen bladerigen wilg, die over 't water hing;
 Waer in sich bevend lof en maenlicht spieglen ging:
 Genaecte hem een' godin, die sedigh voor hem buckte.
 Eene ope starrekroon het blinckende hoofdhayr druckte:
- 875 't Welck nedervloeyende, als een vierige komeet,
 Den rug ten hielen toe met krunckelgolven kleeed;
 En tusschen 't schitteren en schemeren der wiecken,
 Spreyd geuren, die een lijk opwecken, door 't welriecken;
 Geur van ambrosivocht, slechts heyligheên gemeen.
- 880 Hoogh hemelsblauwe keurs dect voeghelijcke leên,
 Bestickt met Hyacinth, welck gansch doorluchtigh barrent;
 En voorts met diamant tot beelden rijck bestarrent:
 Op wien een gordel sluyt, die cestus overtreft,
 Waer sich robijnevlam uyt gouden grond verheft,

860 A hoe dat haar | B hoe haren — 861 AB staagh — 863 AB Hand-
 havend — 866 A sijn — 867 A Maar doen | B Maer toen — 868 AB By
 avendscheemring (B avondscheemring) lagh van soeten — 869 A Op d'ouden
 Rijnkant, wel bescherremt van sijn | B Omtrent den ouden Rijn, bewaect
 van zijne — 870 A En dat de pagy | B En 's Vorsten paedje — 871 AB
 Aan den gebladen — 873 A Doen naakt hem | B Genaect | AB een —
 874 AB Een | AB de blonde vlechten druckte — 875 A Die nedervloeyend | B
 Die nedervloeiende — 876 AB rug tot op den hiel met goude golven —
 877 AB 't schittren en de schemering — 878 AB Een (B Een') geur
 spreit, die een lijk verwecken — 879 A Een ambrosijsche geur, de | B
 Een' ambrosijschen geur, de — 880 AB Een hemelschblauwe keurs be-
 dect de schoone — 881 A hyacinth, die gants | B hyacinth, die heel —
 882 AB voort — 883 AB Omgord met eenen riem, die

- 885 Met levendigen glans; robijn onvergeleken
 In waerde, en opgesocht met moeyte langs de beken
 Des hemelschen Olymps; riem die self god Iupijn,
 Tot loon van wellust, schonck haer' moeder Mnemosijn.
 De slincke een' passer voerde, haer' rechte een' gulde roede.
- 890 O alderbraefste Prins van Keyserlijcken bloede!
 (Soo sprack sy, en hiel stal) ick ben Vrania,
 Die 't eeuwigh blinckend hof vol starren gade sla.
 Ick wichel niet alleen 't beloop van 's vorsten leven
 Door starrekund; maer oock door inspraecx geest gedreven,
- 895 Ontvou 't geen doncker noch den mensch verborgen is;
 En draegh de sleutelreecx van gods geheymenis:
 Dies tsaegh niet. 'k heb gemerct hoe d'opperlampen wemelen,
 En de gesteltenis en kreysen aller hemelen,
 Mèt dat uw' gemaelin verlost van haer' vrucht;
- 900 Een' Maysche son, die 't hoofd beurde in de Maysche lucht;
 Doen Titan met sijn' torts den droeven nacht beschaemde,
 En voor sich rijsen sagh de plaets, daer hy versaemde
 Soo onlangs met Diaen: hem volleghe Erycijn,
 Mercur daer op; om heer van dees' geboort te sijn:
- 905 Latonaes dochter trad den roedrigh op sijne hielen:
 't Geluck steeds aengebeên van sterffelijcke zielen,
 In het horoscopus dese hemelstacy sloot;
 Waer over Iupiter sijn' soete straelen schoot
 Wt Cypris elpentron. ick koom van d'hoogste plecken,
- 910 O vader, seyde sy ¹⁾, u het lot uws soons ontdecken:
 God, god is 't dieme raeckt, daer is hy. doen vernam

887 AB een riem, dien God — 888 AB haar — 889 AB een (B een')
 passer droegh, de rechte een goude — 890 A allerbraafsten | B aller-
 braefste — 891 AB hiel stand — 893 AB alleen den loop — 896 A den —
 897 AB Vertsag niet | AB hoe mijne lampen — 898 B gestaltenis —
 899 A Doen uwe | B Toen uwe | AB haar — 900 AB Een Mayzon, die
 het hoofd verhief in Maysche — 901 B Toen | AB sijn — 903 AB Heel
 onlangs — 904 AB dees — 905 AB sijn — 906 AB staagh — 907 AB
 dees — 908 AB sijn — 909 AB Uit | AB van 's hemels — 910 AB seit
 sy — 911 A dienme | B Toen

¹⁾ In de uitgave van 1626 staat: hy.

- De vorst haer hoofd omringt van duysendtongde vlam:
 Het aensicht sy verschiep in verwen heel verscheyen;
 En 't hoofd geschud begon sich 't hangend hayr te spreyen
- 915 Gelijk een bruysend meyr: en hygende sy dol,
 Sibylle in 't woen geleeck; behalven dat in 't hol
 Dese een' Troiaen berichte, en die in open velde
 Aen onsen Batavier Prins Willems noodlot spelde.
 Nu met beseten mond besweet aen 't woën gebragt,
- 920 Sy grooter scheen, en van gods mogentheyd verkracht.
 Bedaert ten lesten, schudse haer' krop uyt met dees' woorden:
 'k Sie Willem daer in 't spits der Hollandsche slaghoorden
 Aengrijpen 't westersch heyr van Phlippines. 'k hoor hem ree
 Verwinner getrompet te lande en oock ter zee.
- 925 'k Sie Willem keeren van Castiljens nederlaegen,
 En sitten gelauriert in god Augustus wagen:
 En laetende achter sich den Taegh, die schuymt van bloed,
 Sleept groote Donnen na, in ketens afgewoed.
 De Nieuwe weereld juycht, en swarte en gele Mooren,
- 930 Dat Willem endelijck verlosser is beschoren;
 Tot wraeck der schimmen, die de goudsucht heeft verdelght:
 Dat Willem dien, die heeft den aerdboôm ingeswelght,
 Wt overladen maegh doet scepterstaven braecken.
 Ick hoor der dichtren rey, in allerhande spraecken,
- 935 Basuynen zijn verstand, zijn' gaeven, zijne daën,
 Sijne huwelijcken en verbonden, aengegaen
 Met Keysers, Koningen, zijn' broeders en zijn' maegen;
 Gewent hoofdheylich cier en purperverw te dragen.
 Sijn bloed, de Keurvorst, roemt hem aen den Neckerstroom,

915 AB hijgend sy als dol — 916 B behalve — 917 AB Dees | A een —
 918 AB onsen Delvenaar — 919 AB En met — 920 AB Geleeckse groot
 en — 921 AB Sy schud in 't end haar (B haer') krop aldus uit na 'et
 bedaren — 922 AB spits van Hollands oorlooghsscharen — 923 AB Be-
 stormen 't — 925 B Kastiljes — 927 A latend | B Taegh, beschuimt van —
 928 A De Donnen nasleept in hun ketens | B Sleept Spaensche Donnen —
 930 B Nu Willem — 931 B schimmen, van de goutzucht lang — 932 B
 Nu Willem hem, die — 933 AB Uit overlade maagh doet kroon en scep-
 ter — 935 AB sijn vernuft, sijn gaven — 936 AB Sijn — 937 AB Keisren | AB
 sijn (*bis*) — 938 AB Gewoon het hoofdcieraad en

- 940 En Rijnsche muscadel huwt aen Oranjeboom.
 Hem roemt Britanjens pronck, in 't midden van haer' soonen,
 Gewijd met hayrband, wrong, en rijck geslote kroonen;
 En al 't Nassausch geslaght, 'twelck heerelijck en prat,
 Meer gloors heeft onder hem, als 't onder Adolf had.
- 945 Hem vieren soo veel' steen met neyging haerer toornen;
 En Indus buyght voor hem zijne altijd vochtige hoornen;
 De Muldau desgelijcx, de Donau, en de Rijn.
 Mevrouw Æmilia, die nau den wederschijn,
 Van haer' vergoden soon, in sterflijk oogh kan doogen;
- 950 Sit tweede Olympias met sinnen opgetogen,
 Van d'aengedronge schae gesmeect en aengebeên;
 En moeder maect uyt jonst haer' voorspraeck elck gemeen.
 Wt had sy, en verdween. Wie komt mijn' geest verwarren
 (Soo volghde haer 's vorsten stem) die noyt aen wichelstarren
- 955 Sich ydelijck vergaepde, in voorspoed of in druck;
 Maer van den waeren god mijn heyl hoop en geluck,
 Gelijck 't een Christen voeght. mèt was zijn' rust ten ende:
 En opgeseten 't ros veel peynsende hofwaert wende.
 Terwijl was Graevenhaegh in strijd geraeckt met Delf:
- 960 Elck socht den meesten roem te schaecken voor sich self;
 d'Een quam de pallemtack; die was der glori nader:
 d'Een moedigh op den soon, en d'ander op den vader:
 d'Een stofte op 't vorstenhof, en die op 't Princegraf.
 Elck was de saelge schoot, die Princen 't leven gaf.
- 965 Na datmen vinnigh had van wedersijds gekeven,
 Werd endelijck 't geding aen 's veldheers mond verbleven,
 Die uytspreek dede aldus: mijn' landslie, hoort na my,
 Oprechte Delvenaers, en Haeghsche borgery:

940 AB aan d'Oranjeboom — 941 B Britanjes | AB haar — 944 AB Meer glans — 945 AB veel — 946 AB hem eerbiedighlijck sijn hoornen — 948 AB De vrolijke Amely — 949 A haar | AB in 't — 952 AB uit gunst haar — 953 AB 't Was uit, en sy | A mijn — 954 AB volgt | AB aan 't lot der starren — 956 AB God verwachtte mijn geluck — 957 A doen was | B Toen was | AB sijn — 958 AB En 't ros beschryend hy sich peinsend — 959 AB 's Gravenhaagh — 960 B te strijcken — 961 AB was de — 963 AB Dees stofte — 965 AB van wedersy — 967 AB deê | AB mijn | B landtsliên | AB naar — 968 AB Ghy eedle Delvenaers | AB burgery

- Mijn naem is Vrederick; dies schep ick geen behaegen
 970 In borgerlijcken twist, maer Christelijck verdraegen.
 Indien mijn' dood u bey kon strecken tot geluck,
 Ick sneed mijn hart in twee, en deelde u elck een stuck.
 Wilt mijnent halven dan malkanderen omarmen,
 Als broeders vry van nijd. ick sal u bey bescharmnen.
 975 Ick sal uw vader zijn in oorloogh en in vre:
 En erf ick segen gods, ghy erft mijn segen me.
 Soo sprack hy, en elck een sich geerne liet geseggen.
 De zee werd stil en kalm, en ging haer' baeren leggen:
 Ick endighde mijn lied: 't gedy tot Welhelms prijs,
 980 En u tot eeuwige eer, ô Hollands paradijs!
 Lucksaelge vorstenwiegh! 't sy u te danck gesongen,
 Wiens naem klinckt overwyd op soo veel' duysend tongen.
 Roemt Delos op Apol, stoft Creten op Iupijn,
 Ghy Graevenhage, sult op Willem moedigh sijn:
 985 Ghy sult uw voesterling met eedle borsten koesteren:
 Hy, goedertieren god sijn' voester weer sal voesteren;
 Soo sal sijn' moeder oock vorst Fredericx gemael;
 Die 't harte van dien held kan kneden met haer' tael,
 Steenrotsen murwen, doen bedaeren ruyschende elsen;
 990 En wie 't gebeurt twee goôn te kussen en t'omhelsen,
 Met geurigh rood korael, en wit gesielt albast;
 Gelijck 't een vorstenbruyd en princemoeder past.

VIRGIL¹⁾.

*Nec puer Iliaca quisquam de gente Latinos
 In tantum spe tollet avos, nec Romula quondam
 Vllō se tantum tellus jactabit alumno.*

969 AB Vrederijck — 970 AB burgerlijcken — 971 AB mijn — 972 AB sne —
 973 B halve | AB elkanderen — 975 A oorloogh — 976 B Zoo ick Godts ze-
 gen erf, ghy erft mijn' — 977 AB gaerne — 978 AB haar — 979 AB Wil-
 helms — 980 AB Hollandsch — 981 AB ten — 982 AB naam soo verre klinckt
 op soo veel — 985 B uw' — 986 AB sijn — 987 AB sijn | AB oock, Prins
 Frederix — 988 B 't hart van onzen helt | AB haar — 989 AB De rotsen
 murwen — 990 B en omhelzen — 991 AB besielt — 992 B Gelijck een

¹⁾ Deze regels vindt men niet in AB.

INWYDINGE VAN'T STADTHUIS T'AMSTERDAM.

TOEGEIGENT DEN E.E. HEEREN BURGERMEESTEREN EN
REGEERDEREN DER ZELVE STEDE ¹⁾).

Tectum augustum ingens.

Gelijck nu d'ackerman de zeissen slaet in d'airen,
En heenstreeft, door een zee van gout en goude baren,
Zoo weckt ons Amsterdam, door overvloed van stof,
Om in den vruchtbrœn oeght van zijnen rycken lof
5 Te weiden met de penne, en vrolijk in te wyen
De hooghtijdt van 't Stadthuis en burgerheerschappyen,
Met een de jaermerckt, die, met haeren open schoot,
Alle omgelege steên en bontgenooten noodt
Op 't heerelijck bancket van allerhande gading,
10 Die 't nimmer zat gezicht genoeg en verzading
Belooft, door zoo veel schat, gief, verscheidenheên,
Als kunst en hantwerck hier nu stapelen op een.
Dat zoo veel duizenden, als sterck ter poorte indringen,
Zich spoeden naer den Dam, om 't wyfeest in te zingen,
15 In 't midden van ons vloên, den Amstel en het Y,
Met al de burgerjeught van d'oude en nieuwe Zy,
Op 't heldere geklanck der zilvere trompetten,
Het dondren van kortouwe, en maetklanck van musketten,
Het vliegen van de vaene, en luit triomfgeschal;
20 Terwijl elck element van blyschap juichen zal,
De hemel huppelen, en alle starretranssen
In 't ronde, als hant aen hant, rontom ons Raethuis danssen,
De Bruit, daer 't al om danst, en die, zoo fier en ryck,
Op haeren schoonsten dagh en 't kussen, zit te pryck.
25 De Leeuw des hemels schynt de hoofstادت van de landen,
Wiens schild gehanthaeft wort van leeuwen, onder 't branden
Te zegnen, met een lucht, uit zyne keel gestort,
Te maetigen zyn vier, om frisch en onverdort,

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in de afzonderlijke uitgave, Amsterdam, 1655.

- De graftlaen en het loof der boomen te bewaeren.
- 30 De straelen van zyn maene en glinsterende hairen
En oogen steecken niet zoo vinnigh op ons hoofd;
Als had hy dezen dagh en zyn triomf beloofd
Een koele lentezon: want dit gestarnt, by vlaegen,
Den geest verstickende, door 't gloèn der heetste dagen
- 35 En weecken, koestert nu den zanglust, en de Min,
En Oegstmaent gaet met lust, gelijk de Maymaent, in.
Ghy Heeren, die de Stadt, gelyck vier hooftpylaeren,
Met raet en wysheit stut, in 't rypste van uw jaeren,
Grootachtbre Vryheer GRAEF, en Ridder MAERSEVEEN,
- 40 Oprechte telgh van POL, en SPIEGEL, die 't Gemeen
Ten burgerspiegel streckt, gewaerdicht ons gezangen
Te hooren, daer 't muzyck uw' intre zal ontfangen
Met blyschap op den stoel, en 't eerlyck wapenkruis;
Uw burgermeesterschap het ingewyt Stehuis
- 45 Vercieren, meer dan kunst, besteet aen witte marmers;
En d'oude burglary haer hoofden en beschermers
Begroeten, uit den drang, van overal vergaêrt.
De burgervaders zyn met recht alle eere waert.
- De zwackheit van den mensch behoeft gestut te worden
- 50 Door loon, en straf, dit eischt gezagh, en wettige orden:
Gezagh en orden melt terstont het onderscheit
Van volck en burgerye en 't ampt der Overheit:
Het ampt vereischt een plaets, en huis, hier toe gekoren,
Ten dienst der stede; aldus wort hier 't Stehuis geboren,
- 55 Uit een nootwendigheit, tot heil van 's burgers Staet.
Stadthuizen dienen dan alom ten toeverlaet
En vryborgh van het volck, dat, vry van alle zorgen,
Gerust zyn' handel dryft, en heenslaept op die borgen,
Het oogh der Vaderen, dat voor de kindren waectt,
- 60 En toeziet, eer de storm de poorte en wal genaectt.
Dus lydt het volck geen' last van schipbreucke, in 't verheffen
Der oorloghsbuien, die de burgerstaeten treffen,
En storten in den gront, ten zy 't de hemel schutt',
Die Heeren hanthaeft, en door zulcke pylers stut
- 65 Veel duizent huizen, als in een Stehuis gesloten,

- Het hart van al de stadt en trouwe stadtgenooten,
 Die 't hart bedancken, voor zyn' levendigen gloet;
 Terwijl het al de leên der burgerye voedt,
 In 't leven onderhoudt, veel honderden van jaeren.
- 70 Zoo staet Venedigh pal, in 't midden van de baren,
 Als een metaele rots, na twalef eeuwen tijds,
 Bestreden van de pest, en dierte, en zoo veel stryts,
 Gestreden met den Turck, en 't huis der Ottomannen
 En Vorsten, tegens 't Recht der vryheit ingespannen.
- 75 Zoo blinckt de stadt, myn wiegh, gebouwt van Agrippijn,
 Gelyck een halve maene, op d'oevers van den Rijn,
 Na zestienhondert jaer, en toont haer lauwerieren,
 Gestriekt in 't vreverbont met d'oude Batavieren.
 Aldus stont Rome vast, schier zes paer eeuwen lang,
- 80 Eer 't Noorden met zyn byl, by haeren ondergang,
 In 't ommewroeten groeide, en 't sloopen der gebouwen,
 Gewortelt al te diep, te hardt om uit te houwen.
 Al hanthaeft d'oppermaght, in oorloge, en gewelt,
 De steden, eeuw op eeuw, haer paelen zijn gestelt,
- 85 Haer oude stuit in 't endt, gelyck des menschen leven.
 Wat menschen bouwen, wort geene eeuwigheit gegeven.
 Wie iet geduurzaems zoekt, die heff zyn hart om hoogh.
 Men kan niet zekers hier beschieten met ons oogh.
- Hoe 't Raethuis by het hart met reden wort geleecken,
 90 Waernaer de vyanden der burgervryheit steecken
 Met heimelyck geweer, en laegen, en verraet,
 Of inbreuck van de poorte, uit openbaeren haet;
 Dat bleeck, toen Beuckels rot haer modernaeckte waerheit,
 Het licht der logentaele, als een herbore klaerheit,
- 95 Wou planten op den Dam, ten trots van 't wapenkruis;
 Gelyck de Schilderkunst, op 't afgebrant Stadthuis,
 Getuighde menigh jaer: dat bleeck, toen d'eerste Gallen
 Na'et winnen van de Stadt, noch zochten t'overvallen
 Het Roomsche Kapitoel, beletter van hun kans;
- 100 Daer Manlius zoo braef, gewaerschuwt van de gans,
 En haer verbaest geschal, het burgerrecht verweerde,
 Door 't overschot des volcks, en Brennus heirkraft keerde,

- Die, zeven maenden langk, verrijckt door roof en buit,
 Most slaecken zijnen roof, op 't Kapitoel gestuit.
- 105 Gelyck Heer Gysbrechts stadt van visschers is begonnen,
 Door haer gelegenheit, en na heeft aengewonnen,
 Zoo wert haer Raethuis oock tot driewerf weêr verzet.
 Het eerste stont daer 't Y zich uitstreckt in zijn bedt,
 Met biezen riet en helm geboort, van wederzijde;
- 110 Daer d'Aemstelheer, van outs, de zeekapelle wydde,
 Ter eere van Godts Helt, Sint Olof, die zijn' troon
 In 't Noorden had gebouwt, en wien de martelkroon
 Met recht wert toegekeurt: want toen hy onder d'Ieren
 Tot kennis quam van Godt en Christus kruisbanieren,
- 115 En in Nieuw Megen sprack d'orakels van Godts mont,
 Liet hy zich Kerstenen, en wasschen op de vont,
 Van 't heiloos Heidensch slym. dus zuiver, en herboren,
 Zocht hy Godts dienst en Kruis te planten by zijn Nooren,
 En, die een Koning was, verkondighde het licht,
- 120 Waer voor de zon en maen en steile Noortstar zwicht.
 De maght der afgoôn raest, en, als een stroom gedreven,
 Bejegt hem in 't velt, daer hy getroost zijn leven
 En kroon ten beste schenckt aen Christus kruisaltaer,
 Geheilicht door het bloet van zulck een' martelaer.
- 125 Het tweede Raethuis stont, daer nu de kant gesleeten
 Wort van het waterrack, dat, naer den Dam geheeten,
 Allengs ten Zuiden, van het Y, te rugge springt,
 Tot daer de middensluis en duicker 't water dwingt,
 Of weder uitgiet, als de stercke wint van 't Zuien
- 130 Den Aemstel viert den toom, en afjaeght met zijn buien;
 Gelyck de stroomen staen ten dienst van weêr en wint,
 Naer dat der winden Vorst hem uitlaet, en ontbint.
 Men zagh de derde mael het Raethuis weêr verrezen,
 Als of Natuur den gront had met haer hant gewezen,
- 135 Daer Kalverstraet en Dijck noch uitzien naer den Dam,
 En reicken aen de merckt, daer 't Sticht ter merreckt quam,
 De Goier, Aemstelaer, de Veene-en-Waterlander.
 Zy staplen vrucht en vee en zuivel op elckander,
 Gevongelte, en gewas, en wat de nootdruft eischt,

- 140 Ter liefde van 't gewin, daer 't al om draeft, en reist,
 En vlet, en vaert, en woelt; terwijl de burgeryen,
 Van d'eene aen d'andere weeck, by deze merckt gedyen,
 En kelder en schappra, met opgepropten schoot,
 Bezorgen, als de mier haer hol, voor hongers noot.
- 145 De Koning van de Stadt, wiens kruin 't geweld zou tergen:
 Verkoos Tarpeius bergh alleen, uit zeven bergen,
 Omtrent den Tiberstroom, en zijne waterkolck,
 Om daer den adelaer en stoel van 't strijtbre volck,
 Als op den vryburgh van 't Gemeene best, te planten,
- 150 Dat tegens al de maght der weerelt zich zou kanten.
 Dus rees het Kapitool, op dezen steenen bult,
 Van Romulus met riet gedeckt, en na vergult,
 Gelijk een gouden bergh, om, in het onderdaelen
 En opstaen van de zon, de zon ten trots te praelen;
- 155 Een eer, waer voor de bergh den vader Numa danckt,
 Zoo lang 't Romainsch gebiet, dat nimmer zackt, noch schranckt,
 Maer op zijn wyze duurt, de weerelt zal verduuren;
 Terwijl de Noortsche byl en heirschap Remus muuren
 En menigh trots gevaert, gelijk een steenrotsduin,
- 160 Noch nooit begraven kon, in 't omgewroete puin.
 De Raeden van de Stadt vier van hun leden zetten,
 Graef, Wavren, Maerseveen, en Geelvinck, om te letten
 Op 't voorgebeelde ontwerp van 't Raethuis, wijs en rijp
 Beraetslaeght, en bepaelt in zyn vereischt begryp,
- 165 Bespiegelt door en door, in 't oogh der Trezoorieren
 En Burgermeesteren, tot dat uit meer papieren
 De waertste tekeninge, en d'eelste niet ontbrack,
 Waeraen de breede Raet in 't endt zijn zegel stack.
- De Raet van Amsterdam verkoos, met rijpe reden,
 170 De plaets van 't out Stadthuis, nu moede, en afgereden,
 Van hoogen ouderdom, en arbeit, zorge, en last;
 Als 't midden van de stadt, het hart in 't lichaem, past,
 Gestut van wederzy met heur vermaerde stroomen,
 Om af en aen in zee, of aen den Ryn te komen,
- 175 En Schelt, en Wael, en Maes, buurinnen van den Ryn,
 Verheerlijckt door de steên, waer van zy voesters zijn.

- Hier keert ons trots gevaert zyn aenschijn naer het Oosten,
 Den opgang van de zon, die d'aerde komt vertroosten,
 Verquicken met haer' glans, waer naer elx oogh verlangt.
- 180 De slincke vleugel deekt de Noortzijde, en ontfangt
 Den offer uit der zee; de rechte deekt den zegen
 Van Beurze en vliet, van wien dees zeestadt heeft gekregen
 Haer' naem, de weerelt door gevlogen, en bekent,
 Zoo wijt zy 's weerelts oeghst op alle merckten zent,
- 185 En inhaelt uit der zee, met overlade kielen
 Gestuurt van Watergoôn, en snelle waterzielen,
 Die, schuw van weide en ploegh, in zee te weide gaen,
 En danssen op den rugh van vader Oceaen.
- Maer 't weifelende lot, dat noit zijn rust kon houwen,
 190 Quam 't rustigh raetsbesluit des Aemstels, onder 't bouwen,
 Bespringen, slaggh op slaggh, niet anders of de Nijt,
 Die schendige Harpy, uit wrevel, schimp, en spijt,
 Het nootwerck scheuren wou, en met verwoede klauwen
 Der Burgermeestren gunst verbystren, en verflaewen,
- 195 En dwingen af te staen van dezen arrebeit,
 Zoo noodigh, en zoo nut, gevordert en beleit
 Door opzicht en het oogh der meestren, die bedreven
 Steenhouweren hun maet en wet en regel geven;
 Dies 't uurwerck van dien bouw gestadigh schynt te gaen,
 200 Van hant tot hant, gelijk de wyzer, op zijn raên,
 De ronde doet, en past op klokkeslaggh en uren,
 Zoo net, gelijk de zon om hoogh haer' loop kan sturen.
 Gestadigheit verwint. al draeit de wyzer kort
 Den dagh om, niemant merckt dat hy bewogen wort.
- 205 De Nydigheit zocht eerst de poorten stil t'ontgrendelen,
 En daeghde, uit eenen mist, voor stadt op, met haer vendelen,
 Door Amsterdam betaelt, en van den haenekraey,
 Ontdeckt, eer 't nachtgedroght belande aen wal, en kaey,
 Dat van verbaestheit zwichte, in ste van aen te vallen;
- 210 Toen al de burgery 't geschut voerde op de wallen,
 En blanck in 't harnas blonck, gelijk een ysre rots,
 Die geen en aenstoot vreest, den Oceaen ten trots.
- Noch rustze niet, maer streeft naer d'onbevrozene oorden,

- En hitst met volle kracht den blaesbalgh, uit den Noorden,
 215 Op dijck en dammen aen, dat Hollant schud, en yst.
 De zee verlaet haer bed. de springvloet wast, en ryst,
 En overschryt haer peil. de waeckende Aemsterlanders
 Aen 't zweeten, in dien noot, met schuppe en zoôn, niet anders
 Als warenze getroost den springvloet van Neptuin
 220 Het hoeft te biên, gelyck een strantbeer van arduin.
 Neptuin, hier tegens aen, wil toonen dat geen zoden
 Vermogen zyne vorck en opgepreste Goden
 Te stuiten, op den toght; ontziet noch dijck, noch pael,
 Noch eicke planck, en komt u, boven Outewael,
 225 Geborsten in de weide, en, bruizende op zijn riemen,
 Vaert voort, en zackt, en ryst, en valt in 't meer van Diemen,
 Zet hofsteên, vee, en vrucht in 't water, dat wel eer,
 Zijns ondanks, ruimen moest den boezem van zyn meer,
 Daer d'Amsterdammers, die hier lucht en adem schiepen,
 230 Al morrende om 't stehuis, nu huis en hof verliepen.
 Het open Aemsterlant, de polder rontom heen,
 Al 't vlacke velt lagh blanck, tot in het Sticht en 't Veen
 Geleek een bare zee. men kon het meer van Leiden
 En Haerlem, stroom noch sloot noch wegen onderscheiden.
 235 De hoybergh berghde 't vee. de droeve huisman stack,
 Met vrouwe en kindren, 't hoeft gedootverft uit het dack,
 In 't uitgemaelen meer. onwetenden aen 't schelden,
 En 't kostelijck stehuis de lantscha most ontgelden.
- Na zulck een zeestorm woelt het zeezieck Brittenlant.
- 240 De Faem gewaeght hoe dit de waterketen spant,
 Van Doever af aen 't hoeft te Kalis, en zijn krammen.
 De hoop van Londen vischt een net vol Amsterdammen.
 Karthage en Rome zien elckandre grimmigh aen,
 Als leeuw en tigerdier. alle oorloghsvensters staen,
 245 Als Plutoos blicken, root van gloet en zwavelvlammen.
 Zy treên in 't waterperck, als strijgezinde rammen,
 Of stieren, dol van wraeck, en nimmer stootens moe,
 Hervatten strijt op strijt, en stooten vreeslijck toe;
 Terwijl hun schuim en bloet ontloopt, en, in 't vertoornen,
 250 De herders toezien, hoe zy, met geweld van hoornen,

Elckandre gaen te keere, en booren door de huidt
 In 't vleesch, en ingewant, en menigh toestoot stuit
 Op ribben, en gebeent. d'een pooght, met d'achtervoeten
 En klauwen, stof en zant in 's vyants oogh te wroeten,
 255 Van achteruit te slaen, te stuiven voor den wint:
 En d'ander slingert fel den staert om, en verblint
 't Gezicht des vyants vast, met heene en weër te zwaegen.
 Zy loejen schrickelijck, en wenden zich, en draejen,
 Tot dat de worstelstrijt en dagh zyn ende neemt,
 260 En ieder wenscht om rust, in zijnen eigen beemt.

Geduurende dien storm en stryt der worstelaeren,
 Vernam men hoe om hoogh Saturnus quam gevaeren,
 Op bey zijn vleugels, schier gesleeten van de vlught:
 En zwevende rontom den Dam, in onze lucht,
 265 Met zijne scherpe zeÿn, waerme hy d'eeuwen maeide,
 Het uurglas op zijn hoof, de grijzaert d'oogen draeide
 Naer 't afgeleeft stadthuis, oft eer zijn overschot,
 Gereten, onderstut, verminckt, en half verrot,
 En evenwel, ter noot, 't verblijf der Amptenaren,
 270 Om schrift, gerief, en schat, en diensten te bewaeren.
 Wat, ben ick, zeght hy, dan mijn kracht en zickel quijt,
 Dat dit bouwvalligh dack mijn' ouderdom verslijt,
 En wacht het noch gerust, als leggende op zijn sterven,
 Dat menschenhanden voort het slechten, en bederven?
 275 Ick wil een' korter gangk met dit geraemte gaen.

Zoo spreeckt hy, en verzinckt in 't smitshol van Vulkaen,
 Beveelt hem 's middernachts dien ouden romp te sloopen.
 Vulkaen, toen 't nachglas net ten halve was verlopen,
 De wachters, van den slaep beschooten, stom en stil,
 280 Vergaten hunne wacht, voltreckt Saturnus wil,
 Ontsteeckt het zolderveen van boven, met zijn voncken.
 Het veen geraeckt in brant, dat eertijts lagh verdroncken:
 Dus brant het vier den balck, den zolder, en het dack.
 De gansche stadt waeckt op. de vlam ging op, en stack
 285 Het torenbuskruit aen. nu rusten geene bedden.
 De trousten schieten toe, en reppen zich, en redder
 De brieven, boecken, gelt, trezoor, en banck en schat

En bergen in dien brant de ziel der gansche stad;
 Terwijl de vlam in top blijft weiden, als een wonder,
 290 Uit gunst, die 't vier ons droegh, dat tijt gaf, om van onder
 Te redden have, en goet, ten oirbaer van 't Gemeen.
 Dus liet Vulkaen hier niets dan muurwerck, puin, en steen,
 Waerna de Bouwkunst breet haer vleugels ging ontvouwen,
 De nieuwe fenixpluim en kroon van 's lants gebouwen,
 295 Als ryzende uit den grave en d'assche en 't lijck van 't out,
 En een geduurzaamheit van eeuwen toebetrouwt.

Maer 't is aenmerckens waert hoe Godt zich openbaerde,
 In 't midden van die vlamme, en door zijn zorgh bewaerde
 De hooge steigerung, rontom 't begonnen werck,
 300 Toen vlam en roode gloet den lesscher viel te sterck,
 Met zijne tong, voorwint, alree de masten leckte,
 En blaecte, en eene wolck van smoock het volck bedeckte,
 Daar Stalpaert, op zyn wacht, gelyck Brantmeester stont,
 En zagh het gaepend vier, zijn' vyant, in den mont.
 305 Hy sterckt het tegenweer, dan onder, dan van boven.
 De ledren eemer bluscht al kissende den oven
 Van 't grimmigh element, dat schricklijck kraeckt, en knerst,
 En niet een kant noch steen van 't nieu gestichte berst.
 Waer zulck een heiloos ramp tot dit gevaert geslaegen,
 310 Het was om 's bouwers glans uit al zyn werck te vaegen,
 Den moedt der Overheit te kneuzen van verdriet,
 Te schenden 't aengezicht, daer al het lant op ziet.

Een voorspoock scheen voorheene ons in te willen prenten
 Den opgang van dien brant, toen heele regementen
 315 Van rotten zich verbaest begaven op de vlught,
 Drie dagen voor den noot, gelijk van eene zucht
 Tot haer behoudenis al heimelijck gedreven,
 En, boven ons begrijp, dit ondier ingegeven,
 Dat, vroeger wacker, eer zyne ongevallen vat
 320 Dan ons vernuft, dat traegh, tot kosten van de stad,
 Voor 't naeckende onweër duickt. hoe onvast staen dees gronden:
 't Geluck der steden is aen 't out stehuis gebonden:
 Men vraege Schelt en Eems; zy hebben 't ons geleert
 Hoe met den raethuisbouw 't geluck der steden keert.

- 325 De bouwer van 't Stehuis wist noch van geen verhuizen,
 Toen schon de bouwplaegh flux een' watervloet van muizen
 Op Hollants kusten aen. dit heir, in 't lang en 't bree,
 Geslingert staert aen staert, quam dryven over zee,
 Van 't Noorden, op ons strant. hier baet geen tegensportelen.
- 330 Zy knaegen hoy, en gras, en klaver, met hun wortelen
 En groente en steelen, af. de geest des beemts verdwijnt.
 De lantheer, by gebreck van voêr en klaver, quijnt.
 Men troost hem dat de scha der muize 't lant zal baeten,
 En zy een' gouden tant in velt en weide laeten;
- 335 Gelijk het naeste jaer de muizescha vergoedt,
 Met driemael zoo veel winste, en weide in overvloed:
 Maer 't ryzend Raethuis wort met smaet en hoon bejengt,
 En houdt een zelve streeck, zoo hoogh als 't nu, gezegent
 Van al de burgerye, een ieders oogh behaeght,
- 340 En d'eer van al de stadt in 't staetigh voorhoofd draeght.
 De Kerck van Sint Kathryn, gelijk menze innewijde,
 En bouwde tot Godts eer, bekleet de slincke zyde,
 Een ryck gebouw, waeraen de Heer van Purmerent,
 Heer Eggaert, by 't geschrift voor bouwheer noch gekent,
- 345 Den eersten grontsteen ley, dies wy zijn eedle rancken
 Gehouden zijn met lof, voor 's vaders deught, te dancken.
 Wie Amiëns bezoect, dat hy zyne oogen sla
 Op 't grootste kerckgesticht, de rechte wederga
 Van Eggaerts arrebeit, en lette of ons pylaeren
- 350 Gewelf en kooren min den bouwlust openbaeren
 In Hollants Graeflijckheit, dan in het Konings Rijk,
 Den Grave in majesteit en maght al t'ongelyck.
 Het heerlijk orgel noot geen dwaze zangverquistes,
 Maer Wyzen, op 't bancket van veertien paer registers.
- 355 Vier orgeldeuren noôn alle oogen, door de gunst
 Van Bronckhorsts tekengeest en schoone schilderkunst,
 Hem van Natuure alleen miltdaedigh ingegeven.
 Men ziet hier geene verf, maer louter ziel, en leven,
 Daer Saul zit te paerde, en David voert het hoofd
- 360 Van Goliath, den Reus, gelijk hy wort geloofd,
 Om zulck een trotse daet, en ingehaelt van rejen,

- Die, zingende in triomf, den helt der poorte inlejen,
 En wetten Sauls haet, en kroonzucht door dien zang,
 Bezuurt van Jesses zoon, zoo veele jaeren lang.
- 365 Men ziet, daer Davids harp en snaer den Godtvergeten
 En dollen Saul streelt, hoe eerloos en vermeten
 De Haet dien jongeling den schicht toedryven wil,
 Terwijl hy dien ontduickt, en balling wort al stil,
 Tot dat een flux soldaet hem bootschapt, hier beneden,
- 370 Hoe Saul op den bergh, van wanhoop overstreden,
 Na zulck een nederlaegh, met zijn verwaete ziel,
 Op drie verslage zoons, in zijnen degen viel.
 Op dat men het gevolgh aen deze keten schakel',
 Vraeght David Godt om raet, daer Abjathar 't orakel
- 375 Zal spellen, uit den glans van 't heiligh borstgesteent,
 Dat hem naer Hebron wijst, die Sauls doot beweent.
 Wanneer de dubble deur van 't orgel hangt geslooten,
 Wort David, daer hy knielt, gezalft, en overgooten
 Ten Koning, over 't huis van Juda, toen die stam
- 380 Te Hebron, met gejuich, op deze staetsi quam,
 Waerop d'eenstemmigheit van uitgeleze keelen,
 De joffers en de jeught, met zingen, dans, en speelen,
 En cyter, en tamboer, en rinckeltuigh, en luit,
 Verheffen haeren galm, die aen den hemel stuit.
- 385 Graef Willem, tot den stoel des lants, van Godt geschapen,
 Beschenckt, in 't Noorder glas, met haer doorluchtigh wapen,
 Dees stadt, waerover hy, als wettigh Graef, regeert;
 Waerna Maxmiliaen, Roomsche Koning, hoogh ge-eert,
 Haer' wapenkruisschild kroont met diamante straelen,
- 390 En parlen van zijn kroone, om eeuwigelijck te praelen,
 Als met een danckbaer merck van zijne majesteit,
 Voor Ridder Boelens gout, en 's helts grootdaedigheit,
 Ten dienst van zijnen Heer, voor ieders ooghe, gebleecken;
 Een eer, die blijft, en duurt, als 't brosse glas zal breecken,
- 395 Gelijkze oock op de kruin des Westertorens blinckt,
 En blincken zal, zoo lang de zon verrijst, en zinckt.
 In deze hooftkerck gaet de Batavier ten grave
 Naer Galen, die de Doot wou kiezen, eer dan slave

Te worden op de zee, geboeit aen 't Britsch gebiedt,
 400 Daer hy op 't Midlantsch meer den brant in 't buskruit schiet
 Van 's vyants zeekasteel, en leert hem, op de baren,
 In weêrlicht roock en smoock, in Plutoos hemel vaeren,
 En stuiven, recht voor wint, om in dien waterbrant,
 Als voorbo, naer den Teems, en 't vyantsch Brittenlant,
 405 De tijdinge aen het hof van Withal zelf te draegen.
 Hetrurie en Livorne en 't zeestrant zal gewaegen,
 Veele eeuwen na zijn doot, hoe stout dees watervorst
 Den vyant boort aen boort groothartigh klampen dorst,
 Gelijk een oorloghshelt, uit louter hart geschapen,
 410 Waerom de grafzerck noch gekroont hangt met zijn wapen,
 En ridderlijk geweer, en met de vaen bedeckt,
 Terwijl dit lijck de deught der levenden verweckt.

De Waegh, aen deze zy voor 't Raethuis, weet den zegen
 Van 's weerelts koopstadt net maer nimmer af te weegen,
 415 Door toevloet van de vaert. zy voert met haer gewin,
 De stede een' Potozy van daeghlijx zilver in,
 Door twee paer poorten, als om strijt, van vier gewesten,
 Om Hollants vryen Leeuw te weeliger te mesten,
 In uitgemaelen meer, of duin, en poldergras.
 420 Hier groeit het Hollantsch hart. hier zwelt de zuiveltasch,
 Van zilver, en root gout, en vriendelijcke schyven,
 Die, by gevaer en noot, onze oorloghszenuw styven,
 En leeren dat men licht den Amsterdammer terght,
 Maer zijn gedult den krijgh niet ongewroken verght,
 425 Zoo lang de schiltwacht waect, en hier, langs steene trappen,
 Gewapent nacht en dagh, de waeghtrap op zal stappen,
 En uitzien, vroegh en spa, en luistren of 't Stehuis
 Geen laegen wort geleght, ten schimp van 't wapenkruis.

De Vischmerckt woelt vooruit, en leeft van spartelvischen,
 430 Schaft stroom-en-zeevisch, en bezorgt de burgerdisschen
 Met allerhande teelt van 't vochtige element,
 Tot 's levens onderhoudt. het Gilt was hier gewent
 Sint Peters feest, van outs, met kroonen te vereeren,
 Te zingen, hant aen hant, naerdien 't zich moet geneeren,
 435 Als 't Galileesch geslacht, by 's hemels zegening,

En 't uitgeworpen net, dat 's waters vruchten ving.

De Beurs [daer d'Amstel stuit, en door vijf steene boogen,
Met waterpylen schiet, als van een pees gevloogen,
Wanneer het water valt, en adem haalt in 't Y,]

- 440 Ontfangt den burgerzwarm van d'oude en nieuwe Zy,
En al het uitheensch bloet, dat 's middaghs hier te gader
In eenen boezem vloeit, en uit zoo menige ader
Gevloten, leven geeft aen 't lichaem van 't Gemeen.
Hier wort Merkuur gedient, geviert, en aengebeên,
445 Met zijnen slangestock, en vleuglen aen de hielen.
Hier zweet het koopmans brein, gepropt van vrachten, kielen,
Papieren, wisselkansse, en munte, en beurskrackeel,
En winninge, en verlies. elck grijpt naer 't beste deel,
In schipbreuck, havery, verzekert kist, en packen,
450 En berght zijn have en 't lijf op masten, en op wracken.
De weiflende Fortuin smyt blindling 's weerelts goet
Te grabbel in den drang. de rijckdom styft den moedt
Des koopmans, door het lot, zoo rijck hem toegevallen.
Dan steigeren om strijt de gevels, poort, en wallen,
455 En torens hemelhoogh. de Staet en burgerdraght
Getuigen van 't geluck, door schattingen, en pracht.
Gewinzucht propt de breede en lange galerijen,
Die brommen in 't vierkant, gelijk een korf, vol byen,
En uitgelezen geur, gewonnen op het velt.
460 Dan roept de Beurs zich heesch: waerheen met al uw gelt,
O geltrijck Amsterdam? mijn nissen zien uw draeven,
En missen midlerwijl haer driemael twalef Graven,
Uit klaren marmarsteen te klincken, tot een eer
Van 't koopmans Kapitoel. of magh my nimmermeer
465 Gebeuren dit geluck, het welck mijn Beursgenooten
Verdienden, die het gout met heele schepen gooten,
In uwen open schoot door kommer, zorgh, en zweet,
Ten bouw van uwen Staet, en 't vrye lant bestee?
- Vijf hoofgebouwen, hier in 't ronde te bereicken,
470 Uit 's mercktvelts navelpunte, is geen onkenbaer teiken
Van majesteit, en maght, die nu doorluchtigh blijktt,
Naerdien de Dam in naem Sint Markus plaets niet wijckt,

Noch zelf het velt van Mars, zoo wyt befaemt by d'ouden,
 Die Rome, in zijne kracht en middaghglans, aenschouden,
 475 Toen, Cezars erfgenaem, August, in vollen vre,
 Het heiligh Kapitool in zijn triomfe opree.

Hoe luchtigh kan men nu op 't mercktvelt adem scheppen,
 En ieder 's mercktdaghs zich, op zulck een ruimte, reppen,
 In alle stallingen, en inkoop, en verkoop;
 480 Daer volck en burgerdrang en huisman, in den hoop,
 Vast veilen, loven, biên, en afslaen, en besteden,
 Verkochte waeren laên, op burrien, en sleden,
 Of torssen op den hals, of onder hunnen arm,
 Of krujen op het radt. geen wackre byenzwarm
 485 Is drocker op het velt, en in de honighkorven,
 Wanneer de boeckweit bloeit, die doot lagh, en gestorven,
 In d'aerde, eer klont en zon en dau haer leven schenckt,
 En naer dien eedlen geur de honighzuigers wenckt.
 Hier is de wandelstreeck van Amsterdamsche Heeren
 490 Wethouderen en Raet bekommert met regeeren,
 En deftigh staetgespreck. de koopman luistert hier
 Naer luchten uit der zee, en zamelt uit papier
 Den zin der letteren, van overal geschreven.
 Dan valt, dan ryst de merckt. hier is een schip gebleven,
 495 En ginder een belant, dat met Turckyen sloegh,
 De roofgalajen brande, of binnen Tunis joegh,
 En 't roofnest, out Algiers, noit zat van schepeplonderen.
 Dan hoort men hier van 't Y een' oorloghsman opdonderen,
 Of vlooten uit de Straete, of van de Spaensche kust:
 500 Dan groeit het koopmans hart, nu zeker en gerust,
 In zijn bekommeringe, en danckt Godts weêr en winden
 En watren, die by storm zoo menigh schip verslinden.
 De rijke zee is nu niet rijcker als de man,
 Die met dees blyde maer zijn zolders laden kan,
 505 Verquicken zijne hoof, en groene Gravelanden,
 En Beemsters, klaverrijck, vol vee, en vol waeranden.
 De Stadthuistoren stelt zijn kunstigh klockwerck, rijck
 Van klanck. Hemoni speelt een hemelsch klockmuzijck,
 Zoo snel, gelijk een luit, of Swelings orgelpijpen,

- 510 En snellen cimbeltoon, met vingeren te grijpen.
 Hier blazen schuiftrumpet en kromme en rechte fluit
 Orlandoos grooten geest ter heerenvenstren uit,
 Ter eere van de Wet, en burgerwandelaeren,
 Verquickt door bly muzijck, in ongeruste maeren
- 515 Van oorloge of tempeest. hier leest mèn de geboôn
 Der ondertrouden af, die op den zondaghstoon
 Naer hunne trouwboey treên, met onverzaet verlangen;
 Terwijl de drang des volcks en toeloop vast de wangen
 Der bloode bruiden verft, in 't op-en-nedergaen
- 520 Van 't Raethuis, naer hun straet, bestroït met pallemblaên,
 En goude loveren, door eene straet van menschen,
 Die 't nieugetroude paer den schoot vol zegen wenschen;
 Of weegen onderling de bruit, en bruidegom,
 Te rijk, te vreck, te lang, te kort, te wijs, te dom.
- 525 Hier leest men 's lants plackaet, of oude en nieuwe keuren,
 Of vonnissen, wanneer de jongste dagh het treuren
 Des sterfdaghs inneluit, en 't spiegelent schavot
 Den scherprechter daeght, die 't hooft van 't lichaem knot,
 De keel de lucht verbiedt, en streept met taeje roeden
- 530 De ruggen, op 't geschrey, en brantmercktze, onder 't bloeden,
 Met 's Heeren wapenkruis. hier treckt de stadts soldaat
 Op trommelslagh ter wacht, naer 't wachthuis toe, en staet
 's Wachtmeesters oogh ten dienst: hy zelf ontfangt de leuze,
 Het woort der nachtwacht, van des Burgermeesters keuze
- 535 En orde, tot een merck en veiligheid der wacht,
 Om alle misverstant te schuwen in der nacht.
 De vlyt en bezigheid der burgeramptenaeren,
 Die ieder hunnen plicht bekleeden, en bewaeren,
 Vermeerdert hier den zwarm van 't Raethuis, af en aen.
- 540 Hier waeckt de burglary. hier oefent zy haer vaen,
 De wapens, en 't geweer, zoo trots in harrenassen
 Gegespt, en uitgerust, als ofze waer gewassen
 In 't yzer, uit de wiege, en van haer moeders mam.
 Wie Amsterdammers dreight, die vint hier Amsterdam,
- 545 Gereet om toe te treên, groothartigh uit te vallen,
 Het zwangere geschut te voeren op de wallen,

Tot voorstant van haer Recht, en vryheit, zoo verraet
Haer poorten onderkruipt, of Mars de trommel slaet.

- Het Damrack voert den Dam de vrachten toe met schepen,
550 Gemackelijcker dan veel duizent sleden sleepen,
Veel wagens kunnen laên. tien wegen, nimmer moe
Van woelen, loopen drock naer 't vrye mercktveld toe,
En kruissen 't heene en weêr, met menschen, en met rossen,
Van burghwal, straete, en graft. heeft Orfeus eertijts bossen
555 Verplant met zijne lier, Amfion met zijn snaer
De steenen oit verzaemt, om Thebe wonderbaer
Te stichten tot een stadt; 't is t'Amsterdam gebleecken
In waerheit, onverbloemt, en zonder dichters streecken.
Het Noortsche mastbosch neemt het Raethuis op den rugh,
560 De rots van Benthem danst. de Wezerstroom wort vlugh.
De Wester marmersklip den maetzang volght van Kampen
En Stalpaert, die bezweet noch arbeit vliên, noch rampen,
Noch opspraeck, nu en dan gesprongen voor hun scheen,
Te vrede datze zich verbouwen voor 't Gemeen.
565 De mieren, in den bouw, om nootdruft te vergaeren
Des zomers, eer de kou des winters, zonder airen
En vrucht, haer overvall' zijn bezich in het velt,
Vervoeren ordentlijck de rijpe tarwe en spelt
Met yver in het hol. d'een sleept en torst het koren
570 Al zweetende op den neck. een ander geeft de spooren
Aen traegen, en bestuurtze, en drijftze op 't smalle padt.
Het is 'er alsins drock. d'een geeft, en d'ander vat.
Zy byten 't zaet in d'aerde, eer 't wortel koom' te schieten.
Voorzichtige arbeit zwicht voor lasten, noch verdrieten.
575 De bouw van 't Raethuis schynt op dezen trant te gaen.
Dus komt een regement ruighwerckers op de baen,
En schickt den baiert op van balcken steen en masten.
Steenzaegers, kanters, en polijsters, fluxe gasten,
Een ieder past zijn werck te spoeden, even drock.
580 Men draeft 'er af en aen, op 't luiden van de klock.
Men voert pylasters aen, en voedsel voor de muuren.
De bicksteen wast en groeit, om al de stadt te schuuren,
En d'afval van arduin, vertreden, en veracht,

- Als puin en stof, betaelt den Trezorier noch pacht.
- 585 Men ziet den Bentemer en Bremer gront gesleten,
 En vratigh ingeslickt, om hier een rots te meeten,
 Tweehonderttachtigh breed, tweehondert voeten diep,
 Daet 't Raethuis het vernuft der eedle bouwkunst riep
 Tot stichtheer, om gerief en aenzien te bewaeren,
- 590 En een geduurzaamheit, de drie, die hier vergaeren,
 Als krachten van de ziel der bouwkunste, in 't gesticht,
 Dat eeuwigh tuigen kan van 's bouwers trouwe en plicht,
 Aen zijne arbeitzaamheit en overlegh te mercken,
 Ten trots der gryze Faem van zeven Wonderwercken.
- 595 Wien namaels lusten zal te toetsen 't recht bescheit,
 Wanneer, en oock van wien de grontsteen wiert geleit,
 Dat hy ter vierschaer ga den stommen toetssteen spreekken,
 Daer Polsbroeck in Latijn, tot een gedenckbaer teken,
 Uitheemschen klaer berecht, en, door de goude tong
- 600 Van 't bouwschrift, alle kunne, en staet, en out en jong
 Vernoeght, als hy gedenckt hoe 't wit der oorelogen
 Getroffen, en de pais in haeren krits voltogen,
 Den Aemstelraet bewoogh te vallen aen den bouw
 Van 't Raethuis, toeverlaet van 's burgers deught en trouw.
- 605 Graeff, Pankras, Valckonier, en Schaep men hier te zamen
 Ziet glinstren in den toets, met hun doorluchte naemen,
 Als Burgermeesters zoons en neven, in 't gemeen,
 Grontleggers van 't Stehuis, en zynen eersten steen,
 In 't gulden vredejaer, en 't aenzien van hunn' Vaderen
- 610 En oomen, die hierop, omringt van 't volck, vergaderen,
 Het welck hun zegen wenscht, tot dat de leste steen
 Den eersten volgen zal, daer zy den stoel bekleên.
 Een, die te naeu gezet, wat hy bedilt wil pluizen,
 Verschoont zelf d'afbreuck van den terling burgerhuizen,
- 615 Nu ruimte en stadtgerief dees schade ruim vergoedt.
 Geen dolle Nero heeft de stadt hierom in gloet
 En lichten brant gezet, belust den nacht van Trojen
 Te speelen, en de boght der Wijcken af te rojen,
 Op lant-en-stadtgeschrey. geen Celer, geen Seveer
- 620 Versmolten schat en stadt, voor ooghlust van hunn' Heer,

- Aen overdaet van kunst, die veel te dertel steigert,
 Daer vrouw Natuur, te zwack, de Bouwkunst grontvest weigert:
 De noot, de nutbaerheit, in 't dringen even styf,
 Vereischten dack, en ruimte, en lucht, en veel geryf
 625 Van ampten, die beknopt by een zich t'zamen quijten,
 Ten dienst van Amsterdam, die d'eeuwen zal verslijten,
 Indien de Zeevaart haer getrouw blijve, en de Twist
 En Tweedraght niet den Raet van Hollants steden splist,
 Door onderkruipingen, en baetzucht, van geen muuren,
 630 Zoo sterck als diamant, en yzer, te verduuren.
 De bouwkunst, toenze in 't werck beooghde haeren wensch,
 Koos tot haer voorbeelt uit het lichaem van den mensch,
 Zoo meesterlijck volbouwt, van buiten en van binnen,
 Dat niets hieraen ontbreeckt, en d'allersnelste zinnen,
 635 Die dit doorsnuffelen, van 't meeste aen 't minste lidt,
 Bekennen moeten dat het allerminst miszit
 Wat hieraen wort herstelt. herstellen is misstellen.
 Wie dit hervormt, misvormt. laet overmeeten, tellen,
 En weegen, wien dit lust; het lichaem schroomt geen licht,
 640 Geen klaere middaghzon, noch maet, getal, en wight.
 Zoo blijkt dit bouwsel dan van lit tot lit rechtvaerdigh
 In evenredenheit, en zulck een' bouwheer waardigh,
 Die ieder bouwer wijst, en, als Godts leerkint, trouw
 Het oogh leert slaen op hem, en zynen schoonsten bouw.
 645 De bouwers van 't Stadthuis den eisch der wet voldeden,
 En volghden zulx de Kunst, dat geen van all' de leden
 In zynen stant bezwyckt. Vitruvius trede aen,
 En zelf Apollodoor, bouwmeester van Trajaen,
 Wiens naelt noch heden praelt te Rome, voor onze oogen;
 650 Zy vinden dit gebouw door al zyn leên voltogen,
 Van boven tot beneên. geene outheit dit verdooft.
 Het heeft zyn middenlijf, zijne armen, voeten, hoofd,
 En schouders, elck om 't netst. het heeft zyn ingewanden,
 Elck lidt, elck ingewant zyn ampt, gebrueck, en standen.
 655 Hier leeft en zweeft de ziel van ons Wethoudery,
 Gelyck een Godtheit, in, en ziet het zeilrijck Y
 Met 's weerelts oeghsten en Oostindiën geladen.

- De Zeven landen zelfs ons Heeren en hun Raeden ,
 Orakels van den Staet, bezoeken, reis op reis,
 660 In tijt van ooreloge en ongestoorden pais,
 En leeren, beter dan by Griecken, en Romainen,
 Hoe zich de Grooten hier tot 's nabuurs dienst verkleinen.
- Hier houdt het burgerhof de wateren in toom,
 Geplant op Aemstels gront, gelijk een hooge boom,
 665 Die zyne wortels schiet heel diep en taey in d'aerde,
 En, wassende in de lucht, zijn pit voor lucht bewaerde,
 Voor regen, hitte, en vorst, met schorsse, en schelle, en bast.
 Geene overwichtigheit in 't groejen hem vermast.
 Hy geeft den hemel bosch, en loof, en groene bladen,
 670 Den gront zyn schaduwen, en hangt met ooft geladen.
 De waterstroomen voên de wortels, en zijn groen
 Wort van den dau verquickt. al 't jaer is zijn saizoen.
 Men hoort de vogels schel in zijne tacken zingen.
 Men ziet de melckbron versch, rontom geduurigh springen,
 675 En vloejen, tweemaels 's daeghs; wanneer de zon, gehult
 Met straelen, 's morgens ryst, en 's aerdtrijx lyst vergult,
 Of 's avonts ons ontzinckt, en schuil gaet achter duinen.
 De Noortsche blaesbalgh schud de bosschen, en hun kruinen,
 Of knackt den eicken stam; maer dees, al even vast
 680 Gehanthaeft van om hoogh, ontziet noch leedt, noch last.
 Men ziet, van buiten en van binnen, drie kolommen,
 Gekoren uit de vyf aeloude, kunstigh brommen,
 In bey de stadiën, voor 't opgetogen oogh.
 De laeghste uit twee gemengt, en d'ongemengde om hoogh.
 685 D'Ionische, en Korintsche, als in een huwlijck, onder,
 Gesmolten ondereen, wort, tot een weereltsch wonder,
 Gedraegen van den voet, en draeght Korinthen weêr
 Uit Griecken t'Amsterdam om hoogh, tot Aemstels eer.
 Wie dees verknochtheit ziet en orden, zagh niet vasters
 690 Niet netters uitgewrocht. gestreepte muurpylasters,
 De hangende festoen, of die zich zelve spant,
 Het marmeren poortael, de vloer, gewelf, en pant,
 Het kroonwerck, zinrijck loof, rontom elcks innegangen,
 Naer eisch van ieders ampt, gevlochten en gehangen,

- 695 Geen ledige ydelheid, het beelt, dat draeght, of ciert,
 Geen woeste wildernis, maer alles gemaniert,
 De wet, de lange pijp, de kapiteel, de friezen,
 En lysten, elck om 't rijckst, by d'ouden niets verliezen.
 Doch eer wy noch gerijf en cieraet gadeslaen
- 700 Inwendigh, laet ons voor de beide gevels staen,
 En in elcks voorhoofd eerst de beeldewercken eeren,
 Daer wy Quellijns vernuft en geest zien triomfeeren.
 Het ooster voorhoofd draeght hier moedt op Amsterdam,
 Een dochter, voortgeteelt uit Aemstels gryzen stam,
- 705 En endelijck gekroont, door 's Keizers gunst en handen,
 Met zulk een hooftcieraet, de zon der Duitsche landen.
 De leeuw stut haeren stoel, en waect aen elcke zy,
 Daer d'Aemstelnymf haer kruick, de Stroomgodt van het Y
 Zijn water giet in zee, en rusten in hun biezen,
- 710 Die, al den zomer groen, by wintervorst bevroezen.
 De Watergoden slaen een ongelijck geluit,
 En blazen haeren lof op alle watren uit.
 De Zeegodinnen, nu geweckt door zulcke galmen,
 Vereeren haer met wier, en krans, en mosch, en palmen.
- 715 De krokodil de zwaen de zeehont, reis op reis,
 Zich domplen, daerze heerscht met haeren tack van pais.
 Ick hoor de Tritons heesch trompetten, zie dolfynen,
 En meereminnen, nat van vlechten, hier verschijnen
 Ter wyfeest, Godt Neptuin gezeten, met zijn hulp
- 720 En trouwe gemaelin, in zyne wagenschulp.
 Hier woelt de waterjaght van Zeegoôn en Godinnen.
 Zoo kil een element kan noch de kool van 't minnen
 Niet blusschen in den vloet, of Peleus, heet en warm,
 Neemt Thetis op den schoot, en drucktze in zynen arm.
- 725 En dunckt dit iemant vreemt? zy toeten op den horen
 Dat Venus uit het schuim en zeeschuim wert geboren.
 Al 't zeddom leeft hier nu, in 't groejen van ons Stadt,
 Als of het haer geluck om strijt gezworen hadt.
 Zy roepen, waer een vloot de baren door komt bruizen:
- 730 Vaert heene: propt de stadt, de zolders, en de huizen,
 En kelders met uw vracht: wy schencken u 't geley.

- De koey geeft Hollant melck, maer dit 's de vetste wey,
 Waerby de koey gedyt. wie twijfelt aen dit zeggen,
 Zal Gysbrechts wallen noch aen Pampus uit zien leggen.
- 735 Geen koejenuder maeckt de steên en dorpen rijk:
 De Zeevaert bouwtze, en brengt eerst zoden aen den dijk.
 Indien 't geoorloft waer ter zyde eens af te treden,
 Om ieder hoofdgebouw der Koopstede aller steden
 Te gaen bespiegelen: ick sleet den dagh en tijt,
- 740 Die den stehuisbouw nu alleen is toegewyt:
 Ick overvlocht het hoofd van Amsterdam met kranssen,
 Of, als een Cybele, met heldre torentranssen,
 En spitsen, op wier kruis de goude weërhaen draeit,
 Aenwyzende uit wat streeck de koopvloot overwaeit.
- 745 Lucy, daer 't weeshuis groeit, zich dagelijx verwondert,
 Als zy haer weezen telt, en opvoedt zevenhondert,
 Uit haeren milden schoot. Sint Klaere ziet Raspyn
 Betemmen met zijn rasp het wilt, dat in de lijn
 Het Brasiliaensche bosch moet maelen en versleepen,
- 750 En siddren voor den knoop en 't klatren van de zweepen
 Der overstrengre Tucht. het Spinhuis raeght de spin,
 Die looze netten spant voor breidelooze Min.
 Het Dolhuis sluit en stilt ontzinde Razernyen,
 In stille schaduwen. Sint Peters Galeryen
- 755 Geleiden ons naer 't bedt van krancken man en vrouw,
 Door Kusters kunst verquickt. de Bajert herberght trou,
 Drie nachten achtereen, verlege wandelgasten,
 Die, naeck en geldeloos, vermagert zien van vasten.
 Het nabuurgasthuis troost den ouderdom in rouw,
- 760 Ontfangt den ouden stock, en d'afgeleefde vrouw.
 Het Amiraelshof dient den Zeeraet, scherp gesleepen
 Op 't veiligen der zee, gekruist met oorloghsschepen.
 Ontfanger Spiegel hier 't gelegelt wort betrouwt,
 Ten steun der zenuw, die de zeekust ploeght, en bouwt.
- 765 Het ront Begynhof berghet de Maeght in zijne muuren.
 De Zuid-en-Noortkerck en de Westkerck haer gebuuren
 Ten dienst staen. Sint Niklaes wint aenzien, door de kunst
 Des torens, net gedraeit, en Swelings Faem en gunst,

- Wiens geest door d'orgelkeel zoo hemelsch quam gedrongen,
 770 Dat Englen op den galm van Jesses nooten zongen.
 De dubbele orgeldeur, een stichtigh tafereel,
 Verweckt noch Heemskercks geest ten grave uit, door 't penseel,
 Dat David, die den Reus het hoofd heeft afgeslaegen,
 Op maeghdegalmen schijnt tot aen de lucht te draegen.
 775 De Koningklijcke harp, voor 't heiligh Kistverbont,
 Zijn voeten gaende maeckt, die raecken naulijx gront,
 Daer Michol, uit het hof, te blind vervoert, eilaci,
 Dien ommeegang beschimpt, en godtsdans met zijn staetsi.
 De Godtskist, zevenmael gedraegen om den wal,
 780 Dreight Jericho verbaest met eenen zwaeren val.
 Maer 't heerlijk kerckglas, daer ons Lievevrouws kapelle
 Van outs gesticht was, geeft getuighnis van het snelle
 Vernuft des schildergeests, die 't werck zoo schicken kon,
 Dat 's Engels Groet, Godts Kribbe, en oude Simeon,
 785 Daer Christus wort vertoont, de grootste meesters leeren
 Hun verwen maetigen, hartstoghten, ordineeren,
 En bouwen naer de kunst; te schildren een gewelf
 Natuurlijk, en gelijk de kerck in 't leven zelf.
 Ick zwijgh van 't koorglas, daer de kloecksten naer verlangen;
 790 Van Ridder Heemskercks graf, met zynen schilt behangen.
 't Gewelf, van Heiligheit in d'oude tijt befaemt,
 Op achtien pylers rust. Sint Agnes school betaemt
 Door Baerle en Vossius de Koopstadt te stoffeeren
 Met wijsheit, die de jeught t'Athene plagh te leeren.
 795 De Schouburgh licht de stadt, gelijk een morgenstar,
 En schuift tooneelen op, daer Engel Lucifer
 Uit zijnen hemel ploft, en starrelichte stoelen,
 In 't onuitbluschbre vier der helsche zwavelpoelen;
 Een treurspel om een hart van diamant, als glas,
 800 Te brijzelen tot stof, te kneên, als maeghdewas,
 Naerdien 't veranderen van heil in ongelucken
 Noit grooter ommezwaey in 's trotsen brein kon drucken.
 De Schouwburgh plant en stampt de zeden in de jeught,
 Ontmomt de weerelt, leert welspreeckentheit, en deught,
 805 En wijsheit, uitgebeelt door rol, en personaedje,

- Gelaerst, of licht geschoeit, gevoert op haer stellaedje.
 De tooneeldichter zuight, gelijk de bie, zijn stof
 En geur, uit heiligh en onheiligh, om met lof
 t'Onthaelen al de Wet en wijze Burgerheeren,
- 810 Die met hun achtbaerheit 't gestoelte hier vereeren.
 Sint Joris hof bezorgt den onbezorghden kost
 Zyn macke vooglen, van bekommering verlost.
 De Heerenherbergh staet voor alle Grooten open,
 En zweet om 't vaste goet in 't veilen, en verkoopen.
- 815 Het rijke Ostindisch huis verslaeft zich, mat en moe,
 En rieckt ons met den geur van 't kruidigh Oosten toe,
 't Westindiaensche wil noch eens den Portugiezen
 Afeischen 't geenwe by de zeefortuin verliezen.
 Het Schrynerwercks pant bestelt ons tafel, en kantoor,
- 820 En glimt van sackerdaen, en ebben, en yvoor.
 De Vleeschhal schaft ons vee, wiens keelen afgesteecken
 Niet blaeten, daer voorheen Sint Peter plagh te preecken
 Van d'oude visschery. het dienstbaer Leenhuis plant
 Zijn nutte leenbanck, daer het ingebroghte pant,
- 825 Den noot der armen stut. 't Geschuthuis smilt aen vlieten
 Van koper, root van gloet, om donders af te gieten,
 En blixems op haer' vorm. de korenschuur schaft graen,
 Betoomt de vrecke merckt, en spijs den onderdaen.
 Steenhouwery, Stetuin bezorghen stadts gebouwen,
- 830 Daer zaegh en beitel knerst, in 't zaegen, en in 't houwen.
 d' Aelmossenier bezorgt den nootdruft, in den noot,
 Door al het ronde jaer, en deelt uit zijnen schoot
 Der burgren schaelgifte uit. Huiszittevaders winnen,
 By winterdagh, het hart der naeckte huisgezinnen,
- 835 Door armoede uitgeput. de Schermschool treckt haer eer
 Uit Aemstels schutterye, en oefentze in 't geweer.
 Zy monstert den soldaet, op haere monsterrollen,
 En helpt hem aen soldy, en munt, betaelt ten vollen.
 Van 't Pesthuis rep ick niet, dat, buiten ons stevest,
- 840 De lucht der stede vaeght van doodelycke pest;
 Noch oock van d'Ossemerckt, daer vette en magere ossen
 De weide en Eiderste van hunnen last verlossen;

- De gladde klepper van ons Ridderjeught zoo vroom
 Leert luistren, in den ring, naer roede, en spoore, en toom.
- 845 De scheepswerf bouwt een vloot, ten dienst der Amiraelen,
 En Bickers eilant scheidt eilanden, om te dwaelen
 Op 't wijzen van 't kompas, en al de ruime zee
 Te dwingen met geschut, van d'eene aen d'andere ree.
 Het bezigh Werckhuis kan de luie koorts verjaegen,
- 850 Die voor den arbeit gruwet, als 't hoeft van alle plaegen.
 Nu zwygh ick van de Wael, die zwart van schepen kriet,
 En 't mastbosch om de stadt, zoo levende, en gezielt.
 De stadt verrijst, gelyck een weerelt, uit het weilant,
 Doorvloeit van aderen, bezaeit met menigh eilant,
- 855 Met steene bruggen, boogh by boogh, aen een gehecht.
 Noch zwygh ick van den stoel, gewijt aen 't Waterrecht.
 De zegen van den bouw der Zeevaart is gebleecken,
 Nu Amsterdam braveert, dus heerlijk uitgestreecken,
 En haere bolwercken en wallen heft om hoogh,
- 860 Die, storm op storm getroost, uit een heel ander oogh
 Op hunnen vyant zien; terwijl 't geluck, ons gunstigh,
 De stadt door Haimens sterckt, zoo heerlijk als wiskunstigh.
 Maer deze uitspanning dient het wyfeest tot een kruis,
 Dies keer ick naer de pracht van 't steigerend Stehuis.
- 865 De gevel voert in top Voorzichtigheit, en Vrede.
 Rechtvaerdigheit bekleet, ter slincke hant, haer stede,
 Regeert met haeren staf, en weeght een ieders Recht,
 Gelyck en ongelijck, door 's weeghschaels tong beslecht.
 De westerzon verzinckt ontrent de westkim zachter,
- 870 Om zich te spiegelen in 's gevels prael van achter,
 Daer deze hoofstادت draeght den hoedt van Godt Merkuur,
 Den graetboogh en kompas en kaertboeck kaert en stuur
 Kanaster bael en kas ziet slingren voor haer voeten,
 Als schatten, die door winst al 's koopmans zorgh verzoeten.
- 875 Vier weerelden, en elck uit een verscheide lucht
 Genaecken de Godin, en offren haere vrucht,
 Uit rechte eerbiedigheit. het goutrijck Amerijcke,
 't Wydtheerschende Asia, het leeuwenvoënde Afrijcke,
 Het burgerlijck Europe ontvouwen door dien schat

- 880 En gaven haere gunst, gedraegen deze Stadt,
 Die alle kusten kent, en omzeilt, en bewandelt,
 Met geele en zwarten Moor, en alle uitheemschen handelt,
 Van daer het gouden hoofd des morgens straelt, en praelt,
 Of 's avonts in den schoot van Thetis nederdaelt,
- 885 Of 's middaeghs blaect, of 's nachts, by 't grimmen van de
 [Beeren,
 Geen ys ontdojen kan, noch sneeuw en sneeujaght deeren.
 Dus schijnt de weerelt heel om Amsterdam gebouwt,
 Gelyck menze, op haer' troon gezeten, hier aenschouwt.
 Drie beelden staen in top. de Sterckheit, grof van leden,
- 890 Zich aen den pyler hout. de breidel is de Reden
 Met reden toegeleght, en Athlas onderschraeght
 Op zyne schouders fors den hemel, dien hy draeght,
 Waerin al d'aerdtkloot hangt, gedeelt aen aerde en baren,
 Om wien de zeeman durf naer alle kusten vaeren,
- 895 Op 't wyzen van 't kompas, en 't schieten van den boogh,
 Die 't wackerste vernuft van Tifis noit bedroogh.
 Toen Romulus begon zijn nieuwe stadt te bouwen,
 Met kracht, op Palatyn; uit louter rots gehouwen,
 Omtrent den Tyberstroom, en met een smalle gracht
- 900 Omtrocken voor gevaer; had iemant oit gedacht
 Dat deze stadt al d'aerde en zee zou wetten stellen;
 Zoo menigh aertsgewelt en Rijck ter nedervellen,
 Gelijck een Keizerin der weerelt, die het zwaert
 Uit 's hemels troon ontging, en niemants wrevel spaert?
- 905 Toen Kennemaers, van outs, om 's Graven moort te wrecken,
 In Gysbrechts houten muur den peckstock quamen stecken,
 Zoo menigh rieten dack begraven in zyne asch,
 Wel tweewerf achtereen; had iemant op dit pas
 Gelooft dat zulck een nest, nu andermael begraven,
- 910 Verryzen zoude, om noch behantvest van 's lants Graven,
 Ten toon te staen, zoo trots, gelijk een lantspylaer,
 En uitstaen zoo veel noot en lant-en-zeegevaer?
 Toen Amsterdam herbouwt, omgort met steene muuren,
 En toornen half gebrant, zoo bitter moest bezuuren
- 915 Den honger van het los verreuckeloosde vier;

- Had iemant wel gedroomt dat deze in 't lest dus fier
 Haer kroon verheffen zou, na 'et entloos ooreloogen,
 Met zulck een heerlijk dack en overwelfde boogen?
 Gelyck dit Raethuis nu geen Kapitoolen wijckt,
- 920 Dat, als een schim den mensch, het out Stehuis gelijckt,
 En, onder 't branden van het oude, quam te wassen
 Uit ydel puin, en roock, en smoock, en stof, en assen;
 Gelijck de Fenix wort herboren uit de vlam,
 En 't vaderlijke lyck: dies roept nu Amsterdam:
- 925 Laet Nijt, gevalt haer dit, zich by mijn koolen warmen;
 Hier staet het spreekwoord vast, dat branden niet verarmen
 Het afgebrande huis: gelijk nu menighwerf
 De brant tot viermael toe verheerlijckte mijn erf,
 En stadt, en Stedehuis, waer by men klaer kan mercken
- 930 Hoe 't lot behaegen neemt door strijdigheên te wercken,
 Te zegnen, onder schijn van vloeck elende en ramp.
 Zoo blinckt de zon op 't schoonst, die aenbreeckt uit den damp.
 Zoo lant de vloot, na storm, geluckighst in de haven.
 De scha van haverye en packen te begraven,
- 935 In 't onweêr, wort met vreught door overwinst geboet,
 En zet het rijk kantoer op eenen vaster voet.
 't Gerief van binnen eischt dat wy de bouwkunst loven,
 Op haeren ondergront. hier valt de dagh van boven,
 Door twee vierkanten, doch langworpigh, om het licht
- 940 Te scheppen uit de lucht, van binnen, voor 't gezicht,
 Ten dienste van de breede en diepe galerijen,
 En alle duisternis inwendigh te vermijen.
 Hier slaept het donderhol, de koker van 't metael,
 Het welck in arbeit gaet, bevrucht van yzer, stael,
- 945 Salpeter, blixem, vier, gereet geweld te baeren,
 Ten schrick van vyanden, en 's lants geweldenaeren.
 De Noortsche kercker duickt in droeve schemering,
 Noch dieper voor den hals, gedoemt ten stroppe, of kling.
 De gyzelkamers, die het Noorder licht ontfangen,
- 950 Zijn min met schaduwen en schemering behangen.
 De folterkamer met vertrecken is voorzien,
 Op datze het gerecht naer zynen eisch bedien'.

- Hier herberght de cippier, gelijk rontom gegooten,
 Terwijl hy kerckers spijst, en toeziet op hun sloten.
- 955 De Pander woont in 't weste: en 't zuiden, diep en langk,
 Ontfangt geheel Peru, op zyne wisselbanck,
 En lichts genoegh van straet, bescheenen klaer en helder.
 Hier slaept een zilvermijn, in Kresus zilverkelder.
 Men toetst hier zilver, gout, gemunt, en ongemunt.
- 960 De Wisselheer vooraen den koopman toegang gunt;
 d'Ontfanger, achter hem, ontfangt de ronde schyven,
 Of keertze weder uit, om ieder te geryven.
 De wisselschryver houdt de boecken, dicht hier by,
 Bekleet den Wisselheer, en hangt aen 's meesters zy.
- 965 De laege rechtbanck volght, en dan, van wederzijen,
 De Vierschaer, waect de Wacht, het oogh der burgeryen,
 Als Argus overal, op 't Raethuis, en den Dam.
 De Vierschaer, als de mont van 't heiligh scherprecht, nam
 In 't midden haeren stoel, om den ter doot verwezen
- 970 Zijn vonnis, voor de straf, rechtvaardigh voor te lezen:
 En wie de Vierschaer ziet, en let op haeren stant,
 Gelooft dat Ctesifon met zijn vernuft de hant
 Den kloecken bouwheer boodt, om deze t'ordineeren:
 Want wie de bouwkunst zoekt, hier eeuwigh uit zal leeren.
- 975 Nu roept de bovengront my boven naer de prael
 Van 't heerelijck gewelf, de groote burgerzael.
 Wat vloer betreet men hier! wat wil ons nu gemoeten!
 Hier wort de hemelkloot en aerdtkloot met de voeten
 Getreden, en men ziet hier aerde, en Oceaen,
- 980 Twee weerelden, gevloert: de starren, zon, en maen,
 De twalef tekens me, waerdoor de zon haer ronden
 Voltreckt, van jaer tot jaer, gehoorzaemen de vonden
 Van 's bouwers schrandren geest, en straelen, nimmer moe,
 Den burger, van beneên, met haere glanssen toe.
- 985 Wat schept mijn hart al lucht en zon, van wederzyen!
 Hoe weide ick in 't vierkant, door d'ope galerijen,
 Waer langs men, stap op stap, naer ieder Amptheer gaet,
 Die hier zijn ampt bekleet, en burgerlijcken Staet!
 De groote zael des volcks is net in 't hart begreepen,

- 990 Om van het Oosten 't oogh te houden op den Schepen,
 Die zich in 't Westen zet, en daer elcks Recht bewaert.
 De pleitbezorger en 's Rechts voorspraeck zyn vergaërt
 Van vore, aen elcke zyde, om op hun pleit te letten,
 De keuren, 't Roomsche Recht, en Keizerlijcke wetten.
- 995 De Rekenkamer houdt hier by haer schryfkantoor,
 Ontfangt het gelt, en sluit het slot van 't rijck trezoor.
 De troostelooze boël zucht midden in het Noorden,
 Terwijl de schultheer zich niet paejen laet met woorden.
 Zyn oosterbuurzael zet de zeescha net betaelt,
- 1000 Beslecht verzekertwist, zoo lang Fortuin verdwaelt,
 En haeren koopheer solt, op wilde en woeste baren,
 Door storm, en rovery, en brant, en zeegevaeren.
 Het noortoost pauweljoen de Weezemeesters dect,
 En 't zuidwest het trezoor voor al het lant verstreckt.
- 1005 Geheimnisschryvers staen ten dienst van volck en Heeren,
 Daer boecken en papier de kamer dicht stoffeeren,
 In 't midden naer de straet, van waer de middagh straelt.
 In 't zuidoost pauweljoen wort aen de stadt betaelt
 De rent, of burgerschap, of huishuur lang verstrecken.
- 1010 Hier komen amptenaers en ambachtsmeesters spreucken
 Om amptloon, en verscot, by Aemstels trezoorier,
 En zijne rijcke kas betaelt den soldenier.
 De groote raetzael, en de zesendertigh Raeden,
 Aen 's vierschaers slincke zyde, als burgerpylers, laeden
- 1015 Den last van stadt en lant op hunnen stercken neck.
 De Burgermeesters zael bekleet, met zyn vertreck,
 De vierschaer van om hoogh. de borst der hooge puien
 Steeckt midden uit, en melt 's Wethouders wil, op 't luien
 Der schelle torenklock, door 's Heerschryvers mont
- 1020 En wat de Heer, tot heil des volcks, geraeden vondt.
 Van hier wert, op 't gejuich der aengedronge stede
 En alle de gemeent, den zeevaertnutten vrede,
 Gesloten tusschen Brit en Batavier, gehoort,
 En 't volck verkuntschapt hoe nu d'yzere oorloghspoort
- 1025 Ter zee gesloten was, en zoo veel kopre monden
 Van 't gruwzaam zeedroght, die schip op schip verslonden.

Men zagh de steigeringe en masten gansch in 't groen,
 En 't onvolbouwt stehuis met loofwerck en festoen
 Behangen in triomf, met hangende prieelen.

1030 De Dam ontvouwt hierop de pracht der schouwtooneelen.

De waterzege steeckt haer vreughdevieren aen,
 Die geven schooner glans, by d'uitgebluschte maen.
 De Vredefaem schept lucht op allerhande tongen,
 En zet de havens op, die teffens opensprongen,

1035 Als deuren uit haer slot. wat zeilvlugh is en ree
 Licht ancker voor den wint, en kiest de vrye zee.

De tweede staedje om hoogh [gewyt voor 't bloedigh outer
 Van vader Mars Bellone en 't streng geslacht, dat stouter
 In 't harnas, op de trom en 't vliegen van de vaen,

1040 Gereet is naer den slagh, als naer zijn feest, te gaen,]
 Bewaert in haer gewelf, noch trotser dan Venedigh,
 De wapens, en 't geweer, dat, spits, en scherp, en snedigh,
 En zwanger, op zijn tijt, van Plutoos kruit en loot,
 De grootste schoonheit ziet in 't grimmen van de Doot;

1045 Indien de noot vereischt te strijden op de vesten;
 Of buiten, voor de poorte, ons dijcken vet te mesten,
 Met heiloos bloet, en mergh; of, op den Aemstelstroom,
 En 't Y, den vyant kort te houden by den toom;
 Of ergens op de grens voor 't Vaderlant te waecken;

1050 Of op een vlacke hey, daer d'elementen kraecken,
 In pulverroock, en smoock, en stof, en vlamme, en vier,
 Te haelen uit den slagh, een' lofkrans van laurier,
 En zegenrijcken roof, na 's vyants nederlaegen,
 Gespreit langs 't open velt, verwonnen, en verslaegen.

1055 Wie lust heeft toe te treên in 't ridderlijck gespan,
 Hier schaft men wapentuigh, om vyftigh duizent man
 Te wapenen, van teen ten tanden toe, met helmen,
 En rustingen, ten schrick van eervergete schelmen,
 Tot voorstant van de ruste en vryheit der gemeent',

1060 Haer hantvest, goet, en bloet, en al wat Godt verleent,
 Tot 's levens onderhoudt, om maetigh te gebrueicken,
 Daerze in de schaduwen der Burgervadren duicken.

Nu 't ovrigh beeltcieraet van binnen aengemerckt,

De Vierschaer eerst om laegh, die, naer den eisch beperckt,
 1065 Den rechterstoel bekleet met drierhande stoffen
 Van oordeelen, met kunst, als op het hoofd, getroffen.
 De wyze Salomon, in 't midden, scheid, niet blind,
 Het duistere geschil om 't levendige kint,
 En weet den boezem van Natuur dus uit te putten,
 1070 Dat hy zijn oordeel bouwt op onverwickbre stutten;
 Naerdien hy klaer, door 't bloote en schitterende zwaert,
 Het waere moeders hart en 's valsche moeders aert
 Zoo levendigh ontdeekt, dat geene haer gepinzen
 Voor zyn doorzichtig oogh kan decken, noch ontveinzen.

1075 Ter rechte zyde laet Seleucus zelf het licht
 Uitblusschen in zijn ooge, om 't halleve gezicht
 Van zijn' beklagghden zoon te spaeren, te verschoonen,
 En onbesproken zich oprecht in 't Recht te toonen.
 De straffe Brutus houdt gestreng de slincke hant,
 1080 Eischt halsrecht van zyn zoons, in heimelijck verstant
 Getreden met Tarquijn, om Rome te verraeden:
 En schoon de volgende eeuw dit vonnis magh versmaeden,
 Als al te scherp en wreet voor 't vaderlijck gemoedt;
 Hy draeght, ten dienst des Staets, geen kennis van zyn bloedt.

1085 Godts oordeel, boven 't hoofd der Rechteren t'aenschouwen,
 Verschrickt 's verwezens geest, verquickt zyn flaeu betrouwen,
 Naerdien genade en straf hem noodight, en ontstelt,
 Daer 't hemelsche penseel het jongste vonnis velt.

De Vierschaer, daerze zit ten oordeele opgetoogen,
 1090 Twee zuivre beelden ziet verschijnen voor haere oogen,
 't Rechtvaerdige Gerecht, met een Voorzichtigheit:
 Want alle vierschaer doolt, die dit paer zustren scheid.

Acht marmerbeelden, daer men d'Ouden op magh nooden,
 De zeven Godtheên, en de Moeder van de Goden,
 1095 Vrouw Cybele, om de kunst, van 's beeldehouwers hant,
 Naer 't leven, en vol ziels, tot bouwcieraet geplant
 Om hoogh, in d'enden van de lange gaeleryen,
 Verdienen dat Athene en Rome hun benyen.
 Fortuin wou Amsterdam in 't bouwen gunstigh zijn,
 1100 Toen zy, ter goeder tijt, hier Fidias Quellijn,

- Van 't Schelt aen d'oevers van den Aemstel, nederzette,
 Op dat hy zijn vernuft op ons cieraeden wette;
 Toen Koningin Christine, in 't bloejenst van haer tijt,
 Hem, als een perle, had haer kroone toegewijt,
 1105 En noo dien helt ontsloegh, ten dienst der bontgenooten.
 De Tyber had voor hem de hooge school ontslooten.
 Hy staet voor Angeloos noch geen aelout vernuft,
 In zijn beelthouwerye of tekenkunst, verbluft.
 Eischt iemant van dien lof een blijck, en kenbaer teken,
 1110 Men vraege elck meesterstuck: de stommen zullen spreekken,
 En pleiten voor den man, die zulck een kunst en schat,
 Als Aertsbeelthouwer van de zegenrijkste stadt,
 Besteede aen 't Kapitool der Amsterdamsche Heeren,
 Die hun Stadthuis met kunst, gelijk met schat, stoffeeren;
 1115 Dus most de Schilderkunst de Beeldehouwery,
 Verzelschappen, als twee gezusters, zy aen zy.
 De Schilderkunst zocht stof by Grooten, niet by kleinen,
 Uit Godts gewyde blaên, en d'outheit der Romainen,
 Bemaelde gaelery, schoorsteen, boogh by boogh,
 1120 Naer eisch van ieders ampt, beneden, en om hoogh.
 Men ziet 'er Burgerhart, het hoofd der Batavieren,
 Bestrijden d'adelaers, en Cezars krijghsbanieren,
 Tot voorstant van zyn Recht, met opgeheve kling.
 Men ziet 'er den triomf, en handel onderling.
 1125 De Tyber leert de maght des Rijns beneden kennen,
 Omhelst dien bontgenoot, waerop de Faem haer pennen
 Ontvouwt met eenen klanck, daer 't aerdrijck van gewaeght;
 Terwijl de Batavier geen juck van Rome draeght,
 Maer op de vryheit praelt, verworven door zijn wapen.
 1130 Aldus eert Tacitus dit bloet, ter deught geschapen.
 Plutarch en Livius verleenen geest en gunst,
 In hun historien, de rijke tekenkunst,
 Op 't Raethuis, overkleet met Roomschen, en met Grieken:
 Der Burgermeestren deught, zoo liefelijck te riecken,
 1135 Door hun trouwhartigheid, die Rome 't hoofd ophoudt,
 [Daer dreigement, noch doot, noch eigebaet, noch gout
 Deze ackermans beweeght in hunnen plicht te wancken,

- Waer voor de Stadt dat bloet niet ophoudt te bedancken,]
 Behoudt haer verwe noch. Lykurgus, zonder vrees,
 1140 Beschermt het wettigh Recht der Koninglijcke wees.
 Hier spreeckt de Poëzy, die stom is, alle spraecken.
 Medea wapent zelf den vlieshelt tegens draecken,
 En doodelijck venyn. Kalipso bergh, uit noot
 Van schipbreuck, noch den Grieck in haeren zachten schoot:
 1145 En om in 't heilighdom der letteren te treden;
 Men ziet 'er Josefs maght geviert, en aengebeden,
 Daer hy Egypten stut, gelijk een Konings stijl,
 Den hongeringen buick verzadight aen den Nijl,
 Met voorraet van gewas, en opgeleide graenen,
 1150 In eenen dorren tijt, bedaut van ieders tranen.
 Men ziet hoe Amrams huis, tot weering van geweld,
 Den volcke een wyze wet en vrome rechters stelt;
 Hoe Salomon geknielt, na 'et bouwen van Godts drempel,
 De Wijsheit bidt van Godt, in Godts gewyden tempel;
 1155 Hoe Moses elders met de wet ten berge afdaelt;
 En elders hoe men Gode en Cezar tol betaelt,
 Door last van 't eeuwich Woort, zoo lang in kracht gebleven;
 Terwijl het elck beveelt zijn schuldigh recht te geven.
 Wat noch te maelen staet, zal blijcken, als 't penseel
 1160 De jongste streeck voltreckt, op ons stehuispanneel.
 De beeldehouwery zou zich met recht beklaegen,
 Indien ick hem vergat, die, op den zegewagen
 Gezeten, triomfeert, na dat hy stadt en wal
 Beschutte voor den arm en 't zwaert van Hannibal,
 1165 Door 's helts beleid misleit, en schrande opgehouden;
 Toen al het morrend volck den heirtoght toebetrouden,
 Den grootsten Fabius, belaste, zonder schult.
 Zoo redde een man den Staet door wijsheit, en gedult.
 Toen Stalpaert my de kunst aldus liet zien, en hooren,
 1170 Op 't Raethuis, steegh mijn lust, daer Sint Katrijnes toren,
 Wanneer hy dien volbouwt, in zijnen vollen krits,
 Noch hooger dan de Dom van Utrecht, met zijn spits
 Die lucht niet raecken zal, waerin mijn geest ging weiden,
 In beelde-en-schilderkunst verruckt, en afgescheiden,

- 1175 Verwondert dat het brein des menschen zulck een' schat
 Van beitel en penseel beknopt te zamen vat,
 En onder 't eenigh dack, een ieder op zijne orden.
 Wie nu bouwmeester, of een schildergeest wil worden,
 Of Fidias in kunst en beeldehouwery,
- 1180 Die zal, uit gansch Euroop, zich spoeden naer het Y,
 En onzen trotzen Dam, met penne, en verwe, en koole,
 Om in dit nieuw Stadthuis, als in de hoogste schoole
 Van Pallas, uit het brein van Jupiter geteelt,
 Te tekenen al wat de leerlust hem beveelt
- 1185 t'Ontworpen op papier, en perckement, en doecken.
 Zoo ging de Grieck van outs de kunst te Memfis zoeken,
 De Roomsche jeught t'Athene, en elck by dien Romain.
 Nu toont u Amsterdam, beknopt by een, in 't klein,
 Wat Memfis wat Athene en Rome t'zamenhaelden;
- 1190 Toen deze, als eigenaers, met al hun leengoet praelden,
 En zwoeren, elck om 't zwartst, met onbeschaemden mont,
 Dat dit geen leenkunst was, maer ieders eigen vont,
 Inzonderheit de Grieck, al kan hy niet ontschreeuwen
 Dat d'eerste kunstbron vloeide uit d'ader der Chaldeeuwen.
- 1195 Maer naeugezetheit schijnt zich, om de prael en pracht
 En 't ruim begryp des bouws, te belgen, met dees klagt:
 Waer is de zuinige aert van onzen Aemsterlander
 Gebleven? anders gingt by d'ouden, toen Evander
 Eneas, den Trojaen, zoo gastvry, zijn gemack
- 1200 Hiet neemen in zijn hof, en onder 't schamel dack,
 Dat Herkles, met zyn knods en leeuwenhuidt behangen,
 Wel eer geherberght had, gewelkomt, en ontfangen.
 De gast van Troje ziet het hart aen van dien Heer.
 Hy vlydt zich op de huidt van een beerinne neêr.
- 1205 De groote Koning slaept op eene stroje bulster;
 Daer kunst noch overdaet steenhouwster noch vergulster
 Van poorte of welsel was, als namaels; daer yvoor
 Noch toets noch marmer blonck. op dat bekrompen spoor
 Zocht Rome in ackeren haer eerste Staetgenooten.
- 1210 En hoe vergeet dees stadt, uit visscheren gesproten,
 Zich zelve aen zulck een pracht, by d'ouden ongewent!

Geluckigh is de Staet, die zijnen oirsprong kent,
De middelmaet bewaert, en omziet onder 't stuur.

Het wanckelbaer geluck kan zelden steen verdueren.

1215 Gelijk de tempels staen den Godtsdienst toegewyt,
Die 's hemels eer bewaert, van 's afgronts spoock benyt,
Zoo past het ons den Staet van 't burgerlijck regeeren,
En 't Recht, dat heiligh is, en 's Rechts gestoelte t'eeren,
Naerdien hun achtbaerheit eerbiedigheit vereischt,

1220 En 't oogh dit ziet in zwang, zoo wijt ons Zeevaart reist.
Zijn 's volcks regeerders hier ons mombers, anderde ouders;
Zijn stadts Wethouders zelfs Godts stoel-en-stedehouders;
Wie weigert hun een huis, gelijk hun waarde voeght,
Een onbekrompenheit, waeraen 't gebrueck genoeght,

1225 De burger, en de Heer, en zoo veele amptenaeren,
Al slaven der gemeente, en wit van gryze hairen,
Geploeght met rimpelen in 't voorhooff, door den last
Der koop-en-zeestadt, vol uitheemschen, en vermast
Van dit zwaermoedigh pack, door Athlas t'onderschraegen,

1230 Die hier op zynen hals den weereltkloot moet draegen?
Wie gunt elck ampt geen plaets, en voeghelijck besteck,
En elcke kamer niet een eerlijck amptvertreck?

Hoe zat de heerschappy zoo jammerlijck bekrompen,
In luchten, die benaeut der zinnen sne verstompen,

1235 Den dienaer volcke en Heer, hunn' dienst en plicht verbiên;
Beluistert al te scherp, of al te naeu bezien;

Gesteurt door pleitkrackeel, gesmoort in hun papieren;
Verkort aen kist, en kas, en laden; zonder vieren,
En haertsteên; koudt van vorst, of van het vier gezengt;

1240 De kamers en het volck, verdrongen en gemengt,
En onderling verwert. de kerckers, naeuwe hollen,
Vol slijm en vochtigheit, die vuile stanckgioolen
Vergiftighden terstont, verstickten, als een pest,
Het lichaem, dat gezont beklemt wert in dit nest.

1245 Het hair viel uit, als of de wortel was vergeven.
De dootkist berghet een lijck, een lichaem zonder leven:
Dees dootkist zinckt te vroegh den levende in zyn graf,
Eer 't vonnis leghet gevelt, en d'overwoege straf

In 't recht gesloten is. om 't out stadthuis te noemen

- 1250 By zynen rechten naem, en zonder te verbloemen
Die rotte vuilgheit van 't afbreck, och, wat was 't?
Een yslijck rottenest, zich zelf een overlast.
De schryver en de klerck verschrickten voor de dieren,
Wanneerze menighmael de boecken en papieren
- 1255 By avont knaeghden, of, niet zonder meer gevaers
Van brant, al brandende het einde van de kaers,
En lekker op dat aes, in hun deurboorde kloven
Verslepten, zonder schroom, naer onder, en naer boven:
Want een bouwvalligheit, van zijn geval gestiert,
- 1260 Verstreckt de legerplaets voor gruwzaam ongediert,
En nachtgebroet: en quaem het manck gebou te storten,
Al teffens, och wien zou, wien zou die val verkorten
Alleen met eenen slagh? wien anders dan de Stadt,
De gansche Stadt, en 't volck? geene eeuw, geen aenwas had
- 1265 Dien zwaeren val geboet, die schade kunnen keeren,
Daer boecken, brieven, schat, en volck, en burgerheeren,
Als teffens in een graf begraven, en vergaen,
Den lastermont ten schimp rechtvaerdigh zouden staen,
Om d'onvoorzichtigheit, en vreckheit, en het sloffen
- 1270 Van toe te zien, eer ramp hun hoofden had getroffen.
En waerom stoot men zich aen pyle, en gewelf,
Bevrijt voor vier, en vlam? de brant van 't Raethuis zelf
Ontschuldight dit: want vonck en vlam en vier vint vatten
Aen balck, en zoldering, stelt boecken, brieven, schatten,
- 1275 Ter noot, en by geluck geborgen uit den brant,
In 't uiterste gevaer. de hooghte ciert den stant,
Is niet alleen in 't oogh ontzaghbaer, aengenaemer,
Maer weert oock vochtigheit, om voor een wapenkamer
Te dienen, in den noot: want of men gout vergaert,
- 1280 Het gout is, zonder stael en yzer, slecht bewaert,
En een gereede roof voor wettelooze snoothet.
Geen Wyze kan zich dan verstooren om de grootheit
Van 't overwelft gebouw, daer 't noodigh eerlijck nut
De Stadt en burgery en welvaert onderstut.
- 1285 Men moet den wijzen Raet des Aemstels meer betrouwen.

Wie wetten hanthaeft, kent zijn wet en maet in 't bouwen,
 En houdt zich aen de schets, niet wuft, en onbedacht.
 Geen rype raet mistrouwt zijn voorgewoge kracht.

Latinus raethuis, daer Eneas aen quam vaeren,
 1290 Verhief zich, als een kerck, op hondert hooftpylaren,
 In 't hooghste van de stadt, aen 's Tybers ouden stroom,
 En stont rontom in bosch, en schaduwen, om schroom
 Om ootmoet en ontzagh, in 't harte des aenschouwers,
 Te wecken, als het wit des overkloecken bouwers.

1295 Hier wert het hoogh gezagh in zijne kracht gezet,
 Gewettight by den Raet der Vadren, en de Wet.
 Men zagh den voorzaet hier uit cedren hout gesneden.
 Saturnus, wit en grijs, en Janus, stram van leden,
 Met dubble troniën, bewaecten het poortael.

1300 Bellone en vader Mars de groote wapenzael,
 In 't ronde gestoffeert, langs wanden, en aen posten,
 Met zegenrijcken roof, en wapenen, op kosten
 Van burgerbloet gehaelt, tot heil van 't vaderlant,
 Op al wat voor de vuist met boosheit innespant,

1305 Tot afbreuck van den Staet der moedige Latynen,
 By wie de Bataviers in 't ende onzaghbaer schynen.

Het burgerlijck gebied, zoo schuw van tyranny,
 En slaende op onzen aert, hier oock, naer zyn waerdy,
 Zijn' stoel verheven heeft, daer Gysbrechts Burgerheeren,

1310 Als op den hoogen burgh der Vryheit, nu regeeren,
 En leiden de gemeent met eenen zachten toom.

De Stadt, op hun gezagh, zal, als een cederboom,
 Voltrecken haere Kroon, en altijt hooger wassen.

Zy zal op haer kleenoot, de gulde Vryheit, passen,

1315 Het wit, waerom zy 't zwaert getroost op zyde bondt,
 En schier een bloedige eeuw in 't vier des oorloghs stont.

Wie deze grieft, met een de zegels van haer brieven,
 Die zal haer kroon, haer oogh, haer hart en hartaër grieven:
 Want zy naeryverigh geen vleck lijt in haer kleet,

1320 Geen schipbreuck zwaerder acht dan 't schenden van haer' eedt
 En eer, hoe reuckeloos hier andren mede spelen,
 Die min in 't erf van deught, en meer in 't ydel deelen:

- Waerom de hemel oock, in 't schocken van al 't lant,
 Haer' Staet gehanthaeft heeft, en in een' vaster stant,
 1325 Ten schimp van zoo veel nijs erghlistigheên en laegen
 Verzekert, en gelijk op zyne hant gedraegen.
 De bondtgenooten en 's lants vyanden, die 't zien,
 Na d'overdrift van mist en misverstanden, biên
 Haer burgren alle gunst, en haeten, die haer haeten.
 1330 Zy eerenze, als pylaer van Zeven vrye Staeten,
 En schatkist van den Staet, die zich verbonden houdt
 Door eendraght, maghtiger dan stael, en Indisch gout.
 Aldus is Rome in top van 't hooftgebiet geklommen,
 Van waerze wetten gaf aen Rijcken, Vorstendommen,
 1335 En heerschappyen, van den Ganges, met haer roe,
 Tot, achter groot Britanje, aen 't eilant Thule toe,
 En van de zuider Kreeft aen d'oversneeude vlieten,
 Daer d'Ister zyne kruick in Pontus uit komt gieten.
 Geheel Europe viel haer' ruimen geest te kleen.
 1340 Zy smolt drie weerelden tot eenen klomp in een,
 En zette zich in top des aerdtkloots, als een wonder.
 Wat voor haer lagh in stof, zagh dees Godin, van onder,
 Met ootmoet en ontzagh en vreeze eerbiedigh aen,
 Als 't grootste dat oit wiert bescheenen van de maen,
 1345 Die wisselbaer haer licht dan ebben zagh, dan vloeien;
 Terwijl de Staet van Rome en 't Roomsch gebied bleef groeien,
 Dies Cezars loftrompet haer noemt, gelijkze praelt,
 Het eeuwigh hooftgezagh, van tijt noch grens bepaelt.
 De Burgermeester weet den breidel hier te vieren,
 1350 En aen te haelen; weet alle ampten te bestieren
 In orde, en kan nu zacht dan weder strenger gaen,
 Naer eisch van elcks natuur en Staet; niets onberaên
 Verhaesten; wrevelen, die hooge en laegen hoonen,
 Betemmen; misverstant verbloemen, en verschoonen;
 1355 De lasten minderen, zoo veel de Staet dit lijdt,
 Eer 's koopmans koopkans keere, en winste en welvaert slijt'.
 Uitheemschen gunt hy plaets, en welkomtze uit ontfarmen.
 Hy zorgt doorgaends met lust voor Godts nootdruftige armen.
 't Geweten, min of meer door onverstant verruckt,

- 1360 Beschut hy. niemant wort in zijn gemoedt gedrukt,
 Noch in zijn billijck Recht verkort, of opgehouden.
 Getrouwheit aen 't Gemeen wort rijckelijck vergouden.
 De deughden draven hoogh, op 't voortreën van den Heer.
 De boosheit smilt allengs. geen gout gaet boven eer.
- 1365 De kunsten winnen velt. de nutte wetenschappen
 Geraecken op den troon. geene averechtze stappen
 Misleiden nu de kiel in 't zogh van snooden buit.
 Men koestert pais en vre, tot daer de zeevaert stuit,
 Houdt ieder een ten vrient, en acht de baetzucht schande.
- 1370 Dus bloeit d'olijftack bly te water, en te lande.
 De Zeven volcken, alle uit eenen Duitschen stam,
 Bekennen dat hun heil, van Godt en Amsterdam,
 Gelijck een morgendau en zegen, neêrkomt vallen.
 Zy eeren nu, om strijt, de Wijsheit, daer dees wallen
- 1375 Op wassen, in hun ronde, en stercken 's lants gezagh.
 Zy wenschen datze noit van 't Raethuis scheiden magh,
 Maer kroonen dezen bouw, titelen en naemen
 Van Heeren, die hunn' stoel en kussen niet beschaemen.
-

J A G H T Z A N G ¹⁾

AEN DEN DOORLUCHTIGHSTEN VORST EN HEER,
J. MAURITIUS,

VORST DES H. RIJCKS, PRINCE VAN NASSAU, STADTHOUDER TE KLEEF, &c.

Over het Wiltbraet, den Heeren Burgermeesteren en Wethouderen van
Amsterdam, op hun keurgetijde en blijde maeltijt, toegezonden.

Omnibus idem.

De koesterende zon, tot 's avonts van den morgen,
Voltreckt haer ronde, toont elck een haer aengezicht
En straelen, dagh op dagh, blijft nimmermeer verborgen,
En begenadicht elk met warmte, en heilzaam licht.
5 Zy schijnt rondom den ringk des aerdtrijx, naer elx wenschen,
Een ieder even na, een ieder even schoon,
Gewelkomt, en onthaelt by dieren, en by menschen,
En planten, waerze blinckt uit haeren gouden troon.
Haer lust is weldoen, en alle oogen te verquicken,
10 Te koestren al wat leeft, te bloejen in elx bloey,
En opgangk, kruut, noch bloem, noch zaet te laeten sticken,
Het leven aen te voên, te groejen in elx groey.
Zoo kan de Duitsche Zon van Zonnebergh niet leven,
Noch jaegen voor zich zelf naer schuw en weeligh Wilt;
15 Zy moet zich zelve noch ons Stadt ten beste geven,
Of acht haer daghreis moeite en arrebeit gespilt.
Zijne edelmoedigheid gewaerdicht zich aen veelen
Genadigh te besteên, uit aengeboren lust:
Gelijck een bronaër springt, haere ader splitst aen deelen,
20 Landouw en beemden laeft, en oevers, zonder rust.
Toen Vorst Eneas quam te landen by Karthage

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in de afzonderlijke uitgave, Amsterdam, 1656.

- Uit zee, zoo fel bestormt van Junoos wrock en haet,
 Hy zeven harten schoot, uyt zijn bedeckte laege,
 En schonckze aen zijne Vloot, en Frygiaenschen Raet.
 25 De milde Dido 't Wilt, dat d'Edelen verrasten,
 In 't rennen, daer zy paert en hof hun krachten verght
 Zent hondert zwijnen aen haer wellekome gasten,
 En welkomt den Trojaen, aen Tyrus kust geberght.
 De jaght was d'oefening en 't ridderspel der Grooten.
 30 Zy had van overouts haer Godtheit, als Diaen,
 En haeren jaghtsleip me, die hart en hinde schooten.
 Zy had altaer en kerck in bosch en wouden staen.
 De blijde jaeger plagh haer 't eelste te vereeren,
 En zijn' ghevangen roof te hangen aen den knoop,
 35 Den slotknoop van 't gewelf. De Koningklijcke Heeren
 Verlieten noit de jaght, het terghsel van hun hoop.
 Zy zochten 't weerlooze, of gewapende met klauwen,
 En schuimende gebit. Adoon, en Ganimeed,
 Twee Konings zoonen, in dees renbaen niet verflaewen,
 40 Hoewel het everzwijn den eenen dootlijck beet:
 De Schiltknaep van Jupijn den andren op dorst packen,
 En voeren in de lucht, terwijl de hazewint
 Den hemel aenbast, schrick en angst den knaep verzwacken,
 De grijze lijfwacht grijpt naer 't opgegreepen kint.
 45 Hippolytus, zijn jeught, de kuisheit opgedraegen,
 De jaght had toegewijt, en hart en zin gezet
 Op 't Wildt in 't groene woudt en wildernis te jaegen,
 Op zwijnspriet, boogh, en pijl, en winthont, brack, en net.
 d'Arkadische Atalante is d'eerste, die den jaeger
 50 De plaegh van Kalydon help vellen op het velt,
 En 't zwijnshoof tot een' prijs ontving van Meleager,
 Die op dees jagtheldin zijn hart en zinnen stelt.
 De Grooten volghden 't spoor der dieren, om rechtschapen
 De zenuw t'oefenen, op datze niet verslapp',
 55 Vertraegh' door ledigheid, hen krijgshgeweer en wapen
 Leer' handlen, naer den eisch, met kunste, en weetenschap.
 De jaght leert Oversten de vyanden belaegen,
 Of keeren op de grens, of slaen in 't vlacke velt,

Wanneer de hooge noot de Vorsten uit komt daegen,
 60   Geschapen tegens last, tot nootweer voor gewelt:
 Tot voorstant van den Staet der vryheit, en haer wetten.
       Zoo stuit MAURITIUS, Prins Henricks rechte hant,
 Den inbreuck van het heir, dat, om de Maes t'ontzetten,
       Quam bruisen, als een stroom, op zijnen legerstant.
 65   Zijn trotse legerhoedt, doorhouwen, en doorschooten,
       Getuight zijn zuivre trouw, en dappren oorloghsmoedt,
 Getuight uit welck een' boom dees krijghstelgh is gesprooten,
       Uit Keizerlijcken stamme, en 't Koningklijcke bloet:
 Uit bloet, dat lang de kroon aen Baltische oevers spande,
 70   En in 't Sarmaetsche Rijck, ten trots van 't ongelooft.
       's Helts dapperheit, beproeft te water en te lande,
       Zet vrede en 's vollecks rust in top voor wapenroof.
 Hy haet de razerny, verhit op bloetvergieten:
       Maer zoo de hooge noot het Rijck van Christus dreight,
 75   De Tarter en de Turck de Kruisgrens durf beschieten,
       Het flaeuwe Europe 't hoofd ter slavernye neight;
 Dan zwicht zijn yver niet om hantgemeen te worden,
       Te vlieden op het spits in d'Ottomansche maen,
 En zijn Grootmeesterschap van Duitschlants Heilige Orden
 80   Groothartigh te bekleên, en als een post te staen.
 Voor 't schandigh leven kiest hy vechtende te sterven
       Een eerelijcke doot, te houwen op zijn' zerck
 Den titel, die de bloode en moedelozen derven,
       Begraven met hunn' naem, en buiten 't heldenperck.
 85   Men zagh dien braven helt de Braziljaensche Reuzen
       Verschricken met zijn knods, den Lissebonschen Taegh
 De horens en het hoofd in d'andre weerelt kneuzen,
       De menscheneeters stout verstooren in hun laegh.
 De wilde woestheit, langs de kust, uit schrick gewecken,
 90   Geschoolen in haer bosch en ruighten uit ontzagh,
 Begon op zijn vertreck haer hoofd weêr op te stecken,
       Te groejen, daer Olinde in puin begraven lagh.
 Zoo ging 't, waer Herkules, zeeghaftigh wechgetogen,
       Spelonck en bosch en poel geveilicht had van moort,
 95   Van leeuw, en everzwijn, en slang, met knodse, en boogen,

En branttuigh, in hun bloet en bloedigh nest gesmoort.
 Indien hem 't Vrye Lant niet weder naer ons stranden
 Gewenckt had, om zijn wacht en toghten uit te staen,
 Hy had in 't zuiden reede ons onbekende landen,
 100 Een vijfde weerelts deel, gezegent opgedaen.
 Nu stoft het Kleefsche bosch op zijn doorluchte treden,
 Daer d'oude Hertogen, begruist van zweet en stof,
 Te paerde, met de zon des avonts, afgereden,
 Gelaên met verschen roof, zich wendden naer hun Hof.
 105 Nu groeit de Rijnstroom, als de Rijxvorst, langs zijn kanten,
 Komt draven, of hem neemt met blijschap op den rugh,
 En op en nedervoert, langs 't wijt befaemde Santen,
 Daer Cesar reedt te paerde, op d'oude legerbrugh:
 Daer Burgerhart, na hem, de Roomsche keurebenden
 110 Vernestelde in haer nest, en Rijn en Maes en Wael
 Durf schuimen van dien aert, tot datze in 't einde kenden
 Den aert des Bataviers, gespist op uitheensch stael.
 De Rijnstroom, daer de Lip hem tol geeft met haer eicken
 Slaept veiligh en gerust op 's Helts getrouwe wacht,
 115 Wiens armen wijder dan de nieuwe weerelt reicken,
 Zoo hy ten schutsheer dient voor 't menschelijck geslacht.
 Zijn plantlust wandelt stil in schaduw van zijn boomen,
 Om Wezels hoogen wal, en kroont de schoone stadt.
 Zy levert schaduwen aen bergh, en dal, en stroomen,
 120 En koelte in zomerzon, geschut op loof, en blad.
 Dat tught de Vreughdenbergh, daer Klevenaers vergaeren,
 En zingen, hant aen hant, rondom hem, aen den rey:
 De rijcke hemel wil den Stedehouder spaeren,
 En zegenen, gelijk den bloezem in den May.
 125 Het hof te Kleef getuight zijn' bouwlust, die 't verwoesten
 Der weerelt haet, en schuwte, den burger reickt de hant
 In 't bouwen, nu de vre de zwaerden laet verroesten,
 En zegeltze in de scheede, in 't groejen van ons lant.
 Zoo lange Vryburgh noch in 't west zijn' naem zal draegen,
 130 Wil 't blijcken waer Brazijl dien Archimedes zagh.
 Zijn huis in 's Gravenhaegh kan levendigh ghewaegen
 Hoe 't Vorstelijcke hart hierin te groejen plagh.

- Gelijck hy steden bouwt en Princelijcke hoven
 Van marmer en arduin, zoo bouwt hy een palais
 135 Van harten, daer de vre verjaeght was, en verschoven,
 Herstelt d'eendraghtigheid door burgerlijcken pais.
 Zoo bluscht hy 't eeuwkrackeel, dat tusschen Vorst en Stenden
 Veel jaeren broeit, en smeult, eer 't vier al 't lant ontstack,
 En uitsloegh, met een vlam van jammer en elenden,
 140 Gelijck een groote brant van 't een in 't ander dack.
 Die vreedzaeme aert en tong gaf rijcke stof voorheenen
 Te dichten hoe de muur van Thebe wiert gebouwt
 Door zangk en snaerespel, die d'ongelijcke steenen
 Vergaerde tot een stadt, zoo wijdt befaemt als out.
 145 Het overzeldsaem lot van ieder te believeu,
 Te winnen ieders hart, viel weinigen ten deel.
 't Is verre minder kunst door dwangk party te grieven,
 Dan tweedraght scheiden, danck te haelen na 'et krackeel.
 De Grooten, die zich zelfs ten dienst des volcks verkleinen,
 150 En konnen maetigen, ontzien, en meer bemint,
 Zijn dapperder dan d'outste en edelste Romainen.
 Wie harten wint, beschaemt den helt, die steden wint.
 O rechte Keurhant, oogh van zeven vrye Staeten,
 Men ziet een tijt te moet, die allen dichtren stof
 155 Zal geven op Parnas, om geestigh uitgelaeten
 Te weiden in den beemt van uw' verdienden lof.
 Dan groejen in uwe eere al d'Amsterlantsche Heeren,
 En 't Raethuis, dat uw Wilt, gelijck uw hart, ontving,
 Daer op hun keurgety, om uw schenckaedje t'eeren,
 160 De berckemeier op uw' welstant ommejing.

K E U R G E D I C H T ¹⁾

OP DE KEURSTEHOUDERSCHAP VAN DEN DOORLUCHTIGH-
STEN VORST EN HEERE J. MAURITIUS,

PRINCE VAN NASSAU, VORST DES H. RIJX, STADTHOUDER TE KLEEF, &C.

Toen zijne Vorstelijcke Doorluchtigheid, in den naem van Keur-
brandenburgh, ter Keure van den Roomschen Koning trock.

Proferet imperium.

Het Keurhof Brandenburgh, gesterckt door 't kinderbaeren
Der Keurvorstinne, stont nu vast op twee pylaeren;
Europe en Christenrijck gewaeghden van de Faem,
Die Koningsbergen, om den tweeden erfgenaem
5 Van Fredrick Willem, noode op die geboortefeesten
En staetsien des zoons, begroet van duizent geesten,
Op 't dondren der kortouwe; als MAURITS wiert verzocht
Zich ree te houden, om op 't heerlijckst den tocht
Naer Franckfort te bekleên, den Keurvorst aen te trecken,
10 En 't armelijnen voêr, besprengt met schoone vlekken.
Zoo braef een Vorst van 't Rijk, geschapen tegens last
En eere, weigert niet het geen zijn Hoogheit past,
Die willigh, Christenrijck en elck ten dienst, wil streven
Naer onverwelckbren palm, der helden lust en leven.
15 Het weldoen aen 't geslacht der menschen voeght een' Godt,
Die volcken wetten stelt, en stiert door zijn gebodt.
Men zagh het voorspel van dees staetsie aen lievreien
Van zilver groen en root, aen pagie, en lackeien,
Aen paerden, en karros, trompet, en banderol,
20 En hofsleip, elck om 't braefste. al wat men ziet staet vol
In pracht, en heerlijckheit. geweer en wapens blaecken,

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in de afzonderlijke uitgave, Amsterdam, 1657.

En blickren van gesteente, en gout. gewaeden kraecken
 Van rijck borduurssel, als een koningsvaert vereischt.
 Zoo rijst de Vorst van 't licht des morgens, eer hy reist
 25 Ter kimme uit, op den glans der heldre morgenstarre,
 Die ieders oogen weckt, om uit te zien van verre
 Hoe 't eenigh schoon, de zon, op 't voortreên van den glans
 Des blijden dageraets, zal steigren naer den trans
 Der heemlen, op den troon van haeren gouden wagen,
 30 Met gloeienden robijn en diamant beslagen;
 Terwijl een frissche dauw van lelien, een wolck
 Van roozen om haar zweeft, die van het juichend volck
 Zal werden aengebeên, daer duizent nachtegaelen
 Uit lustprieelen haer begroeten, en onthaelen;
 35 Dewijl zy 't al verlicht, en, vroegh en 's avonts spa,
 Wat leven zoekt verquickt, en aenqueeckt uit gena.
 Een stoet van Edelen, Vryheeren, Riddren, Graven
 Staet reede, om op dien draf het Keurhoofd naer te draven,
 In dit doorluchtigh stof, den Rijn op, die vast wijckt,
 40 Daer elck een trots Romain in zulck een' drang gelijckt,
 Een adelaer in 't Rijck der Duitsche Roomsche Heeren,
 Die onder Oostenrijck en Cesar triomfeeren,
 En stuiten door het zwaert van 't Keizerlijck gebiet
 Den wreeden Mahomet, die Christus grens beschiet,
 45 En maghtiger in 't velt, door 't jammerlijck krackeelen
 Der Christe Vorsten, vlamt om Christus rock te deelen,
 Die heel en nadeloos van 't krijghsvolck wert verschoont,
 Toen Godt, aen 't kruis gehecht, met doornen hing gekroont.
 De Scepterdraeger en Aertskamerling der kamer,
 50 Voert, als Grootmeester van zijne Orden, nu geen' hamer,
 Noch heirbijl, maer den staf, en rijdt naer 't keurpalais,
 Gelijck een vader van den algemeenen pais,
 Die blinckt hem liefelijck ten oogen uit, zoo zedigh
 Dat elck bezadight wort door dit gezicht, en vredigh
 55 En vriendelijck verlangt en luistert naer den toon
 Van zijne wijze stem, de stut van d'oude kroon;
 Waeronder duizenden van vroomme zielen schoolen,
 Die al te noode van den grijzen stam verdoolen:

En Otto d'eerste, die het Duitsche Keizerdom
 60 Zoo zegenrijck verhief, en Godts gebiet alom
 Bevredighde, vermaent, zoo 't schijnt, het keurorakel
 Dat nu geen Koningshoofd veraerde van de schakel
 En keten, die een ry van eeuwen achtereen
 Germanje hielt verknocht, de Vorsten, en de steên
 65 Door liefde en trouw verbondt, gelijk een riem de lenden
 En leden t'zamenbint. zoo stuit de Vre de benden
 Van burgerlijcken twist door een voorzichtig hoofd,
 Dat al de weerelt heil en zegening belooft.

De norsse Tweedraght [die de Goden help aen 't hollen,
 70 Toen d'appel, root van gout en blozend root, quam rollen
 Door 't feest van Pelion, daer Thetis met een' krans
 Van wier om 't hangend hair, in 't midden van den dans,
 De Godtheên danssen zagh,] zal uit een' nevel loeren
 Om op haer twisttrompet de maghten aen te voeren,
 75 Te kanten tegens een. de hemel keer' die pest
 Uit dezen hoogen Raet, en drijfze in Plutoos nest,
 Dat niet dan slangen broet, en draecken, en Chimeeren,
 Alektoos, Tisifons, en razende Megeeren.
 De zwarte Helhont, die op menschespiereen vast,
 80 En uit de nachtspelonck met zijn drie muilen bast,
 Zy verre uit onzen dagh geketent, en verbannen.
 Men haet hier gruwelen, en purpere tyrannen,
 Gewelt, dat schoon vergult, beholpen met wat schijns,
 Afgrijpslijckheên bedeckt met een verniste grijns.
 85 De hantschoen rieckt van musk, en deekt, in schijn van handen,
 Den klaeuw van een Harpy, die met vergifte tanden
 Metael en stael verbijt, en, altijd even graêgh
 En gulzigh naer den roof, haer onverzoenbre maegh
 En balgh met wiltbraet van onnozelen wil paejen.
 90 Men drijfze wegh die moort en brant en oproer kraejen,
 En oorlogh, die verstockt eens menschen tijt verduurt.
 Germanje heeft, helaes, den krijgh te lang bezuurt,
 En ziet haere ackers noch te droef verwildert leggen,
 Begroeit met kreupelbosch, en doornehaege, en heggen.
 95 Zy ziet haer steden noch en merckten zonder glans,

- Haer kercken omgewroet, de torens zonder trans,
 De sloten diep in assche en bloedigh puin begraven,
 En duizenden verarmt en uitgeput, als slaven,
 Van stof en zweet begruist, met een vermoeide ziel
 100 Herbouwen pijnlijck wat snel te gronde viel.
 De hemel, nu verzoent, bestelle 't volck een' wachter,
 Die Mars geketent hou, zoo laet hy nimmer achter
 Zijn' rugh een woestyny, en plat getreden gront,
 Daer 't heir een paradijs van weelde voor zich vondt.
 105 MAURITIUS, die wijdt ten Westen heen ging streven,
 En voor zijn aengezicht de woestheit heeft verdreven,
 De menscheneeters temde, in 't noit getemt Brazijl,
 Geeft hoop aan 't Keizerdom dat hy, gelijk een stijl,
 Het Rijkrecht stutten zal, en stuiten dees Barbaeren,
 110 Die, onder Christus naem, het Christendom bezwaeren
 Met een metaelen juck, veel lastiger alom
 Dan oit de Heidenschap, en 't bloedigh Turckendom
 Den neck der vroomen druckte: oock gaet het vast dat d'Orden
 Der Duitsche Ridderschap, zoo wijt befaemt geworden,
 115 Ten hooghste was gedient met dien oprechten helt,
 Wiens dapperheit beproeft zijn oorloghsspoor in 't velt
 Van d'andre weerelt liet, en plante zijn banieren
 In 't midden van het spook en 't brullen van de dieren,
 Langs d'Indiaensche kust, en hielt den vyant staen,
 120 In 't lant vol wildernis, en op den Oceaan,
 Daer Portugezen, en afgrijsselijcke Wilden
 Op hem hun grof geschut, en bitse pijlen spilden.
 De Koning aen de Belt vercierde noit de borst
 En boezem van een' helt en zegenrijcken Vorst
 125 Met zijnen Olifant, rechtvaerdiger noch trouwer,
 Dan dezen rustigen en moedigen Nassouwer,
 Van Keizer Ferdinand verheven, tot een blijck
 Dat deught dien Kruishelt zalft ten Vorst van 't Roomsche Rijk,
 Waerop de broederschap van zijn geheilighde Orden
 130 Getrooster 't heiligh zwaert ging op haer zijde gorden,
 En zwoer de horens van de Turcksche halve maen
 Te breecken, waerze 't licht van 't Kruis in 't licht quam staen.

- Toen scheen de Bosforus, gedeckt met kruisgaleien,
 Daer hy Europe houdt van Asien gescheien,
- 135 Te juichen, en het hof van Ottoman vermant
 Te vlughten door de lucht, en over zee en zant,
 Met zijne pesten, en verdoemelijcke vloecken,
 Arabie, en het graf van Mahomet te zoeken.
- Zoo moedight MAURITS, op het zwaegen van de vaen,
 140 Met zijn Grootmeesterschap de Christe Ridders aen.
 De grens der waerheit vrees' noch ramp, noch ongevallen,
 Noch dat 's erfvyants heir te Weenen voor de wallen
 De tenten spannen zal, zoo lang dees wachter leef,
 En uit den toren waeckt van 't Vorstelijcke Kleef.
- 145 Dees, gravende aen 't gebergh naer versche watersprongen,
 En levende aders, die om strijt door d'aerde drongen,
 Van hem tot eene bron vergadert in een vat,
 Ontdeckte ons zijn fortuin, den opgedolven schat,
 En in dien rijckdom een medalje, daer de lezer
- 150 Noch Cajus Julius in las, en 't beelt van Cezer
 Zagh straelen uit metael, dus lang den dagh misgunt,
 En noch zoo klaer, als of de munt eerst was gemunt;
 Een heilzaam voerspoock, dat die vorstelijcke panden
 Der Roomschen, lang gestroit, noch vielen in de handen
- 155 Van zulck een' dappren Vorst, die recht naer Cezar aert,
 Wanneer de noot vereischt dat hy het wettigh zwaert
 Voor 't algemeene best magh voeren en gebruicken
 Op vyanden, voor wiens geweld het Recht moet duicken.
 Toen gaf het beelt een' glans, en scheen dus MAURITS aen
- 160 Te spreecken: groote Vorst, ick zie een weerelt staen
 Gereet tot uwen dienst. ick zie op hooge troonen,
 Eer 't jaer zijn ronde sluit, den Roomschen Koning kroonen
 Te Franckfort met uw stem, op Fredrick Willems naem,
 In 't aenzicht van de Nijt; en Duitschlant zal uw Faem
- 165 Verheffen aen de lucht, zoo hoogh zy stijght in 't vliegen
 Ten top uit van uw hof, het vorstelijcke Siegen.
 Aenvaert hierop ons beelt, en zet het Cezar by,
 Als hy de kroon ontfangt, op onze profecy,
 Gelijck een nazaet van den stoel, by ons bezeten,

- 170 En, na de zestiende eeuw, noch gaef, en ongesleeten.
 De Keizer Adolf, d'eer van uw' Nassauschen stam,
 Die, na de dertiende eeuw, zoo hoogh te steigren quam,
 Bewaerde d'eer van 't Rijck, het welck ten lange leste,
 Verdooven wil den glans der Byzantijnsche veste,
 175 Die nu van verre, alree gedootverft, beeft, en schudt,
 Dewijl ghy mijnen stoel in 't Westen onderstut
 Met uwe schouderen, in 't midden van de Heeren,
 Gemoedight op uw punt den dollen Mars te keeren,
 Die zelf voor 's Gravenwaert u dreighde met de doot,
 180 En met zijn karrabijn het oor in stucken schoot,
 Waerom gy waerdigh waert met Schencks geweer te proncken,
 En 't harnas, daer hy me ter Waele in is gezoncken,
 Om Kleef te dienen tot een trotse zegeprael,
 Zoo lang de zon verrijze, en schittere in 't metael.
 185 Gelijck de Zevenstar in 't Noorden en zijn plecken
 By wijlen eenen rock van gout schijnt aen te trecken,
 Die heerelijcker blinckt, wanneer de nevel vlught,
 De wint den hemel vaeght en zuivert aen de lucht,
 Die lang betrocken hing voor 't aengezicht der volcken;
 190 Zoo wil, op uwe komst, de Nijt, met al haer wolcken,
 Lang zwanger van 't gedroght en aengehitste spook,
 Verdwijnen al verbaest, gelijk een vuile smoock,
 Die 't keurgezicht verblint, en, voedende 't mistrouwen,
 Belet den heldren glans der hemelen t'aenschouwen,
 195 Te letten op het heil der volcken, en de rust
 Van 't lieve Vaderlant, met reden waert gekust,
 Als echte moeder van de vrygebore zoonen,
 Die onder haer gezagh een zelve huis bewoonen,
 Gevoedt met eene melck, gequeeckt in eenen schoot,
 200 Verdaedight door haer trouw in wederspoet, en noot.
 De Zevenstar des Rijx, om 't rijxgeschil t'ontwarren,
 Nu aengegroeit tot acht, dry heilge myterstarren,
 Vijf weereltlijcke, klaert aen d'oevers van de Main
 Nu op, daer d'oude stadt en 't mercktvelt valt te klein
 205 Voor zulck een' dicken drang van allerhande staeten,
 En stercken t'zamenvloet des volcks, uit alle straeten.

- Hier rijdt d'Aertsschenker, die, by ieder wellekoom,
 De kroon des Muldaus voert en van den Donaustroom,
 Gesterckt met Godts gewijde, een trits Rijkkantzeliere,
 210 Bewaerders van 't geheim, en zegels, en papieren;
 d'Aertstruckses van het Rijck; dan die 's Rijx schat bewaert;
 d'Aertsmaerschalk, wijt en zijt ontzien door 't Recht van
 ['t zwaert.
- Keur Brandenburgh, wiens zorgh de scepter wert gegeven,
 Als 's Rijx Aertskamerling, ziet MAURITS, aengedreven
 215 Van yver, om met lof zijn keurampt te bekleên,
 Zoo loflijk als dit huis oit aen de Main verscheen,
 Waerom zijn edel paert nu hooger draeft, op 't praelen
 Des scepters, root van gout, en d'oogen trotser straelen
 Uitschieten, nu de zon van Nassau het berijt,
 220 Daer 't schuimbeckt, en, vol gloets, den gouden breidel bijt,
 En knabbelt zijn gebit, oock zonder te verwilderen.
 Zoo kon Apelles kunst den Alexander schilderen,
 Wien eene weerelt veel te naeu viel, en te kleen,
 Toen hy om d'andre docht, daer MAURITS heeft gestreên,
 225 Te water en te lande, en, in der Mooren oogen,
 Geblixemt met geschut, den hagel van hun boogen
 Op zijne borst gestuit, en stadt, en slot gebouwt,
 Die noch naer zijnen naem den tijtel voert en houdt,
 En eeuwigh houden zal, zoo lang zijn Batavieren
 230 Hun vlooten, rijck bevracht, rondom den aerdkloot stieren.
 Een roock van wieroockgeur en offren en gebeên
 Betreect alom de lucht, en stijght, uit alle steên
 En kercken, naer den stoel der Godtheit, daer Aertsengelen
 Hun hemelsch koormuzijck uit negen kooren strengelen,
 235 Gereet om d'Eendraght af te zenden naer beneên,
 Uit liefde tot de rust, den welstant van 't gemeen.
 Men ziet de Heeren en gehoorzaeme onderdaenen
 't Gewijde marmer met den dauw van zilte traenen
 Besprengkelen, om Godt te zoenen, nimmer moe;
 240 Te smeecken dat de straf, en 't snerpen van zijn roe,
 Zoo menigh jaer beproeft, den rugh des volcks verschoone,
 En niet de rijkkroon van den Koning in een kroone

- Van distelen verkeer', die Christus hair en hoofd
 Misverft met sprengklen bloets, dien heldren glans verdooft,
 245 En 't heiligh licht bedroeft, dat neder plagh te schijnen;
 Terwijl hy uit een' troon van blijde Cherubijnen,
 Ons jammeren aenschout, in dezen droeven tijt,
 Vol oproer, haet, en twist, en onverzoenbren strijt.
- Schept moedt, gy volcken van een tonge en menigh lantschap,
 250 Een lichaem, door een ziel vereent, nu 't Keurgezantschap
 Prins MAURITS wort betrouwt, op eenen top, zoo steil,
 Zoo gladt in 't steigeren; verwacht van boven heil
 En vollen overvloet met uitgeschudden horen.
 De rijpe muskadel, en ooft, en weeligh koren,
 255 En zilver, en fijn gout, en ertz, en wat de Mijn
 In 's aerdtrijx aderen, voor lucht, en zonneshijn,
 Zoo hellediep begroef, wort in uw' schoot gegooten.
 De steden half verwoest, de lang vervalle sloten,
 De woeste wildernis, en ackers, overgroeit
- 260 Van klisse, en onkruit; hof en wijngert, noit gesnoeit,
 Herbouwt, herstelt, herploeght, herbint hy, dat de rancken
 De telgen, stadt en dorp den goeden MAURITS dancken.
 Zijn lust is weldoen, door een onvermoeit beleit.
 Hy weit zijn hart in 't gras, daer 't vee zich zat in weit,
 265 En baeckert in de zon, terwijl zijn uiers zwellen.
 De bykorf levert was en nektar uit zijn çellen.
 Het snedigh kouter glimt, en glijt door vette klay.
 De herder weckt den galm met ruischpijp, en schalmey,
 En riet, en Duitsche fluit, in koele en frissche lommer,
- 270 Ontslagen van verdriet, en vry van zorge en kommer.
 Zoo piepte 't suickerriet, toen hy, der zeden stijl,
 Verdaedighde den Staet van 't leckere Brazijl,
 Dat onder hem het hoofd zoo rustigh op dorst beuren,
 Als 't hing na zijn vertreck, en deerlijck sloegh aen 't treuren,
 275 En quijnen, toen het bleeck hoe braef een eenigh man
 Van kloeckheit en beleit een nieuwe weerelt kan
 Bevredigen door gunst en goetheit, daer geen menschen,
 Maer Wilden uit den aert om zulck een' vader wenschen,
 Die, meer dan mensch, een' Godt gelijckt in menschenschijn,

- 280 Wiens zegen vloeit, en groeit, gelijk by wjl de Rijn
 Niet voor zich zelven stroomt, maar uitberst, om ten lesten
 Het quijnende ackerlant te voeden en te mesten
 Met slib van zijnen stroom, en regen, uit de lucht
 Gevallen in zijn kil, ten dienst van vee, en vrucht.
- 285 Prins MAURITS vaeght den pas en alle Heere straeten.
 De reizende magh zich op Nassaus zorgh verlaeten.
 De vrachtkar vaert gerust. de wagens kraecken vast
 Met zijde, schat, en gout, en zilver overlast.
 De burger op zijn wacht magh vranck en veiligh slaepen.
- 290 Hy schijnt ter heerschappy geboren, en geschapen:
 En, zoo zijn keur tot rust der weerelt iet vermagh,
 En luistert deze schael en zulck een overslagh
 Naer 't woort, hem toebetrouwt; men hoeft niet eens te duchten
 Dat Duitschlant, overstroit van ydele geruchten,
- 295 Een Roomsche Koning sta te vreezen, die zijn' eedt
 Min waert acht dan zijn kroon en glansrijck purpren kleet:
 Dat zal men uit de Faem en keurtrompet verneemen.
 Zoo zy Prins MAURITS by 't gekroonde hoofd van Bemen
 En Hongeryen op dees hooghtijt wellekoom.
- 300 Zoo houde al 't Keurgezagh de woestheit by den toom.

Z E E M A G A Z Y N

GEBOUWT OP KATTENBURGH T'AMSTERDAM ¹⁾.

AEN DE WELEDELE EN MOGENDE HEEREN ZEERAEDEN TER AMIRALITEIT
 IN DE GEMELDE STADT.

*Super et Garamantas & Indos
 Proferet Imperium.*

Gy HEEREN, wien de zorgh der zeevaert is bevolen,
 Die uit geen winckelen noch vergelege holen,

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in de afzonderlijke uitgave, Amsterdam, 1658.

- In 't perssen van den noot, het sloopstuigh t'zamenraept,
 Maer op uw Magazijns gereeden voorraet slaept,
 5 Geruster dan voorheene, en vloot op vloot kunt mannen,
 Tot heil der koopsteen, en ten schrick der zeetyrannen;
 Naerdien men, onder schijn van wettigheid, nu stout
 De vlagh voert, en de hoop van roof te haelen bouwt
 Op uw gedult, gezint het ongelijck te slechten
 10 Door reden, liever dan uw Recht door 't zwaert te rechten:
 Gy RAEDEN, die den Raet ter waterkamer spant,
 En, onder 't hoogh gezagh van 't vrygevochten lant,
 Den luister en den glans bewaert van zeven Staeten,
 Die op uw schiltwacht zich, naest Godt, gerust verlaeten;
 15 Vergunt dat mijn klaeroen den toon op 't zeepaert zett',
 Gelijck 't de Bouwkunst leide aen 't slooprijck Y te wedt,
 Om, als het Triton hoort den plonderhoren steecken,
 Door waterstormen en slaghordens heen te breecken,
 Te brieschen over 't vlack, te trappen, en te treen
 20 De zeepest van den Staet der vrygebore steen.
 Het lustme 't schuim te zien neêrbruischen langs zijn toomen,
 Te hooren hoe het briescht, als d'oorloghsvlooten komen
 Zeeghaftigh uit der zee, met nagesleipte vaen
 En vlaggen, van den roof des vyants overlaen.
 25 Natuur en Noot leert elck opwaecken in gevaeren,
 Zich zelven wapenen, en voor geweld bewaeren,
 Te wercke stellen wat hem 's hemels voorzorgh gunt,
 Tot tegenweer van ramp en jammer. op dit punt
 Let al 't gezielde, wat de reden is gegeven,
 30 Of een gevoelzaam, of alleen het groeizaem leven.
 Zoo wapent zich de boom, en vrucht met loof, en bast,
 En schors, en schel, voor koude, en hitte, en overlast.
 Zoo wapent Godt de slang met schubbe, en spitse tongen,
 En dootelijck venijn. zoo worpt de leeuw zijn jongen
 35 In schuilhoeck, en speloncke, uit vreeze voor verlies.
 Zoo wort hy uitgerust met scherpen klaeuw, en kies.
 Zoo houden d'oogen wacht voor 't lichaem. zoo beschermen
 De menschen zich, met hulp van handen en van ermen,
 Voor aenstoot, vier, en vloet. de Noot, al valt het zuur,

- 40 Ontziet geen moeite, en, in den boezem van Natuur
 Gedrongen, ondertast al haer geheimenissen,
 En weet geweeren uit een' afgront op te vissen,
 Natuur te bezigen ten oirbaer, en tot nut
 Van 't leven, en zijn' eisch. de reden onderstut
 45 De nootweer, die niet rust op veiligheid te letten,
 En kloecker tegens ramp, by tijts, zich schrap te zetten.
 Zoo ging 't Athene, dat, van Pallas niet misdeelt,
 Zich op zijn' burgh verliet, en trots heldinnebeelt,
 Een levend voorbeelt van de Wijsheit in haer wapen.
 50 Dees stadt scheen op haer' burgh en burgerwacht te slaepen
 Gerust en veilig, eer de groote Xerxes quam
 Aenvliegen met zijn heir uit Persen, als een vlam,
 Om weeligh Griecken, en Athene met zijn daecken
 Wraeckgierigh en verwoet, te branden, en te blaecken,
 55 Dat overmaghtigh volck te delven in een graf.
 Toen sprongenze uit den slaep, geweckt te hardt, en straf,
 En leefden raet om 't heir des vyants te verdueren.
 d'Orakels rieden hen terstont naer houten muuren
 En vesten toe te vliên, zich, buiten alle zorg,
 60 Te bergen in 't begriip van dezen vryen borgh.
 De burgh t'Athene, eerst hout, scheen in dien naem begreepen.
 Themistokles, hun hoofd, verstont alleen de schepen
 Met dezen naem bediet, en zaghe de scheepsvloot aen
 Voor dezen muur van hout, om 's vyants zwaert t'ontgaen.
 65 Hy riedt de burgery, tot voorstant van haer leven,
 De wal te slechten, zich te water te begeven,
 Te scheiden uit de stadt, op Delfis raet en mont,
 Dewijlze in geen gebouw, maer eer in volck bestont,
 En brave burgery. zoo gavenze ten leste
 70 Zich t'schepe, en redden zich, den Griekschen Staet ten beste.
 Ick moght van Amsterdam en haer verbonde steen
 Dit tuigen, toenze, van 's eilanders nijt bestreên,
 En, zonder schijn van recht, baldadigh aengevochten,
 Van duizenden gepreste en dollen zeegedrochten,
 75 Ontwaeckende uit den droom, noch rijper letten wat
 De mogentheit vermogh van zulck een houten stadt,

- En hoe de vrye Staet beschut wort, min door steenen
 Dan door een eicke stadt, en afgehouwe greenen,
 Gemant met helden van maetroozen, en een hel
 80 Van gruwzaam grof geschut, den afgront zelf te fel.
 De dogh der Britten, die bloetdorstigh op quam steecken,
 Vatte onzen zeeleeuw aen, wien 'tscheen aen kracht t'ontbreken.
 Men merckte flux aen 't dier, hoe zulck een zeebrants gloet
 Gereeder klauwen eischte, en wackerheit, en spoet,
 85 Tot lessing van een vier, waer van ons kust en stranden
 En wateren in 't ronde opflackerden, en brandden,
 Als of de gansche zee vol zwavel dreef, en peck.
 De Leeuw gevoelt zijn' rugh verzengen binnen 't heck
 Des zeeuins, daer hy ruste, een poos in slaep gevallen,
 90 Niet denckende aen de maght van zijne houtte wallen,
 Waerin het heil bestont van Batavier en Zeeuw
 En ongedwongen Vries en 't volck, dat op zijn' schreeuw
 Nu d'oogen opsloegh, en bevroede aen alle hoecken
 Hoe 't sloopstuigh in dien noot verdwaelt was, en te zoecken.
 95 Men pooght vergeefs een' dijck door 't laege lant te slaen,
 Wanneer d'oploopenheit van vader Oceaen
 Met lossen toom, alreê te hoogh aen 't overvloeien,
 De weiden overzwalpt, en stulp, en dorp, en koeien,
 En vee, en velt verdrinckt; de lantzaet al verstijft
 100 Ten daecke uitschreit, of op een karnemelckvat drijft.
 Voorzichtigheit ziet uit, brengt, zonder eens te wijcken,
 De zoden by der hant, worpt dammen op, en dijcken.
 Zy houdt een' bergh van steen en rijs en paelen reedt,
 En wat de noot vereischt. zoo schutze ramp, en leedt.
 105 Zoo slaeptze niet te lang op 's waters schijngenade,
 Terwijl d'onwijze traegh geleert wort met zijn schade.
 De Maght van 't vrye lant, en Zeeraet, om den kam
 Te heffen uit de vloên, vondt raetzaem t'Amsterdam,
 Op 't nieuwe Kattenburgh, het wapenslot te bouwen,
 110 En 't Magazijn des lants haer sloopstuigh te betrouwen,
 Ten dienst van Nereus volck, dat op de dijning woelt,
 Die blaeuw en zeegroen om de zeekasteelen spoelt.
 Men wou den rugh van 't Y, zoo veele en lange jaeren

Geploeght van kielen, en gekruist door stadigh vaeren,
 115 Dees glori gunnen, als een' stroom, die, altijd ree,
 De zeilen wellekoomt, en weêr geleit in zee,
 Geduurigh laedt, en lost, en uit naeryver luistert
 Waer 't hapert, als een wolck van roof de vaert verduistert,
 Op dat hy 't water schuim' van dit baldaedigh schuim,
 120 Van pesten, die den vloet bevlecken, en, te ruim
 Op 't water weidende, de koopvaerdyen steuren.

De kerck van Janus sloot weleer metaele deuren,
 En d'oorlogspoort aldus te Rome, in tijt van pais,
 Daer Mars geketent zat in 't yzeren palais,
 125 Op 't bloedigh krijgsgeweer, en standert, vlagh, en vendels,
 En brieschte, en knarssetande op kopren boom, en grendels
 Met zijn' bebloeden beck. de volcken wijdt en zijt
 Ontzagen zijne wraeck te tergen, en den strijt
 Met hem t'ontginnen: want geraeckte d'oorlogh buiten
 130 Zijn posten, zwaerlijck viel 't de poort in slot te sluiten,
 Of slootze, 't was met dwang en ondergang van 't Rijck,
 Dat 's Tybers wapens terghde, en stelde in 't ongelijck.

Zoo ziet hier Janus kerck door mist en waternevels
 Met dubble tronjen, twee voorhoofden, en twee gevels,
 135 Van voore en achter uit, en voert voor ieder een
 Haer ampt en oogherck, daer zy rijst, in marmarsteen
 Gehouwen door Quellijn, des Aemstels beeldehouwer,
 Tot licht en kennis van den keurigen aenschouwer.

Aen d'eene zijde staet 's lants Zeebewint ten toon
 140 Op eene waterschulp, verheerlijckt met een kroon
 Van schepen op het hoofd. de rechte vingers grepen
 Een jaght, de slincke 't roer, den breidel van de schepen.
 De schulp op anckers rust, die kruiswijs aen het strant
 Gehecht zijn door 't gebit van hunnen ysren tant.
 145 Het bootsvolck voert de vlagh, en wimpel, zwaeit de zwaerden,
 Rolt tonnen buskruit voort, of zadelt roode paerden,
 Ontsteeckt den rooden haen, die moort kraeit al den dagh.
 Men laedt'er 't grof geschut, dat steent zoo luide als 't magh,
 Grof zwanger van bederf, en donderkloot, en donder,
 150 En blixem. 't watervolck komt borrelen van onder

Met hagel, en kompas, en riem, en kokerrol.

Zoo rustze een krijgshvloot uit: zoo staet de zeekracht vol.

Neptuin, aen d'andre zy ter schulp uit, trotst op 't water
Wat zijnen drytant tergh, en elcken handelhaeter.

155 's Lants Zeebewint, met kroone en zeekompas om 't hoofd
Gekroont, verzoeckt zijn gunst, uit minne haer belooft.

De Zeegodt, die gestreelt zijn woort niet wil verkorten,

Gebiet de Waternymf zich rustigh uit te storten

Met eenen horen, rijk van schat, en vloot op vloot,

160 In 's lants gezegenden en wijt ontvouwen schoot.

De Levenwecker, aen des Zeegodts rechte zijde,

Begroet 's lants Zeegezagh, en blaest, verheught en blijde,

Een lucht van roozen, en van allerhande heil,

En dertlen geur van weelde in 't opgezwollen zeil.

165 Men ziet'er Amsterdam, ten trots van entlooze eeuwen,

Met 's Keizers kroon gekroont, braveeren op haer leeuwen,

En beide Watergoôn, grontleggers van haer' Staet.

De zeeschaer levert haer wat Middellzee, en Straet,

Europe, en Asien, onvaste en vaste landen,

170 De Zuid- en Noorder-as, de stroomen, en de stranden

Uitlevren: zy bestelt de vracht van overal,

Ontlaën met vlotschuit, boot, en lichter, op de wal,

In packhuis, kelder, en op zolders, en in schuuren.

De balcken buigen van den last. de dicke muuren

175 Bezwijcken door 't gewicht van kruidery, en graen,

En schat, haer toegevoert van vader Oceaan,

Genegen vloot op vloot met rijckdom te bestoppen,

Kanaster, zybael, kist, en koffer vol te proppen;

Als of hy tol van al de Watervloën ontving,

180 Om eene zeestadt, zijn verkore voesterling,

Te zegenrijcker, als een biekorf, te stoffeeren,

Waerby de zwarmen der gebuursteën zich generen.

Het lichaem van 't ghevaert, zoo prat aen 't Y geplant,

t'Ontleën van lidt tot lidt met al zijn ingewant,

185 Vereischte een bael papiers, vol letteren, en printen,

Veel ganzepennen, milt gedoopt in Maroos inten,

Veel duizent handen, om dien voorraet uit te reën,

- De berghsmis van Vulkaen om yzerwerck te smeên,
 Veel gieteriyen, om de donders af te gieten,
 190 Veel stroomen van metael, veel kopre en yzre vlieten,
 Een lange lijnbaen van veel mijlen, onder dack.
 Hier valt de schouder van een' Atlas veel te zwack,
 Om zulck een' ballast van behoefte t'onderschraegen,
 En zoo veel krijgsgeweer op zijnen hals te draegen.
- 195 Hier wort het Noortsche bosch met zoo veel zeils bedeckt
 Dat het een schaduw voor de Spaensche zee verstreckt.
 Veel velden henneps wort hier in een perck gevonden,
 Aen kabels, en aen touw gestapelt, en verbonden.
 Veel wapenhuizen gaen hier schuil in een gevaert.
- 200 Veel Troische paerden steeckt godt Mars hier in een paert
 Musketten, donderbus, schuiftangen, speeren, pijlen,
 De sabel, helbaert, dreg, granaeten, enterbijlen.
 Hier hagelt loot, en schroot, en kogel, Plutoos schroom,
 Zoo veel als 't nootebosch van zijnen nooteboom
- 205 Kan schudden, of een buy van hagelsteen by vlaegen
 Op korenvelden schud. hier grimmelt het van plaegen.
 De Zeezorgh zamelt hier dien dieren oorlogsschat
 Van zeil- en wapentuigh, ten dienst van Gijsbreghts stadt,
 Die Kennemaers van outs, en Waterlantsche streecken,
- 210 In 's Graven eedt getreên, de torts en 't vier zagh steecken
 In haeren houten muur en torens, toen de gront,
 Noch zwack, geen toevlught aen den eicken scheepsmuur vindt,
 Aen hemelhooge mars, en drijvende kasteelen,
 Gebolwerckt tegens ramp, en bloedige krackeelen.
- 215 Hier grimt de slangeschild van Pallas, die elck een
 Voor 't voorhoofd slaet, misverft, zoo dootsch als marmarsteen.
 Hier is 't Palladium, de wacht van Aemstels schatten,
 Daer Diomedes noch Ulysses niet op vatten.
 Dees zeedraeck houdt de wacht, en slaet den boomgaert ga
- 220 Van Atlas dochteren, by daegh, en 's avonts spa.
 Hier weit het gulden vlies, de Zeevaart, onder 't waecken
 Des Zeeraets, vryer dan in schaduw van veel draecken.
 De dappre Perseus, op dit vliegent paert zoo fier,
 Beschut d'onnoosle maeght voor 't grimmigh waterdier.

- 225 Hier is de vryburgh en de toevlugt der oprechten.
 Hier zweet Vulkanus smis, vol reuzen, winkelknechten,
 Die geene blixems smeên, gelijk Parnassus droomt,
 Maer donders, door wier kracht de hel wort ingetoomt,
 En 't helsche zeegedrocht, dat opsmoockt van beneden,
- 230 De watren ringeloort, en ketens waent te smeden,
 Als stroppen, om de zee te worgen, en de keel,
 Waerby de weerelt leeft, en ieder weereltsdeel.
 Zoo scheidt de Zeevaart lucht: zoo leeft men onbesprongen
 Zoo wort al 't zeegewelt door zeegewelt gedwongen.
- 235 Al spanden nu Karthage en Syrakuzer aen
 Om naer de watervorck van godt Neptuin te staen,
 En om den roozekrans een waterkans te waegen,
 Te zien wien Jupiter de zeekroon geeft te draegen;
 Men schroomde geen gevaer, van d'eene aen d'andre ree,
- 240 Zoo Hollants Amirael zijn vlagh opstack in zee,
 En streefde recht vooruit, gevolgt van alle kielen,
 Om zeegeweldenaers te zitten op de hielen,
 Aen boort te klampen, aen te grijpen, naer dien stijl,
 Met laegen vol geschuts, en dregge, en enterbijl,
- 245 Den vloet te decken, na het kraecken, na het enteren,
 Met masten, ribben, al 't scheepsingewant aen slenteren
 Te scheuren, of het vier te steecken in den staert
 Of buick van 's vyants vloot, dat zy ten hemel vaert,
 In 't onweêr van dien slagh, daer d'elementen knersten,
- 250 Het aerdtrijck in de zee aen duigen sprong te bersten,
 De Goden in de lucht verdweenen met hun wolck,
 Angstvalligh voor maetroos, en spoockende oorloghsvolck
 Dat vier noch vloet ontziet, en vecht, als of 't verwaten
 Een ander lichaem t'huis had in de kist gelaeten.
- 255 Dit zeegevaert, dat Mars in zijnen boezem sluit,
 Rust reedtschap voor een vloot van hondert schepen uit
 Ten oorloge, en verbaest den schendighsten vrybuiters,
 Die Godt noch Koning vreest. een Amirael, als Ruiter,
 Ten dienst van Amsterdam gewettight, en gewijst,
- 260 Is waert dat hy op zee het kloeckste paert berijst,
 In 't midden van de vloot der wackere Aemstelheeren,

- Te moedigh dat hun zeegheweldenaers braveeren:
 Noch zoo niet, neen voorwaer: een hooger maght regeert,
 Die met een' slingerslagh den stoutsten reus verneert,
 265 De bergen innestort, en die te moedigh draven,
 En steigeren in puin en assche kan begraven,
 Of slingren in den noit gepeilden Oceaen,
 Om nimmer, na dien smack verrezen, op te staen.
 Men steeckt zich 't een oogh uit, om andren twee te rooven,
 270 Men schroomt den helhont niet ten afgront uit naer boven
 Te sleipen in den dagh, Godts erfdeel te verraên,
 Om vroomen op den hals te komen, langhs een baen
 Van helsche gruwelen, en, tegens recht en wetten,
 De grenspoort voor den Turck en Tarter op te zetten,
 275 Met wien men in verbont en vloeckverwantschap treet,
 En zweert de standertvaen des afgronts met een' eedt,
 Dat Gode om hoogh verdriet, en quetst de vroomste harten,
 Die hem aenschreien, en aenroepen in hun smarten,
 Of hy, in 't endt verbeên, den scheut der boozen schutt',
 280 En den geschockten Staet des Heilants onderstutt'.
 Gelijck de kudden gaen by duizenden te weide,
 En groeien by het gras, zoo drijft nu 't zeegeleide
 Van 's lants geleivloot al wat hongert naer gewin
 Den mont van Tessel en den vliestroom uit en in.
 285 Nu houdenze elck hunn' koers, op twee en dertigh streecken,
 En volgen 't zeekompass. noch vracht noch schip ontbreecken
 Den handelsman. men hoeft geen zeeverzekeraer,
 Nu alle watren zijn geveilight voor gevaer
 Van Turck en halven Turck, of slimmer waterdieren.
 290 Merkuur zit zelf te roer, en scheidt vermaeck in 't stieren.
 Hy zet de winden naer zijn hant, tot 's koopmans heil.
 De zegen komt van zelf gevallen in het zeil.
 Men spant geen keten meer, daer landen t'zamenloopen.
 De Straet van Gibraltar, de Sont staet voor ons open.
 295 Het hoeft van Kalis en van Doever, pleitens moe,
 Staet Hollant, van weërzy, zijn recht, den sleutel, toe.
 Al wat ons dreighde is in zijn waterschulp gekroopen.
 De weerelt is nu veil: men valle alom aen 't koopen,

- En aen 't verkoopen, aen 't bevrachten. werckt, en wint.
 300 Nu packt, nu zackt, en slaeft, en draeft, en weeft, en spint,
 En schrijft, en wrijft: de nacht is tot geen rust geboren.
 Krioelt, en woelt, en vlieght: de schrijfpen tusschen d'ooren.
 De Warmoestraet, de Dam, de lange nieuwe Dijck,
 En 't Water, huis by huis, de winckels worden rijck.
- 305 De lakenreedery ziet andren in de kaerten,
 En slijt haar fijne stof en wol op alle vaerten.
 De kruidenier verteert een gansch Oostindisch huis.
 De zijdewinckel ruischt, gelijk een volle sluis,
 Van treckgetouwen, en van goude passementen.
- 310 De rentenier besteet zijn gelt op hooger renten.
 De Beurs valt veel te naeu. de Wisselbanck vertelt
 Een' schat van Krezus aen 't gereede wisselgelt.
 De Waegh is afgemat van waren af te weegen,
 En roept om arbeidsvolck, tot aen den hals verlegen.
- 315 De Spaensche zilvervloot wort hier aen gelt vermunt,
 In 't aenzien van den haet, die niemant zegen gunt.
 Nieuw Nederlant bezaeit, belooft ons maght van koren.
 Een ander Polen schijnt voor Hollant daer geboren.
 De Geldersman, en Sticht, en Yssel, Maes en Wael,
- 320 En Rijn, en Merwe, en Eems, de steden altemael
 Gedyen by den oogst der Zeevaart. alle menschen
 Begroeten Amsterdam, bezichtigen met wenschen
 't Gezegent Magazijn, door Stalpaerts kunst gebouwt,
 Uit last der Watergoên. nu blinckt onze eeuw van gout,
- 325 En zilver, als voorheen, toen Salomon zijn schepen
 Naer Ofir heenzondt, om gansch Indien te sleepen
 In 't juichend Sion, en het lang beloofde lant,
 Daer melck en honigh vloeit. wat ziet de waterkant
 Al zegens te gemoet; nu alle zeen en golven
- 330 Voor Hollant openstaen, geen wegh is opgedolven,
 Gesloten voor de vaert, en zeevaart! nu ons heck
 Den Leeuw ziet wentelen in klaver, zijnen neck
 Afschudden 't lastigh juck van alle dwinglandyen,
 Te water, en te lande, en maght van vlooten ryen
- 335 Op ancker, of zoo weits laveeren af en aen!

Zoo houdt een Magazijn, een huis, 's lants welvaert staen.

- Staet vast, gy STAETEN: staet, als onverwickbre stijlen.
 Verzekert met een' knoop den schoonen bondel pijlen,
 Noch vaster dan voorheen, dat Tweedraght niet verzwack'
- 340 Deze Eendraght, en de bant in 't ende met een' krack
 Van een springe, en geen Twist, het out bederf van Troie,
 Bekoorlijck twistooft, en den gouden appel stroie
 In uw vergaderinge, en schenne uw stercke steên
 En landen, tot een vreught des zeevloecks, tegens een.
- 345 Het is geen mindre deught 't gewonnen te bewaeren,
 Dan veel triomfen tot een staetsi te vergaëren.
 De Nijdigheid werckt loos en listigh, en bespriet
 Het heck van uwen tuin, of zy een open ziet
 Om in te booren, of een spaeck in 't wiel te steecken
- 350 Van uwen wijzen Raet. geen schaduwen ontbreecken
 Het lichaem in de zon: zoo sleipt oock staetgeluck
 Een' staert benijders na, die weegen stuck voor stuck.
 Zy zoeken alsins stof om harten te vervreemen,
 En u, eer 't niemant rieck', dees kroon van 't hoeft te neemen
- 355 Geluckigh is hy, die, gesteigert tot zijn wit,
 Den rijckdom kent van 't goet, dat hy met Godt bezit.
 Bemint dan Amsterdam, de glori van uw steden,
 Den pijler van den Staet, de trouwste van uw leden,
 Die onvermoeit getrouw by 't lant heeft opgezet
- 360 Wat zy met zweet vermoght: die uit haer beurze redt
 Den nootdruft van den Staet, zoo menighwerf verlegen.
 Zy heeft, gelijk een zon, met haeren rijcken zegen
 Haer buuren toegestraelt, gekoestert, en verwermt,
 In koele schaduwe elck gehanthaeft, en beschermt,
- 365 Geensins den loon verdient, dien nijdigen haer gonnen,
 Als ofze by 't verlies der halsvriendinne wonnen.
 Bedencktge dit, men ziet uw vyanden in ly,
 Triomfen op triomf uit zee in 't zeilrijck Y
 Opdondren, en den roof op Kattenburgh gehangen,
- 370 Daer duizent duizenden het aenzien met verlangen,
 Op 't lossen der kortouw, die vier geeft op den stroom,
 En heet den Amirael met jaghten wellekoom.

S A L O M O N.

TREURSPEL ¹⁾.

Quantum mutatus ab illo!

DEN HEERE JUSTUS BAECK.

Ick brenge nu Koning Salomon op het heiligh tooneel; niet gelijk hy den beloofden Messias in zijne heerlijkheit uitbeelde, maer uit zijnen geluckigen staet in den poel der afgoderye komt te verzincken. In dit treurspel wort geen bloet, maer die groote ziel gestort, door wiens heiloozen voorgangk sedert zoo vele duizent zielen omquamen, en in haer bloet versmoorden, en het gescheurde Koningkrijck, Samarie, en Jeruzalem, met den tempel en godsdienst endelijck verdelght, en d'overgeblevene stammen in ballingschap weghgevoert werden. Het misbruick van Godts overvloedige gaven, de wellust, en begeerte tot verbode schoonheden teelen zulck eenen oegst van schrickelijcke iammeren, en leveren stof om dit treurtooneel te stichten op dien deerlijcken afval des allergezegensten Konings, die naulix Godts tempel volbouwt en geheilicht hebbende, zich zelven door het bewieroocken der afgoden, en d'aldergruwzaemste offerhanden zoo lasterlijck ontheilighde. De Koningin van't Zuiden

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in de uitgave van 1648 (*Catalogus der Vondel-tentoonstelling*, No. 268 b).

quam te voren van het einde der werelt, om te horen de wijsheit van dit Goddelijck Orakel, wiens dwaesheit namaels de gantsche weerelt ten spiegel diende, om door Salomons onstantvastigheit tot stantvastigheit in den wettigen godtsdienst opgeweckt te worden. De Personaedjen en toestel, tot dit treurspel vereischt, zijn gepast naer den yver van het Jodendom en Heidendom, de gelegentheit van zaecke, tijt, plaetse, en andere omstandigheden. Uwe E. onder de Kunstbeminners gerekent, zal met den zijnen, die lust in dusdanige stoffe plaghten te scheppen, dit niet ongerijmt vinden, en gelieven t'ontfangen met zulck een genegentheit als het u opgedragen wort, tot een blijck, dat ick blijve

Uwe E. dienstwillige

JOOST VAN DEN VONDEL.

I N H O U D T.

Koning Salomon, Davids zoon, die allerwijste Profeet, en gezegenste Vredevorst, hoogh op zijn dagen, en door voorspoet en weelde verydelt, schepte, tegens Godts en Moses uitgedruckte wet, zijnen wellust in duizent Heidensche Vorstinnen en schoonheden; en verslingerde al te jammerlijck op Koning Hiram's dochter, hier Sidonia genoemt, zulcks dat hy, tot razens toe van hare minnetreken betovert, en vervoert, buiten Jerusalem den tempel aller Goden stichte, op den bergh, sedert den bergh des aenstoots geheeten. Ten leste nocte Sanhedrin, nocte Wetgeleerde, nocte Aertspriester Sadock aenziende, bewieroockte hy Astarthe, een Sidonische afgodinne, en andere afgoden, zijne Koninginnen en Gemalinnen ten gevalle; waer over Godt met een onweder van gramschap tegens hem uitborst, en door Profeet Nathan hem en den rijke met plagen en uytheemsche,

zijnen zoon en nazaet met inheemsche oorlogen, en een deerlijke scheuringe dreighde, en allen Hebreen en den naburigen Rijcken een gruwelijke verwoestinge en ellende voorspelde.

Het tooneel wort buiten Jerusalem gebouwt. De Rey bestaet uit Jeruzalemmers. Het treurspel begint met den dagh, en eindight in den avont. Een Wetgeleerde is de Voorredenaer.

PERSONAEDJEN.

WETGELEERDE.

ITHOBAL. Een Sidonisch Hofpriester.

REY VAN JERUSALEMMERS.

SIDONISCHE HOFJOFFERS.

SIDONIA. De Koningin.

SALOMON. De Koning.

BENAJAS. Veltheer, en hoofd der lijfwacht.

SANHEDRIN. De breede Raet.

SABUD. 's Konings Vertrouweling.

SADOCK. d'Aertspriester.

NATHAN. De Profect.

S A L O M O N.

TREURSPEL.

HET EERSTE BEDRYF.

WETGELEERDE.

- Ghy quaemt dus verre van het Zuiden, daer de Kreeft
De Mooren verft, de boom zoo weinig ſchaduw geeft,
En woud (geensins vernoegt uw Koningin te hooren,)
Uw eigen oogen meer gelooven dan uw ooren;
5 Dies toonde ick u de stadt, en wat men toonen kon,
Den tempel en het hof van Koning Salomon,
Met al zijn heerlijkheit. Ghy hebt, naer onze zeden,
Gelijck uw Koningin, ons Godtheit aengebeden;
De vruchten van uw lant vereert aen Godts altaer.
10 Nu eischtghe, voor het leste, (och och, het valtme zwaer.
Is 't vreemt, indienme 't hair van schrick te berge rijze?)
Dat ick hier buiten u den nieuwen tempel wijze,
Waer over al de stadt nu quijnt, en treurt, en steent.
Daer staet dat gruwelstuck, om 't welck een ieder weent,
15 De Vaders, en het volck: daer ziet ghy 't met uw oogen,
Ten schimp des waren Godts, voltrocken, en voltogen:
En kunt uw Koningin getuigen met uw' mont
Hoe zy der Vorsten zon op haren middaghstont
En op haer hoogste zagh: gelijk alle aertsche dingen
20 Hier onderworpen zijn zoo veel veranderingen,
En beurten; en men 't al, wat lager dan de maen
Gestelt wert, op zijn tijt ziet wassen, en vergaen.
Het opperste Geluck, dat wy met vreught aenschouwden,
Is niet gewoon zijn hof op eene plaets te houden

- 25 Dan voor een korte tijt. De mensch, te bros van stof,
 Magh qualijck tegens weelde, en al te groot een' lof.
 De Priesters zijn ontrust: wy Wetgeleerden mompelen
 Men dreight van hier de stadt en godtsdienst t'overrompelen
 Met valsche en vreemde Goôn. Wy zien 't gebouw vast aen,
 30 En schricken tegens dat de kerckdeur op zal gaen.
 De grijze Koning zit belegert van zijn vrouwen,
 En suft in dezen hof. Wat onheil zy ons brouwen,
 Zal blijcken t'zijner tijt. Maer blijf een luttel staen:
 Hier komt nu Benajas, het hoofd der lijfwacht, aen;
 35 Hy wort om strijt begroet van Hopliên, en Kornellen.
 Het schijnt hier valt wat groots, wat wightighs te bestellen.

BENAJAS.

- Tot aenwas en ten dienst van 's Vorsten heerlijkheit
 Is 't oirbaer dat het volck, 't welck om den luthof leit,
 En in dees voorstadt waeckt, in huizingen, en tenten,
 40 Versterckt werde uit het hof met d'andre regementen.
 De koningin heeft lust van daegh den spiegelstrijt
 Te zien voor 't mirtewoudt. Gaet hene dan, en quijt
 U daetlijck naer den eisch, en helpt de vreught vermeeren.
 Dees vrouwestaetsi magh geen wapenpracht ontbeeren.
 45 Laet volstaen al de maght des volcks, te voet, te paert.
 Zoo wordt geen' schat verquist: de Koning is het waert.
 Al 't gout en zilver schijnt om Salomon geschapen.
 't Hoefzyzer klinck' van gout. Nu blincke schilt, en wapen,
 En harnas in de zon, daer 't heir gewapent staet,
 50 Gelijk een gouden bergh. De ruiter en soldaet
 Vertoone een regenboogh van parlen en gesteente.
 Zoo blijck' het hoe de schat der bloeiende gemeente,
 En al die rijckdom, ons van Oost en West vereert,
 Besteet zijn aen dit hof, daer Davids zoon regeert:

ITHOBAL. WETGELEERDE.

ITHOBAL.

- 55 Ghy Jongelingen en Hofjoffers, uitgekozen
 Om met vergulden mirt, en witte en roode roozen
 Het feest van Astaroth te kroonen, als men plagh
 Te Sidon, in ons lant; gaet, haelt nu voor den dagh

- Al wat ghy gistren vlocht: brengt kranssen: brengt festoenen.
- 60 Men zal Astartes kerck inwijden, en verzoenen
 Haer Godtheit met een' geur van bloemen, loof, en kruit,
 Met schael, en wieroockvat. Gaet stort uw harten uit,
 Dees hemelsche Godinne en dit gewelf ter eere.
 Indien men, naer den eisch, haer woudt en kerck stoffeere,
- 65 En rijckelijck behange, uit een' godtvruchten geest;
 Zy zal genadighlijck de jongkheit op het feest
 Beloncken van 't altaer, en minnelijck bejegenen;
 Zy zal uw jaren milt met spoet en wasdom zegenen,
 En schoonheit, en geluck. Wie zich voorbarigh toont
- 70 In 't yvren, zentze niet naer huis toe onbeloont.
 Ga hene, schoone jeught: ghy kunt uw wackre leden,
 De bloem van uwen tijt, niet heiliger besteden
 Dan in Astartes dienst. Betrouw het Ithobal
 Haer' Priester toe, en volgh wat hy u raden zal.

WETGELEERDE.

- 75 O zuivre Mayzon, die de heuvels en de dalen
 Rontom Jeruzalem beschijnt, en uwe stralen
 Komt spiegelen in 't gout des tempels, en het dack,
 Waer op noit vogel ruste, en dat noch smet noch vlack
 Kan lijden; kuntghe wel dien gruwelbergh gedoogen,
- 80 En zonder deizen zien hetgeenwe met ons oogen
 Aenschouwen? Kuntghe wel met uw doorloutert licht
 Bestralen dezen vloeck, die gruwelen verdicht,
 Den hemel terght, en trotst, en Godts gewijden drempel?
 Of achtghe dat men Godt en afgodt elck een' tempel
- 85 Magh bouwen, zonder smet, en zonder onderscheit?
 En is uw glans van 't licht, daer ghy uw majesteit
 Van licht en glans uit schepte, alree zoo wijt verbastert,
 Dat ghy met deizen niet dees gruwelkerck verlastert,
 Of uw gezicht bedeckt met eene donckre wolck,
- 90 Ter schande van dit schalck en stout Sidonisch volck?
 Geen volck, maer een gedroght van adderen en pesten,
 Die deze booze lucht en stanck om Arons vesten
 Verspreien; daer gewis een sterfte op volgen zal,
 Een woestheit, en bederf, en gruwzaam ongeval,

- 95 Ten zy het Godt verhoede, en Priesters, en Levyten,
 Profeet, en Wetgeleerde, en burgery zich quijten,
 Gelijck hunn' yver past. Wat hoort, wat ziet men hier?
 Uitheemsche schoonheit, och, wat staet ghy Juda dier!
 Wat komt Jerusalem nu over, en den mannen
- 100 Van Juda, die den boogh voor Godt en godtsdienst spannen!
 Wat komt ons Priesterdom nu over, wien de schat
 Des offers, en de geur van Arons wieroockvat,
 En al wat aen den dienst des heilighdoms magh kleven
 Is toebetrouwt! Hoe wort Godts glori nu gegeven
- 105 Aen Jakobs schantvleck, een Fenicische afgodes?
 Och, schrey een heele zee van bittre tranen: lesch
 Met my dees vuile vlam, eer zy beginn' te blaecken,
 En uit de voorstadt vliege, en sla in Sions daecken,
 Ja over 't gansche lant, en legge al 't rijck in d'asch.
- 110 Och, Moorenlander, och, ghy komt hier recht van pas
 Een schennis zien, waer van al 't aertrijck zal gewagen.
 O boeck, ô heiligh boeck, men plagh u raet te vragen,
 Te luistren naer den mont der Wetgeleerden: nu
 Versmaet men Godt en ons, en niemant hoort naer u.

ITHOBAL.

- 115 Wat mompelt deze Jode uit zijn verdwaelde boecken?
 Moet hy, die andren leert, noch eerst de wijsheit zoecken,
 Zoo dwaelt het heele school, terwijl de meester dwaelt.

WETGELEERDE.

- Ghy Sidoniers, die dicht aen Palestijne paelt
 Met uw gebiet, maer wijdt en verre zijt gelegen
- 120 Van onze Wet, en volght verkeerde en kromme wegen;
 Waerom vermeet ghy u dit schricklijck misverstant
 Van blinde gruwelen in dit geheilicht lant
 Te voeren; daer de gront geen vreemt altaer kan dragen?
 Het past geen' vreemdeling de burgery te plagen,
- 125 En ingeborenen te tergen door een smet
 Van nieuwigheên. Ghy mooght ons Goddelijcke wet
 Niet breken, door een wet naer uw vernuft te smeden.
 Indien uw dwaling staet te stuiten door gebeden,
 Zoo bidde ick, staeck uw werck, en opzet, om den tijt,

- 130 De plaets en 't volck, hetwelck geen' nieuwen godsdienst lijt.
 Het staet uitheemschen vry Gods tempel te bezoeken,
 Hun gaven herrewaert, van verre uit vreemde hoecken,
 Te brengen: maer een kerck te stichten tegens Godt;
 Te buigen voor een pop, een beelt van Astaroth;
 135 Geloof, dit heet by ons den dienst der Godtheit schennen.
 Wy dienen eenen Godt, een Godtheit, die wy kennen.
 Wy stellen eenen Godt in top. Wie neffens hem
 Een andre Godtheit eert, dien kan Jerusalem
 Niet laten ongevloect: gelijk de mont ons leerde,
 140 Die onze Godtheit sprack, jae met dien Godt verkeerde,
 Als een gemeinzaem vriend met zijnen trouwen vriend.

ITHOBAL.

- Een iegelijk zie toe, en wete wien hy dient;
 Wy zijn gerust in 't onze, en noit hier van verbastert.
 Dat ghy ons Godtheit haet, vervolght, vervloect, en lastert,
 145 Ondeckt uw misverstant. Wy hooren hoe ghy haet,
 Veracht, en schent het geen uw yver niet verstaet?

WETGELEERDE.

Gods wijsheit zwichte noit voor 's menschen brein en zotheid,
 Die bidt haer droomen aen, en een gedroomde Godtheit.

ITHOBAL.

- Men houde Tyrus en ons Sidon niet zoo slecht,
 150 Dat het een Godtheit diene, en heur altaren recht',
 En kercken bouwe alom, op 't lant en in de steden,
 Die niet met recht verdient te werden aengebeden,
 En dat men haer een woudt toekeuren zoude, en voort
 Vereeren met al 't gene een Godtheit toebehoort.
 155 Neen zeker, ons Godin en Koningin Astarte,
 Door Syrie gedient, neemt ons gebeên ter harte,
 En zegent rijck by rijck met vee en vruchtbaerheit:
 Het zy men 't op geberghte of in de beemden weid',
 Of 's winters zette op stal; men kan het naulicx tellen.
 160 Al 't voetsel dijt tot melck, waer van de jadders zwellen.
 Astarte zegent hof, en huis, en huisgezin.
 Zy queeckt de jongkheit aen, de schoonheit, en de min.
 Zy troostze met een lief, die bleeck van minne quijnen,

- En komtze oock in den droom verquicken, en verschijnen.
 165 Aenschouwde ghy haer beelt, en schoonheit, en gelaet,
 Zoo levendigh, zoo schoon, gelijkze op 't outaer staet,
 Ghy wierpt die boecken wech, en uw Hebreusche brieven,
 En zoudt op dees Godin verslingren, en verlieven,
 Ja wenschen 't oude vel te wisslen, als een slang,
 170 Om in herboren schijn, in 't midden van 't gezang,
 Haer met den Asiaen het wierooock toe te zweien,
 En met uw Koningin de staetsi te geleien.

WETGELEERDE.

- Dat hoede Godt: dat keer' de rechte zegenaer
 Van menschen, en van vee, en elck saizoen van 't jaer.
 175 Hy zegent bergh, en dal, met zon, en daeuw, en regen.
 De herder drijft vergeefs zijn kudde langs de wegen;
 De lantman ploeght en zaeit vergeefs, en zonder vrucht,
 't En zy zijn milde hant hem zegene uit de lucht.
 Het korenvelt, d'olijf, de wijnstock met zijn rancken
 180 Voor oli, graen, en druif, den milden Godt bedancken.
 De huizen loven Godt met eene danckbre stem.
 Gezonthheit, kinders, schat, het vloeit alleen van hem.
 Sla Moses op, die by de kloecke Egiptenaren
 In 't hof was opgevoedt, in wetenschap ervaren,
 185 En kunsten, ja van Godt en Engelen geleert,
 Waer mede hy zoo lang gemeenzaem heeft verkeert,
 En ons uit hunnen mont den Godsdienst en de zeden
 Gewezen. Moses Wet en regel t'over treden;
 Een Heidensche afgodin te brengen op de baen,
 190 Waer zulck een' wijzen man, ja Godt te kort gedaen.

ITHOBAL.

- Aen Moses wijsheit acht zich Sidon niet verbonden.
 Fenicie heeft zelf de letterkunst gevonden,
 Den vont van zijn vernuft heel Griecken bygezet,
 De weerelt omgezeilt, en 't uitheemsch brein gewet.
 195 Fenicie verstaet de maten, en getalen.
 Het slaet de starren ga, die vast staen, ofte dwalen,
 En weet by nacht zijn pat te vinden door de zee.
 Het wijckt Egiptenaer, Araber, noch Hebre,

In kennisse en verstant; en sleet door oorelogen
 200 En godtsdienst op zijn borst het uiterste vermogen
 Van al uw heirkraft; zulcks dat ghy geraden vont
 Met dit zeeghaftigh volck een eeuwigh vreverbont
 Te sluiten, en uw Rijck te stercken met geburen,
 Die vaster door hun deught dan door hun hooge muren
 205 Gegront staen. Wie noch schrickt voor onraet, en gevaer;
 Twee zuilen stutten ons, de wapens, en 't altaer.

WETGELEERDE.

O ydel toeverlaet van outer, en van wapen,
 Zoo lang ghy u zoo blint aen afgoôn blijft vergapen,
 Aen stomme en blinde en doove en reuckeloose Goôn.

ITHOBAL.

210 Wy eeren een Godin.

WETGELEERDE.

d'Onkuische, van Adoon,
 Een Koningsaterlingk, en zijne min bezeten?

ITHOBAL.

Tot dat hy van het Wilt zoo deerlijk wiert verbeten;
 Waerom ons joffers noch met een' bedruckten geest
 Zijn lijck betreuren, op het jaerlijksche offerfeest,
 215 Wanneer het jaergetijde in bloet verkeert de vlieten,
 Die uit het cederbosch van Liban zeewaert schieten:
 Een wonderteken, 't welck de Joden overtuight,
 Dat elck met reden zich voor onze Godtheit buight.

WETGELEERDE.

Gemeenlijk wort de verf des vliets den gront ontnomen,
 220 Waer over 't water komt ten dale nederstroomen,
 En zich met aerde mengt, en neemt haer kleuren aen,
 Als elementen, die elckandre best verstaen,
 Zoo schijnt Adonis root, als d'aerde komt van boven
 Uit Liban, voor den wint, in zijne kil gestoven:
 225 Dan verft het stof den stroom. Is dit een wonderwerck?
 En bouwt ghy op dien gront Astartes feest, en kerck?

ITHOBAL.

Haer lof wort aen den Nijl, en by Syriers gezongen,
 En by den Filistijn, en allerhande tongen.

Het Oosten, nimmermeer van haer te dienen moe,
 230 Treckt herwaert, wijdt en zijdt, en brengtze gaven toe.

WETGELEERDE.

Men brengtze gaven toe, maer by gebreck van oordeel.
 De blinden voeden 's volcks verblintheit om het voordeel.
 Een afgodt neemt, en eischt met ope hant noch meer.
 Hy sluitse voor hun bede, en zegent nimmer weer.

ITHOBAL.

235 Ghy zijt niet afgerecht op ons geheimenissen.

WETGELEERDE.

Die schamen zich den dagh, en mogen 't licht wel missen.

ITHOBAL.

't Hebreus geslacht waerdeert zijn' Godsdienst naer zijn zucht,
 Doch naer de reden minst.

WETGELEERDE.

Wie voor geen reden vlucht,
 Die vliede uw gruwelen, en schendige offerhande.

ITHOBAL.

240 Men eerdeze eertijts hier, nu acht ghy dit een schande.
 Aldus verkeert de tijt de zeden, en de wijs.

WETGELEERDE.

Zo schick u naer den tijt, en wijs: en win den prijs.

ITHOBAL.

Wat hindert u ons kerck hier buiten, voor uw poorte.

WETGELEERDE.

De stadt en al het lant verfoeit een misgeboorte

245 Van offeren, waer van de lucht en hemel yst.

ITHOBAL.

De wolcken en de lucht, die ghy met smoocken spijsht,
 En aenbidht, dommer dan alle omgelege volcken?

WETGELEERDE.

Wy eeren geene wolck, maer Godt, die uit de wolcken
 Ons vaderen verscheen, in steen zijn wetten gaf,

250 En sterckteze met loon, en datelijcke straf.

Wy eeren geene wolck, maer Godt, die hen alomme
 Geleide, en vooring in een wolck- en vierkolomme.

Ghy eert een afgodin, die aen haer broêr gehuwt,

De Min en Weérmin baerde, een stuck daer elck af gruwte,
 255 Zelf Reden, en Natuur: en deze gruwelstucken
 Verheft men op 't altaer, waer voor de blinde bucken.

ITHOBAL.

Gewis zy zijn niet blind, die Sidons Godtheit zien,
 En eeren de bekranste ootmoedigh op hun knien.
 Het blancke marmere schijnt een' glans van sich te geven.
 260 Het beelt, heel schoon van leest, en wel zoo kloeck als 't leven,
 Is geestigh over al het lijf. Het wesen valt
 Bekoorlijk voor het oogh. Hoe frisch is haer gestalt!
 De Schoone is wel in 't vleesch. Wie moet het hoeft niet prijsen?
 Het is eer klein dan groot. De hals behoudt in 't rijzen
 265 Zijn reizigheid, en maet. De schouders vallen smal.
 De borsten puilen uit, als heuvels in een dal.
 Een bollicheit verciert de zachte en lieflijcke armen.
 De slincke hant, geneight de kuisheit te beschermen,
 Bedeckt haer voor 't gezicht, dat al te dertel weit,
 270 En uitspat in den beemt van haer bekoorlijkheit.
 Zy draeght in d'andere hant een fackel, die de stammen
 Zoo lang in eere houdt, en aenqueect met haer vlammen,
 Den Doot en Tijd ten trots. De vlechten vloeien neêr,
 En spelen op den rugh, als baren op een meer.
 275 Het voorhoofd, niet te hoogh, verlustight al die vryen,
 En hoopen uur op uur een uitkomst in hun lyen.
 Zy schiet door 't oogh een' gloet, en vriendelijcken strael;
 In 't hart van oudt en jongk. De mont behoef geen tael
 Te spreken, want die nootd stilzwijgende elck tot kussen.
 280 O Goddelijcken mont, ghy kunt ons voncken blussen!

WETGELEERDE.

Ghy dient dan ydelijck den Wellust, als een' Godt,
 En geeft een vuil gebreck den naem van Astaroth.
 Zoo krijght afgodendienst den tittel van boeleren;
 En boel en afgodt, bey van eenerhande veeren,
 285 Verzellen gaerne d'een den andren in hun vlucht.
 Zoo deekt geen mirtewoudt dat schandelijck gerucht;
 Daer ghy, na 't offeren, met danssen, en bancketten
 U wentelt in het slijck van die verbode smetten.

ITHOBAL.

Een iegelijck versta zijn wijze, en lantgebruick.

WETGELEERDE.

290 Het is dan recht dat hier d'uitheemscheit wijcke, en duick'.

ITHOBAL.

Men stelle dat geschil aen 's Vorsten welbehagen.

Wy gaen, en zullen ons niet ongehoorzaem dragen.

WETGELEERDE.

O Abissyner, nu getuigh uit zijnen mont

Hoe Sidon tempels bouwt op zulck een' geilen gront.

295 Dit is het zelve volck, wiens ongebonde wijven

En mans, voor afgoôn zelfs, die gruwelen bedrijven.

Dit is het Priesterschap, dat boelen heil belooft,

In vuilicheden groeit, en Godt zijn recht berooft.

Dit zijnze, die dit Rijck besmetten, en beroeren,

300 En deze landtsmet pooght de Koning in te voeren.

Maer gaenwe naer de stadt. My dunckt Jerusalem

Loopt uit op dit gerucht met een bedroefde stem.

REY VAN JERUSALEMMERS

KEER.

Nu opgebroken naer Egipten,

En 't juck, dat wy door zee ontslipten.

305 Dit heet niet meer 't beloofde rijck,

Noch Iakobs wijck.

Ghy Helden, hooger dan de wolcken

In eere, hebt vergeefs de volcken

En Heidensche afgoôn uitgejaeght,

310 En wechgevaeght:

Vergeefs behaelde Davids degen

Op Reus en Filistijn dien zegen,

En doemde d'afgoôn tot den brant:

Men zaghet lant

315 Vergeefs om Moab, en Syriëren,

Damaskus, Geth, en Rabba vieren:

Vergeefs bezorght Gods knecht zoo trouw

Den tempelbouw,

En stapelt, d'eene zege aen d'ander,

- 320 Al 't gout en zilver op malkander:
Hy wijdt vergeefs de Godtshut in:
Nu een Vorstin,
Een vleister, zijnen zoon betovert,
Een kus, een lonck al 't rijk veroveret.
- TEGENKEER.
- 325 Hoe wil al 't Heidendom nu schreeuwen,
Naerdien dees hantvest der Hebreuwen,
Van aen te bidden eenen Godt
Geraeckt ten spot,
En schimp, en schendigh wort vertreden
- 330 Van Godts Gezalfde, 't hoofd der steden,
Ia Godts gezegenden Profeet.
O harteleet!
Waerom verworpt men Baäls jucken?
Waerom de steene Wet in stucken
- 335 Gesmeten, daer men danst en speelt
Om 't kallefsbeelt?
Waerom 't gesmolten kalf gedroncken?
Waerom verteeren 's hemels voncken
Aärons zoons, om 't vreemde vier;
- 340 Nu Dagon hier
De goude Bontkist durf ontwijden?
O wat beleven wy voor tijden!
Hoe langsaem straft nu 't hemelsch rijk
Zijn ongelijck!
- 345 Men raeckt den appel van Gods oogen.
Ziet Godt dit koel aen uit den hoogen?

HET TWEEDE BEDRYF.

HOFJOFFERS. ITHOBAL. SIDONIA.

HOFJOFFERS.

Nu zingt Astarte lof
In 's wijzen Konings hof.

Dit wyfeest geeft ons rijke stof
 Haer kerck te cieren op dien trant,
 In 't midden van 't Hebreeusche lant.

Behangt met mirtegroen,
 En bloemkrans, en festoen,
 Poortael, en pyler, ons ten zoen.
 Vereert de schoonste Majesteit
 Uit yver, en godtvruchtigheid.

Zy zal voor zulck een deught
 Beschencken onze jeught
 Uit haren schoot met volle vreugt
 Van wellust, die genoten wort
 Waer zy haer' milden zegen stort.

ITHOBAL.

- Ghy jeught van Sidon komt ter goeder tijt, geladen
 Met uw gevlochten loof, en heilige cieraden,
 Bekleên het nieuw gebouw, dat in te wijden staet.
 365 Nu pas in 't yveren op niemants schimp of haet:
 Dewijl ghy dus op 't hooghste ons Godtheit zult behagen.
 Nu yver naer de kunst. Ay zie, die pijlers dragen
 Hun bogen, en gewelf, ter eere van dit feest,
 Gewilligh, zonder last: zy stercken uwen geest
 370 In dit godtvruchtigh werck, en schijnen zelfs te blaecken.
 Ick zie Sidonia, de Koningin, genaecken,
 Om met de stralen van haer tegenwoordigheid
 U aen te prickelen, en door haer Majesteit
 Te toomen de Hebreen, die ons geluck benijden.

SIDONIA.

- 375 Mijn dochters, dat gaet wel. Wie moet zich niet verblijden,
 Die uwen yver ziet? Mijn kinders, vaert zoo voort.
 Verheerlijckt vry u best den inganck, en de poort
 Des tempels, en gebruikct, vrymoedigh zonder treuren,
 De vryheit, die dus lang geen vreemden moght gebeuren.

ITHOBAL.

- 380 Doorluchtste Koningin, ghy hebt door uw beleit
 De zaeck dus verr' gebrocht, en voor uw volck bepleit
 Ten hove, by den Vorst, gelijkwe nu aenschouwen.

- Hy liet uit zijnen schat dees groote kerck volbouwen,
 Zijn Koningin ten dienst, onaengezien de klaght,
 385 Geschrey, en tegenweer van al 't Hebreusch geslacht,
 Het welck hem 't gantsche jaer geweldighep om d'ooren,
 En nacht noch dagh verschoonde, om onzen bouw te stooren;
 Doch ydel, en vergeefs. Hy hielt zich even trots,
 En moedigh in dien storm, gelijk een steile rots,
 390 Die op haer' boezem stuit en breeckt de kracht en 't bruischen
 Der baren, slagh op slagh, terwijl de winden ruischen
 Uit d'openbare zee, en bulderen op strant.
 Nu hoop ick zultghe zelf, en met uw eige hant
 Den Koning ten altaer geleiden, aen zijn zijde,
 395 Op dat hy ons Godin zijn offergaven wijde.
 Zoo krijght de godtsdienst hier een' vasten voet in 't Rijck,
 En ghy een eer, waer voor het al de vlagge strijck'.

SIDONIA.

- O vader, wien de zorgh des offers blijft bevolen,
 Ghy weet hoe heimelijck, bekommert en gestolen
 400 Wy hier ten hove in 't eerst ten offer mosten gaen,
 Nu is ons openbaer de vrydom toegestaen,
 En na veel moeite en smert dit groote goet verworven.
 Maer hoe? het werck is versch, de gront noch onbestorven.
 Den Koning zelf ter feest te nooden, schijnt te vroegh,
 405 En heeft zijn zwarigheid. Men lijdt het schaers genoegh,
 Dat zijne Koningin by doncker henetrede:
 En noch heeft zy ter noot besteken door haer bede
 Dat, onder schijn van spel en Koninglijck vermaeck,
 De hofwacht u beschutte, en hier ter ste bewaeck',
 410 Om onheil te verhoën, en teffens niet te wagen
 Ons zelve, en 't hoogh gezach. Men moet zich zedigh dragen.
 Wie al te strenge spant, die breeckt of pees, of boogh.
 De godtsdienst lijdt geen' schimp, en is zoo teër als 't oogh.

ITHOBAL.

Uw zorgen zien te verr'.

SIDONIA.

Men moet geen oproer tergen.

ITHOBAL.

415 Ontzietge 't volk?

SIDONIA.

Met recht.

ITHOBAL.

Men zal 't den Koning vergen:
Wat leit ons aen het volck? Hier gelt des Vorsten stem.

SIDONIA.

En of zich dees gemeente eens opwierp tegens hem?

ITHOBAL.

Wie durf zich, als een hoeft, dien aenslagh onderwinden?

SIDONIA.

In zoo veel duizenden is licht een hoeft te vinden.

420 Zagh David Absolon niet steken naer de kroon?

En wie kan Salomon verzekren van zijn' zoon?

ITHOBAL.

Van Roboam? hem zou noch zwaert, noch harnas passen.
Hy is te dom, en niet ten oorloge opgewassen.

SIDONIA.

Een domme dient zich van een' kloecke, die 't verstaet.

ITHOBAL.

425 Daer glimp noch stof ontbreeckt tot oproer, en verraet.

SIDONIA.

Ontbreeckt hier glimp, en stof, zoo zich de Vorst laet nooden
Aen ons gehaete altaer, den aenstoot van de Jooden?

Men roept alree dat hy de Wet verandren wil.

ITHOBAL.

Zy roepen 't niet zoo luidt, maer mompelen 't al stil.

SIDONIA.

430 En al dit mompelen geeft menigh achterdencken.

ITHOBAL.

Wie kan den grooten Vorst, den Leeuw van Juda krencken?

SIDONIA.

De zoon van Jesse temde een' leeuw, der dieren Heer.

ITHOBAL.

Men schrickt, als Juda brult: zijn klauwen reicken veer.

SIDONIA.

Wat is ontzagh, uit schrick, en niet uit gunst geboren?

- 435 Dit kitteloorigh volck ontziet gebit, noch sporen.
Genade en weldoen treckt de menschen, sonder last.
Zoo zet een Prins den stoel van zijn regering vast.

ITHOBAL.

De godtsdienst is een toom om staten te regeeren.

SIDONIA.

Zoo hoede zich de Vorst den godtsdienst te verkeeren.

ITHOBAL.

- 440 Het volleck volgt het spoor en voorbeelt van zijn Heer.

SIDONIA.

Niet zonder scheuring: het geweten is te teêr.

ITHOBAL.

Het Vorstelijck gezagh kan 't oproer overwegen.

SIDONIA.

Als 't oproer overweeght dan zit de Vorst verlegen:
Dan schudt het gansche Rijck, en wat 'er is ontrent.

ITHOBAL.

- 445 't Is een onnozel Vorst, die zijne maght niet kent,
Noch weet hoe wijt zijn staf gebieden magh, en bannen.
Ontbreeckt het Salomon aen middelen, en mannen,
En wetenschap, om elck te houden in zijn' plicht?
De weerelt ziet altijd den Heer naer 't aengezicht,
450 En slaght de Zonnebloem. Wil hy zich openbaren,
Ick zie de gansche stadt en endelooze scharen
Ons beelt en Heilighdom aenbidden, hier ter ste:
Een Majesteit sleept hof en alle staten me,
En ampten, om genot, en eere. Wat de slechten
455 Belangt, die laten zich gemacklijck onderrechten
Van weereltschen, die meer op eigen voordeel zien,
Dan om het heilighdom den Goden wierooock biên.

SIDONIA.

Ons dunckt in zulck een zaeck is langsaemheit van noode.

ITHOBAL.

- Princes, uw yver flaeuwte. Hoe valt ghe nu dus bloode?
460 Schep moedt, en drijf de zaeck met lust en yver door.

SIDONIA.

En raect de wagen eens aen 't hollen, buyten 't spoor?

ITHOBAL.

Het voorspooock spelt wat goets: dit zal u wel gedyen.
 Vertsaegh niet: tre vry toe op onze wichleryen.

SIDONIA.

Laet hooren wat geluck, wat uitkomst het voorzeit.

ITHOBAL.

- 465 Eer ghy den eersten steen des tempels had geleit,
 Vernam ick, 's morgens vroegh, in 't naeste dal gezeten,
 Van verre een schoone wolck; doch kon terstont niet weten
 Wat uit de bergen quam aenwemelen, zoo schoon,
 Als noit geen wolck verscheen, aen 's hemels hoogen troon;
- 470 Tot dat men endelijck, aen 't roeren van de vlogelen,
 Bekende dat het was een heele vlucht van vogelen,
 Van allerhande slagh en pluimen onder een;
 Gelyck een regenboogh. De braefste vloogh voorheen,
 En voerde al d'andren aen: gelyck in d'Oosterlanden
- 475 Hun Veltheer gaet te velde, om heiren aen te randen.
 Behoudens dat men hier geen' vogel vliegen zagh,
 Die zijnen beck en klaeuw op roof te spitsen plagh.
 Men zagh 'er sperwer, valck, noch arent onder zweven,
 Noch havick, nocte wou, gewoon op roof te leven.
- 480 Zoo naecktenze dien bergh. Hoe mael ick best den Vorst,
 En Koning van de vlucht. Zijn geschakeerde borst
 Geleek een hoftapijt, daer schat en kunst verzamten.
 De staert zou met zijn pracht een' paeuwestaert beschamen.
 Natuur hing om den hals een pluimjuweel. Wie zagh
- 485 Om Koninglijcken hals oit kostelijcker bagh?
 Een lange en heldre streeck van goude en roode strepen
 En sprengkelen verciert den rugh, gelyck geslepen
 Robijn, en hyäcinth. Een kroon, die 't licht verdooft,
 Een zon, geen kuif gelyck, vergult zijn purpren hoof.
- 490 Zoo daelt hy met een' geur van kruiden, uit den hoogen,
 En strijckt, als hy den bergh heeft driemaal omgevlogen,
 Eerbiedigh, daer ghy nu dien tempel ziet gesticht.
 Het geurigh kruut wert fluckx verslonden van het licht

Der zonne, en haer gloet, tot groot vermaeck der genen,
 495 Die hem geleiden, en terstont met hem verdwenen.

SIDONIA.

Och, of men uit dees vlucht iet zekers sluiten kon.

ITHOBAL.

De Vorst der vogelen betekent Salomon,
 De Fenix, 't eenigh licht der Koningklijke hoven,
 En ingewijt om al wat kroon draeght te verdoven.
 500 Wat om hem zweeft, verbeelt dit heerlijk duizental,
 Waer onder ghy, Mevrouw, de kroon spant, boven al
 Wat 's Vorsten oogh behaeght, of naemaels zal behagen,
 En waerdigh zy den naem van Koningin te dragen.
 Dit voorspel noodight u, dat ghy de Majesteit
 505 Met zijn Princessen bly ten offerbergh geleit,
 En helpt Fenicie dien krans van eere winnen,
 Dat ghy den voordans hebt van al de Koninginnen.
 De spruit van Faro roept: ghy moet het stuck bestaen.
 De bloem van Ammon port u tot dien aenslagh aen.
 510 Het bloet van Edom treckt, en verght dit met gebeden.
 De roos van Moab staet gereet u na te treden.
 De lelistruick van Heth verwelckt, om dat men toeft.
 Al d'andren prickelen, zoo ghy een' prickel hoeft.
 Ghy Nimfen rust, en gaet: ghy hebt u wel gequeten,
 515 En geen cieraet noch kunst aen dit portael vergeten.

SIDONIA.

O vader, was mijn maght en yver even groot,
 Ick voerde u in de stadt op 't outer van den Joodt.
 Hoe veel een vrouwetong vermagh op Koningsbedden;
 Wy zien ons kommerlijck door dit gevaer te redden.
 520 Vertreck een wijl, en roep Astarte om bystant aen.
 Daer komt de Koningk zelf: het moet ons wel vergaen.

ITHOBAL.

De Goden zegenen ons heiligh wit ten leste,
 En keeren 't geenghe vreest, naer uwen wensch, ten beste.

SIDONIA. SALOMON.

SIDONIA.

Astarte zegene en behoede Salomon,

525 Wiens glans en eere straelt gelijk de morgenzon.

SALOMON.

En ghy kunt met uw' glans het helder licht verdooven,
O wellust van mijn bedde, ô bloesem van mijn hoven,
Mijn licht, mijn morgenzon, mijn frissche dageraet,
Verkoeling, leschvier, brant. O hoe verquickt, hoe gaet

530 Mijn hart op, als een roos, wanneer ick u aenschouwe!
Ick zweere u by mijn kroon, en Koningklijcke trouwe,
Ghy zult voor uwe trouw niet blijven onbeloont.

Uw schoonheit, waert gezalft, en met een kroon gekroont,
Moet eeuwigh in den troon van mijne ziel regeeren,

535 Zoo lang dees rechte hant geen' scepter zal ontbeeren.

SIDONIA.

O Davids zoon, ghy zet ons hooger dan 't betaemt
Te zitten. Het gemoedt kan nimmer zonder schaemt
't Genot van zoo veel deught en weldaën overwegen.
Daer staet der Goden kerck tot aen de lucht gestegen,

540 En heerelijck volbouwt, in 't aenzicht van den Nijt,
Ons bede te gevalle; en wacht om ingewijt

Te werden. Kan een tong uw Majesteit voldancken,
En prijzen naer den eisch? O Vorst, laet duizent klancken
Van Koninginnen vry, een ieder in haer tael,

545 Uw' naem verheffen. Dat de gansche hemel dael',
Om uwe Majesteit op 't wy-feest uit te nooden.

Hoe wenschte ick nu dat ghy, ter eere van de Goden,
De staetsi vieren holpt, en me ten offer gingt,
Daer Sidon in het koor hun lof verheft, en zingt,

550 En speelt met schuiftrumpet, kornet, en harp, en snaren!
Hoe zou mijn hart van vreught dan dobbren op de baren
Van al de toonen, die malkandren ondergaen,
En volgen op hun maet, of zonder quetsen slaen!
Moght uwe gmaelin dit eenige op u winnen,

555 Zy wisselde haer lot met Goden, noch Godinnen.

SALOMON.

Ghy schoone zijt ons meer dan eenen tempel waert.
Het gouden wieroockvat, wiens smoock ten hemel vaert,
Behoort men billijck u eerbiedigh toe te zwaeien.

Het voeght ons u met roock en offergeur te paeien,
 560 Ghy zijt gewisselijck de Godtheit van 't altaer,
 Waer voor mijn ziel zich buight. Ga hene met een schaer
 Van Koninginnen: ga, bewierooock uw Astarte:
 Wy wijden u alleen het wierooock van ons harte.
 Wat Godtheën Tyrus eert, en hoogh zet in het gout;
 565 Uw deught verdient dat elck haer viert, en kercken bouwt.

SIDONIA.

Verdiende ick iet, zoo laet mijn bede u toch behagen.

SALOMON.

Zoo veel als Salomons en Arons kroon kan dragen.

SIDONIA.

Gelijcke godtsdienst paert gelieven allerbest.

SALOMON.

Wat ongelijkheit heeft ons minnevier gelescht?

SIDONIA.

570 Door eensgezinthet zou dat vier noch heeter gloeien.

SALOMON.

Nu smilt mijn hart van gloet.

SIDONIA.

Zoo zou de liefde bloeien,
 En groeien, schoonder dan uw lusthof in de lent.

SALOMON.

Dat elck van beide leef, gelijk hy is gewent.
 Het valt bezwaerlijck Wet en godtsdienst te veranderen.

SIDONIA.

575 't Is mackelijck een lijn te trecken met malkanderen.

SALOMON.

Wy zijn elckanderen in wet al t'ongelijck.

SIDONIA.

Tot noch.

SALOMON.

De godtsdienst is de hoofwet in dit Rijk.

SIDONIA.

Uw wil verstrecke een wet: ghy mooght hier wetten stellen.

SALOMON.

Zoo wijdt het God geheng'.

SIDONIA.

De schael des Rijcks zal hellen
 580 Naer zulck een zijde, als ghy vrywilligh kiest, en trouwt.

SALOMON.

Ick koos en trouwde uw zijde, en niemants liefde houdt
 My vaster dan uw min. Dat lief noch leedt ons scheid.

SIDONIA.

En eenerhande altaer de bant zy van ons beide.

SALOMON.

Des Konings liefde ziet geen ongelijckheit aen,
 585 Maer volght haer zinlijckheit. Zy wenscht zich te verzaên
 Met allerhande schoon van Blancken en Moorinnen.
 Wat Rijcken offren ons geen keur van Koninginnen?
 Maer Sidon trof ons hart met eenen minnepijl,
 Noch minnelijcker dan de Dochter van den Nijl.
 590 Laet Ammon, Edom, Heth, en Moab schoonheên scheppen,
 Zoo zuiver als de zon; my lustze niet te reppen.
 Sidonia gevalt onze oogen meer dan 't licht
 Den Perssiaen behaeght. Waer went ghy uw gezicht,
 O eedle Koningsbruit? Keer herwaert aen uw oogen,
 595 Uw duivenoogen, die te krachtigh van vermogen,
 Betuigen dat noch schilt, noch harnas van een' helt
 Den goddelijcken strael, het aengenaem gewelt
 Der liefste schepselen kan keeren. O hoe blaecken
 De bloemen op uw wang, de roozen op uw kaecken!
 600 Wat byen wenschen niet den verschen morgenstont
 Van manne en honighdauw te zuigen uit uw' mont!
 Wat melck en honingh vloeit en druipt van uwe lippen,
 En tonge! Welck een lucht bedaeuwt haer rooze tippen!
 Wat geest doorzweeft dat bloet, die ziel, dat levend root!
 605 Hoe krachtigh is de Min, ja stercker dan de Doot!
 Geen water kan mijn' gloet, en vier, en vlammen blussen.

SIDONIA.

De liefde raemt geen maet in 't prijzen: ondertusschen
 Ontfangt mijn hart noch troost, noch antwoord op zijn be.

SALOMON.

Verzoeck vry 't halve Rijck, ja kroon en scepter me,

610 En Ofir, tot een' klomp van gout op een gekloncken;
 Wat Salomon vermagh, het wort u al geschoncken.
 Verschoon den Koning slechts in dezen zwaren eisch,
 O perle van mijn kroone! ô kroon van mijn palais!

SIDONIA.

Geluckigh zijnze, die naer lijf en ziel vergaren,
 615 En niet, gedeelt van zin, door tweedracht van altaren
 En Goden, elck zijns weeghs afkeerigh henegaen.
 Daer vint de liefde gront: daer kan de vriendschap staen,
 In wederwil van Nijt, Naeryver, Achterdencken,
 En Belghzucht. Lief noch leedt kan zulck een liefde krencken.
 620 Daer smaectmen eerst de vrucht des echts, al even jong,
 Oock zonder datze walge, of wrang valle op de tong.
 Daer zoet de blyschap aen, die noit een' Godt verveelde.
 Ick noode u tot geen slang, maer een Godin van weelde,
 Een blijde Godtheit, die niet wijt gezocht, noch vremt,
 625 Van d'alderwijsten en Nature wort bestemt.

Wie kan ons Heilighdom aenschouwen onbewogen?

Hadt steenrots, woudt, en beeck, als wy, gezicht, en oogen,
 De Cederbeek stont stil; de steenrots smolt, als wasch;
 Het kerckwoudt boogh zijn kruin ter aerde toe, zoo ras
 630 Astarte haer belonckte: en schroomtghe noch, in 't midden
 Van 't vrouwetimmer, zulck een' Wellust aen te bidden?

SALOMON.

Wy bidden dagh en nacht uw beelt en schoonheit aen.

SIDONIA.

Wat heeft de Koning niet zijn Bruiden toegestaen?

SALOMON.

Zeer veel, doch volgde noit haer uitheemsche offerhanden.

SIDONIA.

635 Zoo laet nu d'eerste reis 't gewijde reuckwerck branden,
 Tot blyck van uwe trouw. Mijn Bruidegom, mijn Heer,
 Beny Sidonia (bemintghe haer) dees eer,
 En roem niet, dat haer' wensch werde ingevolgt dus verre,
 En uw doorluchtste kroon zich voor onze Avontsterre
 640 Eerbiedigh nederbuigh', niet meer dan eene reis.
 't Verzoek is redelijck: ontzeit men ons dien eisch?

SALOMON.

Ghy rekt dit tot eere, en roem: maer hier te lande
Gedijt het u tot haet, verlasteringe, en schande.

SIDONIA.

Mijn lof zal wijder gaen dan 't licht des hemels straelt.
645 Al 't omgelegen volck, dat aen uw rijcken paelt,
Zal juichen: lange leef de Prins, en zijn Princesse.
Sidonia, leef lang: leef lang, ô spruit van Jesse.

SALOMON.

Hoe dunckt u zal dit volck ons groeten te gelijk?
Hoe draeght zich deze stadt? Hoe luidt de roep van 't Rijck?

SIDONIA.

650 De groet van al het hof zal aen de starren stijgen.
Het minste deel des volcks misnoegende moet zwijgen.

SALOMON.

Wy zien dit verder in. Ghy overschoone laet
Dit rusten. Zulck een werck eischt tijdiger beraet.
De spiegelstrijt gaet aen. Ghy mooght het flus gedencken.
655 Wy volgen menighmael daer ons uw oogen wencken.
Zijt wel gemoedt: wy gaen, ô Koningklijke Bruit.

SIDONIA.

Hy luisterde, zoo 't scheen, maer quam tot geen besluit.
Nu dient my Ithobal zijn toeleg in te scherpen,
Om onder ons bancket hem over stach te werpen.

REY VAN JERUSALEMMERS.

KEER.

660 Zaegh David uit zijn Tombe eens op,
En zijnen grijzen zoon
Beschamen 's Vaders kroon;
Daer hy, gelijk een hoofsche pop,
In 't buitenlantsche feestgewaet,
665 Met gout de locken poërt,
Verydelt, en vervoert,
Zijn rijck en godsdienst drijven laet;
In 't midden van d'onkuische jeught
Der Koninginnen duickt,
670 Naer mirre en amber ruickt,

Den Wellust inhaelt, als een deught,
 Met mirten 't wufte hoeft bekranst,
     Den wijn met sappen mengt,
     Met wijn den rey besprengt,
 675 Die schimpende om zijn grijsheit danst;
     Hy riep van groot verdriet:
     Ick ken dien nazaet niet.

TEGENKEER.

De vrucht veraert zoo van den boom,
     De telg van haren stam,
 680   Den grooten Abraham.
 Zoo dwaelt een klepper zonder toom.
 Een wagen zonder karossier
     Aldus aen 't hollen raeckt,
     En neerstort, dat het kraeckt.
 685 Zoo zet een hofvonck 't Rijck in vier.
 Wat vordert 's vaders oorloghsfaem,
     Godtvruchtigheid, en zorg?
     Waer vint zijn hoop een borgh
 Voor eenen dwazen erfgenaem?
 690 De Heiden hou zich vry gerust,
     En 't zwaert in zijne schee;
     Een ongesteurde vre,
 Een Vredekonings vrouwelust
     Vernielt op eenen dagh
 695   Ons diergekocht gezagh.

KEER.

Maer toef, nu zultghe onze oorloghsmaght,
     Voor 't jonge mirtewoudt,
     Gelijck een bergh van gout,
 Zien flickren in haer volle kracht;
 700 De goude schilden in de zon
     Zien schitteren, zoo schoon
     Als starren aen Godts troon,
 Daer Davids Helden Salomon,
 Om zijn geluck bemint, benijt,
 705   Vereeren in het velt,

In hun gelidt gestelt,
 Met eenen trotsen spiegelstrijt.
 Dat eene stofwolck, onder 't slaen,
 De heiren overdeekt,
 710 Terwijl men vliege, en treckt
 Op 's vyants heirspits af en aen:
 Dan roep eens uit de borst:
 Zoo vecht de Vredevorst.

TEGENKEER.

Helaes, wie is op wapens stout,
 715 Op yzer, en op stael,
 Op kinderspel, en prael
 Van purper, zilver en fijn gout,
 Borduurssel, parlen, en gesteent,
 't Welck eer den roover sart?
 720 De krijghsdeught leeft in 't hart,
 Dat zich van bleecken Wellust speent.
 Dees hofpracht, al dit poppenheir,
 Dit weerloos schijngewelt
 Op 's Vorsten voorbeeld smelt
 725 Allengs, en leit van zelf 't geweir
 Ter liefde van zijn Schoonste neêr,
 En treet in haren dienst.
 Zoo krijght op 't ongezienst
 Het lant een' onbesneden Heer.
 730 Och, eertijts vroom geslacht,
 Hoe slaept ghy op uw wacht!

TOEZANG.

Alle dingen door en weder
 T'onderzoecken, te verstaen
 Wat men ziet beneên de maen,
 735 Al wat d'aerde, ons moeder, baert:
 Van den yzooop tot den ceder,
 Alle planten, en den aert
 Van een ieder dier te kennen;
 't Zy het hier op aerde leef',
 740 Of de dunne lucht doorzweef',

En doornvliegh' met vluqge pennen,
 Of de wateren bezwemt:
 Alle kennis is verloren;
 Kan de Min den Vorst bekooren,
 745 Dat hy van zyn' plicht vervremdt.
 Dan regeert geen man den Staet,
 Maer een vrouw in mans gewaet.

HET DERDE BEDRYF.

BENAJAS. SANHEDRIN.

BENAJAS.

Myn Schiltknaep, luister flux Heer Sabud stil in 't oor
 Dat al de Sanhedrin vast aenstapt, en gehoor
 750 Ten hove zoekt. Men dient den toegang te bewaren,
 Of nu de breede Raet den Koning quam bezwaren,
 Daer hy zich in de zael op 't feestelijck bancket,
 By 't vrouwetimmer heeft ter tafel aengezet.
 Wy zullen hier een poos de Vaders onderhouden,
 755 Naer hoffelijcken stijl: doch ofze iet verders wouden
 Bestaen, en drongen om den Koning mondeling
 Te spreecken; 't waer geraen dat hy hun onderging,
 Dewijl de roep dit feest ten breedsten uit durf meten,
 Hy rijze, is 't mogelijk, van daer men is gezeten,
 760 En trede al heimelijck, zoo spoedigh als hy magh,
 Van 's Konings blijden disch, en keere dezen slagh.

SANHEDRIN.

Geluck, Heer Benajas.

BENAJAS.

De Hemel wil u sparen,
 Grootachtbre Vaders: wel, wat brengt ghy ons voor maren,
 Van binnen?

SANHEDRIN.

Zegh ons, is Heer Sabud by der hant?

BENAJAS.

765 Hy onderhoudt den Vorst, ten dienst van 't Vaderlant,
 Als zyn vertrouweling.

SANHEDRIN.

Hoe zou de Vorst hem missen?

Hy gaet in 't kabinet van 's Rijcks geheimenissen,
En volght zijn' meester, als zijn schaduwe, al den dagh.

BENAJAS.

Wat zijn geluck by hem tot 's vollocks heil vermagh,
770 Benaersticht hy ten hove, al waer het met zijn schade.

SANHEDRIN.

Zoo d'amptenaren dus der Koningen genade
Gebruickten overal, men zou een beter tijt
Beleven, zonder twist, en onderlingen strijt.
Nu sluipen menighmael de vleiers in de hoven.

775 Dan magh de lente 't lant een vruchtbaer jaer beloven,
Maer och de vleitong gaet met al den bloessem deur.
Het ooft der Doode zee stelt dus ons hoop te leur.

BENAJAS.

De vleier streckt een pest by hooggebore zielen,
En leertze in 't ende zelfs voor haer gebreken knielen;

780 Gelijk een onbesneën zich voor den afgodt buckt.

Hoe nu? ontstelt u dit? ô Vaders, wat verruckt
Uw zinnen, zoo verbaest? ontstelt u deze rede?

Hier valt noch twist, noch strijt. Een ieder leeft in vrede,
In dit gezegent Rijck. Wat's d'oirzaeck datghe zucht?

785 Geloof geen lastertong, noch ydel straetgerucht.

Geruchten komen op gelijk de zomerbuien,
En drijven over. Wilt geen spel ten erghsten duinen.

Ick gis het volleek smaelt op dit Sidonisch feest,
En feestbancket. Magh nu de Vredevorst zijn' geest

790 Niet spelen voeren, en na veel beslommeringen

Uitspannen voor een' dagh? of zou het volck hem dwingen?

De luthof heeft zijn tijt hier buiten; het paleis

Daer binnen oock zijn beurt, doch elleck naer den eisch.

SANHEDRIN.

Het voeght den Rijcksraet niet den Koning wet te stellen,

795 Noch onder zijn vermaeck den ouden Heer te quellen,

En 't hoeft te breecken: neen, dat past geen' onderdaen.

Wy komen op dien voet niet t'zamen herwaert aen,

Maer moeten naer het volck ons zelfs een luttel voegen,
Hun opspraeck dempen, en de burgery vernoegen.

BENAJAS.

800 De burger klaeght uit weelde, onkundigh van zijn lot.

SANHEDRIN.

De burger eert de kroon gewilligh onder Godt,
En wenschte 't aengezicht des Konings meer t'aenschouwen,
Die midden in den drang der buitenlantsche vrouwen
Belemmert zit, en niet gezien wort op den stoel,
805 En zetel des gerechts. 't Gemeene best wort koel
Behartight, daer de Heer van huis is, en te zoecken.
Zoo morrenze by wijl, ja lasteren en vloecken
De Koninginnen, als of by hun zweet, en bloet
De Koninglijcke sleep te dertel wiert gevoedt
810 In overdwaelsche pracht, en walgende overdaden.
Gesteenten, kroonen, prael, juweelen, en gewaden
Waerdeerenze op het naeuste, en hangen 'er voort by
Al wat hun ongedult verciert, en uitsmijt. Wy
Ontveinzen 't, om geen' haet der morrenden te tergen.
815 Doch 't geen een ieder ziet, hoe kan men dat verbergen,
Of lochenen? Men roept: de Koning wort verruckt
Van 't eerste spoor. Helaes, de lieden zien bedruckt.

BENAJAS.

Wat lust kon eenigh Vorst ter werelt oit gebeuren,
Indien hy zich terstont aen 's volcks gemor zou steuren?

SANHEDRIN.

820 Het heught ons hoe de kroon tot aen de sterren rees,
Toen op den elpen troon hy 't billijck vonnis wees,
En scheidde door het zwaert den kindertwist, zoo snedigh.
Nu slaept de leeuwstoel, nu staet de zetel ledigh,
Waer op zich elck beriep, indien hy in de poort
825 Zich vont verongelijckt, of langsaem wiert verhoort.

BENAJAS.

Het past den Sanhedrin op 't poortgerecht te letten.

SANHEDRIN.

Het past den Sanhedrin, en oock het hoofd der wetten,

Den Koning boven al, den mont van 't Rijcksgerecht,
De tong en ziel des Rechts. De Raet is 's Konings knecht.

BENAJAS.

- 830 Een ieder schuift den last van zijne op 's Konings schouder.
Zijn hoogen ouderdom zoekt rust. De Vorst wort ouder,
En zwack, en onbequaem tot zulck een lastigh pack.

SANHEDRIN.

Wy wenschen te gelijk zijn Majesteit gemack,
En rust, zoo veel hem Godt van boven heeft beschoren.

- 835 Wat raet? Hy is ter kroone en tot dien last geboren.

BENAJAS.

Ontlast dan naer uw maght het ampt der Majesteit,
Die 't gantsche Rijck verplichte, en toom het onbescheit
Des al t'ondanckbren volcks, en zijne lasterstreecken.

SANHEDRIN.

Zou 't oock geoorloft zijn den Koning eens te spreekken?

BENAJAS.

- 840 Genoegh, indien hy niet verheught waer aen den disch.

SANHEDRIN.

Wat wil de spiegelstrijt? wat strijt, wat veltslagh is
Voor 't mirtewoudt vertoont, dat wonder geeft te zeggen?

BENAJAS.

Wie stopt het volck den mont? Men kan geen zaeck beleggen
Zoo wijselijck, het zy oock waer, wanneer, en hoe,

- 845 Of ieder een bediltze, en zeit'er 't zijne toe.

De Koning voerde 't oogh der Koninginne spelen.
De hofwacht stont op 't velt, gewapent in twee deelen,
En vierkant, heerelijck en hemelsch uitgerust.

De zon ging op in 't gout, en scheen op pracht belust.

- 850 Het eene deel, getroost des Konings zy te voeren,
Verhief de Leeuwsbanier, greeet den klauw te roeren.

Het ander hielt de zy van zijn Princes, wel prat,
En stack een' stier op, daer een schoone Maeght op zat,
Waer van de Sidoniers noch ydelijck gewagen

- 855 Hoe 's weerelts derde deel naer heur zijn' naem zou dragen.
Zoo dra men wapen blies, in 't aenzien van den Heer,
Ging elck zijn' vyant fier met spiets en zwaert te keer;

Hoewel alleen in schijn, en zonder bloet te storten.
 Men zagh tot driemael toe de heiren t'zamenhorten,
 860 En driemael deizen; met rondassen op den rugh,
 Tot dat de Leeuwsbanier, vol dootschrick, bang, en vlugh,
 In handen viel (het scheen bykans een strijt van minne)
 En opgedragen wiert zijn liefste Koninginne.
 Daer komt Heer Sabud zelf. Ick laet de Vaders hier.

SANHEDRIN.

865 Men speelt al schimpende ernst. Godt geve dat de Stier
 Van Sidon niet den Leeuw van Juda overheere,
 En over zijnen staf en godtsdienst triomfeere.

SABUD. SANHEDRIN.

SABUD.

Wat brengt de Sanhedrin ons uit de stadt al goets?

SANHEDRIN.

Mijn Heer, niet al te veel. Men zit hier goedes moedts;
 870 Maer binnen mompelen de lieden, langs de straten,
 Dat zy van hunnen Vorst en vader zijn verlaten;
 Hy hof en stad vergeet, op Recht noch rechtbanck let,
 Ja tempel en altaer uit zijn gedachten zet,
 En Sidon kercken bouwt, en inwijdt voor de muren,
 875 Ten schimp van Godt en 't volck, tot vreught der nageburen.
 Zy dragen nauwelix dit wyfeest met gedult.
 Sidonia lijdt last. Zy geven haer de schult.
 Sidonia misleit den Koning met haer smeecken,
 En sleept in 't hof een' staert van Heidensche erfgebreecken,
 880 Die wortelen allengs zoo diep, dat Davids erf
 Niet anders ziet te moet dan woestheit, en bederf.
 Mijn Heer, onschuldigh ons: wy levren u de woorden
 Der burgren over zoo wy die in 't uitgaen hoorden.

SABUD.

Gemeenlijck slaet het volck de Heeren zelfs voorby,
 885 En heeft het in de koorts van zijne razerny
 Op iemant naest den Heer te vreeselijck geladen.
 Wie kan hun onverstant bestieren, ofte raden?
 Moet nu Sidonia dit boeten boven al?
 Wort zy nu, als de bruit, uit zulck een duizental

890 Genoemt, om met dien smaet haer majesteit te grieven?
 Wie zocht den burger meer te helpen, te believeu
 Dan zy, zoo menighmael de stadt haer lastigh viel?
 Wat namze al zorgh op zich! Hoe onverdrietigh hiel
 Zy 't woort des volcks ten hove, oock met gevaer van eere
 895 En aengenaemheit zelf te derven by den Heere,
 Die zich by wijlen belghde, om d'onbeschaemtheit van
 Het smeeckschrift, of de zaeck, of zomtijts om den man.
 Ondanckbaer volck, zy heeft u t'onrecht hier gesleten.
 Kan haer gediensstigheid zoo ras den geur vergeten?

SANHEDRIN.

900 Haer deughden zijn bekent, gelijk des Konings min,
 En yver tot zijn Bruit, die voert hier feesten in,
 En Sidons razerny, by geen Hebreen te lijden.

SABUD.

Hier buiten voor de stadt? hoe nu? waerom benijden
 De burgers haer 't gebruick des offers, datze toch
 905 Aen hare moeders borst eerst indronck met dat zogh?
 De Koning hanthaeft streng uw' godtsdienst, en behoeders.
 De Vorst van Tyrus en uw Koning zijn gebroeders,
 En bontgenoten, ja door 't bruiloftsbed verknocht.

SANHEDRIN.

Tot aen het outer toe. Geen spruit van Jesse mocht
 910 Zich verder met den Nijl of eenigh Rijck verbinden.
 In 's weerelts zaecken zijnze alleen gelijkgezinden.
 Niet wijders hielden wy den nagebuur te vrient.

SABUD.

Heeft Hiram dan by zoon en vader niet verdient?
 Zou Tyrus nu dus veel genade niet gebeuren,
 915 Of ghyliën most het feest, de vreught der Dochter, steuren,
 En haren vrydom? merck wat onbescheit is dit.

SANHEDRIN.

Men gunt dat Hiram gansch Fenicie bezit,
 En Assers erreflot van 't Rijck te leen mach houden.
 Zoo groot een godtsschult wort den Heiden quijtgeschouden.

SABUD.

920 Des danckenze niet ons, maer hun doorluchtigh zwaert,
 't En deed hun dapperheit, men hadze niet gespaert.

SANHEDRIN.

Mijn Heer, vergeef het ons indienwe 't hof bezwaren,
Uit zorg om Moses Wet en godtsdienst te bewaren.

SABUD.

Wie heeft den godtsdienst meer gehanthaeft dan uw Vorst?

SANHEDRIN.

925 Voorhene: maer, indien men 't veiligh uiten dorst.

SABUD.

Ghy mooght vrypostigh ons uw zorgen wel vertrouwen.

SANHEDRIN.

Godt waerschuwde ons doorgaens voor buitenlantsche vrouwen.

SABUD.

Is nu de Sanhedrin voor 't vrouwetimmer bang?

SANHEDRIN.

Zy moorden dit geslacht met haren toverzang.

SABUD.

930 Ghy acht dan 's Konings brein te zwack voor vrouwelisten?

SANHEDRIN.

Haer loosheit broet doorgaens, uit Wijzen, afgodisten.

SABUD.

Een wijs verstant omhelst geen godtheit tegens reën.

SANHEDRIN.

't En zy de wijsheit dwael', verblint door ydelheën.

Het vrouwenoogh kan licht een mannenhart bekooren.

SABUD.

935 Benijtghe uw' Vorst zijn' lust?

SANHEDRIN.

Een wettige ingeboren

Verzade 's Konings min. Dit Rijck was noit misdeelt

Van schoonheën, schooner dan zich eenigh hof verbeelt.

SABUD.

Men moet een' vreedzaam Heer zijn lusten niet besnoeien,

Maer liever queecken. Op zoo eng een leest te schoeien,

940 Zijn' zin te zetten slechts op eene lantzatin,

Verveelt de Majesteit, en onbepaelde min

Van hooghgeboornen: neen, een edel hart wil weiden,

En lezen keur van kruit. Men magh geen' Koning leiden

Met burgerlijcken toom. Hy zoekt uitheemsche stof.

SANHEDRIN.

- 945 Van zulck een ydelheit gewaeght het Tyrisch hof.
Maer Salomon bestelde en leerde ons andre spreucken,
En zuivre bladen. Zou hy zelf zijn lessen kreucken?

SABUD.

- Hy mengt oock deught met vreught, vryaedje, en minnekout,
En looft de Bruit, die hem aenminnigh onderhoudt
950 Met wederliefde en gunst, en hoffelijcke zeden,
Hy maelt haer wezen af, en haer bekoorlijkheden.
Hoe zwiert de hairlock dan met zulck een aert, en val!
Hoe lonckt haer oogh, die 't hart uit 's Konings boezem stal!
Wat wit gewasse kudde is witter dan haer tanden!
955 De lippen gloeien meer dan karmozijne banden.
Het wangeblos verdooft den blozenden granaet.
Hoe luickt haer aenschijn op, gelijk een dageraet!
Dan smaectt geen muskadel zoo lekker als haer borsten!
Wat dochter treet zoo braef, als deze spruit des Vorsten!
960 Hoe reizigh schietze om hoogh, gelijk een pallemboom!
Dan viert de minnegloet zijn poëzy den toom,
Om 't lichaem naer zijn' lust met zulck een' geur te kleeden,
En wederom t'ontkleên haer schoone albaste leden;
Dien wijnkroes boordevol, en ront gedraeit, en net;
965 De goude tarweschoof, met lelien bezet;
Den dicht geslooten hof, en wat voor lieve namen
En tittels zijn vermaeck en liefde meer betamen.

SANHEDRIN.

- Die hooge toon begrijpt Godts echtgeheimenis.
Des Konings huwelijck met Faroos dochter is
970 Het voorbeelt van Godts trouw met d'uitverkore zielen.

SABUD.

Verschoonze dan al die des Konings oogh bevielen:
Want Faroos spruit is zelf uit afgodisten stam.

SANHEDRIN.

- Zy dient geen' afgodt, maer den Godt van Abraham.
Zy zwoer haer Goden af, en Memfis offervieren,
975 En 's vaders Priesterdom met al zijn outerdieren.

SABUD.

En Hiram's bloet beschimpt 't Egyptisch Godendom,
 Dat onder vacht en schacht en schubben dus rontom
 Den Nijl wort aengebeên, daer 't volck zich laet misleiden.
 Men moet de dwaling oock in 't Heidensch onderscheiden.

SANHEDRIN.

- 980 Wat aengegrensde, min of meer, in 't Heidensch dwael';
 Wy wegen 't Heidendom in eene zelve schael.
 En schoon Sidonia ons Wet hielt onbesproken;
 Dees muur bepaelt den dienst: geen godtsaltaer magh smoocken
 Dan binnen deze poort. Dees stadt is 't offerperck.

SABUD.

- 985 Verdadigh vry ons recht, maer treck niet al te sterck
 Aen zulck een snoer. Men moet het oogh by wijlen luicken,
 En door de vingers zien. Men moet zijn recht gebruicken
 Wanneer het voordeel geeft. Zoo ghy het aen kunt zien,
 Dit offeren zal haest van zelf zelf verbiên.

SANHEDRIN.

- 990 Verbiên? Het zal allengs gelijk de kancker kruipen,
 En schieten zijn vergift; gelijk een adder sluipen
 In 't lichaem van den Staet, en steken met den start
 De heerschappy, de Wet en Godtsdienst naer het hart.
 Dan zal men d'artseny, helaes! te spa bereiden.

SABUD.

- 995 Dees burglary kan Godt en Baäl onderscheiden.

SANHEDRIN.

Dies wenschtze Godt niet half te dienen, maer geheel.

SABUD.

Zy diene hem geheel, en staecke dit krackeel.

SANHEDRIN.

Het is een godtskrackeel: men magh Godts recht niet kreucken.

SABUD.

De tempel rieckt alleen van Levijs wierockreucken.

SANHEDRIN.

- 1000 Daer staet de voorhof, oock voor vreemden ruim genoegh.

SABUD.

Al 't vrouwetimmer bidt daer Godt aen, spade en vroegh.

SANHEDRIN.

Met uiterlijcken schijn, maer Heidensche gedachten.

SABUD.

Godt zagh wat gaven hem de Koninginnen braghten.

SANHEDRIN.

Godt zagh de gaven aen, doch 't hart van binnen meest.

SABUD.

1005 Zy vieren met den Vorst den rustdagh, en ons feest.

SANHEDRIN.

En nu vermetelijck 't afgodisch feest hier buiten.

SABUD.

Indien men verder ga, de Koning zal het stuiten.

SANHEDRIN.

Wanneer het is te spa: wanneer de Sidonier,

Zoo blint als Ammon, oock zijn gruwzaam offervier

1010 Met kinderbloet vermenge, en met onnozele asschen

En bloet zich schuldigh smette, in ste van zich te wasschen.

Dees gruwelkerck begrijpt al 't Godendom beknopt

Met een' gemeinen naem, en zal dus overkropt

Van vreemde tittelen een' vloet van afgoôn braecken;

1015 Een ieder Godt zijn haegh en berghaltaer zien blaecken,

Tot dat het endelijck den waren Godt verdriet'.

SABUD.

Nu Vaders, naerdemael ghy dus veel quaets voorziet,

En spelt, zoo neem ick aen den Koning te vermanen,

Te letten op zijn ampt, en geen en wegh te banen

1020 Tot dezen langen sleep van twist en zwarigheên.

Ontschuldight midlerwijl, ten beste van 't gemeen,

Den Koning by het volck, en helpt al d'opspraeck weeren.

SANHEDRIN.

Wy gaen. Heer Sabud, help dit werck ten beste keeren.

REY VAN JERUSALEMMERS.

KEER.

Ga heen, bekrijgh (sprack Balaam

1025 Tot Balack) 's vyants tenten

Met zwaert, noch dreigementen;

Maer zetze in brant door minnevlam,
 En vier van Joffrenoogen.
 De schoone jeught van Madian
 1030 En Moab trede in een gespan.
 De braefste dochters togen
 Te velde op dien Waerzeggers raet,
 Om harten te veroveren,
 En herssens te betoveren,
 1035 Met mijnen, loncken, en gelaet.
 De bloem der Jongelingen
 Bejegentze aen de legerpoort,
 En kan, door 't lief gezicht bekoort,
 Zijn hartstocht niet bedwingen.
 1040 Een ieder liefkoost zijn Heidin,
 Die midden onder 't vleien
 Zich veinst te willen scheien.
 't Hebreusche bloet, te zoet op min,
 Beloofte trouw, met smeecken.
 1045 O list! ô vrouwetreken!

TEGENKEER.

Indien het hart niet anders peinst
 Dan mont en lippen uiten;
 Men kent geen' knecht van buiten:
 Bemint en spreekt ghy ongeveinst;
 1050 Zoo sterck uw woort met daden,
 En nuttigh tot een klaer bewijs
 Een' zelve disch, en offerspijs.
 De minnaers staen beladen
 Om zulck een antwoord, al te straf.
 1055 Wie brantmerckt zijn geweten,
 Aen Baäls disch gezeten,
 En zweert zijn' Godt voor Baäl af?
 Hoe worstelen de zinnen!
 Hier valt in 't hart een felle slagh,
 1060 Om 's hemels vloeck, en 's Joffers lach.
 Wat zijde zal dit winnen?

D'onzichtbre Godtheit zit te hoogh:
 De jeught is brusk en teder:
 Zy wanckelt hene en weder.
 1065 De zichtbre schoonheit speelt in 't oogh,
 En leertze op Fegor knielen.
 O plaegh van mannezielen!

TOEZANG.

De jeught verging in dat gevaer:
 Maer zou de Min, die 't grijze hair
 1070 Van Salomon kon zengen,
 Hem, op 't Sidonisch feestbancket,
 Vervoeren van der Vadren Wet,
 En oock ten afval brengen?
 Dat hoede Godt, die Abraham
 1075 Uit Ur beriep, en Jesses stam
 Verhief, ten roem der vromen;
 Of 't is hier omgekomen.

 HET VIERDE BEDRYF.

SADOCK. WETGELEERDE. REY.

SADOCK.

Wy raeckten nauwelijcks met moeite door 't klincket
 De Bronpoorte uit, zoo was de breede straet bezet
 1080 Van oudt en jongk, en mans en vrouwen, die vast schreiden,
 Met bittere tranen en weeklaghten ons geleiden,
 Zoo verre een ieder kon, en drongen de staffiers.
 Wat was 'er al gekerms, gejamers, en getiers!
 Hoe scheen de straet zoo licht van vierpan, en lantaren,
 1085 En fackel! Kan de Wacht haer wacht en poort bewaren,
 Het valt haer dezen nacht verzecker bang genoegh.

WETGELEERDE.

Toen dees gemeente zagh wat zorgh d'Aertspriester droegh,
 Om noch het Rijksschandael, waer 't mooghlijk, voor te komen,

Bedaerdezē in het einde, en liet zich wat betoomen.
 1090 O Vader (schreiden zy u na, van poort en wal)
 Ga hene, ga, en schut dien jammerlijcken val.

REY.

Ghy komt hier juist van pas, om 's Konings val te schutten.
 O hoofd der Priestren, help den struickelenden stutten.
 Stap aen, stap aen, naerdien 't gevaer geen uitstel lijdt.
 1095 Ick zagħ het gansche spel, ô Vader, het is tijt.

SADOCK.

Wat zaeghtghe? staenwe een poos, en laet ons wat bedaeren.
 Men magħ geen Koningen op straetgerucht bezwaeren,
 En tijding, over graft en muren heen gehoort,
 Van krijghsvolck, op de wacht gestelt by deze poort.

REY.

1100 Belust te weten hoe dit feestmael af zou loopen,
 Ben ick met dees lievrey te middagh ingesloopen,
 Daer Koning Salomon, zoo heerelijck en prat,
 In 't midden van 't bancket der Koninginnen zat,
 Gelijck de Nijt hem lang zijn heil en kroon benijde.
 1105 Mevrouw Sidonia zat aen zijn rechte zijde,
 En onderhielt den Vorst gestadigh met een' lonck,
 En vriendelijck gespreck. Het wezen scheen noch jongk,
 Zoo was hy in zijn schick. Indien de grijze hairen
 Niet tuighden, het gelaet zou ouderdom en jaren
 1110 Verlochenen. De min zagħ hem ten oogen uit,
 Gelijck des Bruigoms pen in 't Hooge Liedt de Bruit
 Bemint, en vleit, en vrijt, en d'allerschoonste zegent;
 Terwijlze wederom haer liefste heusch bejegent.
 In 't kort, de Vorst was zoo verheught en bly van geest,
 1115 Dat dit geen maeltijt scheen, maer eer een bruiloftsfeest.

SADOCK.

Laet hooren waer de vreught ten leste op uit wil komen!

REY.

De dertle tafel was noch naulijcks opgenomen,
 Of Salomon, bekranst met haren roozekrans,
 Ging zitten op een' troon, belust den starredans
 1120 Te zien, waer van zy zich beroemt had onder 't eten.

Na datze eerbiedighlijck, daer hy was neêrgezeten,
 Zich driemael nederboogh, en lachende oorlof nam,
 Begonze, en maelde allengs met trippelen een vlam,
 Gelijck een avondstar, dat d'aengename zwieren

- 1125 Hem raeckten aen het hart. Hy kan zich niet bestieren,
 En springt van zijnen stoel, omhelstze, en roept: mijn Bruit,
 Wel aen nu kies de bloem van al uw wenschen uit,
 En eisch wat ghy begeert: het is u ongeweigert.
 Men dencke of haer het hart in 't lijf van blyschap steigert,
 1130 En opspringt: want zy had op deze luim geloert,
 En hem van langer hant in haren strick vervoert.
 Zy antwoordt: Bie met ons het wieroock aen Astarte.
 Hy stemt het reuckloos toe. Waer bergh ick my van smerte!
 De Koning stapt vooruit: zy volght op zijnen tret.
 1135 Aertspriester, keer den Vorst, en hanthaef Moses Wet.

SADOCK.

Hoe kan dit Heidensch wijf den Koning ringelooren!
 Zoo zalze dien Monarch, ter heerschappy geboren,
 Beheerschen, als een kint, en zetten zich parmant
 En prachtigh op den troon, aen zijne rechte hant.

- 1140 Zy zal de kroon des Rijcks, ten trots van alle wetten,
 Hem nemen van den hoofde, en op haer hulsel zetten,
 Dan klincken voor zijn koon, hem heeten, en gebiën,
 Ja Aron haer in 't endt naer d'oogen moeten zien.

WETGELEERDE. SADOCK. SALOMON.

WETGELEERDE.

Ick zie den Koning zelf: hy heeft uw komst vernomen.

- 1145 My dunckt hy deist, en schijnt uw aengezicht te schromen;
 Een teken dat het hart inwendigh wort gepraemt
 Van achterdocht: 't gaet wel. De Wellust trock de Schaemt
 Niet ganschlijk uit. Hier is noch leven, en gevoelen.
 Ick schep noch hoop: hy magh bedaren, en bekoelen.

SADOCK.

- 1150 Godts zegen vloeie op u uit 's hemels hoogen troon.
 Godt zegne Salomon. Godt zegne Davids zoon.

SALOMON.

En Sadock in zijn ampt, van boven hem bevolen.

WETGELEERDE.

Godt hoede zijn' Gezalfde, en laet' hem nimmer dolen
Van 't heldre spoor der Wet, uw vaders licht, en schat.

SADOCK.

1155 Dat wenscht u 't Priesterdom: dat wenscht de gansche stadt.

SALOMON.

Zy kunnen hunnen Vorst niet aengenamers wenschen.
Wat jaegt u hier zo spa?

SADOCK.

't Geroep, 't gewoel der menschen,
't Geschrey van duizenden, die uit Jerusalem
U smeecken te gelijk met hun bedruckte stem.

SALOMON.

1160 Bedrukt? Wat druck, wat smert gevoelen d'onderzaten,
Nu Salomon regeert, op wienze zich verlaten
In veiligheid en vre? Zy zitten zonder schroom,
En zorgh, in schaduw van olijf- en vijgeboom,
Van Dan tot Berzeba. De vijghboom, die de dalen

1165 In 't wilt belommert, kan het by geen' ceder halen,
In menigthe en getal. De straetsteen valt te licht,
By 't zilver en root gout. De stadt was noit zoo dicht
Bewoont, en volleckrijck by ons Heer vaders leven.
Wie zagh oit Koningkrijck meer melck en honigh geven,

1170 En zoo veel nieuwe steên in 't Joodsche lant gebouwt?
Ghy ziet nu Jesses kroon aen Faroos kroon getrouwt,
En hoort, van Memfis, maght van paerden herwaert draven.
Wat zeesteên voeren niet den arbeit van heur slaven
Naer onze kusten toe? Het Oosten brengt yvoir,

1175 En perlen, en gesteent. d'Araber, en de Moor
Vereeren wieroock, mirre, en al den geur van 't Zuien.
Men hoort geen krijghsbazuin, noch strijt, noch oorloghsbuien.
Mijn staf bereickt den Nijl, en oevers van d'Eufraet.
Al 't omgelegen volck zoekt heul aen dezen Staet.

1180 Wat port dan dees gemeente om over ons te klagen?
Of klagenze van weelde, en valt die zwaer te dragen?

SADOCK.

't Gelieve uw Majesteit de reden te verstaen.

SALOMON.

Zeer gaerne, Vader, spreek vry uit: wy horen 't aen.

SADOCK.

- De goutvloot, lang om gout naer Ofir heengevaren,
 1185 En entlijck, na verloop van drie geheele jaren,
 Met smerte en angst verwacht, genaecte vast het strant
 Der roode zee. Men riep: de vloot is onder 't lant.
 Asiöngaber stack het hoofd op aller wegen.
 Uw jaghten voeren haer met zijde zeilen tegen.
 1190 Het grimmelde van volck, als byen, overal,
 Op muur, en torentrans, en waterkant, en wal.
 De hemel scheen hier toe zijn' zegen te verleenen.
 De zon had noit zoo schoon in 't hemelsch blaew geschenen;
 Toen d'Amirael der vlote, of 't schip, dat Salomon
 1195 Naer zijnen Koning heet, voor 't zincken van de zon,
 Zijn kiel stiet, als het naer de haven toe quam streven.
 Het is op 't ongezienst met volck en schat gebleven.
 De zeestadt was vol schricks. Dus luidt d'onzekre maer.
 Zoo 't niet geberght is, loopt het merckelijck gevaer.
 1200 De naeste bode wil de droeve maer vergoeden.

SALOMON.

Men hoop' de hemel zal het ongeluck verhoeden.
 Wat my belangt, ick schel de zee mijn schade quijt.
 't Is droef dat d'Amirael in 't landen schipbreuck lijdt.

SADOCK.

- Zoo doet het, groote Vorst. Dit schip, zoo rijck geladen,
 1205 Is Koning Salomon, grootdadigh in zijn daden,
 Die grijs van ouderdom, gezegent met den schat
 Van wijsheit en geluck en heerlijkheit, en wat
 Een aertsche Godtheit voeght, gevaer loopt van te sneven,
 En schipbreuck in zijn eere en zijn godtsdienstigh leven
 1210 Te lijden, op het zant van wulpsche afgodery,
 Voor 's levens avontstont. Waer brengt de razerny
 Van vrouwemin den mensch, een' Vorst, een licht der Heeren,
 Dat alle Koningen als Godts Orakel eeren!
 Hebt ghy de jongkheit niet geraden, wijs en trouw,
 1215 Te vliën de gladde tong van een uitheemsche vrouw,
 P. IV.

- Haer honighzoete keel, en liefelijcke lippen?
 Zoo zorgelijck, als in zee verborge en blinde klippen:
 Gevaerelijcker dan een scherp tweesnedigh zwaert.
 Waerom beschrijve ick u deze adder, en heur' aert?
 1220 Wat helden stackze niet uit heur verborge lagen?
 Wie kan een gloeiend vier in zijnen boezem dragen?
 Wie treet op kolen, en verbrant de voeten niet?
 Zoo luidt uw eige les, uw gulde spreuck. Zoo riedt
 De Koning onze jeught, en zonen, die nu schreien,
 1225 En hem, gelijk een os, naer bijl en banck zien leien;
 Gelijk een vogel blind zien vliegen naer den strick.
 Uw leven en uw doot verscheelt een oogenblick.
 Ontwaeck, ô Salomon: ontwaeck uit uwe droomen.
 Ontwaeck, of 't is met u en Juda omgekomen.
 1230 Ghy staet in top van eere, en die u storten zal
 Dicht achter u, en lacht alreede in uwen val.

SALOMON.

Zou dat mijn schaduw zijn, zoo diende ick haer te vlieden?

SADOCK.

Ja recht, een schaduw kan u dwingen, en gebieden.

SALOMON.

Ghy meent Sidonia, mijn opperste vermaeck.

WETGELEERDE.

- 1235 Nu honighzoet, maer flus van alssembittren smaeck.

SALOMON.

Dat licht der schoonheit, waert des Konings min te voeden?

SADOCK.

Vermomt om gruwzaamheên van afgoôn uit te broeden.

SALOMON.

Zy dient haer Godtheit slecht en recht, op Sidons voet.

WETGELEERDE.

En sleept den Koning mede, en 't hof, en al zijn stoet.

SALOMON.

- 1240 De Vorsten zijn gewoon Vorstinnen te believeen.

SADOCK.

Een Vorst ontzie, zijn bedt ten dienste, Godt te grieven.

SALOMON.

Wat 's dit, een luttel smoocks te roocken voor 't altaer?

WETGELEERDE.

Voor zulck een gruwelbeelt. ô laster, al te zwaer!

SALOMON.

Geen gruwel, maer een beelt van wit en zuiver marmer.

SADOCK.

1245 Wie afgoôn eert, versmaet den oppersten beschermer.

SALOMON.

Beschrijfme d'afgoôn, op dat ick die doling kenn'.

WETGELEERDE.

U wijsheit maeldeze ons naer 't leven met haer pen.

SALOMON.

Die vloectt noch kopre Slang, noch goude Cherubinnen.

SADOCK.

Dat waren afgoôn, noch verbodene afgoddinnen.

SALOMON.

1250 Het waren beelden, kunst, en koper, hout, en gout.

WETGELEERDE.

Wie heeft zijn hoop en troost op dat metael gebouwt?

SALOMON.

Gewonden, van de Slang vergifticht, en gebeten.

SADOCK.

Zy hebben Gode danck voor 's lichaems heil geweten.

SALOMON.

En bleven midlerwijl genezen door het beelt.

WETGELEERDE.

1255 Een beelt, dat Godt verheft, en niet zijn eere steelt.

SALOMON.

De Feniciers staen niet aen Moses Wet gebonden.

SADOCK.

Wy dienen eenen Godt, zy, kunst, en menschevonden.

SALOMON.

Godt schonck Oöliab en oock Bezaleël

Den geest van kunst, gewrocht door goddelijck bevel.

SADOCK.

1260 Ten dienst van eenen Godt, den vader van uw vaderen.

- Gezalfde, laet ick u, gelijk Aertspriester, naderen,
 En uit den gulden strick van 't vrouwelijck bedrogh
 Verlossen. Geef gehoor om Godt, en luister toch.
 Heb ick en Nathan u ten Vorst des volcks gekoren,
 1265 En op den troon gezalft met onzen olihoren;
 Zoo volgh getrouwen raet, en schuw de vuile smet
 Der schoone slang, te lang gekoestert in uw bedt.
 Een slang heeft d'eerste vrouw, de vrouw den man bedrogen,
 De man al 't aertrijck voort met zich in 't net getogen.
 1270 De Geest des hemels vliedt het al wat schepsels eert.
 Wie ongoôn inwijdt, is 't die allersnootst boeleert.
 Een eenigh voorbeelt kan ontelbaer volck vernielen.
 Een lust, een ydelheit bederft onnoosle zielen.
 Zoo luide uw eerste tael: dat was uw spraeck voorheen,
 1275 Toen ghy de wijsheit volghde, en Godt, die u verscheen,
 En zegende uit zijn' schoot met kennis, schat, en eere.
 Vergeefme, wijste Vorst, dat ick u wijsheit leere.
 Bederf uw' eersten geur geensins met zulck een' stanck.
 Verdoof noch schen uw faem met zulck een' quaden klanck.
 1280 De mare loopt alree daer binnen, langs de straten,
 Dat Salomon den Godt der Vadren heeft verlaten.

SALOMON.

Een galm, een straetgerucht verdwijnt in ydel lucht.
 Een Koning keert zich niet aen 's vollecks straetgerucht.

SADOCK.

- Wat baet de tempelbouw? wat baten offervlammen,
 1285 Zoo vele duizenden van runderen en rammen
 En ossen, en 't geblaet van al 't onnozel vee,
 De Bontkist, kandelaer, altaer, en kopre zee,
 De prael des Priesterdoms, gezang, en feest, en staetsi,
 En al uw yveren; nu ghy in 't einde, eylaci,
 1290 Te jammerlijck verval, u zelve stelt ten spot,
 Den levenden verzweert, en dient een' dooden Godt,
 Een pop van Sidon? Kan de hemel dit verzwelgen?

SALOMON.

De hemel zal zich des zoo wonderlijck niet belgen.
 Ghy schat de wijsheit van den Hooghsten veel te teêr.

WETGELEERDE.

1295 Die lijdt niet dat men eere en diene een' andren Heer.

SALOMON.

Niet binnen deze stadt, maer buiten Sions muren.

SADOCK.

Men paere nimmermeer zulcke ongelijke bureu.

WETGELEERDE.

De gront des ganschen lants is heiligh: 's Konings staf
Beware oock ongeschent het erf, dat Godt ons gaf.

1300 Een Wet, een Vorst, een Godt, een kerck, een offerhande,
Daer zetten wy ons lijf en leven voor te pande.

SALOMON.

Wy hebben ons vriendin slechts eenen dienst beloof.

SADOCK.

Genadighste, waeck op, eer u de donder 't hooft
Verplettere, om zijn leet en smaet aen u te wrecken.

1305 Hebt ghy Adonia, die naer uw kroon durf steecken,
Uw' eigen broeder zelf, den zwaerde toegedoemt;

Met wat liefkoozery en razerny verbloemt

Ghy dit meinedig stuck, 't welck eeuwig wraek wil schreeuwen
Tot Godt, die nimmermeer, in 't midden der Hebreuwen,

1310 Zal lijden, dat zijn naem onteert blijf door dien hoon,
Een bastertgodt zich zette in zijnen offertroon?

Laet af, het is hoogh tijdt dit met berouw te boeten.

Wy zincken: d'aerde loeit alree beneên ons voeten.

SALOMON.

Nu, Vader, zijt gerust: wy staen op vasten gront.

WETGELEERDE.

1315 Ghy staet niet vaster dan Abiram eertijts stont,

Wiens rot van 's afgronts muil verteert wiert, en verslonden.

SALOMON.

Wy staen aen ons belofte en Koningin verbonden.

WETGELEERDE.

Noch hooger aen Godts boeck, dees boekstaef, onzen bant.

SADOCK.

Geloofghe 't Wetboek niet, geloof Godts eige hant.

1320 Zie daer de steene Wet, en van hem zelf geschreven.

Zy dondert over 't lant, dat bergh en steenrots beven.
 Dees tafel kent en dient maer eenen Heer alleen,
 Die Jakobs boeien brack door duizent wonderheên.
 Versmaetghe zijn gebodt, en ons Hebreusche bladers;
 1325 Zoo siddert voor de wraeck en gramschap, die des vaders
 Vergrijp aen d'afkomst straft, tot in het vierde lidt,
 Dat hem den rugge biedt, en vreemde Goden bidt.

SALOMON.

Ick staeck mijn opzet niet, hoe stout men dit belette.

SADOCK.

Daer leit de groote stadt, daer Godt zijn' zetel zette.
 1330 Hy roept u van zijn' troon en Cherubijnen toe.
 Ick bidde u by dien staf, by Arons groene roe,
 Die deze amandels droegh, en levendige blaren:
 'k Bezweer u by Godt zelf, laet toch uw' afgodt varen.
 Laet varen: dat geen dwaze en dolle vrouwelust
 1335 U liever zy dan Godt, en naem, en faem, en rust.
 Verkeer uw' zegen niet in hondertduizent vloecken.
 Of staptghe hene, stap eerst over Moses boecken,
 En al het heilighdom, en 's Hoogen Priesters lijf,
 En sleeptze me ten val: maer trap mijn hart zoo stijf,
 1340 Zoo vinnigh, dat het breecke, is 't reede niet geborsten
 Van hartewee. O bloem, ô kroon, ô licht der Vorsten
 En Koningen, gewilt als 't aenschijn van de zon;
 O hemelsche Profeet, begaefde Salomon,
 Gehoorzaam Godt in ons: of zijtghe niet te buigen,
 1345 Zoo neem ick zijnen troon en Engelen tot getuigen
 Van Sadocks trouw en plicht, godtvruchtigheit, en druck,
 En wil onschuldigh zijn aen dit verwaten stuck.

SALOMON.

Helaes, ick voel een' storm, een onweêr door mijn zinnen.
 Hier buiten dreightme Godt, Sidonia daer binnen,
 1350 En 't vrouwetimmer, dat zoo veel op my vermagh.
 Aerts priester, spaer uw' rouw, en tranen, en beklagh.
 Ga hene, stil de stadt, en stel mijn volck te vrede.
 Ick zal Sidonia (betrouw het my) haer bede
 Ontzeggen. Zijt gerust: ick wil in plaets van Godt

- 1355 Noch Ammons Moloch, noch Sidonische Astaroth,
 Noch Moabs Chamos hier in woudt of tempel vieren.
 Ick wil geen heiloos beelt van marmersteen, of dieren
 Aenbidden. Wegh met dit blancketsel, en bedrogh.
 Ick zoogh uit Nathans borst geen afgodisten zogh.
- 1360 Een' afgodt stichten is de grootste goddeloosheit,
 En oorsprong en het slot van allerhande boosheit.
 Eerwaertste Vader, staeck uw droefheit, en geklagh.
 Ga hene, stil ons stadt, en volck door uw gezagh.

SIDONIA. SALOMON.

SIDONIA.

- Myn waertste altaergenoot, ghy wachtme hier ter stede.
- 1365 Ontschuldigh uw Princes: zy wert ten leste reede,
 En quam noch tijt te kort aen toissel, en cieraet.
 Wie ons Godinne dient, vermy al wat misstaet.
 Mijn Priester Ithobal, de hoogheëerde vader,
 Bereit zich naer gewoonte, en komt ons bey te gader
- 1370 Op 't heiligh offerfeest geleiden, met de prael
 Der Koninginnen, die hem wachten in de zael,
 Een iegelijck om 't schoonste en heerlijkste uitgestreken.
 De staetsi staet gereet. De fackels zijn ontsteken.
 Wy dienden wel te gaen: zy komen. Hoe, mijn Heer,
- 1375 Mijn Bruidegom, hoe dus? Ghy wandelt hene en weër.
 Verdient Sidonia geen antwoord op haer rede?
 Verdroot u 't wachten? Hoe? Dees tijt, en offerzede
 Vereischt iet ongemeens, en keurigheit, en pracht.
 Vergeef het u vriendin, heeft zy te lang gewacht.

SALOMON.

- 1380 Een luttel toevens kan zomtijts een' aenslagh krencken,
 Of vorderen. Dit werck geeft allerley bedencken.

SIDONIA.

Bedencken? Hoe mijn Heer? is 't nu bedenckens tijt?
 Ghy gaeftme flus uw woort: ick schelde u zoo niet quijt.

SALOMON.

- De Koning blijve u dan dees kerckbelofte schuldigh.
- 1385 Ontsla hem deze reis, en draegh u toch geduldigh.
 Ga heen, voltreck het feest met al uw hofgezin.

Verschoon den Vorst: hy ziet dit offren dieper in.
 Wie wijs is schickt zich liefst naer 's volcks gelaet, en tijden.
 Een Koning boven al, om onraet te vermijden,

1390 Betoomb' zich zelve, oock in 't gene hy vermagh.

SIDONIA.

Een angstigh Koning knackt zijn' scepter, en gezagh,
 Als zijn gemeente merckt dat hy begint te zwichten,
 Zy zal op dezen voet haer eere en aenzien stichten,
 Ja hem van langer hant dus wassen over 't hoof.

1395 Wy houden ons aen 't geen de Koning eens belooft.

SALOMON.

Ick doe mijn woort gestant wat vroeger, of wat spader;
 Wat hindert dit? Men lette op mijn besluit wat nader,
 En rijper: wat kan 't schaên?

SIDONIA.

Hoe dus, mijn eigendom?

Wat inzicht zet zoo dra uw wijze zinnen om?

1400 Mijn vier, hoe kan uw brant te mywaert zoo verkoelen?
 Wat kan u quetsen, dat mijn ziel niet eerst zou voelen?
 Mishaeght u iet in my? laet hooren waer het deert.
 De Majesteit ontvouwe al wat heur hart begeert.

SALOMON.

Ick hebbe, ontstel u niet, my op die zaeck beraden.

SIDONIA.

1405 Beraden? hoe, mijn Heer? verschillen uwe daden
 Van uw beloften? heeft u iemant omgezet?

SALOMON.

Ghy volght uw vaders wijze, en ick mijn vaders Wet.

SIDONIA.

Men acht een Konings woort zoo heiligh, als zijn zegel:
 En breektghe dit?

SALOMON.

Het strijt met ons gewoonte, en regel.

1410 Wat gelt een vrolijck woort, gesproken by den wijn.

SIDONIA.

Zoo paeitge my alleen met eenen schoonen schijn?
 Heer Koning, zultghe dus een Koningin beminnen,

Lichtvaerdigh weifelen, en spelen met uw zinnen?
 Het hoofd van Davids Rijk voeght niet dan deftigheit.

1415 Stantvastigheit, en trouw verciert de Majesteit.

SALOMON.

Mijn schoone, valme dan niet met uw rede lastigh.
 Wie by zijn' godtsdienst blijft, is deftigh, en stantvastigh.

SIDONIA.

Stantvastigh is hy, die niet wanckelt in zijn woort.

SALOMON.

Ghy hadme met een' lonck en nieuwen dans bekoort.
 1420 Of my een woort ontviel, wat is 'er aen bedreven?
 Gelieven moeten dat elckandere vergeven.

SIDONIA.

Zoo zentghe my alleen op 't hooghtijt, zonder u?

SALOMON.

D'Aertspriester raet het af: zijn inzicht maecktme schuw.

SIDONIA.

Verzoectghe raet by hem? d'Aertspriester zal het nimmer
 1425 Inwilligen. Hy haet al 't uitheemsch vrouwetimmer,
 En voedt dien haet by 't volck. Men droegh hem geen ontzagh
 In 't bouwen van mijn kerck. Zijn aenspraeck, zijn beklagh
 Belette uw' yver niet ons Priesters in te voeren.

SALOMON.

Indien men verder ga, het zal ons Rijk beroeren,
 1430 Gelijck alree de stadt. 't Is vreemt en ongehoort
 Dat Heidensch offer smoock' hier buiten voor de poort,
 Noch vreemder dat de Vorst dees nieuwicheden stijve,
 En met zijn Koningin afgodery bedrijve.

SIDONIA.

Mijn godtsdienst wort verkeert afgodery genoemt.

SALOMON.

1435 Dat zy zoo 't wil: die wort in onze Wet verdoemt.

SIDONIA.

Volhardt dan by uw wet, in leven, en in sterven.
 Ghy kunt mijn offer, ick uw bedgenootschap derven,
 En sta bereit het Rijk te ruimen met mijn' stoet.

SALOMON.

Ghy zijt mijn Koningin, mijn aengenaemste gloet.

1440 Zoudt ghy uw' Heer en Vorst zoo lichtelijck begeven?

SIDONIA.

Ben ick uw Koningin, waer is uw trouw gebleven?

Heeft Tyrus, uw gebuur, en bontgenoot, en vrient,

Door zijn gediensigheên niet meer aen u verdient,

En 't Joodtsche Priesterdom? Beloont men de getrouwen

1445 Dus avrechts? Vader help u hof en tempel bouwen,

Hieuw heele rotsen wegh aen klaren marmarsteen.

Hy voerde u Liban toe aen cedren, en al 't geen

Een godtsgebouw vereischt, dat aen de lucht zal steigeren.

Hy woude u kunstenaers, noch geen bouwmeesters weigeren.

1450 Toen waren uw Hebreen van Sidons dienst niet schuw,

Noch Sidon zagh zoo naeu in zulck een werck op u.

Ghy achte ons handen toen niet onrein, om te wercken

Op uw' gewijden gront, aen uwe kerck vol kercken.

't Vernuft van Tyrus goot de vaten van metael,

1455 Kolom, en kopre zee. Ghy moet het altemael

Hem dancken, die noch kunst noch kost hier aen wou sparen,

Om d'eer des Priesterdoms op 't hooghste te bewaren.

Ick ga voorby dien schat van dierbaer ebbenhout,

Gesteente, en parlen, en ontelbre baren gout,

1460 En wat mijn vaders vloot uit Ofir me kon slepen,

En gieten in uw' schoot met rijck gelade schepen.

SALOMON.

Wy weten 't Sidon danck, en uw Heer vaders kroon.

SIDONIA.

Men dancktze met den mont, en averechtsen loon.

SALOMON.

Wat loon verzochtenze oit? wat wiert hun afgeslagen?

SIDONIA.

1465 Fenicie is te fier, te rustigh om te klagen.

SALOMON.

Het voeght geen' Vorst dat hy beweze deught verwijt':

Het waer lafhartigheit, en belleghzieckte, en spijt;

Dies laet ons granen, wijn, olijf, noch oli noemen,

- Noch op geen twintigh steên in Galilea roemen,
 1470 En wat uw' vader meer van harte wiert vereert.
 Zoo verre is 't dat een hof ter weerelt ons braveert
 Met diensten: en hoe zou 't een' oppervorst betamen,
 Dat hy zich van een leen en leenrijk liet beschamen?
 Mevrouw, ay belgh u niet, al spreken wy te ront:
 1475 Ghy perste uw' Heer met kracht die woorden uit den mont.

SIDONIA.

- Uw Majesteit bestelde ons oli, graen, en wijnen,
 Om niet in Tyrus oogh te vreck, maer milt te schijnen;
 Doch 't was geen arbeidsloon voor zoo vele arbeidsliên.
 En vader, toen hy ging uw twintigh steên bezien,
 1480 Bevont hoe rijk hem heide en zant wiert toegemeten,
 Voor twintigh jaren dienst, en zijn langduurigh zweeten,
 En marmer, gout, en hout, bestelt tot Sions eer.
 Hy schonck u niettemin zoo vele steden weêr.

SALOMON.

Van vaders billijckheit kan al het lant gewagen.

SIDONIA.

- 1485 Zoo zoudt ghy billijck u gelijk een schoonzoon dragen.

SALOMON.

Ick heb uw vaders kroon gehanthaeft, en behoedt.

SIDONIA.

Hy heeft door zijn' gezant u op den troon begroet,
 En d'eerste heil gewensch met 's vaders heerschappye.

SALOMON.

- Dat elck naburigh Rijck dus om den pallem strye
 1490 Met zijnen nagebuur, vermeert de broederschap
 Der Koningen, en voertze op eenen hoogen trap.
 Die eerst mijn broeder hiet, wert mijn behuwde vader,
 Toen ghy mijn trou ontvingt. Wien raect de vrientschap nader?

SIDONIA.

Daer gront van vrientschap is, en liefde, en eenigheid.

SALOMON.

- 1495 Wat spreeckt Sidonia?

SIDONIA.

Helaes, ick ben misleit.

Men troontme uit Hiram's hof met honighzoete woorden.

SALOMON.

In 't hof van Salomon.

SIDONIA.

Och, zat ick aen de boorden
 Van Indus, of d'Eufraet, of diep in Moorenlant,
 Of Perssen, of waer 't zy, daer een de Rijckskroon spant,
 1500 Die my gebeuren moght, en milt wiert aengeboden;
 Zoo hadde ick geenen strijt te voeren met uw Joden,
 Die my dus overdwers begrimmen alle daegh,
 En roepen: dat men haer ten stoel ten Rijcke uitjaegh.
 Maer zijt gerust: men hoeft geen Koningin te dreigen.

SALOMON.

1505 Het onverstant des volcks is allen Rijcken eigen.

SIDONIA.

Ick nam op Vaders raet des Konings trouwring aen,
 Om onder Faroos kint aen uwe zy te gaen
 Voor tweede Koningin, die eerste vrouw moght wezen.
 Hoe liet ick, slechte duif, my locken, en belezen,
 1510 En houden uit den troon van menigh jongk Monarch.
 Men overstemde my. Een dochter denckt geen ergh.
 Zoo wert mijn groene jeught besteet aen grijze hairen;
 Mijn lente, aen wintersneeuw; mijn bloem, aen dorre blaren.

SALOMON.

Hier ziet u 't gansche hof naer d'oogen, en den mont.
 1515 Uit duizent is 'er geen, die zoo mijn' boezem wont
 En blaectt, als ghy alleen. Bedaer, mijn uitverkoren.

SIDONIA.

Hoe dickmael hebtghe wel in uwen gloet gezworen,
 Dat ghy my volgen zoudt ten outer, hant aen hant!
 Laet tuigen 't echte bedt, gordijn, en ledekant.
 1520 Hoe laet ghy u vergeefs om uw beloften manen,
 Met ydele gebeên, en oogen, nat van tranen?

SALOMON.

Hoe schreitghe dus, mijn hart? zijn wy hier oorzaeck van?

SIDONIA.

De Koning Salomon is recht een vrouweman.
 Men wensch' de bruit, die hem in d'armen t'huis zal komen,

1525 Geluck: zoo juichten bergh, en bosch, en beeck, en stroomen;
Toen ick met uw' gezant van Vader oorlof nam:
Een bruiloftvaert, die my, helaes! zoo zuur bequam.

SALOMON.

Toen ghy den erfgenaem en zoon van David trouwde?

SIDONIA.

Een trouwen, dat my meer dan duizendwerf berouwde.

1530 Och och, had Davids zoon noch iet van Davids schijn,
Die Goliath, den Reus, en menigh Filistijn
In 't velt gemoete, alleen om Michol te verwerven:
Dat was een helt, vol viers, die om zijn bruit wou sterven.

SALOMON.

Geen Heidensch afgodt had mijn vaders zwaert te vrient.

SIDONIA.

1535 Zijn zwaert heeft Achis zelf, en 't Heidensch Rijck gedient.

SALOMON.

Uit hoogen noot, mijn Lief, en om zijn lijf te bergen.

SIDONIA.

O trouwelooze, ick zweer het u niet meer te vergen,
En zweer het anderwerf, by Sidons oppergodt,
Den grooten Dondergodt, by 't beelt van Astaroth,
1540 By zoo veel Goden, als uit eene wolck van boven,
Van uw meinedigheid en valscheit in 't beloven
Noch kennis dragen. Ghy geveinsde, hardt van aert,
Is uw getrouwe u geen altaergemeenschap waert?
Zoo zult ghy oock voortaan haer bedgemeenschap derven.

1545 Mijn vloeck en Tyrus vloeck zal treffen op uw erven,
En volck, dat gift en gal op Sidons dochter braeck;
Een schoonheit, tienmael waert van eenen Godt geschaect.
Zie neder uit uw' troon, ô Koningin Astarte,
En wreek uw' smaedt, mijn leet, en neem mijn' vloeck ter harte.
1550 'k Verbid hem niet, noch eisch geen uitstel van zijn straf.
O Goden, wreekt mijn smert, en wischt mijn tranen af.

SALOMON.

Om zulck een lichte zaeck u zelve zoo te quellen?

SIDONIA.

Uw Koningin ten schimp van al de weerelt stellen,

- Ten schimp van hof, en stadt, is dat een lichte zaeck?
 1555 Mijn godtsdienst is mijn kroon, en opperste vermaeck.
 Ick docht mijn glori zou nu eerst den adem halen,
 En als een zon in top gerezen, met haer stralen
 Verheugen al het schoon, dat hier ten hove blinckt.
 Nu daeltze plotseling, en gaet te gronde, en zinckt.
 1560 Sidonia ontloock, gelijk een weereltswonder:
 Zy ging in roozen op: nu gaetze in tranen onder.
 Zy leeft te lang, die jong niet meer te hopen heeft,
 En haer geluck en eere in droefheid overleeft.

SALOMON.

- Hoe beeft mijn hart! Wat raet? Ick drijf verbaest in 't midden
 1565 Van Godt, en afgodt. Och, wien staet my aen te bidden?
 Te wieroocken? helaes, wat zijde kieze ick nu?
 Een worrem knaeght mijn hart, van Sidons Godtheit schuw;
 En ondertusschen blaect de Min het onder 't knagen.
 Hoe kan men Sadock en Sidonia behagen,
 1570 Al t'effens? Wie van bey zal Salomon gebiën?
 Hoe weent die schoone ziel! wie kan haer tranen zien,
 Al was zijn hart van steen? Neen, neen, ick ly dit nimmer,
 Noch hael op my den haet van al het vrouwetimmer,
 Van duizent vrouwen, elck de braefste Koningin.
 1575 Vergeef het Salomon, mijn Schepper: och, de Min,
 De vrouweliefde doet my struickelen, en dolen
 Uitwendigh, maer het hart aenbidt u in 't verholen.
 Uw wijze Godtheit keer' zich aen geen hantvol smoocks.
 Wy wijden u het hart, en niet een luttel roocks.
 1580 Mijn Schoone, zijt gerust: hoe weentghe dus verbolgen?
 Mijn Schoone, geef gehoor: ick zal uw offer volgen.

SIDONIA.

- Helaes, een vrouwenhart is teêr, en licht beroert,
 En weder licht gepaeit. Mijn Lief, ick was vervoert
 Van yver, en van minne, en ken mijn krancke zinnen.
 1585 Geen ware liefde veinst, en houdt haar tranen binnen.

SALOMON.

Mijn Schoone, schrey niet meer: mijn wellust, staek dien rouw.

Nu wisch uw tranen af: wisch af dien droeven douw.
 Daer komt de staetsie ons met vreught ten outer leien.
 Bedaer, bedaer mijn Lief, eer iemant u zie schreien.

ITHOBAL. SIDONIA. SALOMON.

ITHOBAL.

- 1590 Nu gaet verheught ten reie, en danst,
 Ghy die het hoofd met mirten kranst,
 Ter eere van Astarte.
 Nu wijdt hier, bly van harte,
 Den tempel aller Goden in;
 1595 Daer ons Sidonische Vorstin
 Den Koning toe liet nooden.
 Vergeet oock niet de Goden,
 Waer voor het vat van Moab smoockt,
 En Ammons bloedigh outer roockt.
 1600 De fackel blaecke, en floncker'
 Voorhene, schoon by doncker:
 Dan stroie een roozekorf den geur
 Van roozen, levendigh van kleur:
 Dan volght dien geur by paren.
 1605 Laet offerkandelaren,
 Van reuckwerck zwanger, en bevrucht,
 Verspreien hunne zoete lucht:
 Dan brengt den korf met duiven,
 Sneeuwit van pluim en kuiven.
 1610 Ick volgh dien zuivren offerschat,
 En zwaey het gouden wierooockvat,
 Om 't offer in te wijden.
 Ghy roem van onze tijden,
 O Salomon, Sidonia,
 1615 En ghy Princessen, volght ons na,
 En helpt dit wyfeest kroonen
 Met goddelijcke toonen.
 Nu heft der Goden lofzang aen,
 Zoo zal de tempel opengaen.

SIDONIA.

- 1620 O Goden en Godinnen,

De Koning zingt u lof
 Met duizent Koninginnen.
 Beschut, behoedt zijn hof.

1625 Ghy vloodt voor 's vaders degen.
 Nu haelt de zoon u in.
 Verleent hem uwen zegen,
 En zegent 's Konings min.

1630 Betoomtze die u tergen,
 Dat hem uw maght behoë.
 Hy wijdt op deze bergen
 U kerck en outer toe.

ITHOBAL.

Daer opent men den tempel.
 O Godtheit van 't altaer,
 Wy offren op uw' drempel
 1635 Dit onbevleekte paer.

Ontfang dien geur van eere
 Nu tweemaal achter een.
 Dat uwe maght vermeere,
 In 't midden der Hebreen.

1640 Tast aen, ô roem der vrouwen:
 Tast aen, ô Konings bruit.
 Zoo spreie in dees landouwen
 Uw lof zijn geuren uit.

SIDONIA.

1645 Tast aen, ô bloem van Jesse,
 En smoock nu te gelijk
 Met my voor dees Godesse
 Het wieroock in uw Rijck.

1650 Wat schricktghe, mijn Beminde?
 Tast aen, wat maeckt u bloo?
 Tast aen, mijn eensgezinde.
 Men eert ons Goden zoo.

1655 Wy wieroocken te gader
 U met dit wieroockvat.
 O Godtheën, treedt ons nader,
 En zegent hof, en stadt.

SALOMON.

Och och, wy zijn verwaten,
 Van Godt verstooten, en verlaten.
 Wat wil dat schrickelijck gerucht?
 Godts gramschap berst met donder uit de lucht.
 1660 Waer heen gevloten? waer gevlught?

REY VAN JERUSALEMMERS.

I. KEER.

O Sion, schrey geheele plassen.
 Bestroy uw hoeft met stof, en asschen.
 Treck haire boetkleên aen, als wy.

Geen blyschap zy

1665 Rontom noch binnen uwe wallen.
 De kroon is van uw hoeft gevallen.
 De wijze Koning leit 'er toe.

De taeie roê

1670 Des hemels dreight u fel van boven.
 Godts gramschap roockt, gelijk een oven.
 Hoe blusschen wy haer voncken toch?

Och och och och.

I. TEGENKEER.

Schrey Cederbeken, en Jordanen,
 Ja schrey een meir, een zee van tranen;
 1675 Ghy wascht geen smet uit uwe zon.

Och Salomon,

Ons hemelhooge berreghceder,
 Stort, zonder hoop van opstaen, neder.
 Hoe ziet die schoongeschapen Vorst

1680 Zoo vuil bemorst,

Beroockt, besmoockt van afgodinnen!
 O wee! dit komt van uitheemsch minnen,
 Uitheemsch blancketsel, en bedrogh.

Och och och och.

2. KEER.

1685 De Stercke, die noch Filistijnen,
 Noch leeuw ontzagh, van minne aen 't quijnen
 Geslagen, quam aldus ten val.

De Schoone stal

- Hem 't hart met tranen, en met nocken:
 1690 Toen schoer de schaer zijn lange locken,
 Waer in zijn kracht gedoken lagh.
 D'onwaeckte zagh
 Te spa wat list hem leerde dolen,
 En blind geketent dreef te molen.
 1695 O wellust! ô bekoorlijk aes!
 Helaes, helaes.

2. TEGENKEER.

- Wat baet de Wijsheit, of de Sterckheit,
 Indien men geen van bey te werck leit,
 Noch 's hemels gaven, ons vertrouwt,
 1700 In eere houdt?
 Men magh op kracht noch wijsheit roemen,
 Noch Wijze of Stercke zaligh noemen,
 Voor 's levens jongsten oogenblick,
 En lesten snik;
 1705 Nu Salomon en Samson sneven,
 En zulcke spiegels van zich geven.
 O reuckeloosheit, al te dwaes!
 Helaes, helaes.

TOEZANG.

- Beschimpte met uw grijze hairen,
 1710 Kost ghy d'afgodische pilaren
 Des tempels oock ter aerde rucken,
 En storten dit gebouw aen stucken;
 Begraven met een' krack of twee
 U zelve, en uw Vorstinnen me,
 1715 Daer zy verblint voor afgoôn smoocken;
 Ghy had u loffelijk gewroken,
 En deckte uw schande met dit graf.
 Maer och och och, ghy zijt te laf.

HET VYFDE BEDRYF.

SABUD. BENAJAS.

SABUD.

Wie hoorde oit zulck een' storm, en zulcke donderslagen?

BENAJAS.

1720 Dat gruwzaam onweêr kon het stoutste hart ertsagen.

SABUD.

De heuvel dreunde, en al 't geberghte hier ontrent.

BENAJAS.

De blixem heeft altaer en mirtewout geschent.

SABUD.

Hoe mengde zich het vier en weerlicht in die dampen?

Hoe blies een dwarrelwint de fackels en de lampen

1725 Al t'effens uit? Hoe koos het gansche Hof de vlucht?

BENAJAS.

Wat zaghe men al gespoocks en oorlooghs in de lucht?

SABUD.

De hemel stont in brant, en scheen alom te blaecken.

Dat huilen uit den gront, dat bulderen, dat kraecken

Verdoofde elcks ooren, en verbaesde ons, krack op krack.

1730 Een ieder liep zijns weeghs, en koos een hol, of dack,

En wat men 't reedste vondt om dit gevaer t'ontschuilen.

BENAJAS.

Die felle hagelbui sloegh vee en menschen builen,

De herders op het velt, de kudden in de wey.

SABUD.

De heuvels galmden luide op 't vreeslijck lantgeschrey.

1735 'k Geloof de steenrots gaept, van al 't gedruisch gereten.

BENAJAS.

Den Koning wert de kroon en krans van 't hoofd gesmeten,
De wierooock en het vat gekloncken uit de hant.

Het schijnt of Godt vergramt, alree den wraeckboogh spant.

Men neem het hoe men wil, dit kan geen heil beduiden.

1740 De hemel scheurde, en schon het Noorden tegens 't Zuyden,

Als heiren, tegens een verbittert, en gestoort.

SABUD.

Men heeft tot driewerf toe een stadgeschrey gehoord.
 Hoe is de Cederbeeck met d'omgelege bronnen
 Naer heuren oirsprong toe verbaest te rugh geronnen,
 1745 Ja schichtig uitgeschept, tot onder op den gront,
 Zoo dat men oock den visch op d'oevers leggen vondt!

BENAJAS.

De maen verloor haer' glans, 't gestarrent zijnen luister.
 De lucht betroock alom, en wert heel zwart, en duister.

SABUD.

De Koningin verstack zich diep in 't mirtewoudt.

BENAJAS.

1750 De Koning heeft zich naeu in een spelonck betrouwt,
 Alleen met drie of vier van d'allerfluckste gasten.
 Ick heb hem 't wieroockvat al bevende aen zien tasten,
 En wit en bleeck van schrick besterven om zijn hooft.

SABUD.

Hy had Mevrouw alree een' outerdienst beloofd,
 1755 En kon niet weigeren, al zou 'er 't hart af wroegen,
 Na zoo veel wederstants, haer' yver te vernoegen.

BENAJAS.

Hy tradt, gelijkghe zaeght, tot driemael toe te rugh.

SABUD.

Het ongewende paert wil over geene brugh,
 En wederstreeft een wijl de roede, en scherpe sporen,
 1760 In 't endt verstout het zich, en steeckt zijn hooft en ooren
 Al brieschende in de lucht, ^{en} vlieght 'er overheen.

BENAJAS.

Ick zorgh dit onweêr spelt ons allerhande ween.

SABUD.

Ghy zorreght noodeloos. Wat kan men hier uit ramen?

BENAJAS.

Dat zich de hemel schijnt des lasterstucks te schamen.

SABUD.

1765 Het dondert overal de wijde weerelt door.

BENAJAS.

Aerdtbevinge, en gedruis, en storm gaen dickwils voor
 Genaeckende ongeval, als voorboôn van Godts toren.

SABUD.

Hy vreest te vroegh, die vreest eer 't onheil is geboren.
Men maeck' zich zelve niet ellendigh voor den tijt.

BENAJAS.

1770 Hy vreest voorzichtig, die d'aenstaende straf vermijst,
De buien ziet te moet, en tijdigh weet te duicken.
Wat element kan Godt daer boven niet gebruycken,
Tot straffe van den mensch, en 't menschelijck geslacht?

SABUD.

Ghy dient nu meer dan oit te waecken dezen nacht,
1775 Op dat de burgers niet den lusthof overvallen.

BENAJAS.

Ick ga met maght van volck den toegang naer de wallen
Bezetten: zonder dat, de kerck en 't outer lagh
Ten gronde toe verdelght, voor 't kriecken van den dagh.

BODE. SABUD.

BODE.

Hoe ben ick daer zoo stil, dat my geen schiltwacht hoorde,
1780 Drie muren afgegleên, met hulpe van de koorde,
Om 't hof te melden hoe het binnen is gestelt?

SABUD.

Ghy komt ter goeder tijt hier buiten. Nu vermelt
Ons stadts gelegenheit. Hoe staet het daer geschoren?

BODE.

D'Aertspriester, om 't rumoer in zijn geboort te smoren,
1785 Quam binnen in der yl, en riep vast overluit:
Mijn kinders, zijt gerust: het onheil is gestuit.

De Koning hoort naer raet: wy zijn dien hoeck te boven,
En gaen u voor, om Godt in 't hooge koor te loven,
T'ontsteecken op 't altaer een' danckbren offergeur.

1790 Dat liep van straet in straet, en vloogh van deur tot deur.
Het onweêr van de stad ging daetlijck op dat zeggen,
Gelijck een zomervlaegh, en buy op 't water, leggen;
D'Aertspriester en het volck naer onzen tempel toe;

Daer Arons Priesterdom, van bitter zuchten moe,
1795 Met vreught de tijding kreegh, en t'effens al de keelen,
En harpen, die den lof des Allerhooghsten spelen,

- Aenhieven een muzijck, dat in den hemel klonck,
 En schooner dan oit mensch met sterflijske ooren dronck.
 Het gouden outer gaf zijn' geur aen alle zyen
 1800 Door 't heilige gewelf, en Levys galeryen.
 De Sanhedrin en 't volck viel op zijn aenzicht neêr
 En offerde uit zijn hart den hemel prijs, en eer;
 Den hemel, die den Vorst, gereet om af te wijcken,
 Beschutte, en zulck een' vloeck gekeert had van Godts Rijcken.
 1805 Ghy hanthaeft Davids bloet, dat ingewijde hoofd,
 En houdt getrouwelijck al 't geen uw mondt belooft.
 Men zal eeuw in eeuw uit dit jaergetijde vieren,
 En slaghten u het puick van kalveren, en stieren.
 Het Zangkoor moet uw' naem verheffen hemelhoogh,
 1810 En rollen galm op galm door 's hemels ruimen boogh.
 Men zal altaer, pilaer, en muur, en binnetranssen
 Vercieren met festoen, en onverwelckbre kranssen;
 Zoo lang de rechte stam van Jesse groeie, en bloei',
 En alle afgodery, Godts vyandin, verfoei'.

SABUD.

- 1815 Dat heet godtvruchtighlijck vergaren met malkanderen.
 Dat klinckt noch wel, indien de klanck niet wil veranderen.
 Hoe lange duurde toch die lofzang, al te bly?

BODE.

- Tot dat het onweêr klonck door koor en galery,
 En donderde in 't gewelf, en schudde de pilaren.
 1820 Toen zat de zanger stom: toen zwegen pijp, en snaren,
 Cymbael, en harp, en bom. Een ieder zaghe verbaest.
 Het weêrlicht baerde schrick. Men hoorde met der haest:
 Och help, getrouwe Godt: sta by: versterck de vromen:
 Nu is het met de stadt, en tempel omgekomen;
 1825 De Koning heeft verblind den gruwel toegesmoockt.
 Wie beelt u uit hoe 't volck door al den tempel spoockt,
 En tuimelt? hoe het raest? hoe duizenden van zielen
 Voor over met een' kreet en plat op 't aenzicht vielen,
 Uit wanhope elck zijn kleet verscheurde, vol misbaer?
 1830 Men krabt den boezem op: de handen gaen in 't hair.
 Men ziet begruist van stof, en over 't yslijck kermen,

En huilen zou zich zelf een steenen hart ontfarmen.
 Hoe bijster ongelijck was dit den eersten toon!
 Hoe galmde het gewelf van rouw naer 's hemels troon!

- 1835 Men zagh een barrening van schricken, en geschillen.
 D'Aertspriester zocht vergeefs d'ontsteltenis te stillen.
 De Vaders hadden werck. Men bidt, men dreight, men stuit,
 Dan och vergeefs: ontzagh had hier al t'effens uit.

SABUD.

'k Verlang hoe dit verging. ô Godt, bescherm den tempel.

BODE.

- 1840 De grijze Nathan had zoo ras niet op den drempel
 Zijn' voet gezet, of elck zagh naer zijn aenzicht om,
 En bad hem aen om troost. Het gansche Priesterdom,
 De Stamheer, en het volck, en alle kunne ¹⁾, en oude
 Bedaerden op zijn' wenck, verlangden wat hy woude,
 1845 Die traegh van ouderdom, in 't midden voor hun stont,
 Ten troost van Israël ontvouwen met zijn' mont.
 Nu scheen een ieders hart aen zijne tong gebonden,
 En hy, ter goeder tijt, in noot hun toegezonden.

SABUD.

Laet hooren wat hy sprack, om 't volleck t'ondergaen.

BODE.

- 1850 Mijn zonen, wacht u van iet reuckloos te bestaen.
 Beveelt de wraeck aen Godt, die maght heeft zich te wrecken.
 Ick ga uit 's Hooghsten naem terstont den Koning spreekken.
 Dat my een eerlijck tal van burgery geley,
 En tuige of mijne tong hem in zijn boosheit vley'.
 1855 Dorst Samuël wel eer van Karmel Saùls boosheit
 Bejeegnen, hem de straf van zijne goddeloosheit
 Verkondigen; laet zien of Nathan heden niet
 Den Vorst durf melden hoe de Hooghste dit verdriet.
 Verdraeght uw smert, terwijl wy henegaen, geduldigh,
 1860 En maeckt u zelve niet aen Godts Gezalfde schuldigh.
 Ick bootschap dit vooruit. De heilige Profet
 Genaeckt met eene schaer, vol rouw en harteleet.
 De hemel wil den Vorst voor wijder quaet behoeden.

1) Kantteekening: *Seve*.

SABUD.

De hemel stille deze ontsteltheit der gemoeden.

SALOMON. SABUD.

SALOMON.

1865 Hoe gaet het? staen de bergh en kerck noch overent?
 Waer vloodt mijn Koningin? Is niemant hier ontrent?
 Wat wil dat lantgeschrey, zoo woest, en uitgelaten?
 Waer steeckt de ruitery? waer steecken de soldaten?
 Wat gallem gaet 'er op? waer zijtghe, Sabud? ras.

1870 My dunckt de stadt valt uit. Waer blijftghe? Benajas,
 De hofwacht in 't gelit, de Krethen en de Plethen.
 Bezet den toegang: sluit den draeiboom: span de keten.
 Bezet nu straet, en poort: bezet de binnestadt,
 De voorstadt, en den hof. Wat naer geschal is dat?

SABUD.

1875 De koning zy gerust, en steune op zijn vertrouwden.
 De wachten zijn versterckt, de stadt en 't hof behouden.
 Genadighste, hou stant. Hoe beeftghe zoo vertsaeght?
 Hoe deistghe dus ontstelt, terwijl ons niemant jaeght.

REY. NATHAN.

REY.

Daer staet hy, wien ghy plaght zijn' Rijcksplicht voor te lezen.
 1880 Hoe ziet men hem voor u en zijn geweten vreezen!
 Gewis het heught hem noch, ô hemelsche Profeet,
 Wat les ghy aen zijn jeught al t'ydel hebt besteet,
 Die in den ouderdom uw hoop te leure zette.
 Hoe is zijn glori nu verandert in een smette!
 1885 Hoe deckt hy best zijn schant met Adams vygebladt?
 Hoe viel die schoone star op 't einde van haer' padt!

NATHAN.

Helaes, mijn zoon, heb ick u hierom opgetogen,
 Gekoestert in mijn schoot? met welck gelaet, en oogen,
 In welck een' droeven schijn, en anders dan hy plagh,
 1890 Aenschouwt u Nathan, och, in uwen ouden dagh?
 Zijt ghy dat, Salomon, de grootste Vorst van allen?
 Hoe komt ghy uit den troon ter aerde neêrgevallen?
 Had d'Allerhooghste niet (zoo ras de tempel stont

- Voltrocken) vast belooft met zijnen eigen mont,
 1895 (Toen u die glans verscheen) de hant aen 't Rijck te houden,
 En dat hier Davids zoons het volck beheerschen zouden
 Eeuw in eeuw uit, indien ghy 's vaders voetspoor hielt,
 Of anders dat dees kerck met stadt met al vernielt
 Zou worden, zoo ghy hem onteerde in zijn geboden,
 1900 Door 't innevoeren van verzierde en vreemde Goden?
 Rampzalige, ghy hebt den eersten steen geleit
 Tot zulck een gruwelwerck, een pest, die zich verspreit
 Van tijt tot tijt in 't lant, daer Godt zijn' zetel zette.
 Hoe is uw glori dus verandert in een smette!
 1905 Een ry van Koningen bestaet op dezen voet
 Den Hoogsten toeverlaet t'onteeren, heel verwoet.
 Wie kan den gruwelvloet, na zulck een inbreuck, stuiten?
 Ick zie Jerusalem, van binnen en van buiten,
 Van afgoôn onderdruckt, belegert, ja oock zelf
 1910 't Afgrijsselijcke altaer in Arons kerckgewelf
 Bewieroockt; buiten 't vier voor bloetgodt Moloch smoocken,
 En hoor het schateren van Baals hof en spoocken
 Zich mengen in 't geluit van 't kermende offerkint,
 En trommel, en trompet, te heiloos en ontzint.
 1915 Uw geest en lichaem strijde, ô Vorst, van Godt verbannen.
 Damask en Edom, elck van weêrzijde ingespannen,
 Bestoocke uw Koningkrijck van buiten, fel en wreet.
 Een derde erfvyant scheure uw' Staet (gelijck dit kleet
 Aen flarden wort gescheurt,) na uwe doot inwendigh,
 1920 En voede een' burgerkrijgh, wraeckgierigh, en ellendigh,
 Tot dat Jerusalem, en d'afkomst der Hebreen
 Het juck van Assur voele, en diene den Chaldeen.
 Ghy Koninginnen zult dit stuck oock schendigh boeten,
 En al uw vaders steên en Rijcken om zien wroeten,
 1925 En trappelen met den hoof van 't nijdigh Babilon,
 Tot dat het puin verstuive in d'oogen van de zon.
 Indien men d'oirzaeck zoeck' van ieders plaegh byzonder;
 De dertle Wellust kreegh door list de Wijsheit onder.
 Wie Godt verlaet, en eert den Wellust boven Godt,
 1930 Verbeurt zijn kroon, en wort zijn vyants schimp, en spot.

REY.

- Och Nathan, help die plagen
 Afbidden: help ons klagen,
 Zoo klagen iet kan winnen.
 Hy gaet verstormt naer binnen.
- 1935 O eertijts wijze Koning,
 Wat onschult, wat verschooning
 Kan zulck een stuck verbloemen,
 Van geen Hebreeuw te noemen,
 Dan met een groot afgrijzen,
- 1940 Met tranen en met yzen?
 De zon zal morgen schroomen
 In 't Oosten op te komen.
 Wat spring-aêr, welcke bronnen,
 Wat beeck, wat watren kunnen
- 1945 U wasschen van die vlekken?
 Wie zal ons schande decken?
 Wien moet het hart niet krimpen,
 Die 't Heidendom hoort schimpen?
 Hoe haest nu d'onbesneden,
- 1950 Uit d'omgelege steden,
 Gezin, en mans, en vrouwen,
 Om hier dien schimp t'aenschouwen:
 Men hoort geheele troepen
 Alree van verre roepen:
- 1955 De wijste Vorst van allen
 Is Baäl toegevallen.
 Och, och, 't is tijt gestorven.
 Helaes, wy zijn bedorven.
 Hoe leit de Wet deur 't voorbeelt
- 1960 Van Salomon veroordeelt!
-

CONSTANTIJN HUYGENS.

JONCKBLOET, *Geschiedenis der Nederlandsche
Letterkunde*, IV³, 53—106.

E U F R A S I A.

O O G H E N - T R O O S T,

AEN PARTHENINE, BEJAERDE MAEGHD: OVER DE VER-
DUYSTERINGH VAN HAER EEN OOGHE¹⁾.

Verdenckt den Dichter niet die desen Rijm beleidt.
Hy heeft U vander jeughd met ydel' vrolickheid,
Met jock voor jock bericht; en 'tdocht hem, in die jaren,
Dat woorden sonder Sout en lacchen, Sisters waren,
5 En 'tdocht u even soo. Nu weten Ghy en Hy
Het suer en 'tsoet gesicht te stellen, naer het zy.
Naer't nu is, voegt ons 'tsuer: maer tusschen 'tsuer en 'tsuere
Valt keurigh onderscheid: d'Ellendigh' avond-ure
Daer God ons mede dreight, vereischt een amper-soet,
10 Een statig-suer gelaet van ooghen en gemoed.
Als 'tkint geslagen werdt betaemt hem eens te suchten:
Maer knorr en kijven zijn ontijdighe geruchten,
Die noch een' nieuwe Roey verdienen van de hand
Die d'eerste geessel gaf aen syn geliefde pand.
15 De Pottebackers will' is meester van syn' aerde,
Misbruyckt hy 'taerden vat tot diensten van onwaerde,
Wat reden heeft het vat te seggen, waerom dus,
Waerom en ben ick niet soo kostelick als flus?
Verstaet my, aerdigh vat, voll allerhande deughden,
20 God heeft u van een' kley die oor en oogh verheughden,

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in de eerste uitgave *Tot Leyden, Ter
Druckerijs van de Elseviers, Anno 1647.*

- Voordachtelick gedraeyt: Nu lust hem van die kley
 Wat aerdighs af te doen. Denckt of de Schepper zei',
 Schoon' aerde wordt tot aerd: wat staet u toe te seggen?
 Waer mede meent het Kind de macht te weder-leggen
- 25 Van 'sVaders wijs bestier? wat reden heeft een Worm
 Te klagen, Ben ick oock ghegoten in Gods vorm,
 Waerom vertreedt hy my? Leert suchtende belijden
 Dat hem de roey toe komt, en u de schuld van't lijden:
 En, of't u erger ging, 't vat heeft geen woord in't vat,
- 30 Om seggen, waerom doet de Pottebacker dat?
 Daer syn goe' Predikers, die met gesonde monden
 Bequame meesters zyn tot ongevoelde wonden,
 Stuerluyden op het strand, die Vrienden, inden nood,
 Gerust en sorgeloos vermanen tot de Dood.
- 35 Van dese ben ick geen: uw lijden is mijn' pijn,
 Behalven het medoogh is uw verdriet het mijne;
 En spreek ick uyt medoogh, ick schrijf met een matt oogh,
 Dat God weet of het meer of min dan 't uwe doogh':
 En ghy weet of't my raect myn' uyt-sicht te sien mind'ren
- 40 Daer langhs het Brood in moet voor Vader en voor Kind'ren;
 En ghy weet of ick't voel, myn' macht verkort te sien
 Om mijner daghen tijd te dienen Dien ick dien.
 Maer God, God, *Parthenin*, die dese lichten stichte,
 En altoos stoppen magh, God vlieght ons in't gesichte;
- 45 Of seght maer, mogelijk, Komt, Kinderen, te bedd,
 Ick treck een' venster toe: En wy, als recht die't lett,
 Wy houden ons misnoeght, en stellen ons in't klagen
 Om dat wy niet en sien all wat wy geerne sagen.
 En wie en soud die klacht niet lusten, waer s'hem nutt?
- 50 Maer wie heeft oyt daer met des Hemels loop gestutt?
 En of den Hemel hoorde, en schonck ons nieuwe glasen
 In de bouw-valligheyd van ons getimmer, Dwasen,
 Wat meenen wy te sien? Deughd en Gerechtigheid?
 Trouw, Liefde, Vrede-vreugd, meer dan wy door't beleid
- 55 Van twee jongh' ooghen oyt bejoeghen? Amy, neen:
 Veel' ooghen van de snelste, en die getwernt in een,
 En vonden door den drangh van vuyle menschlickheden

Die schoone tronjen niet; en 't schijnt de stamm is heden
In meeste Hoven uyt; der vruchten is niet meer

60 Als Abricosen hier en Persiken wel eer.

Nu hebben Ghy en Ick de Weereld uyt gelesen:

Wat dunckt u, soud't voor ons all heel ontydigh wesen,
Het Boeck eens toe te slaen, en maecten op den Text,
Op 's menschen allerwijst, dat is op 't aller ghext,

65 Ons blindelingh Sermoen, ons oogheloos bedencken?
Soud' niet des Hemels gunst ons hebben willen krencken

Om binnewaerts te sien en met de ramen toe,
Der stormen en 's geruchts der straeten even moe,
Ons goedjen t'overslaen, en onse drooghe Lampen

70 Van olie te versien, om of de Bruigom quamp, en
De middernachtsche dief ons' grendelen ontsloot,
En stal ons uyt ons, door de reten van de Dood?

Twee oogen van gelas, van zenuwen en water
En dienen daer niet toe: die zyn ons met den Kater

75 En met de Katt gemeen; en alle beesten sien:

Maer God heeft onze Ziel met beter licht versien;
Daer slaet een' ander' strael naer binnen, op wat rijckers:

De Wijze Luyden zyn haer' eighen' verre-kijckers;

En die sich wel gebruyckt en hoeft geen' Brillen meer,

80 En die sich soo gebruyckt magh suchten, en niet meer,
Om een verloren oogh: maer laet hem met syn' Reden

Den overighen dagh aen God en Hem besteden,

Hy heeft de Ziel voll wercks; en, in die besigheid,

En sal hem niet een' uer, niet een', voor d'ydeldheid

85 Der eeuwen over zijn: door d'eeuwen van daer boven
Sal syn gedachte gaen, hy sal God moeten loven

Voor d'ongemeene gunst, die hem den hellen dagh,

Die hem het eeuwigh licht, dat ooghe noyt en sagh,

Noyt menschen hert begreep, met synes herten oogen

90 By voor-raed open doet en voor de hand beoogen.

De lust van dat gesicht heeft blinder menschen hand

Haer' glasen in doen slaen; sy hebben 't lieve pand

Van kijcken aen haer selfs moordadelijck ontstolen,

Sy hebben in haer selfs haer' ydelheid ontscholen,

- 95 En in die donck're school meer wetenschaps geleert
 Dan daer sy, met den naem van Wereld-wijs ver-eert,
 Natuers geheimeniss geloofden te begripen.
 Sy dochten 't mael was op; men most het mess nu slijpen
 Tot voedsamiger spijs: sy dochten, 'tspel was uyt;
- 100 Al wierd'er weer op nieuws getrommelt en gefluytt,
 'Tsou 'tselve speeltje zijn; daer wierd niet nieuws gheboren;
 En, soo d'er noch yet nieuws ontstond voor oogh of ooren,
 Sy lieten't voor de Ieughd, die haer verdrietigh pad
 Door doorn en distelen noch nae te treden had.
- 105 Sy waren moe gegaen, ghelegen en gheseten,
 Gewoelt, gewrocht, gesocht, geseit, gesien, geweten;
 Sy wilden uyt den Tijd. Noch was haer 'tpad ontkent:
 Het naest van haer begrip was, daer of daer ontrent;
 En, als't op't scheiden quam, op't scheiden uyt dit lijf,
- 110 Dan karmden sy om hulp (blind bedelaers bedrijf)
 En wisten niet tot wien. Wy weten ons waer-henen,
 Ons toe-pad, en ons recht, dat overlanch verschenen,
 Gereedt staet te voldoen; ons recht ter heerlickheid
 Van 'sVaders erffeniss, in eewigh' eewigheid.
- 115 Soo veel verschillen hier blind Heiden en blind Christen.
 Die sonck van duysterniss in donckerheid, en misten:
 Dees rijst van licht tot licht, in't doncker, en voort aen,
 Tot inder Eng'len licht, daer sulcke blinden gaen;
 Geen' and're, van den slagh die nu de wereld decken:
- 120 Den Hemel viel te nauw voor all de blinde gecken,
 Want, PARTHENINE lief, 'tis niet de moeyte waerd
 De blinde gae te slaen die hier en daer ter aerd
 Den kruys-wegh buyten Sté en binnen over karmen:
 De blinde rijck en eel verdringen slecht' en armen.
- 125 En, wilt ghy met my gaen en wandelen door't slijck
 Van 's werelds vuyle straet, siet wat wy ongelijck
 Meer blinden, meer en ongeneselicker blinden
 Dan wy zijn, by den wegh schier blindling, sullen vinden.
 My maelt een' langhe lijst van blinden in het hoofd:
- 130 Sy moeten'er eens uyt; en, soo ghy my gelooft,
 Wy sullen Valcken zijn, en hebben Arends oogen,

- En seggen, God zy danck, die ons in sijn medoogen,
 Maer een oogh en ontnam, en beide nemen mocht.
 Dan ben ick t'enden wercks, dan hebb ick uyt-gedocht:
- 135 Sit neer. 't viel ons te bangh, soo wy de lijst uyt-stonden;
 Mijn uer-werck is voor twee dry uren op-gewonden.
 Of't met een' veer gaet, of met hangende gewicht,
 Staet u te keuren, naer mijn' reden, swaer of licht.
- Gesonde Li'en zijn blind: sy sien maer door de weelde
- 140 Van haer wel-rijend bloed: sy sagen noyt wat scheelde
 Kranck en onkranck te zijn: sy sagen noyt haer Gall
 Ontsteken tot een' Koorts: sy sagen noyt den vall
 Van soute sinckingen op oogh, of oor, of longhen;
 Sy sagen noyt een' Roos op eenigh Lid ontsprongen.
- 145 Het stadige geblick van haren Sonne-schijn
 Verblindt haer' oogen soo, dat wat sy niet en zijn
 Haer dunckt onmogelick, als andere, te werden.
 Soo sietmense door weeld' in weeld' op weeld' volherden;
 Soo leggens' alle daegh 't hair van den hond daer op;
- 150 Soo vierense staegh schoot, en voeren't in den topp:
 Tot dats' een' slinger-buy sien vallen in haer laken,
 Die't Schip op zijde werpt, of dat sy't voelen kraken,
 'Tzy op een blinde klipp, (de klipp en is niet blind,
 De Schipper is het, die sich 'tstieren onder-windt,
- 155 En heeft geen oog in 'tzeil, en weet van stroom noch streken)
 'Tzy op een' brandigh strand; daer raeckt het roer aen 'tsteken,
 De Stierman over boord. Dat heet voor uyt te sien
 Ter langhde van syn' neus: soo sien gesonde Li'en.
- De Siecke sien noch min; te weten door de dampen
- 160 Van haer ontsteken bloed, door Gichten en door Krampen,
 Door Steenen en Colijck, door groen' en swarte Gall:
 Wat haer te voren komt, haer' pijnen verwen't all:
 Sy sien 't huys tuymelen dat recht staet in syn' muren;
 Sy sien haer' vyanden voor 'tbedd, en 'tzyn geburen
- 165 Die haer ten dienste staen: sy sien de dood in't vat
 Dat haer genesen moet; sy schricken voor goed natt,
 All ofs' een dollen hond syn gift hadd' aen-gebeten,
 Sy sien noch hulp noch hôôp, (soo dichte zyn de spleten

- Daer d'onervarentheid in hooghen-nood door siet)
- 170 Sy sien noch licht noch locht tot uyt-komst van verdriet;
 Sy sien de geessel wel daerme sy zyn gheslagen;
 Maer Gods hand, diese voert, en siense door de plagen,
 Verdiende plagen, niet; (mijn' lieve PARTHENIN,
 Slaet dese blindheid gae, daer steeckt voor ons wat in)
- 175 Sy bijten in den steen, en sien niet dat de Werper
 De Pottebacker is: haer lijden maectse scherper;
 Sy werden lijdende halff moedeloos, heel gramm,
 Als of haer geld weerom, en veel gelijx toe quam.
 Sy pleyten tegens God; sy konnen Job van buyten:
- 180 Haer hert stremt tot een' key daer redenen op stuyten
 Als ballen van den muer. Het blindste van haer zeer
 Is meerder twijffeling: sy sien niet dat haer Heer
 Haer Heer en Meester is, en meesterlick kan salven,
 En straftse mogelick niet wijder als ten halven,
- 185 Om heel erkent te zijn: sy sien haer' dorrheid aen,
 En seggen, Menschen-kind, is't mog'lick te verstaen
 Dat dese beenderen noch eens aen't leven raecken,
 En noch eens over end? zy sien niet dat hermaken
 Veel min als maken is, en dat van yet tot yet
- 190 Een slecht mirakel is by't eerste yet uyt niet.
 Tot dat sy't samen sien en voelen en besinnen.
 Vriendinne, weest getroost, God kan sich selfs verwinnen,
 Hy heeft noch slijcks genoegh en speecksels inden mond,
 Om ons te leeren sien wat sieck scheelt en gesondt.
- 195 Geruste Li'en syn blind: sy sien maer door het troet'len
 Van haer' eenparigheid. sy keuren't al voor hoet'len
 Dat onrust geven kan: sy sien de sorgen aen
 Voor schroeven sonder end, die door de sinnen gaen,
 En schroeven vruchteloos; sy sien den dagh van morgen
- 200 Niet eer dan't morgen is: sy wilden geerne borgen
 Kond't sorgeloos gheschien: sy wisten geern' hoe't gaet
 In 'sVaderlands bestier, hoe't met den Oorlogh staet,
 Wat Munster broeyen sal, waer't kommerloos te lesen:
 Sy sien haer plichten niet, of schricken voor haer wesen
- 205 Als waer 't Medusas hoofd: sy sien niet dat een mann

- Syn Lands-heer schuldigh is all wat hy weet en kan:
 Sy sien haer huys-gesinn niet hollen, door de slaep-sucht
 Van haer onweckbaer oogh: sy sien niet of een Aep sucht,
 Of eenigh Christi Lid: sy sorgen als de Katt,
- 210 Sy sagen geern' een' vriend gheholpen uyt het natt,
 Kond't maer drooghs-poots geschien. Sy wilden geerne stelpen
 Des naesten woedigh vier; waer't met een' wensch te helpen,
 Sy gingen geern in 'thuys van jammer en verdriet,
 Verstoorde maer't gekarm haer' soete weelde niet:
- 215 Sy sien den roock op gaen van Engeland in kolen,
 Van Yerland halff in d'asch, van Duytsland, van de solen
 Ten halse toe verschroeyt: maer 'tis een schricklick sien,
 Gelijck kleinhertige staen by gequetste li'en,
 En vreesen voor een' swijm, die haer' ghesontheid krencken,
- 220 Haer aensicht slencken mocht: sy keeren selfs haer dencken
 Van den ellendigen; sy wenden't van de ree
 Daer 'snaesten schip op stuyt, en kiezen volle zee,
 Zee van gerustigheid; daer hoeft noch touw noch loot uyt;
 Haer Broeder mocht vergaen, sy setten niet een' Boot uyt,
- 225 Sy sien niet dat syn leed magh morgen zijn haer wee;
 Sy sien niet hoe't haer gingh als God met haer soo dee:
 Sy sien haer niet vergaen, sy voelen haer niet slijten,
 Sy haten't Spiegel-glas, om dat het kan verwijten
 Hoe verr' haer aensicht van der groene jaren kust
- 230 In rimp'len is verzeilt, hoe naer sy zyn de rust
 Die haer' rust stooren sal. Nochtans de jaren loopen;
 D'onrustig' ure komt, die 't schoon gebouw sal sloopen;
 En wee dan d'ongereed', en wel den dienaer dan
 Die God soo doende vindt als geen gerust' en kan.
- 235 Wat zijn d'Onrustige? noch eens soo blind te achten:
 Sy sien maer door de webb' van roerende gedachten,
 Van sorgen sonder vrucht, van kommer sonder leed,
 Van tranen voor den tijd: de winter valt haer heet,
 De somer dunckt haer suer. Dit zijn neus-wijse blinden;
- 240 Sy sien dat noyt en was, sy konnen knoopen vinden
 In 't gladste van de bies. Uyt wat hoeck dat het waeyt;
 Sy zeilen by den wind: sy wieden eermen saeyt,

- Sy hooren hoe 't gras wascht. sy sien de schoor-steen roocken
 Eer 'thout ontsteken is. sy sien de weereld smoocken
- 245 Van 'tallerleste vier: sy sien God in de wolck
 Langh voor den Dieven-nacht: sy beven voor Gods volck
 Verr van de Roode Zee: sy konnen niet bevroeden
 Dat, Diese maken kost, kan voeden en behoeden.
 Sy zyn altoos beroyt: haer mangelt altoos wat,
- 250 Haer leste droppel leckt uyt 'tnieuw ontsteken vat;
 Sy trouwen spij noch slot; sy hooren allom dieven.
 De somm van alles is, God kanse niet believeen:
 Syn sonne-schijn is storm, syn weldaed is elend,
 Syn gunst is tegenspoed: de Logenaer ontkent
- 255 All wat hem tegen gaet, d'ondanckbaere derft heelen
 All wat hem mede loopt, de wel-vaert magh hem streelen,
 Hy maeckter hell-vaert af: waerom? daer is geen' Staet
 Te maecken op den duer: soo keuren sy den staet
 In 't uysterste ghevaer, in 't beste van syn bloeyen;
- 260 Soo noemen sy Gods gunst syn' boeyen en syn' roeyen,
 Soo doemen sy de vreughd voor ondeughd, soo de rust
 Voor onlust; soo is heil haer hell, en last haer lust:
 Soo is de wel-vaert maer een masker in haer' wijsheid:
 Soo dunckt haer dat de wall maer op een doyend ijs leit,
- 265 De wall van Staet en Stadt; de muren van haer huys
 Besittens' op genae van mier, en moll en muys.
 Ten einde werden sy Propheten eerst tot harent;
 En valt'er uyt de locht quaed vier, sy weder-varen't,
 Haer droomen wordt voldaan. Hadd' Pieter min mistrouwt,
- 270 Hy hadde min gesackt, en hadd' hy recht gebouwt,
 Diep maer een Mostaert-saed, hy leerde water treden.
 Soo teer is't onderscheid van toeversicht met reden,
 En kommer buytens tijds. God leer' ons middel-maet,
 'Tis gins en weder mis all wat daer buyten gaet.
- 275 All laegh het Goud in een' en 'tLood in een' der schalen,
 'Tis gins en weder mis, soo langh daer een kan dalen.
 De Gierighe zyn blind: sy sien maer door haer beurs,
 Die dick en duyster is, en geeft haer eens wat keurs
 Van wijs en ongeleert, sy weten 't niet te scheiden;

280 Van vroom en deughdeloos, de rijkste wint van beiden;
 Van schoon en van mis-maect, de rijkste weeght haer meest;
 Van bott en van beleeft, sy zyn voor 't rijkste beest;
 Van nutt en van onnutt, van on-e'el en van adel,
 Sy keuren 't beste peerd naer de verguldste zadel:

285 Sy kennen vriend noch maegh door 't blicken vande winst;
 Haer brillen zyn van tien ten honderden; voor't minst:
 Sy leenen niet; dat's scha': sy handelen; dat's eerlijck:
 Sy stelen niet; dat's schand: sy woeckeren; dat's heerlijck:
 Sy liegen niet; dat's sond. sy seggen rond en klaer,
 290 Daer moet gewonnen zyn, God gev' op wie of waer.

De Quistige zyn blind: sy sien maer door het puylen
 Van ooghen rood en leep, en meenen wel te schuylen,
 Waer? onder 't schoone dack van openherticheid,
 En meenen, wie daer meest kan spillen, met bescheid,
 295 Of onbescheid, is mild; en meenen, 'tgrove teeren
 Is een' gewisse kunst, die Knechten maect tot Heeren;
 En sien niet dat het kleed des Heeren op den knecht
 Iuyst als't Goud-laken op den houten Leeman hecht,
 En sien niet: ja sy sien't, maer door den lesten helder,
 300 (Want deser blinden oogh werdt op den avond helder)
 Dat die de maeltijd geeft, de Geck is vande feest,
 En by de Wijze heet een op-gegeten beest.

De Prachtighe zyn blind, sy sien maer door fluweelen,
 Die dick en duyster zyn, sy kunnen 't lijf niet deelen
 305 Van't uysterlick gewaed, sy keuren haer en ons
 Naer zijd' en wollen webb: de tyck, en niet de dons,
 Maeckt haer het bedde waerd; de lijst en niet de doecken,
 De schoone schilderij; de band, en niet de boecken,
 Maeckt haer den schrijver goed; het huys, en niet de man,
 310 De kapp, en niet het hoofd, is dat haer ket'len kan.

De Machtighe zyn blind, sy sien maer door haer' krachten,
 Die lomp en moedigh zyn, sy pletten en verachten
 Al wat haer onder light, sy trappen op de deughd:
 De klemm, den onder-gang der slechten is haer' vreughd:
 315 Sy knellen 't arme recht van Weduwen en Weesen:
 Is reden voor haer, sy verduyv'lense met vreesen;

- Is d'onschuld aen haer' zy, sy tredens' in de schuld;
 Waer't korte Recht haer' baet, sy tergen d'ongeduld,
 En wringense soo lang, soo langsaem, dat sy splijten,
 320 En, moede pleitens, in den sueren appel bijten:
 Is ootmoed haer versett, sy loopens' over't hert
 En noemen haer gheluck 'tontgaen van meerder smert.
 d'Eer-suchtighe syn blind, sy sien maer door de duygen
 Van haer' bekuypingen, onachtbare getuygen
 325 Van wel-geworven eer; sy draven vroegh en spae,
 En geen straet valt haer suer, mits dat sy opwaerts gae.
 Sy hebben geen gesicht naer onderen, sy sterren
 Gestadigh Hemel-waerts: de laegste van de sterren
 Dunckt haer niet hoogh genoegh om by te willen staen:
 330 Sy gaven niet een duyts voor d'eere van de Maen,
 Soo langh't de Sonne wint in hooghde, glans en' hitten:
 Waer Gods gestoelte leegh, sy sochten't te besitten.
 Sy sien de mis-maet niet van haer te kleinen lijf
 Om 't kleet te vullen van het wichtighe bedrijf
 335 Dat d'Eer kan geven die sy blindeling bejagen;
 Sy wegghen niet hoe swaer de Croonen zyn om dragen,
 Haer luyster, meenen sy, past yder even nett,
 Die maer het hert en heeft dat hy'r 't hoofd onder sett;
 De plaetse maeckt den Man; men kan all doende leeren,
 340 En onbequame knechts zyn licht bequame Heeren.
 't Gae met het staets bewind soo 't God en Lot belieft,
 Mits haer all-waerdigheid ten hoogsten zy gerieft.
 In't ende draeyt haer 't hoofd op die verheven klippen;
 En dan voelt Phaëton den toom syn' hand ontslippen,
 345 Dan komt hy, als gewipt, weer blindeling ter neer,
 En 't kost hem blindeling syn leven en syn' eer.
 Het Venus-volck is blind: sy sien maer door haer' lusten,
 Dat vuyle brillen zyn: all dat zy geerne kusten
 Dunckt haer 't bekoorelixt van all dat Sonn beschijnt;
 350 'tVell-diepe rood en witt, dat met den dagh verdwijnt,
 Eerbieden sy niet min dan boter tot den bo'em toe;
 Daer gaen haer' tochten heen, sy hebbender geen' toom toe,
 Sy sien geen kreup'le knie, sy sien geen scheeve borst,

- Mits haer het hoofd-stuck met syn' aenhang en syn' korst,
 355 Mits haer een toover-mond, mits haer twee oogen-stralen
 De reden uyt den hoofd, 't hert uyt den boesem halen.
 Haer' domste blindheid is, sy sien dat noyt en was.
 Een Vryer staet en kijckt of't spoockte: O beeld van was,
 O, seght hy, warm yvoor, murw silver, vochte kralen!
 360 En die daer neffens staen en na de waarheid talen,
 En vinden noch Coral, noch silver, noch yvoor,
 Maer vleesch als 't hare, met bruyn ganse-vell daer voor.
 Dan dese blindheid, schijnt, (men soud't haer schier benijden,)
 Geneest in eenen nacht, in't uysterste verblijden,
 365 In 't doncker krijghen sy haer' ooghen weder op,
 En 't hert toe; en de Bruyd werdt een' versleten popp,
 Die kinderen van nieuws vertooyen en verhullen,
 Maer met den yver noyt dies' in des Cramers prullen
 Voor de volmaecktheid der volmaecktheden aensagh,
 370 Eer 'tkermis-capital daer voor verfutselt lagh.
 De Nijdighe zyn blind, sy sien maer door de hoecken
 Van 't een en 't ander oogh, die beide staen en soecken
 Op zij en achter om waer't yemand beter gaet;
 So siens' haer selven scheel en bleeck op hoeck en straet:
 375 En vindense voor-wind in yemands ronde zeilen,
 Sy lesen uyt haer Boeck de minste syner feilen,
 (Want sy en hebben geen') en roepen, 't kan niet staen,
 De wind moet keeren, daer, daer is hy schuldigh aen.
 En vindens' yemand wel gestegen langs de trappen
 380 Van vrome moeylickheid, sy trachten met beklappen
 De laghen van't gebouw te sloopen tot den grond,
 Tot dat s'hem wederom gevelt sien, daer hy stond
 Eer God den arm uyt-stack en hielp hem boven water:
 En gaet haer ghevel op een' halven somer later
 385 Dan die van 'sbuermans huys, syn hard-steen en syn' kalck,
 Syn sand leght in haer wegh, syn' splinter is een balck,
 Een balck in haer quaed oogh; en konnen sy wat werren,
 Sy weten om een' dropp syn' arbeid te versperren;
 En, wascht syn Coren dichtst, en, draeght syn Wyngaerd best,
 390 Sy schreewen, hy en quam niet eerlick aen de mest.

Sy tasten blindeling in Gods geheimenissen,
 En leeren, spoedigh rijck is ondeughd, sonder missen.
 In't ende sietse God, en slaetse, voor de kunst,
 Met haer, met syne, met een yeders weder-gunst.

395 De Toornige zyn blind, daer hoev'ick geen bewijs toe;
 De Wijnghe zyn blind, daer zyn wy bey te wijs toe;
 De kinderen verstaen't, en thoonter my een' voll,
 Die door de druyven kijckt, ick thooner u een' doll.

De Vrolicke zyn blind: sy sien maer door het blincken
 400 Van tegenwoordigheid, als li'en die overdrincken,
 En springen met den wijn die in haer' glasen leeft,
 En sien niet dat de ghist, die aen den bodem kleeft,
 De leste toogh sal zyn, en moghelick den naesten:
 Sy sien niet hoe dat vreughd en rouw den and'ren naesten,
 405 En vallen ongereed en blindeling, als't komt
 Dat de bedrieghlickheid der dingen sich ontmomt.

De Treurige zyn blind; sy sien maer door haer' tranen.
 't Is soo ¹⁾, het voll gemoed ontlast sich door die kranen;
 Maer door die bobbelen swelt aller dingen schijn,
 410 En't werden wijde, dat maer enghe wonden zyn.
 En, slaender winden toe, sy suchtense tot baeren:
 Soo datse door den storm wel, waer sy geerne waren,
 Maer niet en sien, waer langs: haer predick' Maeghd of Mann,
 Sy sien niet hoe het weer klaer weder werden kan.

415 De Besighe zyn blind: sy sien maer door de scheuren
 Van haer' all-doenlickheid: sy sien geen' tijd van treuren,
 Sy hebbens' geen voor vreughd: haer doel-wit is Profijit
 En Eer, soo verr't de loop van 't soete voordeel lijdt.
 Sy jagen dat profijit met blindelingen yver;
 420 En, vraegtm'haer na vermaeck, dat's dat de borse styver,
 De Casse nauwer werdt, de Schure voll gewasch,
 De Korven te benauwt voor Honigh en voor Wasch,
 De Kelder voor nieu natt. maer Bors en Cass zyn blinden

---

¹⁾ Ook aldus in *Koren-bloemen*, 1658, bl. 466; en in *Koren-bloemen*, 1672, I. 271. In den tweeden en derden druk van *Ooghen-troost* (1651 en 1653) leest men: Is't soo.

Die nimmer dagh en sien; jae konnen 't licht niet vinden,
 425 All klopt de nood aen't slot. 't Is wonder, altijd geld
 Te schrapen, nemmermeer te proeven wat het geldt.

De luye Lien zyn blind: sy sien door taeye lichten,
 Die opgaen even als Blaes-balcken met gewichten
 Die 't Orgel spreken doen. Haer' keers staet ongesnutt;
 430 Haer' sinnen wentelen in't bedd of inden dutt:

Int bedde gins en weer als deuren op haer duymen:
 Sy lacchen met het volck dat hoed of helm met pluymen
 Haen-steertelick verciert: doo' veeren leggen best,
 En zyn der lenden over over-lieve nest:

435 Soo denckens' in haer hert: 't is wonder dat sy't dencken,
 En niet en vreesen sich all denckende te krencken;
 Want dencken is een last van sinnen, en haer grouwt
 Van alle besigheid, die hert of huyt verouwt.

Denckt hoe haer 't spreken lust, hoe 'tstaen, en gaen: te weten,
 440 Dat is de Wereld met een' passer over-meten,
 Een' Ploeghers slaverny: maer, Coetsen, lieve vond,
 Ghy zyt een soet versett. daer gaen de wielen rond,
 Daer sitt mijn luye blind'; en siet niet dat syn' leden
 De leden niet en zyn die dat behulp met reden

445 En sonder schaemte voegh', en dat'er neffens gaen
 Die 't beter passen sou te sitten als te staen.
 Dat kan luy-leckernij; Sy blindt verstand en oogen,
 En maeckt sich meester bey van reden en medoogen,
 't En is de slechtste slagh van alle blindheid niet,
 450 Daer yemand wat hy siet moed-willens niet en siet.

De Schilders (dit gaet hoog,) de Schilders, *Parthenine*,
 (Noch zijne van't geslacht dat ick eerbiedigh diene)

De Schilders heet ick blind. en, soo m'er wel op lett,
 't Syn Scheppers meestendeel: sy sien maer door't palett
 455 En bouwen een' Natuer, die vriendlick is van wesen
 En soet en aengenaem: maer meent ghy daer te lesen
 Hoe Groote-Moer Natuer haer eighen wesen staet?

'tIs verre vanden wegh. Een' steegh is oock een' straet,
 Een' hutt is oock een huys, en struyken zyn oock boomen,
 460 Maer steegh en hutt en struyck zyn schaduwen en droomen

- By straet en huys en boom: daer hoort veel goedheyds toe
 Om Gods en Menschen werck te keuren met gemoe
 Voor even en gelijk. Wat wilm'ons meenen leeren?
 Twee droppen zyn niet eens, twee eyeren, twee peeren,
 465 Twee aengesichten min. de trotste mogentheid
 Van d'eerste Schepper blijkt in't eewigh onderscheid
 Van all dat was en is en werden zal naer desen;
 En is't laet-duncken van een Mensch soo hoogh geresen,
 Dat Menschen konnen, daer toe God, in allen schijn
 470 Niet Kunstenaers genoegh, niet Scheppers wilde zijn?
 Siet hoe verr 't soete volck in dese blindheid dwalen:
 Gaet met haer wandelen door boom en bergh en dalen,
 Dat's, seggens', een gesicht dat Schilderachtigh staet.
 'k Kan't niet ontschuldighen, 't is derteltjes gepraett:
 475 My dunckt sy seggen, God maeckt kunstighe Copijen
 Van ons oorspronckelick, en magh sich wel verblijen
 In't meesterlick patroon, all waer 't van onse hand,
 'T en kon niet schooner zyn, in Zee en Locht en Land.
 Gaet met die Scheppers 't huys, en leentse 't strackste wesen,
 480 't Langhmoedigste geduld, om door en door te lesen
 Hoe God uw aensicht schiep: Als 't lang gemartelt is,
 Daer staet ghy in't paneel: maer, in een woord, 't is mis:
 Sy Scheppen u een Yet, een' Bloed-verwant, een' Broeder:
 Maer ghy en staet'er niet. de Dochter is maer Moeder,
 485 De Vader is maer Soon. En, soeckt ghy meer bewijss,
 Komt tot de tweede proef: daer's 'tweer een' ander' wijz,
 Een ander Bloed-verwant, een' nieuwe Nicht geboren,
 En ghy in twijffeling wie wijsselixt verkoren.
 Siet nu de Menschen in haer oogeloosheid aen,
 490 Of't volck is om Gods doen of misdoen aen te slaen.
 De Moedighe zyn blind: sy sien maer door het blaken
 Van haer ontsteken hert. De slaghen die haer raken,
 Het sterven dat haer dreight, de leemt, die arger is,
 En voor lang sterven streckt, sien beid' haer' oogen mis.
 495 't Zyn blinden diemen hoeft, en niet en kan ontbeeren,
 Vijf-stuyvers-blinden 's daeghs, om vyand af te weeren,
 Om Vrienden voor te staen, en sy gaen op het merck

Van Eer en Onderhoud standvastelick te werck:
 Dat's redelick gesien: maer kanmen moedigh noemen
 500 Dat voort moet? Als de spuyt het water over bloemen
 Of over Webben drijft, is d'eer van het geweld
 In 't water, of alleen van acht'ren in die 't knelt?
 De Moedighe gaet aen gelijk een nucht're Tijger:
 Ia, maer van achteren maect yet den stouten krijgher,
 505 Den Honger en de Eer. Den Honger is niet waerd
 Te melden: 't is geen mann die 't niet en is van aerd,
 Maer om niet doot te zijn: in d'Eere will yet blaken
 Dat schijn heeft van een' mann recht tot een' mann te maken.
 Iae schijn, maer Eer, en vrees van Oneer zyn soo nauw
 510 Uyt een te keuren als het lichaem en de schaeuw.
 Siet door den moyen mist van 'tingebrooken schijn-stout;
 Ghy vindt die vreesse, die den Iagher op het Swijn stout,
 Den meesten krijgher op de wall en tegen 't lood.
 Kort om, de pijnbanck werdt ontweken door de Dood:
 515 Dat's all soo scherven dwang als honger. Laet dat loopen;
 Daer komt een' derde roe, die bloed uyt geeft met stoopen.
 De moedighe werdt gramm, syn bloed koockt in syn lijf,
 Syn' galle braeck, syn hert maect alle ad'ren stijff;
 Nu is hy bloed-blind, nu en siet hy noch de reden
 520 Waerom hy oorloght, noch 't perijckel sijner leden;
 Nu gaet hy als een Leeuw die rood siet; nu is't uyt
 Met Menschen-moedigheit; en furie voert de Schuyt,
 't Peerd en de Schipper holt. Noch staens' haer en verwond'ren
 Veel blinden die het sien, als die het hooren dond'ren,
 525 En weten d'oorsaeck niet van 't vierighe gedreun;
 Maer die het siende sien, en vechten even deun,
 Maer met bescheidenheit, en koel, en wel gedreven
 Van yver voor Gods saeck, daer tegen lid en leven
 So rustigh werdt gewaeght als hoy en stroy voor goud,
 530 Die seggen, dese Leew is hersseloos, en stout
 Om dat hy't niet en weet, en 't is een beest met eeren,
 Maer 't is geen moedigh mann; hy kan slaen en verseeren,
 Maer vechten kan hy niet. Soo veel scheelt Toorn, en Maet,
 Dat des' bescheidene, die blinde slagen slaet.

- 535 Nu, 't strijden heeft een end; daer is veel eers bevochten
 Maet en Toorn heeft verricht all wat sy beide mochten:
 De Peck-tonn gaet aen brand, de Vier-pijl en de Klock,
 De Dichters mengen loff en eer met ernst en jock,
 Eer is de beste buyt, dat geef ick bey gewonnen;
- 540 Wie deelt dien besten buyt? Sy die de Webbe sponnen,
 En komen kreupel t'huys, of krijgen voor haer' serck
 Het bloedigh aerdrijck? Neen. de Reeders van het werck,
 De Hoofden van de saeck, de Leids-luy vande schaeren
 Gaen met de Croonen door. wie meent ghy dat sy waren
- 545 Die Alexanders deughd verheven tot den throon,
 Die Cesars boosen will volvoerden? blinde doôn,
 Blind voor vijf stuivers 's daeghs. hoe hieten die Soldaten?
 Geen' schryvers hebben't oyt, mijns wetens, nae gelaten:
 Wat dunckt u, *Parthenin*, is yemand dichter blind,
- 550 Dan die sich selfs verliest en voor een ander wint?
 Hoe ist? zyn't bloode dan, zyn't bloode lien die wel sien,
 Die daer voorsichtelick na 't bergen van haer vell sien?
 Noch blinder. bloode lie'n zyn blinde lie'n voor all,
 Sy sien maer door een oogh dat midden voor ¹⁾ den ball
- 555 Het vrese-vlies bedwelmt: sy sien geen blad bewegen,
 Sy meenen, 't is een lood; sy sien geen' blooten deghen,
 Sy'n voelen hem in 't hert: sy sien geen kruid aen gaen,
 Sy'n dencken, 't yser komt recht op haer leven aen;
 Sy bucken voor een' vliegh, sy schricken voor een' Vogel,
- 560 En, of het duycken waer een' borstweer voor een' Cogel,
 Sy struycklen ongequetst in't vlacke veld. In't end,
 Sy deinsen blindeling, en die't dan tijdighst wendt,
 En met de hielen schermt, en op den rugg' laet waeyen,
 Siet scherper inden wind dan die het voor-hoofd draeyen
- 565 Van daer de blixem komt, en sien niet dat de mann
 Die naer syn' vyand siet, kan dat syn vyand kan,
 Kan winnen en verslaen, en dat beghin' van loopen
 (Sett schand en Eer op zij) het end is van haer hoopen,

---

¹⁾ In den tweeden en derden druk van *Ooghen-troost*, en in *Koren-
 bloemen*, 1658 en 1672, leest men: door.

En dat een mann die wijckt syn lijf ten besten geeft,
 570 En 't leven soo hy't berght, verblindt van schaemte leeft.

De Jonge li'en zyn blind, ('kwill van geen' Liefde spreken:
 Wy waren oock eens jongh: maer onder die gebreken
 En lagen wy noyt sieck) de Jonghe lie'n zyn blind
 Van eigen waen in't geen een yeder 't soetste vindt.
 575 't Licht vande nieuwe Wer'ld slaet flick'righ in haer' oogen,
 Sy vrijen't als de mugg; het redelick medooghen
 Der ouden, diese sien verzengen aende vlamm,
 En komt haer niet te baet; haer onderwijs is lamm,
 Haer' reden is bequijlt, sy hebbense vergeten,
 580 De rechte levens konst, (die dese beter weten)
 Haer woord is tandeloos, sy suffen onder 't pack
 Van grijse jaren, sy zyn lusteloos en swack,
 Sy mogen inde jeughd, die lustigh is van krachten,
 Geen' vrolick wesen sien, sy straffen en verachten
 585 Al wat haer niet en smaect: de minste vreugd is sond,
 Sy dencken niet hoe groen wel eer haer herte stond;
 Haer' ooghen zyn soo swack, sy sien door lange dagen
 Het groene wambas niet, dat Groote-vaer gedraghen
 En lang versleten heeft: maer jonghe li'en zyn kloeck,
 590 Sy kijken sonder brill in 's Werelds groote boeck,
 En lesen 't lustigh door; en vinden sy daer bladen
 Met inckt van swarigheid en kommer overladen,
 Sy gaen niet door de sloot, sy springens' over heen,
 En maecken witt van swart, en smelten Iae tot Neen:
 595 Tot dats' eens in de keers haer' wiecken voelen schrempen
 Dan gaen haer' oogen op, dan siense dat haer slempen
 Haer hollen, haer getuysch 't pad naer beneden is,
 En dat de rechte baen verr mis getreden is.

Dan d' oude zyn oock blind (ick will haer niet verwijten
 600 De quelling die haer slijtt en ons begint te slijten)
 'Kheb't op haer' oogen niet, maer oude li'en zyn blind,
 En werden kinderen in meest haer onderwind.
 Sy schem'ren van verr sien, sy struyckelen van vreesen,
 (Daer's een voorsichticheid die't all te seer kan wesen,
 605 En die 't Crystallen vat te kommerlick versett

- Ontvalt het, want daer was all bevend' op gelett)
 Sy hoopen over een all wat sy sien en saghen,
 En om een uer beraeds besteden all haer' daghen;
 Sy weten all wat was en all wat wesen kan,
- 610 En sien op't Mogelick als gingh 't all aenden mann.
 So valt haer ja-woord stramm, en schiet haer vander tongen
 Als aengebacken struijf: noch duncken haer haer' longen
 Te schielick van geblaes, en op het lest besluyt
 Van't liedjen zyn sy maer ter halver wegen uyt.
- 615 Haer' Kinders minnen sy soo haer haer' Ouders minden:
 Maer in het tweede lid zyn sy de soetste blinden
 Van all dat niet en siet: By een misboren kind
 Van Dochter of van Soon, geen Minnaer is soo blind.
 Sy sien niet dat het hinckt, sy sien niet dat het scheel siet,
- 620 Sy sien syn' bulten van de billen tot de keel niet,
 Sy sien het onkruyd niet te wieden, dat in't vett
 Der nieuwe gronden syn' vergiften wortel sett:
 Kinds Kindje magh geen quaed: all wil't de Moer verhind'ren
 Kinds Kind staet alles vry: sy werden selfs Kinds Kind'ren,
- 625 En broeyen Kinds Kind mall, en geven't sulcken ploy
 Van luy, van onbeleefd, van kostelick, van moy,
 Dat Vader qualick weet, dat Moeder qualick siet
 Waer me den rechten bocht te krijgen in het ried.
 Swijght van den ouden tijd: ghy hoeft het niet te spreken,
- 630 Sy spreken't sonder end: men kend'er de gebreken
 Van dese eewen niet, Gerechtigheid en Deughd,
 En Liefd' en Zedigheid was 't quaedste van haer' jeughd.
 Men schold syn' Broeder niet, men wist van geen bedriegen,
 Men haette Vleyerij, en Achter-klapp en Liegen,
- 635 Men ging den rechten wegh: daer was geen' Overdaed,
 Geen' Gulsigheid in huys, geen Hoovaerdij op straet;
 'Twas inde gulden Eew, de Werld was onversleten,
 'Tschijnt Grootvaer hadd noch in den appel niet gebeten.
 En 't scheelt maer vijftigh jaer van haer tot onsen tijd.
- 640 Siet hoe het klaer gesicht in't grijse haer verslijt.
 De tijd liep als hy loopt; de boosheid ging haer gangen,
 Daer was soo veel te doen met pijnigen en hangen

- Als Banck en Beul vermocht. en, ben ick niet heel blind,
De Soon gelijckt syn Vaer, de Moeder was als 't Kind.
- 645 De Joffrouwen zyn blind: (hoe sal ick hier door raken,
Wat aensicht hebb ick nu, wat bloedeloose kaken,
Die u met desen troost te velde komen derv?
Maer u en teeckenden ick noyt op desen kerf,
Of soo ghy'er oyt op stond, het merck is uyt-gesleten.
- 650 Of immers ghy en hebt u noyt ontsien te weten
Dat uw' Vrouw Groote-moer Heer Adams Huys-vrouw was)
De Joffrouwen zyn blind, sy sien maer door het glas
Van Spiegels die de damp van eigen waen besoetelt,
En vragen aen dat Glas, als 't lang genoegh gehoetelt,
655 Gehult is en getoyt, hoe ben ick, schoon of niet?
't Glas antwoordt wat het siet, maer sy en vatten't niet.
Noch eens, wat ben ick, blanck van huyt, en blond van haren?
't Glas soud wel antwoorden, maer weet het niet te klaren:
't Vraeght selver, Joffertje, wat zyt ghy, dat of dit?
- 660 Daer sitt een smeerigh rood, daer sitt een konstigh witt
En maeckt my twijffel-blind: het stuyft'er stof van boomen
In die gekrulde lock: heel Cypers en heel Romen
Staen tusschen u en my; waer zyt ghy? Wel gevraeght:
Maer elders werdt haer kunst geluckiger gewaeght:
- 665 Een Jager van sulck Wild ontmoetse by der straten,
En roept, ô blanck en blond ten hemel afgelaten,
Wie kan u wederstaen? en sy en siet het niet,
Onnoosel oogeloos', dat hyse niet en siet?
Sy siet het snell en wel, dan 't lust haer niet te weten.
- 670 Dit magh de soete, dit de sotte blindheid heeten:
Maer geen' en streckt soo wijd. Van aller eewen herr
Was liegen Vrouwen voer: Ick raecte noyt soo verr,
Of Vrouwen-lof was lief. En, soo Bedrogh en Liegen
Van 't naeste Maeghschap zijn, noodsakelick, Bedriegen
- 675 Hoort liegen met vermaeck; en Poeyer en Pinceel
En Vliege-plaesters, Hull en Krull, Kant en Fluweel,
Is een' verbinteniss van hoffelicke logen.
Wie daer min aen besteedt dan 't uysterste vermogen
Van liegen, heeft het Hof maer blindeling doortast:

- 680 De vrouw die schoon wil zyn, wil't hooren, dat gaet vast.
 De Caeckelaers zyn blind: sy sien maer door haer' woorden,
 (Ick weet niet hoe ghy vaert) daer mé sy my vermoorden:
 Sy sien maer door haer' galm, niet waer, noch wat, noch wie,
 Sy snorren u om't hoofd gelijk de rommel-bie;
- 685 Mits dat haer seggen klinck soo houden sy't gewonnen:
 Maer siet met haest na land, sy hebben nau begonnen
 Als wy zyn uytgehoort. sy slaen soo veel geschals
 Met haer ontriemde tong, en sien soo veel gevals
 Aen slagh en weer-slagh van dien klepel van haer klockhuys,
- 690 Dat ghy veel beter light dicht by de grootste klock t'huys
 Dan by haer onderhoud. haer heele hoofd is klock,
 En wee hem diese roert: slaet wijsheid voor, of jock,
 Sy luyden d'er op in: wel-spreken en veel spreken
 Is haer de selfde konst. veel woorden, veel gebreken
- 695 Sprack een wel-sprekend mann: maer sy en hebben dat
 In langhen niet gesien, of nimmermeer gevatt.
 Vergadert endelick all' die gebraeckte toonen,
 En smeltse tot een' klomp, de reden sal u thoonen
 Dat koper sonder glans, quicksilver sonder goud
- 700 Dry asen in de schael, maer geen' proef tegenhoudt.
 De Swijgers zyn stock-blind: sy sien maer door haer ooren;
 Sy hooren en sy sien, maer sien niet wat sy hooren.
 Sy proncken met haer' stilt', en diese swijgen siet
 Schrickt voor, haer stomm gesicht, want stilt' heeft haer bedied
- 705 En maeckt Matrocsen bang en dreight haer met tempeesten:
 Maer stomte, *Parthenin*, is eigenschapp van beesten;
 En spreken heeft syn' uer; en swijgen buytens tijds
 Beduydt veel droomens, veel onwetens, of veel spijs.
 Daer gaense veel af groot, die geen' bequame reden
- 710 Haer weer-woord waerdigh sien. My dunckt ick siese treden
 In't Kaets-spel, daer geen ball, hoe schoon, hoe wel beleidt,
 Hoe konstigh, hoe onkonstigh ¹⁾, haer bescheid,
 Haer' weder-slagh verdient. die blinde, soud' ick seggen,

---

¹⁾ In den tweeden en derden druk van *Ooghen-troost*, en in *Korenbloemen*, 1658 en 1672, leest men: Hoe konstighlick, of hoe onkonstigh.

Gaen beter uyt de baen of in haer' pluymen leggen
 715 En spreken in haer' droom, of wandelen in't woud,
 En spreken blinde tael met blad'ren en met hout.

De Singhers zyn soo blind als vincken, die't soo leeren.
 Sy sien maer door haer keel en door haer quinckeleeren.
 Sy sien niet wie haer hoort, noch wien het langer lust.
 720 Sy gaen traegh onder zeil, sy willen vande kust
 Geprest, gepijnicht zyn: maer voerens' eens haer' winden
 Van Land te Zeewaerd in, sy konnen 't huys niet vinden;
 Sy krijghen lust in 't spel, als Kinderen op straet;
 Sy sien niet wat de wett van 't singen is; de maet:
 725 Sy sien niet wie daer gewt, en wenschte met haer' gorgel
 Te bedd of aen een' galgh: daer leght een lood op't Orgel,
 Het huylt onendelick. en diese swijgen doet
 Heeft meer gewelds van doen, dan diese bidden moet.
 Ick spreek myn selven aen: men moet het my vergeven;
 730 Daer stond voor op myn hoofd, all inde wiegh, geschreven,
 Ick soude speel-sieck zyn, keel-blind en snaren-blind.
 Men heeft my opgequeeckt tot hooger onderwind:
 Maer ingeboren aerd gaet allen dwangh te boven:
 Ick sie noch huys-bestier, noch Heeren-dienst, noch Hoven,
 735 Noch Nood, noch Oorboor aen; ick sie geen' tijd te kort,
 Daer Veel, of Keel, of Luyt, of Fluyt versleten wordt.

De Springers zyn soo blind als Clavecingel-pennen,
 Sy hipp'len dien ten spott die haer den hals af mennem,
 De Speelman haelt's om hoogh, en geesseltse weer neer.
 740 Constantinopolen, noch Roovers van Algeer
 En quam't noyt inden sinn haer afgetouwde slaven
 Soo vruchteloos sweet ten hals uyt te doen draven.
 'tIs Christ'nen slavernij. sy sien niet dat de mann
 Die haer in 't ronde ruckt niet anders leven kan;
 745 Sy zyn genoeghlick blind. sy sien niet dat hy heden
 De gangen tegen spreeckt, die't gisteren te treden
 De schoonste mode was. sy sien niet dat hy staegh
 Op nieuwigheden droomt, en yet dat weer behaegh'
 Om dat het noyt en was. (want of't quam af te soeten
 750 Dat afgesprongen is, syn' keucken most het boeten,

- Syn' Molen-beeck liep droogh) heel onlanx ging men holl
 Gelijck de Noord-zee gaet; nu ismen droomigh doll,
 De voet kleeft aen den vloer, men maghse nau ontlijmen:
 De mann draeyt spitsgewijs, de vrouwen schijnt dat swijmen;
 755 Soo deftigh is de mode; en hoe sal't mergen zijn?
 De Duyvel en syn Moer studeren op een' schijn
 Van nieu' bevalligheid: daer sal wat soets uytbroeyen,
 Wat nieuws, om mann en vrouw heel av'rechts te vermoeyen,
 En, of ons' duyvelen niet langer wisten hoe,
 760 De heele Fransche Hell, die stadigh op en toe
 Nieuw' ydelheden braectt, sal by den and'ren schrapen
 Daer onse blinden sich bevalligh aen vergapen;
 Wegh met den ouden trant; daer komt een and're swier,
 Versleten te Parijs, en van de nieuwste hier.
 765 Soo blind en ben ick niet in menschelicke dingen,
 Ick sie wel dat de vreughd door singhen, of door springen
 De jeughd ten hals uytwill, en, als men springen moet,
 Is mog'lick hy minst blind die 't minst onmatigh doet;
 Maer 't moeyelicke mall, en altyds nieuwe vodden
 770 Gaen boven mijn geduld: men kan papier verbrodden
 (My dunckt ick't red'lick kan) met all te dert'len int,
 De School-strick, voor goed schrift, maeckt schrift en schrijver
 [blind.
 De wijste Coningh danst', (hoort, vrouwen, en hoort, Heeren)
 Maer op syn' eigen' snaer, en deed' het God ter eeren,
 775 En mat syn treden niet op uytheemsch onderwijs;
 Syn heiligh herte was syn' voet-maet en syn' wijs.
 Jalouse li'en zyn blind; sy sien maer door haer' droomen.
 Sy sien dat niet en is; sy soecken dat sy schroomen;
 Sy tasten naer haer seer en vinden't, als een dief
 780 Die een int doncker grijpt, all waer't hem wel soo lief
 Daer waer geen vatten aen. haer' Liefd is over-liefde:
 Sy lijden, billick, niet dat yemand sich geriefde
 Van 'tgeen haer eigen is: maer Liefd' en is maer Haet.
 Die van't geliefde niet vermoeden kan als quaed.
 785 Wantrouwigh' achterdocht is een' mismaeckte schaduw
 Van Liefdes eigenschapp. Jalouse mann, beraedt u,

Jalouse Vrouw, siet om; uw' swackheid werd bewaect.
 Daer staet'er een en loert, soo ghy't ten bontsten maeckt,
 Die uw' verzieringhen met waerheid will bekrachten,
 790 'Khebb' vrouwen licht gesien, om datmense soo achten;
 'Khebb' mannen buyten 't spoor gevonden, als uyt spijt,
 Om d'ongerechtigheid van grondeloos verwijt
 Te wreken met der daed. Dief heeten, en dief wesen
 Waer d'onderscheiding waerd, stond't op der menschen wesen,
 795 Wie 't is en niet en is, maer, meenden sey, die 't hiet
 En niet en liet, waer wijs, by die het hiet en liet;
 't Was redelick de naem te passen op de wercken:
 't En is geen' nieuwe huyck, ick gaed'er met ter Kercken.
 Dat is het rechte paer daer van de waerheid sprack,
 800 Twee blinde leiden d'een den and'ren inde wrack.

De Jagers in haer veld, de Tuyschers op haer' schijven
 Zyn blinder dan de snepp die m'in een nett kan drijven:
 De Jaghers sien geen' storm, geen' hagel in haer' loop,
 De Tuyschers kennen munt, noch klein' uyt grooten hoop;
 805 Soo lang haer kleine Hoôp van winnen houdt by d'ooren:
 Haer' halsen zyn verstijft, sy sien maer recht naer vooren,
 Niet eens meer achterwaerts, daer byster' Armoe staet
 En drijft haer' kind'ren met den bedel-sack langs straet.

De Pleiters zyn soo blind (ik derf geen' Rechters raken)
 810 Als droncken Schippers zyn, die malle gissing maken,
 En zeilen tegens tij, met weinigh winds in't Schip,
 En drijven achter uyt, en meenen dat de klipp
 Daer 't Schip voor over moet, van uer tot ure nadert:
 Tot datse, moe gestreeft, geschreven en vergadert,
 815 Met open' ooghen sien haer' lang misleide hoôp
 Verdwijnen in een' webb van Sacken over hoop.

Het heele Hof is blind, (hier moet ghy my gelooven;
 Men magh den ambachts mann syn' eere niet ontrooven,
 Getuigen gelden wat, maer syn' verklaring meest:
 820 Ick sweer het op myn boeck, 't is lang mijn stijl geweest,
 En, naer ick hoôp, of vrees', hy sal't noch lange blijven)
 Den Hoveling is blind: het schoonst van syn bedrijven
 Betrouwt hy op syn oogh, dat door de mode siet,

- Den nevel die daer staegh van uyt den Zuyden vliet
 825 En ons gesicht bedwelmt gelijk de mist van 't Noorden.
 't Onredelixt gestell daer Menschen oyt van hoorden
 Werdt een' bevalligheid door desen waessem heen,
 En soo oneindelick zyn de bekoorlickhe'en,
 Dat my de diere tijd in kruym'len soud' ontvallen,
- 830 Eer ick' er't end afsagh; 'k most noch' eens KOST' LICK MALLEN,
 Als ick't uytvoeren sou. maer 'k hebb myn een oog blind
 Gekeken aende vlagg van desen warrel-wind;
 My lust het tweede niet daer over uyt te schrijven.
 Daer is een' ander schell, van geen gesicht te wrijven
- 835 Dat inden Hoofschen roock syn' luister hebb' bemorst:
 Den Hoveling en siet geen onderscheid in korst
 En kruymen van oneer, in doyeren en schalen.
 Verwijtt hem onverstand, hy sal u niet behalen;
 Verwijtt hem meer gebrecks dan in een aerdigh beest
- 840 Te lijden soude staen van 't minste tot het meest,
 Hy houdt het u te goed: verwijtt hem eene logen,
 Ghy moet'er me te veld: de degen werdt getogen
 Om waer te maken dat hy Mensch geen Mensch en is,
 Geen Logenaer in't minst: all weet het syn Gewiss,
- 845 Dat Menschen Menschen zyn, dat's Logenaers geboren,
 Hy will, hy kan, hy mach syn' Menschlickheid niet hooren
 Van eenigh even Mensch; de Lemmer moet syn recht
 Verweeren in een vuyl en twijffeligh gevecht.
 Hoe vaert de Logenaer? soo God will. kan hy schermen,
- 850 Hy wint het mogelick, en siet syn's Broeders dermen
 Ten buyck uyt met een' vreughd die geen' gelijk en heeft.
 Nu is't een Moordenaer; maer, siet, die langste leeft
 En is geen Logenaer. Hoe is't Proces gewonnen!
 Maer, soo de konste lieght (daer zijnder diese konnen
- 855 Met poppen voor 't geweer, en met de punten niet)
 En soo de Dood verschijnt, daer bloed of voet ontschiet
 En vindt hy geenen tijd om seggen, God der waerheid,
 Vergeeft my Logenaer, die nu voor't eerste waer seit.
 Nu is't een Moordenaer die hem waer dencken dé,
- 860 En met een' lompen steeck de waerheid overstré.

- Hoe vaert de Moordenaer? soo lang hem God doet leven
 Betreurt hy syn geluck, en voelt syn' ziele beven
 Voor 't uysterste Gerecht. maer beurt hem merghen weer
 Te hooren dat hy lieght: aen't daghen, aen't geweer,
- 865 Aen 't schermen, aende Moord. Want, hoe wy't ons ontgeven,
 't Is beter, Duyvels zyn, dan Logenaer te leven.
 Dat's uyt syn oogh gesien! maer God, die alles siet,
 Vindt sulcke sienders t'huys, wanneer, en segh ick niet.
 My walght van bloed en moord: Ick gae tot and're blinden,
- 870 Tot blind' onnoosele; door 't heele land te vinden,
 Die 't meenen al te sien. De Letter-lie'n zyn blind,
 En sien maer door haer boeck: sy struyck'len als een kind,
 En meenen vast te gaen in all haer doen en seggen:
 Vijf roepen, dat's de wegh, tien konnen't wederleggen:
- 875 En Waerheid is maer een'. Hier zyn ons' oogen bogen,
 En schieten stralen uyt: daer is't een grove logen,
 Daer is't maer spiegel-glas, en neemt de dingen in,
 En sendtse met bescheid naer d'algemeenenn sinn:
 En Waerheid is maer een. Hier drincktmen Goud met stoopen;
- 880 Daer is't een valsche toogh. hier hoeftmen't niet te koopen,
 Men spilt'er niet soo veel als Yser aen of stael,
 Men maect het van klaer Lood. Hier kanmen't all te mael;
 Daer weetmen niet als Niet. Hier kanmen 't Vier-kant' ronden,
 En't Rond vierkanten, daer zyn't grondeloose vonden.
- 885 Hier heeft men't Eewighe beweghen, daer is't mall.
 Hier loopt het Bloed rondom, daer doet het niet met all.
 Hier is de Timmer-konst een' wetenschap met reden,
 Daer kanse, die'r maer geld en sinn wilt aen besteden.
 Hier weetmen't Lang en 't Breed, daer weetmen't Breed alleen,
- 890 En lacht de Lang-konst uyt. en Waerheid is maer een'.
 Hier zyn de dingen stoff van Bollekens, die werren,
 En maecten vocht en droogh, en scheppen Son en Sterren;
 Daer is't een wack're droom, en soo, genoegh geseidt,
 Dat yeder schepsel werckt naer syn' verborgentheid.
- 895 Hier kan het pitt alleen van kruid en blomm genesen;
 Daer moetens' heel in't lijf, of't beste werd verwesen.
 Hier weetmen. maer ick voel myn' penn noch soo voll ints,

- Soo vol vertwijffelings, soo voll strijds, soo voll blinds,
 Dat, soud' ick hooger gaen, en all den oorlogh melden
 900 Van blinden over hoop, sy vielen wel aen't schelden;
 De blinde wierden's eens, en scheiden uyt 't gekijf,
 En tégen my alleen met kruck en penn te lijf.
 Noch evenwel een gangh. De Letter-lie'n zyn blinden;
 Ick ken'er noch een' soort die ghy van jongs beminden:
 905 De Dichters zyn dicht blind; sy sien maer door het Rijm,
 En geven't op voor konst. Of Kiste-makers lijm,
 Lijm, die maer kleven kan, voor steken en voor schaven,
 Voor maet en regelen, den lof aen 't Ambacht gaven.
 Sy tasten blindeling de swaerste saecken aen,
 910 En hopen, will het Rijm maer volgen, 't sal wel gaen.
 En will het Rijm niet voort, sy wenden't van die wall af
 Weer op een' nieuwen boegh, en rakender soo mall af,
 En weer soo lam daer aen (en lam is av'rechts mal)
 Dat Reden endelick in 't rijmende ghevall,
 915 Als inden lijm, verstickt. en siet eens waers' u slepen,
 Sy selver wegh geslept. en lett eens waer sy schepen,
 En waer haer ancker valt: sy munten't op Iapan,
 En drijven duysend mijl van daer in Astracan.
 Dat zyn Piloten, dat zyn verre-siende luyden!
 920 Kan ick't u krachtiger als met myn selfs beduyden?
 ('t Was tijd ick my beklapt', en by de blinden bracht',
 Ghy hadt het all begost, ick voelden uw gedacht)
 Gedenckt waer ick begon, waer ick myn' schaetsen aen bond,
 Siet waer ick henen ben, en, soo ghy't soo verstaen kont,
 925 Weet dat het lieve Rijm myn lijmen heeft beleidt,
 En, waer ick uyt-gerijmt, ick waer lang uyt-geseidt.
 Noch ben ick soo soet blind als een der mede-blindn,
 En beeld myn' sotheid in, ghy sult myn onder-winden,
 Myn' aller winden loop voor heel wat fraeys aen sien.
 930 Wat seght ghy? ben ick nu soo blind niet als ick dien?
 Maer 't is Poëten slagh, sy konnen't niet ontleggen,
 Sy sien geen schooner ey dan dat sy selver leggen.
 En dreightse met de pley, ghy pijnight'er niet uyt
 Dat eenigh Dichter oyt haer Luyt hebb' over-luydt.

- 935 Daer zyn noch blinden meer. meer blinden? jae, meer blinden.
 Gelooft my, *Parthenin*, ick wist'er meer te vinden
 Dan ick'er hebb' ontdeckt: en hoe ick verder kom,
 Hoe ick meer blinden vind, voor, achter, en rond om.
 Maer klein' en acht ick niet, daer is myn' penn' te fier toe:
- 940 De lompe walgh ick van; daer is myn' inct te dier toe:
 De wijse schrick ick voor, de groote sien ick aen
 Gelijck de kinderen het aensicht vande Maen:
 Sy staen my wat te hoogh; en dan, sy hebben stralen,
 Daer geen versett op is: ick hebb'er wel sien halen,
- 945 Dien't luste veel behaels; sy schieten diep, van verr,
 Gelijck de Sonne doet en d'allerminste Sterr.
 Ick staeck het by die Spell. Hoe raeck ick nu ten ende?
 O! die my dwalen siet, wijst waer ick wel belende,
 Doet hier een' minne-proef aen een' arm' blinde-mann
- 950 Die op den dool-Rijm is, en 't huys niet vinden kan.
 My dunckt ick hadd het oogh (het is soo lang geleden
 Dat ick het qualick heugh) op't eene vande leden
 Die onse toortsen zyn, en daermen door het glas
 Yet vuyls, yets onganschs, yets bekommerlix in las.
- 955 Is dit nu 't heele pack, zyn wy tot daer toe effen,
 En voelden wy ons noyt een ander' lemte treffen?
 Wel seven. Maer een Oogh, een oogh is sulcken schatt!
 't Is wel waerachtigh: maer waer laet ghy't Kelen-gat,
 En ander' Enckele, voorsichtelick te melden,
- 960 Min misbaer als een oogh? wat hebben die t'ontgelden,
 Wat loopen die gevaers? een oogh is maer een oogh:
 De slechtste Schutter hoeft maer 't eene tot den Boogh,
 En daer een tweeling sterft daer kan een tweelingh troosten;
 't Is altoos Oogh om Oogh. all stond de Sonn in 't Oosten,
- 965 Diet'onsent West-waert hanght; een oogh waer ruymt van licht.
 Nu leeft hy noch, die sprack, soo't rechter u ontsticht,
 Verwerpt het; en hy leeft, die 't een en 't ander bouwde.
 't Waer wel wat ongerijmts, dien ick een' Keel betrouwde,
 Een' Mond, een' Longh, een' Maegh, een' Lever en een' Hert,
- 970 (Elck is my 't leven waerd) dat ick mis-trouwigh werd
 Om sorgeloos een oogh op syn' sorgh te beleven.

- Wat lightm'er op en dinght? wy hebben maer een leven,
 Wy hebben maer een' Ziel die God behouden moet:
 Onthaelt hys' ons, 't is wel all wat de Schepper doet;
 975 't Goed gaet van waer het quam! mit's 't eene van twee ooghen
 Ten Hemel binnen raeck' soo blijftmen onbedroghen.
 Maer daer en komt geen licht van oogen toe te baet,
 Veel sien en geldt hier niet: men siet meest allom quaed:
 Ten minsten ydelheid; dat is het rechte teer-geld
 980 Tot d'Hemels reyse niet; men eischt ons wat, dat meer geldt:
 Men seght ons niet, Siet uyt; maer Siet'er uyt. en hoe?
 Als Ick geduldighe ter dood des Cruyces toe.
 Men segt ons, Laet u sien, en laet uw weldoen blincken,
 Soo dat Gods heerlickheid en uw' eer t'samen klincken.
 985 Dus, *Parthenine*, (want wy zyn malckand'ren moé
 Geprevelt) weder nae den Pottebacker toe.
 Hem volghen voeght de kley. en breeckt hy ons tot scherven,
 Ons hopen staet in hem, all soud' hy ons doen sterven.
 En, sluyt hy ons een oogh of twee eer 't avond is,
 990 't Is om een schooner licht; 'Kweet' dat ick niet en miss',
 Ick spreek een heiligh woord; laet ons op 't hoogste Lot sien;
 Blind en onblind is een; De Vrome sullen God sien.
-

J A N V O S.

JONCKBLOET, *Geschiedenis der Nederlandsche
Letterkunde*, IV³, 321—324, 359, 376—
388, 394—402.

SCHEEPSKROON DER ZEEHELDEN VAN DE VRYE
NEEDERLANDEN ¹⁾.

Een ander zingt tot smaadt van eedtvergeete schelmen;
Ik roem de Helden die voor sabels, bussen, helmen
En oorlogsblixemen verstreken van het Landt.
Geen dreunende trompet, die zeeroof, moordt en brandt
5 Ten kooprekeel uitblaast, noch donders van kartouwen,
Zijn machtig om de roem der helden op te houwen.
De Faam der dapperen verduurt de grijze tijdt:
Zy vreest noch lasteraar nocht tanden van de Nijdt.
De glans der strijdtbre laat zich van geen doot bezwalken.
10 Toen RUITER met zijn paardt van teerig' eikebalken,
Vol koopreribben, vol van yzer, loodt en gloedt,
Met kenpevleugels langs de spoorelooze vloedt
Van godt Neptunus reedt, zag hy de Britten naadren;
Hier op sprak hy zijn volk, verliest op lauwerbladren,
15 Zoo wijs als mannelijk, om moedt te geeven, aan:
Spitsbroeders, die met my de zwalpend' Oceaan
Met kielen hebt deurploegt, om vyandt op te zoeken,
Hier zijn die gruwelen, die wreede waatervloeken
En plaagen van 't gemeen gewapent by elkaâr;
20 Op, spant uw krachten aan, of Neêrlandt lijdt gevaar.
Wy moeten met een vloot vol dappremannen vechten.
Wie dapper oorlogsvolk, om Staatkrakkeel te slechten,
Door wapens overwint, wordt loffeljik vermaart.
Laat ons dit booz' gedrogt, dat niet dan onheil baart,
25 Voor 't breeken van de Vreê, op 't mannelijkst bespringen.

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in de afzonderlijke uitgave, Amsterdam, J. Lescaille, 1666.

- Eedtbreekers zijn niet dan door wapens te bedwingen.
 Zeeroovers worden best door grofgeschut geschut.
 Zoo wordt de koopvaardy, de rijkst' en sterkste stut
 Van ons gewest, behoedt: 't is tijd om aan te vallen.
- 30 De Brit, vol grootsheid, poogt alleen op zee te brallen;
 Ia klom zijn macht zoo hoog gelijk zijn hoverdy,
 Hy zou het hemelrijk, uit zucht tot heerschappy,
 Als dol bestormen met zijn oorlogsdonderkloten,
 Om Godt, zoo 't mogelijk waar, ten zetel uit te stooten,
- 35 En zelf gaan zitten met de blixem op zijn troon.
 Een eedtvergeete volk ontziet geen oppergoôn.
 De Roofzucht laat zich van geen vryzee bepaalen.
 Hier is voor ons of lof of laster te behaalen.
 Men krijgt geen lof dan door een onversaagdetocht.
- 40 Wy hebben 't lijf, tot dienst der zee, aan 't Landt verkocht.
 Wie 't lijf verkoopt moet zich in doodtsgevaar begeeven.
 Wy moeten winnen of voor 't Recht van Neêrlandt sneeven.
 Wie eedelmoedig sterft zal leeven na zijn doodt.
 Maar wie voor vyandt wijkt, uit vrees voor zwaardt en loodt,
- 45 Heeft voor het zwaardt en loodt van 't Staatsch gerecht te vreezen.
 Wie krijgsgdeugd loont, moet ook met straf gewapent weezen.
 Waar dat men loont en straft behoudt men 't langste stal.
 Zoo sprak de RUITER op zijn strijdbre waterwal.
 Hier op is Monk vol vuur al raazend' aangekoomen.
- 50 Het Britsche krijgsgeschreeuw vervulde Thetis stroomen.
 De strandt ontzetten zich door dit vervloekt vermaak.
 Oudt Kolchos is vermaart door een gevreesde draak,
 De Leeuw en Dog, die nu elkander fel genaaken,
 Zijn hier gewapent met tienduizent koopre draaken,
- 55 Die blixems, donders, en al wat het volk vermoordt,
 Deur keelen wreedt van aart, (wie heeft dit ooit gehoord?)
 Als dol uitspoogen, om elkander te verpletten.
 Nu vocht men overal met sabels en musketten.
 Hier blaakten branders vol salpeeter heet van gloedt:
- 60 Daar stort' een reegenvlaag van ziedend menschebloedt:
 Gins viel een hagelbuy van koegels en granaaten.
 De Moordt wierdt van de Doodt ten afgrondt uitgelaaten,

Afgrijselijk omheint van woedent oorlogsspook.

De zee wierdt zwart van doôn, de ruime lucht van rook.

65 Men zag het Staatsche volk de koegels teegenstreeven.

De zucht tot vaaderlandt verwint de zucht tot leeven.

Wie overwinnen wil moet stoute daaden doen

Nu was de strijdtbre TROMP in 't vinnigste van 't woên;

Hy vreesde noch geschut noch scherpe sabelklingen:

70 De Staatsche poogden elk een vyandt te bespringen:

Maar TROMP, de Zeeleeuw, hadt het op hen all' gemunt:

Hy vloog de Doggen aan met klauwen scherp van punt,

En sloegze deur de huidt tot in hun ingewanden:

Nu reet en scheurde hy, met staal en yzretanden,

75 Dit gruwzaam zeedrocht, afgrijslijk van elkaâr:

De RUITER zag hem nooit in 't uitterste gevaar,

Of hy heeft hem ontzet in 't felste van het woeden.

Een wijs en dapperheldt weet rampen te verhoeden.

De Staatsche zeegevlag geraakte heel in top.

80 In 't heetste van 't gevecht verscheen de Vryheidt op

Haar goude zeegekoets, die langs het zwerk quam zweeven:

Vulkaan hadt in de randt, tot praalsieraadt gedreeven,

Hoe 't Neederlandtsche volk het juk der Graaven van

Hun schouwderen afsmeet, om onder geen tieran,

85 Als Alba, die haar Recht geschonden hadt, te klaagen:

De vlugge Wakkerheidt was in 't garreel geslaagen;

Deez' wierde van Vernuft, die 't leyzeel hiel, bestiert:

De Vryheidt die haar helm met lauweren versiert,

Vertoonden zich geheel in 't harrenas geklonken:

90 Men zag haar met een hoedt, die op een speer stondt, pronken:

In 't midden van haar schildt vertoonden zich een bandt

Die zevepijlen bondt; zoo ziet men dat het Landt

Door eendracht wordt behoedt voor allerlei quaalen.

O Waterhelden! sprak de Vryheidt in het daalen:

95 De Britten sidderen voor uw manhaftigheên;

Gy moet dat roofziek volk, die pesten aller zeen,

Tot heil van heel Euroop, met wapens overromplen:

En 't Rijk, zoo 't mooglijk is, zoo diep in 't zeeschuim domplen

Als 't hoog met haar gebergt komt steigren uit de vloên;

- 100 En op dat dit gewest, belust op heiloos woën,
 Niet op zal borlen, moet men Atlas dicht van bosschen,
 Zelf 't steenig Kaukazu, ten afgrondt uitgewossen,
 Ja al de heuvelen en rotsen van het Noordt
 Op 't eilandt staapelen, tot schrik van al wie moordt
- 105 En waterroof bestaan, door order van tierannen.
 Wie quaadt wil stuiten moet zijn krachten saamenspannen.
 Een halve moogentheid wordt lichtelijk vermant.
 Maakt dat de volgend' eeuw niet weet waar Engelandt
 Haar toppen, wit van krijt, quam beuren uit de baaren.
- 110 Zoo worden oudt Kartaag, in roof en moordt ervaaren,
 Door d'oorlogstoorts van Room' in gloeient puin geleit.
 Een die de zee bevrijt heeft zucht tot veiligheid.
 De zee is van de goôn aan yder mensch geschonken.
 Wie goodegift beschermt, zal by de starren pronken.
- 115 Hier zweeg de Vryheid: wantz' ontvonkte hen het bloedt:
 Dit vuur ontstak het hart, en 't hart hun heldemoedt.
 De zeegoôn schoolen in het diepst der zoute waatren.
 Belloone deedt haar zweep van yzer schriklijk klaatren;
 Zy vloog van schip tot schip en dreef het krijgsvolk voort.
- 120 De zeekasteelen zijn elkaâr op nieuw aan boordt.
 De Britten vielen aan om 't hoofdgezag der baaren.
 De Staatsche stonden pal om 't zeerecht te bewaaren.
 Zy vochten voor zich zelf, wy voor geheel Euroop.
 Zy waaren vol van kracht, wy vol van kracht en hoop
- 125 Om lauwerkranssen met olyven te deurvlechten.
 De RUITER wijs in 't raân, en onversaagt in 't vechten,
 Betoonden hier zijn kunst, en gins zijn fiere moedt.
 Zijn zeepaardt renden langs de golven roodt van bloedt;
 't Blies blixems uit zijn neus, en 't brieschte donderslagen:
- 130 't Spoog koegels, als den Brit, door zijne dubbele laagen,
 De dreiboorn sluiten wou, deur hondert keelen heen.
 Wie hem ontmoet wierdt van zijn klepper overreên,
 En met de hoeven van meetaal op 't hart getreden.
 Waar dat men 't oog heen keert ontmoet men schriklijkheeden.
- 135 Elk toonden in 't gevecht de teekens van zijn plicht.
 Nu scheen de duistre nacht, door 't blaakerende licht

Der branders in een dagh, vol straaLEN, te verkeeren.
 Nu wierdt de heldre dagh, die wy om 't zonlicht eeren,
 Door rook van schut en teer, verandert in een nacht.

140 Het oorlogs moordtooneel heeft overgrootte kracht.

De Staatzucht was terwijl dit beurde binnen Londen;
 Hier heeft zy zich vol vreugdt, uit ydlehoop, gevonden:
 Zy was verzelschapt van de helsche Trouwloosheidt,
 Van grootsche Hoverdy, daar niet dan waan in leit,

145 En Tweedracht boos van aart, haar allernaaste raaden;

Het yzer' Oorelog, belust in bloedt te baaden;

Het woedende Geweldt, geteelt uit Overdaadt;

En holle Rovery, die nimmer is verzaadt;

Hadt zy in zee gestiert om Neêrlandt te bespringen.

150 Een eereeloos gemoedt pleegt gruwelijke dingen.

Een hart, vol zucht tot Staat, ontziet geen tieranny.

Nu boud zy in haar brein, verkropt van schelmery,

Een dochter van Bedrog, veel hooger zeegebogen

Dan Roome, toen 't Kartaag, door gruwzaam ooreloogen,

155 De vlag deedt strijken, en op zee verwonnen hadt.

Terwijl de Staatzucht op de troon van Withal zat

Heeft zich de Zeefaam op de Toertrans neêrgestreeken:

Men zag een stroom van bloedt langs 't luchtigkleedt afleeken:

Haar aanzicht was geschroeit; de vleugelen en 't haar,

160 Door 't oorlogsvuur, gezengt: zy die onlangs zoo klaar

Hoogdravent blaazen dorst deur zilvere trompetten,

Dat Karel al de zeen deedt luistren na zijn wetten,

Blies op een hooren met afgrijselijk gerucht:

De vloot der Britten neemt voor Neederlandt de vlucht.

165 Geen donder scheen de zucht tot Staat zoo schor te klinken:

Haar haaren reezen en het hart begon te zinken:

Haar boezem zwol van spijt, de gal ontstak het bloedt:

Zy stampte driemaal, dol van gramschap, met haar voet,

Dat Englandt dreunt en kraakt tot aan haar veerste stranden:

170 Zy knarste driemaal, heet naar weêrwraak, op haar tanden;

En vloekte driemaal met zoo schriklijk een gebaar,

Dat al de golleven, uit angst van groot gevaar,

Al bruizende van 't strandt afweeken naar het noorden.

Ten lesten borst zy uit met opgeblaaze woorden:

- 175 Op zeehoofd Robbert, op verstark mijn oorlogsvloot:
 Pres al wat manlijk is, zoo redt gy my uit noodt.
 Ik wil de zee een wet, door 't schut, met bloedt veurschrijven.
 Wie wijdt wil heerschen moet niet dan geweldt bedrijven.
 De heerschappyen zijn door wapenen gesticht.
- 180 De naam van zeerecht is van krachtloos volk gedicht,
 Om al die starker zijn te binden aan die koorden.
 Tieran en Koning zijn heel ongelijk van woorden:
 Maar in hun daaden zijn zy eveneens van hart.
 Zoo Godtvergeeten sprak de Staatzucht vol van smart.
- 185 Prins Robbert, meer vermaart door rooven dan door stryden,
 Sprak met een mondt vol gal, en hart vol hoverdyen:
 Moet ik met Neêrlandt slaan? met dat veracht gebroedt?
 Met dat versmaade volk, zoo kleen van raadt als moedt?
 O overbittre spijt! o onverdraagbre wetten!
- 190 Mijn sabel is te waardt om hen op 't hart te zetten;
 Mijn schut te loflijk dat het hen op zee verslindt.
 Nooit krijgt men luister als men moedtloos volk verwint.
 Maar vrees niet dat ik vrees voor vyandtlijke kielen:
 Waar d'afgrondt zoo vol schat als lijvelooze zielen,
- 195 Ik zou de staale poort van d'onderaardtsche kolk,
 Met schut oprammen, om, in spijt van 't helsche volk,
 De schatten in de kas van uwe hof te leggen.
 De Zeefaam zal, zoo wy met Neêrlandt vechten, zeggen,
 Dat overschrikkelijk zal klinken in uw oor:
- 200 Geen vuilder schandtvlek, noch geen dieper brandtmerk voor
 De Britten, dan dat zy met laffe menschen kampen.
 Noch zal ik hen, om dat gy 't wilt, aan boordt gaan klampen,
 Gelijk als Herkles, die met ongediert moest woên.
 Verwacht op morgen, want ik zal my zeewaarts spoên,
- 205 De vlaggen, die ik deur de Teems naar 't hof zal sleepen.
 Zoo bruld' en blaften hy, en bruisden met zijn scheepen,
 Vol krijgsvolk, deur de zee, daar Monk zijn hulp verwacht.
 Nu deedt de RUITER, door zijn krijgsvernuft en kracht,
 De Britten zinken, ja veroveren en wijken.
- 210 Askuë, d'Ammeraal van drie gekroonde Rijken,

- Wierdt leevendig van ons, na groot geweldt, gevat:
 Men zag 't onsaglijk schip, dat hondert stukken hadt,
 Van godt Vulkanus, op Neptunus zee-outaaren,
 Aan Mars opofferen, om dat hy d'oorlogsschaaren
- 215 Der Staaten moedt in blies, tot roem van Neederlandt:
 De vlammen stakken 't kruidt en 't kruidt het schip aan brandt:
 Hier scheen den hel haar mondt, vol zwavel, op te spalcken:
 Mit sprong dit zeekasteel van ongemeete balken,
 Met yzre bouten aan elkaâr gebouwt, van een:
- 220 De duinen zwaar van zandt, de klippen hardt van steen,
 En steeden vast van wal, begonnen, op het springen,
 Te schudden, ja de Toer, die 't aardrijk poogt te dwingen,
 Heeft driemaal, door de slag, tot schrik van 't volk, gekraakt:
 Men zag de golven, die de Teems in zee uitbraakt,
- 225 Verbaast van angst te rug tot in haar killen wijken.
 De ruime lucht geleck een kerkhof vol van lijken,
 Een pakhuis van geweer, een mijn van staal en loodt,
 Een bosch van boomen, en al wat de Moordt en Doodt
 In water-oorlog dient: dit stof, in top gedraagen,
- 230 Quam van 't gestarnde dak, deurmengt met donderslaagen,
 En blaauwe blixemen, in 't oog van 't Britsche rot,
 Met zulk een slag omlaag, als toen de dondergodt,
 Gewapent met zijn schicht, de steigerende bergen,
 Die Tyfon staapelden, om 't heir der goôn te tergen,
- 235 Tot gruis vermorsselden. men zag hier niet dan wee.
 Terwijl dit beurde quam Prins Robbert op de zee,
 Dat Monk en al zijn volk een nieuwe kracht byzetten.
 Nu quam de naare Nacht het krijgsgeweldt beletten:
 Want zy bedekte hier de scheepen, dat elk speet,
- 240 Met haare vleugelen en zwartgeverfde kleedt.
 De Slaap, een zuster van de Doodt, quam 't krijgsvolk naadren:
 Maar d'Oorlogswakkerheidt beletten haar deur d'aadren
 In 't bloedt te kruipen met haar schaadelijk fenijn.
 Wie dapper vechten wil moet staadig wakker zijn.
- 245 De Wakkerheidt heeft macht om wondren uit te werken.
 Elk was hier beezig om de scheepen te versterken:
 Want yder was de doodt, op hoop van eer, getroost.

- Zoo dra als 't zonlicht op quam daagen uit het oost,
 Deedt Monk de Hoofden van zijn volk by een vergaaren:
- 250 O helden! ving hy aan, hier ziet gy Stuarts baaren
 Van 's vyandts vloot bekleedt; dies valt haar moedig aan:
 Gy moet hem, want gy kunt, door eene slag te slaan,
 Voor eeuwig dompelen: op, toont uw oud' vermoogen.
 Haar scheepen, ik beken 't, zijn schrikkelijk voor d'oogen:
- 255 Men zou met zulk een vloot, met Engels volk bemant,
 De havenen en zeen van hier tot aan de strandt
 Der andre werrelden, zeeghaftig overvallen:
 Maar nu, gelijk gy weet, haar houte waterwallen
 Met Neederlanders, laf van inborst, zijn bevracht,
- 260 Zijn 't sterke scheepen, vol van mannen zonder kracht.
 De zege lacht ons toe, zoo gy slechts aan wildt randen.
 Het krijgsvuur raakte hier verlede jaar aan 't branden,
 Maakt dat het vuur van daag hier weeder wordt gedooft.
 Zoo sprak hy, en elk zwaaid zijn sabel om het hoofd.
- 265 Hier op begon zijn vloot de Staatsche vloot t'ontmoeten:
 Nu braakte 't schut een zwarm van koegelen, koevoeten,
 Schuiftangen, bouten, schroot, en al wat gruwel baart:
 De donder van 't meetaal, en blixem van het zwaardt,
 Deurmengt met moordtgeschreeuw, met klank van zeetrompetten
- 270 En legertrommels, die het krijgsvolk moedt byzetten,
 Verschrikten oor en oog van 't naastgeleegte strandt.
 De Staatsch' en Britsche staan in een gelijke stant.
 Wie overwinnen wil moet zwaardt noch koegel mijden.
 De helden sneuvelen in 't vinnigst van het strijden.
- 275 Het moordtgeweer verschoont geen fiere heldemoedt.
 Verdek en overloop zijn slibberig van bloedt,
 Ja vet van brein en merg, en vuil van ingewanden.
 Hier vielen hoofden neêr, daar afgehakte handen:
 Gins beenen, arremen, en halfverplettert vlees.
- 280 De dappre toonden zich, in 't vechten, zonder vrees,
 En stonden in 't gedrang als klippen in de vloede'.
 Terwijl men op de zee met vuur en zwaarde woede,
 Verscheen de Zeege met een lauwerkrans op 't hoofd:
 Zy had een Scheepskroon, die het hel gestarnt verdooft,

- 285 In hare rechthehandt, en sprak tot heil der Staaten:
't Geweldt is hier te dol tot moorden uitgelaaten.
Wijkt Britten, Britten wijkt; of wacht een bitter wee.
De Neederlander zoekt slechts veilig deur de zee,
Met scheepen vol van schat, tot heil van elk, te vaaren:
290 Maar 't booze Withal poogt het oude Recht der baaren,
In weêrwil van de goôn, te krygen door het zwaardt.
Wie d'oppergoôn bevecht wordt door zijn val vermaart.
Zoo sprak de Zeegen, en omhelsd' de Neederlanders.
Hier op begon de Leeuw te brullen met zijn branders.
- 295 Het zinken, pletteren en neemen baard' gerucht.
De kielen sprongen, vol van menschen, in de lucht:
De scheepen, baaren en de wolken zijn vol lijken.
De beer by 't noorder-as begon van angst te wijken,
Zijn muil vol tanden noch zijn klauw wierdt niet ontzien.
- 300 De zon, die dit geweldt steil na 't gestarnt zag vliên,
Bedeekte zich met mist voor 't spatten van de vonken.
Godt Mulciber, die toen in Heeklaas bergspelonken
Met zijn drie reuzen, nat van zweet, aan 't smeeden was,
Quam zijn geschroeide hoofd, begruist van stip en asch,
- 305 Op 't woest geweldt vergramt, ten gloênde berg uitbeuren:
Wie komt my hier, riep hy, in mijne smits versteuren?
Wie 't goodendom braveert verwacht een wisse doodt.
Ik ben hier beezig met de waapens voor de vloot
Van Neederlandt te smeên; dies kom my niet beletten.
- 310 De wapens dienen om de vryezee t'ontzetten.
De zee, die d'aardt omringt, gedooft geen dwinglandy.
In 't spreken wend' Vulkaan zijn oog ter rechtezy,
Hier zag hy 't golventzout vol drijvende kasteelen,
Die duizent Lemnossen, met gloeientheete keelen,
- 315 En duizent Etnaas, vol van brandent ingewandt,
En duizent Heeklaas, met haar vlammen scherp van tandt,
Voor haar doen zwichten, als de maan voor zonnestraalen.
De Smit der goôn, begon zijn hoofd omlaag te haalen.
De Teemsdog vluchten met een ingetrokke staart.
- 320 Maar RUITER volgde met een oversnelle vaart,
Om hem de Staatsche macht voor eeuwig te doen voelen.

- Hier tusschen had de Vorst der onderaartsche poelen,
 Van Charon, die hem 't boot vol Britsche zielen brocht,
 Tot leedt gehoord, dat Monk, in 't felste van de tocht,
- 325 Afzakte naar de Teems, de haven der godtloosheid.
 Dit speet de helsche Vorst, en riep, gearpast van boosheid
 Hoe! zal ik dulden dat de Britten wijken? neen:
 Ik ly niet dat de Teems te barsten wordt getreên:
 Ik ben verplicht om hem voor rampen te bevryen.
- 330 Dat landt doet my meer dienst, door roof en moorderyen,
 Dan al de landen die van menschen zijn bewoont:
 Want daar moet ik mijnspook, dat zich met slangen kroont,
 Heen stieren, om het volk te wikklen in die zonden:
 En hier komt al 't geweldt, dat elders wordt gevonden,
- 335 Uit eigen boosheidt, daar ik 't volk om min, in 't licht.
 Zoo Oudt-Brittanje voor de Neederlanders zwicht,
 Zal 't my de zielen, die 't my op moedt brengen, weigren.
 De RUITERS grootheidt is my veel te steil in 't steigren.
 Wie wijs is lijdt niet dat zijn inkomst mindren zal.
- 340 Zoo sprak de Koning van 't vervloekte zielelal,
 En rukten al de rook van pikhout, zwavelvuuren,
 Salpeeter, en al wat de hel in haare muuren
 Laat stooken, by elkaâr, en deedt het vaardig door
 De Schotsche koolput, die de brandend' afgrondt voor
- 345 Een schoorsteen dienden, naar de ruime hemel trekken:
 Hier zag men Stuartsvloot met nevelen bedekken:
 Zoo vluchten zy vol bloedt en doôn naar Engelandt:
 De Staatsche volgden, spijt de gronden hardt van zandt:
 Maar 't misten maakte dat wy 's vyandtsscheepen misten:
- 350 Hier hulp noch wapenkracht noch kracht van oorlogslisten.
 De dappre RUITER was vol eedle toornigheidt:
 Nu heeft hy zich naar 't west dan naar het oost gedreit,
 Gelijk een jaager om 't ontvluchte wildt te vinden.
 Toen Venus Paris, die zy om zijn oordeel minden,
- 355 Voor Menelaüs kracht bedekten met een wolk,
 Begon de Spartsche vorst, omheint van oorlogsvolk,
 Van spijt te raazen om zijn vyanden te zoeken:
 Maar hy is endelyk, (na lasteren en vloeken,)

- Vertrokken in zijn tent, verkropt van ongenucht:
- 360 Zoo zag men RUITER, toen de vyandt was gevlicht,
 Zijn scheepen naar de kust der Vryelanden wenden.
 De zeegoôn, vol van vreugdt na veel geleên ellenden,
 Verscheenen by de vloot en zongen dat het klonk:
 O RUITER! en ô TROMP! gy hebt de macht van Monk
- 365 De hoorenen gekneust door uw manhaftigh stryen.
 Vorst Stuart die onlangs, ô helsche hoverdyen!
 Deedt stemplen by zijn beeldt, tot schrik van landt en steên,
 Dat hy de sleutels hadt van groot en kleene zeen,
 Zal nu bevinden dat hy uit heeft met vrybuiten:
- 370 Want gy weet door uw schut de zeen weer op te sluiten,
 De keelen daar al d'aardt vol vreugdt weêr aâm deur haalt.
 Wie vryezeen ontsluit heeft eeuwig' eer behaalt.
 De vrye zeevaart is voor dapperheid te koope'.
 Ontfangt deez' lauweren, ô Helden van Euroope!
- 375 Vol paarlen, bloedtkoraal, en brandtsteen hel van gloedt.
 Hier zweeg de zeeschaar: want de vloot quam in de vloedt
 Der Neederlanden, daar zy zich veur anker zetten.
 Hier op begon de Faam op 't helderst te trompetten:
 Oudt Ethiopien, de werrelt deur vermaart,
- 380 Heeft lang op Perseus, die met zijn gevleugeltpaart
 De lucht deursneedt, geroemt, om dat hy door zijn deegen
 Het wreede zeegedrocht, verwoedt op 't strandt gesteegen,
 Om al de tanden in Andromeda te slaan,
 Zeeghaftig hadt verdelgt: maar hier op d'Oceaan,
- 385 Heeft Perseus RUITER, met zijn zeepaardt snel in 't loopen,
 Het Engelsch zeegedrocht, vermaart door moordt en stroopen,
 De staart van 't lijf gehakt; de vinnen van meetaal,
 En kooprekaaken, vol van tanden scherp van staal,
 Met grooter roem verplet; en voort op 't hart getreden:
- 390 Nu is de koopvaardy der vrygevochte steeden,
 De recht' Andromeda, de boeiens afgedaan:
 Hy heeft de keetenen, daar Stuart haar meê aan
 De Britsche roefklip sloot, door zijn geweer gebrooken.
 Zeehelden lijden geen vervloekte waterspooken.
- 395 Zoo blies zy in de lucht in d'ooren van al d'aardt.

Nu sprak de Wijsheid, die ons niet dan zeege baart:

O vrygevochte Staat! ô zeeburg aller landen!

Hou uwe pijlen en uw zwaardt in klem van handen.

Gewapend' Eendracht is de steunstijl van 't Gemeen.

400 Waar Tweedracht toegang krijgt, vervalt de macht der steên.

Wie vry wil blijven moet geen Tweedracht binnen laten.

Zoo gy eendrachtig zyt, zoo zullen alle Staaten,

En Koningen eerlang uw bondtgenooten zijn.

Terwijl de Wijsheid sprak, begon de Maas en Rijn

405 En zoute Zuiderzee, van waare vreugdt te schaatren.

Men hoorden 't handtgeklap deur alle steeden klaatren.

Laat Withal langs de Teems vry vieren voor 't gemeen,

Elk ziet deur 't stout en bot bedrog der Britten heen:

De Waarheid heeft het kleedt der looge weg geschooven.

410 Nu wordt hun hoverdy van groot en kleenehoven

Versmaadt, ja uitgelacht, en 't Rijk van roem berooft.

Hun vreugdevier is door de glans van 't onz' verdooft.

Gedichtezeege moet de faam der waarheid wijken.

Wy danken 't hemelrijk dat wy de vlag deên strijken;

415 En vlechten lauwren om de goude Scheepskroon heen.

Het loon der helden is tot lof van 't Algemeen.

GEERAERDT BRANDT.

JONCKBLOET, *Geschiedenis der Nederlandsche
Letterkunde*, IV³, 150, 331—350.

OP DE DOODT VAN ZIJN EXCELLENTIE
HUGO DE GROOT ¹⁾,

IN ZIJN LEVEN GEZANT DER KONINGINNE EN KROON VAN ZWEEDEN,
BY DEN ALLERCHRISTELIJXTEN KONING.

Overleden te Rostok den 8 van Oegstmaant, 1645.

O Rostok rooft gy d'eer van Hollandt? waarom breekt
Gy het verbondt dat gy beswooren hebt? gy steekt
Kristina naar de kroon; maar wilt gy dat u 't Zweede
Vergeef, zoo sticht om hem een tempel voor de Vreede:
5 Voor zijn Stantvastigheid: ja zet daar d'Oost-zee leit,
Veel tempels voor de Deugt, het Recht, d'Onnoozelheit,
En goude Vryheyt; want hy heeft op al dees drempels
Al lang verdient te staan. maar neen, ô neen! uw tempels,
Ofschoon ook elk van haar was groot genoeg voor een
10 Godin, zijn altemaal voor een DE GROOT te klein.
Maar Rijxstadt 't is u leet, indien men de geruchten
Geloven mag. is 't zoo? dat Zweeden u hoor zuchten,
Vermeng uw traanen dan in d'onze; Hollandt steent,
En zucht, en treurt, en klaagt. zoo hebt gy ook geweent
15 O Roomsche staat; zoo stondt Italië verslagen,
Toen Drusus bleef in 't woest Germanje: en ach! zoo klaagen
4 den — 10 een' — 16 och

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in de *Gedichten van Geeraardt Brandt de Jonge*, Rotterdam, Naeranus, 1649, bl. 117. — Hier zijn de afwijkende lezingen genoteerd, die gevonden worden in *G. Brandts Poëzy*, 1688, bl. 361 vgg. Daar luidt de titel: *Uitvaart van zyn Excellentie Hugo de Groot enz.* In die uitgave is het „Grafchrift” niet opgenomen.

- Wy over Duitslandt ook; dat ons berooft heeft. dus
 Bracht Agrippina d'asch van haar Germanikus
 Met kielen over Zee. zoo hoorde men Atheene
 20 Haar Phocion, dien zy verweezen hadt, beweenen;
 Toen zy 't verjaagt gebeent in't vaaderlandt ontboodt.
 Vraag Hollandt nu naa haar doorluchtigste DE GROOT.
 Wie zal nu met zijn pen haar afgezette Staaten
 Verdeedigen? wie zal de slavernij zoo haaten:
 25 Of wie was zoo gehaat van dwinggelanden? want
 Hy leedt niet van, maar om, en met, zijn Vaaderlandt.
 'k Zing nu niet hoe de Haat heeft over hem gezeeten:
 Nocht hoe men hem [God weet, maar weinig menschen weeten
 Door wiens geweld en list] onwettiglijk verwees:
 30 Nocht hoe hy leevendig begraven lag; en rees,
 Door 't yzre grafslot uit: nocht hoe men t'saamen spande,
 En zwoer zijn ondergang; en maakte hem die landen
 Te naauw, welx grenzen hy hadt uitgebreit: nocht hoe
 De Wijsheid met hem ging in ballingschap. Waer toe
 35 Dit opgehaalt? hadt hy geen ongeluk verdraagen,
 Waar was nu zijn geluk geweest? laat ons niet klaagen
 Om dat hy balling was. zijn vaaderlandt is niet
 Bepaalt van d'Oceaan nocht Rijn nocht Maas. neen. ziet
 Den heelen Heemel aan, die heeft in zich beslooten
 40 Zijn Vaaderlandt. wie daar noch niet is uitgestooten
 Is in geen ballingschap. ons Vaaderlandt is hier:
 En waar men vindt een Zon, een Lucht, een Aardt, een Vier,
 Een Waater, en een Godt. wat plaats is ver geleegeen,
 Naadien de Reeden ons bewijst dat d'aarde teegen
 45 Het groot Heelal niet is als een ondeelbaar punt?
 d'Aanteelende Natuur heeft aan den mensch gegunt
 Een lichaam, dat als aartsch ons wort van d'aardt gegeven.
 Dit heeft ook al 't gediert met ons gemeen. maar 't leven
 Spruit uit de ziel, dien't bloet of d'aardt niet teelt, maar wort

18 haar' — 19 Athenen — 22 naar haar doorluchtigsten — 28 Noch |
 weet, en vele — 30 Noch — 31 noch hoe ze zamen spanden — 32 In
 zynen ondergang; en maakten — 33 wier | noch — 38 van Oceaan noch
 Ryn noch — 44 Naadien — 49 die bloet noch aardt

- 50 Als heemels ons ook van den Hemel ingestort:
 En zwerft in 't lichaam als een balling, die verzonden
 Is uit het vaaderlandt. nu is DE GROOT ontbonden.
 Zijn groote ziel vloog uit haar ballingschap weêr naar
 Den Hemel, daar zy eerst was uit gesprooten. daar
- 55 Zijn wy nu ballingen in Hollandt. van te vooren
 Hadt men zijn Rechters meest uit vyanden verkooren:
 Maar daar spant Godt voor hem een strenge vierschaar, om
 Hun recht te doen. daar is 't meinedig Recht nu stom.
 Daar zal men 't Recht met geen gekochte stemmen kreuken.
- 60 Daar lezen Seraphyns zijn goude Godenspreuken.
 Daar spreekt de Mondt nu van d'onmondige Vorstin
 Der Gotten. daar is nu de Vryheit met hem in
 Geen Loevestein: zy zijn van slaaverny ontslaagen.
 Daar sleept men hem niet wech; deur d'onverwachte laagen,
- 65 Waar d'oude Vaader van het Vaaderlandt met wiert
 Verrast: toen d'oude wrok, en 't brullend ongediert,
 't Onnoozel bloedt vergoot. Hy zocht in Prinsen hoven
 De heil'ge Vreede, en vint haar nergens als daar boven.
 Nu staat de Zweedt verbaast, hoe heftig dat hy woedt
- 70 In 't ruw Moravië: dat heir begruist met bloedt
 En stof, slaat, om zijn doodt, het bars gezicht ter aarden,
 Het zucht, het mort, het dreigt; en geen van al de paarden
 En schuimbekt, briescht, of trapt: daar ziet men 't koude zweet
 Als traanen druipen langs de maanen neêr. Dit leedt
- 75 Beklaagt de droeve Rijn: oft is de Maas noch droever?
 Zy recht hem dan van goudt een praalbeelt op haar oever.
 Aan jaargelt is zy 't hem wel schuldig. Ach! hoe heft
 De Sein haar hoeft nu uit het waater op; zoo treft
 Haar 't sterflot van DE GROOT. zy roept: twee koningrijcken,
- 80 O Hollandt, twisten om het lijk, en moeten wijkken.
 Was ik hem groot genoeg toen gy hem vielt te klein?
 Gy waart zijn Wieg, gedoog zijn Doodtbus aan de Sein.
 Mijn kroon was eertijds met dat Landtjuweel bepeerelt.

65 Daar | meê — 68 De rust en vrê, maar vint ze nergens — 73 Thans
 schuimbekt — 75 of — 77 Och — 78 De Sein zyn — 79 Hem | koning-
 ryken — 80 wyken

- En Hollandt bracht hem voor sich selve niet ter weerelt.
 85 Nocht gy, ô Zweeden! hem alleenich waardig zijt.
 Vergeef het my, ik zeg 't uit wrok, nocht haat, maar nijdt.
 Dit schreeutse, en duikt dan strax weêr na de gront. wy hooren
 De kleinste droefheit, want de grootste is stom gebooren.
 De moeder DELF ontfang nu 't geen dat z' aan ons gaf,
 90 En leg zijn lichaam in het vaderlijke graf.
 Maar ach! wie sal 't verlies, dat d'aard nu moet bezuuren,
 Verkondigen aan 't volk dat met beslooten muuren
 Den Tartar tart, of aan die geen die d'Indus laaft,
 Of daar m'elkander in het ingewandt begraaft;
 95 Op dat de traanen langs d'uitheemsche wangen dwaarlen?
 Dit past uw Zanggodin doorluchtige van Baarle.
 Zy was in d'uitvaart van de Gotsche Mars, en 't Rijk
 Zag haar wel zuchten op Gustaafs gebalsemt lijk.
 De groote Richeljeu heeft ook dees eer genooten.
 100 Zy heeft het lot betreurt van veel uitlandtsche Grooten;
 En Hollandt eischt van haar dat sy ook zing de doodt,
 Het lof, en leven, van den Hollandtschen DE GROOT.

85 Noch — 87 naar — 91 och — 96 Baarlen — 97 was ter uitvaart
 van den Gotschen — 101 den

GRAFSCRIFT.

DE GROOT, *die hier nu rust verwon d'uitlandtsche List,
 Zijn vyanden, zich zelf, de Nijdt, de Burgertwist.
 Ontrust hem niet; want hy, al wiert zijn rust gequest
 Ontruste nooit den Rust van het Gemeenebest.*

HET KLAGHENDE HOLLANDT, OP D'UYTVAART VAN
 ZIJN HOOGHEYDT

FREDERICK HENDERICK

Prince van Oranjen, Grave van Nassouw, etc. ¹⁾.

Gy sult, O Neerlandt, niet alleen uw Held betreuren.
 Het quynend Duytsland laet ons door haer rou bespeuren
 Dat daer de Wiegh is der Nassauwers; doch hier 't Graf.
 O moedich Vranckrijk, legh dees dagh het harnasch af,
 5 Dreyg Vlaenderen nu met geen bloedige ongevallen,
 Maer leyt u legers van al d' aengevochte wallen:
 En laet dit oock een punt van het verbond zijn, dat
 Ghy ons ellenden helpt beweenen, in de Stad,
 Die d' onderganch der Son van Holland sal aenschouwen.
 10 Britanje, en Brandenburgh sal hier zijn uytvaert houwen.
 Wy roepen Emden oock by soo veel rouws. men hoor
 Geen bontgenoten klaghte alleen, maer al wie voor
 Den naem van Henrick noch verbaest staet, moet hier suchten,
 En d'aerdboom weergalm door de naere lijckgeruchten.
 15 Amelia, vergun terwijl mijn Zanggodin,
 Datz' op de lijckzael tree door 't klaeghend' hofghesin,
 En u een oogmblick versel, daer z'uw gedachten

1 B uw' — 6 B uw — 9 B Die 't ondergaan der

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in de afzonderlijke uitgave, Amsterdam, C. J. Stichter, 1647 (Thysius No. 2378). Daar vindt men in vs. 8: help; in vs. 73: neerderlaegen; in vs. 83: guerge; in vs. 113: vorstelijck; in vs. 134: Marceel; in vs. 136: bedroogh niet; in vs. 166: Fredrick; in vs. 168: laet den; in vss. 170 en 171: graft; in vs. 172: letteren; in vs. 179: Frederick; in vs. 181: heylige; in vs. 183: graft; in vs. 185: vrienden; in vs. 230: 't Heb; in vs. 253: 't Was; in vs. 263: de doodt. — Hier zijn de afwijkende lezingen genoteerd, die gevonden worden in de boven (bl. 297) vermelde *Gedichten* van 1649 (A), en in Brandts *Poëzy* van 1688 (B).

- Vol suchten hoort; en is de weerklanck van uw klachten.
 Zy volgt uw droefhey, en dan oock de dootbaer naer.
 20 Godtvruchtige Vorstin, uw gunst vergeef het haer
 Dat zy'er traenen op het Prinslijck Lijck derf plengen,
 En onder Vorsten- en Prinsessen traenen mengen.
 Zy sal de laetste sijn, die Fredricx lichaem met
 Haer treurghesangen leyt naer 't graf. De Vreede set
 25 Sich eerst by 't Lijck. Zy sleept den Oorloog aen een keeten;
 Die schoorvoet, wederstreeft, en dreygt, en schijnt te weeten
 Dat hy nu aen dit graf geboeyt sal worden. 'k Zie
 Hier oock den Iber staen maer ongewapent, die
 Het Lijck niet aen kan sien, als met medoogende oogen.
 30 Wees vry, O vyanden, door dit verlies bewooghen;
 Want deez' was 't die u heeft geleert de steeden door
 Het stael te winnen, en bewaeren, toen hy voor
 Uw stroomen lag, en hier uw heyrkracht op deedt breeken,
 Daer voort trock, en weer gins een leeger af liet steeken.
 35 Der Nederlanders rouw veroorsaect Phlips geen vreucht;
 Maer d'edelmoedigheyt des vyandts prijst de deucht,
 Die hy niet heeft bemint; en kan de doot beweenen
 Der Heldendapperheyt, en raedt, oock in den geenen,
 Daer hyse geensins in souw wensschen opgeweckt.
 40 Maer ondertusschen sucht het droeve Delft, en treckt
 Voor 't Vorstenlijck, hier op komt Hollandt aengevlogen.
 't Is twijfelachtigh of de traenen door haer oogen,
 Dan of de klaghten door haer bleeke lippen eer
 Uytbarsten, als zy valt voor Hendricx Lijckbus neer,
 45 En spreekt: Dat Roome wiert gebooren uyt haer muuren,
 Danckt zy de kleene maght der swakke naegebuuren;
 Maer als ick opquam swoer des grootsten Coonings mond
 Mijn onderganch: de Twist brack oock mijn staetverbondt.
 Toen heb ick Frederick het Vaederlandt gegeven,
 50 Van een gescheurt door schijn van Kerckverschil; zijn leven
 Heeft het geheelt, wanneer hy 't met een muur besloot
 Van eendragt, en van maght, waer door 't de bondtgenoot

- Ontsiet en eert. kon toen 't geweldt der diepe stroomen,
 Of hooge wal den loop van mijn verwinner toomen!
 55 Hy vloog'er in, en door, en over als hy sagh,
 Dat mijn verlossingh in zijn vyandts wallen lagh.
 Oock weet Granaede, dat door haer getergde tooren
 Zijn eer wiert uyt het bloedt der oude wrock gebooren.
 Wies 't heyr dat Phlips hem voor de borst geworpen hadt,
 60 Dan wies zijn seegen oock. wanneer zijn paerdt vertradt
 Wat trots was, brack sijn kling de keetens, en d'ellenden
 Der Slaevernij: waer door sijn vyanden bekendden,
 Dat haer gevangenis daer na haer vryheyt wiert.
 En d'ongetemde Deught wiert door de Nijdt geviert,
 65 En van de Haet ge-eert. Zijn schouderen besweeken
 Nooit onder het gewicht der waepenen, nocht weeken
 De swaere lasten van de sorg, en 't krijgs-gevaer,
 Toen d'onvermoeyde neck my niet alleen droegh; maer
 Heel Neerlandt, Spanje, of al de macht dien d'Iber baerde,
 70 En ons lagh op den hals. doch ach! wat baet het? d'aerde
 Die hy verdedight heeft, ontbeert hem. Ick, die nu
 Gans sadt ben door 't geluck van so veel seegens, u,
 O Sarragosse, ontjaeght; die naer veel neederlaegen
 In 't endt uw laetste hoop sie achter my verslaegen;
 75 Die so veel steeden aen mijn grensen heb gehecht;
 Ja self uw Cooningh voor mijn voeten zie, om 't recht
 Dat hem was aenge-erft, en hier is afgeswooren,
 Oock af te sweeren, laet nu hier mijn klaghten hooren,
 En ga naer 't Prinsengraf, niet als een Lantvorstin,
 80 Die Spaensche Kooningen de wet stelt, maer Slavin,
 Van 't wanckelbaer Geluck. dit eyscht mijn plicht. wy sullen
 Dees lijckvaert oock alleen met traenen niet vervullen,
 Noch 't graf bevochten met de geurge balsem, die
 In 't swoele Saba van de tackken sweet; men sie
 85 Hier vlam, noch roock, noch reuck van Myrr' ten Hemel varen,
 Deez' eer komt Paris toe; dit voegt de lijckaltaren
 Van een Leander, of Sardanapael: maer hier

- Wordt nu een tweede Achil begraven; men vercier
 Dees plaets met geen Cypres, om het gebeente t'eeren.
- 90 Men hoor hier 't ramlen van de bussen, spietzen, speeren,
 En swaerden onder een. dat d'afgesette helm
 Hier sta, en nae zijn doot de vyanden bedwelm.
 Zijn afgeleyde kling sal ick daer booven leggen.
 Kastilje, schrick niet al schijnt u dit stael t' ontseggen.
- 95 't Leyt nu niet toe om hier uw leegers op te slaen.
 Het dreyght uw Antwerp niet. sie het nu veylig aen,
 Zijt ghy niet trouweloos: maer soo ghy na zijn leven
 De vree schendt, dan sal u zijn schaduw noch doen beven.
 Hier hangh zijn wapenrok, d'Olijf, en Lauwerier.
- 100 Dit sie de Nazaet, en die denck dan vry: dat hier
 Een nieuwe Cyrus, of Augustus leyt verborgen.
 Dus sal mijn moederplicht het Heldengraf besorgen.
 En so begraeftmen het Nassauws doorluchtigh Lijck.
 Dan sal ick in 't gesicht van Spanje, en Oostenrijck,
- 105 Op 't Dillenburgsche graf, mijn Grooten Henrick setten,
 Gegooten van 't Metael, 'twelck blixemde en verhette,
 Daer 't donderde onder het afgrijslijck veldtgeschrey,
 Van 't leeger, toen de Prins den vyandt van de Ley
 Deedt vluchten. dit Metael kan hem alleen verbeelden.
- 110 Wel eer was 't een trompet, die toen sijn lofsangh speelde,
 Daer na zijn veldtgeschut; nu slaet het geen geluydt,
 Maer stom in soo een rouw beeldt het zijn aenschijn uyt.
 Het vorstlijck weesen sal door 't stomme kooper spreken.
 't Schijnt dat door 't hart metael de tranen konnen breken,
- 115 Als of 't gevoelde dat der Staten oorlooghseer,
 En vorstlijcke achtbaerheydt stort met sijn Hoogheyd neer.
 Nu sal de Lijfschutbende oock Lijck en graf omringen;
 In geen slagorde, als om door 't spits van spiets en klingen
 Te breecken. neen. hier moet d'ontstelde leegertrom,
- 120 En morrende trompet een naare galm slaen, om

94 A schrikt — 96 A dreigt nu Antwerp — 100 B en hy — 101 A
 Een tweede Cyrus — 104 B Dat ik dan in — 105 B zette — 109 B Zag
 vlugten. dit metaal hem altoos recht verbeelde — 112 B in zulk — 115
 AB oorlogseer

- Haer aen te leyden. 'k Zie het lijfpaerd, van te vooren
 Soo moedigh op zijn last, als 't met opsteekende ooren
 Het hoofd stack in den windt; maer, ach! het laet den hals
 Vol droefheyt hangen, nu 't, na soo veel ongevals
 125 Der vyanden, treedt voor zijn dooden Heer. kon 't klagen,
 Wy souden hooren hoe 't nu wenscht den Vorst te dragen
 Ten strijde in 't oopen veldt, of op 't besette strandt.
 't Gedenckt nu noch met wie 't door 't omgewroete sandt
 Quam aengestooven, daer Trivultius 't kon hooren,
 130 En sagh hem heel geverwt, in 't bloedt der Spaense Mooren.
 Hier leg de Dapperheyt het hoofd nu op de baer;
 Maer datse steen, noch klaegh, noch ween, noch sucht op haer
 Gestorven Heldt, die in geen laegen is gebleven,
 Nocht oock niet reukeloos quam met Marcel om 't leven:
 135 Die 't als geen Veldtheer maer als een Verspieder liet.
 De list van Spinola, noch Beck bedroogh hem niet.
 Nooyt heeft een Kordua zijn leegerwal ontslooten;
 Nocht Papenheymische klingh 't manhaftigh bloet vergooten.
 Kantelmoos koegel vloogh niet door sijn lenden heen.
 140 Geen mensch beroem sich van zijn doodt; want Mars alleen
 Niet machtigh was om 't Hooft der Vryheyt t'onderdrucken;
 Maer 't Noodtlot most hier al de Gooden t'samenrucken,
 En d'Ouderdom het graf ontsluyten. Leer hier uyt,
 Dat noch de Doodt in 't endt self d'Overwinners stuyt.
 145 Verheug u oock om dat de Vorst, die in sijn leeven
 Noch nauw een eeuw hadt om getuyghenis te geeven
 Van sijn bedrijf, nu al de volgende eeuwen heeft
 Tot een verwond'ring, daer sijn eeuwige eer in leeft.
 Dees, in doorluchtigheyt van uytgevoerde tochten,
 150 De Helden, die 'Tigraen, en Juba onderbrochten,
 Ver overtrof, toen hy alleen geen stroom doordrong,
 Maer overstreedt Neptuun, dien hy met sluyden dwong.
 Daer draefde Oranjes ros nae 't aerz'len van de baeren,
 Waer eerst de ploegh gingh quam daer nae sijn kiel gevaeren.
 155 Wy stoffen hier nu op geen poorten, die door gout
 Geopent sijn, noch die, aen d'Ontrouw toebetrouwt,

- Haer plicht vergaeten: maer op lang bestormde wallen,
 Waer in Pompeen door mijn Henrick mosten vallen.
 Wie dwong het Ilion van d'onbedwonge Maas?
- 160 Wiens klepper trappelde in 't verraste landt van Waas?
 Wie heeft zijn standerden ontwonden onder d'oogen
 Van 't ziddrend Gendt? Wie heeft mijn vyants list bedrogen?
 Men vraeg dit Weezel. wien heeft hy verlost? dit zeg
 Het danckbaer Brunswijck: 't welck haer Hartoghs strenghe beleghe,
- 165 En 't Kooninglijke heyr des Cimbers, op haer zuchten,
 Voor Fredrix veldtrompet, zagh van haer muuren vluchten.
 Hy vreesde, doch verachte oock niemandt; maer hy was
 Gevreest van al, waer wy voor vreesden. laet dan d' Asch
 Van soo een dappren Prins, de dapperheyt gehengen,
- 170 Haer nae 't ontworstelen der Ziel, in 't graf te brengen.
 Terwijl dit Hollandt spreeckt, gaet d' Eendracht naer het graf,
 En schrijft dees lettren op den drempel met haer staf:
 Nakomelingh, sta stil. Hy, die de septerstaven
 Van Philips den eedt der Vree voorstaafde, is hier begraven.
- 175 Begraaven, neen, O neen! ick spreek dus om my na
 Uw tael te voegen: want hier rust zijn schaaduw. ga.
 Ghy weet genoeg. Oft wilt ghy nu zijn naem noch vragen.
 Zijn heldendaden doen de werelt hier van waagen.
 Doch luister evenwel. 't is Fredrick. Die soo veel,
- 180 Als hier een koonigh een oneedel mensch in 't deel
 Der heylge Vorstlijckheydt verdooft, heeft uyt gebloncken
 By al de Vorsten van sijn tijd, leyt niet versoncken
 In 't diepe graf gewelf: want zijn verheeve ziel
 Zweeft boven Son en Maan. dit was mijn Vorst. dees viel
- 185 Het lot te beurt, van al sijn vyanden tot vrinden
 Te maken. Op dees Prins wist nooyt de nijd te vinden,
 Iets dat onvorstlijck was. op hem kon eygen leet
 Niet hechten; want de Deught de Wraeck te barsten treedt,
 Dit leerde Oranjes kling, die Spanje bracht tot reeden;
- 190 In Vlaenderen de Rust; in Batoos rijck de Vreede.

Na dat dit d' Eendracht schreef, rijst Hollandt op, en leyt

- De Krijgstucht, Wackkerhey, en Goedertierenhey,
't Geduldt, en Starckhey, met Godtvruchtighey, en Reeden,
En Wereltwijshey om ter zijden 't Lijck te treden,
195 En vaert dus voort: ghy hebt, O Deughden, onsen Heldt
Te velde, en in zijn raedt, en in ons Hof verzelt,
Toen hy noch leefde, en moet ghy nu uw Vorst verlaten?
Houd dan eerst d' Uytvaert met mijn treurend' ondersaten.
Maer ghy, O groote Ziel, zie noch eens naer ons af.
- 200 Ontfang mijn zuchten, klachte, en traenen in uw graf.
Ick treur niet over u, maer over mijn ellenden.
Geen doot kan 't leven, noch den lof der Helden schenden.
Het zy in wat gewest des Heemels dat ghy staet,
Of met de Son verrijst, of met haer ondergaet,
- 205 Aenschouw de werelt, en de teeckens van uw Zeegen,
En mijn geluck, die zijn daer onder u geleegen.
Heeft u het West, ghy ziet hoe Kuba is verwoest.
Uw waeterheyr heeft daer nieuw Spanjes zilveroeghst
Geplondert. oock kondt ghy Olinda hier zien leggen,
- 210 Dat den trouwloosen Taegh ten oorloogh derft ontseggen.
Blinckt ghy in 't Oost, sie waer uw Batavier in 't strandt
Batavie versterckt, en om het Vaederlandt,
Verlaet zijn Vaederlandt. daer ziet ghy dat de muuren,
Waer door Malackka zoo veel vlooten kon verduuren,
- 215 Zijn onder uw gesach bedwongen: en hoe hier
Uw naem gehouwden wordt in Jaspis en Porphier,
Van Memnons Kooningen, die haer nakoomelingen
In al de tempelen der Molucken laeten zingen,
Wat d' oude Welhem ons door Fredrick naeliet. maer
- 220 Gevalt het Zuyden u: dan sult ghy Mina, daer
't Geluck van uw beleydt Vorst Philips heeft uytgedreven,
Sien voor u staen. hier heeft het stael ons Goudt gegeven.
Doch zoo 't gematighd deel van 't Noorde u draeght, dan is
Uw Neerlandt onder u in uw gedachtenis;
- 225 Daer ziet ghy 't heyligh Recht, de Vreede, en Trou verschijnen,
Die g'uyt hun ballingschap weer inriep; daer verdwijnen

De wolken van de Twist, en Oorlog. Zie nu waer
Uw Hollandt noch door bloeyt, en groejen kan. 't heeft haer
Parmenions, nocht haer Kamillen niet verlooren.

- 230 'k Heb Decien. men sal oock van mijn Helden hooren,
So langh als Breedroode, en de strijdbre Kasimier,
De dappre Maurits, Solms, en Beverweerdts noch hier
Mijn vryheydt voorstaen, door haer heldendapperheeden.
Mijn Cyneas sal oock den Vorstenraedt bekleeden,
235 So lang als Zuylichem mijn Pyrrhus volgt. Waer of
Mijn droefheydt my vervoert? wanneer sal ick in 't hof
Mijn leet verzachten, en d'opgaende Son begroeten?
Gedoog, O Vorst, dat ick nu, voor Prins Willems voeten,
Mijn traanen stort, als ick zijn handen kus, en seg,
240 Dat ghy mijn staet nooyt door 't beroemde Boschbeleg,
Noch Vlaemsche steden so bemuurt hebt, als door 't geven
Van Soo een Zoon, waer door de Vreede, en Rust sal leven.

Ach Keyserlijcke Stam! dat uw doorluchtste Telg
Geen klachten meer verspil; maer zijn verlies verswelg.

- 245 't Is wel de plicht des Soons dit noodtlot te beweenen,
Terwijl hier landt, en zee, en stroom, en steeden steenen;
Maer 't is oock weer de plicht eens Prins, de rouw dan door
De deught te toomen. dat de droefheydt hier naer hoor.

O Jonge Vorst, ick koom in 't endt uw Hoogheydt naeder,

- 250 En staa in twijfel of het meer is, dat uw Vader
Soo groot was, of dat hy u heeft zoo groot geteelt.
Soo wordt mijn ongeluck door dit geluck verdeeldt.
'k Was door hem groot, laet ick door u geluckigh wesen.
Heb ick een Welhem, 'k sal dan voor geen Phlippen vresen.
255 Bewaeck uw Vaderlandt. belaeght my een Tarquijn
Mijn Vryheydt, sucht niet, want ghy sult haer Brutus zijn.
Wanneer d' oproerge Nijdt mijn burglary wil plagen,
Dan sultge in 't harnasch oock uw leeven voor my wagen,
En volgen Scipio. maer waer uw dapperheydt
260 Voorzichtig is, en draelt, en eedle laagen leyt,

227 AB oorlog — 242 B Van zulk een — 243 B Och — 247 B Maar
't voegt de Princen hunnen rou en droefheit door — 248 B dat de reden —
249 AB kom

Daer zijt g'een Fabius. zien wy uw Vorstlijcke oogen,
 En vrindlijck aenschijn aen, de Haet staet self bewoogen;
 En roept, dit 's een Trajaen. wanneer de noodt u quelt,
 Als u de honger volght in 't bloedigh oorlooghsveldt,
 265 Daer sult ghy maecken, dat Ausonie sal hooren,
 Hoe veel Fabricien in Willem zijn herbooren.
 Dan geeft ghy my meer stof, en reeden tot gedult.
 Dus sprack z' en sach naer u mijn Zanggodin. wat sult
 Ghy klagen? zwijght g' alleen by al uw rouwgenooten?
 270 z' Is stom: dat is haer mondt is met het graf geslooten.
 264 B oorlogsvelt — 265 B gy eerlang gansch Ausonië doen hooren

---

UIT BRANDTS LEVEN VAN DEN HEERE MICHIEL
DE RUITER ¹⁾.

I.

I N L E I D I N G.

In den oorlog, dien de Staat der Vereenigde Nederlanden, eerst om d'oude vryheit te herstellen, daar na om ze te behouden, in den tydt van hondert jaaren most voeren, hadt men niet alleen te lande maar ook ter zee te stryden. Eenige der vrye Landtschappen, door hunne gelegenheit, in 't geheel of ten deele, omringt van de zee, ook zich meest ter zee geneerende, en allengs, door de scheepvaart en koophandel, in rykdom en magt toeneemende, vonden, van tydt tot tydt, vyanden in hun vaarwater, die hun welvaaren, dat meest uit der zee quam, ter zee zochten te dempen. Maar nooit volk dat zich met meer beleid en manhaftigheit verdedighde: of zich vermaarder maakte door waaterstryden, zeeslagen, en scheepstriomfen. Nooit Landt ook ter weerelt dat vruchtbaarder was van ervaare zeeluiden, en strydtbaare Admiraaalen, dan Hollandt en Zeelandt: van welke twee landtschappen de Kardinaal Bentivoglio dit gloriryk oordeel strykt, *dat ze in kloekheidt ter zee niet alleen den prys weghdroegen boven de Noordtsche, maar ook boven alle andere volken der gantsche werelt.* Ook hadden d'andere vereenigde Landtschappen hun deel in deeze eere. Ik zal my hier niet inlaaten in 't optellen van al de Zeehelden, uit die landen gesprooten: men slaa alleenlyk d'oogen op de graven der voornaamsten, en op d'opschriften, die hunne daaden en diensten met gulde letteren

---

¹⁾ Afdrukt naar den tekst in de uitgave van 1687.

in blinkend marmer den naakoomelingen verkondigen. Maar onder al de Helden van deeze en de voorgaande tyden, heeft onlangs Michiel de Ruiter, L. Admiraal van Hollandt en Westvries-landt, en ook meermalen Opperhoofd over al de zeemaght der vereende Nederlanden, door zyn heldthaffigheid heerlyk uitgeblonken: want dit was de man, die uit het voetzandt van 't geringhste tot dien hoogsten top van eere, door zyn deucht en geluk opklom, dat hem zoo wel vyanden als vrienden by zyn leeven, en naa zyn doodt, den lof gaven, dat hy in ervaarenheit, beleidt, dapperheit, en deftigheit van zeeden, misschien nooit weërگا vindt onder de grootste mannen die ooit gebiedt op zee voerden: voorts dat hy zoo godtvruchtig was als dapper, en zoo gelukkig als godtvruchtig. Zoo dat 'er in veele eeuwen herwaart geen Heldt te voorschyn quam, die volmaakter voorbeeldt van allerley deugden naaliet, en meer verdiende dat men zyne daaden en diensten den naakoomelingen tot naavolging voorstelle. Dees inzicht, en 't nut dat hier voor 't vaderlandt in steekt, heeft my bewoogen eenige van myne uren aan 't beschryven van zyn loflyk leven en dapper bedryf te kost te leggen: met voornemen van in dit werk, daar Godt zynen zeegen toe geve, my op 't naauwste te houden binnen de paalen van d'opperste wet der Historischryveren, en, de waarheit alleen ten dienst staande, zoo wel de misslagen der vrienden als den lof der vyanden te melden: altydt gedenkende dat ik schryf niet van oude tyden, daar de geheughenis duyster is, maar van zaaken meest onlangs voorgevallen, en als onder d'oogen van veelen, die 'er deel aan hadden, die ze holpen verrichten, of daar by waaren, vrienden en vremen, en die my ongetwyffelt, indien ik in deeze wyde zee van veelerhande voorvallen, door gunst of haat, van den koers der waarheit afdwaalde, zouden bestraffen en beschaamen. Ook zal ik, naar den raadt van een' Schryver, die zich dit stuk grondig verstondt, my zelve in deezen arbeit altydt voor oogen stellen, dat ik niet alleen schryf voor de tegenwoordige, maar meest voor de volgende tyden, en voor naakoomelingen, die zonder zucht van de verhaalde zaaken zullen oordeelen. Om hier te minder te missen, ben ik voorneemens my tot dit werk te dienen van de zeekerste bescheiden, dagh- en gedenkschriften, en de bondighste

bewyzen van oogh- en oorgetuigen, die ik kon bekoomen; niet willende dat men my verder geloof geve dan de waarheit verdient. Voorts zal ik de zaaken met dit onderscheidt verhaalen: d'eerste jaaren van zyn leven en toen hy buiten dienst van 't Landt de zee boude, daar ik 't minste bescheidt van vondt, kortelyk overloopen: maar 't vervolgh, naar 't gewicht der stoffe, en naar de kennis die ik daar van bequam, breeder ontvouwen: inzonderheit de zaaken onder zyn eigen bevel en beleidt, als Admiraal, tegens Turken, Engelschen, Franschen, en Zweeden, op verscheide tyden en plaatzen; uitgevoert. Kleene en geringe dingen zal ik niet aanroeren, ten waare dat eenige byzondere reden, of aanmerkenswaardige omstandigheid, anders vereischte. Ik ga een werk aan dat ryk is van stoffe, en vol van allerley veranderinge, van voor- en tegenspoedt. Want al vindt men hier niet dan de Historie van een mans leven, daar zullen zich nochtans geschiedenissen in mengen van verscheide volken, die hy bestreedt of beschermde, en getuigen waaren van zyne daaden en deughden. Hier zal men nu dien Zeeheldt, door dit verhaal, zoo veel doenlyk is, in alle de deelen en staaten zyns levens, te voorschyn brengen: en hem zien opwassen tot een' heldren Heldenspiegel, daar allerley stralen van hooge deughden uit glinsterden, die byna alle zeen des aardtryks met zynen glans verlichtte, en d'oogen van de grootste Monarchen en Koningen der Christenheit naar zich trok. Hier zullen Spanje en Portugaal, Denemarken en Sweden, Engelandt en Vrankryk, ja gantsch Europe, Afrika en Amerika tot tooneelen van zyne doorluchtigheid verstrekken: verplichte Koningen hem vereeren, verloste slaven hem danken, en verdedigde volken, ryken en staaten hem erkennen voor den Verlosser, die hen in d'uiteerste verlegenheit, door de hulpe des Almagtigen, meer dan eens heeft geredt, hunne havens ontslooten, en hunne zeen gevrydt. Doch onder al wat hier wonderlyk en lofwaardig was, zal dit het grootste wonder zyn, en den meesten lof verdienen, dat hy, die by anderen zoo groot werdt geacht, by zich zelve zoo klein was: achtende dat hem de minste eere niet toequam van al d'overwinningen, onder zyne vlagh bevochten: en Gode alleen en in 't geheel d'eere toeschryvende van al zyn bedryf en geluk.

II.

DE ZEEFLAG BIJ KIJKDUIN.

Ondertusschen liep de windt Oostzuidtoost, en 's morgens vroegh, den eenentwintighsten van Augustus, met den dagh, bevondt zich de L. Admiraal de Ruiter met 's Landts vloote in 't gezicht van de kust van Hollandt, tusschen Petten en Kamperduin, geen twee myl van 't landt, en hy zagh de vyanden in ly van zich leggen: zoo dat hy dien nacht met een gelukkige voorzichtigheit, en zeemans streek, den loef van hun hadt gewonnen. Ook leest men by een Engelsch Schryver, *dat de Ruiter, volgens zyn gewoon beleid, zich dienende van het behulp der duisternis, zich dicht hielt aan de kust, en, die koers houdende tot den volgenden morgen, de windt won van d'Engelschen.* De Heer de Ruiter, willende dit voordeel gebruiken, deedt 's morgens by tydts sein, dat zich elk in ordre zou rangeren, om de vyanden aan te tasten. Dit werdt spoedelyk in 't werk gestelt: ook zagh men dat d'Engelschen en Franschen zich insgelyks in ordre schikten, wachtende de Nederlanders met klein zeil in. Zy waaren van gelyken in drie esquadres verdeelt. Het hooftesquadre onder Prins Robbert, als Admiraal, voerende de roode vlagh, hadt Johan Hermans tot Viceadmiraal, en John Chicheley tot Schoutbynacht. In 't esquadre der blaauwe vlagh hadt de Ridder Eduard Spragh het gebiedt, en de Graaf van Ossery Schoutbynacht. De Graaf van Estrée geboodt over 't esquadre der witte vlag, bestaande uit Fransche scheepen. De Nederlanders naar de vyanden toeloopende, hadt Tromp eerst d'avantgarde of voortoght, de Ruiter de batailje of middeltoght, en Bankert d'arriereguarde of achterhoede. Maar de vyanden ontrent ten half achten tegens hen aan wendende, liet de Ruiter straks daarna sein doen van ook te wenden, en liep met 's Landts vloot voor de windt om, om des te eer aan de vyanden te raaken. Door dit wenden kreegh nu Bankert met zyn esquadre de voortoght, de Ruiter de middeltoght, en Tromp d'achterhoede. Ontrent ten half negen viel Ban-

kert op 't esquadre van Estrée, die 's vyandts voortocht voerde, in, en vervolgens de Ruiters op Prins Robberts esquadre der roode vlagh, en Tromp op d'achtertocht der vyanden, 't esquadre der blaauwe vlagh, onder den Ridder Spragh. Toen begon den strydt aan alle kanten, doch in 't eene esquadre veel scherper dan in 't ander. Van 't Fransch esquadre der witte vlagge, onder Estrée, werdt eenpaarighlyk van de Nederlanders en Engelschen getuight, dat het zich vry achterlyk hieldt, zonder zich recht in 't gevecht in te laten, hoewel 't Estrée aan geen moedt noch beleid ontbrak. Doch men houdt dat hy door een heimelyke last van zynen Koning werdt wederhouden. Maar zyn Schoutbynacht, de Martel, poogende zyn eer te betrachten, raakte met etlyke scheepen van Bankerts esquadre in zulk een hardt gevecht, zich dapper verweerende, dat hy in groot gevaar verviel, en in den brandt werdt geschooten, dien hy ter naauwer noodt bluschte, zich bergende by d'andre scheepen van Estrée, hebbende wel zesendertig man verlooren, en zich beklagende, dat men hem niet hadt bygestaan naar behooren. Ontrent den zelve tydt poogden de Franschen den L. Admiraal Bankert, die eenighzins van zyn esquadre was af geraakt, te verbranden; maar de brander, die 't op hem hadt gemunt, werdt vruchteloos gespilt. Daarna dreef Bankert de Franschen om de Oost, daar ze in de windt bleven leggen hangen, zonder wederom af te koomen, waar op zy door de Viceadmiraalen Evertszoon en Enno Doedes Star werden naar gewendt, doch geduurigh afwykende, hielden ze voor hun geen standt. De L. Admiraal de Ruiters hadt onderwyl met zyn esquadre een schrikkelyk gevecht met Prins Robberts esquadre der roode vlagge. Men sloegh etlyke maalen door elkan deren heen, dan d'een, dan d'ander de loef hebbende. De Nederlanders schooten met hun kanon zoo ras als met musketten, driemaal tegens de vyanden eens. D'Engelschen zeggen, dat men zoodaanig vocht, als of men door een verborge drift wou te kennen geeven, dat dit de leste strydt zou zyn, in 'twelk men d'ui terste proeven van beleid en dapperheit zou toonen. Ter zelve tydt werden in verscheide Hollandtsche Steden, daar men, door 't grouwzaam geschiet, of by andere middelen, kennisse kreegh dat de vlooten aan malkanderen waaren, openbaare gebeden tot

Godt uitgestort. Op het luiden der klokken liepen de kerken, en de vergaderplaatzen van alle gezinthen vol, en veele duizenden van menschen smeekten, op den voorgang der Predikanten en Leeraaren, om genaade, bystandt en verlossing, ten goede des Vaderlandts. Ook gedenkt my dat men binnen Amsterdam al ten negen of tien uren de Gemeentens by een klepte, en niet alleen voor den middagh, maar ook namiddagh, en 's avondts bedestonden hielt: met zoo groot een beweegenis der gemoeden, en vuurigheid van geest, als men daar noch nooit in eenigen noodt onder d'ingezeetenen hadt bespeurt. Want elk hielt dat aan deesen slag het gantsche Vaderlandt hing, en dat men nu vocht om 't uitheemsch juk t'ontgaan. Doch ik keer weder tot het gevecht, daar de L. Admiraal de Ruiters met de zynen groote vlyt deedt om Prins Robbert te naderen: dan die was met vier of vyf branders omringht, en werdt van zyne noodthulpen manlyk beschermt. Maar des niettemin braght de Ruiters eenige onorde in zyn esquadre, dat wat van een raakte, zoo dat eenige branders van hem af dreven. D'Engelschen zochten met hunne branders, die zy tot achtentwintigh toe in de vloot hadden, veel te verrichten; doch de Nederlanders hebben hun eenige der zelve met sloupen afgenoomen, of hen genoodtzaakt daar den brandt in te steeken. Een brander, genoemt de Luipaart, een Pinasschip, met twintig man en zes yzre stukken, gevoert door Mattheus Borren, werdt door de Ruiters volk veroverd, en daarna door zyn last verbrandt. Ontrent ten tien uren, of wat laater, kreegh men een dikken mist met reegen, die ontrent een uur duurde, doch evenwel werdt geduurigh gevochten. De L. Admiraal van Nes raakte met Prins Robbert en noch zes of zeven Engelsche scheepen in een hachelyk gevecht, dewyl hy meest in 't voorste van zyn smaldeel was. Zyn bezaansroede werdt midden door geschooten, en al zyn rondthout zoo beschaadicht, dat hy zeer reddeloos en onmaghtigh wierdt. Dus leggende, zaghy drie Kapiteinen van zyn smaldeel boven hem leggen, zonder de vyanden te naderen: dies zondt hy een snaau naar hen toe, met bevel, dat ze nader zouden koomen: maar in plaats van dat t'achtervolgen, deden ze geen vlyt altoos om van plaats te veranderen. Een van de gemelde drie, voerende een schip met tzeventigh stukken, braste

dan 't een en dan 't ander zeil tegen de mast, en bleef zoo aan bakboordt van Van Nes leggen, die de vyandt te stuurboordt van zich hadt. De mist of rook wat opklaarende, zag van Nes drie vyandtlyke scheepen, 't zy branders of andere, branden. Daarna, terwyl van Nes bezich was om voor zyn groot marszeil, dat stukken was geschooten, een voormarszeil aan te slaan, en zich weer klaar te maaken, was Prins Robbert met noch eenige andre Engelsche scheepen hem voorby geschooten, de blinden voor de boegh byzettende, en licht af voor hem heenen loopende: maar zy kosten 't voor den L. Admiraal de Ruiters niet overhaalen, waar om zy bystaaken. De L. Admiraal Bankert, ziende dat de Franschen geen standt hielden, vondt ongeraaden hen lang te volgen, om niet te verre van 't gros van 's Landts vloot af te wyken, en wendde het naar de Ruiters esquadre, zich daar by voegende, om 't esquadre der roode vlagge met te meer krachts aan te vallen. Hier door werdt Prins Robbert de last te zwaar, men gaf van alle zyden vreeslyk vuur op hem en de zynen, en dreef hem om de West. Men zag hem te dier tydt Noordtwest aan, en de Franschen Oost aan loopen, waaijende de windt toen uit den Zuidtzuiddwesten. De Ruiters, van Nes, en Bankert, vervolgden Prins Robbert en 't esquadre der roode vlagge, dat te vergeefs hulp van de Fransche verwachtte, tot ontrent twee uren naa de middagh. Ondertusschen was de L. Admiraal Tromp met zyn esquadre, en 't esquadre der blaauwe vlagh, in 't Noorden t'eenemaal uit het gezicht geraakt. Derhalven oordeelde de Heer de Ruiters, dat hy met de zynen noodzaakelyk diende te wenden, om Tromp op te zoeken, en des noodts t'ontzetten. Hy braste zyn voormarszeil tegen, en hieldt het met zyn en Bankerts esquadre voor windt af, naar 't geschiet toe, dat men Noordtoost van zich tusschen Tromp en Spraghs esquadre hoorde. Prins Robbert dit ziende, en zoo bekommert voor Spragh als de Ruiters voor Tromp, heeft insgelyks met de zynen gewendt, en zeilde aan bakboordt, doch even buiten schoots van de Nederlanders, eenen streek met hun heenen, en Estrée met de Franschen volgde d'Engelschen, maar wat verre achter aan. De L. Admiraal Tromps esquadre was ontrent ten negen uren tegens d'achterhoede der Engelschen, het esquadre der blaauwe vlagh,

aan gewendt. Hy werdt van den Admiraal en Ridder Spragh, met het topzeil op de mast, kloekmoedighlyk ingewacht. Doch eenige Engelschen verhaalen, dat Spragh met dit inwachten Prins Robberts ordre te buiten ging, en dat hem belast was, en hy belooft hadt, met zyn esquadre ontrent Prins Robberts esquadre te blyven, en niet van zyn zyde te wyken, daar hy nu ver in ly van al de rest een afgezonderd gevecht aanging. Doch wat daar van zy, 't is altydt zeeker dat hy, toen hem Tromp ten stryde vorderde, niet met eere kon afwyken, en noodig oordeelde hem zonder te aarzelen 't hoeft te bieden. De Viceadmiraal Sweers was met zyn smaldeel d'eerste die met de voorste scheepen der blaauwe vlagge, Johan Kemthorn, en den Graaf van Ossery, den strydt begon: en korts daarna raakten beide d'Admiraalen, Tromp en Spragh, aan den anderen, elk gevolght van de zynen. Sweers drong zoo sterk op Kempthorn aan, dat hy eindelyk genoodtzaakt werdt te deinzen: 't welk de meeste scheepen der blaauwe vlagge deed afzakken, werdende van de Nederlanders kort gevolght. Maar Tromp en Spragh bleven elkanderen, d'een met het schip de Goude Leeuw, d'ander met de Royale Prins, zonder zeil te reppen, ontrent zeven glaazen, dat zyn drie uren en een half, op zyde leggen, zonder ophouden op elkander schietende met geschut en musquetten: en zoo gelukkelyk voor Tromp en de zynen, dat daar iet voorviel, 't geen zoo onmooghlyk schynt als 't waarachtig is: te weeten, dat men zes geheele glaazen (te weeten, drie geheele uren, beginnende een vierendeel uurs naa achten, en eindigende een vierendeel uurs naa elven) vocht, eer dat iemant op Tromps schip, onder vierhonderdt en in de tzeventigh menschen, gequetst of bezeert werdt: 't welk niet anders kon aangemerkt worden dan voor een wonderlyke bewaaring, in zoo groot een gevaar, niet by geval geschiet, maar door een goddelyke bestiering en hulpe. Ook schryf ik dit niet uit een los gerucht, maar uit een geloofwaardigh bericht der geenen die 't den Heer Tromp en andre ooghetuigen meer dan eens hoorden verhaalen. De meeste koegels vloogen mis of over 't schip heenen. Ook werdt met geen minder zekerheit vertelt, dat de L. Admiraal de Ruiters insgelyks met groot geluk vocht, en weinig dooden en gequetsten kreegh: 't geen zommigen bewoogh te

zeggen, dat het scheen als of men de koegels van zyn schip zag afstuiten. 'T is ook zeker dat men den Heer de Ruiters, in 't midden van 't gevecht, tegens iemand hoorde zeggen: *Ik bidt u ziet dit werk eens aangaan, ziet de koegels eens vliegen, en hoort ze eens snorren en huilen, en evenwel ons wandt staat noch, en ons volk is noch meest gezondt.* Verscheide andere scheepen spraaken van gelyk geluk: en 't is zeker dat het getal der dooden en gequetsten ten einde van den slag zeer klein was. Dan 't schip van Spragh werdt zoodaanigh getroffen, dat hy ten twaalf uren op den middagh de vlucht moest neemen; doch de L. Admiraal Tromp wilde hem niet verlaten, en schoot al volgende hem zyn zeilen en rondthout van boven neêr, met naamen zyn bezaans mast. Ook hadt hy ('t geen de Graaf van Ossery naderhandt aan den Heer Tromp mondeling betuighde) op zyn schip eerlang ontrent vierhonderdt dooden en driehonderdt gequetsten. Vyftien of zestien scheepen van Spraghs esquadre stonden hem trouwelyk by. Hier door raakte Tromp zoo verwerdt onder de vyanden, die van alle kanten op hem troffen, dat hy zeer reddeloos werdt. Het hing dien dag met zyn schip den gouden Leeuw meenighmaal als aan een zyden draadt, door de meenighvuldige branders, die daar op afquaamen, en t'elkens werden afgeweert, vernielt, of vergeefs gespilt. Hy hadt tot eersten Kapitein op zyn schip den dapperen Thomas Tobias, een Yr van geboorte, en Roomschezint, doch een groot liefhebber van den vryen Staat, die voor deezen als Kapitein op verscheide oorloghscheepen 't gebiedt hadt gevoert, en altydts om zyn trouw en vroomheit was bedankt. Dees gaf nu op nieu groote blyken van zyn beleid en kloekmoedigheid; doch eindelyk werdt het schip door 't groot getal der vyanden zoo doornagelt, dat zyn masten dreighden buiten boordt te vallen. Waar op hy uit de vloot moest wyken, en de L. Admiraal Tromp ging over op het schip de Komeetstar; daar hy zyn Admiraals vlagh liet waaijen, en hieldt zich geduurigh ontrent den Royalen Prins, het schip van Spragh, die op het schip de Sint Joris over ging, en met het zelve de Royale Prins, die groot gevaar liep van veroverd of verbrandt te worden, beschermde zoo veel als hy kon. Ook zag men Kempt-horn met zyn smaldeeling van scheepen daar weêr naar toe wen-

den, waar door 't gemelde schip van 't blaauw esquadre zoo zeer werdt omringt, dat 'er geen kans was om 't zelve te vermeesteren, of door branders te vernielen. In dit gevecht werd de Sint George, of de Sint Joris, zoo reddeloos geschooten, dat d'Admiraal Spragh zich genoodtzaakt vondt dat schip te verlaaten. Hy ging dan in zyn sloup, met voorneemen, om zich in den Royalen Charles te begeeven. Doch hy hadt geen tien sloups langhte geroeit, of een koegel, die dwars door de Sint Joris passeerde, brak de sloup, of trof den sloup zoodaanig, dat hy last gaf terstondt weer naar de Sint Joris te roeijen: maar 't was te laat: want eer men binnen 't bewerp der touwen kon koomen, zonk de sloup, en men zag den Admiraal Spragh jammerlyk verdrinken. Hy werdt van d'Engelschen, dat vremdt was, gevonden met het hoofd en de schouders boven waater, en echter zonder leven. Zyn armen waaren door een doodelyke kracht zoo vast geklemt aan eenigh deel van de sloup, dat men groote moeite hadt om die los te krygen. Dit was het deerlyk einde van den Ridder Eduard Spragh, den dappersten der Engelsche Admiraalen, die van vrienden en vyanden, om zyne manhaftigheid en heusheit, werdt gepreezen, en uit meedoogen betreurt. Met hem verdronken de Heeren Litleton, Smithe, en anderen, en de sloup van de Sint Joris, die 't lichaam van Spragh bequam, vischte zyn Luitenant, doch half doodt. Ondertusschen werdt by Tromps esquadre noch hevigh gevochten tegens 't blaauw esquadre en de beschermers van 't schip van Spragh: en in deezen standt van zaaken quam de Ruiter met zyn en Bankerts esquadre ontrent ten vier uren by Tromp. Daar zag men dat meest al de scheepen van de blaauwe vlagh schrikkelyk waaren beschaadight, en dat veele hunne masten of stengen hadden verlooren, en andere rampen geleden: 't schip van Spragh werdt masteloos door een fregat gesleept, en 't stondt geschaapen dat 'er 't geheele blaauw esquadre zou gekleeft hebben, ten ware het Prins Robbert met de zynen hadt ontzet. Ook hadden ze alles bygezet, om niet te laat te koomen: en gelyk de Ruiter zich by Tromp voeghde, zoo begaf zich Prins Robbert by Spragh. Ossery lagh toen aan 't roer van den Royalen Prins, met twee fregatten by zich: daar Prins Robbert noch twee fregatten by zondt, om dat redde-

loos schip te meer te verzekeren, en uit het gevaar te sleepen. De L. Admiraal Tromp rangeerde zich met zyn byhebbende scheepen onder de hooftvlagge, en ontrent ten vyf uren staaken 't de Ruiters, van Nes, Bankert en Tromp, wederom by, en op de vyanden, die toen de loef van hun hadden, aan, en men raakte op nieu aan elkanderen, en in een verschrikkelyk gevecht. De gantsche zee stondt in vuur en vlam, die, door den dikken rook, gelyk blixemstraalen uit een donkre locht uitborst. Elk verging 't hooren en zien door de duisterheit der buskruidtdamp, en door de donderslaagen van zoo veel duizenden stukken geschuts, en 't balderen van zoogroot een meenighte van musketten als 'er geduurigh vuur gaven. Hier vertoonde zich de schrikkelykheit van den oorlogh ter zee aan alle kanten. De koegels, bouten, schroot en splinters vloogen van alle zyden, met een ysselyk gekraak en geknars van al wat getroffen wierdt. De zee werdt met lichaamen, door geen eene soorte van doot omgekoomen, bezaait. Zommigen moesten door 't scherp, anderen door splinters, anderen door 't vuur, anderen in 't water sterven. 'T gekryt en 't gejammer der gequetsten en stervenden vervulde verscheide scheepen, en hy moest een hert van steen of harder dan metaal hebben, die 't vergieten van zoo veel Christen bloedts met drooge oogen kon aanschouwen. Dit was het deerlyk lot der twee vermaardtste zeevolken, wel eer door de banden van eenen godtsdienst, en van 't naaubschap, aan een verknocht, en die nu hunne uitterste krachten inspanden om elkanderen te vernielen: doch de Nederlanders door den uittersten nootd geperst, hebbende geen ander middel om den Staat van 't Vaderlandt voor zyn ondergang te bevryden. In dat zwaar gevecht werdt Prins Robert door verscheide van zyne beste Kapiteinen trouwelyk geholpen: met naamen, door den Heer John Herman, den Graaf van Ossery, Johan Kempthorn, en de Kapiteinen Davis, Stont, Legge, Berry, Earnly, Roger Striklant, Karter en anderen. Doch de Ruiters, van Nes, Bankert, en Tromp, drongen zoo sterk op hen in, en vochten zoo dapper, dat d'Engelschen genoegh te doen hadden om 't Admiraalschip van Spragh, den Royalen Prins, en andere beschaadighde en reddelooze scheepen, te beschermen en uit het gevecht te sleepen. Men hadt groote moeite

aangewendt, om 't schip van Spragh met branders aan te steeken: doch men kon 't door de tegenweer der omleggende Engelschen niet aan boordt koomen. Een der Nederlandtsche branders raakte aan drie Engelsche fregatten vast, doch smeulde alleen zonder branden, en d'Engelschen ontquaamen 't gevaar. Ontrent ten half zeven uuren raakten twee Engelsche branders, en een van hunne oorlogscheepen in brandt, en een ander oorlogschip zagh men zinken. Ook was het jacht de Henriette aan de zyde van Ossery gezonken. De Graaf van Estrée lagh nu met het Fransche esquadre op een bequaame veerte boven windt van Prins Robbert, en bleef daar leggen, zonder op de Nederlanders af te koomen, die zoo lang vochten tot dat Prins Robbert en d'andre Engelschen ontrent ten zeven uuren afweeken, en van de Nederlanders tot naa zonnen ondergang werden gevolght. D'Engelschen hebben 't naar hunne kust over gewendt, en dienden zich van de nacht, om 't schip van Spragh, en andre scheepen die zeer reddeloos waaren, en aan 't rondthout zeer beschaadight, met fregatten wegh te sleepen. Dus keerden ze weêr naar hunne kusten en havens, en ruimden de zee. De Heer de Ruiters dankte Godt dat 's Landts vloot in dien harden strydt de zee hadt behouden, en de vyanden gedwongen 's Landts zeegaaten te verlaaten. Als iemandt hem geluk met den zeegen wenschte, en zich verheughde dat Godt hem wederom in zoo veel gevaar by 't leven hadt bewaart, was zyn antwoordt: *Myn leven is niet, 't is ten dienst van 't Vaderlandt. Doch ik zou wel zoo lang wenschen te leven, dat ik 't zelve moght herstelt zien, en daar 't myne toe doen. Dan zoo 't Godt niet belieft, ik ben oudt, en des levens en der moeite zat.* Hy zey tot zyn Predikant Westhovius, *Nu magh men zeggen, ziende op zeeke schriftuurspreuk, Heeden heeft de Heere heil in Israël gegeven, onze gebeden verhoort, en voor ons gestreeden: en tegens een ander, wat zal ik zeggen? Monden en tongen ontbreeken ons om Godts goedtheit, aan ons betoont, naar waarde te melden en te verkondigen.* Ook heeft men hem 's avondts over taaffel hooren zeggen: *De zeegen is groot, moghten wy slechts 't geluk hebben van recht dankbaar te zyn.* Hy beriep noch dien zelve avondt de L. Admiralen, Bankert, van Nes en Tromp, aan zyn boordt, daar verstaan werdt, dat, nu men,

volgens het oogmerk van den Staat, en 't besluit op den twaalfden der maandt genoomen, de vyanden van 's Landts kusten hadt verdreeven, men met 's Landts vloot (dryvende naa 't gevecht ontrent negen mylen Noordtwest van Texel) in 't Noordtwest tusschen het Texel en 't Vlie, die eilanden in 't gezicht, ten anker zou koomen, en de gemelde zeegaaten verder veiligen voor de scheepen die uit het Oosten of het Noorden te gemoet werden gezien. Daarna verstondt de Heer de Ruiters dat de Viceadmiraalen, Jan de Liefde, en Isaak Sweers, hun leven, in 't manhaftig betrachten van hunnen plicht, voor 't Vaderlandt hadden gelaaten: en ook de Kapiteinen, Jan van Gelder, de Ruiters behoudtzoon, David Sweerius, Hendrik Visscher, en Dirk Jobszoon Kiela. Van Gelder was de buik wegh geschooten. De Kapitein Jan Dik was zwaarlyk in zyn been gequetst, en de Kapitein Jan de Jong werdt aan zyn oog gewondt. Ook werden Joris van Andringa, de Ruiters Secretaris, en Jonker Henrik van Eeden, met schroot in de beenen geschooten. Wyders hadt men in 's Landts vloot weinig gequetsten en dooden: ja in 't gantsche esquadre van Amsterdam vondt men niet meer dan 71 dooden, en 120 gequetsten, en in d'andre esquadres naar gelang. Niet een eenigh oorloghschip werdt aan de zyde der Nederlanders vermist of verlooren. Doch zy raakten vier of vyf branders quyt. Het brandtschip d'Eenhoorn werdt in den grondt geschooten, maar de Kommandeur Willem de Rave met zyn volk geberghet. De scheepen van den L. Admiraal Tromp, en den Schoutbynacht de Haan, en van de Kapiteinen van Braakel en Jan de Jong, moest men daarna opzenden, om binnen gaats herstelt te worden. Al d'andere bleven in zee, en hermaakten hunne zeilen, staande en loopende wandt, rondthout, en al 't geen buiten gedaan kon worden. Maar d'Engelsche vloot was zoo gehavent en reddeloos, dat ze noodtzaakelyk de zee moest verlaaten. Ook was 't getal der dooden en gequetsten aan hunne zyde ongelyk grooter dan aan de zyde der Nederlanders. In 't schip van Prins Robbert waaren 't zestigh dooden of doodelyk gequetsten, in dat van Spragh noch meer: doch de doodt van dien dapperen Admiraal was hun grootste en smertelykste verlies. Ook sneuvelden noch twee voortreffelyke Zeekapiteinen, Willem Reves, en Heyman,

en de Landtkapiteinen de Neve, en Merrywater, en ook de Heer May, die vrywilligh diende. De Ridder Johan Kempthorn, Vice-admiraal, de Kapiteinen Kourtney, Haward, en Willem Jennings, waaren gewondt. Aan de Fransche zyde, daar 't minst gevochten werdt, hadt men ook de minste dooden, en onder de zelve den Kapitein d'Estival. Onder de gequetsten waaren de Ridder Montbrun, en de Kapitein Jakob d'Oleron. En gelyk de Nederlanders niet een oorlogschip hadden verlooren, zoo hadt men een of twee van de grootste Engelsche scheepen zien zinken, en zes of zeven zien branden, zonder dat men wist of het branders of andre scheepen waaren: ook houdt men dat ze ten minsten acht of tien branders verlooren: anderen begrooten 't getal wel op twintigh, doch telden daar onder eenigh kleen vaartuigh: onder anderen hadt de Kapitein Jan van Braakel een Engelschen brander genoomen, die op werdt gezonden. Naa 't eindigen van den slag, werdt den zelve avondt noch by den Heer de Ruiter, met de L. Admiraalen Bankert, van Nes en Tromp, overleidt, wie voor eerst, in plaats van de Viceadmiraalen de Liefde en Sweers, de vlagh zouden voeren, en zyn daar toe, tot naarder ordre, op 't behaagen van zyn Hoogheit, verkooren de Schoutenbynacht Jan van Nes en Jan de Haan, en de Kapitein Kornelis de Liefde, als d'outste in rang in 't Rotterdamsch esquadre, werdt op gelyke voet gestelt tot Schoutbynacht van de Maas, in plaats van Jan van Nes. Tot Schoutbynacht van Amsterdam werden verscheide persoonen voorgeslaagen: doch de meeste genegentheit viel op den Kapitein Engel de Ruiter, dewyl anderen, die daar toe wel naarder scheenen, door ongezondtheit werden geoordeelt onbequaam te zyn. De Heer L. Admiraal de Ruiter schreef daar over aan zyn Hoogheit den Prinsse van Oranje, en gaf rondelyk te kennen, *dat de L. Admiraal Tromp en andere Leden van den Krygsraadt geneegen waaren zyn zoon tot die waardigheit te verkiezen: maar dat de Kommandeur van Meeuwen ouder Kapitein was, en de vlagge als Schoutbynacht zoude toekoomen, en geen reeden wist waarom hy zoude worden voorby gegaan.* Daar by voegende, *dat, wanneer zyn Hoogheit zulks zoude gelieven goedt te vinden, hem dan zeer aangenaam zou zyn dat zyn Hoogheit alsdan zynen zoone Engel de Ruiter met de*

Kommandeurs plaats geliefde te begunstigen, 't welk hem wat luister zou geeven, en aanmoedigen om zich in zyn jonge jaaren te beter te draagen, gelyk hy zich in de gevechten van het verleeden en dit loopende jaar al vry wel hadt gequeeten. Op dit schryven werdt geantwoordt, dat men daar in zoude doen 't geen men zoude oordeelen ten dienst van den Lande te zyn: waar op daarna de Krygsraadt den jongen de Ruiter met eenpaarige stemmen tot Schoutbynacht van Amsterdam, by maniere van voorraad, aanstelde. Den tweeëntwintighsten van Augustus, voor den dagh, wende 's Landts vloot van de gronden van Texel, en met zonnen opgangk werdt weêr naar landt gewendt, en men quam ten negen uren tusschen Texel en 't Vlie, de Koogh Zuidtzuiddoost drie mylen en een half van hun af, ten anker, zonder eenige vyanden om hend of van verre te zien. De windt was toen Westzuidtwest, en den Engelschen dienstigh om weer af te koomen, indien ze in staat waaren geweest om 't gevecht te hervatten. 's Landts vloot lagh nu daar zich te vooren de vyanden hadden geposteert, en elk was even beezigh om alles te herstellen, en zich weer klaar te maaken. De gequetsten werden naar Texel, en voorts naar Amsterdam, en andre naastgelegene Steden, gezonden. De doode lichaamen van den Viceadmiraal Sweers, en der Kapiteinen, van Gelder, en Sweerius, braght men naar Amsterdam. Het lichaam van den Viceadmiraal de Liefde werdt over Amsterdam naar Rotterdam gevoert. Daarna heeft men de gemelde lyken met een treffelyke uitvaart, en veel eerbewys, als Helden, voor 't Vaderlandt gestorven, ter aarde gebraght. De beschuldigingen, wel eer tegens de Liefde en Sweers ingebraght, veranderden nu in lykklaghten of lofdichten, en alle faamvlekken waaren door hun bloedt afgewischt. De Viceadmiraal de Liefde werdt door den Dichter J. van den Vondel met dit grafschrift vereert:

*Hier rust 's Landts LIEFDE, of eer een deel gescheurt aan flenteren,
Hy schuwde schutgevaart van verre, en paste 'nteren,*

Getroost te winnen, of te sterven als een Heldt.

Beleidt en moedt betoomt al 't Britsch en Fransch geweldt.

Maar ter eere van den Viceadmiraal Sweers werdt in de Oude

Kerk t'Amsterdam, daar hy begraven leit, op kosten van den Staat, een heerlyk graf- en gedenkteeken van witte marmorsteen opgericht, verciert met zyn borstbeeldt, in den steen, een weinig van den grondt verheven, uitgehouwen, en omringht met zegen-teekenen: voorts met een byschrift, meldende het kort begrip van zyn leven, dapperheit en diensten. Hy hadt in zyn jeught lang geworstelt met allerley tegenspoedt, meermaalen vyandtlyke gevangnissen bezuurt, en zomtydts met lyfsgevaar. In meenighte van voorvallen hadt hy den Vaderlande trouwelyk gedient, en zich in alle zeegevechten, daar hy bescheiden was, het zy onder den ouden L. Admiraal Marten Tromp, het zy onder den Heer de Ruitter, manhaftig gequeeten, en veel lofs verdient. Dus was hy, door zyn eigen deught, uit een geringen staat, van trap tot trap, tot het Viceadmiraalschap van Hollandt, onder d'Amiraaliteit van Amsterdam, opgeklommen. Ook werdt zyn verstandt en beleidt zoo zeer gepreezen als zyn kloekmoedigheit, en van hem werdt getuight, *dat hy was kloek van hert, wel ter taal, en wel ter pen.* Zyn grafschrift, in 't Latyn t'zyner eere gestelt, luidde, in Hollandtsch vertaalt, als volgt:

HIER LEIT ISAAK SWEERS,
DIE DEN HELDENAARDT, DIEN HY, DOOR 'T LOT DER
GEBORTE EN ZORGHVULDIGE OPVOEDING,
VAN ZYNE OUDEREN ONTFING,
GODE EN DEN VADERLANDE TOEWYDDE.

D'eerste gronden der krygsoeffeningen te lande en te water heeft hy in Westindie geleidt. Weér in 't Vaderlandt gekeert, en beslooten hebbende langs den koningklyken wegh naar eere te streven, kon hy zich op 't landt niet houden, en t'zee gegaan, heeft hy alle krygsbedieningen van onderen op in zyne jongkheit moeten doorworstelen. De Mahumetaansche rovers heeft hy dikwils verdreven, en de Middelandtsche zee voor de Hollanders geveilicht. Hy gaf zoo veel blyken van deught, dapperheit en voorzichtigheit, dat hy, naar 't oordeel van allen, al de hooghste ampten verdiende, en van de Edele Moog. Raaden ter Admiraaliteit de

naaste plaats onder de hoogste Zeeoversten verkreeg: en terwyl hy die waardigheid als Viceadmiraal bekleedde, is hy in dat onlanghs derde en leste gevecht, tegens de zeer magtige vlooten der Koningen van Vrankryk en Engelandt, dapperlyk en edelmoedighlyk strydende, met een koegel doorschooten, den 21 van Augustus des jaars MDCLXXIII heerlyk gestorven: en heeft den Vaderlande d'overwinning, 's Landts ingezetenen een groot verlangen naar zyn persoon, en den naakomelingen een voorbeeld tot navolging nagelaaten. De Zeeraadt der vereenighde Provincien t' Amsterdam heeft den grootmoedigen Heldt dit gedenkteeken, dat hy aan de Republyk wel verdiende, in den jaare MDCLXXIV opgerecht.

De beschuldiging, boven gemeldt, als of hy zich in den slag van den veertienden Junius wat achterlyk hadt gehouden, hieldt de Heer de Ruiters uit partyschap en verkeerde driften te zyn voortgekoomen. Ook weet ik uit den monde van een der voornaamste Bevelhebbers, hoe eenige Leden van den Krygsraadt te dier tydt geloofden, dat zeeker Officier in 't Amsterdamsch esquadre, uit loutre nydt, met quaadtspreken en achterklap, den beschuldiger van den Heer Sweers gaande maakte, om hem te betichten, hem poogende een lak op den hals te werpen, uit zyn dienst te stooten, en zich zelve in zyne plaats te dringen. De Heer de Ruiters hadt nu zyn byzondere droefheit, en proefde in 't midden van den zeegen, dat het zoet niet zonder zuur was, door 't sneuvelen van zyn behoudtzoon, den Kapitein Jan Pauluszoon van Gelder, dien hy hoogh achtte, en naar zyn waarde betreurde. Doch hy maatighde zyn rouw met zyn gewoonlyke gelykmoedigheid en gedult, zeggende tegens iemand, die zyn verlies tegens hem beklaagde, *Ik weet dat dit de vruchten van den oorlogh zyn, dat ik my zelve Gods wille moet onderwerpen, en daar in te vrede zyn. Heeden was 't zyn beurt, en morgen zal 't misschien de myne zyn.* Ook hadt hy, weetende in wat gevaar hy geduurigh moest leeven, de doodt altydts voor oogen, en zocht zich daagelyks met godtvruchtige betrachtungen

tot een zaligh einde te bereiden: ook is my uit de getuigenis van vrienden, die 't gezien en gehoord hebben, gebleeken, dat hy ten dien einde zeeker boek, genoemd *Vertrouwing der geloovige ziele, tegens de verschriklykheden des doodts*, een stichtelyk werk, dat door Karel Drelinkourt, Predikant te Charenton, in 't Fransch was gestelt, en zedert door iemand in 't Hollandtsch vertaalt, geduurende den zeetoght van deezen zoomer, tot drie-maalen toe van vooren tot achteren uit las. En dus was onze Zeeheldt de doodt t'aller uure getroost, 't welk in een Christen, die een beter en eeuwigh zaalig leven te gemoet ziet, de grootste prikkel tot rustige kloekmoedigheid verstrekt. De gemelde Kapitein van Gelder werdt ook van zyn schoonbroeder, den geleerden Predikant Bernardus Somer, met een treffelyk Latynsch lykdicht vereert, en betreurt. Maar de blydtschap over 't verdryven der vyandtyke vlooten van 's Landts kusten en zeegaaten vondt meer vats op de gemoederen der ingezetenen, dan de rou over de gesneuvelde Helden, en elk verhief de groote diensten, door den L. Admiraal de Ruiter den Staat in deezen zoomer gedaan; zyn naam, te vooren genoegh vermaardt, steeg nu noch hooger in den top der doorluchtigheid, en de galm zyner glory klonk door alle gewesten. Eenigen gaven hem, den tytel van *Redder des Vaderlandts*, en men zagh eerlangh zyn afbeelding in print ten toon hangen, met dit byschrift:

*Aanschou den Heldt, der Staaten rechterhandt,
Den Redder van 't vervallen Vaderlandt,
Die in een jaar twee groote Koningkryken,
Tot driemaal toe, de trotze vlagh deed stryken,
Het roer der vloot, den arm daar Godt door streë.
Door hem herleef de vryheit en de vree.*

III.

MICHIEL DE RUITER.

Dusdaanig was het eindt van den Heere Michiel de Ruiter, nu Hartogh, Ridder, L. Admiraal Generaal van Hollandt en West-

vrieslandt, die achtenvyftig jaaren lang, van 't elfde jaar zyns ouderdoms af, de zee hadt bevaaren, en van 't allerlaaghste tot dien hoogen top van eere, langs alle trappen der scheepsbedieningen, opklom. Van wien met waarheit wordt getuight, dat hy, in 's Landts dienst en eedt getreedē, nooit naar eenig ampt met gunstjaght stondt, en dat hem alle waardigheden, dat zeldtzaam is, zonder daar ooit om te spreken, van zelfs, door zyn verdiensten, zyn t'huis gebraght, en opgedraagen. De glans der eere, en glory, die veelen 't gezicht ontrent de kennis van zich zelve verblindt, en tot ydelen roem, of fiere grootsheit vervoert, hadt hem nooit bedwelmt. In zyn grootheit bleef hy klein: dankbaar jegens zyn weldoenders, eerbiedig jegens zyn meerderen, beleeft ontrent zyns gelyken, meewaarig en gespraakzaam jegens zyn minderen, en elk, zoo veel hy kon, verplichtende. Dus wou hy 't hert van allen die hem kenden: verkeerende met luiden die in zynen laagen staat zyns gelyken waaren geweest met zulk een ongemaakte heusheit, dat ze met d'oude gemeenzaamheit, die zy in zyn kleenheit met hem gehadt hadden, daarna in zyn hoogsten staat levende, licht zien konden, dat hy wel van staat was veranderdt, maar niet van aardt. Ja zelfs in 't midden van zyn grootheit vondt de grootsheit zoo weinig vats op hem, dat hy, ten tyde toen 'er vlooten van tnegentig of honderdt scheepen, en veel duizenden van matroozen en soldaaten onder zyn gebiedt stonden, zich zelve van een enkel knecht liet dienen, en zonder anderen nasleep van gevolgh te voorschyn quam. Hy schaamde zich ook zyn voorgaande geringheit niet, maar vertelde dikwils in gezelschappen en op maaltyden, zelfs in 't byzyn van groote persoonaadjen, hoe hy in de lynbaan plagh te gaan, en voor jongen plagh te vaaren: vermaanende zomtydts de slechte matroozen, dat ze op zyn voorbeeldt mosten zien, en, gedenkende wat hy geweest was, moedt houden; op hoope dat ze, zich wel draagende, ook gevorderdt zouden worden. Nooit plaght hy ydelyk te roemen over zyne daaden, noch die van andre te verachten: maar anderen de verdiende eere geevende, heeft men meermaalen gezien dat hy d'uitkomst der zeegevechten en overwinningen aan de Heeren Staaten overschryvende, met zulk een ingetoogentheit en zeedigheit van zich zelve en zyn bedryf gewagh maakte, dat

hy zyne glory eer scheen te verkleenen dan te vergrooten, en dat men de zaak gemeenlyk grooter bevondt dan hy ze verhaalde. Hier door hieldt hy zich buiten nydt, maar niet buiten lof, die hem van zelf genoegh volgde. Maar hy was zoo vry van faamziekte, dat hy nooit lofredenen, daar men zyn naam, wegens zyn verrichtingen, door zocht te verheerlyken, wou aanneemen, en hy werdt, als hem eenige loftuitingen voorquaamen, daar over beschaamt en bezwaart, jaa ook eenigzins bevreest: hebbende het ooge op den uitgang van Herodes Agrippa, die Godt d'eere niet gaf, en zeggende, *dat Godt hem dan zou verlaaten, als hy die lof aan zich zou laten leunen*. Ook was hy gants niet bekommert wat men by zyn leven van hem zou zeggen, of na zyn doot zou moogen schryven. *Ik wil wel*, zeide hy, *van niemandt genoemt noch opgehaalt worden, als ik slechts myn gemoedt magh voldoen, en myn ordres wel uitvoeren*. 'T is ook zeker dat hy nooit wou toestaan dat men de merkwaardighste voorvallen van zyn leven uit zyn daghbeschryvingen zou trekken, om die aan den dagh te geeven: en dat hy, om zulks te beletten, veele blaaden uit zyne aantekeningen lichtte, en verbrandde: geevende geen andre reden, dan *dat hy niet, en Godt alles hadt gedaan*. Ook weet ik, dat als zyn schoonzoon de Predikant Sommer hem iet aanmerkelyks hoorde vertellen, en daar op vraaghde waar en op wat tydt, jaar of dagh, dat was geschiedt, hy terstondt zweegh, en niet meer wilde zeggen: denkende dat het zyn schoonzoon zoude aantekenen, om 't in eenige Historie te brengen: en meenende dat zyn bedryf geen Historie waardig was. Hy erkende op een aanmerkenswaardige wyze aller menschen en zyn eige krachteloosheit en niettigheit, en de noodzaakelykheit van Godts genade en hulpe in 't byzonder, en zyne voor- mede- en uitwerking in 't gemeen. Dit gevoelen braght hy in zyn bediening (byzonderlyk in groote voorvallen, hoedaanig de zeeslaagen zyn) zoodaanig te pas, dat hy voor 't aangaan der zeegevechten met vierige gebeden de goddelyke bystandt zocht te verwerven: als weetende dat hy zonder Godt niet vermoght. Voorts in dat gevoelen op Godt betrouwende, kon hy in de felste gevechten zyne zaaken met bedaarden gemoede verrichten, en uitvoeren. In de kunst van 't stuurmanschap, en 't geen daar toe behoorde,

was hy zoo geoeffent, dat hy veele Stuurluiden in kennis en ervaertheit te boven ging. Hy hadt in zyn tydt een scherp gezicht, en was zeer opmerkende, waar door hy op d'opdoening der landen en kusten, strekking der stroomen, gelegenheit der havens, zanden, banken, gronden, en ondiepten, te naauwer lette, en alles in zyn geheugenis prentte, en in zyn daghverhaalen aantekende. Hy wist ook, zelf in de kajuit blyvende, nette staat te maaken van den voortgangk van 't schip, alleen uit het gehoor en de beweeging. Zyn ongekreukte kloekmoedigheid, die zich in 't hachelykste gevaar en in de meeste verlegentheit altydts liet zien, en zyn schrandre voorzichtigheit, (die twee grootste oorlogsdeughden) waren in zeven oorlogen, meer dan veertig gevechten, en vyftien groote zeeslaagen, zeven onder zyn eigen opperbeleidt, aan vrienden en vyanden gebleeken. Zyn lange ervaertheit verschafte in alle voorvallen raadt, en geen Zeeoverste wist met meer znedigheid voordeelige vechtplaatzen te kiezen; op winden en stroomen acht te geeven; de loef te zoeken, en te winnen; de zynen met seinen in ordre te brengen en te houden; tydt te kavelen; gevaarlykheden te voorzien, voor te koomen of af te wenden; den vyanden voordeel af te zien, en krygskonsten uit te vinden, om hun afbreuk te doen. Hier over stonden de vyanden meenighmaal verbaast, en verwonderden zich ten hooghsten over zyn wonderbaar beleidt. Zyn zorghvuldigheid liet het nooit op anderen geheel aankoomen: en hy begaf zich op het minste gerucht, en dat dikwils 's nachts, naar boven, en nam by dagh en nacht op alles, zelfs op de kleinste dingen, acht: zoo dat de zynen, op zyn beleidt en zorgh gerust, met te grooter vertrouwen en moedt de vyanden dorsten aantasten. Hy was zoo voortvarende, dat hy nooit en nergens te laat quam: altydt voor de tydt gereedt. Ook kon hy niet minder verdraagen dan langhzaamheit en uitstel van iet dat noodig was. Voor de matroozen droegh hy altydts groote zorg, om hen gezondt en wakker te houden. Hy liet ze nooit leedig, op dat ze 't scheepswerk te beter gewendt zouden worden, en hieldt steeds naauwe ordre en strenge tucht in de vloot, om overal de moedtwil in toom te houden, en de weerspannigheid voor te koomen. In 't kort, al wat ooit in veele treffelyke Zeeoversten stuksgewys werdt gepreezen, was by hem

in alle deelen en in 't geheel: en men hielt hem met recht voor een volmaakt Admiraal, ten aanzien van al de zaaken, die tot het bedienen van zyn ampt werden vereischt. Ook diende hem 't geluk in meest al zyn aanslaagen en stryden, weinige uitgezonderdt: en als 't hem gelukte, gaf hy Godt, gelyk boven is gemeldt, alleen d'eere, zeggende, *dat men geen zeegen kan bevechten zonder de goddelyke hulpe*. Zyn ongeveinsde godtvruchtigheid vertoonde zich in al zyn bedryf. Geen Christen Heldt kon Godt meer vreezen, eeren, liefhebben, betrouwen, en den godtsdienst met meer yver behartigen. Het hooren der predikatien, dat hy niet licht verzuimde, was zyn hooghste vermaak. En hy streedt zoo wel met de gebeden als met de wapenen: beginnende nooit zeegevecht voor dat hy Godt eerst in zyn kajuit om zyn hulpe en zeegen hadt aangeropen. De heilige Schriftuure las hy onophoudelyk, en besteedde daar in als hy aan landt was meest alle de wintersche avonden: leezende dan over luidt by zyn huisvrouw en kinderen, om die met eenen door dat gehoor te leeren en te stichten. Behalven de heilige Schrift las hy weinige en byna niet dan Theologische boeken. Hy betoonde zich ook als een voorzanger in de Christelyke sloopsoeffeningen: en zong gaarne Psalmen; want hy was een goetd zinger. Van alle onnutte gezelschappen, en den tydt met drinken, dobbelen en spelen door te brengen, hadt hy een grooten afkeer. De meenighvuldige verdeelingen en scheuringen der Christenen werden by hem verfoeit, en hy wenschte om de vrede der kerken. Hy hoorde zeer ongaarne dat men eenige verschillende Christenen, jaa zelfs dat men alle menschen die buiten 't Christendom waaren geheel en al veroordeelde: maar wilde 't oordeel liever opschorten, ziende wel geen grondt van hoope, om dat buiten Christus geen zaligheid is, ook geen zaligheid buiten Christus vast stellende, maar nochtans erkennende een ondoorgrondelyke diepte, beide van oordeel en van bermhertigheid, liet hy de zaak Gode bevoolen. 'T was hem ook zeer tegens de borst, als men iemand die dwaalde in zyn Religie bespote. Hy toonde ook in alle gelegenheit een vyandt te zyn van alle profaniteit, of verachting van heilige zaaken, en van alle redeneeringen van ongebondene schrandre geesten tegens Godt, godtsdienst of goede zeeden, hebbende een onuitspreekelyke

afkeer van zoodaanige luiden, van wat staat of gelegenheit die ook moghten zyn. Den dienst en den Dienaaren des Goddelyken woordts was hy zeer geneegen, besteedende, gelyk gemeldt is, twee van zyne dochters aan Predikanten, en niet konnende lyden dat men hen klein achtte, of quaalyk bejegende. Doch hem mishaaghde ten hooghsten, als ze zich met andre zaaken dan van hun ampt bemoeiden, of eenige onbescheidene vrymoedigheid gebruikten. Ook meinde hy dat de kerkelyke heerschappy, en opperhoofdigheit onder de kerkelyken, onder wat tytel die moght zyn, voor de kerken van Nederlandt schaadelyk en verderffelyk was. Zyn huisvrouw en kinderen beminde hy met een hertelyke en tedre liefde, en zyn vriendtschap met waare vrienden was onveranderlyk, en in alle voorvallen getrouw. Van natuure hadt hy een weerzin in den krygh en allerley bloedstorting: en meêdoogend van aardt zynde, voerde hy den oorlogh met een zachtmoedig en vreedzaam hart, zonder toorn of haat, en zocht, zoo veel als moogelyk was, d'overwonne vyanden te spaaren, te verschoonen, en, als ze in zyn maght waaren, met goedtdoen te verplichten. Den Vaderlande was hy inzonderheit getrouw, den Heeren Staaten, zyne wettige Overheit, gehoorzaam, een groot liefhebber en voorstander van 's Landts vryheit, en evenwel een haater van der zelve misbruik, en een aartsvyandt van muitery en oproer: want hy verstondt dat de stoute taal die tegens de hooge Regeering hier te lande gevoert werdt ten hooghsten strafbaar was. 'T is ook gebeurt dat iemand in een trekschuit, in zyn byzyn, d'Overheit op een vuile wyze met veel woorden lasterende, hy zich daar met grooten ernst tegen stelde: zeggende, *dat hy, een Dienaar en in eedt van 't Landt zynde, zulke taal niet kon duldten*: beveelende den quaatspreeker te zwygen: en, als hy voortgingk in 't lasteren, hem meermaalen waarschouwende, ook den Schipper belastende den man aan landt te zetten. Doch als 't alles vergeefs was, heeft hy dien oproermaker aangetast, opgenomen, en, alzoo hy zeer sterk was, t'zaamengevouwen, en buiten boordt gezet, niet verre van 't landt, daar hy zich berghde. Den Schipper, die geen genoegzaame ordre hadt willen stellen, werden de zes weeken gegeven, en hem 't vaaren zoo lang verboden. Zyn trouwhartigheid en andre deughden vermeerderden

zyne achtbaarheid by Overheden en onderdaanen, by vrienden en vremden. Doch toen hy zich tot de hooghste waardigheit vondt verheven, en als L. Admiraal over de vloot van den Staat gebiedt hadt, vondt hy altydts geen stof tot genoeg, en plagh zomtydts aan zyn vrienden te klaagen over de last dien hy op den hals hadt, wegens de meenighvuldige bekommeringen, die aan zyn dienst vast waaren: dewyl hy in de benaauwste tyden dikwils niet en wist wat hy te doen of te laten hadt, en de last en ordre die men hem zondt zomwyle niet klaar genoeg sprak, of twyffelzinnig, of te veel bepaalt was, zoo dat 'er met doen of met laten verbeurt kon worden: 't geen hy, hadt hy altydt zyn oordeel moogen volgen, niet waar onderworpen geweest. Hier over heeft men hem tegens vertroude vrienden hooren zeggen, *dat hy veel geruster daagen hadt toen hy zyn eige man was, en een stuiver 's daaghs in de lynbaan won, of voor matroos of voor Schipper voer: en dat hy nooit zou wenschen dat iemand van zyn kinderen t'eeniger tydt zyn plaats moght bekleeden.* Dan de lastigheid van zyn doorluchtig ampt benam hem den lof niet dat hy 't loffelyk bediende, zyn Heeren en Meesters in al zyn bedryf genoeg gaf, en voor zyn trouwe diensten werdt bedankt en beloont. Ook werdt de roem zyner vermaardtheit by vremde en ook vyandtlyke volken erkent, die hem alle den tytel gaven van den grootsten Admiraal, en den dappersten en voorzichtigsten Zeeheldt deezer eeuw. En kan ik hier niet verzwynen hoe zeeker Engelsch Schryver, die een ruwe schets van zyn leven en bedryf, eenige waarheit met onwaarheit vermengt begrypde, op zyne wyze in 't licht gaf, eindelyk zyn verhaal met deeze waare woorden besluit, *In 't kort, hy was zulk een eerlyk man, zulk een aandachtigh en godtvruchtigh Christen, zulk een stout soldaat, zoo een wys, ervaaren en gelukkig Generaal, en zulk een trouw en eerlyk liefhebber van zyn Vaderlandt, dat hy met recht verdiende van de nakoomelingen gepreezen te worden, als een cieraadt zyner eeuw, de voesterling van de zee, en 't vermaak en eer van zyn Landt.* Een lichaam hadt hy, op dat men ook kennis hebbe van zyn uiterlyke gestalte, van middelbaare lenghte, ('t geen hy met veele dappre helden gemeen hadt) wel gezet, vlug, gezwindt, sterk, en als tot arbeit gebooren. Zyn

voorhoofd was breedt, en zyn aanschyn bloozend en hooghroodt van kleur. In zyn doordringende oogen scheen de schranderheit van zyn geest uit te blinken, de zelve waaren bruin, ook hair en baardt, eer het door ouderdom grys werdt. Hy droeg dikke opstaande knevels, op zyn oudt zeemans. Zyn weezen en gelaat was aanzienlyk, daar zich iet strengs, doch met vriendelykheit gemenght, in vertoonde, 't welk teffens ontzagh en liefde baarde. Gezondt was hy van aardt; maar in zyn jongkheit eens vergeeven, by ongeluk, door het eeten van een venynige visch, daar van hy eenige beving in de leden behieldt, tot het einde van zyn leven toe: doch in zyn ouderdom openbaarde zich het graveel, dat hem zomwyle lastig en pynlyk viel. In 't verdraagen der scheepsongemakken was hy, door de sterkte van zyn lichaam en de lange gewoonte, uittermaaten hardtvochtig: lachchende in zyn jongkheit met de matroozen, die hunne natte kleederen afleiden. Ook zagh men hem in zyn gantsche leven op geen gemak noch vermaak ter werelt verslingeren, noch daar door van zyn plicht aftrekken. Ontrent spys en drank was hy maatig, een vyandt van dronkenschap en dronkaarts, geen liefhebber van hoofsche lekkre spyze, maar van harde scheepskost: zoo dat hy van de grootsten in Spanje heerlyk onthaalt wordende, zy hem by hunne kostelyke schootels ook scheepskost mosten voorzetten: jaa zelfs kon hy buiten 's Landts geen versch vlees eeten, 't most altydts naar 't zout smaaken. Op de maaltyden wachte hy zich voor d'onmatigheit, doch toonde zich blygeestig en vroolyk by zyne vrienden, en zich zomwyle met onnozele boertredenen vermaakende. Dan niet te min wist hy zich staatig en deftig te houden, als 'er ontzagh werdt vereischt. Voorts was hy wel ter taal, en kon zyn meening gelukkig uitdrukken, en met redenen bekleeden: ook stondt hy nooit verleezen als hy by zyn meerdere, Prinssen, Vorsten of Koningen, 't woordt most voeren. Hy verstondt verscheide taalen, die hy niet in de schoolen, maar ter koopvaardy vaarende, door lange verkeering in vreemde gewesten, hadt geleerd, en eenighzins sprak, als Spaansch, Portugeesch, Fransch, en inzonderheit Engelsch en Yrsch. Schranderheit van verstandt, rypheit van oordeel, en kracht van heugenis, dingen die zelden t'zaamen gaan, en te gader (inzonderheit als 'er ervaarnis by

komt) wondre gaauwigheit geeven, waaren in hem by een. Dit waaren de werktuigen van zyn wonderbaar beleid, daar zyn dapperheit op t'zeil ging. Hier door was zyn schip, en de vloot die hy bestierde, als een geduurige school van 't soldaat- en zee-manschap, en al wie by of onder hem voer kon altydt van hem leeren. Ook werdt in hem met verwondering aangemerkt, dat hy in 't midden van d'allergrootste gevaarlykheeden met wonderlyke gelykmoedigheid de zaaken bestierde: en dat geen onverziensche toevallen zyn verstandt ontstelden, noch zyn oordeel bedorven, zelf niet in zynen hoogen ouderdom. Ook werdt van hem verhaalt, dat zyn geheugenis zoo sterk was, dat hy van zyn kindtsheit, en eerste reis af, tot zyn hoogsten staat toe, onderscheidelyk hadt onthouden wat hem was bejegend, en dat hy een nette kennis hadt van de scheepen en 't bootsvolk, met naam en toenaam, daar hy mee hadt gevaaren, en van tydt en weder, en d'andre omstandigheden der zaaken, die van tydt tot tydt waaren voorgevallen. Ook strekte hem dees geheugenis tot groot voordeel, om zich in verscheide gelegentheden van zyn ondervindingen te dienen, en zyn zaaken daar naar te richten. Hy verstondt ook dat het t'eenemaal onmoogelyk was, dat iemant, al hadt hy noch zoo goede kennis van de stuurmanskunst, zonder ondervinding en daadelyke oeffening, een goedt zeeman zou worden, en dat zelf de geene die op het kunstschool alles hadden geleert, en op alle vraagen, aangaande de zeevaart, konden antwoorden, als ze eens in zee quaamen, zich gantsch onkundig van 't voornaamste deel van 't zeemanschap, en in veele voorvallen ten uiterste verlegen zouden vinden, en door een anders oogen moeten zien. Hier uit kan men dan afneemen, wat hy gevoelde van de geenen die uit het Hof, of uit de landtzoldaaten, of uit burgers en koopluiden, zonder ooit de zee gebouwt, of eenigh scheepsgevecht gezien te hebben, tot Scheepskapiteinschappen, of tot hooger zeeampten, in tydt van vrede, werden gevorderdt.

JOACHIM OUDAAN.

JONCKBLOET, *Geschiedenis der Nederlandsche
Letterkunde*, IV³, 350—355, 436.

LIJK-GEDACHTENIS VAN DEN GROOTEN AGRIPPIJNER,
DE HEER JOOST VAN VONDEL ¹⁾.

Famam qui terminat astris.

Zoo komt na lang verloop van dagen dan de Dag
Noch eynd'lijk, dat ons treft die lang gevreesde slag,
Die 't Licht der Dicht'ren bluscht; nadienze d'Eer van allen,
De Parel uyt de Kroon des Amstels, heeft doen vallen:
5 Gelijk ons nu, helaas! de Tijding 't leed vermeld,
Dat Neerlands Hoofd-Poet, dat VONDEL leyt geveld,
, Bemachtigt van de dood: en dat die schat van gaven,
Hoe hoog gestegen, niet die noodwet konde ontdraven:
Wie Heldendicht waardeert, van standb're kracht, en stof,
10 Geef dan met recht alhier dien Dichter zijnen lof;
Vermits d'erkentenis Hem nu den lof kan geven,
Die d'Afgonst menigmael begrimde by zijn leven;
Om met sijn eygen loof, en onverwelkb're krans
Te kroonen 't Heldelijk des heerlijken Mans:
15 De Dichtkonst, om 't verlies haars algemeenen Vaders
Aan 't treuren, storte een stroom uyt overvloeyende aders,
Om dien Doorluchtigen, en zijn gedachtenis
Te eeren, na de dood, gelijk hy waardig is:
Geen graf bestulpt den roem des Letterhelds, de grootste
20 Dien uyt haar rijk bezit Natuur oyt vormde, of bootste;
Waar in ze een schat besloot van wijsheyd, heerlijkheyd,
Kracht, vinding, zedetucht, staat-lessen, staats-beleyd.

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in de afzonderlijke uitgave, Rotterdam,
Naeranus, 1679.

O VONDEL, hebt ghy dan die wijze mond gesloten!
 En nood me my op 't spoor der and're Konstgenooten,
 25 Om met een Treurgedicht te erkennen welk een smert
 Een dankbaar Leerling draagt in 't rouwgevoelig hert?
 Mijn herts-genegentheyd kent u die proeve waardig:
 Maar ach! al is de wil geboogzaam, d'yver vaardig,
 Al stroomt op uw' bericht uyt Pindus-heynste-bron
 30 Het water, 'tgeen men roemt dat Dichters maken kon,
 Noch is my 't stuk te zwaar: de vloeiende Aganippe,
 Die VONDELS winter-koude ontving, ten steylen klippe
 Al vriezende afgezakt, staat als een glazenberg:
 En streeft men derwaarts aen! 't zy wie 't zijn krachten verg,
 35 'k Wantrouw m'om dit bestaan de mijne toe te passen:
 De Lauren op het spits diens steylen Bergs gewassen,
 Zijn heerlijk, ik beken't; maar, buyten reyk geplant,
 Vereysschen macht en moed van een verheven hand,
 Indien men geene schimp, of ondank wil behalen:
 40 Geen ander als Apell mocht Alexander malen:
 En die deze Eerenkroon voor VONDEL, na zijn dood,
 Wil vlechten, heb de moed als VONDEL zelf zoo groot:
 Al achten And'ren, NIETS BEZWAARLIJK VOOR DIE WILLEN;
 Daar d'een den and'ren helpt, met plukken, reyken, tillen;
 45 En 't gene vaarde stut, of Hondje bijt-me-niet
 Hen by de slippen sleurt, of nabast in 't verschiet:
 Men mag hier, zoo men wil, in 't klimmen zich behagen,
 Met onderling behulp elkand'ren onderschragen,
 Die Klimmers zag men som' neerstorten dat het kraak':
 50 Te rukeloos bestaan dient and'ren tot een baak:
 En yvert m' echter voort? en acht men, dat het poogen
 Genoeg is in het groote? en meerder dan vermogen?
 Dat's 't op de proef gezet, van, op zijn Faëtons
 Gedraayboomt, naar om laag te zwind'len met een gons:
 55 Doch 'tgeen voor 'talgemeen een doelwit kan verstrekken,
 Schijnt yder, plichts-gewijs, in't yv'ren op te wekken;
 Daar 't zijn verschooning vind al mist hy die 't wel meent:
 Op welke voet mijn vlijt met d' and'ren zich vereent.
 Wy helpen d'Uytvaart dan des grooten VONDELS vieren,

- 60 En spreyen op zijn graf Cypressen, met Laurieren;
 En 't geen hy meenigmaal aan and'ren heeft besteedt,
 Besteden w' aan hem zelf, met innig herten-leed;
 Hy, zoo Doorluchtige, om aan and'ren glans te geven;
 Wy, mind're, dat zijn glans onze opdracht zelf doe leven;
- 65 Hy eed'le Flonkerbag, en wonder van Euroop:
 Of zet dit Nederland met Duytsland over hoop?
 Nadien zich elk dien Man als eygen toe wil schrijven;
 Wanneer de Rijks-stad zoekt haar recht, en eysch, te stijven
 Met zijn Geboorte-recht, en dat zich Nederland
- 70 Hier, met geen mind're moed, en yver, tegenkant;
 Mits hy geen and're kan als eygen toebehooren,
 Als daar hy na 't gemoed, en glans der ziel geboren,
 Zoo wel als na den Stam, en herkomst van zijn bloed,
 Met zedeleeringen der wijsheyd wierd gevoed;
- 75 Zijn jeugd gevordert zag in kennisse van zaken,
 En gaven, die zijn roem, en naam, onsterf'lijk maken:
 Al heeft hem in zijn wieg, als moeder, Agrippijn
 Met groeyzaam druyve-zog gekoestert, aan den Rijn,
 Den Amstel nam dat Pand, met eerbied, uyt haar armen,
- 80 En queekte het minlijk op met stoven, en verwarmen:
 Tot dat zijn grootse geest, doorbrekende als een Zon,
 Hier sestig jaren lang alle and'ren overwon;
 Zich uytende in een taal zoo krachtig, en volkomen,
 Dat zelfs de glans bezwijkt van Griekenland, en Roomen:
- 85 Dit gaf hem Nederland, en 't bloeyende Amsterdam:
 [Hoewel hy noyt zoo diep uyt 's Voedsters aad'ren nam
 't Rauw voedzel van gewoonte, of heeft zich kunnen myen
 Van deeze indringende, en sleeplend'ge basterdyen,
 Die thans zoo laf haar taal vertuyende aan den klank
- 90 Der straat-toon, het begrip verbijst'ren tegen dank;
 Wanneer men *pijl* in *peyl*, en *zeyl* in *zijl* verandert,
 Voor *rijzen reyzen* zeyt; en verder opgeschrandert
 Zijn lout're armoedigheid in 't rijmen dus bedekt,
 En voor het held're Duytsch een warretaal verwekt:
- 95 Men schuwe zulk een klip, door 't voorbeeld in zijn schriften;
 Waar na men best het schuym dier schorheyd uyt zal ziften.]

- Schoon Keulen dan zoo prat hem haar Inboorling noemt,
 En juist by toeval zich van zulk een Zoon beroemt:
 't Is Holland dat die roem hem waardig heeft doen worden:
- 100 Dat kon zijn manb're geest met zulk een kracht begorden;
 Dat zag zijn eerenstand, en bloeyende achtbaarheid;
 Dat hoord' hoe elk hem streelt, en eerbiedt, viert, en vleyt;
 't Geen, als haar eygendom, Hem, hoog, en zat van dagen,
 Thans in den schoot ontfangt, en helpt ten grave dragen:
- 105 Doch tot beslissing van dit onderling krakeel,
 Is 't billijk, dat nu elk in 't goed genoeg deel;
 Laat Keulen hem de naam van AGRIPPIJNER geven,
 In zijn doorluchtig werk zal Hollands glori leven;
 En dat hem dat met recht ten top van eere schroef,
- 110 Dat lust ons rechtevoort te ontdekken op de proef.
 Euripides, geacht de wijste mensch van allen
 (Zoo kost een schrander Hoofd de keur'ge toets bevallen);
 Die pen zette op papier, gaf proeven van zijn geest
 Welk' onnavolchelijk geoordeelt zijn geweest:
- 115 Maar d' AGRIPPIJNER doet de grijze Athener zwichten
 In uytgewrochten stijl van Treur-tooneel-gedichten:
 Een tegenstelling geef 't onloochebaer bewijs:
 Dat Grieken zijn Orest, dien schrand'ren dollen, prijs',
 Zoo langzaam in 't beleyd van zijn besluyt en reden;
- 120 Wanneerwe Nero zien in zijn onstuygmigheden
 Aan 't hollen, afgemat, gedoodvlakt, en gejaagt
 Van sidd'ring, wroeging, angst, en wanhoop die hem knaagt,
 Zoo vindenw' een verschil dat kenlijk is te merken:
 En zoo zelf Griekenland van d'uytgeleze Werken
- 125 Der Dicht'ren, welker stijl 't Tooneel met bloed bemorst,
 Tot keurig onderscheyd geen oordeel vellen dorst;
 Hoe verre hen VONDEL hier de Lofkrans koemt ontrukken,
 Dat leert ons 't Vijftal, van die meestberoemde stukken
 Der Grieksche Dichters, door zijn schrand're pen vertaalt;
- 130 Waar in geen mind're zwier van taal en houding straalt,
 Dan z' in d'oorspronk'lijkheyd van hun geboorte melden;
 By 't geen hier, in hun kracht, zijn eygen werken gelden:
 Men neem zijn Fabel van Salmoneus, deeze alleen

- Is machtig al 't vernuft van 't uytgesuft Atheen,
 135 Als Kinderlijk te doen verzwinden, en verdwijnen,
 Daar hy dien hemel rolt uyt zijn toneel-gordijnen:
 Om niet te reppen van dien trotsen Lucifer;
 Dat Treurspel voor den tijd, dat alles tarten dar:
 Wat kracht, en heerlijkheyd, wat majesteyt en waarde
 140 Vertoont zich hier! hy voert den Schouwburg op van d'aarde,
 Langs hemel-bogen, op gestarnte, en wolken, door
 Een kreyts van vuur, en licht, en water; op het spoor
 Der onbegank'lijkheyd, met blixem, storm, en donder;
 En opent voor elks oog een aller wond'ren wonder:
 145 Tot dat hy weder daale, en op gelijke wijs,
 Uyt eenen zelve bron van rijkdom, 't Paradijs
 Bemaale, en kleede, met dien morgendauw en luyster,
 Eer't Adams appelbeet zoo deerlijk dompte in't duyster.
 Hoe zijn verheve geest, oock uyt een woord of twee,
 150 Haar stoffe ontleenen kost, om, in het wijde en 't bree,
 Zoo onbekrompe zich in rustigheyd te ontvouwen,
 En heerlijk, groots, en rijk, haar Treurtoneel te bouwen;
 Dat blijkt aan zijn bewerp, en vinding, vol van kracht,
 In zijn Batavische Gebroeders voort-gebracht:
 155 Zoo kent men by de proef der Grieksche en Duytsche vaarzen,
 Wie meer hoogdravende komt stappen in zijn laarzen:
 Want schoon men Palameed, om reden, niet en lijd;
 Zijn Maagden niet genoeg gevormt ziet na den tijd;
 Vrouw Stuart niet gedooft na waarde door te breken;
 160 Noch geeft hij stofs genoeg, om van zijn lof te spreken,
 Die in zijn Bybelstof alle Oudheyd leyt in ly:
 Want wat verzierde stof der Grieken haalt'er by
 Zijn Noach? uytgeteert in treurigheyd, en smerten;
 Daar geen vermaning wulpse uytzinn'gen gaat ter herten:
 165 Zijn Joseffen? de zucht des Vaders; of de bloem
 Der Kuysheyd; of 't beleyd der wijsheyd; Memfis roem,
 En 's Stamhuys heyl-behoud: Zijn Jestaas herts-beknelling
 Uyt God-belofte, en Liefd'? Zijn eed'le wrok, en zwellung,
 Van geest, en moed, en kracht, in Samsons heyl'ge Wraak?
 170 Daar 't Kerkgevaarte ploft, dat d'Aarde dreun', en kraak',

- Den Hemel huyl, en loey', en daver' op 't bewegen:
 Zijn Davids treurge vlucht? daar voor de Zon gelegen,
 Op 's Vaders legerstee, die godvergeten Zoon
 Door zulk een gruwel sterkt zijn ingreep in de Kroon:
 175 Zijn David trots herstelt, tot schrik der Vloekgenooten?
 Daar drywerf Joabs spies dien Zoon in 't hert gestooten,
 En hangende ysselijk verworgde Achitofel,
 Toont wat Gods wraak vermag op Schandvlek, en Rebel:
 Zijn afgekaatsten storm, die 't hals-gerecht kon leveren?
 180 Daar David scheen den Stam, en 't recht, der Tegenstreveren
 Te trappen op het hert, in Sauls overschot:
 Zijn prins Adonias, die vlammende op 't genot
 Van 't Rijk, de schepterzucht (gevaarlijk in 't voltrekken)
 Met zulk een teederheyd van minzucht wist te dekken;
 185 In Joabs bloed gesmoort: Of, daar, in Salomon,
 De wellust, en de list, de wijsheyd overwon?
 Elk puykstuk raakt den grond der zielberoerlijkheden;
 In 't barnen van 't geschil van hertstocht, en van reden:
 Waar by men voegen kan 't verwoest Jerusalem.
 190 En zoo den tranendauw zich oyt tot paar'len strem',
 (Om hier het dierb're snoer dier paar'len vol te lezen)
 Als d'oude Troonmonarch, en Rijksvorst der Sinezen,
 Vorst Zunchin, neergeploft, komt storten uyt den stoel,
 Dat zulks den bodem van gansch Azie gevoel;
 195 Als Gijsbrechts Stad in 't vuur van haar verdelgde wallen,
 Een brand van Troje ziet herstichten onder 't vallen;
 Om niet te melden, hoe de ramp van Faëton
 Tot amber-tranen smelt de Dochters van de Zon;
 En alswe in 't Neerlands zien, op 't voorschrift der Latijnen,
 200 D'ellendige Hippolijt, en Hekuba verschijnen;
 Dan ziet men, dat door 't oog' van zoo veel druks bestormt,
 De Schouwburg in een zee van tranen zich hervormt:
 Der dingen traanen, die de mensch'lijkheen beloven:
 Wanneer hen 't Bloed-tapijt der Treurstof opgeschoven,
 205 Dus, zielbeweech'lijk, ziet verwiss'len dertigmaal:
 Daar 't luchtig Landspel van 't bevredigt Leeuwendaal,
 Als 't een-en-dertigste geslingert tusschen bey'en,

Met lief'lijkheid verquikt d' Aanschouwers onder 't schreyen.

- En schoon Hy noyt daar na de trotse Messalijn,
 210 Om een onnoozel woord, erkende voor de zijn';
 En dat Hy Rozemond, of and'ren noyt volmaakte;
 Wy vord'ren geen behulp van 't geen hy zelve wraakte:
 Men achte d'achtbaarheyd der Schouwborg dus voldaan;
 Die noyt zoo hoog en ging, nocte oyt zoo hoog zal gaan:
 215 Des moeten w'ons der blinde ondankbaarheyd dier tijden
 Verwond'ren, die met boete en breuke dorst besnijden
 Een werk dat eeuwig bloeyt in onverwelkb're glans;
 Byzonder toen hy vlocht Vrouw Stuarts Martel-krans:
 't Geen met verfoeyenis de Nazaat doet herdenken,
 220 Met welk een bitsheyd hem de bitterheyd wouw krenken;
 Die hadze mogen met het Recht begaan voorheen,
 Wat hadze een dierb'ren draad zijns levens afgesneen!
 Een Treurspel aan hem zelf, met zulk een schat van gaven
 Te domp'len in zijn bloed, op schend'ge trant doen draven!
 225 Schat, dien me sedert heeft zien glinst'ren in dien gloed:
 Waar van d'erkenntenis zich hier vernieuwen moet.
 Zoo, om zijn Heldentoon, Homerus word verheven;
 Of viel het Maro licht zijn voorbeeld na te streven,
 En met geen mind're moed te dingen na den prijs;
 230 Wen zijne Zangheldin zich op een zelve wijs
 Ontvouwende, onversaagt de Krijgs-trompet liet hooren;
 Homeer en Maro zijn in VONDEL beyde herboren:
 Maar met een beet're zwier van schikking, min verkracht
 Van onnatuurlijkhe'en; en met gelijke dracht
 235 Der welgevoegzaamheyd, van plaats, en tijd, en stonden,
 Noyt uyt zijn vorm ontschokt, noch van zijn draad ontbonden:
 By VONDEL word geen schild van eene Eneas oyt
 Met een geheel gevolg van eeuwen opgetoyt;
 Dry hondert Tempelen in eene Stad besloten;
 240 De gansche zee gedekt met vyandlijke vloten;
 Daar 't schip des Hoofdmans, en de Hoofdman op zijn schip,
 En kenlijk word om 't hoofd de Scheepskroon van Agrip:
 By VONDEL zwetst geen spies, noch spreken geene paarden:
 Zijn richtdraad houd doorgaans gevoegzaamheyd in waarden:

- 245 Kent yemand schooner staal als zijnen Boetgezant?
 Hoe zwelt zijn geest van stof daar hy den stander plant,
 Den dapp'ren Veldheer komt al juychend tegentreden,
 En zegekranssen vlecht om d'overwonne Steden:
 Hoe leyt hy op 't onthaal der Koninginnen toe!
- 250 Hoe word hy in 't bewijs der Godsdienst nimmer moe!
 Der Godsdienst, vastgelegd in zijn Bespiegelingen;
 Om tot d'erkentenis eens Oppersten te dringen
 't Halsstarrig ongelooft, dat, als het Godt verzaakt,
 Zich in den yd'len draf van zijne waan vermaakt:
- 255 Dit vest een heerlijk werk op d'algemeene gronden:
 [Daar zich zijn yver aan 't byzonder houd gebonden,
 Schoon, wat de konst belangt, onwraakbaar, word de kracht
 Der waarheyd Gode alleen ter keure toegebracht:]
 Uyt welk een ader vloeyt zijn Heerlijkheyd der Kerke!
- 260 Hoe zich met zulk een pracht, en rijken toestel, sterke
 D'Altaargeheymenis [indien een mind're maat
 Van vaarzen 't Heldendicht hier toe te schrijven staat;]
 Waar toe noyt Roomsche pen zoo schrande was versneden;
 Bewikt men op 't gewicht van vinding, stijl, en reden:
- 265 Met welk een glans, en kracht, der wijsheyd, welk een schat
 En geur, besprenkelt zich het Maagden-brieve-blad!
 Hoe heerlijk is zijn hand aan 't Metselwerk geslagen,
 Waar met hy Amsterdam haar Raadhuys op komt dragen;
 Dat door d'Inwijding leeft onsterf'lijk in zijn inkt,
- 270 Als 't in zijn grafgewelf der marm'ren zelf verzinkt.
 En zoo (dat God verhoede!) in 't eynd den Staat aan 't quijnen
 Geraakt, ter neder storte; uyt 's Lands-Zee-Magazijnen,
 Door zijn verstaalde Pen vereeuwigt aan het Y,
 Zal 's Lands gezag bestaan by zulk een Poëzy:
- 275 Want wat vermag men toch uyt Maro meer t'ontleenen
 Als eenig ruyg bewerp van Roomens rucht'b're steenen,
 Hoewelze in 't Heldendicht zoo heerlijk staan als oyt;
 Toen standbaar van gebouw, nu door de tijd verstroyt,
 Doch op verbloemde wys in 't legwerk ingeweven:
- 280 Maar rustig opgevat, en voor de vuyst beschreven,
 Gelijk het Magazijn in VONDELS vaarzen doet,

Dat houd alle eeuwen stand, op onverwrikb'ren voet.

- Liet zich Horatius, die puykstem, noyt verdrieten,
 In Liergezangen 't merg der wijsheyd uyt te gieten;
 285 Zijn geest en rijk vernuft in eyndelooze stof
 Te ontdekken, altijd fris, en jeugdig, als een hot
 Die 't oog verlustigende in onderscheyde kleuren,
 De neus en 't hert verquikt met lieffelijke geuren;
 't Is VONDEL dien ook hier deez' eer komt, dat zijn hand
 290 De Liergezangen volgde, en voerde in Nederland;
 Met onbedenklijkheyd van leyding doorgesneden,
 En konstig geschakeert met volgb're buygzaamheden;
 Dat alles eyndelijk zich, zonder schor geluyd,
 Of horten, op de maat naar eysch der stoffe sluyt:
 295 Want wil hy d'eed'len Rijn een hoogen lof bestellen,
 Noyt smelt het malsse vocht der rijpe Muskadellen
 Zoo lief'lijk op de tong; als, in 't beroert gemoed,
 Deez' zijn Geboorte-stroom iet god'lijks rijzen doet;
 Zelf wordt'er op zijn Lier zoo sterken toon geslagen,
 300 Dat z'ook de Koningen doet sidd'ren, en vertzagen;
 Den Noordschen Nimrod wrong een tweede spijt om 't hert,
 Dat, na vergeefschen storm, zijn leed vereeuwigt werd
 In d'onvergank'lijkheyd van VONDELS Maat-gezangen:
 Een Ander, opgespitst om oorlog aan te vangen,
 305 Behelpt zich met den hoon, gegrondvest op 't verzier
 Van eene Staats-pilaar: en 't was een blad papier,
 't Was een onnoozel Vaars, dat niet een mensch beledigt,
 Maar 't Staats-geval vermeld, toen d'Oorlog was bevredigt;
 D'Oorblazer vat dit aan, wien and're stof ontbreekt,
 310 Waar met hy 't vuur in 't hert der Koningen ontsteekt:
 Zoo wierd een woord van lof, by Pindarus gesproken,
 Hoogwaardiglijk beloont, onwaardelijk gewroken;
 Omher geaatst, gelijk een opgeworpe bal:
 De Dichter had geen schuld, maar 't spelende Geval.
 315 Lust VONDEL zich den geest t'ontfronssen, klene dingen
 Te nemen tot zijn stof, en helder op te zingen,
 Hy kiest een klok-muzijk, en bauwt het geestig na;
 Daar 't snik-gedingel noyt met tripp'len stille sta:

Zoo dat voor 't hoog, en laag, gesmolten in zijn klanken,
 320 Men 't vonderijk vernuft, en oordeel heeft te danken,
 Waar met hy zaken past van Godsdienst, staat, en plicht,
 Op een naar eysch van 't werk getempert Maatgedicht;
 Waar met d'eenparig en steeds deftige AGRIPPIJNER
 Geen dart'le Venus eert, gelijk den Venuzijner;
 325 Geen wulpze zeden stijft; noch oyt, door los beleyd,
 Zijn held're naam bevlekt met onstandvastigheyd.

Noch stond ons op zijn Luyt een and're snaar te roeren,
 (Indien men Juvenaal zocht in het spel te voeren)
 Van zijn in spijtig ernst scherptandig Hekeldicht;
 330 Dat als een sterke loog, of bijtzalf in't gezicht,
 De herssens, met die geur, voor nieskruyd kon verstrekken;
 Of peperbeets-gewijs een hitzigheyd verwekken;
 Een prikk'ling op de tong, als iets 't geen brand, en smaakt,
 't Geen krabt, en ketelstreelt, 't geen roskamt, en vermaakt,
 335 En spitst een redenpunt 't geen vliemende is en stekend';
 Indien niet door de tijd dat vuur in d'as gerekent,
 Door rijper jaren niet die drift getempert was,
 Welk in zijn manb're jeugd hem diende, om recht van pas
 Te zitten achter her 't verval van Staat en zeden:
 340 Voor al wanneer hy zocht den ploy der outerkleeden
 T'ontrimp'len, en den peuk t'ontdekken daarze lag
 Bedommelt in 't gezeet van 't Kerkelijk gezag.

Indien men 't oog wil slaan op zijn vertaalde Werken,
 In Rijm, of Rijmeloos; dapp're arbeyd past den sterken:
 345 Breng Flakkus, voer Virgiel, neem Naso tot bewijs;
 En Tasso, die men wacht dat eens ten grave uytrijs:
 Zoo yemand ook een stijl in Onrijm zich verkoze,
 Ik ken geen majesteyt die boven VONDELS Próze
 Zich heffe in rijkdom, kracht, of helderheyd van taal:
 350 Doch gunme dat my 't perk der Poëzy bepaal.

Die dan Euripides, in Treurspel, gaat te boven;
 In Heldentoon, Homeer, en Maro kan verdooven;
 Den Venuzijner tart in 't temp'ren van zijn Lier;
 En Juvenaal verwint, in 't gleuist'ren van zijn vier;
 355 Besnoeyt met recht den roem van Latium, en Grieken:

Wie nu dien Adelaar, in 't zweven op zijn wieken,
 Meent in te winnen, of door volglust aangenoopt,
 Hem t'achterhalen, op zijn voetspoor, daer hy loopt;
 't Zy hoe grootmoedig zich die trant verheffe in 't schrijven,
 360 Die komt, als Ikarus, op wasse vleugels drijven,
 Daar by de zon gevoert zijn steyg'ring 't spoor verliest:
 Twijl d'oude Dedalus d'eenpaar'ge heyrbaan kiest.

Doch zoo men nevens hem 't Hoofd zijner Tijdgenooten
 (Eer 't vuur van 't jeugdig bloed zijn aad'ren was ontschoten)
 365 Wil vord'ren om de proef te nemen, wie van twee
 Met meerd're majesteyt de Dichtkonst koom bekle'en:
 In beyde (dit staat vast) blinkt overwicht van gaven;
 In beyde weet de Konst op hoogen trant te draven;
 Standvastig, zenuwrijk, ziel-roerlijk, wonderbaar;
 370 Maar blijde en fris in d'Een, in d'And're stijf en zwaar:
 Stel vry den Harnasdans, met bardezaan, en degen,
 By d'eed'le rustigheyd van 't mollige bewegen;
 Wie 't kraft-barende groots der wrangheyd waarder acht,
 Wy prijzen 't heerlijk schoon dat geen gehoor verkracht:
 375 Word iemand omgezet van andere gedachten,
 Wy zijn getroost de proef, en keurtoets af te wachten:
 En of de Dichtkonst niet, die VONDEL voerde in top,
 Weer met Hem daal', daar geef de tijd haar uytpraak op:
 Zijn Rijkdom doet de kracht van Cesars eeuw herleven;
 380 Die heeft de Roomsche taal haar vasten stand gegeven,
 En als een stale pen gesteken op de spil,
 Waar door ze onwrikbaar staat, voor eeuwig, vast en stil;
 Zoo mede zal de kracht van Neerlandsch wissel-talen
 Zich in den vasten stand van VONDELS Duytsch bepalen;
 385 En zijne Poëzy, 'tzy wie het voorhoofd fronst,
 Verstrekken, elk te nut, de Noordstar in de Konst:
 Want, om my onverbloemt mijn oordeel af te vergen,
 (Al zoude het d'yverzucht van 't Konstgenootschap tergen)
 Van 't schaalgewicht in 't werk der Dicht'ren thans in stand;
 390 Indien men Werk, en Werk, den and'ren tegenkant,
 Der Dicht'ren, thans in stand, doen een'ge zich benijden,
 Om haare uytmumentheen; staan and're wat bezijden;

Word deze uyt lust gezocht, uyt wanlust die gewraakt,
 Na 't voorwerp, meer of min, het oor of 't oordeel smaakt:
 395 [Het woest, en onbesnoeyt domdriestige gepeupel,
 Of die de deernis zelf vertoonen, stijf en kreupel,
 Die haat, en weer ik weg; of 'k leenze pas het oor
 Als zangers op een brug, die 'k in 't voorby gaan hoor:]
 Maar VONDEL eyscht alleen eerbiedige gedachten,
 400 En need'rig diep ontzag; te groot om na te trachten;
 In een volkomenheyd die geen gelijk en lijdt;
 Te heerlijk voor den toets, en boven alle nijdt:
 Die ('t geen verwond'ring eyscht) zelf in zijn hooge jaaren,
 Zijn Naam in 't eed'le waas der frisheyd kon bewaren,
 405 Vermits hy noyt en valt in stof, noch stijl, noch toon;
 Gelijk veel and'ren zoo lafhertig zijn gewoon:
 Zoo dat het wonder schijnt, dat iemand, ingelaten
 Om van zijn hooge geest de kracht te kunnen vaten,
 En daar de Konst aan hem zoo schoon een voorbeeld heeft,
 410 Zich tot den laffen trant van zulke vaarzen geeft,
 Die spoorloos, zenuwloos, onsmak'lijk, en verwrongen,
 En zonder stofs-bewerp ons dikmaal toegezongen,
 Gemoeten by den weg, en kroppen stad, en land:
 En noch, gelijkmen meent, van Luyden van verstand:
 415 Maar vindmer die dit Werk als krachteloos betichten?
 Dat 's ingeboren blind; dat vlies is niet te lichten:
 Een tay koud herssen-slijm, of zwart gebrande gal,
 Daar geen Rabarber baat, geen Nieskruyd helpen zal.
 Om eynd'lijk dan het blad der Rekening te sluyten,
 420 (Ik zal mijn meening rond, en onbewimpelt, uyten;)

Het opgestapelt werk der Dicht'ren altemaal
 Heb d'een, een eenig blad van VONDEL d'and're schaal;
 Wat baat het, 't eenig blad van VONDEL zal de Dichten
 Der Dicht'ren altemaal in zwaarte ver doen zwichten:
 425 Wie geeft hier reden van? wat 's d'oorzaak? is 't misschien
 Om dat de Dichters thans, 't geen and'ren niet en zien,
 Een innig Konstgeheym bespieg'len, en bevitten?
 Ixions wolk, en niet de Juno zelf, bezitten?
 Hun spraakwijs op een vorm van drierleye slag,

- 430 En diemen niet ontdoen, en niet vermengen mag,
 In hooge, middelbaare, en lage, toe gaan stellen?
 Met regels, en bericht, elkand're slaan, en quellen?
 Waar door, terwijlmen van de deelen schrijft, en kijft,
 In hun geheele werk 't geheel verloren blijft:
- 435 Of is 't noodschikkelijk, dat eens de Konst, gerezen
 Ter hoogster peyl, in 't eynde haar afgang heeft te vrezē?
 En dat een mind're kracht, en mind're mogentheyd,
 Te met haar flauwte ontdekt, of 't pad daar toe bereyd;
 Tot datse in geest, en moed, en oeffening aan 't zinken,
- 440 Ten laatste al 't licht verliest waar metse plag te blinken:
 Zoo heeft al wat'er zweeft beneen de Manekloot,
 Zijn opkomst, en zijn bloey, zijn stilstand, en zijn dood:
 En 't geen m' aan 't vorig lot der eeuwen kan bespeuren,
 Zal ons ontwijff'lijk, in dit voorwerp, me gebeuren.
- 445 Nu zeg vry, die dit leest, dat ik geen Lijkdicht schrijf;
 Maar met mijn schaduw vecht, of met een niemand kijf:
 Een VONDELS eer uyt nijd bekruypende verachting
 Eyste hier de tegenstand, uyt lout're plichts betrachtning:
 Men zeg my verder, dat ik uyt mijn eygen stof
- 450 Niets toebreng, tot betoog van 's grooten Dichters lof,
 En lofspraak; maar Hem zelf zijn paar'len, en cieraaden
 Ontleenende, op zijn Lijk zijn eygen Laurebladen
 Koom spreyen, t'zijner eer: dat 's recht: geen and're geest
 Dan VONDELS (Hy alleen schoeyt op zijn eygen leest)
- 455 Is Machtig om den Held een Eerenvaars te maken;
 Of waardig om zijn Assche, en Lijkbus te genaken:
 Schreef Roome haar Keyzeren hun Lijkvergoding toe,
 Bezorgende om al stil, wanneer men ze open doe,
 Ter houtmijte, op hun Lijk, een Arend uyt te laten;
- 460 Dien Arend is hy zelf, niet in zijn vlucht te vaten:
 Wy kruypen slegs van verre hem in zijn schaduw na,
 En oogen waar hy vliegt: indien niet zonder ga
 Zijn pennen uytgezet, en boven ons vermogen
 Gestegen, men vergeefs hem verder na wil oogen:
- 465 O! bood my nu een God, of Zanggodin, de hand!
 Hoe voelde ik my gesterkt van zulk een onderstand!

- Kom, Zanggodinnedom, en help my 't Lijk betreuren!
 Weg, weg, men dit gesmuk van vodden en van leuren;
 Men wacht uyt dit verzier de geest en 't leven niet:
- 470 En schoon men haar somtijds in VONDELS vaarzen ziet,
 [Hoe nu toe! 'k moet my zelf hier tegen VONDEL kanten!
 Neen; tegen VONDEL niet; maar tegen deze quanten,
 Diens ongesloten hoofd, en voorraad zonder pit,
 Waant dat'er in die vond een wond're schoonheyd zit:
- 475 Die, op zijn Jupiters, allang van zulk een ballast
 Van wijsheyd in de kruyn geportelt, en gepallast,
 Nu zwoegen van de dragt, en hard in arbeyd gaan:
 Och help! ontfang de vrucht, o vroetvaar, o Vulkaan!]
 Gewoonte, en 't wangebruyk der tijden, niet bestreden
- 480 Van 't krachtiger betoog dier yd'le nietigheden,
 Heeft lange d'overhand behouden: maar indien
 My d'Oude Vader thans die nasleep meer dee zien,
 Al schoon hy quam my zelf met dit Geleyde ontmoeten,
 Dus zoude ik, uyt mijn ernst, den grijzen Dichter groeten.
- 485 Eerwaardste Vader, hoe, waar hene met dit volk!
 Bezwalk uw' schoonen dag met geen zoo duyst're wolk;
 Noch leer het Nageslacht dat stallicht te beminnen:
 Uw' wijsheyd weegt veel meer dan al de Zanggodinnen:
 Dan al het Godendom: schoon 't Lierdicht haar somwijl
- 490 Kon dulden, 't Treurspel draaft op heerlijker stijl:
 Waar staaft het Godendom deez' edelste uwer werken?
 Men zal geen mind're kracht, geen zielontbering merken
 In d'and'ren, schoon'er dit behulp niet ondersteunt:
 Een kruk daar 't arm gestel van mind're geest op leunt.
- 495 Niet datwe als met de zweep der rijmpen uytgelaten,
 Alle overdrachtige, en gebloemde Wijsheyd haten;
 Of walgen van de smaak der kerne, en 't heylzaam pit,
 Dat nutt'lijk in de noote eens zinverdichtsels zit;
 O neen, in 't minste niet; wy kunnen, opgetogen,
- 500 Zinspeling-schetsen, en toepassingen, gedoogen;
 Persoons-verbeeldingen waarderen, als iet groots;
 En d'overkleeding, die d'Aaloudheyd zich, des noods,
 Aanmatigde [om 't geheym van haar vernuft te dekken

Voor ongewijden, om niet licht ten roof te strekken
 505 Voor rukeloozen; maar zich voor 't onguur geweld
 Der zwijnen veyligende, een School daar wijsheyd geldt
 Te stichten:] met vermaak en minzaamheyd beschouwen;
 Wanneer men ons 't geheym dier wijsheyd komt te ontvouwen:
 Maar dat men zelf de kerne al heel ter zijde zet,
 510 En niet als op 't gesmuk der buyten-schorsse let;
 En, met Pigmalion, verslingert op de zwieren
 Zijns ¹⁾ zelfs-gevormden beelds, te zott'lijk dat wil vieren;
 Het drukt, omhelst, en kust; en spoorloos, eynd'lijk, op
 Uytzinn'ge wijs, boeleert met zijn ivoren pop;
 515 Die dwaasheyd loopt te ver; zoo gaat het met de goden:
 't Natuur-geheym van iets by d'Ouden aangeboden,
 Bedommelt in die schorsch, word niet meer na-gevorscht,
 Wanneer men dus waardeert waar met het gaat beschorst:
 Men bid, men roept haar aan, men vleyt haar met gedachten
 520 Van hemelheerschappy, en 't stuur der oppermachten:
 En welken afgod toch (wier oorspronk in 't verzier
 Der Oudheyd heeft bestaan;) dien niet een streek en zwier
 Naar eenig eygenschap van 't eeuwig God'lijk wezen
 Vergoelijkt? en helaas! uyt zulk een bron gerezen,
 525 Heeft zich dien warrelknoop der duyvelen geplaatst
 Op 't outer, dat dien stank in 't eeuwig Aanschijn kaatst.
 Ook ziet men, dat somwijl d'uytsporigheyd zoo verde
 Te been raakt, datse, op datse haar ophef machtig werde,
 Zelfs onder dit verzier, ook God op zijnen troon
 530 Dien Eeuwiglevende, in een ²⁾ zelve werk vertoon:
 De Dichter, om zijn Werk al verder op te cieren,
 Durft, op die Naam, 't ontwerp van een gesprek verziere,
 (Zoo groeyt de wanschik aan) dat eene Godheyd past,
 Met Luciaans Jupijn aan 's Noodlots keten vast;
 535 Hy dreygt vergeefs Promeeth aan Kaukasus te sluyten.
 Doch laat ons dit geheym niet roeren; dat, van buyten
 Bestreken met een glimp van aanzien, niet en lijd

1) In den tekst staat: zijn.

2) Sannazarius.

Dat iemand dit voor 't oog der leeken dus ontwijd.

Wy stellen dan een maat van vryheyd (en met reden)

- 540 In overwendingen, en zellefstandigheden,
 En richten 't onderscheyd der tijden na die maat:
 De toestand keurt een werk, na 't voorvalt, goed of quaad:
 Men ga met Naso vry door zijn Verziers'len weyden;
 In zijn Herschepping-beemd zich onbepaalt vermeyden;
- 545 Men pluk'er d' ope stof tot redelijk gebruyk:
 Maar dat men zich zoo diep hier in verzink', en duyk',
 En zoo gemeenzaam worde in zijnen goden-hemel,
 Dat telkens ons dien broey voor d'oogen maal', en wemel,
 En 't breyn bemachtig', dat die drift haar kracht ontdekk';
- 550 Dat's ver de paal voorby, en buyten 't vroed bestek:
 Want past het nu de tijd om bystand af te bidden
 Chimeren, die men zelf als mommen voert in 't midden?
 Misschien toen 't Heydendom een and're kracht erkost,
 Heeft dit de Dichter met inschikk'lijkheyd begost:
- 555 Maar wat verschilt het, daar Gods yver aan geen beelden
 Zijn eer wil geven, of de wufte zinnen speelden
 Op zulk een herrsenbeeld; of dat zich 't oog vergat
 Aan 't geen van 's Makers hand zijn vorm bekomen had?
 Ook zag men Salomon, verwonnen van zijn Wijven,
- 560 Met een beklemt gemoed d'afgodery bedrijven;
 (Gelijk hy van uw' pen ons voorgedragen werd,
 O VONDEL) schoon hy God erkende en eerde in 't hert,
 En d'yd'le' beeldendienst een poppenspel waardeerde,
 Waar aan de Wijsheyd Gods zich luttel kreunde, of keerde:
- 565 Helaas! hoe is het hem zoo jammerlijk vergaan!
 Een by-god, hoe gevormt, raakt Gods oog-appel aan.
 En doet men eens de deur voor dit gebroedsel open,
 Het grimmelt van 't gewormte uyt dezen drek gekropen;
 Want die met zijn gedachte op die bewerking kooft,
- 570 't Zijn goden wat hy denkt, 't zijn goden wat hy droomt,
 't Zijn goden voor en naar, van onderen tot boven;
 Hy zal met d'eyge saus al zijn gerechten stoven,
 En brengen telkens, eer hy 't Kamerspel volspeel,
 En weer, en wederom, die mommen op 't toneel:

- 575 Zoo vind men, met de Vos, in 's kramers winkelkassen,
 Parmante tronien, en statige grimmassen;
 Maar zoo men, met de Vos, het werk van acht'ren ziet,
 't Zijn hoofden zonder breyn, of inhoud; meerder niet:
 Want wat zelfstandigheyd, wat stoffe, zal m'er merken,
- 580 Indienme wel beziet d'aldus bewrochte werken?
 Geen zuyl van berg-kristal, of louter diamant,
 Maar een gebouw van glas, van kranke en broozen stand;
 De maker heeft zoo haast de oogen niet geloken,
 Of 't leyt met al zijn roem verbrijzelt, en verbroken:
- 585 't Zy wien het laf gerecht van zulk onthaal verzaadt;
 Wy hebben lang dien broey, en varkensdraf, versmaadt:
 O VONDEL, uw' vernuft, en geest, vol eed'le gaven,
 Brengt beet're stof te berd, toont and're kracht in 't draven:
 Een trek tot vaste spijs word met geen wind geboet't;
- 590 Dies schop vry zulk een disch, en toestel met de voet:
 Uw' wijsheyd overweeg', en toets' het stuk wat nader.
 Indien ik dus die waan bestormde, d'oude Vader
 Gevoegzaam onderging met reden, en getrouw
 Berichte, ik weet hy 't my geen ondank weten zouw;
- 595 Na 't geen ik uyt zijn mond bevroede, by zijn leven,
 Door spraak, en wederspraak, en d'antwoord my gegeven.
 En 't geen misschien met recht die Dichter zich alleen
 Mocht eyg'nen, om de kracht van zijne uytmuntenhe'en,
 Met eene Zangheldin die bystand dank te weten:
- 600 Dat wil zich elken Bloed en Brekebeen vermeten:
 Zoo dat hy ook met recht zouw wraken deze vond,
 Al schoon hem thans hier in niet anders tegen stond:
 Want als 't Gemeen begint de wijs en 't spoor der Grooten
 Te volgen, word die wijs, als walchelijk, verstooten.
- 605 Weg met de Muzen dan, al stellen and'ren vast,
 Dat deze sleep voor al op d'Uytvaart-staci past:
 Al leyd Apol den rey, al voert Minerf de reden
 Op eenig heldenlijk, of rucht'b'ren overleden;
 Wy achten dezen zwerm niet anders dan de schaar
- 610 Der eertijds snottige Lijkhuylsters voor de baar;
 En zoeken onze ontwerp, en vinding niet te stijven

- Met deze uyt sleur van ouds gehuurde slenterwijven:
 Staat iemand radeloos, of vind hy zich misschien
 Van onderstand ontbloot, van voorraad niet voorzien,
 615 En dat hy bystand zoek', of ergens hulp ontlene;
 By d'AGRIPPIJNER vloeyt een eeuwig Hippokrene:
 Die onder 't dichten dan geen vuur in d'aad'ren voelt,
 Indien hy maar de mond met deze waat'ren spoelt,
 Hy voelt zijn borst van vuur, en yver aangesteken,
 620 Om in een eed'le drift van vaarzen uyt te breken.
   't Zal tijd zijn dat ik dees ter zijdetreding staak;
 En met een gulle vloed van tranen 't Lijk genaak,
 Om, met een Treurbeklag, gemengelt onder 't schreyen,
 Den Overledenen ten grave te geley'en:
 625 Hier sluyt my Ennius de mond daar 't sterven liegt:
 Vermits hy levendig door alle monden vliegt;
 Op 't Twee-en-tnegentigste, in 't sluyten zijner jaaren,
 In zachte en stille rust in 's Moeders schoot gevaren.
 Wat stoffe blijft'er dan van treuren, of beklag?
 630 Men viere dezen dag, als zijn Geboorte-dag;
 Zijn Lijk-gedachtenis niet t'onrecht toegeschreven,
 Nadienze onsterff'lijk blijft van zijn doorluchtig leven.

Overleden den 5 Februarij 1679.

JOANNES VOLLENHOVE.

JONCKBLOET, *Geschiedenis der Nederlandsche
Letterkunde*, IV³, 348, 355—358.

OP DEN GRUWZAMEN NACHTSTORM IN WINTER-
MAANT DES JAARS 1660 ¹⁾.

Disjecitque rates, evertitque æquora ventis.

Afgrysyk nachtgewelt! ô wint!
Hoe valtge aan 't stormen, dus ontzint?
Hoe dus verbolgen opgesteken
Uit den Noortwesten, en die streken?
5 's Lants koopfortuin had u te vrient,
Met een' voorwint en spoet gedient
Van alle winden, waar ons zeilen
De werelt kopen en weêr veilen
Van kust tot kust, en Hollants vlag
10 De zon voorby zeilt en den dag,
Om onzen zeeleew vet te mesten
Met d' inkomst van zo veel gewesten:
Toen quam uw gunst al 't lant te sta.
Wat hitste nu deze ongena
15 Zo schendig op; daarge al uw buien
Tot ons bederf scheent op te ruien;
Daar tonnen gouts, in zee gesmoort,
Met kielen in den gront geboort,
De Beurs uitschudden en bederven?
20 Dit slaat des koopmans hoop aan scherven.
Wat borg, wat zeeverzekeraar
Staat voor dees schade in? geen gevaar
Stopt Tessel nu: 's lants keel staat open.

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in *J. Vollenhoves Poëzy*, 1686, bl. 188 vgg.

Maar och een vloot, eerze uit kon lopen,
 25   Legt in den schoot van 't Vrye Lant
           Vergaan, verdreven, en gestrant.
 De Noort- en Zuidtzee dryft vol wrakken,
 Gekerfde masten, kist en pakken,
           En gelt en goet, dat onder een,
 30   Langs al de dootsche kusten heen,
 Geslingert, los komt aangedreven,
 Met eigenaars met al gebleven.
           O Maas, en Waal, en Ysselstroom,
           Wat nachtstorm wekte u in den droom?
 35   Waar bergtge al 't nat, verlege vlieten,
 Gewoon uw stroomnat zacht te gieten
           Uit uwe volle waterkruik
           In 's oceaans gezwollen buik?
 Dees zeeplaag komt uw stromen plagen,
 40   Verovren, en ten bedde uit jagen.
           Uw vruchtbare akkers leggen blank.
           De zeeplas bruischt, en gaat zyn' gangk,
 (Geen dam noch paalwerk houdt nu tegen)
 Ja gaat met hele dyken veggen,
 45   En huilt, en schuimt, en schent, en sloopt,
           Waar 't vetste kleilant onder loopt.
 Zo ziet de golf by d' Indianen,
 Op 't bulderen der dolle orkanen:
           Een zeegedruis, dat schip by schip
 50   Te berste jaagt op bank en klip.
 Zo stortte 't onweêr uit de wolken,
 Dat Latium, met steên en volken,
           En gansch Sicilje scheurt van een,
           Met kracht bevochten van twee zeen.
 55   Zyn weêr en wint, van haat bezeten,
 Op ons verwaantheit fel gebeten?
           En woedt het woeste zeegewelt,
           Om zich te wreken, en weêr velt
 Te winnen, in zyn' vaart en bruizen,
 60   Te nô gestuit met magt van sluizen,

Met wint en molens uitgemaalt?
 En poogt de zee heur scha betaalt
 Te zetten aan de Nederlanderen,
 Die haar natuurwet stout veranderen?
 65   Noch schut geen zeescha 't lantverdriet.
           Wien ryzen al de haren niet
 Te berge, als 't onweêr aan komt snuiven,
 Dat stenen aan dun stof verstuiven,
           Dat want en gevelspits en dak
 70   Van boven tuimelt, krak op krak;
 Geen' boom alleen rukt van zyn' wortel,
 Maar kerk en toren klinkt te mortel;
           En treft den aardtboôm met een' schrik,
           Als voor den jongsten ogenblik?
 75   De zon rees trager op in 't dagen
 Op haren sidderenden wagen,
           Gedootverft in heur aangezicht:
           De zon verschrikte, en schroomde in 't licht
 t' Aanschouwen zo veel jammernissen;
 80   Dat handewringen, menschevissen,
           Dat loejen van het stomme vee,
           De dorpen in een bare zee
 Gedompelt, wei by wei verdrongen,
 Als waar de werelt wechgezongen;
 85   Den lantzaat, styf van kou, doornat,
           Van honger flaaw, van arbeit mat,
 Op dak, of boom, om zich te redden,
 Gevlucht. O nacht, die gene bedden
           Hun nachtrust gunt, te droef en bang,
 90   Gy zult ons heugen jaren lang.
 O stormwint, die elx hart vervoerde,
 En zo verwoedt uw vinnen roerde,
           Uw les quam ons te dier te staan,
           Om haastig in den wint te slaan.
 95   Gezegt weilant, Vry Geweste,
 Nu draag geen' moedt op muur, of veste,
           Of huizen, hemelhoog gebout;

Al regent u de schoot vol gout;
 Al juichen alle zeen en wateren
 100 Uw vloten tegen, datze schateren;
 Al zietge, op ieder stroom en vaart
 Bedreven, andren in de kaart;
 En vreest voor watervloek, noch rover.
 Een wint, Godts adem, mag u over.

OP HET JAARGETYDE VAN MYN EGA ¹⁾.

Zou myn hart niet opengaan
 In het kriecken van den morgen?
 Wech nu kommer, angst, en zorgen,
 Hier mag weêr een wyze op staan,
 5 Als de zangberg my eerst leerde,
 Toen myn waarde bedtvriendin
 't Jeugdigh hart door kuische min
 Met een lief geweld verheerde.
 Blyde en wellekome dag,
 10 Dat uw licht weêr vrolyk schyne
 Voor myn huislicht, myn GEZYNE,
 Die geen daglicht vroeger zag.
 Hoe verheugde u haar geboorte!
 Hoe blygeestig van gelaat
 15 Zag d' oranje dageraat!
 Welk een glans uit d' oosterpoorte
 Scheen den nacht zyne ogen blint!
 Wat verhief zich een geschater
 Uit de Vecht en 't Zwarte Water!
 20 Hoe verblies de westewint

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in *J. Vollenhoves Poëzy*, 1686, bl. 194 vgg.

Vorst en sneewjagt met zyn' aassem!
 Hoe ontlook het nieuwe groen,
 Vroeger dan het jaarsaizoen,
 En de bloemhof, zoet van waassem!
 25 Rees in Sprokkelmaant voorheen
 Blyder dag dan dees dertiende?
 't Is de dag, die ook verdiende,
 Dry paar jaren nu geleên,
 My en u, myn uitverkoren,
 30 Te verbinden hant aan hant,
 En te levren 't waardtste pant,
 My van boven toebeschoren.
 'k Noem geen nektar sint zo zoet,
 Als 't vermogen van uw lippen;
 35 Geur en galm, die ys en klippen
 Zou ontsteken met een' gloet.
 En uw min heeft nooit verdrotten
 Van vier delen levens een
 Aan myn huishulp te besteên:
 40 Daar nu zoet en zuur genoten,
 En afzetsels, niet veraart,
 Hart aan hart steeds vaster strengelen,
 Bloet met bloet te gader mengen;
 Brein en geest zich openbaart
 45 In de kintscheit van Antoni;
 En geen schilders kunstpenseel
 Ons zo levendig, zo eël,
 Afbeelt, als Arnoldus troni,
 Of zyn Jakobbroêr. van twee
 50 Zwyge ik, die om hoog gevaren,
 In 't gejuich der englescharen
 Ras vergaten druk en wee.
 Hemel, kroon dit jaargetyde
 Met uw gunste, en altyt meer,
 55 Als het weêr en weder keer':
 Dat ik u myn tonen wyde,
 Dankbre tonen, jaren lang.

Zegen daal' myn lief op zegen
 In den schoot, als dau en regen.
 60 't Nootlot ga met my zyn' gang.
 Blyft myn weêrhelft na my over,
 'k Overleef my na myn tydt.
 Sture vorst, vergeefs benydt
 Ons uw strengheit bloem en lover.
 65 Deze troukrans eischt geen hulp
 Van laurierbladt, roze, of tulp.
 1663.

OP 'S GRAVENHAGE, IN DICHT VERTOONT DOOR DEN
 HEER JACOB VANDER DOES, RECHTSGELEERDE ¹⁾.

Laurea donandus Apollinari.

Oude Gravenhof, vol hoven,
 Hollantsch Eden, lustprieel,
 Van geen Tempe te verdoven,
 Aller steden Staetjuweel,
 5 Vorstenwiegh, vol glans en glori,
 Raetpaleis van 't algemeen,
 Eerste en leste in 's Lants histori,
 Neêrlants heerlykheit in 't klein,
 Sterke vryburgh, zonder muuren,

4 pronkjuweel

---

¹⁾ Afdrukt naar den tekst in 's Graven-Hage, met de voornaemste
 plaetsen en vermaecklijckheden, door Jacob vander Does, Rechtsgeleerde, 1668.
 Hier zijn de afwijkende lezingen genoteerd, die gevonden worden in *J.*
Vollenhoves Poëzy, 1686, bl. 465 vgg. Daar staat er het jaartal 1667 onder.

10 Van den vrygevochten Staet,
 Weelde en wellust van uw buuren,
 Themis trouste toeverlaet;
 's GRAVENHAEGH, nu hef uw kruinen
 Door de wolken hemelhoogh,
 15 Uit uw Bosch en dorre duinen.
 Want uw Vyver, nimmer droogh,
 Daer de Staetzorgh zat bekommert,
 Wort een andre Paerdebron,
 En de Vyverbergh, belommert
 20 Met laurier, een Helikon.
 VAN DER DOES, uit der Poëten
 Stam gesproten, toont, dat hy
 Ook is goddelyk bezeten
 Van den geest der Poëzy;
 25 Vlecht Parnasloof van uw linden,
 Op het spoor van Constantyn.
 Plagh men in den HAEGH te vinden,
 Wat met reên, of redens schyn,
 Ieders hart bekoort en oogen;
 30 's GRAVENHAGE, met zyn' naem,
 Rykdom, schoonheit, en vermogen,
 Door de lofbazuin der Faem,
 Alle landen, zeen en luchten,
 Al de werelt door bekent;
 35 Luider, dan die lantgeruchten
 Klinken, laet aen 's werelts endt
 Eene dichterstong zich hooren,
 Met zyn snaren, altyt fix,
 In geen grafgewelf te smooeren,
 40 Noch vergetelstroom van Styx.
 Een uitheemsche magh nu sparen
 Moeite en kosten van de reis.
 VAN DER DOES, in luttel blaren,
 Toont Stadthuis en Hofpaleis,

14 Aan de — 21 VAN DER DOES, eert gy poëten — 22 Vol van heilge
 razerny — 23. Eert u, goddelyk — 38 Met heur

45 Vyver en Voorhout, vol levens,
     Kneuterdyk en Princegracht,
 Plaets en Plein en merkt; al tevens
     Vol van schoonheit, Schat en pracht;
 Al te zaem, als Jovis eiken,
 50   Langsaem opgewassen, om
 Zulk een hooghte te bereiken
     In zyn' vollen ouderdom.
 Kunstbeminners, letterkloeken,
     Zoo 'k u recht ken, gy zult hier
 55 Liever onzen HAEGH bezoeken,
     Zwart gemaelt in wit papier,
 Liever deze print aenschouwen,
     Dan het leven, niet gewoon
 U geduurigh t'onderhouwen,
 60   Als die Dichter met zyn' toon:
 Daer hy 't vrolyk en het statigh,
     Demokryt en Heraklyt,
 Jok en errenst middelmatigh
     Onder een mengt, op zyn' tydt;
 65 Keur van stoffen vlecht en strengelt,
     Dat een ieder krygh zyn deel:
 Zoet, met bitter dus gemengelt,
     Glyt gezonder door de keel.
 Beide komt het uit een ader,
 70   Ryk van Poëzy, gevloeit:
 Als ons Beekje, daer het nader
     By den HAEGH het lant besproeit.
 Dat 's wat meer, dan ruwe steenen,
     Ongelyk van form en stof,
 75 Te verzamelen, te vereenen.
     Ley Amfion zulk een' lof
 Oit te Thebe in met zyn dichten?
     Is dat stedelof alleen
     Zingen? of ook steden stichten,

80 En veel schooner, dan van steen?
 't Lofgedicht der Hagenaren
 Wint het den Thebaen dus of,
 En zoo ver de Grieksche snaren,
 Als gy 't schoonste Vorstenhof
 85 Met uw luister gaet te boven,
 Oude Gravenhof, vol hoven.

80 Vaster, schooner — 84 gy menig — 85 uw'

AEN DEN HEER ARNOUT HOOFT, RIDDER, OUTSCHEPEN
 DER STADT AMSTERDAM,

VERSCHEIDE WERKEN VAN WIJLEN ZIJN HEER VADER
 UITGEVENDE ¹⁾.

*Nec tantum Phæbo gaudet Parnassia rupes,
 Nec tantum Rhodope miratur et Ismarus Orphea.*

O brave telgh van zulk een' braven stam,
 Tot groot bedrijf en tegens last geschapen,
 Van outs gewoon te cieren t'Amsterdam
 De Keizers kroon van 't Graeffelijke wapen:
 5 Indien ik, heet van yver, iet misdoe,
 Uw drokheit stoor, met nutter zorge en pennen
 Steets bezigh, ay hou dit een pen te goê,
 Die, dier verplicht, haer schult slechts komt bekennen.
 Want wie is toch zoo wijdt vervreemt van kunst

7 Staag bezig, ei

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in *P. C. Hoofds Werken*, Amsterdam, 1671. Hier zijn de afwijkende lezingen genoteerd, die gevonden worden in *J. Vollenhoves Poëzy*, 1686, bl. 468 vgg. In die uitgave staat er boven: *An quicquam nobis tali sit munere majus?*

- 10 En wetenschap, die zich niet eeuwig schuldigh
 En dankbaer moet bekennen voor uw gunst,
 Die 't vaderlant verplicht zoo menighvuldigh?
 Terwijlge ons geeft in 't licht uw vaders werk,
 't Zy mateloos, of nieuwe maetgezangen;
- 15 Een hemelsch licht, den nacht van Styx te sterk,
 En daer te lang alle oogen naer verlangen.
 Wat droomt de Griek van zangbergh, paerdebron,
 En Febus, vorst en vader der poëten?
 Te Muiden was de ware Helikon,
- 20 En Hooft Apol, op 't hooge slot gezeten.
 Daer paste hem der dichtren lauwerkroon
 (Dien gulden tijdt moet Hollant noit vergeten)
 Om zijne kruin en hairen ruim zoo schoon,
 Als om zijn' hals de ridderlijke keten.
- 25 Daer ley hy zich zoo kloek en trou te kost,
 Dat bastertspraek 't papieren velt moght ruimen,
 Als om het lant door 't zwaert, gelijk een Drost,
 Van woest geweld en snoodt bedrogh te schuimen.
 Wy hoonden zelfs (wat baet ons, dat men 't zwijght?)
- 30 Onze eige tael. Voert Remus heerschappye,
 Waer zy met kracht de volken onder krijght,
 Heur spraek niet in, als 't merk van slavernye?
 En durft, of kan de vrye Batavier
 (Die noit met recht, als bloode of slaefsch, gelastert,
- 35 De Cesars voer in hunnen schilt zoo fier)
 Zijn moeders spraek niet spreken onverbastert?
 Maer dank hebb' Hooft. hy wischt met Duitschen stijl
 Die inktvlak uit ons boeken, valt aen 't ziften,
 Aen 't zuiveren, aen 't effnen met zijn vijl,
- 40 En regelen van Hollants tael en schriften.
 Hy zamelt ons een woordenschat by een,
 Om Neêrlant, arm door traegheit, te verrijken.
 Hy leert de pen, en niet de kling alleen,

17 zangberg, Helikon — 23 haren — 26 Aan taalsieraat (de bastert-
 spraek most ruimen) — 30 eige spraek — 32 Heur taal — 35 Cesars in
 hun schilt voer fors en fier — 36 moeders taal — 40 Hollants sprake en

Des Bataviërs geen volk ter werelt wijken.

45 Zoo lezenwe een Histori met vermaek

Van Nederlant recht Neêrlantsch en onsterflijk.

Vont menigh geest in kunst en wijsheit smaek,
Dees won een' palm, by niemant meer verwerflijk.

Dit 's Tacitus in Hollant; dit 's Homeer.

50 Hy schenkt ons 't puik van Latium en Grieken

In zuiver Duitsch: en wie op lettereer

Nu toeleght, zweeft ten hemel op zijn wieken.

Hem zet in dicht van Baerle boven aen;

En Huigens, 't licht van 't geestrijk 's Gravenhage.

55 Ja Vondel zelf, onze Agrippynsche zwaen,

Volght Hooft, en zulx, dat hy 'er moedt op drage.

'k Hoor Anslo dus, Martinius, en Six

Uit eenen mont met Brandt en Dekker spreken.

En spande ik oit mijn luitesnaren fix,

60 Mijn geest had aan dit licht zijn licht ontsteken.

Het onduitsch Hof noem' hardt nu dit, dan dat.

Al stopten wy den mont niet der verkeertheit,

Schoon Hooft, een mensch, geen Godt, zich oit vergat,

Zijn misslagh won 't noch ver van die geleertheit.

65 O Muider Slot, een kerker al te straf

Voor Hollants Graef, den wrok ten dienst van Velzen,

Schep moedt: dees Heer wischt u die bloetsmet af

Door poëzy. Dan ruischt geen wint in d'elzen.

De Zuidtsee op dien toon leght gladt gekemt.

70 De Vechtvliet geeft gehoor, en roert geen baren.

De nachtegael heft aen: en 't wilt, getemt,

Vergaert om strijdt rontom deze Orfeus snaren.

Hoe wensche ik mijn verlangen nu geboet,

Door lezen en herlezen, in die werken;

75 Van Neêrlant, waer 't vernuften teelt, begroet;

Een bloemhof, een banket, om 't hart te sterken!

53 Barleus acht zyn' arbeit nooit vollooft — 54 Ook Huigens — 55
Ja Vondel waar geen Vondel zonder Hooft — 56 Maar volgt hem zulx —
58 Brant — 66 Van Hollants — 72 Door zang vergaart rontom — 74
Door 't lezen en herlezen van

Hoe riekt die reuk! hoe smaekt die lekkerny!
 Hoe lust my daer uit onverwelkbare blaren,
 Gelijk in 't Goy een wakkre honighby,
 80 Geen honigh steeds, maer nektar te vergaren!
 Hoe draeft die stijl, op maet en zonder maet,
 Vol zins, vol krachts! hoe weide ik in die spreuken,
 Historiën, en regelen van Staet;
 Van nijdt noch tijdt te krenken noch te kreuken!
 85 Hier vinde ik, wat Italie meest verheft.
 'k Zie, hoe Petrarch, en Tasso, en Guarini,
 In Duitsch verkleedt, zich zelve overtreft;
 Ook Sansovyn, Lottyn, en Boccalini.
 'k Lees Plautus nu verbeterd, roept de Groot.
 90 'k Lees Cicero in Nederduitsche brieven.
 Plutarchus les, eer Hooft zijn Grieksch vergoot
 In Neêrduitsch, kon geen Hoven zoo gerieven.
 't Waer Henrik, hier zoo Groot, de pijn wel waerd,
 Om Vrankrijx kroon zijn leven lang te kampen.
 95 En Kosmos huis, door deze pen vermaert,
 Getroost zich nu een Ilias van rampen.
 Civilis en Arminius, vol moedts,
 Herleven aen den Rijnstroom, als twee helden,
 Die 't Roomsche gebiedt en Cesars zegekoets,
 100 In 't strijden voor de vryheit, palen stelden.
 Zagh Tacitus (de Zwijger, die nu minst
 Zal zwijgen) op, 'hy zou de nederlagen
 Des Tibers, hem vergoedt met zulk een winst
 Van eere by den Duitschman, min beklagen.
 105 Begreep dit elk, de Predikstoel en 't Hof
 Ontfing een' glans, en zag uit andere oogen.
 Geen kintsch geluit, maer keur van stijl en stof
 Bekoorde elx hart met goddelijk vermogen.
 Gelukkig hy, die zulk een letterschat
 110 Van andren leent tot ieders nut en voordeel!
 Gelukkig lant, zoo 't zijn geluk slechts vat,
 Daer Wijsheit dus aen 't roer zit, rijp van oordeel!

Gelukkigh leeft gy ook, die voor 't gemeen
Geen lessen wijdt en zijdt behoeft te zoeken;

115 Maer op hun spoor uw ouders na te treên,
En op te slaen uw vaders wijze boeken.

Zoo bloeie uw stam van spruit tot spruit, mijn Heer.
Een vier, een deught, ontvonk' daer geest en ader,

120 Als d'Amstel in uw' grootvaêr kroont met eer,
En Nederlant met Vrankrijk in uw' vader.

115 op zyn spoor uw' vader — 116 slaan zyn doorgeleerde

OP DEN YSTROOM VAN DEN OVERTREFLYKEN POEET
JOANNES ANTONIDES VANDER GOES ¹⁾.

Cælo gratissimus amnis.

Het Y spant wonderlijk, van name en vloet zo klein,
In rijkdom, magt en pragt, de kroon van alle stromen.
Maar zo is ook allengs de Tiber opgekomen,
Die grootvorst, ruim zo fors, van landen en van zeen.

5 Vernuft braveert geweld, als d'Ystadt andre steên.
Dies juich, ô koopstroom, nu van vreugt langs beide uw zomen
Naar dien ANTONIDES met kunst en zoete dromen
Gaat weiden in uw' lof, zijn ware Hippokreen.

Hy streeft de zwaan na, die Eneas helden werken
10 Naar 's Tibers stromen voert van Xanthus op haar vlerken.
En streeft hy in zijn vlucht uw zeilen niet voorby?

De werelt in een stadt, de zee in 't Y te malen
Met verf, die nooit verschiet, zo lang de zon blijft stralen,
Dat kan de zeevaart min dan d'eedle poëzy.

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in de *Gedichten van J. Antonides vander Goes*, Amsterdam, 1685. In *J. Vollenhoves Poëzy*, 1686, bl. 472 staat er onder: „Op den Ystroom, den 28 van Herfstmaant, MDCLXXI.”

K L A G T E ¹⁾.

Quæ tanta animis ignavia venit?

Is 't Neêrlantsch bloet dan heel verbastert in uw aderen,
 Weleer vermaarde, nu veraarde Batavier?
 Leg af dien naam; leg af uw trotse leewsbanier.
 Wisch uit, wat Tacitus en Hooft schryft in zyn bladeren.

5 Gy spilt in ene maant de glori, van uw vaderen
 Een eew lang met veel bloets gekocht, als luttel dier.
 En dê 't u Vrankryx magt met moedt en blank rappier!
 Zy vint geen' wederstant van blode lantverraderen.

10 Noch spaart men schelm by schelm, die eer en eedt vergeet,
 Al schreit al 't lant om wraak. O goetheit, al te wreedt!
 Gedooft gy 't, Krygsraat? gy gedooft dit niet, Oranje.

't Stadthouderschap krygt klem, zo 't scherprecht zynen gang
 Mag gaan met zwaart en strop: zo niet, dan trapt eerlang
 De Fransche trotsheit ons en wrok van Groot Britanje.

MDCLXXII.

AEN DEN HEER VAN ZUILICHEM, OP DEN TWEEDEN DRUK
 VAN SIJN EDTS KORENBLOEMEN ²⁾.

Monumentum ære perennius.

O Neêrlants eeuwige eer, die ons in Neêrlantsch Dicht
 Laet hooren gantsch Europe en 't puik van zoo veel talen,

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in *J. Vollenhoves Poëzy*, 1686, bl. 549.

²⁾ Afgedrukt naar den tekst in de uitgave van 1672 der *Koren-bloemen*.

Zoo moet geen tael noch tijd uw' grooten naem bepalen,
 Als ik eerbiedighlijk my blind zie aen uw licht.

5 Mij zang weide in uw' lof: maer al de zangbergh zwicht
 En zwijght, of zweet vergeefs, verduistert door die stralen.
 Apelles kunstpenseel kon Alexander malen,
 Maer geen' Apollo met zijn hemelsch aengezicht.

O ledigheid, vol werx! ô eedle KORENBLOEMEN!
 10 Geen graen is by uw deught op eenen dagh te noemen
 Gy rijst alleen, gelijk de Fenix uit zijn vlam.

Een Maro wint het; en men vint geen twee Homeeren.
 Dies zal mijn Dicht u best, ô Fenix Dichter, eeren,
 Als gy der Steden Stadt, uw stemmend Amsterdam ¹⁾).

KLAGTE OVER DEN KERKTWIST ²⁾.

Quo ruitis? quæve ista repens discordia surgit?

De heerschzucht van de myterkroon
 Te Rome, in top gestegen,
 Trapt keizers met ondraagbren hoon;
 Greep stout naar Paulus degen
 5 En Petrus sleutels, dorst den troon
 Van Christus zelf bestormen.
 't Was stof tot kerkhervormen.

---

¹⁾ In *J. Vollenhoves Poëzy*, 1686, bl. 473 staat in het opschrift: „op den nieuwen druk”, en zijn er de woorden *Proxima Phæbi Versibus* boven geplaatst. Daar luidt vs. 5: „Ik hef geen lofdicht aan: want al de zangbergh zwicht”; en is bij vs. 14 de volgende noot geplaatst: „Onder de Stedestemmen van Hollant en Westvrieslant in 't derde boek der Korenbloemen spreekt Amsterdam aldus: *Wie schriklykst van my zwygt, heeft allerbest gezeit.*”

²⁾ Afgedrukt naar den tekst in *J. Vollenhoves Poëzy*, 1686, bl. 337 vgg.

Noch draaft de heerszucht styf en sterk,
 Daar elk dien hoogmoet lastert:
 10 Zy dringt in ons hervormde kerk,
 Te wydt van deugt verbastert;
 Stookt burgerkryg in 't vredeperk;
 En maakt het langs hoe grover.
 Wat komt den kerkdienst over!

15 Men strydt voor 's hemels zake in schyn:
 Geen grontleer wekt krakkelen.
 'k Verneem by Beza en Kalvyn,
 Die hier en daar verschelen,
 Of by Ambroos en Augustyn,
 20 Cyrillen, of Gregoren,
 Geen tweedragt, dus geboren.

Wat knibbelt men om 't heilverbont,
 Dat Godt en mensch bevredigt?
 Onkunde, zweeg der herdren mont,
 25 Had min Godts kooi beledigt.
 En zo geen plaats ooit open stont
 In 't ampt der predikstoelen,
 't Waar uit met al dit woelen.

De broederhaat, vol onbescheit,
 30 Te rekken, noch te buigen,
 Slaat door den arm van d' overheit
 Zelf 't kerkberoep aan duigen.
 't Is kunst om kunst, gelyk men zeit.
 Dus stryden Christus helden.
 35 Dat 's quaat met goet vergelden.

O kerkschandaal! ô yzere eew!
 O droefheit aller vromen!
 O Godtsdienst! duurt dit twistgeschreew,
 't Is met u omgekomen.
 40 Hoe valsch weet noch de Fariseew

Zyne eerezucht te vergulden!
 Kan Godt om hoog dit dulden?

Wie kan den weg door dit getier
 Tot zedebeetring vinden?
 45 Zal in Godts huis dit vreemde vier
 Niet Nadab eer verslinden?
 Plag Jesus door de vrêbanier
 Zyn volk niet t' onderscheien
 Van 's afgronts moortlievreien?

50 Geen Pausdom, dat zyn' wellust ziet
 Aan onze kerkgeschillen,
 Geen sekte, die haar kans bespiedt,
 Wenscht dezen storm te stillen.
 De hel kon, blyde in ons verdriet,
 55 Geen bozer list bedenken,
 Om 's hemels eer te krenken.

Och, broeders, staakt dit twistgedruis.
 Bout Salems muur en daken:
 En smoot dien huistwist in Godts huis.
 60 Leert hier u zelfs verzaken:
 Leert nedrigheit van Christus kruis,
 En vrê met waarheit planten.
 Dat past Godts vrêgezanten.

MDCLXXXVIII.

DANKOFFER, IN 'T AFNEMEN MYNER ZIEKTE ¹⁾.

— — *Grates persolvere dignas*
Non opis est nostræ.

O grote Godt, myn hoogste goet
 Door uwen zoon, die zich quam kleden

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in *J. Vollenhoves Poëzy*, bl. 118 vgg.

Met sterfelyk vleesch, om met zyn bloet
Te boeten voor ontelbre leden;

5   Hoe quyt myn ziel, geknielt in 't stof,
Zich voor uw' hogen troon recht dankbaar!

Genadetroon van 't hemelsch hof,
Hoe is een worm by u ontfangkbaar;

10   Die vuil van Adams errefschult,
Bekladt in 's werelts stinkmoerassen,
(Daar, keerde 't niet uw taai gedult,
De hel tot zuivringe op zou passen)

Zich uit dien poel, vol jammren, vint
Geredt, gereinigt, gerechtvaardigt,

15   Gekroont, gelyk een koningskint,
Met eer, die Jesus zelf gewaardigt

Te winnen met zyn doornekroon!
O weldaân! ô genadeschatten!

Gy heft wat slyx op 's hemels troon.

20   Dit 's door 't geloof alleen te vatten.

Gy boodt dit heil my niet alleen,
Maar bezigde, onder uw gezanten,

Myn' dienst ook; dienst uw' knecht gemeen
Met d' engelen, uw ryxtrouwanten.

25   Gy helpt die bootschap van myn mont
Myn hart ter goeder ure ook heugen

Door kruis en krankbedt, zeer gezont
Voor 't beste deel; met wint en leugen

30   Te dwaas, te licht helaas gepaait,
Te traag naar 't hemelsch en onendig.

'k Zie hoe de zicht des doots vast maait,
Geen vreugt van vrienden hier bestendig.

z' Ontvallen my van dag tot dag.

My schenktge een' kroes, doch minst van alsem.

35   Uw roê geeft liefdeslag op slag.

O tuchtroê, ruim zo nut, als balsem!

'k Bedanke uw milde en slaande hant:

'k Voldanke u nooit, bermhartig vader,
Voor dat, voor dit genadepant.

40 Quam nu myn wil uw' wil dus nader
 Och trek myn' al te stegen zin:
 Och ruk, maar met een tou van liefde,
 Myn traagheit voort. och scherp my in,
 Wat pyn aan 't kruishout Jesus griefde.
 45 Dees ziekte, een nutte kruisschool, leer',
 Met myn bederf, elende, en snootheid,
 Myn hart beseffen meer en meer
 Uw goetheit, endeloos in grootheit.
 Of kan om laag geen sterflyk mensch
 50 Dien afgront, veel te diep, doorgronden,
 Hier blyf myn ziel vry ('t is haar wensch)
 Verbaast, verrukt, ja gansch verslonden.

Den 16 van Wynmaant, 1678.

AAN DE HEREN KASPER EN JOANNES BRANDT,

OP HUNNE GEDICHTEN, MY VAN DEN HERE GEERAART BRANDT,
 HUNNEN VADER, TOEGEZONDEN ¹⁾.

Genus alto a sanguine vatum.

Gebroeders, die met geest en vlyt
 Uw jonge jaren overschrydt;
 Uw dichtkunst wekt myn' geest tot dichten.
 Gy helpt Apolloos kunstkerk stichten
 5 En sieren: gy, vernuftig paar,
 Raakt zelfs eerlang op 't hoog outaar,
 Vaart gy dus voort, met lauwerkronen
 Gekroont, als Febus eige zonen.
 Ik raaskal, door een' drift vervoert.
 10 Want geen verziende Apollo roert

---

¹⁾ Atgedrukt naar den tekst in *J. Vollenhoves Poëzy*, 1686, bl. 520 vg.

Uw snaren. zulk een' droom, geen godtheit,
 Belacht ons kerkgeloof, als zotheit.
 Maar droegen ooit poëten moedt
 Op afkomste en op hemelsch bloet,
 15 Deze eer staat u niet wydt te zoeken.
 Barleus stam, door letterkloeken
 Befaamt, Barleus en zyn faam,
 (Gy, KASPER, draagt zyn' eigen naam)
 En BRANDT, myn vriend, vol poëzye,
 20 Doch minst Apolloos razernye,
 Ontvonken u. Wie moedigt meest?
 Wie zet meer lust by, en meer geest?
 Uw vader, of uw moeders vader?
 Hier vloeit gewis geen enkele ader.
 25 Dus kiest in Maroos dicht Askaan
 Van kintsbeen 's vaders heldenbaan,
 Hoewel met ongelyke schreden.
 Volhardt in 't' loflyk spoor te treden.
 Toont, hoe door erfrecht en geboort
 30 De dichtlaurier u toebehoort.
 Stapt voort, zingt voort. Zo blykt aan 't quelen,
 Dat zwanen nooit geen aaksters telen.

Den XIV van Zomermaant, MDCLXXX.

LYKZANG OVER DEN HEER GEERAART BRANDT,

LERAAR DER REMONSTRANTEN TE AMSTERDAM ¹⁾.

Poëten treurt, doorluchtige poëten,
 By d' outhet van een' hoger geest bezeten,
 Van hemelsch bloet gerekent, treurt om strydt,

---

¹⁾ Afgedrukt [naar den tekst in de afzonderlijke uitgave (*Catalogus der Bibliothek van de Maatschappij der Ned. Lett. te Leiden*, I, 2e afd., 564).

Nu BRANDT is na Antonides verscheien.

- 5 Dus sterftge wech, onsterfelyke reien:
 Dus raakt Parnas zyn' glans en glori quyt.

Wat mistge aan BRANDT? zyn jeugt kon geestig razen,
 Bejaarden en geleerden zelfs verbazen;

- Zyn ryper brein, bezadigder van styl,
 10 De deftigsten met nut vermaak verplichten
 In bruiloftzang, en lyk- en zededichten,
 Al even schoon en zuiver door zyn vyl.

Krygshelden, lantregeerders, letterkloeken,
 Wat mistge? een pen, die in historiboeken

- 15 En printen u vereerde met een print
 Van byschrift, die van 't leven niet verscheelde,
 Uw beste deel op 't levendigst verbeeldde,
 En perlen stortte en gout in stê van int:

Een' Martiaal in Duitsch, maar vry van smetten,

- 20 Vol krachts, vol zins; by goude munt te zetten,
 Die klein van wicht, veel kopers overtreft,
 Naar d' edle stof en fynheit te waardenen;
 Van ¹⁾ Vondel en van Hooft gewoon te leren,
 Maar zulx dat hy hen door hun kunst verheft.

- 25 Taalkundigen, oprechte vaderlanders,
 Die wat men by uitheemschen schoons en schranders

- Verneemt, in Duitsch ons uitdrukt ruim zo net,
 Een Aristarch, die Neêrlants taal help bouwen,
 Haar' rykdom, kracht, en zuiverheit ontvouwen,
 30 Wort u te vroeg ontrukkt van hoger wet.

Gy tekenaars, beelthouwers, schildergeesten,
 Naast dichters, uw namaagschap, d' allermeesten

¹⁾ In *J. Vollenhoves Poëzy*, 1686, bl. 785 leest men:

Van Hooft gewoon en Vondel zo te leren,
 Dat niemant door hun kunst hen meer verheft.

In kennis om den doot te wederstaan ;
 Een' kunstgenoot verliestge, die u eerde,
 35 Een' kenner, die de kloekste meesters leerde,
 Uw werk veelsins verheerlykte in zyn blaân.

Indien 't geschil, dat lant en kerk beroerde,
 's Mans zucht voor zyn gevoelen niet vervoerde,
 En bleek zyn vrêgezintheit niet verdwaalt
 40 Van 't vredespoor, in 't branden van zyn' yver,
 De kerk vernam van geen' historischryver
 Haar kruislot en bedryf zo net verhaalt.

Nu wacht men noch helt Ruiter, 't licht der helden,
 Zo trots en trou, gelyk hy Nereus velden
 45 Ooit veiligde voor Hollants zeebanier;
 En ziet eerlang dien groten zeebeschermer
 Wel ruim zo schoon en duurzaam, als in marmer
 En grafgebou, vertoont in BRANDTS papier.

Zo sterft de hant, die 't leven schonk veel anderen.
 50 Blint menschdom, vleitge u zelfs noch, of elkanderen,
 Op dat de doot uw ydle hoop beschaam' ?
 Geleertheit zelf begeeft ons, minst bederflyk.
 Gelukkig leeftge alleen en recht onsterflyk
 By Godt in vreugt, op 't aardtryk met uw' naam.

JOANNES ANTONIDES VAN DER GOES.

JONCKBLOET, *Geschiedenis der Nederlandsche
Letterkunde*, IV³, 358—363, 436, 437.

ZEETRIOMF DER VENETIANEN OVER DE TURKEN ¹⁾.

Barbaricis Dites spoliis.

Doorluchte waterkoningin
Venetië, die uw galeien,
Tot roem en eer eeu uit eeu in,
Haer vlugge wieken uit laet spreien,
5 Zoo ver de trotsche legermaen
Der wijtuitstreckende Ottomannen
De kruiszon komt in 't licht te staen,
Daer zy de vierschaer vast om spannen!
Hoe lust het my uw leeuwsbanier
10 Door 't Middelantsche zoch te volgen;
Te zien hoe Hokkinkoert vol vier,
En op die waterslang verbolgen,
Den Sabel om het hoofd laet gaen;
Terwijl sint Markus leeuw, gedreven
15 Daer haer bebloede manen staen,
Den Helt komt kracht en moet te geven.
Nu wenscht hy met een leeuwenkracht
En leeuwenhart, gesterkt van boven,
Als in Gomorraes andre nacht,
20 Dien trotschen hoogmoet uit te dooven.
Nu wenscht hy op de Turxsche zee,
Gelijk een Perseus aengevlogen,
's Lands onderdrukte Andromade
Haer vochte tranen op te droogen.

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in de *Gedichten van J. Antonides vander Goes*, Amst. 1685, II, 1 vgg.

- 25 De Grootvorst van Byzants zach uit
 Zijn hoog Serrail en marmre vesten
 De Kristnen, gapende na buit,
 Elkaar bestooken in haar nesten.
- 30 Hy hoorde Hollants waterleeuw,
 Hoe sterk beschut van Bontgenooten,
 De Vries en onverwonne Zeeuw,
 Geprangt van Karels oorlogsvlooten,
 Den Teems braveren op zijn kil.
 Hy zach de Zeine aen eed verbonden,
- 35 Zich mengen in dit staetgeschil,
 En vloeken Stuarts dolle honden.
 Ook wist hy hoe zich Deenmark rept,
 Om 't bloedig zwaert op zy te binden.
 Hoe Zweden naulijkx adem schept,
- 40 In zoo veel oorlogsonweerwinden.
 Hoe Spanjen op zijn koning treurt,
 En vreest de roe der Portugezen:
 Hoe Polen, deerelijk gescheurt,
 Licht Lubomirskys proi zal wezen.
- 45 Hoe 't fier Germanje werkt, om dra
 Een Oceaan van bloet te drinken,
 Gelijk weleer toen Attila
 Zijn degens aen haer Rijn de blinken.
 Dit zach hy van zijn hoftrans aen,
- 50 En vleide zich met dees gedachten:
 Nu is het tijt mijn klaeu te slaen
 In merg en bloet der Kristenmachten.
 Nu is het tijt mijn oorlogspaert
 Te hooren briesschen onder Weenen,
- 55 Te rukken met het bloedig zwaert
 Door rotzen en gebergten henen.
 De Wetvoogt Mahomet bestrael
 Terwijl mijn moedige oorlogstochten,
 En geef my met het heilig stael
- 60 Te wreken aen die kruisgedrochten.
 't Gaet wel. zy zitten reets verwoet

Met hongerige muil en tanden,
 Gezwollen van 't gezwolgen bloet,
 Elkaer in huid en ingewanden.

65 Veneetje alleen staet even trots
 Op 't hart der weelderige stroomen,
 Te loeren van haer hooge rots,
 Om, als 't haer lust, my op te komen.

70 Maer wacht: nu zal ik uit mijn troon
 Die valsche Krokodil verrassen,
 Op dat zy weer geen stevenkroon
 Ga strijken met haer galeassen.

75 Zoo sprak hy, en verdagvaert voort
 Spahyën, en Janissarbenden,
 En Sciöbarges, om de moort
 En krijg haer op den hals te schenden.

80 Flux rukt hy al zijn magt byeen,
 Gepropt met Tarters en Sirieren
 En Grieken, om nu plat te treën
 't Verdeelde heir der kruisbannieren.

Zoo dekt hy 't Adriatisch zout,
 Vast brullende onder 't henevaren,
 Met roofigaleien, zwaer van hout,
 Als hooge rotzen in de baren!

85 En tart Venedig, dat al lang
 Die zeeorkaen op zee zach klimmen;
 Maer reets gewent, in 't zeegedrang,
 Dien waterbeer te hooren grimmen,
 Gereet stont om den dwingelant

90 Vrymoedig op den huid te vallen;
 Te schuimen van de kristenstrant
 Tot onder Konstantinus wallen.

Daer staet al 't pekelvelt in brant,
 En weerlicht met zijn watervlieten!

95 De Bosfor schuilt zijn hoofd in 't zant,
 Verschrikt voor het vervaerlijk schieten.

Venedig beur voortaan haer borst
 Met grooter luister uit de stroomen,

100 En toom dien Aziaenschen vorst,
 Wanneer hy holt met ruime toomen.
 Vaer voort, doorluchte zeeheldin
 Venetie, laat uw galeassen,
 Tot roem en eer, eeu uit eeu in,
 De Turxsche heerschappy verrassen.

1666.

TROUTOORTS, AENGESTEKEN VOOR IZAK VANDER
 STRALEN, EN KATARINE MEULENAER ¹⁾.

Het lustme uw Bruiloftsfeest al juichende op te zingen,
 Gezegent Paer: de pen is naulijx te bedwingen,
 Als haer geen stof ontbreekt. mijn pen ontbreekt geen stof,
 't Zy zich mijn zangeres behage in uwe lof,
 5 Het zy zy, geparruikt met groene myrteblaren,
 Die, doorgestrikt met Goud, zich krullen om de haren,
 Het Bruiloftsnut verheffe; ô brave KATARYN,
 En gy VERSTRATE! doet mijn zanglust moedig zijn.
 Vrouw Venus had al lang, in haere ziel verbeterd,
 10 De Bruid, toen noch een Maegt, haer koeligheid verweten,
 Zieldwingster, sprakze, maekt uw schoonheit u zoo stout,
 Dat gy, vermeetle Maegt, de wet niet onderhoud,
 Die mijne duiveschacht heeft in elks hart geschreven?
 Zoo is 'het mingeweer mijn zoon vergeefsch gegeven:
 15 Zoo voelt zich elk vergeefsch geketent van mijn hand.
 Wie heeft uw boezem van de toorts der minnebrant
 Beveiligt? neen. gy zult al meê mijn kracht gevoelen.
 Zoo sprekende, gebiet zy haren Zoon te doelen

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in de *Gedichten van J. Antonides vander Goes*, Amst. 1685, II, 123 vg.

- Op KATARYN. hy rekt zijn taje boogpeeze uit,
 20 En kromt het walvischbeen. wort nu een jonge Bruit,
 In plaets van jonge Maegt, en leer mijn glory achten;
 Zoo spreekt hy en wringt voort, vrymoedig op zijn krachten,
 Haer zijne liefdeschicht ter boezem in, en zent
 Haer vander STRATEN toe, ervaren en gewent
 25 Het voetspoor van de deugt godsdienstig te betreden.
 Zoo wort het ledenschoon verknocht aen schooner zeden.
 Zoo wort de minnekracht herboren in dees twee.
 Dat nu de hemelvoogt, dit is mijn wensch en bee,
 Haer uit zijn eeuwig hof verryke met zijn zeegen.
 30 De huwlijxvrede,,die het alles weet te wegen,
 Te wikken na zijn aert, de feilen overslaet,
 Beschijn' haer gunstig met het voordeel van haer staet.
 1666.

VERJAERGEDICHT VOOR DEN HEERE J. V. VONDEL,
 TOEN ZIJN E. TACHTIG JAER GEWORDEN WAS ¹⁾.

AEN ZIJNEN GEBOORTEHEILIG.

Vocem animumque Deo similis.

- Geboorteheilig van den Fenix der Poëten,
 Die zoo lang 't grijze hoofd bestraelt hebt met uw licht,
 Ik offer vrolijk op uw outer dit gedicht,
 Nu gy uw dichter noch een jaer hebt toegemeten:
 5 Schoon d'alverslindende eeuw zoo menig heeft verbeteret;
 Terwijl uw voesterling 't bespieglende gezicht
 Ten Hemel heft, en leert den ongodist zijn plicht,
 Of tast met boetgezang de schijndeugt in 't geweten.

---

¹⁾ Afdrukt naar den tekst in de *Gedichten van J. Antonides vander Goes*, Amst. 1685, II, 138.

10 En gy, doorwijze Man, maekt d'oude dichters stom
 Met zulk een wakkerheit in zulk een ouderdom.
 Dat dus uw Jaergety my altijd heilig blijve.
 Zoo stap het negende noch 't achtste kruis voorby!
 Zoo schende tijt noch ramp uw heldenpoëzy,
 Terwijl ik achter u op wassche vleugels drijve.
 1667.

NEDERLAEG DER TURKEN, ONDER 'T BELEIT VAN DEN
 EDELEN HEERE WILLEM JOZEF, BARON
 VAN GENT,

LUITENANT AMMIRAEEL & C ¹⁾.

Nec flammas superant undæ.

Algiers, het bloedig roofschavot
 Der wilde Middellandsche stroomen,
 Wort eindlijk van zijn kroon geknot,
 En ziet zijn roofvaerdy betoomen.
 5 De kust van Barbarye waegt
 Van zoo vermaerde nederlaege,
 Nu GENT de zeestraet heeft gevaegt
 Van die gevreesde waterplaege,
 Die, dol van roofzucht en verwoet,
 10 Versmoorde in eene zee van gloet.

De zon streefde op haer daghkaros
 Ten derdenmaele uit d'oosterkimmen,
 En brak de regenwolken los,
 En quam met schooner straelen klimmen,

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in de *Gedichten van J. Antonides vander Goes*, Amst. 1685, II, 33 vgg.

15   Geheldert door de noordewint,
 Toen Hollandsch Ammirael, verbolgen,
           Den blooden Turk, ter vlugt gezint,
 Dus vrugtloos in zijn zoch te volgen,
           Hem aengreep dat hy droop, vervaert,
 20   Gelijk een rekel zonder staert.

          Nu, drijft vry af voor wind en stroom
 Gy plonderende watervogels,
           Bestorven om het hoofd van schroom,
 En vlucht met uitgespreide vlogels:
 25   Gy zult dien Jager niet ontgaen
 Die u, van allen kant benepen,
           Ten trots van uwe halve maen,
 Zoekt in zijn vliegent net te sleepen,
           Om dit gespuis, van ree tot ree,
 30   Te dryven uit het velt der zee.

          Daer beeft al 't Afrikaensche strant.
 De Moor ziet zelf zijn verf verbleeken,
           Nu d'Oceaan in lichten brant
 Een weerlicht spreit op alle streeken,
 35   En rolt den donder van 't kanon
 In eene drift Salpeterwolken,
           Die stuift in d'oogen van de zon,
 En dreunt in Nereus diepe kolken,
           Als of Salmoneus met gedruis
 40   Rinkinkte op Elis kopre sluis.

          Maer wie zou 't uitstaen tegens GENT,
 Gewoon in zee te triomferen,
           En uit het oorloogselement
 Niet, als met zege, weer te keeren?
 45   De Roofbarbaer kloppe op zijn mont,
 Als d'Aemstel dondert met zijn vlooten,
           Die stroopers op hun eigen gront
 Verguist, en op het hart komt stooten,

50 En, moedig van den Teems verzelt,
Hun zeestandaerden scheurt en velt;

Daer drie paer kielen, even stout
Om onze koopvaart te bepaelen,
T'ontheisteren het vrye zout,
Bezwyken met hun Ammiraelen:
55 Verstuiven in den rook en brant,
En dreigen met die zelve roede,
Al 't roofziek en ongastvry strant,
Noch rookende van Turkschen bloede,
Dat, ziedende en beschaemt van spijt,
60 Noch hun verbaesde vlugt verwijt.

Gy hebt de heele kristenheit
O Helden! door uw deugt verbonden.
En wiert geen loon voor uw beleid,
Noch dank meer voor uw moet gevonden,
65 De kristenslaeven, vry gekocht
Met vier, en van 't geweld ontslaegen,
Verzwijgen noit dien trotzen tocht,
Zy zullen van uw lof gewaegen.
Zoo vaert de Zeeman weêr gerust
70 Om winst van d'een na d'ander kust.

OP DEN HOF, GENAEMT YMONT, VAN DEN EDELEN
ACHTBAREN HEERE JOAN SIX,

HEER VAN VROONMADE &C. SCHEPEN TOT AMSTERDAM ¹⁾.

O YMONT! die, voorheene in laeg moeras gedooken,
Zoo moedig uit het riet nu 't hoeft hebt opgestoken,

---

¹⁾ Aigedrukt naar den tekst in de *Gedichten van J. Antonides vander Goes*, Amst. 1685, II, 213 vgg.

- Wat goet geval heeft u met zulk een gonst verplicht?
 Hoe welig speelt nu uw verwonderent gezicht,
 5 Alleen gewoon te zien den zeedijk, en de weien,
 Die 't meer bezoomen, dat den diemerweg quam scheien,
 Toen 't Y gegeesselt van zijn roede, het noortwest,
 Den ringdijk scheurde tot den gordel, en geprest
 Van 't loeiende onweer, in dien boezem quam gevaren,
 10 En dreigde u me ten proi te geven aen zijn baren.
 Nu ziet gy onbevreesd dien grootvorst in den mont;
 Die zelve schijnt verliet op uwen vruchtbren gront,
 En niet dan vreedzaam door de dyksluis in komt streven.
 Hier zal uw Heer zomwijl zijn rust den teugel geven,
 15 Wanneer hy op de rol en vierschaer afgeslaeft,
 Gerust zijn zorgen in uwe eenzaamheit begraeft.
 De Muiderberg van ver zal zijn Parnas verstreken,
 De zanggodinnen hem zijn eigen tafel dekken,
 Door zijne miltheit op den hoogsten top gebout,
 20 Voor elk, die van dien trans zich spiegelt in het zout
 En 't glas der zuiderzee. hoe vlijtig zult gy hooren
 Na keur van hemelval, in uwen schoot gebooren,
 Gedichten, blinkent van onsterffelijken inkt
 En nektar, daer zijn geest gelukkig in verdrinkt.
 25 Uw diepe stilte zal den dichter noit beletten,
 Het zy hy moedig steekt de treurtooneeltrompetten,
 Een hemelsche muzijk van zedewetten zingt,
 Of uit uw Paelen in out Romen overspringt,
 En volgt de zwanen van den Tiber met zijn pennen.
 30 Nu is 't uw plicht die gonst met dankbaarheid t'erkennen,
 En eenen ryken oogst van vrolijk kruit en ooft.
 Gy zult, indien de zon misschien 't eerwaardig Hooft
 Komt steken, als zy uit den Kreeft of Leeu zal stralen,
 Met koele schaduwen des Landheers vlijt betalen,
 35 En koestren met uw luwte, in 't buldren van den wint,
 Die hier zichzelf verliest, en hier zichzelf vint,
 In beide, boven d'aerd gestegen met gedachten.
 Terwijl wy me met hoop naer uwen wasdom wachten,
 Om hier zomtjits dien Heer te hangen aen de zy,

40 Mijn dichtlust met dat manne en schat van lekkerny,
 Uit zijnen mont gevloeit, te wekken, en gelegen
 In 't kruit, vrymoedig al den zangrei op te wegen,
 Te wikken in 't geheim hoe zwaer elk weegt of licht.
 Dit strekke u onderwijl tot een geboortedicht.

1672.

OORSPRONK VAN 'S LANDS ONGEVALLEN,
 AEN JOACHIM OUDAEN.

— *omnia Græce,
 Cum sit turpe magis nostris nescire latine.*

JUVENAL.

*Oudaen, die mijnen geest voorheen
 Zoo heusch genoopt hebt met uw dichten;
 Schoon zy zoo stom bleef als een steen,
 En zelfs vergat de vriendeplichten:
 Vergeef haer 't zwijgen deze mael:
 Zy voelt haer lippen open breken.
 Nu zalze u zoo veel langer spreken,
 En licht vermoeien met haer tael.
 En konze noch haer stem verbijten,
 De steenen zouden 't haer verwijten.*

Wat tuimelgeest beheerscht het land, wat bastaerdy
 Valt in ons eigendom, en smet, als een harpy
 Tot ons schandael geteelt, met haer vergifte pennen
 De gansche lucht, zelf eer wy 't gruwzaam monster kennen?
 5 Dat reukeloos het hoofd verheffende als vorstin,
 De tael van Neerland schopt, en dringt 'er Vrankrijk in

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in de afzonderlijke uitgave, t'*Amsterdam*,
 Voor *Jan Rieuwertsz en Pieter Arentsz, Boekverkoopers*, 1673.

- Met hare bastertspraek en dartele manieren.
 Ontaerden wy met recht van d'oude Batavieren?
 Zijn dan die helden in zoo schandelijk een naem,
 10 Dat nu de naeneef zich met reden hunner schaem?
 En zijn onze ouders, in krijgstoghten afgesleten,
 Het vreesselijk geweld van Rome doorgebeten,
 En in een later eeuw, door Nassaus krijgsbeleit,
 Gewassen boven reik der Spaensche mogentheit,
 15 Nu waerdig, dat men die vergete als Fransche slaven,
 Op hun gebeente spuwe, en trappele op hun graven?
 En kan men 't stamhuis van Oranje, dat noch pas
 Met zoo veel zorg 't gebouw des Staets leide in tieras,
 En overladen van bevoghte krijgslaurieren,
 20 De blijde zege alom zag volgen haer bannieren,
 Verlaten trouweloos in deez' verlegen stant,
 Om slaefs te volgen een uitheemschen dwingelant?
 Want wie kan 's vyands wijze en tael zoo hoog waerdeeren,
 Als die lafhartig zig wil laten overheeren?
 25 Zoo heldden al van ouds de volken, lang geschokt,
 Naer hunnen ondergang. noch blijven wy verstokt,
 Of van een' dikken mist bezwijmelt en betoogen.
 Waekt op: 't is tijt: wrijft eens de dampen uit uwe oogen.
 En zoekt niet buiten u, met schandlijke achterdocht,
 30 De bron der nederlaeg waer toe wy zijn gebroght.
 Wy zijn verraders van ons zelve, wy vergeten
 Ons zelfs, maer hebben 't liefst aen anderen verweten.
 De Fransche weërhaen kraeide ons lang zijn wetten toe.
 Toen ketelde ons zijn stem. nu krimptmen voor de roë
 35 Van zijne schachten en afgrijsselijke spooren.
 En dwazen schijnen noch met lust zijn klank te hooren:
 Vergapen zich noch aen 't schakeersel van zijn' staert
 En wieken, daer hy eerst mee lokt, maer flus vervaert.
 Verleidende meemin, daer blinden nae verlangen,
 40 Die gy behendig nu by d'ooren hebt gevangen,
 Wat toverzang maekt u behaeglijk in ons lant!
 Wat ketens zijn 't, die gy zoo fijn en listig spant!
 Vervloekte ketens, die wy eerst met vreugde zoghten,

Och! was nu 't zoeken uit, was eenmael den gedrochten
 45 Nu 't masker afgerukt, en zagenwe in het licht
 Den moortklaeuw root van bloet; het dreigende gezicht,
 Daer zich de wreetheit en baldadigheid vermengen;
 De droge keel belust om menschenbloet te plengen;
 'T blanketsel van den mont verandert in venijn,
 50 En ons alom verrâen door ingebeelden schijn.

De Fransche Circe wist al lang die rol te spelen.
 Nu wagen overal noch zoo veel moorttonneelen
 Van hare tieranny. maer wieze trapte op 't hart,
 'T was tot hun weêrwil, en zy kropten 't leet met smart:
 55 Om, als de kans zich toonde, eens tevens op te springen,
 Gelijk de Siciljaen ons leert den Vesper zingen.
 Daer wy den vyant zelfs en zijne wulpsche jeught
 Inhaelen, onzen val verhaestende met vreught.

De weêrgalm van de keur der Fransche geestigheden
 60 En spraek, van ons zoo lang eerbiedig aengebieden,
 Klinkt over Hollant heene uit Bodegraves puin,
 En Zwadenburgerdam, 't vermaek van onzen tuin
 Voorheen, nu smokende asch; ten schouburg uitgekooren
 Der wreetheit, die ons leert eens recht de klanken hooren
 65 Van haer muzijk. gaet; lacht de Duitsche tael nu uit,
 En dwingt uw voeten naer de toonen van hun fluit.
 Trojaenen haelen weêr met reien, zang en snaren,
 Het zwangre krijgspaert in; 't geen 's middernachts aen 't baren,
 Van oorlogsvolk verlost, dat knot des Konings stam,
 70 En zet tot dankbaerheit al 't rijk in vier en vlam.
 De geest van Nero vint'er weêr die zich vermaken,
 En zingen Vrankrijk nae; en zingen, onder 't blaken
 En deerlijk moortgeschrei van vader, kint, en vrouw.
 Daer d'een ten hemel schreeuwt. daer d'ander stikt van rouw.
 75 Nu is met hun gezang de dolheit uitgelaten.
 Men trapt den zwangren buik te barste. propt de straten
 Met maegdenlijken, eerst ontuchtig geschoffeert,
 Gebrant, geblakert, vuig mishandelt en onteert.
 De drempels kraken van gekneusde bekkeneelen.
 80 De lijken grijnzen aen de takken van abeelen

En linden, en de moort, die vrouw noch zuigling spaert,
Maekt Alva, Neêrlands vloek en geessel, zacht van aert.

En lust het langer ons noch op zijn Fransch te leven?
Wort groene gal en bloet noch niet in 't hoofd gedreven?

85 Hoe? zien wy noch met vreugd de laffe geilheit aen,
Die ons vervoert, en komt den staet zoo dier te staen!
De vlam dreigt ons, en wy verspreiden zelfs de vonken.
Zoo wort uit gouden kop 't vergif met smaek gedronken.
De wisseling van zoo veel draghten en gewaet,

90 De zotte mommery van treden en gelaet,
En dat verwijft gebaer, waer naew' ons lichaam dringen.
Op hun gebodt, zoo vreemt en vol veranderingen;
Zijn zoo veel vonden lang tot ons verderf gezocht.
Dus hebben wy ons zelf de stroppen opgekocht.

95 Wat landaert voelde zoo onstuimig zich getreden,
En volgde noch met lust zijn's wreedten vyands zeden.
Als Pan te driest zijn baert en lokken heeft gebrant,
Vliet hy de vlam, die hem verlokte, met verstant.

De Hoosterfvyant van den Staet der Nederlanden,

100 Stoof als een weêrwolf voort, indien wy hem verbandden
Met ernst, en met een vloek, gelijk zijn moortlust past,
Vervolgden, daer hy nu in 't bloet der borgren plast.
Dan zag Oranje, van zijn' hoogen zegewagen,
De lantontheistraers in verdiende wraek verslagen:

105 De Harp ontsnaert, de Roos de doorens afgesneên;
De Lely in haer bol gedoken, of vertreên;
En 't zwijn van Munster fors den slagtant uitgebroken.
Dan vond de nazaet fier zijn oudren bloet gewroken,
Den plonderaer betaelt zijn onverdient gewelt;

110 En 't Fransch gebeente blonk noch eeuwen lang op 't velt.
Herneemt den ouden moet gy vrygevoghte steden.
Verjaegt den vyant, maer verjaegt eerst zijne zeden:
Men koopt den Franschen zwier te duur voor lijf en goet.
Nu wascht die smetten af in 's vyants dartel bloet.

DARDE ZEETRIOMF OVER DE TWEE KONINGLIJKE
VLOOTEN:

BEVOCHTEN DEN 21 VAN OOGSTMAENT, 1673 ¹⁾.

*terna arma movenda;
ter leto sternendus erat.*

VIRG.

Nu laete d'oorlogsfaem zich hooren,
 Zoo ver de zee, weer schoon gevaegt,
 Den aerdkloot in zijn armen draegt.
 De plagen, Nederlant beschoren
 5 Door Karel en Louïs, aeneen
 Zoo vast verbonden tegen reên,
 Verstuiven weêr in rook en dampen.
 Tot driewerf toe zag Schoonevelt
 Het vyandlijke zeegewelt,
 10 Gereet 's lants vloot aen boort te klampen,
 Verjagen van het Zeeuwsche strant:
 Daer d'oevers wederzyts in brant,
 En schuddende op de donderslagen,
 Van 't barstende oorlogselement,
 15 Dien toon tot aen de poort van Gent,
 En boven Hollands kusten dragen.
 Duinkerken zelf, van vrees verrast,
 Staet nauwlijx op zijn wortel vast.
 Nu spreien Britsche en Fransche vlooten,
 20 Verdreven van de Zeeuwsche ree,
 Hun netten verder uit in zee,
 En houden Hollants keel gesloten,
 Om d'Indiaensche maetschappy
 Te plondren van haer kruidery,
 25 En in 't gezicht van 't Vlie te plukken
 Ceilons kanneelschat, en de vrucht

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in de *Gedichten van J. Antonides vander Goes*, Amst. 1685, II, 42 vgg.

Zoo ver gegroeit in andre lucht,
 De paradijsogst der Molukken.
 Maer Hollants zeeleu brult vol moet,
 30 En rukt, noch druipende van bloet,
 Hen in met omgekrulde manen.
 Voort rijt de doodschrik door hun leen.
 Zy vluchten nu hy aen komt treen.
 Zijn triomferende oorlogsvanen
 35 En Nagels, zwanger van de doot,
 Zijn noch bekend in 's Vyants vloot.
 De buskruitwolken aen het klimmen,
 Bedekken nu den oceaen,
 Als met een lamfer onder 't slaen.
 40 De zon besprengt met bloet de kimmen.
 Een voorspook van een wreedden dagh.
 Noch rijstze vroeger alze plach,
 Om eerder onze vreugt t'aenschouwen.
 De Franschen stuiven daer vooruit
 45 Op Bankerts gruwzaam krijgsgeluit
 En blixemende zeekortouwen!
 Zy zetten by wat helpen mag
 En wijken schandlik uit den slach,
 Gelijk verbaesde waterhonden.
 50 De groote Tromp, in 't moortgeschreeuw
 Braverende op zijn gouden Leeuw,
 Spreekt Ridder Sprag uit kopre monden
 Met donders aen in vier en vlam.
 Men hoort hem buldren t' Amsterdam.
 55 De Ruiter laet zijn zeepaert draven
 En sleept een bloetstroom waar hy streeft:
 De zee en 't aertrijk scheurt en beeft;
 Daer duizenden in 't zout begraven
 Vast wentlen, of met naer gezucht
 60 In wêerlicht, vliegen naer de lucht.
 De vreesschelijke waterdraken
 Aen 't vlieden, voelen nu met smart
 Den Leeu hun trappen op het hart;

En weêr de borst en ribben kraken.

- 65 Zy zien de spieren bloot en raeu
Gereten van dien scharpen klaeu:
En wenschten licht hem d'eer t'ontrekken,
Gelijk voorheen, met ydle list,
Indien haer dwaze hoogmoet wist
- 70 Die open wonden noch te dekken.
Gaet heen vry. zet nu voet aen lant;
En verft met bloet uw eigen strant.
Doch gy, ô Holland! door Gods zegen
Zoo wonderlijk als klaer gered,
75 Noit keere op u die lastersmet,
Waertoe zoo velen zijn genegen,
Om door een al t'ondankbren haet
Niet elk te loonen naer den staet
Van zijn verdienste en dapperheden.
- 80 Laet d'eedle Helden, die zoo fier
Verdadigden uw zeebannier,
Op 't bed van glorie overleden,
Noch leven om hun trotschen moet;
En meng uw tranen met hun bloet.
- 85 Gy dappre Sweers, en eer der helden
De Liefde, die zoo onversaegt
U hebt voor 't Vaderlant gewaegt;
Men zal uw groote daden melden.
Zoo strekke uw welverdiende lof
- 90 Den heldendichtren lang tot stof.
Terwijl wy op de Vrede wachten,
Die haest uit haer verheven troon
In zonneglans voor elk ten toon,
Zal binden de gedeelde machten
- 95 Van 't worstelende Euroop, te lang
Volhardende in zijn ondergang:
Op zulk een zegen magmen hoopen,
Indien zy is met bloet te koopen.

L A N D V E R M A E K.

AEN JUFFROUW SUZANNA BORMANS ¹⁾.

Terwijl ik op het land in eenzaamheit geweken,
 Om die volmaekte weelde, al 't hofgewoel verlaet,
 Voel ik my evenwel volkomen rust onbreken;
 Schoon niets, nae 't schijnt, mijn wenschen tegengaet.

5 De Winter, op dat niets mijn vreugt zouw deeren,
 Schijnt zelfs om mijne wil in Lente te verkeeren.

Hy komt, in stee van sneeuw, met bloemen aengetogen,
 En spreit een groen tapyt op 't omgelegene velt;
 De lentezon blinkt zelfs met lonkjes uit zijne oogen,
 10 Terwijl die na de westkim overhelt,
 En arbeit om met liefelijker stralen
 In 's aardrijks zachten schoot, zelfs voor zijn beurt, te dalen.

De brede vyver ruischt rondom met zilvre beeken,
 En kabbelt op 't gestreel der zoele westewint.
 15 't Geboomte, dat alleen met botten uit komt breken,
 Staet stom, hoe weêr haer jeugt zoo vroeg begint.
 Het Mastboomwout, met zijne groene kroonen,
 Kan van de zomervreugd my reets een schets vertoonen.

Of komt een zwarte storm aengieren op zijn veder,
 20 Ik sluit hem uit, en hael de Zomer aen den haert.
 Zoo dwing ik in triomf het norsse winterweder,
 Daer konst noch kost wort op mijn disch gespaert:
 Terwijl Renes, in 't koken wel bedreven,
 Geduurig overlegt, om my wat nieuws te geven.

25 'k Vertree de middagspijs in Ype en Beukelaenen,
 Die tarten met hun hoogte Abeel en Populier.

Afgedrukt naar den tekst in de *Gedichten van J. Antonides vander Goes*, Amst. 1685, II, 255 vgg.

Daer ryst een heilige Eik, gelijk de boschgoôn waenen.

Gins mengt de Lykicipres zich met Lauwrier:

Hier 't keur van lustwaranden en prieelen,

30 Daer duizend vogeljes met duizend orgels spelen.

Men kan aen deze zy 't nabuurig Ryswyk hooren.

Gins kaetst den Haeg het licht der zuiderzon weêr af:

Daer ryst het prachtig Delft met zijn verheven tooren,

Braveerende op zoo meenig heldengraf.

35 Zie herwaerts aen de Schevelinger duinen

Zoo verre in 't blaeuw verschiet verdwijnen met hun kruinen.

Het Prinselijke huis gedoken in de bomen,

En hondert andren, hier rondom tot pracht gesticht,

Vertoonen zich, en 't staet my vry daer in te komen,

40 En zonder zorg te streelen mijn gezicht,

Daer meenighten de kommer in hun zielen

Vast voeden, die hen knaegt, en naestapt op de hielen.

In zulk een overvloed onschuldige vermaken,

In zulk een diepen stilte, en met mijn zelfs te vreen,

45 En nydig, noch bezorgt, om mijne, of 's anders zaken,

Ontbeere ik 't al, in Rozemont alleen:

Want wat kan toch my vergenoeging geven,

Nu zy niet buiten my, noch ik van haer kan leven?

Ik weet het, Rozemont, of liefst, ik durf geloven.

50 Neen, ik geloof het, en ik weet het onbepaelt;

Dat gy zoo wel in liefde alle andren gaet te boven,

Als niemant by uw trouw en gaven haelt.

Hoe zelden mengt de Hemel, hoe gebeden,

Zoo trouw een liefde en deugt by zulke schoone leden!

AEN JUFFROUW SUZANNA BORMANS,

ZIEK ZIJNDE ¹⁾.

O Lenteroos, hoe zijn uw bladen
 Dus slap, hoe hangt u 't hooft zoo neêr,
 Dat korts, met zilvren dau beladen,
 Kon strijken aller bloemen eer?
 5 Waerom is schoonheit juist zoo teer?

Waer is dat blozend root geweken,
 Dat aengename roozebloet,
 't Geen eedle zielen kon ontsteken,
 Om uwe waerde, in minnegloet?
 10 Waer vliegt dat heen met zulk een spoet?

Maer 't geen zoo haestig wert benomen,
 Of ik bedrieg my in mijn waen,
 Kan ook zoo haestig wederkomen.
 De zon, hoe snel in 't ondergaen,
 15 Komt 's morgens sneller opgestaen.

Ik zie alreets u weder blozen,
 'K zie al uw luister weergekeert,
 Terwijl gy boven alle roozen,
 Gelijk voorhene triomfeert,
 20 Daer elk op nieuw uw schoonheit eert.

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in de *Gedichten van J. Antonides vander Goes*, Amst. 1685, II, 263.

UITVAERT VAN DEN HEERE JOOST VAN DEN VONDEL
 AGRIPPYNER, VADER DER NEDERDUITSCHEN
 DICHTKUNST ¹⁾.

Nomenque erit indelebile.

- Zoo weeft de tijt in 't eind' de webbe uw's levens af,
 En gy wort niet gesleept, maer zinkt van zelfs in 't graf,
 Daer gy zoo eereijk gekroont met zilvre haeren,
 Een ring besluit van meer dan tienmael negen jaeren,
 5 O VONDEL! die zoo hoogh gestegen op Parnas,
 De nederlandsche tael van d'eene aen d'andere as
 Uitbreide, en veiligde de dichtkunst, schier verbannen
 Van bygeloof, en drieste onwetenheit, tierannen,
 Dien alle kunsten en geleertheit staen in 't licht.
 10 Gy sloegt de laetste hant aen nederduitsch gedicht:
 Dies noeme ik u met recht, al wiert het my verweten
 Uit zwarte nijt, den Vorst en Vader der poëten.
 Maer zal ik nu de baer door zulk een drommel heen
 Van menschen, die bedrukt met hem ten grave treên,
 15 Naervolgen met geschrei? en mijne tranen storten
 Op 't groote Lijk? ô neen! dat zouw zijn lof verkorten,
 En zijn geluk: want daer schier elk na 't graf gerukt,
 Van d'eigen aerde meê zijn glorie voelt gedrukt,
 Die zijn gebeente dekt, heeft hem geen lust tot leven,
 20 Maer hy heeft juichende en vernoeght die zelfs begeven;
 En zijne faem, aen bey de poolen ongestuit,
 Barst met meer heerlijkheit als oit ten grafzarke uit.
 Die fenix moest vol glans verrijzen uit zijne asschen.
 Maer zoo een menschelijk bewegen my mogt passen
 25 In dit geval, 't zou zijn, dat ik de laetste plicht

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in de afzonderlijke uitgave t'Amsterdam,
 By Hieronymus Sweerts, Boekverkooper in de Beurs-stræet, 1679.

Niet nae mijn schult, en zijn verdiensten heb verricht:
 Ten minsten had ik meê die eere dan genoten,
 Dat ik den grijzen helt zijne oogen had gesloten,
 En mogelijk noch eens het aengename woort

30 Van Zoon, al stamelende uit 's vegen mont gehoord.

Wie ziet nu 't vier van die doordringende arendsoogen
 Als met een' zwarten nacht en wolken overtoegen,
 En dien verheven geest geblust en uitgestraelt,
 Die uit den hemel scheen in hem alleen gedaelt,

35 Die van verwondring niet verstomt staet en verslagen,
 En ziet, en ziet het niet, en 't zijn gezicht moet vragen?

Gelijk een vreemding, die de zeestreek ongewent,
 Indien hy zich begeeft op 't schuimende element,
 Als in een storm by nacht, de boegh in 't henevaren

40 Aenstootende op het zoch der steigerende baren,
 Rondom al 't water zet in vlam, en als hy zinkt,
 Zelfs om 't beloop van 't schip bynae geen sprankel blinkt
 Niet weet, of hy dien gloet uit zee heeft op zien klimmen
 Of dat zijn oogen maer beguichelt zijn van schimmen.

45 Gy dichtkunst, die van trap tot trap in nederlant
 Zijt opgehemelt tot zoo heerelijk een stant,
 Och wat verliestge aen hem! want van de letterhelden
 Die loffeljik voor u zich in de bresse stelden,

't Gebouw ontwierpen, elk gelijk zijn oordeel was,
 50 Wist hy alleen het vast te leggen in tieras.

Hy is de bronaer, die, als uit Parnas ontsprongen,
 Met eeuwigvloeiend nat verfrischt der dichtren tongen,
 En schoon hy rijklijk elk nae zijnen wensch verzaet,
 Een lieffelijke lust en naedorst na zich laet.

55 Hy is die vloet, die, uit zijn bron aen 't overstromen,
 En overgapende met kracht zijn wijde zoomen,
 Vooruitstreeft waer 't hem lust, de kroon der vloeden strijkt,
 Durft alles onderstaen, en nergens in bezwijkt.

Hy is de zwaen, die aen zijn zuiverheit te kennen,
 60 Elk naelaet in zijn vlucht met onvermoeide pennen.

Wat zet hy ons een schat van dichtorakels by!
 Hoe weelig weid zijn geest in keur van poëzy!

- Het zy hy God, zoo hoog in d'ongenaekbre lichten
 Gezeten op zijn troon, eerbiedig in gedichten
 65 Bespiegelt, en verstomt op yder wonderwerk
 Der schepslen, dat erkent gelijk een godlijk merk,
 Zoo veel bewegingen van zoo veel hemelklooten,
 En hoe de blixem als een schicht komt voortgeschoten,
 En wat den donder doet rumoeren in de lucht,
 70 En hoe de wint verwekt zoo zwaer een stormgerucht.
 Het zy hy onderzoekt den oorsprong der rivieren,
 Die onder 't aardrijk, of in 't oog der zonne zwieren
 Met zoo veel aders, totze aen 't einde van hun baen,
 Neerschieten met gedruis in vollen oceaen.
 75 Op dat het menschdom dus zich zelve zouw gewinnen,
 Den waren schepper door 't geschapen recht te kennen.
 Of dat hy, vol van vier, volgt van den brede kant
 Der heilige Jordaen den grooten boetgezant:
 Daer 't kruislam in de vont van zijnen stroom gewasschen,
 80 Zijn naem vereeuwigt heeft om zijn gedoopte plassen;
 Tot daer Herodias op 't dronken hofbanket
 Het hoofd des woestijniers ten schimp op tafel zet.
 Of dat hy opzingt de geheimen der altaren,
 En tracht de heerlijkheit der kerke t'openbaren.
 85 Of doopt zijn fenixpen in zuiver maegdebloet,
 Daer d'eene martlares met vreugde d'andre groet.
 Maer welk een drift voele ik door al mijn adren zweven,
 Als hy de helden in zijn vaerzen doet herleven?
 Al 't aardrijk zweet van angst, natuur, in barens noot,
 90 Strijt met den blixem, en kartouw, en donderkloot.
 Al d'oevers loeijen. zee en elementen schreyen,
 Om Tromp in zulk gedruis ten hemel te geleyen.
 Of als hy Fredrik volgt in 't bloedig oorlogsvelt,
 En zingt de daden van dien onverwonnen Helt.
 95 Zoo zagmen Scipio door groter moed gedreven,
 Om dat zijn krijgsdeugt wiert door Ennius beschreven:
 Waerom diens beelt, nae 't fier Kartage lag te gront,
 Als in triomfe op 't graf des Afrikaners stont.
 Lukul, die veltheer, om zijn daden zoo verheven,

- 100 Die Mitridates dwong, en Pontus heeft doen beven,
 En zulk een waterzege aen Tenedos bevocht,
 Hadde Archias tot zijn getuige op yder togt.
 Zoo staert zijn dichtkonst op den standert van Oranje,
 Daer die op zijnen schild de gansche macht van Spanje
- 105 Durft keeren, heiren plet met zijnen oorlogsstaf,
 Scheurt sterke steden trots der vesten gordel af,
 En uitgeleert, en zelfs gelukkig boven hope,
 Het vrye Neêrlant maekt de krijgschool van Europe.
 Dan spelt zijn zangheldin den val van Agars maen,
- 110 'T zy 't moedig Kandiën de Turken heeft weerstaen,
 Of dat de Raab zwelt van die vervloekte lijken.
 Of dat Serini weêr gaet met de zege strijken.
 En Neêrlant reis op reis hun doller hoogmoet plet,
 En steekt den bezem voor Algiers op 't hoog toppet.
- 115 'T zy dat hy, om het hart van eedlen angst benepen
 Den krijgsman daegt te velt, de zee bevloert met schepen,
 En dreigt gansch Kristenrijk den allerlaetsten slag,
 Zoo 't rijk van Mahomet meer aengroeit in gezag,
 En hy door Hongarye, en langs den Donau heenen
- 120 Geborsten, zijnen hengst hoort briesschen binnen Weenen.
 Wat stort hy tranen op het lijk van Kandie uit,
 Wanneer het eindlijk den aertsvyant valt ten buit!
 Nu zingt hy David nae, en overal ervaren,
 Past zijnen Citer op die koninglijke snaren.
- 125 Dan baldert zijn papier van buskruit, brant en moort,
 Daer 't dondren van kanon en kogels wort gehoord.
 Maer zijne zangnimf blinkt met onbevleeker stralen,
 Als hy de vrede op haer triomfkoets in mag halen.
 Zijn Lier is even schoon op alle stof gestelt.
- 130 Hy weet zelfs een Parnas te stichten aen de Belt.
 De Noortstar hoort na hem, daerze uit des hemels transsen
 Haer licht met weerglans ziet op 't glas der yssee danssen.
 De Wijssel schiet niet af, hy rolt maer na zijn wedd',
 Wanneer hy Dantzich, en zijn vruchtbaerheit trompet.
- 135 Dan volgt hy op den trom den grooten Mars van Zweden,
 Als die in Pruissen rukt, en Lijflant plat komt treden,

- Verdrinkt het vruchtbaer velt van Wallachye in bloet,
 En schent den Gotschen leeuw, gezwollen van zijn moet,
 Op 's Keizers adelaer. de Rijn, dus fel besprongen,
 140 Komt tegen zijne bron van dootschrik opgedrongen.
 Welk een getijde van hartstochten slag op slag
 Beroert den Schouburg, als hy voorkomt in den dagh!
 En zonder weergaë siert de kroon der schoutoonneelen
 Met een kleinoot van meer dan dartig treurjuweelen.
- 145 Helt Palamedes door doortrapte Ulysses haet,
 En Kalchas schelmery beticht met lantverraet,
 En overal gehoont, en deerlijk bestreden,
 Komt op zijn onschult trots, de doot in d'oogen treden.
 Verwaende Lucifer, braveerende Gods macht,
- 150 Sleept al zijn muiltgespan met zich in 's afgronts nacht.
 De diamante spil des hemels schijnt haer pannen
 Ontwrikt, als Michaël dien wrevlen komt verbannen,
 Hem met den blixem en Gods wrake in d'oogen barnt,
 En temt in eenen slagh 't oproerige gestarnt.
- 155 Verlegen David vlucht in woestenyspelonken
 Voor Absolon, die door verwaten weelde dronken,
 Zijn eigen vader 't rijk doet ruimen met geweld;
 Maer die wort heerlijk, na zijn wrede doot herstelt.
 Adonias, vergeefs van staetzucht aengedreven,
- 160 Geeft voor het outer, zelfs aen 's broeders zwaert het leven.
 Het huis van Saul dat op zeven pijlers stont,
 Gebroeders uit zijn stam, stort teffens in den gront.
 De wraek van Samson, met het broeïnest van zijn lokken
 Aen 't groeyen, barst eens uit, na 't onverduldig wrokken,
- 165 Hy morzelt Dagens kerk op 't dodelijk geweet
 Van duizenden, en drukt haer grof geraemte in een.
 De geile Kapito, door Neroos macht gesteven,
 Verdrukt den Batavier, in ballingschap gedreven
 Nae Rome, rooft en moort, breekt Cezars out verbont,
- 170 En staeft een dwinglandye op Duitslants vryen gront.
 Men doet den krijgsraed en een valsche vierschaer spannen;
 Bataefsche broeders hier gedagvaert voor tierannen,
 Verdadigen vergeefs hun onschult, daer de moort

- Den eenen plet in 't bosch, terwijl zich d'ander voort
 175 Geketent, als een slaef, nae Rome moet begeven,
 Om daer voor Neroos troon te pleiten om zijn leven.
 Een trits van speelen toont ons Josefs levens loop.
 De kuil van Dothan stelt den jongeling te koop.
 Egypte toetst hem, om d'onkuisheit te betomen,
 180 Het hof toont d'uitkomst klaer van zijn verborgen dromen.
 De Roos van Schotlant duikt voor Londens strenge bijl.
 De Leeuw van Juda viert den kerkhont van de Nijl,
 En grijzen Salomon gaet zoo de min ter harte,
 Dat hy de wierook toe komt zwaeyen aen Astarte.
 185 Vermetle Faëton ten zonnewagen op
 Gestegen, en gevoert tot in des hemels top,
 Roost nu het aardrijk met zijn gloeyende gareelen,
 Smelt dan de starren zelfs, die met verbrande keelen
 Om aemtoght hijgen, steekt de regenboog in brant,
 190 En zengt de Goden: tot Jupijn met strenge hant
 Hem blixemt, daer hy uit de zonnekoets geklonken,
 Van boven stort, en legt in d'Eridaen verdronken.
 Het vrolijk Leeuwendael zwemt in een volle zee
 Van vreugde, op 't sluiten van de langgewenschte vree.
 195 Maer springt mijn lijkgedicht hier buiten zijne palen,
 'T is d'achting tot 's mans werk die my dus om doet dwalen.
 Nu wacht hy eerst zijn loon in 't zalig zielenvelt,
 Daer een doorluchte rey van dichtren hem verzelt.
 Virgijl komt eerst, en voor al d'andren aengedrongen,
 200 Om dat hy hem zoo kloek in 't duitsch heeft naegezongen,
 Hy kan zich niet genoeg verzaden in 't gezicht
 Des mans, die hem alleen gelijk is in gedicht.
 De wrede ballingschap is Nazo nu vergeten:
 Hy welkomt hem, als d'eer van Neêrlants hooftpoëten.
 205 De Getische oude tael blaest hem een yver in,
 Om van het Neerduitsch mee het rechte pit en zin
 Te weten, en op welk een toon hy wist te zingen
 Het godlijk werkstuk van zijn vormverwisselingen.
 De venuzijner zwaen, meê om zijn komst te vreên,
 210 Klapt vrolijk allebey zijn wieken tegeneen.

De Grieken willen meê niet wijken voor Latijnen,
 Men zietze elk om het eerste in dat gedrang verschijnen.
 Homeer, de vader, tast al blindling naer hem om.
 Euripides staet op zijn goude vaerzen stom.

- 215 En Sofokles, wanneer Elektra raest van tooren,
 Getuigt, dat hy zich zelfs, geen weêrgalm schijnt te hooren.
 Zijn tijdgenooten, hier vergaert aen alle kant,
 Omhelzen hem, en elk reikt hem de rechterhant.
 Men ziet'er Spiegel weêr zijn' ouden vriend ontmoeten,
- 220 Met Roemer, en verheugt van Mander hem begroeten,
 Met Koster, Viktorijn, en die den naem verdooft
 Der dichtren zijner eeuw, de noit volprezen Hooft.
 Hier is hy vrolijk in 't getal der heldezielen,
 En nijt noch afgunst volgt hem vorder op de hielen.
- 225 'K zal dan voortaan niet meer u hangen op de zy,
 En leeren uit uw mont den gront der dichtery;
 Maer als een krekkel, van den zomerdaeuw versteken,
 Mijn leet beklagen, nu gy dus my zijt ontweken.
 'K zal mijn Apol niet meer bezoeken, daer zijn geest
- 230 Niet langer schoeiende op een menschelijke leest,
 Maer als geloutert, en van 't aerdsche stof ontslagen,
 Op hare vleugels wiert ten starren ingedragen.
 Gy zult my nimmer weêr vertellen, met wat vlijt
 Gy 't overschot quaemt uit te woekren van uw tijt,
- 235 Noch met wat zucht gy by geleerden pleegt te leven.
 Maer in uw dichten hebt gy uw zelve best beschreven,
 Die zijn getuigen van uw wijsheit, en een blijk
 Van 't vroom en kuisch gemoet, zich zelfs alom gelijk.
 De huichlery heeft noit een scharper roê gevonden.
- 240 Elk woort gaf slagen, en de slagen wierden wonden;
 En kon hy noch met zulk een geessel niet volstaen,
 Dan moest'er de Harpoen en yzre Roskam aen.
 Hy gaf d'onwetenheit, vervoert van eedlen tooren,
 Dus menigmael een klauw tot in het hart van vooren;
- 245 Maer edelmoedigh, en steeds even welgezint,
 Hield hy een minnaer van de dichtkunst voor zijn vrint.
 'T was hem vermaekelijk de misslag aen te wijzen,

- Maer hy had groter lust d'uitstekentheên te prijzen.
 Hy bluste noit de geest, al was hy niet voldaan,
 250 (Want wie gelijkt hem?) maer hy stak met lust die aen.
 Heel averechtsch als zy, die dodelijk verbolgen,
 Om hun onmachtigheid en nijt de konst vervolgen,
 Zulk een gebroet, 't welk als de rekels, die vervaert
 Weghsluipende in hun hol met ingetrokken staert,
 255 Geen edeler party het hoofd zouw durven bieden,
 Kon meê die grootste helt der dichtkunst niet ontvlieden,
 Zoil braveerde aldus Homeers vergoden toon.
 Dus stak een Marsyas Apollo nae de kroon.
- Maer wat de laster van zijn eeuwig werk kan zeggen,
 260 'T is niet dan wiltzang, die zich zelfs komt wederleggen.
 De schoone Cithereé heeft iets dat haer mismaaekt,
 Zoo by geval de schoen maer eens in 't dansen kraekt.
 Hy heeft zijn letters met geen spietsen te verweeren.
 Zy zijn gehert. niets kan zijn regimenten deeren.
- 265 'T is hier algout, geen schuim. elk woort weeght hier een pont.
 Dit's een gebouw, gevest op onverwrikbren gront.
 'T staet even pal, en ziet niets van zijn stant verdwijnen,
 Al zoektmen 't onbeschaemt of listig t'ondermijnen,
 Het loofwerk, kapiteel en buitenste sieraet,
 270 Zy iemant in de weg: schoon nergens iets misstaet.
 Men schreeuwe, als of men schier gebergten zouw verzetten,
 Hier volgt hy in 't gebouw, noch in de roijing wetten,
 Daer heeft de gevel zelfs een misstant, en de gront
 Ontzinkt hem, en wat meer zweemt naer een gaeuwe vont,
 275 Om in een schoon gelaet een sproet of vlek te zoeken.
 Maer zet eens voet by 't stuk; en toont uit uwe boeken,
 Waerge ergens tot dien top van glorie zijt geraekt,
 Dat gy van VONDEL maer een flaeuwe schaduw maekt.
- Hy volgde 't rechte spoor der ouden, en met reden:
 280 Want hy geen oorzaak vond om van een weg te treden,
 Die effen, vol sieraet, en zonder doolpat leit
 Naer Pindus, en geeft die hem treên, d'onsterflijkheit.
 Hy was naeuwkeurigh elks gedachten aen te hooren,
 En noopte weder, op zijn beurt, hun geest met spooren,

- 285 Die hy vermetel, noch dier gunst onwaerdigh vont.
 De grijze Chiron bont Achil dus aen zijn mont.
 De groote Amilkar vormde aldus de teedre jaren
 Van Hannibal, die door dat onderwijs ervaren,
 Betoont heeft, dat hy niet vergeefs het had geleert,
- 290 Wanneer hy Rome hier in 't aengezicht trotseert.
 Maer gy, ô grote ziel! die nu de hierarchyen,
 De starren, magten, en geduchte heerschappyen,
 En serafinnen, net geschildert in 't verschiet,
 Op uw geleerde blaên, van dichte by beziet,
- 295 Gy leeft nu in 't muzijk der hemelsche koraelen,
 Daer lust het u het hart vol blijdschap op te haelen,
 En 't geenge in schaduw schreeft voorheenen, met uw oog
 In 't wezen te bezien, dwaelstarren, regenboog,
 De hemelgordels, en de wisslende aengezichten
- 300 Der mane, met de zon, de bronauer aller lichten.
 Van daer ziet gy gerust hun reukeloosheit aen,
 Die hunne tanden in uw glorie durven slaen;
 En uit een wanhoop, om oit tot dien top te stijgen,
 U schenden, om voor 't minst aldus een naem te krijgen.
- 305 Daer triomfeert gy in het diamanten slot
 Als een Jupijn, die met Salmoneus dolheit spot,
 En hem, zoo drae 't hem lust dien hoogmoet te doen zinken,
 Ten donderwagen met den blixem uit kan klinken.
 O Rijn, geboortestroom des Dichters, die soo fier
- 310 Uw zilvre hoorens heeft gekroont met zijn laurier,
 Die aengenermer vloeit langhs 't velt van zijne blaëren,
 Als daer gy bruischend komt ten alpen uitgevaren;
 Wiens helder stroomkristal zoo zuiver nergens blinkt,
 Als daer gy stroomt met nooit verderffelijken inkt.
- 315 Beny het niet, als gy langs Keulen af komt dalen,
 Dat gy niet moogt met d'eer van zijne grafsteê pralen.
 Gy hebt Erasmus lijk de Maze ontruikt, en kust
 Dat heilige geraemt, daer 't noch te Bazel rust.
 Zoo gingt gy voor: en schijnt het nu uw recht te krenken
- 320 Dat u een ander eens het zelfde toe komt schenken,
 En datmen op zijn tijt u 't ongelijk betaelt?

'T is eers genoeg dat gy met zijn geboorte praelt.
 Want schoon hem Keulen eerst heeft in haer schoot ontfangen,
 Het Y was evenwel zijn uiterste verlangen:

- 325 Dat heeft hem opgevoet, en aen dien rijken gront
 Gaf hem de zanggodin den honing in den mont.
 'T is waer, gy hebt hem eerst zien snakken nae het leven,
 Maer 't is hem waerlijk aen den Ystroom eerst gegeven;
 Die zal zijn dierbare asch oock houden aen zijn vloet,
- 330 En als hy Amsterdam in 't heenenstroomen groet,
 Steets wenschen (nu hy mag het overschot bewaren
 Van zulken man) dat hem geen grafzerk mag bezwaren,
 En d'aerde licht valle aen 't gebeente, daer het wacht
 Een eindelozen dag uit zulk een langen nacht.
- 335 Wat grafgewelf zal ik den Aertspoëet nu bouwen?
 Waer vinde ik volk, om al het marmer uit te houwen?
 Want stichtte ik hem nae zijn verdienste en naem een graf,
 Gelijk hy levende reets aen zich zelve gaf,
 'T geen met de grootheit van zijn faem zoude evenaren,
- 340 Zoo moest het rusten op twee trotse pronkpilaren,
 Kolossen, niet van erts gevormt, noch door de hant
 Geklonken, maer gegroeit uit eeuwig diamant.
 'T zouw van de noortpool af tot aen de zuidas raeken,
 En al de weerelt dus dien man zijn grafsteê maeken,
- 345 En Febus overal hem groeten, daer hy 't hoofd
 Ter kimme uitsteekt, en daer hy weer zijn fakkel dooft.
 Zoo lang men neêrduitsch dicht verstaet, en hout in waerde,
 Zal meer en meer zijn lof zich spreken over d'aerde.

AEN DEN EERWAERDIGEN HEERE GREGORIUS MEES,

Bedienaer des Goddelijken Woorts tot Rotterdam.

Op het overlijden van zijne Gemaelinne

RUDOLPHA ALLAERTS SANTVOORT ¹⁾.

Wat queeltg' een eeuwig lijkgezag,
 En treurt de gansche nachten lang,
 O MEES! tot in het hert verslagen
 Om 't sterflot van uw waerde Vrouw?
 5 Herroep uw moet: verduur den rouw,
 Die lichter wort door 't manlijk dragen.
 Al kreet gy beide uw oogen uit,
 Al wort alreets uw treurgeluit,
 Zoo hemelsch, en zoo waert te hooren,
 10 Dus verre buiten onze lucht
 Gevoert op wiken van 't gerucht:
 De harde grafzerk heeft geen ooren.
 En schoon uw Gemaelin vol moet
 Gevolgt hadde op Alcestis voet
 15 Die voor haer' Man Admeet dorst sneven,
 Het onverzoenbaer spook, de Doot,
 Had haer gerukt uit uwen schoot,
 En met zijn schicht in 't graf gedreven.
 Uw werk, daer ing' een laetste blijk
 20 Van liefde toont aen 't koude lijk,
 (Waer op de koorgalm en de bogen
 Des Tempels, vol gepropt van volk,
 Weergalmden met een dankbre wolk
 Van zuchten en bekreten oogen)
 25 Al overtrof het Orfeus Lier

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in de *Gedichten van J. Antonides van der Goes*, Amst. 1685, II, 187 vg.

In hemelval en Godlijk vier,
 't Kan van uw kuische trouw getuigen,
 Maer om tot troosting van uw wee
 Te wekken uwe Euridice,
 30 Is 't straffe noodlot noit te buigen.
 Noch leeft en flikkert tot uw troost
 Des Moeders wezen in haer kroost:
 En is haer Ziel voor uit gevaren
 Al juichende nae 's Hemels as,
 35 Gy volgt de streek van haer Kompas,
 En zeilt door 's Werelts woeste baeren.
 Terwijl gy ziet hoe 't al vergaet,
 En 't andren leeraert in dees' staet,
 Wat krabt gy noch uw' wonden open?
 40 Zy licht u reets gelijk een Sterr',
 En wenkt u met de hant vanver
 Naer 't Vaderlant, waerop wy hopen.

AEN DEN HEERE GERARD BRANDT,

Op zijn Verzoek dat ik mijn gedichten weer uit zou geven ¹⁾.

Waerhenen kan u d' overmaet
 Van uw genegentheit verrukken,
 O BRANT! dat gy my ernstig raet
 Mijn dichten weer te laten drukken.
 5 En haer het licht te laten zien,
 Die hare feilen dat verbiên.
 Laet andre, van meer geest gedreven,
 En aengestookt van hemels vier,

---

¹⁾ Afgedrukt naar den tekst in de *Gedichten van J. Antonides vander Goes*. Amst. 1685, II, 205 vgg.

10 Zichzelfs, na 't einde van dit leven,
 Vereeuwigen door hun papier,
 En, boven 's weerelts mist gedragen,
 Al 't land zien van hun lof gewagen.

15 Aldus zal Vondels krijgstrompet,
 Gehoort aen beide 's weerelts assen,
 De dood doen luistren na haer wet,
 En, alle tijd en perk ontwasschen,
 De vratige eeuwen, door 't geluit,
 Ontweldigen dien rijken buit.
 De grafzerk houd zijn mond gesloten:
 20 Maer zijn muziek, zoo rijk van trant,
 Gerolt op onvervalschte noten,
 Blijft overal aen d' overhand.
 De Faem, al spreektze uit duizent monden,
 Blijft aen zijn glory vast gebonden.

25 Maer ik, die volge in schemerlicht,
 Dat my van ver maer op komt kriecken,
 Zal ik, vertrouwend' mijn gezicht,
 En, drijvende op mijn wassche wieken,
 Mee doopen, om een ydle Faem,
 30 Een Oceaen na mijnen naem?
 Zal ik, gewoon op stille stroomen
 Te speelemeien met een boot,
 In zee geen dolle orkanen schromen,
 En reukloos worstlen met de dood?
 35 Daer moet een Palinuur voor waken,
 Die alle golven zijn een baken.

En schoon ik kende dat gevaer,
 'K moet eerst mijn eigen krachten wegen.
 Zoo voelt in 't perk een worstelaer
 40 Zich al te spâ ter dood verlegen,
 Indien hy, driest en onbedacht,
 Zich durf verlaten op zijn kracht,

Als hem een sterker aen komt randen :

Als Milo een gemeenen stier

45 Hem op den rug plant met zijn handen ;

Wanneer Alcides, vol van vier,

En, gloeiende om het hoofd van toren,

Breekt Achelous slinker horen.

50 Onze eeuw, nauwkeurig boven reën,
Is t'hans meer vruchtbaer in het baren

Van zwijnen die op roozen treen,

Als ongeveinsde kunstnaren.

En steekt maer iemant uit in lof,

De wangunst heeft een zee van stof.

55 De schaduw durft de zon braveren.

De haet wint velt. de kunst neemt af.

Zoilen tarten weer Homeren.

De dood vint zelf geen rust in 't graf.

Men spuwt, baldadig en vermeten,

60 Op heilige asschen der Poëten.

Noch zijn de keuren zoo verdeelt,

Dat d' een niet wil dan oorlogsklanken ;

Een ander dat men vleit en streelt :

Die, dat geduurig roeden wanken.

65 Een derde geeft geen dichter lof

Als om 't verandren van zijn stof.

Zoo zietmen tafels, tafereelen,

Hier tot den Hemel opgebeurt,

En daer de glory der penseelen

70 De schoone verwen toegekeurt.

Dies, hoemen 't wille ¹⁾ in zijn gedachten,

Volkomen eere js nooit te wachten.

Gy groote zielen, die voorheen

Zoo hoog ten zangberg opgestegen,

¹⁾ In den vijfden druk van Antonides' *Gedichten* (Rotterdam, 1735) leest men: wikke.

- 75 Den aerdkloot dryven ziet beneen :
 En schoon de Hemel kon bewegen
 En draeien uit zijn panne en spil,
 Het aenzien zoud, gerust en stil;
 Het zy g' ons toestraelde uit Athenen
 80 Of Rome, en in uw Dicht bevat,
 't Geene, uit den Hemel u verschenen,
 D' Orakels toont van zonnestad,
 De nijd, al zijt ge haer ontwassen,
 Ontziet zich niet u aen te bassen.
- 85 Hoe? stelt niet meenig al zijn lust
 In marmers van de tijd gesleten,
 In munt en beelden, die met rust
 Zoo lang zijn van de roest gegeten?
 Heeft Scaliger niet Flakkus lier,
 90 Zoo goddelijk van klank en zwier,
 Beschuldigt van vervalschte snaren?
 En wort niet Nazoos eedle geest
 Gebrantmerkt, als ofze onervaren,
 Te los en welig was geweest?
 95 Wie zoekt zich dan in 't licht te geven,
 Word dit die Helden aengewreven?
- Dies duik ik veiligst onder 't loof,
 In bruine schaduw neergedoken,
 Daer 't schemerlicht my lieflijk stoof,
 100 En mijne dichtlust, onbesproken,
 My zelfs verstrekke een stil vermaek,
 Als dat de middagzon my blaek'
 En rooste, als die, in 't licht gestegen,
 Mijn oog zie scheemren voor dien gloet,
 105 En ik, met Faëton verlegen,
 Te spa beklaeg mijn trotsen moet.
 Hy heeft geen hoogen val te vreezen,
 Die by zichzelf vernoegt kan wezen.
-

JOAN LUYKEN.

JONCKBLOET, *Geschiedenis der Nederlandsche
Letterkunde*, IV³, 368—372.

'S UCHTENS ALS HET HAANTJE KRAAYT ¹⁾.

Toon: *La Belle Iris.*

's Uchtens, als het haantje kraayt,
Onder 't klappen van zijn wicken,
Als den dag begint te kriecken,
Eer den Huysman ploegt of zaayt,
5 Gaat Lucella bloempjes pluyken,
Daar zy 't graatig oog me streelt:
Bloempjes die naar honing ruyken,
Daar de lekk're Bey in speelt.

O Lucel, wiens bloejend schoon
10 Al het puyk der Velt-godinnen
Praalende komt te overwinnen,
Strykende de schoonste kroon,
Waart ten troon te zijn verheven,
Laat dese oogen-streeldery;
15 Word gy van een lust gedreven
Tot de bloemen gaa met my.

Loop niet meer door 't wilde lof,
Ga met my in liefdens gaarde,
Schoonste Nymph, daar baart ons d'aarde
20 Bloemen van een eelder stof:

---

¹⁾ Alle hier voorkomende gedichten van Luyken zijn afgedrukt naar den tekst in de uitgave van 1671 van *Joan Luykens Duytse Lier*. De opschriften van het eerste, vijfde en zevende gedicht zijn er door mij boven geplaatst.

Die alleen de reuk niet vleyen,
 Maar het lieflijk gevoel
 Schaffen duysent lekkernyen,
 Door een strelend geest gewoel.

25   Liefdens-hof braveert het al,
 Laat'et hagelen, laat'et waajen,
 Laat den Hemel blixems swaajen,
 Met een sware donder val,
 Laat de guure winter beven,
 30   Dat al 't geurig-groen bederft,
 Liefdens bloemen blijven leven,
 Laat'et sterven wat'er sterft.

EEN DOLHEYT NOEMT MEN TROUW.

Toon: *Anakreon.*

't Is een vermaak, 't is een vermaak, te minnen;
 Ik schat die vreughd veel hooger dan het gout;
 Wanneer de Nimph, niet al te stuurs van zinnen,
 Met weder-liefde u toe kaatst, als in 't wout
 5   Vrou Echo, door het pijpen van een harder
       Getart, getergt,
       By 't rijzende gebergt,
 Haar weerklink hooren laat,
 Zoo lang het fluitjen gaat.

10   Men vind'er die, men vind'er die, als zotten,
 Haar jonge jeugt verzuchten, zonder maat,
 Om Maagden, die met hun verdienste spotten;
 Dat is een min, die my voor 't voor-hoofd slaat,
 Hy doe 't wie wil, ik acht hem niet rechtschapen;

15 't Is zotterny,
 Te blyven in de ly,
 Men spil de gulde jeugt,
 Zoo lang zy bloey, met vreugt.

Als ik bemin, als ik bemin een schoone,
 20 Ik buyg my neer, en bie mijn diensten aan:
 Maar zo zy my geen gunsten wil betoone,
 En lange een tijd laat zonder weer-min gaan,
 Ik scheyd'er van, ik laatze, ik spoel die minne,
 Ik spoel die smart,
 25 Slechs rustig van het hart,
 Met eene kroes vol wijn,
 Geswollen aan den Rijn.

TE VERGEEFS PREEKT MEN DEN DOOVEN.

O dat de min zich zelf bespiegelen wou,
 Aan 's anders schade, aan 's anders na berou,
 Aan 's anders schande, en los gewenschte trou,
 En groote elenden,

5 Men hoorden niet van zo veel bitter leet,
 Van zo veel ramps, door losse min gesmeet,
 Van zo veel spijs, die 't harte knaagt en eet,
 En 't al kan schenden.

Maar 't is vergeefs, wat voorbeeldt dat men stelt:
 10 Hoe ver het naar de grootste jam'ren helt,
 Noch doet het op de liefde geen geweld,
 Het is verlooren.

Hy drayt het oog ten klaren spiegel af,
 En schelt de schroom en vrees, voor blô en laf,

15 Wat goude les men oyt dien dwazen gaf,
Hy wou niet hooren.

Men spreek, men preek, men leer vry jaren lang,
De dart'le min gaat zijnen ouden gang,
Hy licht, en acht het al voor kind're zang,
20 En beuzelingen.

Dies is 't onnut, dat ik mijne uren spil,
Met leering, die ik lang voor ydel hiel:
Ik laat de min zijn gangen gaan, en wil
Van zoetheyd zingen.

MIJN LIEF IS AL MIJN VREUGD.

Toon: *Windeken daar den bos af drilt.*

Och Leliana! och al mijn goet,
Die mijn hartje branden doet,
Door uw lonkjes,
Vol van vonkjes,
5 Vonkjes, die van 't lodder oog
Quetzen, als pijltjes van een boog.

Schoone, waar schuylje hier in 't groen?
'k Moet my laven met een zoen,
Voor de tipjes
10 Van uw lipjes,
Lipjes, die als rooze-blaan,
Zijn met een zoete dauw belaan.

't Rijzend zonnitjen gaat my voor,
Wenkt mijn lusjes, om zijn spoor

15 Na te reppen,
 En te leppen
 't Vochjen van uw montjen zoet,
 Als hy 'et van zijn Lauren doet.

20 Nu dan mijn waarde, sla geluyt,
 Steek uw hoofd ten groenten uyt;
 Met dit wachten
 Mijn gedachten
 Raaken in een diep gepeyns;
 Lelienhalsje, dat 's geen reyns.

25 Of hebt gy uyt boertery,
 Voorgenomen, datje my
 Wat zoud quellen,
 En eens stellen
 In een vuur van ongedult,
 30 'k Sweer dat je 't my betalen zult.

Als ikje nu maar vinden kan,
 Prille Nimph, zo moetj'er an;
 Hondert kusjes
 Zijn mijn lusjes
 35 Niet genoegzaam tot een wraak:
 't Gelt dan u halsjen, mont, en kaak.

R U Y S S E N D E W I N D E N .

Toon: *Petite Bergere.*

Ruyssende winden,
 Door Yp en Linden,
 Echoos stuyten,
 Op 's Harders fluyten,

5 Door het dichte houd
 Van 't groene woud,
 Vleyd my veel meer als het klinken
 Der trompet,
 Die schel ten gil gezet,
 10 De harten wet
 En dorstig maakt om bloed te drinken,
 En graag om 't swaart te zien besmet.

Als men ziet kommen
 't Nymphjen met blommen ¹⁾
 15 En met bladen,
 Schoone sieraden,
 Om het hoofd gesiert,
 Van 't woud gevierd,
 Dan is het goet in 't velt te slapen.
 20 Dien 't dan mach
 Gebeuren met den dach
 Te wand'len, ach
 Wat kan hy lekkernye rapen!
 Het singend woud maakt dan gewach.

25 Andere Vryers,
 Lustige stryers,
 Dap're knechten,
 Vryen met vechten
 't Muertjen van een stat,
 30 Ik gun haar dat.
 Vry een jonge Harderinne
 Aan een stroom,
 Begroeit langs haren soom
 Met d'Else-boom,
 35 Dat dunkt my is een beter minne,
 Dat is een soeter levens droom.

---

1) Bloey-maant.

OP DE SCHOONE OOGEN VAN JUFFER LEA STEYLVLIED.

Toon: *La pieron.*

Vraagt men wat'er in het wezen
 Van de schoone Lea woont,
 (Schoone Lea nooyt volprezen)
 5   Wijl zy zulke krachten toont,
       Wijl zy zulk een groot vermogen
       Heeft op harten koud en guur?
       't Is geen wonder, want haar oogen
       Zijn bezielt met Hemels vuur.

10   Als de Goden Nektar dronken,
       Strooyden 't albeheersend wicht
       Dartel twee geweyde voncken,
       Van zijn eeuwig brandend licht:
       Venus vingse strakx in eenen
       Kruyk van helder Kristallijn,
 15   Daar zy flikkerden en schenen,
       Onverdrongen in de Wijn.

20   Lea had pas eerst ontsloten
       Bey haer oogen, als dit vat
       Schoon daar in wierd uitgegoten;
       Daar men 't vuur op 't hemels nat
       Nu siet dryven, blik'ren stralen;
       Lea schoonste die 'er leeft,
       Al wat trots is doet gy dalen,
       Als gy maar een lonkjen geeft.

H E T B U I T E N L E V E N .

*Die d'onrust niet in 't hart en heeft,
 Leeft zalig, als hy buyten leeft.*

Gelukkig mensch, wien't is gegeven,
 By 't vreedzame en onnozele vee,

Dat nooyt noch quaat, noch onrecht dee,
In 't veld zijn dagen af te leven.

5 De Bloemekrans braveert de goude Kroon,
Die 's Konings zorg by nacht doet waken;
Geruster zit men onder daken,
15 Van riet gebout, als op den hogen Troon.

O, hoe pleyzierig is't te kruypen
10 Ter kooye op eene veed'ren zak,
In 't land-huys, onder 't lage dak,
Wanneer de rege-vlagen druypen,
Een koele wint in hooge beuken ruyst,
De krekkel, die geen zorg wil dragen
15 Voor winter, zingt uyt ruygte en hagen,
Tot dat men word in zoeten slaap gesuyst.

Daar legt me en ronkt, en droomt in vreden,
Niet als den Vorst, die onverwacht
Uyt zijne slaap springt, en by nacht
20 Het klamme sweet vind op zijn leden,
Om dat hem docht: men stak hem naar het hart,
Maar hoe het veld begint te gelen,
Hoe in het groen de Gytjes spelen,
Hoe Bloemerts fluyt de Nachtegalen tart.

25 Den hof-hond bast met zijne makker,
Wanneer den Huysman smorgens vroeg,
Voor dag, met omgekeerden ploeg,
Al zingend', trekkende ten akker,
Op zijne Guyl voorby de hoven rijt;
30 Dan waaktme, en hoort de wakk're hanen,
Die ons tot naarstigheyd vermanen:
Gelukkig mensch, die zoo zijn jaren slijt.

Men opent vensteren en deuren,
Men ziet de starren dun gezaayt,
35 Men voelt hoe 't weste windje waayt,
Dat met een schat van versche geuren,

40 Van Vlier-blom, en Violen zuyker zoet,
 Van Wyn-ruyt, Tym en hage Rozen,
 Die als een root scharlaken blozen,
 U in uw huys zo liefelijk begroet.

Daar ziet men 't blode Haasje lopen,
 Gins zeylt den Havik in de lucht,
 De Klok-hen raast, en is beducht,
 45 Dat hy haar kooft heur kiekens stropen;
 De Tortel kort, de swarte Lyster fluyt,
 Men hoort langs 't veld de beesten loeyen,
 Terwijl den dag begint te gloeyen,
 En langs hoe meer haar licht te spreiden uyt.

50 Men ziet den hof met vruchten prijken;
 Men zayt, of plant, of ent den boom,
 Of queelt een deuntjen aen de stroom,
 Zo gaet de zomer middag strijken;
 Tot dat de Zon, in 't weste aan 't ondergaan,
 De schad'we rekt, langs beemde en heyden,
 55 En jaagt de beesten uyt de weyden
 Ter kooye, met hun Uyers vol gelaan.

By winter, als de wat'ren sluyten,
 Wanneer het snippen van de vorst
 Het land met eenen harden korst
 60 Bedekt, dan blijft men in der muyten;
 Den avond steekt heel vroeg haar lampen aan;
 De deeren zit'er by te spinnen:
 Men sluyt de laauwe Zomer binnen,
 En laat gerust de Winter buyten staan.

65 Dan groeyt het roet in schoorsteen hoeken:
 Dan knapt de harde Beuke-stam,
 En roost de schenen met zijn vlam,
 Terwijl men gaat te gast in boeken;
 Men braat in d'as Kastanien; of vertelt
 70 Malkander sprookjes: zo met vreden,

Verwacht men weer de zoetigheden
Des zomer-zons, die 't koude berg-sneeuw smelt.

Dit leven loofden alle wijzen:
Dit haagden KATS, en WESTERBAAN,
75 Die prijzen 't ons met vaarzen aan;
Dit leven zal ik altijd prijzen.
O dat het lot my zulk een leven gaf!
Mijn zang-lust zou veel schoonder bloejen
En met den Wilg aan 't beekjen groeyen,
80 Gelijk een Swaan lijde ik het leven af.

Gelukkig mensch, wien 't is gegeven,
By 't vreedzame en onnozele vee,
Dat nooyt noch quaat, noch onrecht dee,
In 't veld zijn dagen af te leven.
85 De bloemekrans braveert de goude-kroon,
Die 's Konings zorg by nacht doet waken,
Geruster zitmen onder daken,
Van riet gebout, als op den hogen Troon.

AAN JOAN VAN ROZENDAAL,

Op zijn vertrek na Pruysen.

Spits-broeder, als gy naar uw wenschen
In 't vette en vruchtbaar Pruysen-lant,
Uw voester-stee, de voeten plant,
Daar gy wel eer, zo ver van menschen,
5 In koele schaau van eenen Olm-boom zat,
Uws Vaders Geyt, en Stier, en Koeyen,
Zaagt in 't verschiet, de klaver snoeyen,
Van morgen-dauw, zoo zoet als honing, nat.

Eer 't Oorlogs-beest met staale tanden,
 10 Dat vuur en rook ter neuze uyt blaast,
 En balkt, en brult, en tiert, en raast,
 Gelijk een wolk, vol heete branden:
 Een swarte wolk, die 't hemels-blaauw ontblinkt,
 Die fors gewrongen, en genepen,
 15 Met donder-kloot, en blixem-strepen,
 De trotze kruyn van berg en steenrots klinkt.

Eer dat dat spook met zo veel euvel,
 En zo veel ramp 't al onder bracht,
 En liet u, vluchtende in der nacht,
 20 Zo guur en kout van eenen heuvel
 Eens ommezien, hoe dat' uws Vaders huys,
 In lichte vlam, door 't vuur zijns oogen,
 De wolken roosten aan den hoogen,
 Als 't leven u verdroot door 't sware kruys.

25 Wanneer gy, zegge ik, daar in vreden,
 Met vreugd en veylig weder kooft,
 En al de woestheyd schijnt gedroomt,
 En welstant vind in volle leden;
 Dan veeg een kroes ter goe gedachtenis,
 30 Van al uw Y, en Amstel vrinden,
 Schoon uyt, terwijl gy u zult vinden,
 Verwelkomt aan uws broeders vette dis.

Maar als de Zon rijst uyt de baren,
 En schildert veld en gevel root,
 35 Naar dat hy driemaal 's weerelds kloot
 Op zijne koets is om gevaren,
 Dan neem uw Lier, en schuyl in 't Eekelwout,
 Dat aan uw Oom, dien vromen ouden,
 Wel eer, toen hy zijn woning bouden,
 40 Beschafften dik en schoon, en duurzaam houd.

Daar zittende onder eenen hage,
 Ofte eenen bruynen Eekel-boom,

Aan 't kantjen van een varze stroom,
 In 't kreekjen van den koelen dage,
 45 Zing rustig; hoe gy zo veel jaren lang
 In 't vrye en goude Holland leefden,
 Hoe dat gy naar Parnasses streefden,
 Hoe lente-bloem u wees den rechten gang.

Zing, hoe wy daar elkander vonden;
 50 En hoe wy kouten langs de weg;
 Zing meerder als ik u wel zeg;
 Zing, hoewe ons aan elkaar verbonden,
 Door vrundschap, en hoe dat wy naar dien tijd,
 Zo vaak, wanneer den yver woelden,
 55 De zorgen van het harte spoelden,
 Met Lieber, die de doffen maakt verblijd.

Maar zing voor al aan 't bos van Pruysen,
 Hoe dat wy met de Zang-godin,
 Wiens schoonheyd ik zo hoog bemin,
 60 Niet ver van daar het Y kooft bruysen,
 Zo liefelijk gedooken in het riet,
 Uyt aller menschen ogen lagen,
 Gekoestert naar ons wel behagen,
 Van niemant dan de weste wind bespriet.

65 O jonge bloem der Rozen-dalen!
 Wanneer gy van die zoetheyd zingt,
 En hart en ziel tot dichten dwingt,
 Men moester u als Vorst onthalen,
 Indien gy dan niet weer naar Hollandt haakt;
 70 Ja schoon mer u als Vorst onthaalden,
 Ik weet uw harsens hierwaard dwaalden;
 Ik weet het waar u geest mede is vermaakt.

Vaar heene met mijn wensch en zegen,
 Gy draagt mijn gunst en vrundschap mee;
 75 Dat op de wilde en woeste zee
 U nooyt een swarte wolk bejegen;

Den Hemel hoede uw Schip voor klip en zand;
 Een koelte blaaze in uwe zylen,
 En doet u door de golven ylen,
 80 Tot dat gy aan het vruchtbaar Pruysen land.

OP HET VERJAREN VAN NIKOLAAS DE VREE.

Vyfmaal zag het bosch haar bomen
 Wit besturven als een doot,
 Vyfmaal scheenen 't weder dromen,
 Als'er blad en bloeyzel sproot:
 5 Vyfmaal was het Y bevroren,
 Zedert, by een los geval,
 Onze vrundschap wierd geboren,
 Noch al staatze kant en pal.

Kant en pal, en zonder wikken,
 10 Dat zy al mijn leven sta,
 Zonder buygen, zonder schrikken,
 Hoe verdeeltheyds donder sla:
 Viermaal zag ik u verjaren,
 Driemaal vlocht ik u een krans,
 15 Om uw kruyn en blonde haren,
 Toen noch Vryers, nu al Mans.

Maar wat zal ik nu verkiezen?
 Wat voor bladers? wat voor kruyt?
 't Winter-maantje klapt zijn kiezen,
 20 Kruyt en bladers hebben uyt:
 Maar het speelt noch in mijn zinnen,
 Wat men op uw trouw-dag zong,
 't Was, ik wensch dat gy meugt winnen
 Binnen 't eerste jaar een jong.

25 En nu zien ik dezer menschen
 Wenschen meer als half volbrocht:
 Schuylt'er zo veel in het wenschen?
 Waar toe naar een krans gezocht?
 Steekt in menschelijken zegen
 30 Zo veel kracht, en zo veel pit?
 Wat 's aan blad en kruyt gelegen?
 Luyster spits, ik wensch u dit:

Van uw BLOEM een jeugdig roosjen,
 Root van kaakjes, blank van vel:
 35 Bolder dan het Abricoosjen,
 Moojer dan de Keuken-schel,
 Die men zegt te zijn gesproten,
 Uyt de bloed-bel van Adoon,
 Zulke bloempjes, zulke looten
 40 Worden u een schedel kroon.

Zulke looten, zulke bloemen,
 Zulke kruyden, zulke blaau,
 Geven stof om op te roemen,
 Zetten 't leven luyster aan;
 45 d'Ouders (niemant kan 't verzaaken)
 Leven schoonder in haar zaat.
 't Zijn de vruchten die'er maken,
 Dat het boompjen mooyer staat.

Leef ook in uw groene kind'ren,
 50 Opgekoestert door 't penzeel,
 Die noch spijs, noch drank vermind'ren,
 'k Hou van zulke kind'ren veel.
 Dat zy uwe kruyn verziere,
 Om het hoofd van Poëzy,
 55 Past een krans van Lauwerieren,
 Of zy stom, of spreekend zy.

Leef in vrede, leef in vreugde,
 Leef zo als gy wenschen kant;

60 Leef in eeren, leef in deugden,
 Leef in wijsheyd en verstant,
 Leef zo, dat u naar dit leven,
 Van het al bevattende Al,
 't Eeuwig leven word gegeven,
 Daar men nooyt weer sterven zal.

OP EEN VRAAG, WELK DE BESTE KUNST ZY.

Wel-levens kunst word noyt volprezen,
 Zy vind den rechten wijsheyds steen,
 En strijkt met groote schatten heen,
 Haar kracht kan lijf en ziel genezen;
 5 Wie deze kunst recht leeren kan,
 Is rijk, en een gelukkig man:
 Hy is op wijsheyds top gerezen.

Wat kunst zoude op haar zegespralen?
 Schoon d'Algemist zijn doelwit raakt,
 10 En klink klaar goud van yzer maakt,
 En poiren schept voor alle qualen:
 Zo is 't nochtans niet meer dan wint;
 By 't gene dat wel leven vind,
 Te weten God, in 's Hemels Zalen.

15 Ga wijsheyd tot een Hemel richten,
 Gaar alle kunsten tot een schat,
 Die 's Weerelds wijde kring omvat,
 En hangts'er aan voor starre-lichten:
 Zo zal mijn kunst met held'ren straal
 20 Alleen die and'ren altemaal
 Gelijk een zon doen schaemroot swichten.

Zie hier, mijn Vriend, den allerbesten ;
 Zy is van vele wel begeert,
 Maar weynig word sy recht geleert,
 25 Dat doet de wellust met haar pesten :
 Maar slaat dien vyand uyt het veld,
 Gelijk een wakker Oorlogs held ;
 Zo houd gy licht wel-levens vesten.

AAN N. N.

Een geest, die ydeloos poogt te leven,
 Van edelmoedigheyd gedreven,
 Door Leerzucht stadig aangesweept,
 Ontziet noch wind, noch dolle baren
 5 Der sware moeyten en gevaren,
 Hy oogt op 't geen hier achter sleept.

Beleefde Jongeling, de stralen,
 Die 'k op uw voorhoofds star zie pralen,
 Die hebben 't hart door 't oog gevleyd ;
 10 En porren al mijn aanspraaks krachten,
 Om u te manen tot het trachten
 Naar 't heyl van goude onsterflijkheyd.

Een zal'ge berg, alom bewossen,
 Met geurige Mirte en Lauwre bossen ;
 15 Een kroon van 't sware en logge eelment,
 Verheft zijn kruyn door 's hemels ringen,
 Hier komt een bron ten aar uyt wringen,
 Wie daar van drinkt, leeft zonder ent.

Daar moet gy heene om op te stijgen,
 20 Door klimmens moeyten, swoegen, hijgen,

Verdient men by de Wijzen eer;
 Verschrik niet, schoonse hoog en steyl is:
 Denk wat 'er op dien top al heyl is;
 Kijk al na hooge en nimmer neer.

25   Daar wonen negen zuyv're Nonnen,
 Wiens tweemaal negen voorhoofds zonnen
 Bezielen 't drajend rond met brand;
 Die zullen u te moede treden,
 Met zang en dartelende leden,
 30   En bieden u beleeft de hand.

      Een ziel, die eyndeloos poogt te leven,
 Van edelmoedigheyd gedreven,
 Door leezucht stadig aengesweept,
 Ontziet noch wind, noch dolle baren
 35   Der sware moeyten en gevaren,
 Hy oogt op 't geen hier achter sleept.

THOMAS ASSELIJN.

JONCKBLOET, *Geschiedenis der Nederlandsche
Letterkunde*, IV³, 429—431, 448, 455—
476.

JAN KLAAZEN, OF GEWAANDE DIENSTMAAGT.

BLY-SPEL ¹⁾.

AAN DEN BESCHEYDEN LEESER.

Wy hadden noid gedacht, dit ons Blyspel door den druk gemeen te maaken, maar alzoo zich eenige buiten mijn verwagting hebben geopenbaard, die zig waanen hier in beleedigt te zijn, als ook om mijn zelfs van zoo grooven laster te zuiveren, en om de misduiding niet al te ver te doen voort kruipen, dagt my noodig het zelve aen den dag te doen koomen, te meer, om den bescheiden Leezer (hy deur loope het van vooren tot achteren) te laten oordeelen, wat beschuldiging daar teegens my in steekt, en of het zo veel woelens wel weerdig is geweest, dat men zich daar zoo heftigh heeft teegens gekant, en zo veel waters om vuil heeft gemaakt, dat men 't zelve tot naader order het Tooneel heeft ontzeyd.

Dit Blijspel van Jan Klaazen is by my al voor veele jaaren opgesteld geweest, en is een puur verdichtzel, zonder dat ons oyt diergelijk voorbeeld of trouwgeval is voor gekoomen, noch dat het zelve van iemand my is bekend gemaakt: maar alleen,

---

¹⁾ Afdrukt naar den tekst in de uitgave „Tot Amsterdam, Zijn te bekomen op den Nieuwendijk, by de Dirk van Assen Steeg, in Heulen.” In die uitgave vindt men de verklaring: „Den Auteurs en kend geen Exemplaren voor de zijne dan die op de Nieuwen-Dijk in Heulen te bekomen zijn.”

om dat wy oordeelden dat et gebeurlijk was. En hebben het (gelijk zulcx den Poëten vrijstaat) doen spelen onder een slag van menschen, dien wy oordeelden dat het zelve wat glans en luister mogten bijzetten, zonder d'alder minste gedagten te hebben, van door de perzoon van Jan Klaazen of d'andere perzoonadjes iemand te verbeelden, of te beteekenen. Zoo dat wy daar meede t'onrecht werden bezwaard, en is een argwaan, gegrond op een valsche misduiding, t'eenemaal van den zin, en onze gedagten verscheelende.

't Is waar, dat wy in 't vijfde Toneel van 't eerste bedrijf in 't algemeen aanroeren, en spreken van zommige die door onbehoorlijken woeker en kneevelerijen gewoon zijn hun even naasten te drukken: als ook van die, welke koomen te vervallen tot die zotte inbeelding van Goud te maaken, waar door zy niet alleen hun zelfs, maar ook andere koomen te bederven, en door welke uitzinnigheyd veel famielien zijn te gronde gegaan. Dit is wel het gevoeligste deel, waar door zig eenigen meenen geraakt te zijn, maar, waar in zijn wy hier te beschuldigen? vrijven wy hier iemand een klad aen, waar door hy in zijn eer en goede naam werd verkort? noemen wy hier iemand? wy zeggen in 't algemeen, dat'er eenige zijn, of gevonden werden daar zoodanige gebreeken onder schuilen, en zijnder eenige die zich dit aantrekken, of toe eygenen, die stellen zich zelfs, en wy niet ten toon. de gebreeken in 't gros aan te wijzen is dat paskwilliceeren? gelijk dit blijspel alreede daar voor veroordeeld is. Zijn dat paskwillen daarmen ¹⁾ niemand in 't byzonder werd gekwetst, of aangetast? zoo zijn t'meerendeels al paskwillen die op de Schouburg werden vertoond. waer zullen wy dan blijven met het vermaaklijk Bly-Spel van den Borgerlijken Eedelman? de Hofsche Juffers? de bedroogen Alchemist, en andere die met groot vermaak en toeloop werden gezien, daar veel zotte en ydele inbeeldinghe werden bespot en uit gelaggen, hoe ligt zou zich iemand uit d'een of d'andere iet koomen toe eygenen, daer hy zich waanden door beleedigt te zijn, ergo al paskwillen. zoo zijn ook gevolgljik alle bestraffinge tot verbetering der zeeden, paskwillen,

---

¹⁾ Lees: daar.

als ook altgeene, zoo oude als nieuwe Schrijvers (daar onder den vermaarden Erasmus van Rotterdam, die deeze staat verkwistende ziekten, van Goud te maaken, voor een uitzinnige dulligheyd, en razerny hebben uit gekreeten) daar van hebben geschreeven, al Paskwillen. maar hoe zouden dese luijden staan zien zoo wy een geheel verhaal aan den dach bragten, daar wy toegang konden toe hebben, om aan al de Weereld te doen bliken, door verscheyde ackoorden en ondertekeningen, waar in zy met den anderen zich verbinden, om aan te gaan een werk, om groote schatten uit te vinden, 't welk niet veel van 't geene, waar over zy zich dus vinden gebelgd, en verscheeld, dog zulkx en is onze meening niet, ten waar dat wy daar toe wierden geperst, en de nood tot een naader verdediging ons daer toe aan drong.

Zoo eeven ongegrond ist, 't geen zij besluiten van de perzoon van Jan Jasperzen, die wy in voeren als een maakelaar in graanen, met eenige monster zakjes, naar ordinary gewoonte met eenige merken en numbers van buiten geteekend, hier willen zy met alle kragt, dat wy door dese merken en zakjes enige bedektelijk meede af beelden en spottelijk ten toon stellen, 't geen noid in onse gedagten is geweest, en is een valsche betigting, en op geraapte loogen, alleen om ons zwart en by ieder een verdagt en haatelijk te maaken. wy hebben ons met de zakjes in 't minste niet bemoeid, en zijn de zelve by de Regenten der Schouburg besteld, en wie nader onderregting daar van begeerd, die spreekte Sr. Oortman, Brouwer in de Swaan, die de goedheyd heeft gehad om tot gerief der schouburg dese zakjes voor die tijd te laten gebruiken: en zijn ook meerendeels met zijn eygen merk getekent, zonder eenige argwaan, om daer iemand meede te verbeelden of bekend te maaken. En gelijk dit een puure onwaarheyd is, zo vervalde ook van zelfs de beschuldiging die zy teegens my hebben op genoomen. Maar, wy zijn verwonderd dat deze luiden dit zoo verkeerdelijk op neemen en ten kwaadsten duyden, daar wy by onze tijd gezien hebben, dat men de herdoopers aanslag, Knipperdolling en Jan van Leyden op het tooneel heeft gebracht, daar de gansche societeyt niet weinig wierd geroskamd en ten toon gesteld, zonder dat zich iemand toen

heeft gerept of zich daar teegens heeft gesteld. En hebben wy nu zoo zwaar gesondight dat men ons zoo verdaght houd, om dat wy in een ses of agt reegelen eenighe gebreeken intgros aen roeren die de goede zeeden onbetaamlyk zijn? 't is ons leed, dat de misduiding zoo buiten spoorig gaat, ja zoo, dat wy tot ons leetweezen moeten hooren, hoe dat er ook enighe zijn, die zich mede gebelgd houden, van wien wy niet als met de grootste lofspreken. Ziet, zoo verkeerdelyk kunnen de dingen zomtjits worden op gevat, en aen genoomen werden, wy zullen deeze gewaande aanstootlykheijd hier tot onze verschooning laten in vloeien. wy doen Martyntje de besteetster dan spreken (naa dat zy Jan Klaazen af geslaagen heeft om by zijn vrinden het beloofde geld van hem, voor haar dienst ontfangen, te gaen besteden) ontrent deeze woorden, slaande op deezen zin, dat zy dan liever gaat op zoo, of op zoo een plaats, en dat dat eerlyke en vroomme luiden zijn, die men op haar woord mag vertrouwen, en die elk het zijn laten toe koomen. hoe kan men iemand in diergelyke geleegetheyd fatzoenelyker doen spreken, en egter hebben wy, om alle misnoegen weg te neemen, dit deur gehaald, en hier uit gelaaten. hoe zal men zich dan draagen? mag men van niemant dan niet met lof spreken, of iet tot lof op het Tooneel brengen? wel soo mag men de Schouwburg wel sluiten, want men zal altoos zich zelfs iet willen, of kunnen toe eygenen, daer men waand in geraakt te zijn, en dit zoo zijnde, wat zalder dan vry en onverdacht blijven?

Wy willen dan den onpartijdigen Leezer laten oordeelen, of wy niet genootzaakt zijn geweest dit ons Blyspel, benefens onze noodige verdediging in 't ligt te laten koomen, om alzo de laster in zijn loop te stuiten. wy willen dan verzoeken de vrinden dit niet ten kwaatsten willen duijden, maar alle ergwaan en misduiding ter zijde willen stellen, 'twelk doende zullen wy blyven u zeer toegeneegen vrind

THOMAS ASSELIJN.

Den 6 December. 1682.

V E R T O O N E R S.

LYNTJE de Meyd.

DIWERTJE GERBRANTS

JAN JASPERZEN

} Vader en Moeder van Zaartje Jans.

ZAARTJE JANS vryster van Jan Claasen.

TJERK HENDRIKXEN

STOFFEL THYZEN

} Gunstelingen van Reinier Adriaenzen.

MARTYNTJE een Besteester.

JAN KLAAZEN vryer van Zaartje, en gewaande dienstmaaght.

REINIER ADRIAENZEN een Kwaeker.

GRIETJE PIETERS

MARRETJE JACOBS

} twee Gebuuren.

Het Bly-spel begint voor de Middag en eindigt 'sanderen daags
Morgens. Het Tooneel is in, en ontrent het Katte-gat.

JAN KLAAZEN, OF GEWAANDE DIENSTMAAGT.

EERSTE BEDRYF.

Eerste Toneel.

LYNTJE,

Beezig met eenighe kleeren weg te veegen, zingt

'Tza Trompen en Trompetten,

Blaast op een gouden toon,

Nu Tromp de oorlogs wetten

Verlaet om Venus Zoon,

5 Hy gord het stael aen 't lijf,

Om zijn geweer en wijf,

Maakt weer trompen

Staaie rompen

Stout en stijf.

Tweede Toneel.

LYNTJE. DIWERTJE.

DIWERTJE.

10 Hoe ist Lyntje? zeld reys lucken? voord de kleeren in de kas.
En haald de kleermand of, het goed moet na de was,
't Loopt nae de middag toe, en 't is alles nog te tellen,
Je weet immers dat men 't veur elf uuren aen de schuit moet
[bestellen

En staeje hier nog dus, en alles over hoop?

15 Nou maer je weet er of, jy hebt de tijd goed koop,
't Is lugtig op met jou, een hielen dag te zingen,
Te praaten aen de deur van are luy 'er dingen,

- En watter in mijn huys en buitens huys geschied.
 Hoor Lyntje, dits er of, zulk dienen diend mijn niet.
- 20 Dusken handelozen tet, veur de kost wou ikje niet houwen.
 Wat hebje dog uit geregt? hier leyd mijn onderrok en Zartjes
 [bratte bouwen
 Nog nauwlijcx aangeraakt, en bey nog even beklonderd en
 [bespat.
 Ay ziet mijn huyk hier iens leggen, en niet een kous isser
 [of eklat.
 Ja wel de meysjes zelle je nog mal maaken deur zulk eerloos
 [bedrijve.
- 25 Wat zoo mijn moer, nou al te maal teffens, je zeld me dat
 [effe brat wat veurzigtig vryven,
 En dat met zinnen, verstaeye dat,
 Je gaet er by get mee deur of je van dat ratelwagts goed, of
 [van dat pylaaken veur had.
 Daer is zoo ligt niet aen te koomen, daerom zel jet me wat
 [veurzigtig handelen.
 Ja wel, wat ben ik gelukkig dat de tijd gebooren is dat je
 [zeld gaen wandelen.
- 30 Zulken ligies op.

LYNTJE.

Wel wat duyvel is dat gezeyd?

- Jy me ligies op? ziet daer byget ben jy een eerlijke vrouw,
 [ik ben een eerlijke meyd;
 Daer is niemand die van mijn oneer agter mijn rug zel gaen
 [snappen.
 Ik ben dan die ik ben, ik mag mijn ooren schudden datze
 [klappen.
 Al ben ick een dienstmeyd, ik ben zoo goed als die, die ik dien.
- 35 Dat men tot jouwend alle hoeckjes iens zou deur zien,
 Daer schuld wat, ick mien dat mer een nesje zou vinden.

DIWERTJE.

Zwijg zeg ik, en houdme de bek.

LYNTJE.

Ik wil spreken, en ik zelder gien doeckjes om winden.
 Zie daer by get, ik zeld uit krijten al wast over de hiele buurd;

Je hebme om je werk te doen en niet om te schenden ehuurd ,
 40 Ik ben een eerlijck mans kind , ja wel ik zel mijn zinnen nog
 [missen]

DIWERTJE.

Gien nood moer, krijtje wat heen, de tranen die je huild en
 [zelje niet pissen.

Jy bent een staaltje, zelje me zoo versteuren? foey schaemje wat.

LYNTJE.

Laet zer schaamen die er niet verantwoordten kennen ver-
 [staeje dat;

Daer 't mijn eer, mijn eer geld, daer zel ik mijn defendeeren,
 45 Jy hebt er daer ientje in huys, jou Zaartje, die zouje wat korigeren,
 Die de deugd uiterlik gelijk is, daer men ziet datze gaed,
 En inwendig isse zoo heet, dat de steenen zwieten daer s'op staet,
 Ja, die de kuisheyd selfs schijnt te weezen, by die, die ze
 [niet en kennen.

DIWERTJE.

Jou schendbrock, zel je op 't lest nog mijn huis zoeken te
 [schennen?

50 Ik zweer datje dat nog ten duurste zel worden betaald.

E Jan Jasperzen, e Jan Jasperzen.

D a r d e T o n e e l .

DIWERTJE. LYNTJE. JAN JASPERZEN.

JAN JASPERZEN.

Wat isser te doen Moer?

DIWERTJE.

Zoo het me dat stukke vleys daer deur ehaald,
 En zulke dingen als ze me in mijn aenzigt durft verwijten;

JAN JASPERZEN.

Maer Moer onstelje dog zoo niet, 't is immers waar die je
 [daadlijk kend slijten.

Hoor Lyntje, maak ook niet dat et al te bond is,

55 't Past niet wel veur iemand die diend, dat men zoo stout
 [van mond is.

Jou tijd is tog verstreeken, daerom weezje maar wel te vreen,

En pak je goetje maer mooytjes by mekaar, en gae jy zoo in
[vreedden heen.

DIWERTJE.

Ze zelder ook zoo dryvenden uit, voort zeg ik. breng men
[al het goed na binne,
'k Wilje veur mijn oogen niet langer zien, 't gaet me schier
[aen de zinne,
60 Alle daagen zulken leeven te hebben met zoo een loskop
[van en meyd.

JAN JASPERZEN.

Hoor Lyntje, wandel jy maar heen, en doet gelijk ik heb
[gezeyd.

't Zel best zijn om alle vorder kijfagje te schouwen.

Diwertje Gerbrants? *Lyntje binnen.*

DIWERTJE.

Wel Vaar?

JAN JASPERZEN.

'k Wou mijn mantel wel hebben.

DIWERTJE.

Die heb ik daer flus juist op gevouwen.

JAN JASPERZEN.

't Hoeft dan niet, 't is best dat je ze dan maar met het ander
[goed weg sluit,

65 En geeft men mijn ouwe slegts, het weer ziet er me dog al
[wat buyagtigh uit.

En laet me Zaartje die sakjes iens brengen, die er neffens
[tkantoor hangen,

Wat met al dat gebrabbel van de meyd, ik zie de tijd zou-
[wer niet van langden.

Daerom ist best dat mer maer zoo daadlijk een schot veur schiet.

Vierde Toneel.

JAN JASPERZEN. DIWERTJE. ZAARTJE.

ZAARTJE.

Zie daer Vader, benne ze dat al te maal niet?

JAN JASPERZEN.

- 70 Ja kijnd dat hebje al wel, nae datje ze by de gis hebt ge-
 [kregen.
 Moer Gerbrants, beliekje me wel wat van agteren of te veegen?
 Je bent dog gewoon datje me alle daagen zoo wat havend
 [ende kuift.

DIWERTJE.

Ja wel, men veeght dat swart schier op de draed, en hoe je
 [’t veegt, ’t ziet altoos nog al even bepluist.
 Maer zoo nugteren uit Vaar? dat je ierst wat in de mond
 [stak, wat doeje zoo vroeg buiten?

JAN JASPERZEN.

- 75 Ik moet iens aen de Kooren-beurs weezen, en van daar in
 [de Moorjanen, om een party te sluiten,
 Die gisteren niet voort is gegaen, en dan onderweeg
 Zoo loop ik wel iens aen in de Dirk van Assensteeg,
 In ’t lijde boek, het school van de verdraagzamen en vroeden.
 Daer is al weer een boekje uit gekoomen tegen die warveugels
 [die de scheuring voeden,
 80 Waar in verhaeld word al d’omstandigheyd zeer pertinend,
 Wie dat den strijd gewonnen heeft, en weegens de neerlaag
 [van dat groot Kraakouws Regiment,
 Hoe hem alles in die fury heeft toe gedraagen,
 En hoe de Kornel met al zijn ruytery in routen is geslagen,
 En dat het alles meerendeels ter needer is gemaakt,
 85 Ja zoo, dat hy zelfs nog ter nauwernood te Krakouw is binnen
 [geraakt;
 Daer is zulken alteratie onder de Broeders om het weer op
 [te bouwen,
 Dog zy meugen doen zoo zy ’t verstaen, ik meender mijn
 [buiten te houwen,
 Ik ben altoos blijd dat ik er niet in en word behaald.

DIWERTJE.

Zoo ist vaar, laeten zy zoo wat woelen, ze zettend malkan-
 [dren al moy betaald,

- 90 Ik houwer niet van dat men malkandren op die wijs zoo zoekt
 [te doeken.

Zaartje Jans daer word geklopt, 't is Stoffel Thyzen met zijn,
 [swager, dats wis om het hijlik te verzoeken.
 Gae jy zoo daadlijk wat aen een kant, en houwe hier zoo
 [wat ontrend,
 't Is niet wel voeglijk van die dingen te spreekē als jer by
 [bend.
Zaartje binnen.

V y f d e T o n e e l.

JAN JASPERZEN. DIWERTJE. STOFFEL THYZEN.

TJERK HENDRIKXEN.

STOFFEL THYZEN.

Goeden morgen je beyden, wel dits recht van pas komen.

JAN JASPERZEN.

95 Zoo doet het, Stoffel Thyzen, want ik had zoo veur genoomen
 Om nae de Kooren-markt te gaen, en van daer iens nae
 [t Zardammer veer.

DIWERTJE.

Zaartje Jans, breng hier wat stoelen, kijnd, ey Stoffel Thyzen,
 [zetje dog een weinige neer.
 En gy, Tjerk Hendrikxen, ay wilje wat by je swager neer zetten.

TJERK HENDRIKXEN.

Wat doeje al moeyten, Diwertje, 't is ons leet dat we je wat
 [komen beletten.

100 Je word mee al goed Ouwers moer, en doet men dan wat,
 [het vald ien dadelijk zuur.

DIWERTJE.

Niet medal, Tjerk Hendrikxen, onse meyd is daer soo daadlijk
 [vertrokken uit er huur,
 En 'tavond heb ik weer een knaphandig diertje te verwagten;
 Maar ik wilje dat wel zeggen, die zijn eygen werk kan be-
 [heeren dat hy wel gelukkig is te agten.

STOFFEL THYZEN.

Nou Jan Jasperzen, en Diwertje Gerbrants, ik deink datje
 [onze bootschap ten naesten by wel weet;
 105 Wy koomen uit de naem van Reinier Adriaenzen, en Lijsbet
 [Francen zijn peet,

JAN JASPERZEN.

En aengaende zulk bedrog en knevelery, wel dat dat Jooden
 [doen, die maakender of er werk,
 Maar luiden die de vroomigheyd zelfs schijnen te weezen, en
 [den naam dragen van een regt zinnige Kerk,
 130 Behoorden voor al vry te zijn van er meede leeden zoo te
 [knellen.

TJERK HENDRIKXEN.

O Jan Jasperzen, ik zouderje wel soo veul op een register
 [konnen stellen,
 Dien ik om reedens wille zel overslaen, en wel weet
 Die er zelfs geduerig mesten met er eevennaestens sweet,
 En niet dan met ligt geld dat besnoeyd is, 't geenze dan heb-
 [ben, of weten met profijt op te haalen,
 135 Daerze die arme luitjes, nae datse die eerst wel hebben ge-
 [kneeveld, er arbeys loon mee betaalen.
 Dog dit isser of, 't word onder de haaren vry weer onor-
 [dentelijk verteert;
 En die Jan Klaazen, die tot jouwend zoo men zeyd nog
 [daagelijks verkeerd,
 En gelijk men meend nog volhard met je dogter Zaartje Jans
 [te vrijen,
 En daer elk de mond van vol heeft datze malkandren ook
 [wel meugen lyen,
 140 Die zeg ik, is al mee van dat zelve stof op geleyd.

JAN JASPERZEN.

Ja wel Tjerk Hendrikxen, wat zel ik zeggen, ons is zoo nu
 [en dan ook al wat deur d'ooren ewajjd.
 Maar we hoopen zorg te draagen dat et daer niet toe zel koomen.

DIWERTJE.

Hy mijn dogter hebben? in der eeuwigheid niet, wy houwend
 [met de vroomen,
 En zellen daer wel een schot veur schieten. zie daer ik zeg
 [zoo ik het mien,
 145 Dat ik er liever nae 't Kerkhof zag draagen, eer ik toe zou
 [laaten dat dat zou geschien;

Zulken ondeugenden hoop, die aller goed met bedrog en
 [kneevelery hebben gewonnen,
 Wat waarenze nog over weinig jaren? ze hebben immers met
 [niet begonnen,

En nou is men elk te rijk, in kosteljkheyd en pragt.

Hoor Tjerk Hendrikxen, al heeft men 't zoo bried niet, zoo
 [hou ik nog veul van een eerlijk geslagt,

150 Dat men zijn hoeft by elkeen vry en veylig mag op steeken.
 Waer dat men hem keerd of wend, men hoord er niet dan
 [maar schand van spreken.

STOFFEL THYZEN.

Daer hebje gelijk in moer, ik kunder mee zoo eenighen onder
 [die spinnen al vry grof.

Maar om tot de zaak weer te koomen, Diwertje Gerbrants,
 [ziet dit isser of,

Terwijlje dogter met Jan Klaazen zoo op de naem is, of je
 [ook iet kond bemerken

155 Datze aen malkanderen verbonden mogte zijn, en dit zoo
 [zijnde, ziet zoo zouden wy te vergeefs werken,
 Want wy en zouden niet gaeren verhinderen 't geen alreede
 [was gedaan.

JAN JASPERZEN.

Aangaende die zaak, Stoffel Thyzen, daer is ons weetens tot
 [nog toe niet aen.

't Is waer, hy is ons voor deeze wel tot twee of driemaal
 [voor gedraagen,

Maer telkens glad af geseyd, en tenemaal af geslaagen,

160 Zoo dat wy zeederd dien tijd hem zelden of zeer weinig
 [hebben gezien,

En zoo hy al eens mogt koomen, zoo zoud buiten onse
 [kennis, en ter sluik moeten geschien.

Altoos 't leyd zoo by ons, dat et nu, nog t'eeniger tijd niet
 [en zal geschieden,

Daer op hebben wy ook deur de twee en darde hand hem
 [het huys wel scherpelijk doen verbieden,

En houwen ook wel te deeg een oog in 't zeijl, waer datze
 [gaet en staat.

DIWERTJE.

165 Ik vertrouw ook datze niet zel doen als met onse konsend en rael,
 Zoo dat wy, hoop ik, die swaerigheyd te boven zijn gekoomen.

TJERK HENDRIKXEN.

Wy willen dan verhoopen dat het zoo mag zijn; 't geen wy
 [ter liefde van de vrenden hadden aengenoomen,
 Hebben wy uw beyde bekend gemaakt; aengaende Reinier
 [Adriaenzen, 't is een jongman, die de deugd gelijk is,
 Vroom en opregt, hoewel dat hy niet wel zoo rijk is

170 Als Jan Klaazen, maar die egter, by versterven
 Van zijn peet Lijsbet en Kourt oom, mee een redelijk capi-
 [taal staat te erven.

Geen Tuischer of Dobbelaer, of die werk maakt van krakeelen
 [en twisten,

Een vrend van sparen, en een vijand van verkwisten;
 Geen gierigaerd, gelijk er zijn, die er laeten regeere van er goed,

175 Maar die, van zijn overschot, hoe klein dat et is, een arm
 [mensch nog goed doet;

Die de herbergen haat, niet dat hy van gien eerlijke by een
 [komsten zou houwen,

Maar om die onnutte verkwisting, en dat dobbelen en speu-
 [len, en gulzigheyd te schouwen,

Znijd hy die tenemaal af, en zoo hebben onse voor ouders
 [ook gedaen,

Deur dat middel leydenze capitalen op, en konden egter
 [met er familie bestaen,

180 Zoo dat et een perzoon is van een net en burgerlijk leeven,
 En al had ik een dogter met honderd duizend guldens, ik

[zouws hem zonder om zien geeven.
 Of men al op het uiterlijke ziet, dat kan verleyen, daer

[hebben we ontallijke exempelen van,
 Een Jongman heeft Capitaals genoeg, die een capitaal regee-

[ren kan.
 Maar om nou tot ons besluit te koomen, zoo zoudenwe ver-

[zoeken of je beliefde te konsenteeren,

185 Dat deze Reinier Adriaenzen zoo nu en dan zijn zelve zou
 [mogen koomen prezenteeren,

Op hoop, offer iet mogt uit gewerkt worden tot hun beider
[zinlijkheyd.

JAN JASPERZEN.

Daer en hebben wy gants niet tegen, en hoe de zaak by
[ons leyd,
Wy zullen hem altoos gien party zijn, maar wenschen dat
[dien dag maar was gebooren;
Dog gelijkje weet, Tjerk Hendrikxen, de meysjens moeten
[mee er zin hebben of alle moeyten is verlooren.
190 Wat onze geleegentheyd aen gaet, wy zijn zoo tamelijk ge-
[goed, dog houwend wat deuntjes by mekaer,
En ik doender nog zoo wat onder, gelijkje weet, ik ben een
[gezwoore Maakelaer,
En ook zoo staat mijn dogter nog moy goed van er Oom
[mijn broeder te erven,
Dog 't zijn weereldsche dingen, we meugen nog al te maal
[veur hem koomen te sterven,
Want staat te maaken op Oomen zijn droomen zeyd het
[spreekwoord, en 't is ook altijd niet mis;
195 Gelijk wy zien aen dien ouwen Pieter Floorissen, die aen zijn
[meyd een vuijle morssebel getrouwd is,
Daer de vrinden zulken staat hadden gemaakt om zijn goed
[nae zijn dood te deelen.
En wat ist nou? nou zelter wel ligt de helft of nog meer
[verscheelen.

DIWERTJE.

Wel dat ouwe luy die weg ook in slaen, heeft immers gants
[gien val,
Alst al ien van beyen weezen zel, zoo ist nog beeter jong
[als oud mal,
200 Wat haalenze anders op er hals, als dat zer in er ouwe daagen
[van zulke jonge klikspils laeten over heeren.
En daer komd et van daen, datter zoo veul zijn, die er van
[d'eene knoetin of d'ander laeten regeeren.

STOFFEL THYZEN.

Zoo ist. nou wy mogen d'uitslag van onze verrigting de
[vrinden gaen dienen aen,

En wagten af, of de twee gelieven onderwijlen malkandren
[in der liefde mogten verstaen.

Jan Jasperzen en Diwertje Gerbrants, wy wenschen je alle
[voorspoed en heyl, en laete je 't best bezorgen.

JAN JASPERZEN.

205 Ik wens de vriend Stoffel Thyzen, en de vriend Tjerk Hen-
[drikken beyde goeden morgen.

binnen.

Ja wel moer, 'tis nou hoog tijd om de zaak van Jan Klaazen
[iens te deegen t'onderstaen,

En ook om onze Zaartje op 't alderscherpste met drygementen
[t' ondergaen,

Offer nog iet mogt schuijlen.

DIWERTJE.

E Zaartje Jans.

S e s d e T o n e e l .

JAN JASPERZEN. DIWERTJE. ZAARTJE.

ZAARTJE.

Hier ben ik moeder.

JAN JASPERZEN.

Hoor kijnd, dit moet ik je veur af vraagen,
Hoe ist met Jan Klaazen? staejem nog te woord, of heb jem
[of geslaagen?

DIWERTJE.

210 Zy hem te woord staen! te woord staen, wel ik wou datze
[dat e reys dogt,

Heb ik er daerom dus ver en met eeren gebrogt?

Veur zulken ligtvink, zulken dommenateur, die niet en weet
[als van verteeren.

Wilze zomtijts by geselschap gaen, zoo laets altijd by eerlijke
[luy Kindren verkeeren,

Maar niet by zulken hoop, daer elk ien maar schand of spreekt,

215 Zy zet ons een mooye kroon op 't hoofd.

JAN JASPERZEN.

Ja zulken kroon, die van scharpe doornen steekt.

Ik wilje dat wel zeggen, Zaartje, zoo je zo voort gaed met jou
 [eerlijk geslagt dus te schenne,
 Dat ik je van dese uur af veur mijn kind niet zel kenne.
 En al kwamje te vervallen tot de uiterste armoede en elend,
 Zoo zel ik gien meerder barmhertigheyd met je hebben, als
 [had ik je noyd gekend.

DIWERTJE.

220 En al zag ik ze van honger vergaen, ja zoo, dat ze niet een
 [woord kon uiten,
 En ik konder met een stuk brood helpen, zoo zel ik er mijn
 [trezor veur sluiten.
 Laetze met Jan Klaazen dan aen de wind loopen, gelijk dat
 [wel meer beurd en nog daagelijcx geschied.

ZAARTJE.

Het is immers niet om te harden, hoe kan ik 't uit staan!
 [en wat ist men een verdriet,
 Alle dagen in zulken rusie en onrust te leeven!
 225 Ik zeg nog e reijs, vaeder, dat ik niet trouwen zel of je zelter
 [volkomen je konsent toe geeven.
 Maar wilje me dwingen iemand te neemen daer mijn zinlijk-
 [heijd niet toe en strekt?

DIWERTJE.

Dwingen, ay hoor, hoe averegts, en hoe verkeerd dat ze dat trekt.
 Is dat dwingen? jouw het best veur te houwen?
 Daer men zoo klaar jou bederf in ziet, jy zeld nae onze zin
 [en niet nae jou zin trouwen;
 230 Jy zied maar op het uiterlijk, op die aerdige zwier en wulpze
 [dartelheijd.

JAN JASPERZEN.

Hoor Zaartje, al wat hier gesproken word, dat word tot
 [jouwen besten gezeijd,
 Jy zoud naar ons luistren, en jou losse zinne wat toomen.
 't Geen ons daer van die vrienden zoo daadelijk is veur
 [gekoomen,
 Zouden wy wel gaeren zien. Reinier Adriaenzen is een deug-
 delijk en welleevend knegt,
 235 En van een eerlijk geslagt, zuinig, spaerzaam en opregt,

Die wel geld weet te winnen, en ook wel geld weet te bewaaren.

DIWERTJE.

En wat is Jan Klaazen? den hielen dag met d'eene ligtmis of
[dander op een cheezje te traraare?

En alle kuffen te bezoeken, en van zavonds tot smorgens vroeg
Wakker den elleboog te roeren, in deen of in dandre kroeg?

240 Dat zou moy huijs houwen, ik miend, waerje niet regt een
[verloore kind?

Al is hy rijk, kakrijk, tis de beste rijkdom die men zamen wind.

Je zoud daer onder een volkje koomen, dat ik dog niet wil hoopen:

Zijnd niet meest al Ziele verkoopers, of die zoo transpoorten
[en maandceelen op koopen?

Is zijn neef niet, hier digte by en in de vergulde pellikaan,

245 Die zijn eygen vrou heeft laeten zitten, met een ander deur
[e gaen?

En om er gien doekjes om te winden, gelijk het elkien wel

[mag weeten,

Heeft zijn oom Jan Stompvoet nou niet by de twee jaaren

[by de wittebroots kinderen in tugthuijs gezeeten?

En Eevert plat bek, hier buiten in de halve maan,

Heeft die niet nog korteling om twee valsche verklaringhen

[t' Amsterveen aende kaak e staen?

250 En dit zijn al van zijn naeste vrienden, wel men behoordese
[als de pest te schouwen.

Ik zelder ook een schot veur schieten, al zouwdmen al mijn

[leeven rouwen.

Laet zien, of jy je hoeft zeld volgen en verwerpen onse

[goede raed.

ZAARTJE.

Maar moeder! hoe meugje je zelve zoo moeyelijk maaken,

[tis immers onnoodighe praat.

Ik zeg nog, gelijk ik daadlijk gezeijd heb, en je meugh het

[oek vrij gelooven,

255 Dat ik niet zel doen als met je konsent, en daeren boven

Mijn tenemaal voegen zoo je tzelfs zeld vinden geraen.

JAN JASPERZEN.

Goed Zaartje, houd daer in je woord.

En als je dat doet, zoo doeje als een gehoorzame dogter
 [toe behoord.
 Nou, dit overgeslaagen, 'tzel mijn tijd worden.

DIWERTJE.

Maar hoor vaar, dit wou ik ierst wel weeten,
 Of je veur of nae de beurs tijd belieft te eeten?

JAN JASPERZEN.

260 Laet zien, uyt de moorjane moet ik weezen op 't zardam-
 [mer veer by de haerlemmer sluis.
 En dan heb ik nog een bootschap in de hasselaer steeg, in
 [t schippers huis.
 En met ien loop ik dan wel iens aan by onse Krijnbuur om
 [de courrant te leezen,
 Zoo dat ik staat maak (moer) dat het nae de beurstijd zel
 [weezen.

DIWERTJE.

Goed vaar, we zellen 't daer dan zoo laeten op staen.

265 Zaartje.

ZAARTJE.

Wat belieffe moeder?

DIWERTJE.

Je zeld zoo daadlik iens om een bootschap of twie gaen :
 Eerst nae de nayster, en zeggen datze de hemden niet moet
 [schuyne, maar deurgaens perfectjes zoomen.
 En dan nae Martyn de besteester, en zeggen dat et meysje
 [tavond in er huur moet koomen,
 Gelijkze ons belooft het, en dat we teegenwoordig zitten
 [zonder meyd,
 En zoo ze nae de middag uit gaed, dats iens aenkomd en
 [zeggen me bescheijd.
 270 Ik zel het linne vast uit schieten, daer staet moy een baly
 [kleeren vanover de elf weeken;
 En in 't weer omkoomen zoo zelje by Maartje vander Gijzen
 [aen gaen, op de Kolk, om bier te bespreeken.
 Gaed zoo dryvenden heen, maar maak datje precijs op de
 [middag weer thuijs bend.
Diwertje binnen.

ZAARTJE.

- Dit vald men wonderlijk schoon in de hand, 't is ontrend
 Twee uuren geleen, dat ik met Martyntje afspraak heb ge-
 [noomen,
 275 Om ten een uur met Jan Klaazen agter de nieuwe luitereze
 [Kerk by mekaar te koomen,
 Om alles t' overleggen. ja wel, nou 't er opaen komd wensten
 [ik wel dat ik et noijt begonnen had;
 Wat zeld een geroep maaken en wat wild een klank geeven
 [over de hiele stadt;
 Ik weet gien stellen met mijn moeder, zoo zelze angaen,
 [komd zet te weten.
 Ik vrees dat et er aen er zinne zel gaen, inder eeuwigheijd
 [en zel zet niet vergeeten.
 280 Tis ook, als ment zeggen zel, al een wonderlijk stout bestaen,
 En nou 't evenwel anders niet weezen en kan, zoo moet et
 [op die wijs wel voord gaen.
 Ik mag mijn boodtschappen ondertusschen gaen ofdoen, en
 [leven zoo lang tusschen hoop en vreezen.
 En teegen die tijd maak ik staat dat et dan ontrend een
 [uur zel weezen.

TWEDE BEDRYF.

Eerste Tooneel.

ZAARTJE.

- Hier ben ik nou daer 't gezeijd is. nou staen ik nog tusschen
 [beijen,
 285 Of ik mijn woord wil houwen dan of ik er uit wil scheijen.
 Doen ik het, zoo haal ik op mijn hals een eeuwigduerend verwijt,
 En doen ik het niet, zoo leef ik weer in een gedurighe strijd.
 Ja de liefde vrees ik zel mijn ingewand nog tot assche toe
 [verteeren,

En dan denk ik weer als 't uit liefde geschied, geschied het
 [dan ook niet met eeren?
 290 Alles zou nog wel gaen, maar al dat gedurig teemen is niet
 [als op het geslacht.

Tweede Tooneel.

ZAARTJE. JAN KLAAZEN. MARTYNTJE.

JAN KLAAZEN.

Och Zaartje, benje daer? vergeeft et mij, mijn engeltje, hebje
 [wat te lang gewagt.
 Nou zugt zoo niet, mijn hartje, ik hoop je zeld je woord
 [immers houwen.

ZAARTJE.

Ai Jan Klaazen, alles zou welgaen, mogtewe maar eerst trouwen.

MARTYNTJE.

Praatje van trouwen moer? mijn lieve Zaartje Jans, maakje
 [daer of zooveul werk?
 295 Die dingen beuren wel meer, en datze daer nae trouwen in
 [de Kerk.
 't Is jau schuld niet, maar je ouwers die 't weeder streeven.
 Hoor kijnd, elk zel je volstandingheid prijzen, en je vader en
 [moeder de schuld geeven.
 Heb je niet tot nog toe eerlijk, en met alle reputatie by
 [malkandren verkeerd,
 En is het hylik niet tot drie maal toe verzoght? en zijn ze
 [niet altijd onverrigter zaaken weer om gekeert?
 300 Zoo dat er niemand is, die iet onhebbelijcx uit jou doen zel
 [konnen besluiten.
 Maar ter contrar moeten oordeelen, dat dese vond uit stant-
 [vaste liefde comd te spruiten.
 Daer om, Zaartje, weezje maar wel gerust, alles is vaardig 't
 [geen tot de toestel behoord;
 'k Heb daer nog een schoone boezelaer weezen lienen van
 [onze Margriet, by de Leydze poort,
 Om Jan Klaazen veur te doen. wat dunkje Zaartje? hoe zel
 [hem dat harnas passen?

't Zel zig alles daer nae wel schikken , en genomen je moeder
 [stietje al buiten de deur, was daer zoo
 [veul aen bedreven?

- 325 Je kend met je beijen buiten haar rijklijk genoeg leeven.
 Niet dat ik je daer toe zoek te drijven of te raen,
 In 't minsten niet, kend in min en vriendschap geschien, 't waar
 [best, 't zouderje ook niet te slimmer om gaen.
 Ik weet zeer wel wat het is, zijn ouwers huis en gunste te
 [verliezen.
 Maar wat ist? als 't anders niet weezen en kan, moet men
 [dan niet van twee kwaen het beste kiezen?
 330 Nou, dit slegs overgeslaagen, en iens een overleg gemaakt,
 Op wat wijs, en hoe je tavond op 't fatzoenlijkxt by malk-
 [anderen raakt,
 En ook om je Moeder gien agterdopt of teekenen te geeven
 [van misnoegen.

ZAARTJE.

- Hoor, zooals jy 't met je beijen overlegt, ik zelder me na
 [voegen,
 Want dus langer te leeven, Martyntje, zoume niet dienen,
 [ik ben het huis ook zoo moe, zoo moe,
 335 Dat ik het schier verlopen zou.

MARTYNTJE.

- Je hebter ook groote reede toe.
 Hoor Zaartje, Jan Klaazen zel ik nou zoo aenstonts gaen
 [verkleeden,
 In dat zelfde gewaad, als doen ik hem aen je moeder veur
 [meyd besteede,
 Het kapje wel gezet, met een grijn manteldje en een rasse
 [schort aen, en een kussentje en schaertje op zy,
 Met ien doos onder den arm, en dan nog zoo wat andre
 [prulletjes er by.
 340 En nog tot meerder fatzoen, zoo zel ik hem zelfs tot aenje
 [deur leyen,
 En leeveren hem zoo je Moeder over, en daer me zel ik er
 [af scheyen,
 En laeten jou dan de rest bevoolen, en daer mee is alles ten end.

't Zel jou gien kleine gerustigheyd weezen, Zaartje Jans, als
[jer deur bend;
Maar wanneer zellewe koomen?

ZAARTJE.

Wanneer? laet zien, komd zoo een weinigje nae agten,
345 Dan zitten de ouwe luy over tafel, en ik zelje in onze stoep
[aen de deur verwagten.
Ja wel, het hart krimpter me van in 't lijf, Martyntje, zoo
[vrees ik er veur.

MARTYNTJE.

Hoe ist, komt het mal weer booven? stel jy je maer gerust,
[het moeder nou me deur.

ZAARTJE.

Nou alst gezeyd is, ik gae mijn bootschappen af doen.

JAN KLAAZEN.

Nog zoo niet, Zaartje Jans, eerst een
[half dozijn lekke kusjes.
Wat zoo mijn hartje, dat smaakt.

MARTYNTJE.

Nou 't gaetje wel moer, tot flusjes.
Zaartje binnen.

350 Maar hoor, Jan Klaazen, terwijl alles deur mijn beleid nu zoo
[is besteld,
Zoo hoop ik immers dat je me daer veur ook rijkelijk be-
[loonen zeld,
En niet met een wise wasje payen, en laete me zoo loopen.

JAN KLAAZEN.

Hoor Martyntje, dat is de meening niet, vijftig ducats heb
[ik je toe geleyd, daer meugje wat mooys om koopen.
Maer dit zou ik wel op je verzoeken, als je 't mee zoo vond
[geraen,

355 Dat je mijn vrienden de penningh gunde in plaats van op
[een ander te gaen;
Hoe wel dat ze van elk veraght worden en weinig zijn die
[er prijzen.

MARTYNTJE.

Maer waer moest ik dan weezen?

Darde Tooneel.

DIWERTJE.

Ziet, zoo plaagd men dat meysje altijd, daer isse veur de
 [middag uit e gaen en is nog niet t'huys:
 375 En dat is alle dagen weer aen, ja wel het is me zulken kruys,
 En zulken verdriet, dat et me niet meuglijk en is langer te
 [verdraagen;
 En men man komd ook nog niet, de klok is daer al lang
 [twie geslagen:
 Maar zagt, zien ik wel te regt, zoo komd hy daer ginder aen;
 Benje daer Vaer? de tafel het wel ruym een uur gedekt estaen.

Vierde Tooneel.

DIWERTJE. JAN JASPERZEN.

JAN JASPERZEN.

380 Ik kom zoo van 't Hamburger Kantoor, moer, de brieven
 [zijn gekoomen die heb ik daer hooren leezen,
 En op dat schrijven is de rog wel tien goud guldens gereesen.
 En nou isser ook zeekerheid gekoomen van daer men zoo
 [lang heeft veur gevreest.

DIWERTJE.

Hoe dat Vaar?

JAN JASPERZEN.

De Sweedze Kaapers zijn onder de Oosterze Vloot
 [weer wakker doende geweest;
 Daer zijnder zoo eenige van geknapt: ja wel, 't zijn wel te
 [regt bedroefde tijen.
 385 Ik vrees, ik vrees, dit zelder al weer een party de rug zoo
 [in rijen,
 Dat mer van hooren zel. een Koopman isser et best ook niet
 [aen, die zijn welvaard by der Zee avontuuren moet,
 Den eene tijd is hy er hiel boven op, en dan leyd hy weer
 [iens hiel onder de voet:
 Daerom pleeger mijn Vaeder zaliger in 't minst niet van
 [te houwen,

Van zijn kapitaal zoo los aen de Fortuin van de zee te ver-
 [trouwen.
 390 Hoor zeyd hy kindren, laet ikje een stuyvertje nae, volgd
 [hier in mijn raed,
 Van gien geld te avontuuren dan daer de ploeg gaed;
 Brengt het zoo veul niet op, je zeld et weer door gien storm
 [of onweer verliezen,
 Daerom wilje gerust weezen, zoo wild altoos het zeekerste
 [verkiezen.
 En die les heb ik nog onthouwen, daerom volg ik ook die
 [zelfde trant,
 395 Mijn middelen bestaen miest in vaste goederen, en in rente
 [brieven op het land.
 Altoos wy bezitten zoo veel, dat wer mooy en gerust kennen
 [van leeven,
 En de maaklaardy, die kan daaglijkx ook nog wat geeven.
 We hebben maer een eenig kijnd, zoo dat onse last niet groot is,
 En dan kennewe zomtjits nog wel een goed vriend helpen
 [die in nood is.
 400 Nou, we meugen na binne gaen; langer nae Zaartje te wagten
 [zel tog vergeefs weezen.

DIWERTJE.

Ik mien, laet ze t'huis koomen, dat ik er zulken capitteltje
 [zel leezen,
 Dat et er heugen zel, dat stout stukke vleys;
 't Is immers niet langer te harden, en dit klaardze me zoo
 [reys op reys.
Binnen.

Vyfde Tooneel.

MARRETJE JACOBS. ZAARTJE. GRIETJE PIETERS.

MARRETJE.

Dat wou ook weezen Zaartje, dat we mekaer daer zoo moeten,
 [maar mienjer op die wijs mee voort te vaaren?

ZAARTJE.

405 Og ja gebuurtjes, ik kon het niet laeten of ik moest et je
 [openbaaren.

GRIETJE.

Mijn lieve schaep, 't is evenwel, als men 't zeggen zel, al
[een overstout bestaen.

ZAARTJE.

Zoo doet het, Grietje Pieters, maar wat ist, als 't anders niet
[weezen en kan, ist dan niet beeter zoo, als met
[malkander deur e gaen?

Hy is een eerlijk jongman, op zijn perzoon en valt in 't
[minst niet te zeggen.

MARRETJE.

Maar hoor Zaartje Jans, datje 't nog wat aen zag, of men
[de zaak door tusschen spreken kon by leggen.

ZAARTJE.

410 Onmooglijk, Marretje Jacobs, al watter in de weereld kan
[werden bedogt

Is in 't werk geleyd, en 't hijlik wel tot drie of vier reyzen
[toe verzogt,

Maar al vergeefs. van deezen dag is er nog een kink in de
[kabel gekoomen:

Je kend Reinier Adriaenzen die kwaeker wel, daer ben ik veur ten
[huwlijk verzogt, en men ouwers hebben 't verzoek ook aen
[genoomen.

Nou willenze me met drommels kragt dwingen, hoe dwars
[dat ik er me ook teegen stel,

415 Dat ik Jan Klaazen de schop zel geeven, en met dese kwaeker
[trouwen zel,

En dat zel in der eeuwigheyd niet geschien, al zoud men al
[mijn leven berouwen.

GRIETJE.

Je hebt er al wat gelijk in, Zaartje, maar wie is hier de miester
[van? heeft Martyn de Besteester dit dus gebrouwen?

ZAARTJE.

Zy, ik en Jan Klaazen, hebben dit dus met ons drien overleyd.

MARRETJE.

Hoe heb je 't kunnen bedekinken?

GRIETJE.

Niet waer Marretje Jacobs? 't is ook als men 't
[zeggen zel maer een regte steyloorigheyd

420 Van er Ouwers.

ZAARTJE.

Ja, je zoud eerder met je hoofd deur een muur breeken,
 Dan datje ze verzetten zouwd. wieder van rept, niet een
 [woord wille zer van hooren spreeken.
 En wie Jan Klaazen maar in 't minste bestaat, word gedurig
 [by er uit gescholden en veragt.

MARRETJE.

Maar, als hy een eerlijk jongman is, wat raakt hem zijn
 [afkomst, of geslagt:
 Valt er anders niet te zeggen, zoo doenze je groot ongelijk
 [datze 't zoeken te beletten.
 425 Gae jy der maer zoo op aen, Zaartje, en komd et er toe, beroepje
 [slegs op ons, wy zellen ze wel zien ter neer te zetten,
 En ook alle bey met fatzoen, en goede redenen ondergaen.

ZAARTJE.

Og wouje dat doen, gebuurtjes, want ik ben verzeekerd dat
 [er gien kleine storm zel op staen.
 Ik ben mijn zelve schier niet, ja 't verdriet me langer zoo
 [te leeven.
 Maar zagt, daer zien ik mijn Moeder aen de deur, ik wil
 [mijn wellekomst wel om een oortje geeven,
 430 Zo zel ze me deur haalen, ik vreezer veur, als ze me maar ziet.

GRIETJE.

Ja moer, je moed deinken al baerdze wat luid, ze vaard
 [daarom veur morgen niet.

Seste Tooneel.

MARRETJE. GRIETJE. ZAARTJE. DIWERTJE.

DIWERTJE.

Wellekom Zaartje Jans, wat zoo mijn kind, kenje 't huys
 [nog iens vinden?
 Schaamje wat, jou larijster, hoe durfje je zulke stoutigheyd
 onderwinden
 Van zoo uit te blijven? jou regte praatje by, jou los hoeft,
 [jou onbedogt.

435 Daer hebje die kostelijken agtermiddag zoo onnuttelijk weer
 [deur e brogt,
 En hier staet men tot de ooren toe in 't werk, het linnen
 [over de vloer, en de bedden nog te maaken.
 Je draagt langer gien zorg altoos, 't is jou genoeg, als je maar
 ['t gat weet uit te raaken,
 't Is niet langer om te harden, zoo alsje me alle dagen be-
 [jeegend en versteurd.

ZAARTJE.

Maar Moeder, is dat nou zulken zaak, en is daar zo veel
 [aen verbeurd?
 440 Maartje van der Gijzen het me daer wat aen de praet gehou-
 [wen, en daer heb ik wat gezeeten,
 En ze had juist de warme keetel over, wat ik dee, ze wou
 [me niet laete gaen, of ik moester blijven eeten.

DIWERTJE.

Jy zoud op je tijd thuis koomen, zoo haest alsje je boot-
 schappen had gedaan.
 Je wist wel dat et hier zoo ongeredderd lag, en dat de ben
 [met kleeren was blijven overstaen;
 Maer neen, men weet mijn altijd met d'eene of d'andre blaue
 [bootschap te doeken.
 445 Ik deink datje deur d'eene of d'ander labbekak Jan Klaazen
 [hebt doen opzoeken,
 En daer heeft men zijn tijd verkwispeld en vermald, en elk
 [zoo wat by de rug op gehaald;
 Maer speulme die part nog e reys, ik beloofje dat et je dan
 [gelijk zel worden betaeld.
 Ik zel jou die zwier wel haest deur een andere middel doen
 [in toomen.

Wat bescheyd brengje van Martyn?

ZAARTJE.

Dat et meysje tavond in er huur zel koomen.

DIWERTJE.

450 Gae me voort na binne toe. ja wel ik weet niet wat ik van
 [dat meysje zegge zel.
Zaartje binnen.

Het staet er me zoo wonderlijk van veur.

GRIETJE.

Heb jer niet nae vernomen, Diwertje buur?

DIWERTJE.

Neen ik, Grietje Pieters.

GRIETJE.

Wat zel ik zegge, dat lukt al hiel zelden wel.

DIWERTJE.

Ik heb het wel meer gedaen, Grietje Pieters, dat ik er zoo
[hiel kwalijk niet me ben gevaren.
Dog 't zou men ook wel kenne missen.

MARRETJE.

Zoo ist moer, d'ervarentheyd zeld hem best openbaaren.
Hoe ist Diwertje, zeld haest e reys lukke met je dogter en
[Jan Klaazen?

DIWERTJE.

Ay Marretje Jacobs, en praater dog niet van.
455 'k Heb liever dat jer van zwijgd, daer is ook op het duizenste
[deel in 't minste niet an.

GRIETJE.

Nogtans het er elk de mond zoo vol van dat ze zamen in
[t kort zelle trouwen.

DIWERTJE.

ja, de luy moeten wat praaten, Grietje Pieters, maar wy
[zellender wel wagt veur houwen.
Zouwen wy aen zulken hoop koomen? aen zulken rapjanus
[volk? daer isser niet een onder of hy heeft een dat,
Den een is Bankrot gespeuld, en d'ander zit nog in Gyseling,
[en de darde is om zijn guytery gebannen uit de Stadt.
460 En daer zou mijn dogter aen koomen? wel ik zag er daadlijk
[liever van de weereld scheyen.

MARRETJE.

Mijn lieve moer, hoe ligt kond gebeuren datje 't je nog wel
[mogt beschreyen.
Je weet niet als de zinnen gevallen benne, wats'er wel durve
[onderwinden en bestaen.

Gelijk je weet, daer is Elsjc Cabeljauws, wat kostet er nu
[wel meenigen traen.

Heur dogter was ook verlooft aen een knegt, ze swoer ze
[zoud in der eeuwigheyd niet consenteeren.

465 Maar wat isser op gevolgd? wierd ze niet puursteeken mal,
[dat menze nog als een klein kind moet regeeren?

En daer hebbenwe honderd exemplen van, gelijk nog onlangs
[is geschied!

En wat halenzer anders mee op den hals, als er eygen verdriet,
En zoo zienwe dat veel onheyl uit zulke stijfzinnigheyd koomen
[te spruiten.

DIWERTJE.

Daer kreunewe ons niet aen, word zer dol om, zoo wou ik
[er nog liever opsluiten,

470 Dan dat ik zou zien, dats aen Jan Klaazen trouwen zou.

GRIETJE.

Maar Diwertje! spreekje die woorden? jawel je bend wel een
[onverzettelijke vrouw.

Kenje dat by je zelfs zoo in schikken? en dan nog gerust leeven?
Als de jongman eerlijk is, en of zijn geslagt niet en deugd,

[is daer zoo veul aen bedreeven?

Zou men nou nae geslagt zien? nae geslagt zien? wis niet
[kind, die hekken zijn al lang hersteld;

475 Doed de ronde vry over al, 't woord datje mekaer in 't oor
[bijt, is geld,

Geld, geld is de leus, 't geld gaet veur alle zaaken.

Daer dat is, gaet men voort, daer d'andre zitten en kijken
[en kenne niet aen de man raaken.

Praatje nou van geslagt? ik stae dat metje toe, kan men 't
[alle bey nae zijn zin bekoomen,

Ik zouder mee t'huys weezen, maer alst anders niet en kan,
[behoorde men van gien zwarigheyd te droomen.

480 Jan Klaazen het een schoon kapitaal, Diwertje, en zoo elk
[ien zeyd, zoo draagd hy hem ook wel.

Mijn lieve moer, mienje dat men 't hier altijd zoo volmaakt
[hebben zel?

Je moetje wat laeten gezeggen, 't is niet te weeten wat onge-
[mak dat jer van zoud kenne krijgen.

DIWERTJE.

Grietje Pieters, ik bidje dog op alle vrindschap, wild er maar
[van zwijgen.

't Leyd zoo by ons, dat et in der eeuwigheyd met onze zin
[niet zel geschien.

MARRETJE.

485 Dan moetje verwagten watter van koomen zel, ligt zelje nog
[wel wenschen om dien dag te mogen zien.

DIWERTJE.

Dat moet zijn beloop dan hebben, nou hier een speltje by
[gesteecken, we zellend daer by laeten.

Goeden avond, gebuurtjes, ik zie wel we zellent hier dog niet
[wel effen praaten.

Diwertje binnen.

MARRETJE.

Wat dunkje, Grietje Pieters; is 't niet een regte stijfkoppigheyd?

GRIETJE.

Ik zeg dat de jonge luy hiel wel hebben gedaan, endats 'er
[zaak op die wijs hebben aengeleyd,

490 En ik mien als den bommel nou uitbreekt, dat men Diwertje
[vry gemakkelijker zel kenne beleezen.

MARRETJE.

Dat vertrouw ik ook, Grietje Pieters, ik zel de jonge luy altoos
[gien party weezen.

Nou, ik mag nae binne gaen, 't is guurtjes, ik ben et hier
[al moe,

Maar zagt, daer ginder komd Reinier Adriaenzen, die Kwa-
[ker, aen.

GRIETJE.

Dat gaet gewis nae Zaartjes toe.
Binnen.

Seevende Tooneel.

REINIER ADRIAENZEN.

Ja wel kan dat de liefde doen, ik zeg 't zijn wonderlijke dingen,

Of nae 't weuwte in de rijke buurt, in de drie groene Fuyken,
 Of nae Jan Jasperzes dogter, in 't kattedag, in de ses stiene
 [kruiken,

520 Dat is een eerlijk man, en wel de minste in praght,
 En dat wind uit vaer; watje doet ziet tog nae een eerlijk geslagt;
 De lesten heb ikje toe geleid, als je daer kend aen raaken,
 En ik heb het desen dag de vrinden ook al bekend doen maaken;
 Daer zou ik nou iens heen gaen, maar even wel dit isser van,
 525 't Meysje is vry wat wulps, en gaeren aen de man,
 En daer by jonk, en dat jonk is wil gemeenlijk wel wat mallen.
 Nou, terwyl men de geest zoo kragtig er niet van en getuijght,
 [wie weet hoe 't nog uit zel vallen.
 Laet zien, men dunkt dat ik hier al op de hoogte ben.
 Dit zel het huys weezen, nae dat ik het nog van outs ken.
 530 Ik zie daer light veur de glaazen, en daer gaet de deur juist
 [oopen.
 Wel Zaartje Jans, 't scheelde niet veul of ik had schier verby
 [gelopen.
 't Is juist of het weeze wil, dat je de deur zelfs open doet.

Agste Tooneel.

REINIER ADRIAENZEN. ZAARTJE.

ZAARTJE.

Wat was jou zeggen, vriend? ik loof niet datje hier weezen moet,
 Ik kenje niet, daerom wandel maar voort, en zoekt andere
 [weegen.

REINIER ADRIAENZEN.

535 Kenje me niet, Zaartje Jans? wel bezieme en reys te deegen.

ZAARTJE.

Ben jy 't Lammert oom, o neen ik heb abuys.

REINIER ADRIAENZEN.

Ik ben Reinier Adriaenzen, neef van Lijsbet Francen aen
 [de Haerlemmer Sluys.

Hoe ist, nog tamelijkjes?

ZAARTJE.

Dat gaet zoo wat heen.

REINIER ADRIAENZEN.

Zo, zo, Vaeder en Moeder zijnze nog wat
[hartelijkjes met er beyen?

ZAARTJE.

Ja zo wat aen de knorrighe kant, tusschen laggen en schreijen.

REINIER ADRIAENZEN.

540 Zo, zo, Vader het al een harde stoot e had, is hy nou weer
[wat mooy op zijn stel?

ZAARTJE.

Reedelijkjes.

REINIER ADRIAENZEN.

Zo zo, Moeder pleeg vry wat doofagtig te
[weezen, hoe ist, hoordze nou
[weer redelijk wel?

ZAARTJE.

Dat ken wel gaen.

REINIER ADRIAENZEN.

Zo, zo, wat het et van desen dag gestormd?
[en wat heeft de wind sterk en
[fel geblaazen?

Hoe ist? hebje tot jouwend ook wat schade geleen? zoo aen
[schoorstiene, pannen of aen glaazen?

ZAARTJE.

Zonderling niet.

REINIER ADRIAENZEN.

Zo, zo, ik loof dat mer van hooren zel,
[den armen Zeeman die beklag ik, daer
[komd het nou miest op aen.

545 Hoe ist buiten in je tuin? staet et altemaal moy in zijn bloezem?

ZAARTJE.

Dat ken zoo hiel wel gaen.

REINIER ADRIAENZEN.

Zo, zo, maar Zaartje Jans, om van mijn voorgaende reedenen
[nu af te breeken,

Zo zou ick wel verzoeken, of ik hier in vryigheid wel een
[woordje zou mogen met je spreken?

ZAARTJE.

Alst niet te lang en duurd.

REINIER ADRIAENZEN.

Zo, zo, de reedenen van mijn aenkomst,
[vertrouw ik, is je eenigzints bekend.

En terwijl jou zelfsstandig beeld in mijn hart zo diep staat
[geprent,

550 Heeft my de Geest geperst om herwarts te koomen.

Ook zelve wel indagtig weezen, wat af-spraak de vrinden
[zamen hebben genoomen,

Alsook 't besluit 't geenze weeder zijts dezen dag hebben ge-
[maakt.

ZAARTJE.

Ik heb zoo wel wat gehoord, maar ik kan niet voelen dat
[et mijn raakt.

REINIER ADRIAENZEN.

Zo, zo, niet te min hoop ik dat je 't van kragt en waerde
[zeld houwen.

555 En om alle ydele woorden, die men in 't vrije gewoon is,
[te schouwen,

Gelijk alle andre ontugtigheid, die men dan gemeenlijk wel doet,
Geheel en al verby te gaen, want ziet, Zaartje Jans, dat strijdt
[tenemaal tegens mijn gemoed,

Zo kom ik je verzoeken en dat in deughd en in eeren.

En terwijl mijn Geest getuygd om jou vleis te begeeren,

560 Zo kom ik u mijn zelfs eerbiediglijk bieden an,

Op dat je mogt worden mijn egte vrou, en ik jou wettelijke man,
Om alzoo te zamen dit aerdsche deel vrughtbaarlijk te beleeven.

ZAARTJE.

Ja wel, alzoo de geest by mij zoo vaardig niet en is, en ken
[ik je daer gien antwoord op geeven;

Maar zoo veel als me die tot nog toe getuygd, ist maar ver-
[looren arbeyd.

REINIER ADRIAENZEN.

565 Zo, zo, ik bekend Zaartje, de geest moet innerlijk werken,
[of daer word geen regte grond geleyd.

Eenigheyd in liefde, eenigheyd des Geests, is de rustbank van
[een vreedzaam leeven.

ZAARTJE.

Maar hoor vriend, terwijlje zoo kragtig deur den geest werd
 [gedreeven,
 Zoo wou ik je eerst dit raen, en verzuyme veur al gien tijd,
 Dat is, datje zo wat dubbelden anijs met lavas gebruikte,
 [en maakteje die winden eerst altemaal kwijd,
 570 Ze mogte je anders d'eene of d'andre tijd het hard overstelpen,
 En kwaemenze in 't gedarmte, je liep groot perijkel, want de
 [miesters zeggen die luy zijn niet te helpen.
 En als je dan getrouwd waerd, wat zatje vrou dan wel in
 [verdriet,
 Ja ze treurden er wel dood, wie weet of ze endelijk niet
 Wel deur mistroostigheyd op een doolweg moght geraaken.

REINIER ADRIAENZEN.

575 Maar Zaartje Jans, mienje 't ook? ja wel je zoud me nog
 [wel schier aen 't laggen maaken;
 Hoewel dat ik het veur ydelheyd houw, als ook alle ver-
 [geefsche reen.
 Maar ik deink weer, als men in 't vrijen is, zoo gaet et er
 [nog al me heen.
 Maar om dan weer tot mijn verzoek te koomen, en geen
 [idele reeden meer te spillen,
 Veel min malkanderen op te houwen met eenige zotte grillen,
 580 Zoo belieft me je meeningh eens ongeveinst te doen verstaen,
 Of je mijn verzoek verwerpt, dan ofjer je nog wat op zeld
 [beraen?

ZAARTJE.

Benje daer zo haestig mee, mijn vriend, dat ik dat zoo
 [daadlijk zou zeggen,
 Ik dien het buiten den Geest by [mijn zelfs ook wel iens
 [t'overleggen?

REINIER ADRIAENZEN.

Zo, zo, ik mag die veurzigtigheyd wel lijen, Zaartje Jans, in
 [plaats van zoo blind toe te loopen by de gis.
 585 Want ziet, men weet zomtjits niet of men van een goede of
 [van een kwaede Geest bezeeten is.

De gaaven des geests vallen zonderling, den eene tijd wer-
 [kenze veel kragtiger dan d'ander,
 En dan maakenze den mensch eens dof, en dan weer hiel
 [schrande,
 Zo dat mijns gevoelens daer deur al ons doen en laeten werd
 [bestierd.

ZAARTJE.

Aengaende jou verzoek, 't geen je men hebt voor gesteld,
 [zeer net en wel gemanierd,
 590 En mijn besluit daer op wild hebben, zoo laet ik je dit dan
 [weeten,
 Datje van nu voortaan het weer om koomen wel meugd vergeeten.
 Dit getuygd mijn geest zoo tegenwoordig.

REINIER ADRIAENZEN.

Zo zo, zeer wel, Zaartje Jans, je hebt
 [niet kwaelijk gezeyd,
 We meugent dan wat uitstellen, of je nog kwam te veran-
 [deren van zinlijkheyd,
 Daer toe wensch ik dat de liefde jou van dag tot dag toe
 [in wil versterken.
 595 Ik zel hier op mijn af-scheyd dan neemen, en wagten af wat
 [de geest nog eindelijk mogt koomen uit te werken.
Binnen.

ZAARTJE.

Keyeren! dats een postuur, daar gaet hy heen, die regte jan gat;
 Ay ziet hem iens schreybienen, of hy zen broek van binne
 [bepist had,
 Zijn geest getuygd wat, en mijn geest getuygd dat hy niet
 [zel bedyen;
 Wel eer ik men aen een Kwaeker liet koppelen, ik liet me
 [liever van de nagtmerry beryen.
 600 't Zou mijn Ouwers ook niet verscheelen, hy kwam dan ook
 [wie der maar kwam,
 Al was 't een Beedelaer van de straat, 't zou heur al wel
 [weezen, als ik maar Jan Klaazen niet en nam.
 Maar dat leyt er al toe, ze zullen zoo weinigh niet verstomd
 [staen, eer de Klok tweemaal twaelf heeft geslagen.

Laet zien, 't is al lang over agten, ze zullen al haast moeten
 [op daagen;
 Zie daer, had ik er eer van gesproken; zien ik wel, zoo
 [komenze daer ginder aen, deur de straet.
 605 Ik bender zo van onsteld, daer is niet een lit aen men lijf
 [dat stil staat.
 Og ja, ze zijnd!

Neegende Tooneel.

ZAARTJE. JAN KLAAZEN. MARTYNTJE.

MARTYNTJE.

Wat dunkje nou van Jan Klaazen, Zaartje Jans?

ZAARTJE.

Wat zou me dunke, 't zijn wonderlijke dingen,
 'tHart klopter me van in 't lijf, 't is eveliens of het men uit
 [de keel wil springen.
 Hy boezelaerd al hiel wel, 't past hem alles ondieft, netjes
 [en glat,
 't Staat em eveliens of hy 't al zijn leeven gedraagen had.

JAN KLAAZEN.

610 Mijn lieve Zaartje Jans, nou ziet men wat de liefden al uit
 [kan werken.

MARTYNTJE.

Hoor Zaartje, om gien agterdogt te geeven, of om iet te merken,
 Zoo moetje mee lustig poot aen speulen, en zien maer dat
 [je alle dingen haest aen een kant maakt,
 Om, als het gedaan is, dat je maar van de vloer raakt.
 En of je Moeder Jan Klaazen iet wou zeggen of belasten,
 615 Zoo moet hy 't niet beschreumd doen, maar stout neffens
 [jou aen tasten;
 't Zou schoon in de hand vallen, gingen de ouwe Luy wat
 [vroeg te bed.
 Je moet veur al ook niet beteuterd weezen, zingt er liever
 [een deuntje onder, dat et een aerd het:
 In zulken geleegentheyd moet men veur al niet leggen zuffen
 [of droomen.

ZAARTJE.

Had je hier een weinigje eer geweest, Reinier Adriaenzen,
 [die kwaeker, heeft daer zoo daadelijk zijn afscheyd genoomen.
 620 Zoo als ik jou zag aen koomen, zoo gink hy heen,
 Ja wel, hadje zijn teemery iens gehoord, 't was anders niet als
 [zo, zo, en men ja is men ja, en men neen is men neen,
 En al zijn woorden waaren als met een Zatijne biesje deur-
 [weeven.

MARTYNTJE.

Hoe kon je 't zoo lang harden, Zaartje, ik had hem in 't
 [begin al zijn paspoort gegeven.

ZAARTJE.

Ik hadder mijn vermaak in, dan getuygde zijn geest dit, en
 [dan getuygde zijn geest weer dat.

MARTYNTJE.

625 Hoor, dit aen een zy gesteld, ik hebje daer daadlijk gezeyd,
 [hoe ende wat
 Jou voort te doen zel staen, en als je zo doet, zo benje
 [buiten alle schroomen.

ZAARTJE.

Goed Martyntje, ik gae nae binne toe, ik zel mijn Moeder
 [laeten veur koomen.
Binnen.

Tiende Tooneel.

MARTYNTJE. JAN KLAAZEN. DIWERTJE.

DIWERTJE.

Goeden avond, Martyntje, komje daer met et meysje aen?

MARTYNTJE.

Ja Diwertje, 't is vry donker en wat veer, ik dogt, ik mag
 [zelven mee gaen.

DIWERTJE.

630 Daer doeje wel aen moer, wellekom Vrijster, dat je wat lang
 [meugd beklijven.

MARTYNTJE.

Daer twijfel ik niet iens aen, kind, ze kan kostelijk stoppen,
 [nayen en stijven.

DIWERTJE.

Wat je dog zegt, wel moer, dat komd tot onzend al hiel
[wel te pas.

MARTYNTJE.

En al er werk doedze zoo knaphandig en zo ras,
Ja ze vliegt, gebiejer wat, zoo gewillig isse op er bienen.

DIWERTJE.

635 Hoor Martyntje, vald et wel uit, we kenne mekaar op een
[aar tijd weer bedienen.
Hoe hietje, Vrijster?

JAN KLAAZEN.

Jannetje Martens.

DIWERTJE.

Goed, maar hoor Martyntje, ik heb het by
[my zelve zo overleyd, verstaeye wel,
Als dat dit Meysje alle nagten by men Dogter slaepen zel,
En dat om die reedenen, gelijk ik je zel verklaaren,
Daer is een Jongman, die Jan Klaazen hiet, die hier gedurig
[om de deur gaet waeren,
640 Ja we hebbender zulken onrust van, en hy verzuimter om
[gien tijd,
En nae dat we't bereekenen kenne, zo het hy onse Zaartje al
[over de twee jaeren gevrijd,
En we doen al wat we kennen om et te stuyten en te weeren;
Het zou nog wel gaen, maar hy is van een ondeugend ge-
[slagt, en daerom kennewe niet resolveren.
Tot dry maal toe het hy 't hyliek doen verzoeken, ja daer
[word gien moeyten om gespaart,
645 Daerom, Jannetje Martens, ziet wel toe dat je men Dogters
[reinigheyd wel bewaard.

JAN KLAAZEN.

Laet dat maar op mijn staen, Vrouw, ik zel dat hiel wel
[besteeken.

DIWERTJE.

Ziet Martyntje, we hebben om die reeden de Luyfel van ons
[Huys laeten ofbreeken,

Uit vrees of hy ze beklimmen mogt, 't is zulken argen gast,
Hy zou teegen een muur op vliegen, en wat hy grypt dat
[houd hy vast;

650 Daerom Kijnd, zelje geduurig een oog in 't zeyl moeten houwen.

MARTYNTJE.

Zouze niet, hoor moer, wat jer gebied dat meugjer zonder
[omzien vertrouwen.

Nou Jannetje, doet dan alles gelijk een eerlijke meyd toe
[behoord,

En diend je volk trouw, 't is moeyelijk als men de meysjes

[wel besteld dat men dan klagten hoord,

Volmaakt kan men 't hier niet hebben, tusschen beyden word

[meest gepreezen,

655 En deinkt iemand die diend, dat hy altyd de minste moet

[weezen.

Onthouw je maer dese les.

DIWERTJE.

Daer spreekje regt aen, Martyntje buur.

MARTYNTJE.

Nou Diwertje, veul gelukx met je Meyd, en jy Jannetje

[Martens met je huur.

DIWERTJE.

Kom nae binne, en brengje doos op 't hang Kamertje tus-

[schen de twie glaaze kassen,

En zet voort wat waeter op het vuur om de vaaten te wassen.

Diwertje en Jan Klaazen binnen.

MARTYNTJE.

660 Dat is een trek, of men ze wel aerdiger beschrijven zou;

Ze miend dats een duifje herbergd, en ze sluit juist een doffer

[in er kouw.

Dat wil hem schoon op doen, y gut hoe wild er op 't land weyen.

Mén mag ook zeggen wat men wil, maer dats eerst regt

[iemand een rad veur d'oogen dreyen.

Hy moeder alle nagten by slaepen! wel niet schoonder dat

[hy zoekt.

665 Hoe kan men ook, als men 't zeggen zel, geblindhokt worden

[en gedoekt!

En wat zou ik je een register van diergelijke loopjes kennen
[op tellen.

Daer heb ik al weer een krijtertje tot mijnend gekreegen om
[in Waterland te bestellen;

Dat Waterland, dat Waterland, keijeren dat weet wat.

Nou dit isser of, het neemd weer veel kwade koruptje en
[zwaere zinkingen weg uit de Stadt,

670 Daerom ist ook vast gesteld, gelijk ik heb hooren zeggen,
Als datze Buiksloot tot Nieuwendam toe zullen uit leggen,
Zoo neemd dat woelen toe, en zoo groeyd die neering an,
En dat zoo bedektelijk, dat de Man niet en weet van de
[Vrouw, nog de vrouw van de man.

Daerom, dat ik klappe wou, daer zou wat uit koomen, zou
[ik mienen,

675 En dats de reeden, datze mijn al rijkkelijk van klink klank
[kloribus moeten geeven, zel ik er trouw dienen.

En al zeg ik et zelfs, wat isser ook al meenig Meysje en
[Jongman, dien ik op dese wijs bestel,

En zelden neem ik iet voor, of altijd lukt et mijn wel.

Ik heb et ook zo drok, dat ik er mooy en rijkelijk kan van leeven,

En al had ik drie vier lijven, ik zouze al te maal werk ken-
[nen geeven.

680 Nou dat geld is verdiend, al weer wat anders, ik mag zoo
[nae Huis toe gaen,

Ik ben verzeekert dat er tot mijnend al weer een twee drie
[posten op de vloer staen.

Binnen.

DARDE BEDRYF.

Eerste Tooneel.

DIWERTJE.

Ja wel, ik weet niet wat ik van dat Meysje zel zegge, ze
[staet me ook gants niet aen.

- Al wat ze tot nog toe gedaen heeft, doet ze verkeerd, alliens
 [of zer leeven gien Huys werk had gedaen,
 Zoo dat ze 't ook al niet weezen en zel, en daer me ben
 [ik weer dapper verleegen.
- 685 Ik zie wel, 'k heb pissebed laete gaen, en kakkebed weer
 [e kreegen;
 Men mag hem op de Besteesters niet verlaeten, 't is áltijd
 [nou heb ik wat puykx, van twie drie de keur,
 En alze heur zalaris weg hebben, dan is het slegts, goeden dag
 [Juffrou, veul gelukx Juffrou, en daer me gaenze deur;
 Het zou zulken overvliegstertje weezen, en zeeker men mag
 [er wel van swijgen;
 Daer heb ik er al over een uur geroepen, en men kanze nog
 [niet van 't Bed krijgen.
- 690 E Jannetje, e Jannetje, hoe ist, zeld ereys lukken? wat doeje
 [zoo lang op 't Bed?

Tweede Tooneel.

DIWERTJE. JAN KLAAZEN.

JAN KLAAZEN, *van boven.*

Ik kom vrouw, Zaartje het te nagt zo magtig gewoeld, en
 [dat het me wat verlet.

DIWERTJE.

- Ik zeg dat je daadlijk beneen komd, hoor Jannetje, dit zou
 [me veur al niet passen,
 Jou alle dagen van je nest te roepen. haald de Glaasewasser
 [met een emmer schoon waater om de Glazen te wassen.
 Ik ben áltijd wel gefakzeerd, met de Meysjes. wel domme jut,
 [tast je maar zoo blind toe by de gis?
- 695 Is dat een Glase wasser? en heb jy gediend? en weetje nog
 [niet wat een Glasewasser of een raagbol is?
 Ay ziet die slonsmoer daer iens staen, ziet er al dit gewaad
 [iens aen 't lijf hangen,
 Wel jy bent ien gauwertje, men zou nog wel doo Rotten
 [met je kenne vangen.

Neen moer, jy zeld et niet weezen, je meugd zoo daadlijk wel
 [weer gaen, zulke jottoos heb ik niet van doen.
 Ik weet niet waer men zinne zijn geweest? daer staetze nou
 [en kijkt, ja wel de Meysjes zelleje nog gek broen.
 700 Waer zel ik er mee heen? nou ben ik weer hiel verleegen.
 Voort, brengme de Raagbol weer op zijn plaats, en haald de
 [Beuzem om de vloer aen te veegen.
 Og wat breektze daer? ik durf er schier niet nae zien, zo
 [ben ik ontsteld,
 Ien van mijn beste Posteleine schottels, een drieling, ze kost
 [me mooy over de tien gulden aen geld.

JAN KLAAZEN.

Ik kon het niet beeteren, vrouw, ik raakten er effen met de raag-
 [bol aen, ik beloofje van daag weer een ander te koopen.

DIWERTJE.

705 Daer komdze weer met de luywagen in plaats van de beuzem;
 [ik ken et niet langer zien, ik moet et huis verlooopen.
binnen.

D a r d e T o o n e e l.

JAN KLAAZEN. ZAARTJE.

ZAARTJE.

Jan Klaazen, hoe gaeje zo onbesuyst en zo reukeloos aen?

JAN KLAAZEN.

Waar is je Moeder?

ZAARTJE.

Ze is hier naest de deur by Grietje Pieters, en
 [by Marretje Jacobs gegaen.

Daer is de beuzem. Jan Klaazen, je moetze niet zo, maer zo
 [aen vatten,

En veegen den drek die weg nae de deur, je mogt anders
 [het houtwerk bespatten.

710 Daer koomenze met er drien in huis, ik gae weer nae binne

JAN KLAAZEN.

Ja, hou jy je maar slegts aen een kant.

Vierde Tooneel.

DIWERTJE. JAN KLAAZEN. GRIETJE. MARRETJE.

DIWERTJE.

Wat dunkje van dat staaltje, Grietje Pieters? lijkt et niet wel
 [een Ameraaltje van 't land?
 Wel ik verfoeyme dat ik me zulken fatzoentje heb laeten
 [aen praaten.

GRIETJE.

Ja moer, wilje besteetsters gelooven, mis ist, je meugdje op
 [dat volkje niet verlaaten,
 Daer worden er zo veul deur misleyd, daerom kom ik er niet aen.

DIWERTJE.

715 Daar het ze me alrie een kostelijke posteleine schottel gebroo-
 [ken, de beste die der veur mijn schoorstien heeft gestaen.
 Ik kon het niet laeten, of ik moestje men nood koomen klaagen;
 Zeg ik datze een glasewasser brengen zel, ze komd met de raag-
 [bol; spreek ik van een Beuzem, ze brengt een luiwagen.
 Neemd de beuzem in d'andre hand, dauwel, dats al weer
 [aen; al watze doet dat doedze verkeerd.
 Ziet er dat veegen iens ter hand staen.

MARRETJE.

Dat loof ik wel moer, ze het et er leeven
 [ligt niet geleerd,

720 En ze zelter leeven ook niet worden dieje miend datze is.

DIWERTJE.

Wel Marretje Jacobs, wat is dat te zeggen?

MARRETJE.

Ja kijnd, 't zouwje al vreemd veur komen, als men je dat
 [kwam uit te leggen;
 Daer is te nagt tot jouwend al vry wat om e gaen, mier
 [als de meulen in 't woud,
 Dog, 't is gien wonder dat er wat om gaet, daer men zo
 [zonder speulman bruiloft houd.

DIWERTJE.

Aengaende die zaak, Marretje Jacobs, we hebbender te nagt
 [gien nood van gehad, van dat perfuymen;

725 't Is pas ses weeken geleen, dat we ons secreet hebben doen
[ruymen.]

GRIETJE.

Daer praate we niet van, Diwertje, verstaet ons wel te-regt,
Hebje ze wel te deegen bezien?

DIWERTJE.

Wat zou ik er aen zien?

GRIETJE.

Wat jer aen zoud zien? wel mijn lieve moer,
[het is een knegt.]

DIWERTJE.

Een knegt, een knegt?

MARRETJE.

Ja een knegt, kijnd.

DIWERTJE.

Een knegt! og og lacy, og armen!

MARRETJE.

Hy het jou dogter wel te deegen gekoesterd' deezen nagt in
[zijn armen.]

DIWERTJE

730 E Jan Jasperzen! e Jan Jasperzen! og wat komd ons over!
[een knegt, een knegt!]

V y f d e T o o n e e l .

DIWERTJE. MARRETJE. GRIETJE. JAN KLAAZEN. JAN JASPERZEN.

JAN JASPERZEN.

Hoe benje zo onsteld, moer? ik verstaet niet een woord watje zegt.
Is het om de meyd? laetze weer loopen, zelve je om de meyd
[zo versteuren?]

DIWERTJE.

Laetze weer loopen! konnewer nou zoo of koomen, wat nood
[wasser dan van treuren?]

Het is een knegt.

JAN JASPERZEN.

Een knegt! kom, krijg men e reys een keers,
[dat ik er de waarheyd van ondervin.]

DIWERTJE.

735 Ziet, watte oogen het hy, als een Valk! en hy krijg al haer
[aen zijn kin.

JAN JASPERZEN.

Og ja moer, het is een knegt! die teekens en kennen niet liegen.
Jou stukke boefs alsje bend, hoe hebje 't durven bestaen van
[eerlijke luy zo schandelijk te bedriegen?
Spreek op, wie benje? eer ikje de bienen aen stukken smijt.

JAN KLAAZEN.

Ik ben Jan Klaazen, die jou dogter Zaartje Jans zo lang
[het evryd.

JAN JASPERZEN.

740 Jan Klaazen!

DIWERTJE.

Wat zegje Vaer?

JAN JASPERZEN.

Het is Jan Klaazen, Moer!

DIWERTJE.

Jan Klaazen! Grietje Pieters! wat komd ons over?

GRIETJE.

Ja moer, dat heb ik er al van verwacht.

DIWERTJE.

Jy bend een vrouwe schender, jy heb mijn dogter verkragt,
Verkragt hebjeze, 'k zel wraak roepen.

MARRETJE.

Nou moer, je moetje zo niet versteuren;
Je moet je zelfs nog al troosten, en deinken dat die dingen
[wel mier beuren.

DIWERTJE.

Troosten? daer is niet een lit aen men lijf dat stil staet! zoo
[ben ik er van onsteld.

GRIETJE.

745 Al 't geen dat we hier nou zien, hebben we je dat flus niet
[al te vooren gespeld?

Wat helpt nou al jou temery op afkomst en geslagt? ik zeg
[datze wel hebben gedaen, en dat elk dit vonnis zel wijzen.

JAN JASPERZEN.

En ik zeg dat et maer een party labbekakken en koppelaer-
[sters bennen, die dit prijzen.

GRIETJE.

Nou Vaer, weezje maer wel gerust, 't is al gelijke munt,
[houw jy je slegts wat hartig in de kouw.

JAN JASPERZEN.

Ik zeg nog e reys, dat ik het niet om de broederschap en liet,
[dat ik men wel te deeg aen dien schafuit wreeken zouw,
750 Als ook aen die, die dit werkje dus hebben helpen besteeken.

DIWERTJE.

E Zaartje, e Zaartje.

MARRETJE.

Og, daer komd die sloof aen, wat hets een
[krop! en hoe zelze kennen spreeken!

Seste Tooneel.

DIWERTJE. JAN JASPERZEN. JAN KLAAZEN. ZAARTJE.

MARRETJE. GRIETJE.

ZAARTJE.

Myn liefste Vaeder en Moeder, vergeeft et mijn, zoo ik je
[hier in heb misdaen.

DIWERTJE.

Misdaen?

MARRETJE.

Nou Diwertje, onstelje zoo niet, men moet
[tegen een jonge vrou zoo niet aengaen.
Og! hoe bedrukt ziet zer uit, ze zelder gewis nog aen 't eind
[schreyen.

JAN JASPERZEN.

755 Jou leelijke stukke vleys als je bend, hoe hebje 't durven
[bestaen, van jou ouwers zoo schandelijk te verleyen?
Was het nog maar een Schoenlappers gezelschap, ik zoud 't ver-
[zetten, maar Jan Klaazen, jawel ik ben hiel konfuys.

JAN KLAAZEN.

Verschoond mijn, zoo ik je hier in beleedigt heb.

JAN JASPERZEN.

Verschoone! datje een bordeel maakt van mijn huys.

GRIETJE.

Nou Jan Jasperzen, deink dat et er diel is, en dat niemand
[een anders bruid zel rooven.

JAN JASPERZEN.

Ay kallemoers praat, er diel is, mienje dat wy die dingen
[gelooven?

760 Maar Martyn de Besteetster, die al dit onheil heeft gebrouwd,
Ik zweer dat zer veur lijen zel, zie daer, ik gae zoo dryvende
[nae de Schout;
Zoo wordze nog ligt in 't heimelijk gegiezeld, of ten minsten
[uit gebannen,
Want in zulken stadt als dit is, weet men dat onkruid wel
[te deeg te wannen.

MARRETJE.

Nou vrienden, ziet je kinderen heur verneederen, maakt dog
[een eind van er verdriet,

765 En deinkt watter epasseerd is, dat et uit opregte liefden is
[geschied.
Og daer zijdze neer, Diwertje, ze sterft, ik voel niets aen
[er beweegen.

DIWERTJE.

Mijn kijnd, mijn kijnd!

GRIETJE.

Ze het gewis van onsteltenis een hartvank
[gekreegen.

Og ja ze sterft, wat azijn, azijn, zoo sprenkeldze wat, en
[ontbinter er schorteldoekx bant.

JAN KLAAZEN.

Mijn lieve Zaartje Jans, zoo je nog enighe kennis hebt, zoo
[drukt me nog iens veur 't lest aen men hand.

MARRETJE.

770 Ay, stae, wat ruim keijeren, ze begint er wat te rekken, ik
[hoop dat et nog gien sterven zel weezen.

DIWERTJE.

Og, Marretje Jacobs, terwijl 't nou zoo leyd, wou je men
[man nu wat zoeken te beleezen.

MARRETJE.

Nou Jan Jasperzen, geeft je woord, je ziet immers wat swa-
[righeyd dat er uit kan ontstaen?

JAN JASPERZEN.

Wat zellen we doen, Moer?

DIWERTJE.

Ik zie gien middel, vaar, of we zellend wel
[moeten laete voortgaen.

JAN JASPERZEN.

Zoo zel ik hem eerst veur af enige artykelen gaen veur houwen.
775 Hoor, Jan Klaazen, of ik het toestond, zouje mijn dogter op
[dese Voorwaarde dan wel willen trouwen?

JAN KLAAZEN.

Og ja mijn vrind, hoe kragtig, en hoe nauw dat je me die
[ook in steld.

JAN JASPERZEN.

Zoo zelje me dan belooven, datje niemand vanje volk, in
[handel of in wandel, nae volgen zeld,
Dat jer t'enemael van zeld af zien, en al je geselschap en
[aenhang zeld af snijen,
Datje de haanematten zeld schouwen, als ook het kwanzelen
[van honden, en van duiven, steentje beentje, en schilderijen,
780 Datje de kroegen zult haaten, nog van pasdies, al wat ik zie,
[of van in 't verkeerdbord te speulen, zeld maaken je werk,
Datje je beroep eerlijk zeld waar neemen, en weezen altijt
[neerstig, zoo op de Beurs, als in de Kerk.
Beloofje me dit alles naer te koomen, en van noijt weer tot
[jou voorgaende leeven te keeren?

JAN KLAAZEN.

Og ja, en zoo je 't op mijn versoekt, zoo wil ik et jou welsweeren.

JAN JASPERZEN.

Wel, houd daer dan in je woord, zoo wens ik je veul gelukx
[met mijn kind.

GRIETJE.

785 Wat zo, nou ziet men, dat die in 't strijden volhard, ten
[laasten nog overwind.

DIWERTJE.

Veel gelukx, keijeren, dat je zamen langh meugd beklyven.

MARRETJE.

Veel gelukx, Zaartje Jans, en jy Jan Klaazen, dat je altoos
[lieve kinderen meugd blyven.

JAN JASPERZEN.

Wat wonderlijke toeval is dit, ik staeder van verstomd, zoo
[wonderlijk komt et me veur.

Wat hebben wy er met kragt tegen gewoeld, en nou komd
[hy er door dese list nog zoo gemakkelijk deur.

790 Ik kan het niet begrypen, 't is of ik in een doolhof ben,
[daer niet uit is te raaken.

Maer dit wil ikje wel zeggen, dat et regt stof is voor een
[goed Poéét, om een blyspelletje van te maaken.

Ik ken men onmooglijk niet bedaaren, zoo wonderlijk als
[men dit voor komd, en zoo vreemd.

Nou vrinden, elk spiegle zig aen my, en zie wie dat hy
[onder zijn dak neemd.

I N H O U D.

	Bladz.
JAKOB CATS	1
Selsaem trou-geval tusschen een Spaens edelman, ende een hey- dinne	3
Eerste Nieuwe-Jaers Gesang	43
Tweede Nieu-Iaer Gesang	44
Derde Nieuw-Iaers Liedt	46
Vierde Nieuw-Jaers Liedt	47
Vijfde Nieuw-Jaers Aenspraeck tot de ziel.	48
Nieuwe-Iaers-Liedt, op het Jaer ons Heeren 1655	50
JOOST VAN DEN VONDEL.	53
Hymnus, ofte Lof-gesangh, over de wijd-beroemde scheeps-vaert der Vereenighde Nederlanden	55
Het lof der zee-vaert	68
Geboortklock van Willem van Nassau	84

Inwydinge van't Stadthuis t'Amsterdam	121
Jagtzang aen den Doorluchtighsten Vorst en Heer J. Mauritius.	159
Keurgedicht op de Keurstehouderschap van den Doorluchtighsten Vorst en Heere J. Mauritius	164
Zeemagazyn gebouwt op Kattenburgh t'Amsterdam	172
Salomon. Treurspel	183
CONSTANTIJN HUYGENS	251
Eufrasia. Ooghen-troost, aen Parthenine, bejaerde maeghd . . .	253
JAN VOS	281
Scheepskroon der Zeehelden van de Vrye Nederlanden	283
GEERAERDT BRANDT	295
Op de doodt van Zijn Excellentie Hugo de Groot	297
Het klaghende Hollandt, op d'uytvaart van Zijn Hoogheydt Fre- derick Henderick	301
Uit Brandts Leven van den Heere Michiel de Ruiter.	310
I. Inleiding	310
II. De zeeslag bij Kijkduin	313
III. Michiel de Ruiter	327
JOACHIM OUDAAN	337
Lijk-gedachtenis van den grooten Agrippijner, de Heer Joost van Vondel	339
JOANNES VOLLENHOVE	357
Op den gruwzamen nachtstorm in Wintermaant des jaars 1660 . . .	359
Op het jaargetyde van myn ega	362
Op 's Gravenhage, in dicht vertoont door den Heer Jacob vander	

Does, rechtsgeleerde	364
Aen den Heer Arnout Hooft	367
Op den Ystroom van den overtrefflyken poet Joannes Antonides vander Goes	371
Klagte	372
Aen den Heer Van Zuilichem, op den tweeden druk van sijn Edts Korenbloemen	372
Klagte over den kerktwist.	373
Dankoffer, in 't afnemen myner ziekte	375
Aan de Heren Kasper en Joannes Brandt	377
Lykzang over den Heer Geeraart Brandt	378
JOANNES ANTONIDES VAN DER GOES	381
Zeetriomf der Venetianen over de Turken	383
Troutoorts, aengesteken voor Izak vander Stralen, en Katarine Meulenaer	386
Verjaergedicht voor den Heere J. V. Vondel.	387
Nederlaeg der Turken	388
Op den Hof, genaemt Ymont, van den Edelen Achtbaren Heere Joan Six	390
Oorspronk van 's Lands ongevallen	392
Darde Zeetriomf over de twee koninglijke vlooten	396
Landvermaek. Aen Juffrouw Suzanna Bormans	399
Aen Juffrouw Suzanna Bormans, ziek zijnde	401
Uitvaart van den Heere Joost van den Vondel	402
Aen den Eerwaardigen Heere Gregorius Mees	412

	Bladz.
Aen den Heere Gerard Brandt	413
JOAN LUYKEN	417
’s Uchtens als het haantje kraayt	419
Een dolheyt noemt men trouw	420
Te vergeefs preekt men den dooven	421
Mijn lief is al mijn vreugd	422
Ruyssende winden	423
Op de schoone oogen van Juffer Lea Steylvlied	425
Het buitenleven	425
Aan Joan van Rozendaal, Op zijn vertrek na Pruysen	428
Op het verjaren van Nikolaas de Vree	431
Op een vraag, welk de beste kunst zy	433
Aan N. N.	434
THOMAS ASSELIJN	437
Jan Klaazen, of Gewaande Dienstmaagt. Bly-spel	439

GETTY CENTER LIBRARY

3 3125 00956 8904

